

Územný plán obce Gbel'any

TEXTOVÁ ČASŤ

- A. Základné údaje
- B. Riešenie územného plánu
- C. Doplnujúce údaje
- D. Dokladová časť

ČLENENIE DOKUMENTÁCIE:**A. TEXTOVÁ ČASŤ**

- A1) ZÁKLADNÉ ÚDAJE
- A2) RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU OBCE
- A3) DOPLŇUJÚCE ÚDAJE
- A4) DOKLADOVÁ ČASŤ

B. GRAFICKÁ ČASŤ

VÝKRES ŠIRŠÍCH VZŤAHOV

M 1 : 50 000 VÝKRES Č. 1

KOMPLEXNÝ VÝKRES PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA ÚZEMIA S VYZNAČENOU ZÁVÄZNOU ČASŤOU RIEŠENIA A VEREJNOPROSPEŠNÝMI STAVBAMI

M 1 : 10 000 VÝKRES Č. 2

VÝKRES OCHRANY PRÍRODY A TVORBY KRAJINY VRÁTANE PRVKOV ÚSES

M 1 : 10 000 VÝKRES Č. 6

VÝKRES RIEŠENIA VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO VYBAVENIA

M 1 : 10 000 VÝKRES Č. 3

VÝKRES RIEŠENIA VEREJNÉHO TECHNICKÉHO VYBAVENIA OBCE, OBSAHUJÚCI NAJMÄ NÁVRH KONCEPCIE RIEŠENIA VODNÉHO HOSPODÁRSTVA A JEHO ZARIADENÍ

M 1 : 10 000 VÝKRES Č. 4

VÝKRES RIEŠENIA VEREJNÉHO TECHNICKÉHO VYBAVENIA OBCE, OBSAHUJÚCI NAJMÄ NÁVRH KONCEPCIE RIEŠENIA ENERGETIKY, TELEKOMUNIKÁCIÍ, INFORMAČNYCH SIETÍ A ICH ZARIADENÍ

M 1 : 10 000 VÝKRES Č. 5

VÝKRES VYHODNOTENIA DÔSLEDKOV STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ A LESNEJ PÔDE

M 1 : 10 000 VÝKRES Č. 7

KOMPLEXNÝ VÝKRES PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA ÚZEMIA S VYZNAČENOU ZÁVÄZNOU ČASŤOU RIEŠENIA A VEREJNOPROSPEŠNÝMI STAVBAMI

M 1 : 2 000 VÝKRES Č. 8

VÝKRES RIEŠENIA VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO VYBAVENIA

M 1 : 2 000 VÝKRES Č. 9

VÝKRES RIEŠENIA VEREJNÉHO TECHNICKÉHO VYBAVENIA OBCE, OBSAHUJÚCI NAJMÄ NÁVRH KONCEPCIE RIEŠENIA VODNÉHO HOSPODÁRSTVA A JEHO ZARIADENÍ

M 1 : 2 000 VÝKRES Č. 10

VÝKRES VEREJNÉHO TECHNICKÉHO VYBAVENIA OBCE, OBSAHUJÚCI NAJMÄ NÁVRH KONCEPCIE RIEŠENIA ENERGETIKY, TELEKOMUNIKÁCIÍ, INFORMAČNYCH SIETÍ A ICH ZARIADENÍ

M 1 : 2 000 VÝKRES Č. 11

VÝKRES VYHODNOTENIA DÔSLEDKOV STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ A LESNEJ PÔDE

M 1 : 2 000 VÝKRES Č. 12

OBSTARÁVATEĽ: **OBEC GBELANY**

SPRACOVATEĽ: ING. ARCH. STANISLAV KRISTINÍK,
AUTORIZOVANÝ ARCHITEKT, 1202 AA
Ateliér: „DOM STAVBÁROV“, BLOK A,
ZÁVODSKÁ CESTA 4, 010 01 ŽILINA
Pošta: KLEMENSOVA 29/36, 010 01 ŽILINA
MOBIL: 0905 26 62 06
E.MAIL: kristinikstanislav@gmail.com

RIEŠITEĽSKÝ KOLEKTÍV NÁVRHU ÚPN - O:

Hlavný riešiteľ: ING. ARCH. STANISLAV KRISTINÍK,
AUTORIZOVANÝ ARCHITEKT

Urbanizmus: ING. ARCH. STANISLAV KRISTINÍK,
AUTORIZOVANÝ ARCHITEKT

Demografia: ING. ARCH. STANISLAV KRISTINÍK

Doprava: ING. ONDREJ BRONČEK

Vodné hospodárstvo: ING. MICHAL LEŠTACH

Elektrická energia: KAROL KOLLÁR

Vykurovanie: KAROL KOLLÁR

Plynofikácia: KAROL KOLLÁR

Elektronické komunikačné siete: KAROL KOLLÁR

Zeleň: ING. ARCH. STANISLAV KRISTINÍK

Životné prostredie, ochrana prírody
a tvorba krajiny: ING. ARCH. STANISLAV KRISTINÍK

Poľnohospodárska pôda a lesná pôda: MARTA KUČEROVÁ

A. TEXTOVÁ ČASŤ

OBSAH:

A1) ZÁKLADNÉ ÚDAJE

1.1	HLAVNÉ CIELE RIEŠENIA A PROBLÉMY, KTORÉ ÚZEMNÝ PLÁN RIEŠI	str.05
1.2	VYHODNOTENIE DOTERAJŠIEHO ÚZEMNÉHO PLÁNU OBCE	str.07
1.3	ÚDAJE O SÚLADE RIEŠENIA SO ZADANÍM	str.08

A2) RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU OBCE

2.1	VYMEDZENIE A GEOGRAFICKÝ OPIS RIEŠENÉHO ÚZEMIA	str.13
2.2	VÄZBY VYPLÝVAJÚCE Z RIEŠENIA A ZO ZÄVÄZNÝCH ČASŤÍ AKTUALIZOVANÉHO ÚPN – VÜC ŽILINSKÉHO KRAJA	str.28
2.3	ZÄKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ, SOCIÄLNE A EKONOMICKÉ ROZVOJOVÉ PREDPOKLADY OBCE	str.39
2.4	ZÄUJMOVÉ ÚZEMIE OBCE A ŠIRŠIE VZŤAHY, ZÄČLENENIE OBCE DO SYSTÉMU OSÍDLENIA	str.45
2.5	NÄVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA	str.49
2.6	NÄVRH FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA OBCE	str.66
2.7	NÄVRH RIEŠENIA BÝVANIA, OBČIANSKEHO VYBAVENIA SO SOCIÄLNOU INFRAŠTRUKTÚROU, VÝROBY, REKREÄCIE A CESTOVNÉHO RUCHU	str.70
2.8	VYMEDZENIE ZASTAVANÉHO ÚZEMIA OBCE GBELANY	str.92
2.9	VYMEDZENIE OCHRANNÝCH PÄSIEM A CHRÄNENÝCH ÚZEMÍ PODÄA OSOBITNÝCH PREDPISOV	str.94
2.10	NÄVRH NA RIEŠENIE ZÄUJMOV CIVILNEJ OCHRANY, OBRANY ŠTÄTU, POŽIARNEJ OCHRANY, OCHRANY PRED POVODŇAMI	str.99
2.11	NÄVRH OCHRANY PRÍRODY A TVORBY KRAJINY VRÄTANE PRVKOV ÚZEMNÉHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY A EKOSTABILIZAČNÝCH OPATRENÍ	str.104
2.12	NÄVRH VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO A TECHNICKÉHO VYBAVENIA	
2.12.1	DOPRAVA	str.114
2.12.2	VODNÉ HOSPODÄRSTVO	str.125
2.12.3	ENERGETIKA	str.136
2.12.3.1	ZÄSOBOVANIE ELEKTRICKOU ENERGIÖU	str.136
2.12.3.2	ZÄSOBOVANIE TEPLÖM	str.141
2.12.3.3	ZÄSOBOVANIE PLYNÖM	str.143
2.12.4	ELEKTRONICKÉ KOMUNIKAČNÉ SIETE A POŠTA	str.146
2.13	KONCEPCIA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	str.148
2.14	VYMEDZENIE PRIESKUMNÝCH ÚZEMÍ, CHRÄNENÝCH LOŽISKOVÝCH ÚZEMÍ A DOBÝVACÍCH PRIESTORÖV	str.181
2.15	VYMEDZENIE PLÖCH VYŽADUJÚCICH ZVÝŠENÜ OCHRANU	str.181
2.16	NÄVRH BUDÜCEHO MOŽNÉHO POUŽITIA POĽNOHOSPODÄRSKEJ PÖDY A LESNEJ PÖDY NA STAVEBNÉ A INÉ ZÄMERY	str.183
2.17	HODNOTENIE NAVRHOVANÉHO RIEŠENIA	str.185

2.18	NÁVRH ZÁVÄZNEJ ČASTI	str.187
2.18.1	ZÁSADY A REGULATÍVY PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA ÚZEMIA NA FUNKČNÉ A PRIESTOROVO HOMOGÉNNE JEDNOTKY	str.187
2.18.2	PRÍPUSTNÉ, OBMEDZUJÚCE, VYLUČUJÚCE PODMIENKY NA VYUŽITIE JEDNOTLIVÝCH PLÔCH, NA INTENZITU ICH VYUŽITIA, REGULÁCIA VYUŽITIA PLÔCH	str.208
2.18.3	ZÁSADY A REGULATÍVY UMIESTNENIA OBČIANSKEHO VYBAVENIA ÚZEMIA	str.214
2.18.4	ZÁSADY A REGULATÍVY UMIESTNENIA VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO A TECHNICKÉHO VYBAVENIA ÚZEMIA	str.218
2.18.5	ZÁSADY A REGULATÍVY ZACHOVANIA KULTÚRNO-HISTORICKÝCH HODNÔT, OCHRANY A VYUŽÍVANIA PRÍRODNÝCH ZDROJOV, OCHRANY PRÍRODY A TVORBY KRAJINY, VYTŮVÁRANIA A UDRŽIAVANIA EKOLOGICKEJ STABILITY VRÁTANE PLÔCH ZELENÉ	str.227
2.18.6	ZÁSADY A REGULATÍVY STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	str.235
2.18.7	VYMEDZENIE ZASTAVANÉHO ÚZEMIA OBCE	str.243
2.18.8	VYMEDZENIE OCHRANNÝCH PÁSIEM A CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ PODĽA OSOBITNÝCH PREDPISOV	str.244
2.18.9	PLOCHY NA VEREJNOPROSPEŠNÉ STAVBY, NA VYKONANIE DELENIA A SCEĽOVANIA POZEMKOV, NA ASANÁCIU A NA CHRÁNENÉ ČASTI KRAJINY	str.249
2.18.10	ÚZEMIA VYŽADUJÚCE SI ZVÝŠENÚ OCHRANU	str.252
2.18.11	URČENIE, PRE KTORÉ ČASTI OBCE JE POTREBNÉ OBSTARÁŤ A SCHVÁLIŤ ÚZEMNÝ PLÁN ZÓNY	str.253
2.18.12	ZOZNAM VEREJNOPROSPEŠNÝCH STAVIEB	str.254
2.18.13	SCHÉMA ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ RIEŠENIA A VEREJNOPROSPEŠNÝCH STAVIEB	str.255

A3) DOPLŇUJÚCE ÚDAJE str.256

A4) DOKLADOVÁ ČASŤ str.258

(bude priložená po skončení prerokovania ÚPN – O Gbeľany k dokumentácii o prerokúvaní)

A1) ZÁKLADNÉ ÚDAJE

1.1 HLAVNÉ CIELE RIEŠENIA A PROBLÉMY, KTORÉ ÚZEMNÝ PLÁN RIEŠI

1.1.1 DÔVODY OBSTARANIA ÚPN – O

Dôvody obstarania územného plánu obce Gbeľany (ÚPN – O Gbeľany) uvedené v zadaní pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany popri utilitárnych a legislatívnych dôvodoch vyplývajú predovšetkým z hlavných cieľov, ktoré chce obec dosiahnuť do roku 2032. Takto vymedzený časový horizont zodpovedá územnoplánovacou praxou overenému, obvyklému strednodobému horizontu s pomerne spoľahlivo vymedziteľným rozsahom očakávaných nárokov a potrieb obyvateľov obce v súlade s technickým pokrokom a stavom spoločenského vedomia.

Hlavným strategickým cieľom obce Gbeľany je vytvorenie podmienok pre zabezpečenie udržateľného rozvoja obce, čo znamená, že Gbeľany majú ambície byť sídlom, v ktorom sú permanentné zaistené predpoklady pre sústavnú optimalizáciu životných podmienok trvalo bývajúcего obyvateľstva ako i jeho návštevníkov s prihliadnutím na rešpektované prírodné a historické danosti prostredia obce.

Pre splnenie tohto cieľa a z neho odvodených parciálnych cieľov potrebuje obec okrem iného aj relevantný územnoplánovací nástroj sústavného komplexného a dlhodobého riešenia priestorového usporiadania a funkčného využívania územia obce v súlade s dodržiavanými princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Za takýto nástroj však už nie je možné považovať územný plán sídelného útvaru Gbeľany vypracovaný v r. 1993 Poľnohospodárskou inžinierskou a poradenskou službou Žilina (Ing. arch. Ivan Meliš). Tento schválený územný plán ktorého zachované časti nepokrývajú v plnom rozsahu požadovaných náležitostí územie celého katastrálneho územia obce a jeho osem doplnkov sú momentálne jedinou, neúplne zachovanou, územnoplánovacou dokumentáciou pre riadenie urbanistického rozvoja v podmienkach obce Gbeľany.

Vzhľadom na veľký (24 ročný) časový odstup od doby jeho spracovania ako i z dôvodov zásadných spoločensko-ekonomických zmien po r.1989 je táto dokumentácia pre potreby obce použiteľná veľmi obmedzene a to nielen z titulu zvoleného cieľa, ale aj z hľadiska riešenia každodenných potrieb obce. Na základe existujúcej územnoplánovacej dokumentácie nie je možné reagovať napr. na zmeny vlastníckych pomerov, na legislatívne zmeny, na Územný plán veľkého územného celku žilinského kraja a jeho zmeny a doplnky, na nové požiadavky z oblasti ochrany prírody, životného prostredia, na zmeny vyplývajúce z vypracovaných regionálnych územných systémov ekologickej stability, na zmeny v jednotlivých rezortoch, (bytová výstavba, hospodárstvo...) atď.

Medzi ostatné účelové dôvody obstarania nového územného plánu obce zadanie ÚPN – O Gbeľany zaraďuje:

- formovanie základnej prognózy postavenia a vývoja obce z pohľadu iných spoločensko vedných odborov,
- návrh a realizácia prípadných pozemkových úprav, lesných úprav, vodohospodárskych úprav, závlah, meliorácií atď.,
- návrh miestneho územného systému ekologickej stability atď.,
- vypracovávanie programov ochrany kultúrneho dedičstva, odpadového hospodárstva, koncepcií rozvoja jednotlivých odvetví života obce,
- ako jedna z podmienok získania prostriedkov z fondov európskej únie.

1.1.2 ÚDAJE O OBSTARÁVATEĽOVI A SPRACOVATEĽOVI

OBSTARÁVATEĽ:	OBEC GBEĽANY ZASTÚPENÁ STAROSTOM OBCE: ING. JOZEFOM MARTINČEKOM
SCHVAĽUJÚCI ORGÁN:	OBECNÉ ZASTUPITEĽSTVO GBEĽANY
ODBORNE SPÔSOBILÁ OSOBA pre výkon obstarávateľských činností v zmysle §2a zák. č. 50/76 Zb. v platnom znení:	ING. ARCH. VLADIMÍR BARČIAK, ŽILINA
SPRACOVATEĽ ÚPN – O GBEĽANY:	ING. ARCH. STANISLAV KRISTINÍK, AUTORIZOVANÝ ARCHITEKT, 1202 AA URBARCH SK, s. r. o. ZÁVODSKÁ CESTA 4, 010 01 ŽILINA IČO :36423653, DIČ: 2021885327

1.1.3 HLAVNÉ CIELE RIEŠENIA

Hlavné ciele riešenia ÚPN – O Gbeľany definuje schválené Zadanie pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany, v kapitole „Hlavné ciele rozvoja územia, vyjadrujúce rozvojový program obstarávateľa“:

Obec Gbeľany má v súčasnosti k dispozícii Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, Akčný plán obce Gbeľany... a Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu Terchovská dolina ako rozvojové programové dokumenty v strednodobom horizonte. Z hľadiska územnoplánovacieho resp. urbanistického nemá ešte novú vyprofilovanú ustálenú „víziu“ svojho postavenia a úlohy obce v systéme osídlenia regiónu v horizonte najbližších 15 – 20 rokov. Jej základné obrysy však možno identifikovať z prieniku záväzných výstupov z územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa (aktualizovaný ÚPN – VÚC Žilinského kraja), sumáru celoobecných príp. parciálnych požiadaviek (Prieskumy a rozborý územia pre účely tvorby nového územného plánu obce) ako i PHSR obce a Akčného plánu.

Na základe týchto dokumentov možno z hľadiska potrieb územného plánu obce ako hlavné ciele v rozvoji územia obce odvodené od strategického cieľa uviesť nasledovné:

- *zostať vidieckym sídlom priemernej obecnej veľkosti z hľadiska počtu obyvateľov a vybavenosti v zázemí osídlenia mesta Žilina so všetkým štandardom základnej sociálnej, občianskej a technickej vybavenosti, zodpovedajúcim takémuto druhu sídla v systéme osídlenia zázemia mesta Žilina,*
- *byť súčasťou sídelných zoskupení tuzemského i cezhraničného charakteru (Združenie /Mikroregión/ Terchovská dolina, MAS Terchovská dolina...), do ktorých vloží okrem iného svoj primeraný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu, turistiky, rekreácie, kultúry, výroby a komunálneho hospodárstva...,*
- *na území obce treba viac rozvíjať kultúrnohistorickú dimenziu obce, ktorej „konzumentom“ bude nielen trvale bývajúce obyvateľstvo, ale aj návštevníci, turisti a rekreanti či prechodne bývajúci,*
- *mať v území viac pracovných príležitostí na podklade diverzifikovanej ekonomiky založenej aj na miestnych prírodných, materiálnych, historických a ľudských zdrojoch (nielen priemyselný park...),*
- *ochraňovať a zveľaďovať prírodné prostredie ako súčasť kvalitného životného prostredia a ako predpoklad pre primeraný rozvoj cestovného ruchu, turizmu, rekreácie,*

▪ *rozvoj cestovného ruchu, rekreácie a turizmu koordinovať s okolím (región, susediace obce).*

Urbanisticky to znamená, že primárnou funkciou územia obce zostane funkcia bývania v rodinných domoch, ku ktorej sa pridružia funkcia ochrany a dotvárania lesnatolúčneho prírodného prostredia a funkcia priemyselnej výroby.

Pozdvihnutie výrobnej (priemyselnej) funkcie do primárnej polohy v konečnom dôsledku by malo byť o.i. zdrojom výraznejšej zamestnanosti a ekonomického profitu obce, podnikateľov, občanov.

Rozvoj poľnohospodárskeho výrobného potenciálu neprekročí rámec sekundárneho postavenia tejto funkcie v nových podmienkach obce.

1.2 VYHODNOTENIE DOTERAJŠIEHO ÚZEMNÉHO PLÁNU OBCE

Doteraz platný územný plán pre obec Gbeľany predstavuje Územný plán sídelného útvaru Gbeľany vypracovaný v r. 1993 Poľnohospodárskou inžinierskou a poradenskou službou Žilina (Ing. arch. Ivan Meliš) schválený uznesením OZ v Gbeľanoch č.21/1994 zo dňa 1.7.1994. Zo schváleného ÚPN – SÚ Gbeľany je možné v novom Územnom pláne obce (ÚPN – O) Gbeľany využiť len veľmi malé množstvo jeho parciálnych častí. Neumožňoval po svojom návrhovom období (2002) realizáciu nových zámerov obce, nemohol sledovať spoločenské zmeny a návrhy vyplývajúce z územného plánu vyššieho stupňa – Územného plánu veľkého územného celku Žilinského kraja (ÚPN – VÚC ŽK), ani záväzky z environmentálneho hľadiska reprezentované dokumentom Aktualizácia (implementácia územných systémov ekologickej stability ÚSES) RÚSES okresov Žilina, Bytča a Kysucké Nové Mesto.

Čiastočne túto situáciu riešili aktualizácie ÚPN – SÚ Gbeľany vypracovaním zmien a doplnkov k tomuto dokumentu a to Územný plán obce Gbeľany – doplnok – Priemyselný park KIA Motors a Hyundai Motors, vypracovaný v roku 2004 (Ing. arch. Ľubomír Kružel), Doplnok a zmena, Územný plán obce Gbeľany — IBV a golfové ihrisko vypracovaný v r. 2004 (Ing. arch. Viktor Malinovský, Ing. arch. Rastislav Rozman), Územný plán obce Gbeľany – IBV Priedanky, doplnok Územného plánu obce vypracovaný v r. 2005 (Ing. arch. Dušan Maňák), doposiaľ neschválený OZ v Gbeľanoch, Územný plán obce Gbeľany – zmena Doškolovacie stredisko KIA Motors s.r.o. vypracovaný v r. 2005 (Ing. arch. Dušan Maňák), schválený uznesením OZ v Gbeľanoch č. 31/2005 zo dňa 15.7.2005, Zmena a doplnok územného plánu obce Gbeľany – areál Omnitrade, vypracovaný v r. 2007 (Ing. arch. Dušan Maňák), schválený uznesením OZ v Gbeľanoch č. 5/2007 zo dňa 20.7.2007, Územný plán obce Gbeľany – Zmena a doplnok – časť Duhé, vypracovaný v r. 2008 (Ing. arch. Ľubomír Kružel), schválený uznesením OZ v Gbeľanoch č. 8/2008 zo dňa 11.11.2008, Územný plán sídelného útvaru Gbeľany – Zmena a doplnok – IBV Hrby, vypracovaný v r. 2010 (Ing. arch. Ľubomír Kružel), schválený uznesením OZ v Gbeľanoch č.6/2010 zo dňa 17.12.2010, Územný plán obce Gbeľany – Zmena a doplnok – časť Duhé II, vypracovaný v r. 2014 (Ing. arch. Ľubomír Kružel). Uvedené zmeny a doplnky ÚPN – O Gbeľany sa nezachovali v plnom rozsahu, ani udelené súhlasy podľa §13 zák. č. 20/2004 Z.z. v pl. zn.

ÚPN – SÚ Gbeľany nie je už relevantným územnoplánovacím dokumentom ako nástroj pre dosiahnutie cieľov obce Gbeľany k r.2032. Nezachoval sa v kompletnom stave, jeho zachované časti nepokrývajú v plnom rozsahu požadovaných náležitostí územie celého katastrálneho územia obce a vzhľadom na cca 24 ročný časový odstup od jeho schvaľovania napriek čiastkovým aktualizáciám je už veľmi obmedzene použiteľný. Ostarlé dokumentácie nie je možné využiť napr. aj z titulu zmien v legislatíve, v ekonomike, v postavení problematiky ochrany a tvorby životného prostredia, z titulu nesúlady s novou nadradenou regionálnou územnoplánovacou dokumentáciou atď.

1.3 ÚDAJE O SÚLADE RIEŠENIA SO ZADANÍM

1.3.1 CHRONOLÓGIA DOTERAJŠIEHO SPRACOVÁVANIA A PREROKOVÁVANIA ETÁP ÚPN – O

- Oznámenie o začatí obstarávania ÚPN – O Gbeľany 15.12.2015
- Prieskumy a rozbor pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany 11/2016
- Zadanie pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany – vypracovanie 11/2016
- Prerokovanie zadania pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany 14.12.2016 – 14.01.2017
- Schválenie zadania pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany
(uzn. OZ Gbeľany č. 1/2017 zo dňa 23.02.2017) 23.02.2017
- Vypracovanie návrhu ÚPN – O Gbeľany 10/2017
- Prerokovanie návrhu ÚPN – O Gbeľany 10.09.2018 – 11.10.2018
- Správa o hodnotení...(Slovenská agentúra životného prostredia,
Banská Bystrica) 10/2019
- Záverečné stanovisko OÚ ŽA OSŽP
č.j. OU-ZA-OSZP3-2021/000766/Hnl zo dňa 15.11.2021
- Pokyny na dopracovanie návrhu ÚPN – O Gbeľany 02/2023

1.3.2 ZHODNOTENIE SÚLADU RIEŠENIA ÚPN – O SO ZADANÍM

Návrh ÚPN – O Gbeľany je vypracovaný v súlade so Zadaním pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany, schváleným uz.OZ Gbeľany č. 1/2017 zo dňa 23.02.2017.

Tabuľka 1.3-1

PÍSM.	POŽIADAVKY ZADANIA	RIEŠENIE ÚPN – O GBEĽANY
a)	Dôvody na obstaranie ÚPN - O Gbeľany	Súlاد so zadaním.
b)	Hlavné ciele rozvoja územia, vyjadrujúce rozvojový program obstarávateľa	Súlاد so zadaním.
c)	Vymedzenie riešeného územia Územného plánu obce Gbeľany	Súlاد so zadaním.
d)1.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti v oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry	Súlاد so zadaním – formou rešpektovania požiadaviek vyplývajúcich z aktualizovaného ÚPN – VÚC ŽK, vrátane výstupov zo záväznej časti.
d)2.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti v oblasti sociálnej infraštruktúry	Súlاد so zadaním.
d)3.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti v oblasti rozvoja rekreácie, turistiky, cestovného ruchu a kúpeľníctva	Súlاد so zadaním.

d)4.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti v oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany poľnohosp. pôdy, prírody a kultúrneho dedičstva	Súladi so zadaním v RÚSES a návrhom prvkov MÚSES.
d)5.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti v oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry	Súladi so zadaním.
d)6.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti v oblasti vodného hospodárstva	Súladi so zadaním.
d)7.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti v oblasti nadradenej energetickej infraštruktúry	Súladi so zadaním.
d)8.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti v oblasti odpadového hospodárstva	Súladi so zadaním.
d)9.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti v oblasti usporiadania územia z hľadiska hospodárskeho rozvoja	Súladi so zadaním, najmä výhľad priemyselného parku a podporou miestneho funkčno-priestorového subsystému turistiky, rekreácie a cestovného ruchu.
d)10.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti v oblasti telekomunikácií	Súladi so zadaním.
d)11.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti v oblasti pôšt	Súladi so zadaním.
d)II.	Požiadavky vyplývajúce z aktualiz. ÚPN - VÚC ŽK vzťahujúce sa na územie obce Gbeľany, vrátane výstupov zo záväznej časti - verejnoprospešné stavby	Súladi so zadaním.
e)	Zhodnotenie významu obce v štruktúre osídlenia	Súladi so zadaním.
f)	Požiadavky na riešenie záujmového územia	Súladi so zadaním.
g)	Základné demografické údaje	Súladi so zadaním.
h)	Osobitné požiadavky na urbanistickú kompozíciu obce	Súladi so zadaním.
i)	Osobitné požiadavky na obnovu, prestavbu a asanácie	Súladi so zadaním.

j)	Požiadavky na riešenie rozvoja dopravy a koncepcie technického vybavenia územia	Súlad so zadáním.
k)	Požiadavky na ochranu prírody a tvorbu krajiny, kultúrneho dedičstva, na ochranu prírodných zdrojov,...ďalších chránených území a ich ochranných pásiem, vrátane požiadaviek na zabezpečenie ÚSES územia	Súlad so zadáním.
l)	Požiadavky z hľadiska ochrany trás nadradených systémov dopravného a technického vybavenia územia	Súlad so zadáním.
m)	Požiadavky vyplývajúce najmä zo záujmov obrany štátu, požiarnej ochrany, ochrany pred povodňami, civilnej ochrany obyvateľstva	Súlad so zadáním.
n)	Požiadavky na riešenie priestorového usporiadania a funkč. využívania územia obce s prihliadnutím na histor., kultúrne, urban. a prírodné podmienky územia vrátane požiadaviek na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu	Súlad so zadáním.
o)	Požiadavky na riešenie bývania, občianskeho vybavenia, sociálnej infraštruktúry, rekreácie a výroby	Súlad so zadáním.
p)	Požiadavky z hľadiska životného prostredia – koncepcia starostlivosti o životné prostredie	Súlad so zadáním.
q)	Požiadavky z hľadiska ochrany poľnohosp. pôdy a lesnej pôdy	Súlad so zadáním.
r)	Požiadavky na riešenie vymedzených častí územia obce, ktoré je potrebné riešiť územným plánom zóny	Súlad so zadáním.
s)	Požiadavky na určenie regulatívov priestorového usporiadania a funkčného využívania územia	Súlad so zadáním.
t)	Požiadavky na vymedzenie plôch na verejnoprospešné stavby	Súlad so zadáním.
u)	Požiadavky na rozsah a úpravu dokumentácie	Súlad so zadáním.

1.3.3 SÚPIS POUŽITÝCH ÚZEMNOPLÁNOVACÍCH PODKLADOV (ÚPP) A INÝCH PODKLADOV, ZHODNOTENIE ICH VYUŽITIA

Pri vypracovaní návrhu ÚPN – O Gbeľany boli spolu so zachovanými časťami pôvodného územného plánu sídelného útvaru (ÚPN – SÚ) Gbeľany z roku 1993, aktualizovaného ÚPN – SÚ Gbeľany doplnok – Priemyselný park KIA Motors a Hyundai Motors, vypracovaného v roku 2004 (Ing. arch. Ľubomír Kružel), Doplnok a zmena, Územného plánu obce Gbeľany — IBV a golfové ihrisko vypracovaného v r. 2004 (Ing. arch. Viktor Malinovský, Ing. arch. Rastislav Rozman), Územného plánu obce Gbeľany –

IBV Priedanky, doplnku Územného plánu obce vypracovaného v r. 2005 (Ing. arch. Dušan Maňák), doposiaľ neschváleného OZ v Gbeľanoch, Územného plánu obce Gbeľany – zmena Doškolovacie stredisko KIA Motors s.r.o. vypracovaného v r. 2005 (Ing. arch. Dušan Maňák), schváleného uznesením OZ v Gbeľanoch č. 31/2005 zo dňa 15.7.2005, Zmeny a doplnku územného plánu obce Gbeľany – areál Omnitrade, vypracovaného v r. 2007 (Ing. arch. Dušan Maňák), schváleného uznesením OZ v Gbeľanoch č. 5/2007 zo dňa 20.7.2007, Územného plánu obce Gbeľany – Zmena a doplnok – časť Duhé, vypracovaného v r. 2008 (Ing. arch. Ľubomír Kružel), schváleného uznesením OZ v Gbeľanoch č. 8/2008 zo dňa 11.11.2008, Územného plánu sídelného útvaru Gbeľany – Zmena a doplnok – IBV Hrby, vypracovaného v r. 2010 (Ing. arch. Ľubomír Kružel), schváleného uznesením OZ v Gbeľanoch č. 6/2010 zo dňa 17.12.2010, Územného plánu obce Gbeľany – Zmena a doplnok – časť Duhé II, vypracovaného v r. 2014 (Ing. arch. Ľubomír Kružel), spolu s prieskumami a rozbormi pre ÚPN – O Gbeľany a výsledkami prípravných prác obstarávateľa, v etape návrhu ÚPN – O využité:

- Zadanie pre vypracovanie územného plánu obce (ÚPN – O) Gbeľany (upravené a doplnené znenie v zmysle Obcou Gbeľany akceptovaných pripomienok, § 20 ods. (2) zák. č. 50/76 Zb. v platnom znení),
- Pripomienky orgánov a právnických osôb ku Zadaniu ÚPN – O Gbeľany,
- Vyhodnotenie pripomienok samosprávneho kraja, dotknutých obcí, dotknutých orgánov a právnických osôb k návrhu Zadania pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany,
- Vyhodnotenie pripomienok občanov, verejnosti, fyzických a právnických osôb k návrhu Zadania pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany,
- Digitalizovaný polohopis a výskopis vo formáte dwg ,
- Mapový podklad v m 1 : 10 000,
- ÚPN VÚC Žilina, 1998 a 2005 (Ing. arch. Kropitz, Ing. arch. M. Pivarči),
- Zmeny a doplnky č.3 ÚPN VÚC Žilinského kraja...(Ing. arch. R. Toman) a VZN ŽSK 17/2009 o záväzných častiach Zmien a doplnkov č.3 Územného plánu VÚC ŽK schválené 17. marca 2009 Uznesením č. 8/26,
- Zmeny a doplnky č.4 ÚPN VÚC Žilinského kraja...(Ing. arch. M. Pivarči) schválené Zastupiteľstvom Žilinského samosprávneho kraja dňa 27. júna 2011 a VZN ŽSK 26/2011 o záväzných častiach Zmien a doplnkov č.4 Územného plánu VÚC ŽK schválené 27. júna 2011 Uznesením č. 6/11,
- Regionálny územný systém ekologickej stability krajiny, okres Žilina,
- Aktualizácia (implementácia územných systémov ekologickej stability ÚSES) RÚSES okresov Žilina, Bytča a Kysucké Nové Mesto (Slovenská agentúra životného prostredia, Ing. Ján Králik CSc., Ing. Marta Hajniková, RNDr. Peter Prokša, Ing. Alena Kovaľová,...2006),
- Územný plán sídelného útvaru Gbeľany vypracovaný v r. 1993 Poľnohospodárskou inžinierskou a poradenskou službou Žilina (Ing. arch. Ivan Meliš) a jeho zmeny a doplnky,
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Mikroregiónu Terchovská dolina z roku 2010,
- Akčný plán programu rozvoja obce Gbeľany,
- Krajinnoekologický plán obce Gbeľany november 2015, (Peter Hajnik a kol.),
- Pasport miestnych komunikácií obec Gbeľany z roku 1972, vypracovaný Okresnou údržbou miestnych komunikácií v Žiline,
- Pasport miestnych komunikácií obec Gbeľany z roku 1990, vypracovaný Okresnou údržbou miestnych komunikácií v Žiline,
- Regionálny rozvoj obce Gbeľany – dipl. práca (Bc. Ondrej Košťan),
- Zoznam chránených častí územia a historických pamiatok,

- Sčítanie ľudu, domov a bytov z roku 2001,
- Sčítanie obyvateľov bytov a domov (SODB) z r. 2011,
- Súpis pamiatok na Slovensku (1967),
- Odborný podklad Krajského pamiatkového úradu Žilina ku Návrhu Územného plánu obce Gbeľany, spis: KPUZA-2017/806-25/63864/KOP, z r. 2017
- Obecné webové sídlo www.gbeľany.sk,
- Vyjadrenia a konzultácie s organizáciami a správcami sietí,
- Žiadosti a podnety občanov,
- Dotazníková akcia,
- Zmeny a doplnky č. 5 ÚPN VÚC ŽK,
- Sčítanie SODB z roku 2021,
- Záverečné stanovisko OÚ ŽA OSŽP č.j. OU-ZA-OSZP3-2021/000766/HnI zo dňa 15.11.2021,
- Kópie stanovísk samosprávneho kraja, dotknutých obcí, dotknutých orgánov...,
- Kópie pripomienok občanov, verejnosti...,
- Vyhodnotenie pripomienok samosprávneho kraja, dotknutých obcí, dotknutých orgánov a právnických osôb k návrhu ÚPN-O Gbeľany,
- Vyhodnotenie pripomienok občanov, verejnosti, fyzických a právnických osôb k návrhu ÚPN-O Gbeľany,
- Projektové dokumentácie nových stavieb realizovaných na území obce k dátumu začatia dopracovávanía návrhu ÚPN – O (fragmenty),
- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy.

A2) RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU OBCE

2.1 VYMEDZENIE A GEOGRAFICKÝ OPIS RIEŠENÉHO ÚZEMIA

2.1.1 VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA

Riešené územie územného plánu obce je vymedzené v rozsahu celého katastrálneho územia obce. Obec Gbeľany tvorí jedno katastrálne územie. Takto vymedzené riešené územie

- **na severe** susedí s katastrálnymi územiami obcí Lysica a Horný Vadičov okr. Kysucké Nové Mesto,
- **na východe** má spoločnú hranicu s katastrálnym územím obce Varín,
- **na juhu** susedí s katastrálnym územím mestskej časti Žiliny Mojšova Lúčka a s katastrálnym územím obce Strečno,
- **zo západu** susedí s katastrálnymi územiami obcí Nededza a Mojš.

Katastrálna hranica obce je vedená čiastočne hrebeňovitými úsekmi lesných masívov oddeľujúcich osídlené doliny, značná časť zvlnenou poľnohospodárskou krajinou a časť údolnou polohou nivy rieky Váh.

Vymedzené riešené územie ÚPN – O, ktorým je katastrálne územie obce, je tvorené výmerou katastrálneho územia obce – 713,353 ha. Predmetom riešenia nie sú len koncentrované zastavané územia obce, ale aj prírodné poľnohospodársky využívané územia a lesné územia v extravilánových polohách, ohraničené katastrálnou hranicou obce Gbeľany. Takto popísané územie je vcelku graficky riešené na výkresoch v M 1 : 10 000.

2.1.2 VYMEDZENIE ÚZEMIA RIEŠENÉHO S POUŽITÍM VYBRANÝCH REGULATÍVOV ZÓNY

Z dôvodu nutnosti detailnejšieho riešenia najzložitejšej problematiky územia obce Gbeľany, ktorá je viazaná na súčasné zastavané územia obce a ich primknuté okolie, vymedzujú sa v rámci riešenia ÚPN – O územia, ktoré sú riešené s použitím niektorých zásad a vybraných regulatívov podrobnejšieho priestorového usporiadania a funkčného využívania pozemkov, stavieb a verejného dopravného a technického vybavenia územia. Tieto regulatívy a zásady vychádzajú zo zastavovacích podmienok na umiestnenie stavieb. Detailnejšie riešenie území je v grafickej časti ÚPN – O prezentované výkresmi v M 1 : 2 000, pričom ich vymedzenie je nasledovné:

- **ZO SEVERU**

je vymedzené od východu k západu okrajom územia farmy bývalého poľnohospodárskeho družstva a rodinných domov v lok. „Skotňa“, navrhovaného územia rodinných domov v lok. „Priedanky“ a existujúceho IBV „Hrby“.

- **Z VÝCHODU**

je od severu k juhu vymedzené hranicou územia farmy bývalého poľnohospodárskeho družstva, rodinných domov v lok. „Skotňa“, navrhovaného územia rodinných domov „Záhrady“, hranicou cintorína, existujúceho územia rodinných domov Bukovina a navrhovaného územia rozvoja športu, kde končí.

- Z JUHU

pokračuje od východu k západu hranicou navrhovaného územia rozvoja športu, pokračuje hranicou existujúceho a navrhovaného územia rodinných domov „Duhé“, hranicou navrhovaného a existujúceho územia priemyselnej výroby v lok. „Duhé“ a okrajom cesty II/583A.

- ZO ZÁPADU

tvorí hranicu okraj územia priemyselnej výroby v lok. „Nivy“, pokračuje okrajom doškolovacieho strediska KIA Motors s.r.o. a hranica IBV „Hrby“.

2.1.3 GEOLOGICKÉ POMERY

Katastrálne územie obce Gbeľany sa nachádza v subprovincii Vnútorne Západné Karpaty a je reprezentované od juhozápadu smerom k severovýchodu riešeného územia centrálno-karpatskými paleogénnymi panvami, od ktorých smerom na východ, v centrálnej časti územia sa nachádza bradlové pásmo. Tieto pásma, ktorých rozhrania smerujú od juhozápadu k severovýchodu sa nachádzajú v podstatnej časti katastrálneho územia.

Centrálno-karpatský kvartér, holocén vyplňa dno tejto časti Žilinskej kotliny, ktorá pretína riešené územie a smeruje až k obci Terchová a v úzkom páse až do oblasti Zázrivej. Bradlové pásmo vychádza na povrch z plastických a mäkkších flyšových hornín vo forme odolnejších bradiel, ktoré sú budované rôznymi varietami karbonátov. Najväčší výskyt kvartérnych sedimentov, ku ktorým patria štrky a piesky sa nachádza v nivách rieky Váh a potokov. Ich petrologické zloženie zodpovedá geologickej stavbe ich povodia, takže sú tvorené rôzne opracovanými granitmi, vápencami, dolomitmi, prípadne pieskovecami.

Erózia je veľmi častá na vegetáciou nechránených svahoch. Na pomerne mäkkších a na eróziu náchylnejších flyšových horninách je viditeľný vplyv vodnej erózie najmä po prudkých prívalových dažďoch.

Podľa tektonickej schémy Západných Karpát patrí katastrálne územie Gbeľan k dvom tektonickým celkom – bradlovému pásmu (nachádza sa v severnej časti územia) a paleogénnym panvám centrálno-karpatského paleogénu (vyplňa južnú časť územia katastra obce). Bradlové pásmo vychádza na povrch z plastických mäkkších flyšových hornín (prevažne vápnené pieskovce, slieky a ílovce) vo forme odolnejších bradiel, ktoré sú budované rôznymi varietami karbonátov v oblasti Kysuckej vrchoviny. Centrálno-karpatský paleogén vyplňa dno Žilinskej kotliny. Tvoria ho najmä pieskovce a vápnené ílovce. V jeho nadloží sa nachádzajú kvartérne sedimenty tvorené štrkami a pieskami rôzneho petrografického zloženia, ktoré zodpovedajú povodiu vodných tokov.

Z geologickej mapy SR je možné pri podrobnejšom prieskume zistiť geologickú pestrosť katastrálneho územia, ako ju reprezentujú nasledovné geologické útvary premietnuté do jednotlivých častí k.ú. Gbeľany.

Južná časť k.ú. sa nachádza v útvare kvartér, vek holocén, fluvialne sedimenty: litofaciálne nečlenené nivné hliny, alebo piesčité až štrkovité hliny dolinných nív a nív horských potokov.

Smerom na sever až po južnú časť zastavaného územia obce reprezentuje k.ú. v geologickom zložení kvartér, pleistocén až mladší pleistocén, fluvialne sedimenty: štrky, piesčité štrky a piesky dnovej akumulácie v nízkych terasách, východná časť k.ú. aj vek pleistocén, stredný pleistocén mladšia časť fluvialne sedimenty: piesčité štrky a štrky nižších stredných terás.

Stredná časť zastavaného územia obce - kvartér, holocén, proluviálne sedimenty: prevažne hliny a piesčité hliny s úlomkami hornín a zahlinenými štrkami v nivných

náplavových kužeľoch, vo východnej časti (okolie cintorína) aj pleistocén, stredný pleistocén, mladšia časť fluviálne sedimenty: piesčité štrky a štrky vyšších stredných terás, východnejšie od okolia cesty II/583 po okolie poľnohospodárskeho dvora aj pás bradlového pásma – eocén - starší stredný eocén, paleogén bradlového pásma a myjavský paleogén, žilinské súvrstvie: pieskovce a prachovité ílovce (flyš); vo východnej časti okraja strednej časti katastra kvartér pleistocén, stredný pleistocén, staršia časť fluviálne sedimenty: štrky, piesčité štrky a reziduálne štrky 2. vrchnej terasy. Severne od flyšového pásma je tu malé územie kriedy – staršia krieda – berias-barém lučivnianske súvrstvie: tmavosivé škvrnité slaboslienité vápence s rohovcami a severne od kriedy pri poľnohospodárskom dvore malé územie bradlového pásma – stredná jura nadposidoniové vrstvy: škvrnité kremité vápence a tmavosivé kremité bridlice, slieňovce, vzácne pieskovce.

Mohutnú oblasť od západnej časti katastra a od severného okraja zastavaného územia obce za vrchol kopca Priedanky (544 m n.m.) nad lok. „Pod Ladňou“ tvorí bradlové pásmo – eocén - starší stredný eocén, paleogén bradlového pásma a myjavský paleogén, žilinské súvrstvie: pieskovce a prachovité ílovce (flyš); v blízkosti zastavaného územia obce s enklávou kriedy – staršia krieda – berias-barém lučivnianske súvrstvie: tmavosivé škvrnité slaboslienité vápence s rohovcami a severnejšie aj enkláva kvartéru pleistocén, starší pleistocén, fluviálne sedimenty: piesčité štrky, reziduálne štrky a štrky.

Východnejšie od tohto flyšového pásma v údolí Gbelianskeho potoka sa nachádza geologický útvar kvartér, vek holocén, fluviálne sedimenty: litofaciálne nečlenené nívne hliny, alebo piesčité až štrkovité hliny dolinných nív a nív horských potokov. Oddeluje flyšové pásmo od bradlového pásma mladšej kriedy – cenoman – mástricht, púchovské súvrstvie: pestré slieňovce a slieňovce s polohami vápenitých pieskovcov, resp. piesčitých vápencov, ktoré tvorí východný okraj katastra, až do polohy severne od vrcholu Žiar.

Ten oddeluje aj flyš v západnej časti k.ú. od bradlového pásma – staršia – mladšia krieda, mladší apt-cenoman, manínska skupina – sférosideritové súvrstvie so sférosideritovými vrstvami a od kvartéru – pleistocén – holocén, deluviálne sedimenty: prevažne hlinito-kamenité (podradne piesčito kamenité) svahoviny a sutiny.

Bradlové pásmo – staršia – mladšia krieda, mladší apt-cenoman, manínska skupina – sférosideritové súvrstvie so sférosideritovými vrstvami v plošne významnom priestore vrcholu a okolia kopca Koňhora (710 m n.m.) v priestore Kutina tvorí aj takmer väčšinu východného okraja katastra s výnimkou krajného severu, kde zasahujú aj územia bradlového pásma mladšej kriedy cenoman- koňak, lalinocké vrstvy zelené, sivé a fialovočervené slieňovce, slieňovce a piesčité vápence a pri vrchole Požehy aj bradlové pásmo staršej kriedy apt – starší alb koňhorské vrstvy: staršie bridličnaté slieňovce a škvrnité slieňovité vápence, juhozápadne od vrcholu Požehy aj bradlové pásmo, staršia-mladšia krieda, barém-cenoman tisalské vrstvy: sivé a zelené škvrnité slieňovce a vápence, piesčité vápence, tmavosivé slieňovité bridlice. Južne od vrcholu kopca Koňhora (710 m n.m.), tiež južne od vrcholu Hradisko je tu aj enkláva bradlového pásma, staršia krieda apt?- alb – mladší apt? starší alb, manínska skupina, sférosideritové súvrstvie, tmavosivé slieňovité vápence.

Západný okraj k.ú. reprezentuje kvartér, pleistocén – holocén – zosuvy a bradlové pásmo, staršia – mladšia krieda – alb- kampán, pieskovce, ílovce, siltové slieňovce (flyš) v kopcoch Hradisko, Jedličník a v Nededzských lúkach, na vrchole a okolí kopca Žiar.

Inžinierskogeologická rajonizácia

Rajóny predkvartérnych hornín:

- rajón flyšoidných hornín,
- rajón ílovcovo-vápencových hornín.

Rajóny kvartérnych sedimentov:

- rajón proluviálnych sedimentov,

- rajón údolných riečnych náplavov,
- rajón náplavov terasových stupňov.

Sf – rajón flyšoidných hornín

Vyčlenený je na územiach, kde na povrch vystupujú zbridičnatelé ílovcovo – prachovcové (aj slieňovcové) horniny, pravidelne sa striedajúce s pieskovcami (príp. zlepenkami alebo karbonátmi). Súvrstvia sú spravidla zvrásnené a značne tektonicky porušené. Striedanie relatívne priepustných (pieskovce) a nepriepustných (ílovce, prachovce) hornín spôsobuje, že územia bývajú málo zvodnelé. Morfológický ráz územia je charakteristický miernymi až strednými svahmi a plochými chrbátmi. Strmšie svahy sa vyskytujú len v územiach s väčším zastúpením pieskovcovo–zlepenkových hornín. Veľmi časté sú zosuvy a to nielen po plochách vrstevnatosti, ale aj v prípade, ak vrstvy zapadajú do svahu, kedy horniny sú vystavené intenzívnemu zvetrávaniu prenikajúcemu po vrstvách. V tomto prípade sú šmykové plochy obyčajne na rozhraní zvetraných a zdravých hornín.

Ss – rajón ílovcovo – vápencových hornín

Rajón vytvára komplex, v ktorých sú zastúpené vápence, slienité vápence, slieňovce a slienité bridlice, miestami s vložkami vápnitých pieskovcov. Vápence sú obyčajne silno rozpukané, čo podmieňuje ich rozpad na drobné úlomky. V reliéfe územia sa morfológicky prejavujú hlavne vápence, ktoré vytvárajú vyvýšené tvary. Z geodynamických javov sa okrem selektívneho zvetrávania a výmoľovej erózie vyskytujú miestami zosuvy, ktoré sú najčastejšie viazané na povrchovo zvetranú polohu slieňovcov a bridlíc.

P – rajón prolúviálnych sedimentov

Tvorí ho prolúviálne kužele pri vyústení bočných údolí. Sedimenty sú reprezentované prevažne štrkami s prímiesou jemnozrnnej zeminy, dosahujú hrúbku až do 5-12 m. Hrúbka týchto náplavov sa najčastejšie pohybuje v intervale 2-5 m, len ojedinele dosahujú i väčších hrúbok.

F – rajón údolných riečnych náplavov

Rajón vytvára náplavy súčasných vodných tokov. Pre nížinné údolia tokov je charakteristický výskyt mŕtvych ramien, v ktorých sú hnilokaly – hlinité a piesčité sedimenty s vysokým obsahom organických látok. Fluviálne náplavy menších tokov sú charakteristické iba výskytom piesčitých, alebo jemnozrných materiálov. Štrkové frakcie obsahujú len vo forme málo hrubej prímеси na báze náplavov. Hladina podzemnej vody je spravidla v hĺbke do 2–4 m, miestami sa vyskytujú aj močaristé plochy. Rizikovým faktorom je možnosť znečistenia podzemných vôd poľnohospodárskou činnosťou, priemyslom, alebo skládkovaním odpadov. Z geodynamických javov sa tu prejavuje hlavne bočná erózia vodných tokov a podmáčanie územia pri vysokých vodných stavoch.

T – rajón terasových stupňov

Fluviálne sedimenty sa zachovali v niekoľkých výškových úrovniach v pozícii terasových stupňov. Hrúbka sedimentov je obvykle niekoľko metrov. Hlavnú akumuláciu tvoria rôzne štrkové sedimenty s rôznym podielom jemnozrnnej, alebo piesčitej frakcie. Často bývajú prekryté aj jemnozrnými, alebo piesčitými sedimentami iného pôvodu, napríklad deluviálnymi. Povrch terás je spravidla rovinný. Podzemná voda sa nachádza blízko bázy terasových sedimentov, obyčajne v hĺbke cca 5 m. V mladších - nižších terasách vystupuje v hĺbke 2–5 m. Z geodynamických javov sa tu prejavuje hlavne výmoľová erózia, na okrajoch terás uložených na flyšových sedimentoch sa často prejavujú aj gravitačné pohyby – zosuvy. Územie je veľmi náchylné na možné znečistenie podzemných vôd.

2.1.4 GEOMORFOLOGICKÉ POMERY

Katastrálne územie obce Gbeľany patrí podľa geomorfologického členenia Slovenska do **provincie Západných Karpát** a ich nasledovných geomorfologických jednotiek:

Tabuľka 2.1-1 Geomorfologické jednotky katastrálneho územia Gbeľany

Subprovincia	Oblasť	Celok	Podcelok	časť
Vonkajšie Západné Karpaty	Stredné Beskydy	Kysucká vrchovina	Kysucké bradlá	Vadičovská brázda
Vnútorne Západné Karpaty	Fatransko-tatranská oblasť	Žilinská kotlina	Žilinská pahorkatina	
			Varínske podolie	

Zdroj: Implementácia územných systémov (ÚSES) - Aktualizácia prvkov regionálneho ÚSES okresu Bytča, Žilina a Kysucké Nové Mesto.

Z hľadiska typov reliéfu v území boli podľa dokumentu Implementácia územných systémov (ÚSES) - Aktualizácia prvkov regionálneho ÚSES okresu Bytča, Žilina a Kysucké Nové Mesto vyčlenené nasledovné hlavné typy reliéfu:

- kotlinový reliéf – fluviálna rovina, málo členená hladko modelovaná rovina až kotlinová erózo-denudačná členená pahorkatina – hladko modelovaný reliéf kotliny v centrálnej časti okresu Žilina,
- erózo-denudačná vrchovina až hornatina, ostrejšie modelovaná, s výskytom bralných foriem - pohoria bradlového pásma a nižšie kryštálicko-druho horné pohoria (Strážovské a Súľovské vrchy, Manínska vrchovina, Kysucké vrchy).

Zo súčasných geomorfologických procesov prebieha v území riečna erózia, na druhej strane akumulácia. K degradácii územia prispieva erózia na vegetáciou nechránených svahoch. Na pomerne mäkkších a na eróziu náchylnejších flyšových horninách je viditeľný vplyv vodnej erózie najmä po prudkých prívalových dažďoch. V súčasnosti je významný antropoidný vplyv úpravami terénu, alebo premenou riečnej krajiny na jazero VD Žilina.

Členitosť územia charakterizuje nadmorská výška územia. Kolíše od 345 m n.m. do 784 m n.m., stred obce 362 m n.m. V prevažne urbanizovanej časti sa nadmorská výška pohybuje v rozpätí od 351 m n.m. po 400 m n.m.

Podľa morfologického členenia možno kataster obce zaradiť medzi vrchoviny (výškové rozpätie 100-310 m), pahorkatiny (30-100 m), nižšie hornatiny (310-470 m) a roviny (do 30 m) na základe relatívnych výškových rozdielov na plochách polygónov s polomerom 2 km.

V Žilinskej kotline sa nachádza reliéf rovín a nív. Smerom do Kysuckých vrchov prechádza reliéf do vrchovinného až hornatinového stupňa. Najnižší bod územia obce je v nadmorskej výške 345 m n.m. situovaný pod hrádzou Vodného diela Žilina. Najvyšší bod je kóta v severovýchodnej časti územia obce s nadmorskou výškou 784 m n.m.

Sklonitosť reliéfu

Sklon reliéfu predstavuje zmenu nadmorských výšok v smere spádovej krivky. Vyhodnotenie sklonitosti má pri praktickom riešení umiestnenia ľudských činností v krajine dôležité miesto, napr. v spôsobe obrábania pôdy, pri posudzovaní stability územia, pri výbere spôsobu stavebných prác a konštrukcií stavieb, pri voľbe trasy a konštrukcie ciest, pri posudzovaní stability svahov vodných nádrží. Sklonitosť limituje ľudské aktivity v území, aby nevhodným zásahom do horninového prostredia nevznikli škody na prírodnom prostredí.

Kategórie sklonu svahu:

- 1 - <3°
- 2 - 3° - 7°

- 3 - 7⁰ - 12⁰
- 4 - 12⁰ - 17⁰
- 5 - 17⁰ - 25⁰
- 6 - nad 25⁰.

Sklonitosť, dĺžka svahov a typ vegetačného krytu sú hlavné faktory spôsobujúce pôdnu eróziu. Sklonitosť územia vstupovala ako vedúci faktor v syntézach v procese tvorby krajinnoekologických komplexov.

2.1.5 HYDROLOGICKÉ POMERY

Z hľadiska odtokových pomerov patrí katastrálne územie obce Gbeľany do povodia rieky Váh. Primárne je odvodňované Gbelianskym potokom, iba severná časť v okolí sedla Žiarce Vadičovským potokom cez Kysucu a Koňhorským potokom cez Varínku. V k.ú. susednej obce Mojš priberá Váh cestou náhradného biokoridoru (rybovodu) pravostranný prítok Kotrčiná (identifikačné číslo 4-21-06-6433), do ktorého je južne od k.ú. obce Gbeľany zaústený ľavostranný prítok Gbeliansky potok (identifikačné číslo 4-21-06-6434), ktorý je hydrologickou osou riešeného územia. Do Kotrčinej je zaústený ľavostranný bezmenný prítok Hnivý kanál (identifikačné číslo 4-21-06-6438), do ktorého ústí pravostranný bezmenný prítok Kanál (identifikačné číslo 4-21-06-6439). Hnivý kanál preteká západnou časťou k.ú. Gbeľany medzi „doškolovacím strediskom“ a obytným územím a pokračuje v priestore medzi územím priemyselnej výroby a územím bývania v rodinných domoch. Kanál priteká do Hnivého kanála od západu pozdĺž cesty II/583. Vodný tok Hnivý kanál a Kanál sú v k.ú. Gbeľany na mnohých miestach zatrubnené, niektoré ich časti boli zatrubnené v rámci meliorácii, niektoré pri výstavbe MOBISU.

Gbeliansky potok pramení v priestore Jedličník pod Hradiskom, preteká pomedzi vrcholmi Hradisko a Koňhora a v severnej časti k.ú. priberá pravostranný bezmenný prítok (identifikačné číslo 4-21-06-6437) pritekajúci od vrcholu Hradisko 652 m n.m., južnejšie je súbežný z východnou hranicou k.ú. kde priberá dva ľavostranné bezmenné prítoky (identifikačné číslo 4-21-06-6436) a (identifikačné číslo 4-21-06-6435) pritekajúce z k.ú. Varín. Potom sa otáča mierne na juhozápad a preteká ťažiskom zastavaného územia obce a pokračuje smerom južným až juhozápadným k sútoku s Kotrčinou. Gbeliansky potok je v intraviláne upravený na Q100, teda na prevedenie „storočnej vody“.

Náhradný biokoridor prepája tok Varínky a Váhu v priestore k.ú. Varín s tokom Váhu pod VD Žilina, preklenuje tzv. bariérový efekt prehradenia toku, čím nahrádza pôvodnú prirodzenú migračnú cestu vodných živočíchov tokom Váhu. Preteká pravostranne pozdĺž celého vodného diela. Jeho funkciu dopĺňa sprievodná zeleň, ktorá posilňuje funkciu nadregionálneho hydrického biokoridoru rieky Váh.

Hydrologické a mikroklimatické pomery na Váhu výrazne ovplyvňuje Vodné dielo Žilina, vybudované za účelom výroby elektrickej energie, povodňovej ochrany a rekreačného využitia. Dĺžka vodnej nádrže je 7,1 km, šírka až 600 m, objem nádrže je 18,15 mil. m³.

Katastrálne územie obce patrí k vrchovinno-nížinnému typu, reliéf územia je prevažne pahorkatinový, v pohoriach vrchovinový a hornatinový.

Z vodohospodárskeho hľadiska je celý región Žiliny dlhodobou pozitívna oblasť – suma zrážok v priebehu roka i počas vegetačného obdobia je vyššia ako potenciálny výpar z územia. Centrálna kotlinová oblasť je však už na rozhraní vyrovnanej bilancie a počas vegetačného obdobia má i zápornú bilanciu (až do 60 - 80 mm vlahy). Väčšina územia má počas vegetačného obdobia prebytok vlahy 50 - 150 mm. Z dlhodobých

trendov vývoja odtokových koeficientov možno pozorovať percentuálny nárast odtoku v porovnaní s množstvom zrážok – odtokové koeficienty sa pohybujú v súčasnosti okolo 4,4 – 0,6. Potenciálny výpar v území sa pohybuje ročne v rozmedzí 450 – 600 mm.

Režim väčšiny tokov v území je typický stredohorský snehovo – dažďový, s akumuláciou vody a nízkymi stavmi v decembri až februári, vysokou vodnosťou v apríli až máji (maximálnymi stavmi prevažne v apríli) a nízkymi stavmi v septembri. V horských častiach tokov sa maximálne stavy posúvajú na koniec apríla až začiatok mája, v kotlinových tokoch na koniec marca až začiatok apríla.

Hlavnými hydrologickými regiónmi predmetného územia sú:

- mezozoikum bradlového pásma a paleogén v povodí Gbelianskeho potoka
- paleogén a kvartér časti Žilinskej kotliny.

Povrchové vody, útvary povrchovej vody Kotrčiná

V rámci prípravy 1. Cyklu plánu manažmentu povodí bol útvary povrchovej vody SKV0452 Kotrčiná vymedzený ako kandidát na výrazne zmenený vodný útvary. Nakoľko tento vodný útvary ešte nebol testovaný, v rámci prípravy 2. Cyklu plánov manažmentu povodí bol hodnotený ako prirodzený vodný útvary. Na základe monitorovania vôd v rokoch 2009 – 2012 bol klasifikovaný v dobrom ekologickom stave.

Drobné vodné toky s plochou povodia pod 10 km² v zmysle Guidance Dokumentu No 02 Identification of Water Bodies (horizontálne metodické pokyny na použitie termínu „vodný útvary“ v kontexte RSV, ktoré v januári 2003 schválili riaditelia pre vodnú politiku EU, Nórska, Švajčiarska a kandidátskych štátov na vstup do EU) neboli vymedzené ako samostatné vodné útvary a preto neboli ani samostatne hodnotené. Avšak hydromorfologické zmeny v nich môžu ovplyvniť ekologický stav príslušného vodného útvaru, do ktorého sú zaústené. V prípade k.ú. Gbeľany sa jedná o Gbeliansky potok, ktorý je ľavostranným prítokom vodného útvaru SKV0452 Kotrčiná.

Tabuľka 2.1-2 Útvary povrchovej vody

Čiastkové povodie	Kód VÚ	Názov VÚ	rkm		Dĺžka VÚ (km)	Druh VÚ	Ekologický stav
			od	do			
Váh	SKV0452	Kotrčiná	7,30	0	7,30	prirodzený	dobrý (2)

K.ú. čiastočne spadá do vonkajšieho aj vnútorného pásma hygienickej ochrany PHO 1 a PHO 2.

Podzemné vody

Katastrálne územie obce Gbeľany sa nachádza v útvare podzemnej vody kvartérnych sedimentov SK1000500P a útvare podzemnej vody predkvartérnych hornín SK2001800F.

Tabuľka 2.1-3 Útvary podzemnej vody

Čiastkové povodie	Kód VÚ	Názov VÚ	Plocha VÚ (km ²)	Stav VÚ	
				kvantitatívny	chemický
Váh	SK1000500P	Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného Váhu a jeho prítokov (útvary kvartérnych sedimentov)	1069,302	dobrý	dobrý
Váh	SK2001800F	Puklinové podzemné vody západnej časti flyšového pásma a Podtatranskej skupiny (útvary predkvartérnych hornín)	4451,705	dobrý	dobrý

Útvar podzemnej vody SK1000500P bol vymedzený ako útvar kvartérnych sedimentov s plochou 1069,302 km². Na základe hodnotenia jeho stavu v rámci 2. Plánu manažmentu povodí dosahoval tento útvar dobrý kvantitatívny aj chemický stav. Útvar podzemnej vody SK2001800F bol vymedzený ako útvar predkvartérnych hornín s plochou 4451,705 km². Na základe hodnotenia jeho stavu bol tento útvar klasifikovaný v dobrom kvantitatívnom stave a v dobrom chemickom stave.

Návrh územného plánu obce Gbeľany je vypracovaný tak, aby akceptoval požiadavku Výskumného ústavu vodného hospodárstva Bratislava tak, aby neboli ohrozené ciele rámcovej smernice o vode (smernica 2000/60/ES Európskeho parlamentu a rady), ktorými je ochrana a zlepšenie kvality vôd a vodných ekosystémov, trvale udržateľné využívanie vôd a dosiahnutie dobrého stavu vôd do roku 2021.

2.1.6 KLIMATICKÉ POMERY

Klimatické podmienky predstavujú dôležitý určujúci faktor pri konečnom návrhu optimálneho priestorového usporiadania a funkčného využitia katastrálneho územia. Pri klimatickej charakteristike sa vychádzalo z publikovaných materiálov: ročenky SHMÚ Bratislava, Petrovič a kol. (1964), Atlas podnebia ČSSR (1958), Atlas SSR (1980).

V riešenom území prevládajú z teplotného hľadiska regióny mierne chladné až chladné, do ktorých patrí väčšina pohorí. Kotlinová časť katastra a okraje patria do mierne teplej klimatickej oblasti.

Z hľadiska zrážok patria najnižšie časti okresu (kotlinové) do mierne vlhkej klimatickej oblasti a nižšie časti pohorí do vlhkej klimatickej oblasti.

Pre potreby ÚPN – O dôležitú vypovedaciu charakteristiku predstavuje oslnenie reliéfu ako rámcová klimatická charakteristika riešeného priestoru.

Tabuľka 2.1-4 Predmetné územie spadá do klimatických okrskov:

Okrskok	Charakteristika okrsku	Klimatické znaky
M5	mierne teplý, vlhký, s chladnou až studenou zimou, dolinový/kotlinový	január $\leq -3^{\circ}\text{C}$ júl $\geq 16^{\circ}\text{C}$, menej ako 50 letných dní v roku
M7	mierne teplý, veľmi vlhký, vrchovinový	júl $\geq 16^{\circ}\text{C}$, menej ako 50 letných dní v roku
C1	mierne chladný, veľmi vlhký	júl $\geq 12^{\circ}\text{C}$ až $< 16^{\circ}\text{C}$

Okrsky M5 a M7 sa nachádzajú prevažne v nížinných polohách v okolí rieky Váh a vo výbežku Žilinskej kotliny. Klimatický okrskok C1 zaberá hlavne priestor podhorskej oblasti katastra.

Tabuľka 2.1-5 Priemerné teploty vzduchu

priemerná teplota v období	v okolí rieky Váh
ročný priemer	8 °C
mesiac január	- 3 °C
mesiac júl	17 °C

Väčšina územia má priemernú ročnú teplotu 2 - 6 °C.

Predmetné územie spadá do klimatických oblastí:

- Mierne teplá oblasť – priemerne menej ako 50 letných dní za rok (s denným maximom teploty vzduchu $\geq 25^{\circ}\text{C}$), júlový priemer teploty vzduchu $\geq 16^{\circ}\text{C}$:
 - okrskok mierne teplý, s chladnou až studenou zimou, dolinový/kotlinový,
 - okrskok mierne teplý, veľmi vlhký, vrchovinový.

Na riešenom území prevládajú z teplotného hľadiska regióny mierne teplé až chladné, do ktorých patrí väčšina pohorí. Kotlinová časť okresu a okraje patria do mierne teplej klimatickej oblasti.

Z hľadiska zrážok patria najnižšie časti okresu (kotlinové) do mierne vlhkej klimatickej oblasti, časti pohorí do vlhkej klimatickej oblasti.

Priemerný ročný úhrn zrážok v predmetnom území je cca (700 -) 800 - 900 mm. Jedná sa o oblasť s výskytom hmiel. Dĺžka snehovej pokrývky sa pohybuje od 60 dní.

Všetky uvedené údaje sú odvodené z pozorovaní z rokov 1961 – 1990. V súčasnom období sa môžu niektoré uvádzané hodnoty odchyľovať, nakoľko je všeobecne pozorovaná určitá zmena klímy.

2.1.7 OCHRANA PRÍRODY A EKOLOGICKÁ STABILITA

Z hľadiska ochrany prírody a prírodných hodnôt sa v riešenom území vyskytujú

- *ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra s 2° ochrany,*
- *chránený strom – Lipa v Gbeľanoch (v území cintorína)*
- *ostatné katastrálne územie obce Gbeľany ako územie s 1.° ochrany,*

Maloplošné chránené územia a veľkoplošné chránené územia, chránené územia NATURA 2000, (chránené vtáčie územie - CHVÚ, územie európskeho významu SKÚEV) sa v riešenom území nevyskytujú.

Z hľadiska ekologickej stability sa na hranici riešeného územia s k.ú. Lysica a Horný Vadičov nachádza prvok regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES):

- *regionálne biocentrum 11/17 (Rbc19) Jalovec – Požeha*
- z biokoridorov je v južnej časti katastrálneho územia obce:
- *hydricko-terestrický nadregionálny biokoridor 11/25 (Nrbk1) Rieka Váh,*
- a v severnej časti katastrálneho územia obce:
- *terestrický regionálny biokoridor Rbk11 Brodnianka – Lysica.*

Podľa Implementácie ÚSES a aktualizácie RÚSES okresov Žilina, Bytča a Kysucké Nové Mesto sa na hranici s k.ú. Lysica nachádza genofondovo významná lokalita:

- *ZA 13 Jalovec – Lysica,*

Okrem uvedených prvkov ochrany prírody sa v riešenom území uplatňujú aj prvky miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES):

- *navrhované miestne biocentrum Mbc1 – „Medzi jarkami“ – lokálne biocentrum – na hranici s k.ú. Mojš,*
- *navrhované miestne biocentrum Mbc2 – park pri kúrii,*
- *navrhované miestne biocentrum Mbc3 – park pri kaštieli,*
- *navrhované miestne biocentrum Mbc4 – lesný porast „Pod Ladňou“,*
- *navrhované miestne biocentrum Mbc5 – pramenná oblasť Gbelianskeho potoka,*
- *navrhovaný miestny biokoridor Mbk1 Gbeliansky potok,*
- *navrhovaný miestny biokoridor Mbk2 potok Kotrčiná,*
- *navrhovaný miestny biokoridor Mbk3 – prepojenie Gbelianskeho potoka – ekotón Pod Ladňou - Pod Dielom,*
- *navrhovaný miestny biokoridor Mbk4 – prepojenie Mbc4 – Hradisko – Kutina,*
- *navrhovaný miestny biokoridor Mbk5 – hrebeň Koňhora – Rbk11 Brodnianka – Lysica.*

Okrem uvedených prvkov ochrany prírody a prvkov ÚSES je potrebné rešpektovať a ochraňovať prírodné pozoruhodnosti a okolitú krajinu ako celok. Nakoľko mimo zastavaného územia sú v k.ú. Gbeľany a na jeho hranici významné krajinné prvky tvorené najmä sieťou biocentier, biokoridorov a osobitne chránenými časťami prírody

a krajiny sú ťažiskom požiadavky na ochranu krajiny najmä ostatné krajínovotvorné prvky. Z pohľadu krajínovotvorby sú významné historické krajinné štruktúry, dominanty kultúrohístorických pamiatok, prírodné dominanty líniové, skupínové a solíterne, vodopády ako aj rozhrania vnímania prírodných masívov.

2.1.8 FYTOGEOGRAFICKÉ A GEOBOTANICKÉ ČLENENIE ÚZEMIA

Podľa fytoğraficko-vegetačného členenia (Plesník P., 2002 in Atlas krajiny SR) je kotlinová časť riešeného územia začlenená do zóny bukovej, oblasti kryštálicko-druhoíornej, okresu Žilinská kotlina, podokresu severného. Severná časť patrí do zóny bukovej, oblasti flyšovej, do okresu Kysucká a Oravská vrchovina.

Pôvodné porasty boli tvorené druhmi karpatskej lesnej flóry. Podľa mapy potenciálnej prírodzenej vegetácie (Maglocky, Š. 2002 in Atlas krajiny SR) sú v území mapované tieto jednotky:

- jaseňovo-brestovo-dubové lesy v povodiach veľkých riek (tvrdé lužné lesy),
- karpatské dubovo-hrabové lesy,
- bukové lesy v horských polohách,
- bukové a jedľovo-bukové lesy,
- jedľové a jedľovo-smrekové lesy (vrcholové polohy).

V súčasnosti je územie výrazne zmenené. V území sa vyvinuli biotopy vytvorené a ovplyvnené človekom. Poľnohospodárska pôda sa získavala kľčovaním lesov, na vhodných plochách sa pôda obhospodárovala orbou, časť vykľčovaných lesov sa premenila na lúky a pasienky. Lesné biotopy sú miestami zmenené v prospech ekonomicky efektívnejších drevín (smrek). Biotopy ľudských sídiel sa vyznačujú charakteristickým druhovým zložením fauny a flóry.

Vegetácia lesov

Lesné porasty v území sú v značnej miere fragmentované. Časť lesných porastov tvoria prírodzenejšie kompaktejšie pôvodné lesné porasty s prírodným drevínovým zložením, hojné zastúpenie majú však aj lesné porasty premenené hospodárskymi zásahmi človeka v prospech smreku. Najrozšírenejšia porastotvorná drevina je smrek obyčajný (*Picea abies*) 56%, buk lesný (*Fagus sylvatica*) 13%, borovica lesná (*Pinus sylvestris*) 19%, breza (*Betula* sp.) 5%, jelša (*Alnus* sp.) 3%, smrekovec opadávy (*Larix decidua*) 2%, ako doplnkové sa uplatňujú jedľa biela (*Abies alba*), jaseň obyčajný (*Fraxinus excelsior*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*). V krovinnej etáži prevládajú lieska obyčajná (*Corylus avellana*) a svíb krvavý (*Swida sanguinea*), ďalej hloh jednosemenný (*Crataegus monogyna*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), zemolez obyčajný (*Lonicera xylosteum*), baza čierna (*Sambucus nigra*), zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*). Na podmáčaných stanovištiach sú vyvinuté jelšiny tvorené predovšetkým jelšou lepkavou (*Alnus glutinosa*), topoľom osikovým (*Populus tremula*) a s bohatým krovinným a bylinným podrastom, kde prevládajú hygrofilné a nitrofilné druhy.

Nelesná drevínová vegetácia

V drevinných porastoch pri tokoch podmáčaných prúdiacou podzemnou vodou možno pozorovať fragmenty jaseňovo-jelšových podhorských lužných lesov. V stromovom poschodí prevláda jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), vŕba biela (*Salix alba*) a vŕba krehká (*Salix fragilis*), menej jelša sivá (*Alnus incana*), topoľ osikový (*Populus tremula*) a javor horský (*Acer pseudoplatanus*). Brehové porasty vo vyššie položených úsekoch tokov prechádzajú do horských jelšových lužných lesov s typickým výskytom

jelše sivej (*Alnus incana*). Tieto zvyšky lužných lesov bývajú väčšinou redukované na úzke líniové útvary lemujúce brehy. Na plochách menej prístupných pre ťažké mechanizmy vznikli porasty krovín tvorené druhmi slivka trnková (*Prunus spinosa*), hloh (*Crataegus* sp.), ruža šípová (*Rosa* sp.), baza čierna (*Sambucus nigra*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*), bršlen európsky (*Euonymus europaeus*), čremcha obyčajná (*Padus avium*), kalina obyčajná (*Viburnum opulus*). Do brehových biotopov prenikajú invázne druhy, napr. netýkavka žľaznatá (*Impatiens glandulifera*), pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*) a zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*).

Významné sú umelo vysadené brehové porasty pri náhradnom biokoridore Váhu, drevinové zloženie zodpovedá stanovištným podmienkam.

Kroviny a nelesná drevinová vegetácia sú pomerne hojne zastúpené, tak v blízkosti ciest, ako aj v remízkach. Plnia významnú ekologickú funkciu a sú dôležitým miestom pre ornitocenózy. Tvoria ich z drevín javor poľný (*Acer campestre*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), breza previsnutá (*Betula pendula*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), hloh (*Crataegus* sp.), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), jablň planá (*Malus sylvestris*), čremcha obyčajná (*Padus avium*), smrek obyčajný (*Picea abies*), slivka trnková (*Prunus spinosa*), hruška planá (*Pyrus pyrausta*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*), kalina obyčajná (*Viburnum opulus*).

Vegetácia trvalých trávnych porastov

Druhovú zloženie lúk a pasienkov sa mení v závislosti od mikrostanošištných podmienok (najmä expozícia a hydrický režim) a spôsobu využívania (kosenie, pasenie, striedanie pastvy a kosenia). Intenzívne lúky v nižších polohách sú druhovo chudobnejšie, väčšinou s výraznou prevahou reznáčky laločnatej (*Dactylis glomerata*), trojštetu žltkastého (*Trisetum flavescens*) a kostravy červenej (*Festuca rubra* agg.). Okrem uvedených dominujúcich druhov sa tu vyskytuje napr. púpava (*Taraxacum* sp.), sedmokráska obyčajná (*Bellis perennis*), rasca lúčna (*Carum carvi*), timotejka lúčna (*Phleum pratense*), iskerník prudký (*Ranunculus acris*), šalvia lúčna (*Salvia pratensis*), ďatelina lúčna (*Trifolium pratense*), ďatelina plazivá (*Trifolium repens*) a veronika obyčajná (*Veronica chamaedrys*). V menej intenzifikovaných travinno-bylinných porastoch v odľahlejších lúkach vo vyšších polohách sa vyskytuje napr. rebríček prostredný (*Achillea millefolium*), ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*), mrvica peristá (*Brachypodium pinnatum*), zvonček konáršitý (*Campanula patula*), rasca lúčna (*Carum carvi*), jesienka obyčajná (*Colchicum autumnale*), škarda dvojročná (*Crepis biennis*), kostrava červená (*Festuca rubra* agg.), pakost lúčny (*Geranium pratense*), boľševník borščový (*Heracleum sphondylium*), nevädzovec frygický (*Jacea phrygia*), púpavec srstnatý (*Leontodon hispidus*), margaréta biela (*Leucanthemum vulgare*), ľadenec rožkatý (*Lotus corniculatus*), timotejka lúčna (*Phleum pratense*), skorocel kopijovitý (*Plantago lanceolata*), lipnica lúčna (*Poa pratensis*), prvosienka jarná (*Primula veris*), iskerník prudký (*Ranunculus acris*), iskerník klaný (*Ranunculus auricomus*), šalvia lúčna (*Salvia pratensis*), kozobrada východná (*Tragopogon orientalis*), ďatelina lúčna (*Trifolium pratense*), veronika obyčajná (*Veronica chamaedrys*) a i. Ojedinele v nich rastú aj niektoré druhy z čeľade vstavačovité (*Orchidaceae*). Na vlhších miestach a na podhorských prameniskách sa fragmentovite vyskytujú vysokobylinné vlhké až mokré lúky s prevahou širokolistých bylín, kde prevládajú hygrofilné druhy, napr. záružlie močiarné (*Caltha palustris*), ostrica srstnatá (*Carex hirta*), pichliač zelinný (*Cirsium oleraceum*), bahnička močiarna (*Eleocharis palustris* agg.), lipkavec severný (*Galium boreale*), sitina článkovaná (*Juncus articulatus*), hrachor lúčny (*Lathyrus pratensis*), mäta dlholistá (*Mentha longifolia*), nezábudka močiarna (*Myosotis scorpioides* agg.), deväťsil lekársky (*Petasites hybridus*), prhl'ava dvojdomá (*Urtica dioica*), túžobník brestovitý

(*Filipendula ulmaria*), pakost močiarny (*Geranium palustre*), čerkáč obyčajný (*Lysimachia vulgaris*), angelika lesná (*Angelica sylvestris*).

Trvalé trávne porasty na strmých svahoch postupne podliehajú sukcesii a ich zloženie sa mení, prevládajú náletové dreviny, tŕňomilné druhy a ustupujú svetlomilné druhy rastlín. Niektoré lokality už nadobúdajú charakter lesa.

Vegetácia vodných plôch a mokrad'ových spoločenstiev

Na území katastra sa nachádzajú vodné plochy VD Žilina. Brehy lemujú umelé zatrávnené hrádze bez výskytu drevinovej vegetácie. Mokrade sa vyskytujú pozdĺž náhradného biokoridoru, roztrúsene vo forme slatinných lúk, pramenísk a podmäčianých lokalít. Medzi charakteristické druhy patrí záružlie močiarné (*Caltha palustris*), ostrica štíhla (*Carex acuta*), ostrica sivá (*Carex flacca*), ostrica srstnatá (*Carex hirta*), pichliač zelinový (*Cirsium oleraceum*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), praslička riečna (*Equisetum fluviatile*), praslička močiarna (*Equisetum palustre*), *Heracleum sphondylium*, vrbica vrbolistá (*Lythrum salicaria*), mäta dlholistá (*Mentha longifolia*), nezábudka (*Myosotis scorpioides* agg.), chlastnica trst'ovníkovitá (*Phalaroides arundinacea*), trst' obyčajná (*Phragmites australis*).

Výskyt invázií a expanzívnych druhov

V riešenom území bol zistený nežiadúci výskyt invázií a expanzívnych druhov rastlín *Rhus typhina* (sumach pálkový), *Fallopia japonica* (krídlatka japonská), *Solidago canadensis* (zlatobyl' kanadská), druhy rodu *Aster* (astra), *Stenactis annua* (hviezdnik ročný), *Robinia pseudoacacia* (agát biely), *Impatiens parviflora* (netýkavka malokvetá), *Impatiens glandulifera* (netýkavka žliazkatá), *Conyza canadensis* (turanec kanadský). K nim na ruderalných stanovištiach pristupujú aj druhy expanzívne, ako *Artemisia vulgaris* (palina pravá), *Tanacetum vulgare* (vratík obyčajný), *Cirsium arvense* (pichliač roľný) a iné.

Chránené a ohrozené druhy

V riešenom území sa nachádzajú roztrúsene niektoré chránené a ohrozené druhy rastlín, medzi ktoré patrí napr. *Dactylorhiza majalis* (vstavačovec májový), *Dactylorhiza sambucina* (vstavačovec bazový), *Epipactis atrorubens* (kruštík tmavočervený), *Gymnadenia conopsea* (päťprstnica obyčajná), *Orchis mascula* (vstavač mužský), *Orchis militaris* (vstavač vojenský), *Platanthera bifolia* (vemenník dvojlistý).

2.1.9 ŽIVOČÍŠTVO

Podľa zoografického členenia v zmysle terestrického biocyklu riešené územie leží v provincii listnatých lesov, v podkarpatskom úseku. Podľa limnického biocyklu patrí územie do pontokaspickej provincie, podunajského okresu, stredoslovenskej a západoslovenskej časti.

Fauna lúk, pasienkov, zarastajúcich úhorov, remízok a plošnej nelesnej drevinovej vegetácie (NDV)

Z motýľov sa tu vyskytuje súmračník kotúčový (*Erynnis tages*), súmračník jahodový (*Pyrgus malvae*), súmračník nátržníkový (*P. serratulae*), súmračník horský (*P. alveus*), súmračník skorocelový (*Carterocephalus palaemon*), súmračník metlicový (*Thymelicus sylvestris*), vidlochvost ovocný (*Iphiclides podalirius*), mlynárik hrachorový (*Leptidea sinapis*), mlynárik kapustový (*Pieris brassicae*), mlynárik repový (*P. rapae*), mlynárik repkový (*P. napi*), mlynárik žeruchový (*Anthocharis cardamines*), žltáček podkovkový (*Colias alfacariensis*), žltáček rešetliakový (*Gonopteryx rhamni*), perlovec jahodníkový

(*Boloria eurphrosyne*), perlovec najmenší (*B. dia*), perlovec malý (*Issoria lathonia*), perlovec striebrostopásky (*Argynnis paphia*), hnedáček skorocelový (*Melitaea athalia*), babôčka admirálska (*Vanessa atalanta*), babôčka prhl'avová (*Aglais urticae*), babôčka brestová (*Nymphalis polychloros*), babôčka osiková (*N. antiopa*), babôčka pávooká (*Aglais io*), babôčka zubatokridla (*Polygonia c-album*), dúhovec menší (*Apatura ilia*), bielopásavec zemolezový (*Limenitis camilla*), modráček najmenší (*Cupido minimus*), modráček čiernoobrúbený (*Plebejus argus*), modráček obyčajný (*Polyommatus icarus*), modráček komonicový (*P. dorylas*), modráček d'atelinový (*P. bellargus*), modráček vikový (*P. coridon*), modráček horcový (*Maculinea alcon*), ohniváček čiernokridly (*Lycaena phlaeas*), ostrôžkár cezminový (*Satyrrium ilicis*), ostrôžkár slivkový (*S. pruni*).

Na lúčnych biotopoch hniezdi napr. prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), strnádka obyčajná (*Emberiza citrinella*), prhl'aviar červenkastý (*Saxicola rubetra*), či škovránok poľný (*Alauda arvensis*). Z bežných cicavcov sa vyskytuje zajac poľný (*Lepus europaeus*), liška hrdzavá (*Vulpes vulpes*), srnec lesný (*Capreolus capreolus*). Z ďalších napríklad jeleň lesný (*Cervus elaphus*).

Na **poliach** nájdeme bažanta obyčajného (syn. bažant poľovný) (*Phasianus colchicus*), jarabicu poľnú (*Perdix perdix*), prepelicu poľnú (*Coturnix coturnix*) a zajaca poľného (*Lepus europaeus*).

Fauna lesov a lesných okrajov

V lesných spoločenstvách sa vyskytujú z obojživelníkov salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*) a rosnička zelená (*Hyla arborea*). Z plazov bol v lesných porastoch zaznamenaný výskyt slepúcha lámavého (*Anguis fragilis*). Z druhov vtákov boli zaznamenané pinka obyčajná (*Fringilla coelebs*), sýkorka uhliarka (*Periparus ater*), jastrab veľký (*Accipiter gentilis*), mlynárka dlhochvostá (*Aegithalos caudatus*), kuvik obyčajný (*Athene noctua*), myšiak hôrny (*Buteo buteo*), zelienska obyčajná (*Chloris chloris*), glezg obyčajný (*Coccothraustes coccothraustes*), holub plúžik (*Columba oenas*), krkavec čierny (*Corvus corax*), d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), sokol myšiar (*F. tinnunculus*), muchárik malý (*Ficedula parva*), krivonos smrekový (*Loxia curvirostra*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), sýkorka chochlatá (*Lophophanes cristatus*), sýkorka čiernohlavá (*Poecile montanus*), vrabec poľný (*Passer montanus*), kolibiarik spevavý (*Phylloscopus trochilus*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), žlna sivá (*Picus canus*), žlna zelená (*P. viridis*), vrchárka modrá (*Prunella modularis*), hýľ obyčajný (*Pyrrhula pyrrhula*), králik ohnivohlavý (*Regulus ignicapilla*), sova obyčajná (*Strix aluco*), škorec obyčajný (*Sturnus vulgaris*), penica obyčajná (*Sylvia communis*), drozd čvika (*Turdus pilaris*), holub hrivnák (*Columba palumbus*), d'ateľ veľký (*Dendrocopos major*), d'ateľ bielochrbtý (*D. leucotos*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), červienka obyčajná (*Erithacus rubecula*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), muchárik malý (*F. parva*), pinka obyčajná (*Fringilla coelebs*), sojka obyčajná (*Garrulus glandarius*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), sýkorka belasá (*Cyanistes caeruleus*), sýkorka veľká (*Parus major*), sýkorka hôrna (*Poecile palustris*), kolibiarik čipčavý (*Phylloscopus collybita*), kolibiarik sykavý (*P. sibilatrix*), žlna sivá (*Picus canus*), brhlík obyčajný (*Sitta europaea*), penica čiernohlavá (*Sylvia atricapilla*), oriešok obyčajný (*Troglodytes troglodytes*), drozd čierny (*Turdus merula*), drozd plavý (*T. philomelos*) a drozd trskota (*T. viscivorus*).

Medzi akcesorické (prídavné) druhy, ktoré sa vyskytujú v lesných ornitocenózach vzácnne, patrili: jastrab veľký (*Accipiter gentilis*), mlynárka dlhochvostá (*Aegithalos caudatus*), kuvik obyčajný (*Athene noctua*), zelienska obyčajná (*Chloris chloris*), kukučka obyčajná (*Cuculus canorus*), d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), strnádka obyčajná (*Emberiza citrinella*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), sokol myšiar (*Falco*

tinnunculus), sýkorka čiernohlavá (*Poecile montanus*), vrabec poľný (*Passer montanus*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), žlna zelená (*Picus viridis*), králik ohnivohlavý (*Regulus ignicapilla*), sova obyčajná (*Strix aluco*), škorec obyčajný (*Sturnus vulgaris*), penica obyčajná (*Sylvia communis*) a drozd čvíkota (*Turdus pilaris*).

Z drobných cicavcov sa vyskytuje plšík lieskový, veverica stromová (*Sciurus vulgaris*). Z väčších cicavcov má veľké zastúpenie diviak lesný (*Sus scrofa*), srnec lesný (*Capreolus capreolus*), menej početným zástupcom tejto systematickej skupiny živočíchov je jeleň lesný (*Cervus elaphus*). Z mäsožravých druhov sú zaznamenané lasica myšožravá (*Mustela nivalis*), kuna lesná (*Martes martes*), kuna skalná (*M. foina*), jazvec lesný (*Meles meles*), mačka divá (*Felis silvestris*), rys ostrovid (*Lynx lynx*) a líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*). Sporadicky je možný výskyt migrujúcich jedincov medveďa hnedého (*Ursus arctos*).

Vodné a mokrad'ové spoločenstvá

Biotopy vôd a ich brehov obývajú viaceré druhy podeniek, komárov a iných bezstavovcov. Žaby v tomto type biotopu reprezentuje skokan hnedý (*Rana temporaria*) a rosníčka zelená (*Hyla arborea*). Periodické mláky v kultúrnej krajine, ale aj na lesných cestách využíva kunka žltobruchá (*Bombina variegata*). Skupina plazov je zastúpená hygrofílnou užovkou obojkovou (*Natrix natrix*). Z akvatických druhov hmyzožravcov sa vyskytuje napríklad dulovnica väčšia (*Neomys fodiens*). Semiakvatické nepôvodné druhy hlodavcov tu zastupuje ondatra pižmová (*Ondatra zibethicus*). Z pôvodných druhov hlodavcov je na vodné a mokrad'ové biotopy viazaný hryzec vodný (*Arvicola terrestris*).

Fauna urbánnych a synantropných biotopov.

V antropogénnych biotopoch v intraviláne sídel sa vyskytujú včela medonosná (*Apis mellifera*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), žltouchvost domový (*Phoenicurus ochruros*), hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*), belorítka obyčajná (*Delichon urbica*), drozd čierny (*Turdus merula*), vrabec domový (*Passer domesticus*), myš domová (*Mus musculus*), potkan obyčajný (*Rattus norvegicus*), lasica obyčajná (*Mustela nivalis*) a tchor tmavý (syn. tchor obyčajný) (*Mustela putorius*).

2.1.10 GEOGRAFIA ÚZEMIA OBCE

Urbanizované územie obce Gbeľany má charakter jediného kompaktného celku umelej urbanistickej štruktúry. Jeho tvar má základ v lineárnom tvare potočnej radovej dediny, rozvinutej v údolnej nive toku Gbelianskeho potoka, ku ktorému postupne pribúdali zastavané územia pozdĺž severnej strany „hradskej“ (súčasná cesta II/583), v okolí historických dominánt oboch kaštieľov. V severnej časti vznikla paralelná ulica, ďalšie vznikli z pôvodných dvorov. Vývoj obce pokračuje vytváraním nových ulíc, súbežných s historickou štruktúrou uličnej siete a na ne priečných prepojovacích ciest.

Celé územie je jediným katastrálnym územím – k.ú. obce Gbeľany.

Nadradená dopravná infraštruktúra je zastúpená v katastrálnom území obce Gbeľany cestami II/583 vedúcou zastavaným územím obce, II/583D vedúcou medzi priemyselným územím na západnom okraji k ú. a obytným územím, II/583A Žilina – Terchová – Párnica ktorá vedie južnou časťou k.ú. a na ne pripojenými cestami III /2072 v trase Mojš – k.ú. Gbeľany – Varín (bez vyústenia na cestu II/583A v smere od Gbelian) a III/2078 v trase križovatka ciest II/583, II/583A a III/2078 smer Varín s odbočením na cestu III/2072 Varín - Mojš. Nadradená dopravná infraštruktúra je zastúpená tiež železničnou dopravou prostredníctvom železničnej trate č. 106 Žilina – Košice so železničnou stanicou Varín a jej v súčasnosti realizovanou modernizáciou.

Významným počinom v rámci návrhového obdobia bude prepojenie súčasných ciest I/18 a II/583A ponad priestory Vodného diela Žilina v priestore k.ú. Strečno, Varín a Gbeľany. Výrazne sa skráti pripojenie obce na hlavné dopravné trasy a ich prostredníctvom na diaľnicu D1, ktorá by mala byť vybudovaná v blízkej budúcnosti v úseku Hričovské Podhradie - Žilina a Žilina smer Vrútky. V blízkosti železničnej stanice Varín (na rozhraní katastrov Varín a Gbeľany) je súčasťou tohto návrhu mimoúrovňová križovatka umožňujúca aj nové pripojenie cesty III/2072 Varín – Mojš.

Nadradená sieť technickej infraštruktúry je zastúpená predovšetkým nadzemnými 400 kV vedeniami V404 Varín – Nošovice, V495 Bošáca – Varín a 110 kV vedeniami 7717-7718 Varín - HC Sučany, 7704 Varín - Lietavská Lúčka, 7733 Varín - Tr Rajčianka, 7851 Varín - HC Hričov, 7845 Varín - HC Žilina, 7855 Varín - Tr Kysucké Nové Mesto a Varín - Tr KIA.

Tiež 22 kV linkami VN, ktoré sú vedené v primknutej polohe k zastavanému územiu obce, vzhľadom na ich funkciu priameho zásobovania obce elektrickou energiou. Obec Gbeľany je zásobovaná zemným plynom z VTL plynovodu PL Varín – Zástranie. Prívod zemného plynu do regulačnej stanice RS Gbeľany 4,0 MPa/300 kPa s výkonom 1200 m³/h je zabezpečený cez VTL pripojovací plynovod PR Gbeľany a STL vedeniami plynu. Z ostatných technických diel sa z hľadiska významu, resp. geografického - krajinárskeho čiastočne prejavuje len vodný zdroj a vodojem.

Z hľadiska funkčného členenia možno riešené katastrálne územie rozdeliť na tri časti:

- strednú urbanizovanú časť,
- územia v podhoriach Kysuckej vrchoviny a Žilinskej kotliny, kde sa uplatňuje poľnohospodárske využitie krajiny,
- enklávy výbežkov zalesnených svahov Kysuckej vrchoviny, ktoré majú vodohospodárske, lesohospodárske a rekreačné využitie.

Obec Gbeľany sa nachádza v aglomeračnom priestore mesta Žilina, ktoré je v rámci rozvoja sídelnej štruktúry Žilinského kraja (vychádzajúc z Koncepcie rozvoja Slovenska) centrom prvej skupiny a patrí do prvej podskupiny miest medzinárodného a celoštátneho významu. Mesto Žilina je zaradené medzi ťažiská osídlenia prvej úrovne do tretej skupiny, ktorú tvorí žilinsko-martinské osídlenie. Z hľadiska rozvojových osí patrí žilinská rozvojová os Žilina – Varín - Terchová medzi rozvojové osi tretieho stupňa. Jej súčasťou je aj obec Gbeľany. Vychádzajúc z týchto súvislostí sú disponibilné priestory pre bývanie, kultúrohistorické a prírodné danosti katastra obce Gbeľany, ako aglomeračného priestoru Žiliny, v širšom kontexte okrem funkcie individuálneho bývania, aj súčasťou hlavného cieľa rekreácie a turizmu vrátane poznávacieho a kultúrneho turizmu. V zmysle ZaD č. 3 ÚPN VÚC ŽK je Žilina lokalitou s medzinárodným významom z hľadiska poznávacieho turizmu a z hľadiska vidieckeho turizmu. Obec Gbeľany ako súčasť okresu Žilina je tiež súčasťou navrhovanej regionálnej priestorovej a funkčnej štruktúry Severopovažského regiónu cestovného ruchu a Hornopovažského regiónu. Žilina a okolie je v rámci tejto hierarchie rekreačným krajinným celkom.

Z uvedeného začlenenia obce Gbeľany v hierarchii osídlenia a významu obce z hľadiska rekreácie a turizmu, vyplývajú v súvislosti s vysokou kvalitou životného a prírodného prostredia obce predpoklady na jej ďalší intenzívny rozvoj.

2.2 VÄZBY VYPLÝVAJÚCE Z RIEŠENIA A ZO ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ AKTUALIZOVANÉHO ÚPN – VÚC ŽILINSKÉHO KRAJA

(Nariadenie vlády SR, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť ÚPN – VÚC Žilinského kraja a Všeobecné záväzné nariadenie ŽSK č. 49/2018 o záväzných častiach zmien a doplnkov č. 5 ÚPN – VÚC Žilinského kraja).

2.2.1 ZÁVÄZNÉ ČASTI AKTUALIZOVANÉHO ÚPN – VÚC ŽILINSKÉHO KRAJA A SPÔSOB ICH ZAPRACOVANIA DO NÁVRHU ÚPN – O GBEĽANY

Pre priestor regiónu je základným dokumentom koncepcného riadenia územných plánov miest a obcí ÚPN VÚC Žilinského kraja. (nariadenie vlády SR, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť ÚPN – VÚC Žilinského kraja a Všeobecné záväzné nariadenie ŽSK č. 49/2018 o záväzných častiach zmien a doplnkov č. 5 ÚPN – VÚC Žilinského kraja).

Na riešené územie územného plánu obce Gbeľany sa bezprostredne vzťahujú tieto záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia (číslovanie je prevzaté z aktualizovaného ÚPN – VÚC, spôsob zapracovania záväzných častí je uvedený odlišným typom písma).

I. Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia

Návrhový rok 2015 uvedený v záväznej časti platného ÚPN - VÚC ŽK sa v zmysle zmien a doplnkov č. 5 ÚPN – VÚC Žilinského kraja nahrádza návrhovým rokom 2025 v celom rozsahu záväznej časti. Výhľadový rok sa posúva po roku 2025.

1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry:

- 1.4 zabezpečovať rozvojovými osami na území Žilinského kraja pozdĺž komunikačných prepojení medzinárodného a celoštátneho významu sídelné prepojenia na medzinárodnú sídelnú sieť, ako aj konzistenciu a rovnocennosť podmienok s ostatným územím Slovenskej republiky,
- 1.6 podporovať rozvoj sídelných centier Žilinského kraja, ktoré tvoria základné terciálne centrá osídlenia, rozvojové centrá hospodárskych, obslužných a sociálnych aktivít ako aj pre priliehajúce zázemie, tak aj pre príslušný regionálny celok, a to hierarchickým systémom, pozostávajúcim z nasledovných skupín centier:
 - 1.6.1 podporovať rozvoj krajského mesta Žilina ako centra osídlenia 1. skupiny, prvej podskupiny ako centra celoštátneho významu. Žilinu formovať ako centrum:
 - a) administratívno – správne Žilinského kraja,
 - b) hospodársko – ekonomické,
 - c) vzdelávacie, ako sídlo vysokej školy,
 - d) kultúrno – spoločenské,
 - e) výstavno – nákupno – obchodné,
 - f) cestovného ruchu a rekreácie,
 - g) športu,
 - h) ako najvýznamnejší dopravný uzol,
- 1.8 podporovať vznik a posilnenie suburbánnych pásiem okolo miest Žilina, Martin, Čadca, Liptovský Mikuláš, Ružomberok a Dolný Kubín,
- 1.9 podporovať ako ťažisko osídlenia najvyššej úrovne žilinsko – martinské ťažisko osídlenia ako aglomeráciu celoštátneho a medzinárodného významu s významným postavením v Euroregióne Beskydy zahŕňajúcim prihraničné územie styku troch štátov: SR, ČR a PR,

- 1.11 podporovať ťažiská osídlenia ako rozvojové sídelné priestory vytváraním ich funkčnej komplexnosti so zohľadnením ich regionálnych súvislostí,
- 1.12 podporovať nástrojmi územného rozvoja diverzifikáciu ekonomickej základne ťažisk osídlenia pri využívaní špecifických daností a podmienok jednotlivých území,
- 1.13 sledovať pri decentralizácii riadenia rozvoja územia vytváranie polycentrických systémov – sietí miest a aglomerácií, ktoré efektívne podporujú vytváranie vyššej komplexnosti regionálnych celkov,
- 1.14 formovať ťažiská osídlenia uplatňovaním princípov decentralizovanej koncentrácie,
 - 1.16 vytvárať podmienky pre budovanie rozvojových osí v záujme tvorby vyváženej hierarchizovanej štruktúry
 - 1.16.1 podporovať ako rozvojové osi prvého stupňa:
 - b) žilinsko-podtatranskú rozvojovú os: Žilina – Martin – Poprad – Prešov,
 - 1.16.3 podporovať ako rozvojové osi tretieho stupňa:
 - d) žilinskú rozvojovú os: Žilina – Varín – Terchová,
- 1.17 napomáhať rozvoju vidieckeho priestoru a náprave vzťahu medzi mestom a vidiekom na základe nového partnerstva založeného na vyššej integrácii funkčných vzťahov mesta a vidieka nasledovnými opatreniami:
 - 1.17.1 vytvárať podmienky pre rovnovážny vzťah urbánnych a rurálnych území integráciu funkčných vzťahov mesta a vidieka,
 - 1.17.2 podporovať rozvoj vidieckeho osídlenia s cieľom vytvárania rovnocenných životných podmienok obyvateľov a zachovania vidieckej (rurálnej) krajiny ako rovnocenného typu sídelnej štruktúry,
 - 1.17.3 zachovať špecifický ráz vidieckeho priestoru a pri rozvoji vidieckeho osídlenia zohľadňovať špecifické prírodné, krajinné a architektonicko – priestorové prostredie,
 - 1.17.4 vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centráм, podporovať výstavbu verejného dopravného a technického vybavenia obcí, moderných informačných technológií tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie voči urbánnym priestorom a dosiahnuť tak skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života,
- 1.20 rešpektovať existenciu pamiatkovo chránených historických sídelných a krajinných štruktúr, a to najmä lokalít svetového kultúrneho dedičstva, archeologických nálezov, pamiatkových rezervácií, pamiatkových zón, areálov historickej zelene, národných kultúrnych pamiatok, lokalít tvoriacich charakteristické panorámy chránených území, národnú sústavu chránených území v príslušnej kategórii a stupni ochrany a medzinárodne chránených území (ramsarské lokality, lokality NATURA),
- 1.21 ďalšie rozvojové plochy v katastrálnych územiach jednotlivých obcí riešiť v nadväznosti na zastavané územia, nevytvárať izolované urbanistické celky, rešpektovať prírodné a historické danosti územia obce; v novovytváraných územných celkoch ponechať rezervu pre vnútro sídelnú a vnútroareálovú zeleň.

Spôsob zapracovania regulatívov:

Už samotná skutočnosť, že obec obstaráva ÚPN – O pre napĺňanie svojich cieľov a riadenie svojho urbanistického rozvoja, je výrazom podpory rozvoja žilinsko-martinskej aglomerácie, suburbánneho pásma okolo mesta Žilina a žilinsko-martinského ťažiska osídlenia. Návrh rozvoja niektorých funkcií na území obce je parciálnym príspevkom obce Gbeľany k tvorbe funkčnej komplexnosti aglomerovaného

priestoru ťažiska osídlenia. Navrhovaný rozvoj obce Gbeľany je súčasťou posilňovania žilinsko-podtatranskej a žilinskej rozvojovej osi Žilina – Varín - Terchová. Územným plánom sa jednoznačne vyjadruje podpora vidieckemu osídleniu cez návrh optimálneho priestorového usporiadania, ktorý v sebe zahŕňa kvalitné bývanie s príslušnou občianskou vybavenosťou, priemyselnou výrobou, technickou infraštruktúrou a dobrou dopravnou dostupnosťou pri rozmanitej možnosti zamestnať sa v obci, ale tiež skvalitnením dostupnosti zamestnania v meste Žilina.

Návrhom územného plánu ide obec ďaleko nad rámec povinnej ochrany prírodného a kultúrneho dedičstva. Navrhujú sa kostra a prvky miestneho systému ekologickej stability. Chránia sa prvky zapísané ÚZPF, ale aj iné, dotvárajúce prostredie atď.

2. V oblasti sociálnej infraštruktúry:

- 2.6 podporovať rovnomerný rozvoj škôl, vzdelávacích, školiacich a preškolovacích zariadení na území kraja,
- 2.10 podporovať malé a stredné podnikanie v oblasti zdravotníctva a to najmä v územiach vzdialenejších od sídelných centier,
- 2.12 riešiť nedostatočné kapacity zariadení sociálnej starostlivosti a ich zaostalú materiálnotechnickú základňu v regiónoch,
- 2.14 zachovať územné predpoklady pre prevádzku a činnosť existujúcej siete a rozvoj nových kultúrnych zariadení v regiónoch ako neoddeliteľnej súčasti existujúcej infraštruktúry a kultúrnych služieb obyvateľstvu.

Spôsob zapracovania regulatívov:

Problematica sociálnej starostlivosti, zdravotníctva, kultúry a školstva má svoj adekvátny priemet v ÚPN – O, predovšetkým vo forme návrhu nových plôch a priestorov ich rozvoja ako i vo forme revitalizácie existujúcich plôch a priestorov.

3. V oblasti rozvoja rekreácie, turistiky, cestovného ruchu a kúpeľníctva:

- 3.1 vytvoriť nadregionálny, regionálny a miestny funkčno – priestorový subsystém turistiky, rekreácie a cestovného ruchu v súlade s prírodnými a civilizačnými danosťami kraja, ktorý zabezpečí každodennú a víkendovú rekreáciu obyvateľov kraja, hlavne z miest a ktorý vytvorí optimálnu ponuku pre domácu a zahraničnú turistiku, prednostne kúpeľnú, poznávaciu, športovú a relaxačnú,
- 3.2 podporovať diferencované regionálne možnosti využitia rekreácie, turistiky a cestovného ruchu na zlepšenie hospodárskej stability a zamestnanosti, najmä na Kysuciach, Orave a v Turci, na upevňovanie zdravia a rekondíciu obyvateľstva, predovšetkým v mestách Žilina, Ružomberok, Martin a Liptovský Mikuláš a na zachovanie a využitie kultúrneho dedičstva vo všetkých okresoch kraja,
- 3.4 preferovať kvalitatívny rozvoj a vysokošandardnú vybavenosť pre horský turizmus, klimatickú liečbu a vrcholové športy na území Tatranského národného parku, Národného parku Nízke Tatry, Národného parku Malá Fatra a Národného parku Veľká Fatra, v kapacitách stanovených podľa schválených územných plánov obcí a podľa výsledkov posudzovania v zmysle zákona č. 127/1994 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie; v chránených krajinných oblastiach Kysuce, Strážovské vrchy a Horná Orava podporovať aj kvantitatívny rozvoj budovania vybavenosti pre turistiku v mestách a vidieckych sídlach,

- 3.11 podporovať aktivity súvisiace s rozvojom vidieckeho turizmu v podhorských oblastiach najmä na Kysuciach, Orave a v Turci,
- 3.14 podporovať aktivity, ktoré súvisia s realizáciou siete miestnych cyklotrás nadväzujúcich na navrhované cyklomagistály.

Spôsob zapracovania regulatívov:

Sídlo dáva základ subsystému turistiky, ktorý nielenže využíva súčasný potenciál (poznávacia turistika - kultúrohistorická oblasť, atď.), ale navrhuje jeho dokompletizovanie (kumulovaný priestor školstva, kultúry a športu, so základom v parku klasicistického kaštieľa, pobytová – oddychová zóna, lokálne športoviská, cyklistické trasy...). Poskytovaním ubytovania, turistických a rekreačných služieb na podklade ÚPN – O Gbeľany sa vytvárajú sprostredkované možnosti pre spestrenie sortimentu hospodárskych aktivít a zamestnanosti v obci. Je predpoklad, že zapájaním objektov kultúrneho dedičstva vznikne príspevok na zachovanie a využitie objektov kultúrneho dedičstva. Návrh územného plánu reálne počíta s prepojením miestnych cyklotrás na cyklotrasu okolo VD Žilina.

4. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a PPF

- 4.1 rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability kraja a ich funkčný význam v kategóriách
 - 4.1.3 biocentrá regionálneho významu podľa schváleného územného plánu,
 - 4.1.4 biokoridory nadregionálneho a regionálneho významu podľa schváleného územného plánu,
- 4.3 dodržiavať pri hospodárskom využívaní území začlenených medzi prvky územného systému ekologickej stability podmienky
 - 4.3.1 pre chránené územia (vyhlásené a navrhované na vyhlásenie) podľa osobitných predpisov o ochrane prírody a krajiny, kategórie a stupne ochrany,
 - 4.3.2 pre lesné ekosystémy vyplývajúce z osobitných predpisov o ochrane lesov v kategóriách ochranné lesy a lesy osobitného určenia,
 - 4.3.3 pre poľnohospodárske ekosystémy podľa osobitných predpisov o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu v kategóriách podporujúce a zabezpečujúce ekologickú stabilitu územia (trvalé trávne porasty),
 - 4.3.4 pre ekosystémy mokradí vyplývajúce z medzinárodných zmlúv a dohôd, ktorými je Slovenská republika viazaná,
- 4.4 zachovať prirodzený charakter vodných tokov zaradených medzi biokoridory, chrániť existujúcu sprievodnú vegetáciu a chýbajúcu vegetáciu doplniť autochtónnymi druhmi,
- 4.5 zabezpečiť skladbu terestrických biokoridorov vo voľnej krajine len prírodnými prvkami – trávne porasty, stromová a krovinná vegetácia a vylúčiť všetky aktivity ohrozujúce prirodzený vývoj (vylúčenie chemických vyživovacích a ochranných látok, skládky odpadov a pod.),
- 4.6 stabilizovať spodnú hranicu lesov a zvýšiť ich biodiverzitu ako ekotónovú zónu les-bezlesie,
- 4.7 podporovať extenzívne vyžívanie podhorských častí s cieľom zachovať krajinárske a ekologicky hodnotné územia s rozptýlenou vegetáciou,
- 4.9 zabezpečiť revitalizáciu regulovaných tokov s doplnením sprievodnej zelene,

- 4.10 prispôbovať trasy dopravnej a technickej infraštruktúry prvkom ekologickej siete tak, aby bola maximálne zabezpečená ich vodivosť a homogénnosť a nezasahovať do bezcestných území v rámci chránených území s 3. a vyšším stupňom ochrany prírody,
- 4.11 eliminovať systémovými opatreniami stresové faktory pôsobiace na prvky územného systému ekologickej stability (pôsobenie priemyselných a dopravných exhalácií, znečisťovanie vodných tokov a pod.),
- 4.12 rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond a lesný pôdny fond ako faktor limitujúci urbanistický rozvoj kraja, definovaný v záväznej časti územného plánu; osobitne chrániť ornú pôdu s veľmi vysokým, až stredne vysokým produkčným potenciálom, ornú pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia, ako aj poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vykonané osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti,
- 4.13 v obciach a ich miestnych častiach v ochranných pásmach Národného parku Malá Fatra, Tatranského národného parku, Národného parku Nízke Tatry a Národného parku Veľká Fatra
 - 4.13.1 viazať novú výstavbu v ďalšom procese urbanizácie predovšetkým na jestvujúce sídelné útvary v podhorskej oblasti,
 - 4.13.2 realizovať rozširovanie zastavaného územia obcí na úkor poľnohospodárskej pôdy a lesnej pôdy len v súlade so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou a na základe posúdenia vplyvov na životné prostredie,
 - 4.13.3 zohľadňovať pri umiestňovaní činností na území ich predpokladaný vplyv na životné prostredie a realizáciou vhodných opatrení dosiahnuť odstránenie, obmedzenie alebo zmiernenie prípadných negatívnych vplyvov,
- 4.17 rešpektovať zásady rekreačnej funkcie krajinných celkov a limity rekreačnej návštevnosti podľa schválených územných plánov obcí, aktualizovaných územnoplánovacích podkladov a dokumentov a koncepcií rozvoja jednotlivých oblastí kraja a obcí v záujme trvalej a objektívnej ochrany prírodného prostredia Žilinského kraja,
- 4.19 zabezpečiť ochranu prirodzených ekosystémov podporou rozvoja komplexnej vybavenosti (vrátane zvyšovania lôžkových kapacít v ochranných pásmach národných parkov) a taktiež rozvojom obcí v podhorských oblastiach s dôrazom na vyzdvihnutie miestnych zvláštností a folklóru. Uvedenú vybavenosť riešiť komplexne s dôrazom na limity prírodných zdrojov,
- 4.20 vymedziť hranice zátopových území vodných tokov v ÚPD obcí za účelom ochrany priestoru riečnych alúvií pre situácie vysokých vodných stavov a ochrany biotických prvkov a ich stanovišť v alúviách vodných tokov,
- 4.21 zabezpečiť pri ochrane pamiatkových území ich primerané funkčné využitie, zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, vylúčenie veľkoplošných asanácií, zachovanie objektovej skladby, výškového a priestorového usporiadania objektov, uličného parteru, zachovania charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, rešpektovanie historických a architektonických dominánt, zachovanie archeologických nálezísk.

Spôsob zapracovania regulatívov:

Návrh ÚPN – O rešpektuje prvky územného systému ekologickej stability a ochranné pásmo NPMF. Sprievodnú vegetáciu vodných tokov navrhuje na doplnenie. Navrhuje riešenia smerujúce k zachovaniu rázovitosti krajiny. Nová výstavba v obci je viazaná len na existujúce sídelné zoskupenia, čomu zodpovedá zmena hraníc

zastavaných území. Nové strediská turizmu, rekreácie sa nezakladajú. Hranice zaplaveného územia sú vymedzené pre vplyv prielomovej vlny VD Liptovská Mara. Pamiatkové územia sa navrhujú na primerané funkčné využitie, chránia sa charakteristické pohľady, dominanty a panorámy.

5. V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry:

5.1 Dopravná regionalizácia

- 5.1.1 v návrhovom i výhľadovom období realizovať opatrenia, stabilizujúce pozíciu Žilinského kraja v dopravno – gravitačnom regióne Severozápadné Slovensko; v tejto súvislosti premyslene a koordinovane uprednostňovať dopravné stavby podporujúce efektívnu dopravnú obsluhu územia Severozápadného Slovenska ako jedného kompaktného územia, vrátane podpory funkcie dopravno - gravitačného centra Žilina - Martin,

5.2 paneurópska dopravná infraštruktúra ITF a TEN-T

- 5.2.1 v návrhovom i výhľadovom období rešpektovať nadradené postavenie paneurópskych multimodálnych koridorov Medzinárodného dopravného fóra (ďalej len ITF, ktoré je nástupníckou organizáciou Európskej konferencie ministrov dopravy CEMT) a dopravných sietí TEN-T,
- a) rešpektovať dopravnú infraštruktúru alokovanú v trase multimodálneho koridoru č. Va., súčasť koridorovej siete TEN-T, Bratislava - Žilina - Prešov/Košice - Záhor/Čierna nad Tisou - Ukrajina, schválené pre diaľničnú infraštruktúru - diaľnica D1, modernizovanú železničnú trať, terminál kombinovanej dopravy v Žiline,

5.3 infraštruktúra cestnej dopravy

- 5.3.1 v návrhovom i výhľadovom období rešpektovať lokalizáciu existujúcej cestnej infraštruktúry diaľnic až ciest III. triedy - definovanú pasportom Slovenskej správy ciest „Miestopisný priebeh cestných komunikácií“ - ohraničenú jej ochrannými pásmami mimo zastavaného územia a cestnými pozemkami v rámci zastavaného územia kraja,
- 5.3.15 v návrhovom a výhľadovom období chrániť územný koridor a vo výhľadovom období realizovať homogenizáciu cesty I/18 medzinárodného a celoštátneho významu v trase a úsekoch :
- f) križovatka s MK Na Horevaži Žilina – Teplička nad Váhom – nová križovatka Gbeľany (v trase súčasnej cesty II/583A) v kategórii MZ 21,5/70, súbežná cesta s diaľnicou D1,
- g) nová križovatka Gbeľany s cestou II/583 - preložka v novom úseku cesty I/18 ponad nádrž VD Žilina - križovatka s novou trasou cesty I/64 (súčasná I/18) Strečno/Zlatné v kategórii C 11,5/80, súbežná cesta s diaľnicou D1,
- 5.3.35 v návrhovom a výhľadovom období chrániť územný koridor a vo výhľadovom období realizovať homogenizáciu cesty II/583 z nového začiatku cesty v križovatke s prelozkou cesty I/18 ponad vodnú nádrž VD Žilina v Gbeľanoch,

5.4 infraštruktúra železničnej dopravy

- 5.4.1 v návrhovom i výhľadovom období rešpektovať lokalizáciu existujúcej železničnej infraštruktúry - tratí, plôch a zariadení - umiestnenú na pozemkoch Železníc Slovenskej republiky, ohraničenú jej ochrannými pásmami,
- 5.4.4 v návrhovom a výhľadovom období chrániť územný koridor a vo výhľadovom období realizovať modernizáciu železničnej trate č.106 I. kategórie na traťovú rýchlosť do 160 km/h, v trase multimodálneho koridoru č. Va., koridorová sieť TEN-T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C– E v trase a úsekoch:
- a) v existujúcom koridore trate v úsekoch technicky vynútených lokálnych úprav smerového vedenia trate,

- 5.4.5 v návrhovom a výhľadovom období zabezpečiť územnú rezervu pre modernizáciu železničnej trate č. 106 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h, koridorová sieť TEN-T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C-E 40 v úsekoch:
 - a) Žilina - Vrútky - Kraľovany - Ružomberok - Vlchy,
- 5.4.9 v návrhovom období chrániť územie a realizovať výstavbu železničnej zriaďovacej stanice Žilina v k.ú. Teplička nad Váhom (poznámka: súvis s riešeným územím),
- 5.5. infraštruktúra intermodálnej prepravy
 - 5.5.1 v návrhovom období chrániť územie a realizovať výstavbu základného verejného terminálu intermodálnej prepravy medzinárodného významu Žilina – súčasť koridorovej siete TEN-T – v k.ú. Teplička nad Váhom,
- 5.8. infraštruktúra cyklistickej dopravy
 - 5.8.1 v návrhovom a výhľadovom období chrániť územný koridor a realizovať sieť cyklomagistrál (cyklistické trasy celoštátneho významu) v nasledovných trasách a úsekoch:
 - a) Cyklodopravná Vážska cyklotrasa v trase hranica Žilinského a Trenčianskeho kraja popri Vážskom derivačnom kanáli, popri ceste II/507 a Váhu - Mikšová – Žilina (hrad Budatín) – Strečno – Lipovec – Vrútky a úsek Liptovský Mikuláš – Liptovský Hrádok
 - h) Terchovsko – Zázrivská cyklotrasa – úsek Varín – Terchová - Zázrivá

Spôsob zapracovania regulatívov:

Návrh ÚPN – O rešpektuje v rámci paneurópskej dopravnej infraštruktúry ITF a TEN-T modernizovanú železničnú trať, terminál kombinovanej dopravy v Žiline, lokalizáciu existujúcej cestnej infraštruktúry ciest II. a III. triedy, navrhovanú trasu cesty I/18 a jej križovatky s existujúcou cestnou infraštruktúrou, cyklomagistrály.

6. V oblasti vodného hospodárstva:

- 6.1 rešpektovať z hľadiska ochrany vôd
 - 6.1.1 ochranné pásma vodárenských zdrojov
 - 6.1.2 chránené vodohospodárske oblasti Beskydy-Javorníky, Nízke Tatry-východná časť, Nízke Tatry-západná časť, Veľká Fatra, Strážovské vrchy,
- 6.4 podporovať rozvoj skupinových vodovodov pre zásobovanie obyvateľov a uvažovaný územný rozvoj zabezpečením výstavby týchto stavieb:
 - 6.4.16 dokončenie rozostavaných obecných vodovodov
 - 6.4.22 rekonštrukcie a rozšírenia verejných vodovodov v obciach s cieľom znížiť straty vody a zabezpečiť zásobovanie pitnou vodou pre uvažovaný územný rozvoj,
- 6.5 podporovať rozvoj miestnych vodovodov v obciach a ich miestnych častiach s nedostatočným zásobovaním pitnou vodou, mimo dosahu SKV a v obciach bez verejného vodovodu,
- 6.6. zabezpečiť rozvoj verejných kanalizácií v súlade s vecnými požiadavkami smernice 91/271/EHS (trasponovanými do zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách), vrátane časového harmonogramu, s cieľom vytvoriť podmienky pre zabezpečenie dobrého stavu vôd do roku 2015. To znamená :
 - 6.6.1. zabezpečiť zodpovedajúcu úroveň odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd s odstraňovaním nutrientov z aglomerácií s produkciou organického znečistenia väčšou ako 10 000 EO v časovom horizonte do 31.12.2010 v súlade s plánom rozvoja verejných kanalizácií,
 - 6.6.4. zabezpečiť realizáciu opatrení pre zmiernenie negatívneho dopadu odľahčovania a odvádzania vôd z povrchového odtoku na ekosystém recipienta,

- 6.6.5. vylúčiť vypúšťanie čistiarenského kalu a obsahu žump do povrchových vôd a podzemných vôd,
- 6.8 podporovať rozvoj kanalizácií a ČOV v obciach a miestnych častiach, ktoré nie je možné riešiť formou skupinových kanalizácií,
- 6.11 v súlade s Plánom manažmentu čiastkového povodia Váh realizovať opatrenia na dosiahnutie dobrého stavu vôd do roku 2015,
- 6.12 zabezpečiť likvidáciu povodňových škôd z predchádzajúcich rokov a budovať protipovodňové opatrenia na tokoch v území, ktoré je ohrozované povodňovými prietokmi a dôrazom na ochranu intravilánov miest a obcí,
- 6.13 na ochranu územia pred povodňami po dohode s ochranou prírody:
- 6.13.2 vytvoriť podmienky účasti obcí na riešení povodňovej ochrany v zmysle Organizačnej smernice č. 5/2008 Slovenského vodohospodárskeho podniku š.p. Žilina a možnosti financovania v rámci Operačného programu Životné prostredie, Prioritná os 2 „Ochrana pred povodňami“, operačný cieľ : 2.1. Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami,
- 6.13.4 komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach tokov opatreniami, ktorých výsledkom bude zvýšenie retenčného účinku pôdy, spomalenie a vyrovnanie odtoku vody z povodia a zníženie erózneho účinku vody v súlade s opatreniami Plánu manažmentu čiastkového povodia Váh; úpravy tokov realizovať tak, aby nedochádzalo k napriameniam tokov,
- 6.13.5 rešpektovať záplavové čiary z máp povodňového ohrozenia a zamedziť výstavbu v okolí vodných tokov a v území ohrozovanom povodňami,
- 6.13.6 rešpektovať preventívne protipovodňové opatrenia navrhované v pláne manažmentu povodňového rizika,
- 6.14 rešpektovať pásma ochrany verejných vodovodov, verejných kanalizácií a vodohospodárskych stavieb.

Spôsob zapracovania regulatívov:

Návrh ÚPN – O rešpektuje rozvoj verejných vodovodov a kanalizácie pripojených na verejnú vodovodnú a kanalizačnú sieť. Navrhuje tiež dažďovú kanalizáciu tak, aby sa odstránili problémy spočívajúce v jej nedokončených rozvodoch. ÚPN – O navrhuje protipovodňové opatrenia na tokoch a v ohrozovanom území, vytvára podmienky pre účasť obce na riešení povodňovej ochrany.

7. V oblasti nadradenej energetickej infraštruktúry:

- 7.1 zohľadniť ekonomické a ekologické hľadiská pri zabezpečení územia energiami a vytvárať efektívne diverzifikované systémy energetického zásobovania kraja,
- 7.3 zabezpečiť spoľahlivú a bezpečnú dodávku a prenos elektrickej energie dobudovaním elektrizačnej rozvodnej sústavy kraja v nadväznosti na sústavu SR a sústavu medzištátnu,
- 7.4. v energetickej náročnosti spotreby:
- 7.4.1 realizovať opatrenia na zníženie spotreby elektrickej energie v priemysle a energeticky náročných prevádzkach,
- 7.4.2 minimalizovať využívanie elektrickej energie na výrobu tepla,
- 7.6 chrániť územné koridory a plochy pre vedenia a zariadenia vo výhlade po roku 2015:
- 7.6.1 rekonštrukciu medzištátneho vedenia ZVN 400 kV Varín – štátna hranica s ČR – Nošovice na 2x 400 kV,

- 7.6.2 výstavbu nového medzištátneho 2x400 kV vedenia ZVN v trase Varín – štátna hranica s Poľskom – Byczyna,
- 7.6.8 2x110 kV vedenie Varín - Hc Sučany (trasu viesť mimo územia NP Malá Fatra),
- 7.6.17 2x110 kV vedenie Varín - Terchová,
- 7.7 podporovať rozvoj plynofikácie územia kraja, chrániť koridory existujúcich a navrhovaných plynovodov a plynárenských zariadení,
- 7.8 zvýšiť percento plynofikácie obcí v kraji v ekonomicky efektívnych oblastiach a v územiach so zvýšenými požiadavkami na ochranu životného a prírodného prostredia. (Národné parky, ich OP, CHKO a p.),
- 7.11 vytvoriť územné podmienky pre realizáciu plynárenských zariadení, prípadne ich rekonštrukciu a pri využívaní územia chrániť vybudované plynárenské zariadenia predpísanými ochrannými pásmami,
- 7.13 vytvárať priaznivé podmienky na intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike,
- 7.14 podporovať a presadzovať v regióne ŽSK s podhorskými obcami využitie miestnych energetických zdrojov (biomasa, geotermálna a solárna energia, MVE a pod.) pre potreby obyvateľstva a služieb pri zohľadnení miestnych podmienok,
- 7.15 znižovať energetickú náročnosť objektov (budov) z hľadiska tepelných strát.

Spôsob zapracovania regulatívov:

ÚPN – O Gbeľany zohľadňuje pri zásobovaní obce energiami ekonomické a ekologické hľadiská. Vytvára priaznivé podmienky pre intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie. Počíta so sústavným znižovaním energetickej náročnosti objektov. ÚPN – O plne rešpektuje trasy nadradenej elektrickej prenosovej sústavy navrhovaných plynovodov a plynárenských zariadení. V návrhovom období počíta s rozšírením obecnej siete plynovodov a predpokladá využitie miestnych energetických zdrojov aj zvýšený podiel energetickej pasívnych rodinných domov.

8. V oblasti odpadového hospodárstva:

- 8.1 zabezpečiť postupnú sanáciu a rekultiváciu nevyhovujúcich skládok odpadov a starých environmentálnych záťaží do roku 2015,
- 8.2 sanovať prednostne skládky lokalizované v územiach prvkov regionálneho systému ekologickej stability a v územiach, kde bezprostredne ohrozujú zložky životného prostredia,
- 8.4 zneškodňovanie nevyužitých komunálnych odpadov prednostne riešiť na zabezpečených regionálnych skládkach odpadov v obciach určených v územnom pláne,
- 8.7 vytvoriť systémove podmienky pre rozvoj podnikateľskej sféry v oblasti využívania a spracovania odpadov v zmysle navrhovaných opatrení, vyšpecifikovaných v textovej časti návrhu Územného plánu veľkého územného celku Žilinský kraj.

Spôsob zapracovania regulatívov:

ÚPN – O cez kapitolu „Konceptia ochrany a tvorby životného prostredia“ ako i prostredníctvom záväzných častí riešenia prenáša uvedené regulatívy do návrhového obdobia ÚPN – O Gbeľany.

Nezávisle na ÚPD obec postupuje v plnení úloh programu odpadového hospodárstva.

9. V oblasti usporiadania územia z hľadiska hospodárskeho rozvoja

- 9.1 zamerať hospodársky rozvoj jednotlivých okresov v kraji na zvýšenie počtu pracovných príležitostí v súlade s kvalifikačnou štruktúrou obyvateľstva s cieľom znížiť vysokú mieru nezamestnanosti vo väčšine okresov kraja.
- 9.2 podporovať budovanie priemyselných parkov celoštátneho významu v nasledovných sídlach :
- 9.2.4 Teplica nad Váhom, Nededza, Varín, Gbeľany, Mojš,

Spôsob zapracovania regulatívov:

Návrh ÚPN – O Gbeľany rieši výrobné územie s potenciálom zvýšenia počtu pracovných príležitostí, s predpokladom ich primeraného využitia v návrhovom období. Návrh ÚPN – O Gbeľany vytvára predpoklady pre zamestnanosť predovšetkým v priemysle, ale aj v oblasti poskytovania služieb, vrátane služieb v oblasti rekreácie, turizmu a cestovného ruchu a v primárnom sektore.

10. V oblasti telekomunikácií

- 10.2 dosiahnuť špičkovú medzinárodnú úroveň telekomunikačných služieb v horizonte do r. 2010.

Spôsob zapracovania regulatívov:

ÚPN – O v kapitole „Technická infraštruktúra“ ako i prostredníctvom záväzných častí riešenia prenáša uvedené regulatívy do návrhového obdobia ÚPN – O Gbeľany.

11. V oblasti pôšt

- 11.3 skvalitňovať poštové služby v kraji realizáciou nasledovných úloh a cieľov:
- d) pokračovať v modernizácii interiérov pôšt vo všetkých okresoch, predovšetkým v Žiline, Martine, Turčianskych Tepliciach, Námestovo a Tvrdošíne; ako aj v plynofikácii pôšt v kraji.

Spôsob zapracovania regulatívov:

ÚPN – O v kapitole „Technická infraštruktúra“ ako i prostredníctvom záväzných častí riešenia prenáša uvedené regulatívy do návrhového obdobia ÚPN – O Gbeľany.

II. Verejnoprospešné stavby spojené s realizáciou záväzných regulatívov sú:

1. Stavby na sledovanie stavu životného prostredia – sieť sledovacích, dokumentačných a výskumných staníc (stanovišť) v blízkosti, resp. v areáloch nadregionálnych biocentier a biokoridorov a lokalít medzinárodného významu.
2. Dopravné stavby
 - 2.1 stavby cestnej dopravy :
 - 2.1.1 diaľnica D1 v kompletnej trase, diaľničné križovatky a privádzače, sprievodné komunikácie I/61 a I/18,
 - 2.1.5 cesta I/18, ako súčasť severovýchodného prepojenia diaľnic D1 a D3 v aglomerácii Žiliny, v úseku križovatka s I/18 Strečno – premostenie nádrže Vodného diela Žilina – križovatka s II/583A Gbeľany,

- 2.2 stavby železničnej a intermodálnej dopravy :
 - 2.2.2 modernizácia železničnej trate č. 106 v úseku Žilina – hranica Žilinského a Prešovského kraja,
 - 2.2.4 výstavba zriaďovacej železničnej stanice Žilina v k.ú. Teplička nad Váhom (*súvis s riešeným územím*),
 - 2.2.5 výstavba základného verejného terminálu intermodálnej dopravy a logistického centra Žilina v k.ú. Teplička nad Váhom (*súvis s riešeným územím*),
- 2.4 stavby cyklistickej dopravy:
 - 2.4.2 výstavba cyklodopravných cyklotrás
 - 4) Cyklodopravná Vážska cyklotrasa – úsek Žilina (hrad Budatín) – Strečno – hrad Strečno.
 - 6) Cyklodopravná Terchovsko – Zázrivská cyklotrasa – úsek Varín – Terchová - Zázrivá

3. Technická infraštruktúra

- 3.1 vodohospodárske stavby
 - 3.1.2 skupinové vodovody pre zásobovanie obyvateľov pitnou vodou a s nimi súvisiace stavby :
 - p) dokončenie rozostavaných obecných verejných vodovodov,
 - v) rekonštrukcie a rozšírenia verejných vodovodov v obciach,
 - 3.1.9 odstraňovanie usadenín z vodných nádrží vážskej kaskády,
 - 3.1.10 odstraňovanie povodňových škôd
 - 3.1.11 preventívne protipovodňové opatrenia v povodiach drobných tokov,
- 3.2 energetické stavby
 - 3.2.4 stavby súvisiace s plynifikáciou v okresoch Žilinského kraja,
- 3.4 stavby na zneškodňovanie, využívanie a spracovanie odpadov
 - 3.4.2 stavby a zariadenia na zneškodňovanie, dotriedňovanie, kompostovanie a recykláciu odpadov.

Na uskutočnenie verejnoprospešných stavieb je možné podľa § 108 zákona č. 50/1976 Z.z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení zákona č. 103/1990 Z.z., zákona č. 262/1992 Z.z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 199/1995 Z.z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 136/1995 Z.z., nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 286/1996 Z.z., zákona č. 229/1997 Z.z., zákona č. 175/1999 Z.z., zákona 237/2000 Z.z., zákona č. 416/2001 Z.z. zákona č. 553/2001 Z.z. a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 217/2002 Z.z. pozemky, stavby a práva k nim vyvlastniť, alebo vlastnícke práva k pozemkom a stavbám obmedziť.

Spôsob zapracovania verejnoprospešných stavieb:

Verejnoprospešné stavby spojené s realizáciou záväzných regulatívov aktualizovaného ÚPN – VÚC Žilinského kraja sú premietnuté do zoznamu verejnoprospešných stavieb spojených s realizáciou záväzných regulatívov ÚPN – O Gbeľany.

2.3 ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ, SOCIÁLNE A EKONOMICKÉ ROZVOJOVÉ PREDPOKLADY OBCE

2.3.1 OBYVATELSTVO

2.3.1.1 Analýza retrospektívneho vývoja populácie

Existencia obce je nepriamo doložená z 13. storočia, prvá písomná zmienka o obci Gbeľany (pod názvom Koblen) je z roku 1362. Údaje o počte bytov a obyvateľov sú známe od roku 1598 kedy mali Gbeľany 25 domov, v roku 1720 mali 20 daňovníkov. V roku 1784 mali 69 domov a 81 rodín (439 obyvateľov), v roku 1828 to bolo 68 domov a 600 obyvateľov. V roku 1869 mala obec Gbeľany 554 obyvateľov, v roku 1910 klesol ich počet na 477.

Tabuľka 2.3-1 Retrospektívny vývoj obyvateľov obce Gbeľany od roku 2005:

Rok	počet obyvateľov k 31.12.	ročný prírastok (úbytok)	index rastu v %
1880	505		
1890	469	-3,6	92,87
1900	490	+2,1	104,48
1910	477	-2,3	97,35
1921	555	+7,1	116,35
1930	596	+4,6	107,39
1950	703	+5,4	117,95
1961	952	+22,6	135,42
1970	1030	+8,7	108,19
1982	1106	+6,3	107,38
1991	1144	+4,2	103,44
2001	1211	+6,7	105,86
2005	1231	+5,0	101,65
2006	1239	+8	100,64
2007	1244	+5	100,40
2008	1238	-6	99,52
2009	1221	-17	98,63
2010	1213	-8	99,34
2011	1226	+13	101,07
2012	1217	-9	99,27
2013	1221	+4	100,33
2014	1225	+4	100,33
2021	1449	+224	118,29

V roku 2005 žilo v Gbeľanoch 1231 obyvateľov. Za posledných 7 rokov stúpol počet obyvateľov obce o 224 osôb (index rastu dosiahol 118,29%). Priemerný ročný úbytok obyvateľstva od roku 2005 (1231) do roku 2014 (1225) predstavoval 0,67 osôb, priemerný ročný prírastok od roku 2014 do roku 2021 bol 32,00 osôb.

V rokoch 2006 a 2007 je registrovaný mierny prírastok, v roku 2008, 2010 a 2012 mierny, v roku 2009 väčší úbytok, v roku 2011 väčší prírastok. Za obdobie v rokoch 2013 a 2014 vykazuje štatistika mierny prírastok počtu obyvateľov. Za posledné obdobie od roku 2014 do roku 2021 ročný prírastok počtu obyvateľov významne vzrástol.

Tabuľka 2.3-2 Pohyb obyvateľstva prirodzenou menou a na základe migrácie:

Rok k 1.1.	živonarodení	zomrelí	prirodzený prírastok	migračné saldo	celkový prírastok
2 005	10	18	-8	-5	-13
2 006	19	15	4	4	8
2 007	6	14	-8	13	5
2 008	8	6	2	-8	-6
2 009	7	13	-6	-11	-17
2 010	11	11	0	-8	-8
2 011	12	13	-1	19	18
2 012	14	16	-2	-7	-9
2 013	16	14	2	2	4
2 014	9	12	-3	7	4

Za 9 rokov od roku 2 005 po rok 2 014 predstavoval úbytok prirodzenou menou 20 osôb, čo je 2,22 osoby ročne. Migračné saldo bolo 6 osôb, čo bol prírastok 0,67 osoby ročne. Celkový úbytok predstavoval 14 osôb, čo je 1,56 osoby ročne.

Predpokladaný demografický vývoj:

Vývoj stavu obyvateľov preukazoval do roku 2 014 drobné výkyvy, naznačujúce trend k poklesu celkového počtu obyvateľstva, resp. jeho stagnáciu. Na základe zámerov výstavby bytov, rodinných domov, ako aj existencie a ďalšieho rozvoja hospodárskej základne v obci a jej záujmovom území sa však ukázalo, že tento trend sa zmenil v prospech postupného významného vzrastu počtu obyvateľov. Ten bol v poslednom období výsledkom pripravenosti na výstavbu v lok. „Hrby“. Je dôvodná pravdepodobnosť, že aj blízkosť krajského mesta Žilina udrží už dnes pozitívny vývoj počtu obyvateľov, aj keď sa na niekoľko rokov spomalí vplyvom nepripravenosti navrhovaných území pre výstavbu a potrebu vypracovanie územných plánov zóny. Tento predpoklad je v súlade so záväznými ukazovateľmi funkčného a priestorového usporiadania územia ÚPN - VÚC Žilinského kraja v oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry. Predpokladá sa, že sa počet obyvateľov bude zvyšovať oproti počtu 1 449 obyvateľov v roku 2 021 do roku 2 025 priemerne ročne o 15 obyvateľov a po roku 2 025 do roku 2 032 o 36 ročne, čím sa zvýši počet obyvateľov obce na konci návrhového obdobia oproti roku 2 021 o 312, na celkový počet **1 761 obyvateľov**.

2.3.1.2 Veková štruktúra obyvateľstva

Tabuľka 2.3-3 Výsledky SODB 2 011 odvodené - zloženie obyvateľstva podľa veku a pohlavia

Trvalo bývajúc obyvateľstvo	vek										
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54
muži 586	30	25	44	34	43	55	43	50	43	41	38
ženy 639	29	23	31	47	45	44	52	45	44	47	36
spolu 1225	59	48	75	81	88	99	95	95	87	88	74
Trvalo bývajúc obyvateľstvo	vek										
	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95-99	100-110	110+
muži	36	41	21	18	14	5	4	1	1	0	0
ženy	47	44	38	30	16	10	10	0	1	0	0
spolu	83	85	59	48	30	15	14	1	0	0	0

Tabuľka 2.3-4 Odvodená z výsledkov SODB 2 021 - zloženie obyvateľstva podľa vekových skupín

Trvalo bývajúce obyvateľstvo	vekové skupiny				štruktúra v %		
	spolu	predproduktív. vek	produktívny vek	poproduktív. vek	predproduktív. vek	produktívny vek	poproduktív. vek
	1 449	248	991	210	17,11	68,39	14,49
	priemerný vek		index vitality**		index starnutia*		
	39,26		1,18		84,68		

*index starnutia – počet osôb v poproduktívnom veku na 100 osôb vo veku predproduktívnom.

**index vitality vyjadruje pomer predproduktívnej a poproduktívnej skupiny obyvateľstva.

2.3.1.3 Prognóza demografického vývoja

V obci Gbeľany žije progresívny typ populácie, ktorý je charakterizovaný vyšším zastúpením predproduktívneho veku ako je zastúpenie poproduktívneho veku. Populácia je schopná reprodukcie prirodzenou menou.

2.3.1.4 Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti

Podľa národnostného zloženia sa v roku 2 011 hlásilo 1 174 obyvateľov k národnosti slovenskej, 6 českej, 45 k nezistenej.

2.3.1.5 Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania

Zo SODB 2 011 vyplýva že podľa náboženského vyznania sa z 1 210 obyvateľov obce 1 050 obyvateľov hlási k rímskokatolíckej cirkvi, dvaja ku gréckokatolíckej cirkvi, jeden k pravoslávnej cirkvi, 5 obyvateľov k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, traja ku kresťanským zborm, 67 je bez vyznania, jeden iné, 81 nezistené. Zo SODB 2 021 vyplýva, že najpočetnejšie náboženské vyznania sú Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike – 1 111, bez náboženského vyznania 269, evanjelická cirkev augsburského vyznania 16.

2.3.1.6 Bývajúce obyvateľstvo podľa materinského jazyka

Ako materinský uviedlo v roku 2 011 jazyk slovenský 1 147 obyvateľov, rusínsky 1 obyvateľ, český 8 obyvateľov, poľský 1 obyvateľ, iný dvaja obyvatelia, nezistený 51 obyvateľov.

2.3.1.7 Bývajúce obyvateľstvo podľa vzdelania

Tabuľka 2.3-5 Odvodená z výsledky SODB 2 011 - zloženie obyvateľstva podľa dosiahnutého vzdelania

Trvalo bývajúce obyvateľstvo	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie					
	základné	učňovské (bez maturity)	stredné odborné (bez maturity)	úplné stredné učňovské (s maturitou)	úplné stredné odborné (s maturitou)	úplné stredné všeobecné
1 210	116	195	123	65	259	62
	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie					
	vyššie odborné	vysokoškolské bakalárske	vysokoškolské mag., inž.,dokt.,	vysokoškolské doktorandské	bez vzdelania	nezistené
	11	26	125	5	205	18

V roku 2 021 malo v obci Gbeľany základné vzdelanie 171 obyvateľov, stredoškolské 742 obyvateľov a vysokoškolské 328 obyvateľov

2.3.1.8 Ekonomická aktivita obyvateľstva

V roku 2011 žilo v obci 593 ekonomicky aktívnych osôb, z toho 269 žien. Z celkového počtu 1 210 trvalo bývajúcich obyvateľov ku dňu sčítania, bol podiel ekonomicky aktívnych osôb 49,01%. Funkcia obce v systéme osídlenia, okrem vlastnej hospodárskej základne aj vysoko vyvinutá hospodárska základňa blízkych sídiel mala za následok, že 508 ekonomicky aktívnych obyvateľov, čo predstavuje 85,67%, odchádzalo za prácou do iných sídiel a 14,33% obyvateľov pracovalo v obci.

Tabuľka 2.3-6 Odvodená z výsledky SODB 2 011 - Ekonomická aktivita obyvateľstva

	Ekonomicky aktívni			
	Celkom	z toho		
		zamestnanci	podnikatelia	ostatní a nezistení
muži	324	196	88	40
ženy	269	216	26	27
spolu	593	412	114	67
v %	100	69,48	19,22	11,30

Z výsledkov SODB 2 021 vyplýva, že v obci Gbeľany bolo 806 ekonomicky aktívnych obyvateľov

Tabuľka 2.3-7 Obyvateľstvo ekonomicky aktívne podľa jednotlivých sektorov (SODB 2 011)

Obyvateľstvo trvalo bývajúce								Hospodárske domácnosti
spolu	v predprodukt. veku	v poprodukt. veku	Ekonomicky aktívne					
			spolu	odchádzajúce za prácou	Pracujúce v sektore			
					primárnom	sekundárnom	terciárnom	
1 210	191	156	593	508	8	237	323	351

Pri porovnaní počtu pracovníkov pracujúcich v jednotlivých sektoroch prevláda práca v terciárnom sektore, čo je prekvapujúco vysoký podiel vzhľadom k vysoko vyvinutému hospodárskemu zázemiu obce v sekundárnom sektore.

2.3.2 BYTOVÝ FOND

2.3.2.1 Charakteristika bytového fondu

Ku sčítaniu obyvateľov domov a bytov 2 011 mala obec Gbeľany 343 bytov, z toho 283 v rodinných domoch (82,51%) a 44 v bytových domoch (12,83%). Počet domov v obci bol 344. Potreba výstavby rodinných domov a bytových domov bude sledovať vývoj počtu obyvateľov. Ďalším dôvodom pre potrebu vymedzenia územia pre návrh novej výstavby je, v súlade s ÚPN - VÚC ŽK, predpokladané zvyšovanie komfortu bývania a s tým spojený menší počet obyvateľov na jeden rodinný dom, resp. byt (obývanosť resp. obložnosť bytov).

Tabuľka 2.3-8 Domy, byty a ukazovatele bývania (SODB 2 021)

Počet	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatné budovy	Domový fond spolu
Domov spolu	444	5	10	459
domy v %	96,73	1,09	2,18	100
vo vlastníctve fyzickej osoby				385
domy s vodovodnou prípojkou z verejnej siete				33
domy s plynovou prípojkou				399
domy s prípojkou na kanalizačnú sieť				400
obnovené domy				239
Byty spolu	480	27	10	517
v %	92,84	5,22	1,93	100
priemerná podlahová plocha bytu v m ²				119,2
byty s vodovodom zo spoločného zdroja				455
byty vykurované plynom				433

Tabuľka 2.3-9 Domy podľa obdobia výstavby (SODB 2 011)

Obdobie výstavby	počet domov	%
Do roku 1 945	24	8,36
1 946 – 1 990	215	74,91
1 991 – 2 000	20	6,97
2 001 a neskôr	28	9,76
nezistené		
Spolu	287	100,00

V obci Gbeľany v roku 2 011 vysoko prevládali domy postavené v období rokov 1 946 až 1 990 a tvoria 74,91% z celkového počtu domov, teda viac ako dve tretiny.

Tabuľka 2.3-10 Technická vybavenosť bytov podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2 001:

Vybavenie	Počet bytov	%
Bytov spolu	315	100
z toho:		
s plynom zo siete	275	87,30
s vodovodom		
v byte	291	92,38
mimo bytu	-	
bez vodovodu	23	7,30
nezistené	1	0,32
s kanalizáciou		
prípojka na kanalizačnú sieť	6	1,90
septik (žumpa)	282	89,52
so splachovacím záchodom	262	83,17
s kúpeľňou alebo sprchovacím kútom	285	90,48

Tabuľka 2.3-11 Podľa zdrojov energie na vykurovania trvalo obývaných bytov SODB 2 011 (odv.)

Zdroj energie	Počet bytov
plyn	290
elektrina	10
kvapalné palivo	0
pevné palivo	32
iný	1
žiadny	1
Spolu	334

Technická vybavenosť bytového fondu bola už v roku 2 011 veľmi dobrá. Približne 86,46 % zo zistených bytov malo ústredné kúrenie. Spolu 290 bytov používalo už v r. 2 011 na vykurovanie plyn, čo je 86,83% zo zistených bytov. Podiel pevných palív pre vykurovanie bytov v r. 2 011 bol 9,58 %. Údaje o pripojení na verejnú kanalizáciu z roku 2 001 sú po realizácii verejnej kanalizácie neaktuálne, skutočný stav poukazuje na rýchly vývoj technickej vybavenosti bytového fondu v obci Gbeľany. Ostatné ukazovatele boli v obci už v roku 2 001 viac, či menej vyhovujúce. Vyhovujúca bola situácia v oblasti zásobovania vodou a vybavenia bytov kúpeľňou a splachovacím záchodom.

2.3.2.2 Predpokladaný vývoj bytového fondu do roku 2 032

Úbytok počtu obyvateľov prirodzenou menou od roku 2 005 nevyvážilo ani pozitívne migračné saldo, počet obyvateľov obce mal do roku 2 014 tendenciu mierne klesať. Vzhľadom k neustále sa rozvíjajúcej hospodárskej základni hlavne v sekundárnom sektore a zámerom obce na výstavbu bytov nastal obrat čo vyplýva z prírastkov domov a bytov v sledovanom období (SODB).

Z doterajších postupných prírastkov bytového fondu je možné odvodiť predpokladaný vývoj bytového fondu. Za 44 rokov od roku 1 946 do roku 1 990 vzniklo 215 domov, čo je 4,89 domov ročne, za 9 rokov od roku 1 991 do roku 2 000 vzniklo 20 nových domov, čo je 2,22 domov ročne, za 10 rokov od roku 2 001 do roku 2 011 vzniklo 28 nových domov, čo je 2,80 domov ročne a za 10 rokov od roku 2 011 do roku 2 021 vzniklo 115 nových domov, čo je 11,50 ročne.

Podľa doterajších prírastkov rodinných domov a bytov je zrejmé aj to, že sa zvyšuje štandard obývanosti, či obložnosti bytov a tiež to, že určitý počet bytov slúži na iné ako trvalé bývanie, najmä na rekreačné účely. Na základe doterajších prírastkov bytov za posledné sledované obdobie, pri spomalení vplyvom potrebného času na prípravu výstavby a potreby vypracovania ÚPN - Z by mohol byť vývoj bytového fondu nasledovný:

Tabuľka 2.3-12 Predpokladaný vývoj bytového fondu na základe doterajších prírastkov bytov

Počet bytov v roku 2 011 (SODB)	343
Počet bytov v roku 2 021 (SODB)	517
Prírastok bytov v období 2 011 – 2 021	174
Ročný prírastok bytov v období 2 011 – 2 021	17,40
Predpokladaný priemerný ročný prírastok bytov v období 2 021 – 2 025	7,25
Predpokladaný priemerný ročný prírastok bytov v období 2 025 – 2 032	17,40
Prírastok bytov v rokoch 2 021 – 2 025	29
Prírastok bytov v rokoch 2 025 – 2 032	122
Prírastok bytov v rámci návrhového obdobia 2 021 – 2 032	151

Na základe predpokladaného vývoja obyvateľstva pri kladnom salde migrácie bude vývoj bytového fondu pravdepodobne podľa nasledujúcej tabuľky.

Tabuľka 2.3-13 Predpokladaný vývoj bytového fondu - návrh

Počet obyvateľov v roku SODB 2 021	1 449
Predpokladaný prírastok obyvateľov r. 2 021 – 2 032	312
Počet obyvateľov k roku 2 032	1 761
Počet bytov SODB 2021	517
Potreba prírastku počtu bytov v rokoch 2 021 - 2 032	151
Z toho prestavby	10
Náhrada úbytku z dôvodu zastaralosti, resp. prechodu na rekreačné účely	-20
Potreba výstavby nových bytov 2 021 - 2 032	161
Urbanistická rezerva	40

Prírastok nových bytov bude okrem výstavby nových bytov pravdepodobne spočívať v prestavbách starých nevyhovujúcich a nevyužívaných bytov formou stavebných úprav, prestavbami hospodárskych budov a objektov rekreácie. Predpokladaný počet domov v roku 2 032 je iba teoretický a naplnenie počtu bude závislé na ekonomickej sile obyvateľov a podmienkach vytvorených pre výstavbu.

Z celkového počtu nových bytov sa navrhuje výrazne prevažujúce zastúpenie formou IBV doplnené bytovým domom. Navrhuje sa zastúpenie bytovej výstavby aj formou nájomných bytov so zariadením pre seniorov, nájomných bytov pre mladé rodiny a formou denného stacionára.

Je skutočnosťou, že územný plán sa vo všeobecnosti (zo zákona) nezaoberá majetkoprávnymi pomermi. Pre požiadavky stavebníkov na výstavbu rodinných domov vzhľadom ku predpokladanému rozvoju obce je potrebné navrhnuť dostatočne veľké územie. Zároveň je nutné aditívne nadväzovať na existujúce zastavané územia a nezakladať nové územia bez väzieb na existujúce. Zo skúseností je známe, že časť takto navrhnutých pozemkov najmä pre IBV je majetkoprávne nevysporiadateľná. Z tohto dôvodu je potrebné územia pre výstavbu nových rodinných domov primerane nadhodnotiť.

Nová výstavba rodinných domov sa navrhuje vo väzbe na zastavané územia obce – v priestoroch medzi ulicami Koňhorskou a Kostolnou („Záhrady“), tiež medzi ulicami Pod lipami, Kaštielna a Senderov („Priedanky“), medzi existujúcou IBV a ochranným zeleným valom pred priemyselnou zónou („Duhé II“). Priestory pre občiansku vybavenosť, obecný park, minimalizované hromadné bývanie a pre vytvorenie oddychovej zóny sa navrhujú v bývalom areáli JRD a pre priemyselný park vo väzbe na CT park.

2.4 ZÁUJMOVÉ ÚZEMIE OBCE A ŠIRŠIE VZŤAHY, ZAČLENENIE OBCE DO SYSTÉMU OSÍDLENIA

2.4.1 POLOHA A VÝZNAM OBCE V ŠTRUKTÚRE OSÍDLENIA, FUNKČNOPRIESTOROVÉ USPORIADANIE ŠIRŠIEHO ÚZEMIA

Pri riešení rozvoja územia obce majú významnú úlohu vzťahy na úrovni okresu a širšie vzťahy riešeného územia s blízkym i vzdialenejším okolím.

V zmysle Územného plánu mesta Žilina sú jeho záujmovým územím obce nachádzajúce sa v urbanizačnom priestore Žilinskej kotliny, teda obce Lietavská Lúčka, Porúbka, Rosina, Višňové, Turie, Teplička nad Váhom, Bitarová, Brezany, Ovčiarsko, Lietava, Lietavská Svinná, Podhorie, Nededza, Varín, Mojš, Kotrčina Lúčka, **Gbeľany**, Strečno, Stráňavy. Najmä aspekt zapojenia sa obce do štruktúry a hierarchie osídlenia a vzájomné interakcie v rámci širšieho urbanistického priestoru vytvárajú priestor pre komplexnosť a majú dosah na kvalitu vlastného riešenia ÚPN – O Gbeľany.

V zmysle záväznej časti Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001), schválenej nariadením vlády SR č. 528/2002 Z.z. obec Gbeľany:

- leží v záujmovom území rozvojovej kvartérnej žilinsko – martinskej aglomerácie,
- leží v záujmovom území žilinsko – martinského ťažiska osídlenia najvyššieho celoštátneho a medzinárodného významu,
- leží v záujmovom území centra osídlenia prvej skupiny sídelnej štruktúry, prvej podskupiny ako centra celoštátneho významu,
- je súčasťou dopravného regiónu Severozápadné Slovensko s dopravnogravitačným centrom Žilina/Martin.

Obec Gbeľany sa ako súčasť suburbánneho pásma okolo mesta Žilina stáva súčasťou územia na ktoré sa vzťahujú všeobecne záväzné nariadenia Žilinského samosprávneho kraja č. 6/2005, dodatku č. 1 k VZN č. 6/2005, o záväzných častiach zmien a doplnkov. ÚPN – VÚC Žilinského kraja, VZN č. 17/2009 o záväzných častiach zmien a doplnkov č. 3 ÚPN – VÚC Žilinského kraja, VZN č. 26/2011 o záväzných častiach zmien a doplnkov č. 4 ÚPN – VÚC Žilinského kraja a VZN č. 49/2018 o záväzných častiach zmien a doplnkov č. 5 ÚPN – VÚC Žilinského kraja. V ich zmysle je mesto Žilina centrom osídlenia 1. skupiny, prvej podskupiny, ako centrum celoštátneho významu. Je významným osídlením v rámci ťažiska osídlenia najvyššej úrovne (žilinsko-martinské), ako súčasť aglomerácie celoštátneho a medzinárodného významu s významným postavením v Euroregióne Beskydy, zahŕňajúcom prihraničné územie styku troch štátov: SR, ČR a PR. V rámci rozvojových osí je súčasťou rozvojovej osi prvého stupňa: považská rozvojová os – Trenčín – Žilina, žilinsko-podtatranskej rozvojovej osi: Žilina – Martin – Poprad (- Prešov), žilinsko – kysuckej rozvojovej osi: Žilina – Čadca – hranica SR/ČR. Obec Gbeľany je priamou súčasťou rozvojovej osi tretieho stupňa: žilinská rozvojová os: Žilina – Varín – Terchová.

Riešené územie (t.j. katastrálne územie obce Gbeľany) je súčasťou Žilinskej kotliny, presnejšie severovýchodného okraja Žilinskej pahorkatiny (málo sem zasahuje aj Varínske podolie) a čiastočne súčasťou južnej časti Kysuckej vrchoviny - podcelku Kysucké bradlá, časti Vadičovská brázda. Nachádza sa východne od mesta Žilina. Samotné zastavané územie obce (súčasný i predpokladaný rozšírený) sa nachádza vzdušnou čiarou cca 3,5 km od zastavaného územia mesta Žilina (2,5 km od jeho mestskej časti Mojšova Lúčka) a cca 7 km od jeho centra.

V sídelnej štruktúre VÚC Žilinského kraja má obec polohu v pásme ťažiska osídlenia (žilinsko – martinské), čím je vyjadrený vzťah k jadrom ťažiska, k mestám Žilina a Martin. Vzťah sa prejavuje predovšetkým v intenzite dochádzky za prácou, za obsluhou, za službami.

V zmysle základnej urbanistickej koncepcie okresu Žilina ako súčasti urbanistickej koncepcie Žilinského kraja (aktualizovaný ÚPN – VÚC) vzťahuje sa na obec konštatovanie, že „oblasť Žiliny si posilní pozíciu východiskového bodu pre nástup do rekreačných oblastí severu Slovenska, v smere od západu a juhu. Hospodársky rozvoj územia bude podmienený ochranou plôch slúžiacich ako rekreačné zázemie regiónu (Malá Fatra, Strážovské vrchy, Javorníky)“.

Takto zovšeobecňujúco je vyjadrený základný rámec súčasného, ale hlavne budúceho, postavenia obce v regióne Žilinského kraja.

V zmysle „Zadania pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany“ význam obce Gbeľany v štruktúre osídlenia, ako sídla v súčasnosti s primárnou funkciou bývania, priemyselnej výroby a územia ochrany prírody, je a aj naďalej bude založený na integrovanom vzťahu medzi obcou a susediacimi sídlami ako i vzťahu medzi najbližším mestom Žilina a obcou Gbeľany. Sídla budú vzájomne kooperovať, spolupracovať. Obec bude do vzťahov stále viac vkladať svoj potenciál spočívajúci v poskytovaní možnosti trvalého bývania v dopravne prijateľnej dostupnosti zamestnania (okrem priemyslu v obci a jej blízkom okolí najmä v Žiline), kvalite životného prostredia, možnosti rozvoja rekreácie, turizmu a cestovného ruchu na podklade kvalitnej prírody a kultúrohistorických daností. Gbeľany budú stabilne miestom priemyselnej výroby a zdrojom rastlinnej a živočíšnej produkcie a aj miestom disponibilného územia pre vedenie nadradených líniových diel technickej infraštruktúry (ZVN vedenia, VN elektrické vedenia, plynárenské zariadenia, kanalizačný zberač, cesta II/583, II/583A, železničná trať, Vodné dielo Žilina, náhradný biokoridor...).

Z pohľadu bližších územných vzťahov v návrhovom období budú Gbeľany súčasťou zoskupenia v podstate porovnateľných sídiel (Nededza, Teplička nad Váhom) s obdobným významom v štruktúre osídlenia, v ktorom sa popri prioritnej funkcii bývania,

priemyselnej výroby a ochrany prírody s vodohospodársky kvalitným podzemím bude v druhej úrovni rozvíjať funkcia rekreácie, turizmu a cestovného ruchu a v tretej významovej úrovni funkcie z oblasti sekundárneho sektora (služby a drobný priemysel). Rovnaké funkčné zameranie obcí, ich rovnaké starosti o dobudovanie technickej infraštruktúry, rovnaký „boj“ o klientelu v cestovnom ruchu, turizme a rekreácií a geografické a dopravné väzby predurčujú obci Gbeľany popri budovaní prioritných väzieb smerom na obec Varín a mesto Žilina upevňovať a koordinovať väzby v sekundárnom podhorskom koridore – páse, t.j. k obciam Nededza, Teplička nad Váhom. Cez tento smer sa musia upevňovať väzby hlavne z oblasti cestovného ruchu, turizmu a rekreácie sprevádzané dobrým dopravným prepojením (pešie trasy, cykloturistické trasy, bežecké letné i lyžiarske trasy, náučne chodníky, samozrejmy automobilový prejazd), z oblasti kultúry (kalendár nadväzujúcich kultúrnych podujatí), z oblasti zamestnanosti i niektorých prvkov občianskej vybavenosti.

Vzhľadom k významnému presmerovaniu cesty I/18 bude jej prostredníctvom zaistené pre obec Gbeľany rýchle prepojenie na diaľničný privádzač v Žiline a diaľnicu D1. Táto skutočnosť spolu s modernizovanou železničnou infraštruktúrou umožní obci rýchlejšie sa pripojiť na nadradenú Pan-Európsku dopravnú sieť. Okrem existujúcej dostupnosti v oblasti kombinovanej dopravy (medzinárodný terminál v Žiline) sa potom urýchli aj dostupnosť leteckej dopravy (letisko Žilina – Dolný Hričov). Návrhom cyklotrás vo väzbe na Vodné dielo Žilina a mesto Žilina sa posilní zdraviu prospešný, ekologický a čas šetriaci spôsob prepravy za prácou v meste Žilina.

Zásobovanie obce pitnou vodou je riešené z nadradeného skupinového vodovodu Gbeľany s vodným zdrojom (VZ) Gbeľany a zásobného vodojemu Gbeľany.

Odkanalizovanie územia splaškovou kanalizáciou je riešené cestou gravitačnej kanalizácie pripojenej na kanalizačný zberač z Terchovskej doliny s čistením v SČOV Horný Hričov

Zásobovanie elektrickou energiou bude i naďalej z distribučnej 22 kV siete vyvedenej zo 110 kV uzla Varín a prepojenej 22 kV sieťou výrobného závodu KIA Motors k posilneným trafostaniciam na území obce.

Plynofikácia obce je a bude naďalej riešená z VTL plynovodu PL Varín – Zástranie a regulačnej stanice v obci Gbeľany, odkiaľ je pripojený STL distribučný plynovod v obci.

Situácia v oblasti verejnej rádiatelefontnej siete (T-Mobile, Orange, O2 a 4Ka) a telekomunikačných káblov sa bude rešpektovať a dopĺňať.

Teplota na území obce bude stále pripravované decentralizovane.

2.4.2 ZÁUJMOVÉ ÚZEMIE OBCE

Zájmové územie obce je vo všeobecnosti územie okolitých obcí, v ktorom prevládajú súčasné alebo výhľadové vzťahy k obci a ktorého funkčné využitie a priestorové usporiadanie je nevyhnutné riešiť vo vzájomnej funkčnej a technickej súvislosti s územím obce, aj keď nie v takej miere podrobnosti ako vlastné riešené územie. Znamená to, že ide o územie mimo riešeného územia obce, mimo jeho katastrálne územie.

Obec Gbeľany vymedzuje takto chápaných päť záujmových území, pretože susediace obce vykazujú v susedstve s k.ú. Gbeľany také územia, ktorých funkčné využívanie a priestorové usporiadanie sa musí riešiť v súvislosti s riešením návrhu ÚPN – O Gbeľany súčasne.

Zájmy obce Gbeľany a ich zosúladenie so záujmami susedných obcí je možné identifikovať v piatich rôznych priestoroch v rámci katastrálnych území susedných obcí Varín, Mojš, Nededza a Strečno..

V smere od východu je záujmovým územím obce Gbeľany časť katastrálneho územia obce Varín z dôvodu riešenia priestoru bývalého hospodárskeho dvora nachádzajúceho sa severozápadne od areálu transformovne 400/110/22 kV, kde časť jedného z objektov s priľahlým pozemkom sa nachádza v k.ú. Varín.

V rámci zosúladenia záujmov oboch obcí v priestore bývalého hospodárskeho dvora návrh ÚPN – O Gbeľany konštatuje:

Predmetný objekt sa nachádza v koncovej polohe navrhovaného „územia s prevahou poľnohospodárskej výroby“. Je prístupný z miestnej obslužnej cesty a vnútroareálovej cestnej siete. ÚPN – O Gbeľany navrhuje jeho využitie ako plnohodnotnej súčasti funkčného územia s prevahou poľnohospodárskej výroby so zásobovaním z hľadiska technickej infraštruktúry z vnútroareálových rozvodov.

V smere na východ je záujmovým územím obce Gbeľany aj časť katastrálneho územia obce Varín z dôvodu priznania – riešenia miestnej cesty k jestvujúcim ale i navrhovaným obytným územiam v lok. „Bukovina“ – juhovýchodne od areálu cintorína v obci Gbeľany.

V rámci zosúladenia záujmov obcí Varín a Gbeľany v priestore obytných území v lok. „Bukovina“ ÚPN – O Gbeľany navrhuje rešpektovať polohu prístupovej cesty, a prisúdiť jej šírkové usporiadanie v kategórii C2/30. V priestore cesty navrhuje vedenie prvkov technickej infraštruktúry obytného územia v lok. „Bukovina“.

Záujmovým územím obce Gbeľany je aj vedenie pešieho a cyklistického chodníka v priestore premostenia cesty III/2072 Varín – Mojš - Žilina ponad železničnú trať, ktoré sa nachádza v k.ú. obce Varín. Chodník a cyklotrasa prepája severnú časť obce Gbeľany s jej južnými územiami, prístupom ku areálu býv. Aquachémie a VD Žilina.

V smere na juh sú záujmovými územiami obce Gbeľany časti katastrálnych území obce Varín a obce Strečno najmä v súvislosti s navrhovaným prepojením cesty II/583A a cesty I/18 ponad Vodné dielo Žilina (nová križovatka Gbeľany s cestou II/583A – preložka v novom úseku cesty I/18 ponad nádrž VD Žilina – križovatka s novou trasou cesty I/64 – súčasná I/18 – Strečno/Zlatné v kategórii C 11,5/80, súběžná cesta s diaľnicou D1). Časť nového riešenia bude viesť katastrálnym územím obce Varín, časť k.ú. Gbeľany a časť k.ú. Strečno.

V rámci zosúladenia záujmov obcí Varín, Mojš, Strečno a Gbeľany ÚPN – O Gbeľany navrhuje rešpektovať dokumentáciu pre územné rozhodnutie „I/18 Žilina – juhovýchod“ s trasou I/18 vrátane križovatky navrhovanej cesty I/18 s cestou II/583A a navrhovanej cesty I/18 s navrhovanou cestou I/64. Požaduje rešpektovať aj návrh Územného generelu dopravy Mesta Žilina na križovatku navrhovanej cesty I/18 a cesty III/2072 Varín – Mojš – Žilina, umožňujúcej pripojenie cesty III/2072 na navrhovanú cestu I/18, oproti ktorému koriguje príjazdy do priemyselných parkov v obciach Varín a Gbeľany.

Smerom juhozápadným je záujmovým územím obce Gbeľany aj časť k.ú. územia obce Mojš z dôvodu riešenia vzťahu medzi územím vo výhľadovom období navrhovaného priemyselného parku v k.ú. Gbeľany (lok. „Medzi jarkami“) a obytným územím obce Mojš na rozhraní určenom tokom potoka Kotrčiná.

Pre zosúladenie záujmov oboch obcí ÚPN – O Gbeľany navrhuje rozšíriť priestor sprievodnej zelene potoka Kotrčiná, aby sa vytvorilo dostatočné pásmo drevinovej zelene medzi obytným územím obce Mojš a výhľadovým priemyselným parkom v k.ú. obce Gbeľany, ktoré bude dostatočne zmierňovať nepriaznivý vplyv na životné prostredie obytného územia v obci Mojš. Zároveň sa vytvoria priaznivejšie podmienky pre akvatickú a semiakvatickú biotu. Navrhuje sa ľavobrežná sprievodná zeleň o šírke 30 m od vodného toku Kotrčiná, v pravobrežnej časti v rámci k.ú. Mojš o šírke 15 m. Hranica priemyselného parku musí rešpektovať aj nárazníkové pásmo medzi sprievodnou zeleňou vodného toku a oplotením parku v minimálnej šírke 10 m. Tento pás musí byť zatrávnený. Priemyselné zariadenia nesmú mať negatívny vplyv na životné prostredie z hľadiska hluku, exhalátov, otrasov, znečisťovania ovzdušia.

Smerom západným je záujmovým územím obce Gbeľany aj časť k.ú. obce Nededza z dôvodu dokumentovania peších väzieb medzi obcami Gbeľany a Nededza v priestore popri

ceste II/583 a v lok. „Kalinovec“, plocha športu južne od cesty II/583 a zastavané územie (výrobné) v k.ú. Nededza vklinené do k.ú. Gbeľany.

Záujem oboch obcí sa navrhuje v ÚPN – O Gbeľany zosúladiť vymedzením pešieho chodníka súbežného s cestou II/583 zo severnej strany od ulice Do Hrbov v obci Gbeľany okolo oplotenia doškolovacieho strediska spoločnosti KIA Motors Slovakia s vyústením v ulici Na Záplotí v obci Nededza. V lok. „Kalinovec“ a v rámci plôch športu sú záujmy oboch obcí stabilizované, priestor je súčasťou existujúceho územia priemyselnej výroby, resp. existujúcich plôch športu.

2.5 NÁVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA

2.5.1 STANOVENIE ZÁKLADNEJ URBANISTICKEJ KONCEPCIE A KOMPOZÍCIE OBCE

2.5.1.1 Východiská formovania urbanistickej koncepcie

Základnými stavebnými prvkami obrazu skladby krajiny riešeného územia sú plošne a priestorovo prevládajúca lúčnatohorská lesná krajina Kysuckej vrchoviny, plán poľnohospodársky využívanej krajiny, tok Gbelianskeho potoka so sprievodnou vegetáciou a umelé diela zoskupené hlavne vo forme súčasného zastavaného územia a koridorov líniových prvkov technickej infraštruktúry.

Po takmer celej dĺžke riešeného nelesného územia pôsobí zreteľná hlavná os územia vo forme toku Gbelianskeho potoka a na ňu priečne orientovaná kompozičná os trasy cesty II/583. Na týchto osiach sú zoradené ucelené bloky umelých urbanistických štruktúr.

V celkovom panoramatickom obraze je kompozícia obce stále zaujímavá, hodnotná a jedinečná. Odhliadnuc od dielčích pochybení (napr. nekonceptné, chaoticky pôsobiace trasovanie ZVN a VN vedení, merítka stavieb priemyselného parku) je kompozícia obce stále najvýtvarejšia v priestore priehľadov najmä na Krivánsku Malú Fatru.

Základné východiská pre stanovenie základnej urbanistickej koncepcie a kompozície obce poskytl:

- aktualizovaný ÚPN – VÚC Žilinského kraja,
- systém ochrany prírody a tvorby krajiny v celom priereze,
- schválené Zadanie pre riešenie ÚPN – O Gbeľany,
- Krajinnoekologický plán obce Gbeľany.

Požiadavky zadania územného plánu obce vyplývajú s presvedčením potreby zachovania kontinuity vo vývoji sídla, špecifickosti vidieckeho osídlenia, postavenia – významu sídla v systéme osídlenia a presvedčením o tom, že kompozícia sídla je stále hodná úsilia na jej zachranu a rozvíjanie:

- rešpektovať lúčnatohorskú lesnú krajinu Kysuckej vrchoviny (rešpektovať rozhodujúce priehľady, neurbanizovať krajinu nad horizontom...),
- vymedziť samostatné zastavané územia obce Gbeľany ako samostatné súbory stavieb a k nim prilahlých pozemkov v rozsahu potrieb obce do r. 2 032,
- medzi vymedzenými hranicami zastavaných území obce a okrajom lesnatej krajiny udržiavať cezúry premenlivej šírky aj s pestrú nelesnou vegetáciou pri súčasnom rešpektovaní nevyhnutných prvkov technickej infraštruktúry (napr. ZVN, VN vedenia),

- nepripustiť ďalšie stavebné zrastanie zastavaných území obce Gbeľany so zastavanými územiami susediacich obcí t.j. so zast. územiami obce Nededza v smere severozápadnom, so zastavanými územiami obce Mojš na južnej katastrálnej hranici obce Gbeľany,
- zastavané územia obce Gbeľany napriek už realizovanému stavebnému zrastaniu obci Gbeľany a Nededza v lok. „Nivy“ (súvislé výrobné územie) v ďalšom stavebnom vývoji musia byť jasne vymedzené, vyhranené, oddelené voči zastavaným územiam susediacich obcí nielen z titulu čitateľnosti krajiny, zachovania identity sídiel ale z titulu zabezpečenia ekologickej vodivosti krajiny,
- z hľadiska rozvoja riešeného ako i záujmových území obce Gbeľany za hlavné urbanistické kompozičné osi sa navrhuje považovať nasledovné línie:
 - tok Gbelianskeho potoka,
 - cestu II/583,
- za hlavné dominanty v riešenom území sa navrhuje považovať:
 - kostol,
 - barokový kaštieľ s areálom,
 - kaštieľ a park, tzv. klasicistická kúria
 - objekt základnej školy (hlavný učebňový blok).

2.5.1.2 Súčasný stav

Historický vývoj obce do súčasného stavu je možné odvodiť z rôznych zdrojov, zverejnených na webových stránkach obce Gbeľany.

Dobrá poloha a prírodné podmienky dali predpoklady pre praveké ľudské osídlenie. V roku 1967 pri melioračných prácach sa našlo veľké množstvo keramického materiálu, kameňov slúžiacich ako nástroje, železných zlomkov a iných drobných predmetov. Materiál pochádzal z rôznych období – sú to najmä nálezy lužické, púchovské, hradištné a stredoveké. Významným nálezom bol bronzový kosák, aký sa používal na zber obilia v období strednej doby bronzovej po staršiu dobu železnú (8. – 5. stor. p.n.l.).

V mladšej dobe kamennej (neolit) okolo roku 5 000 p.n.l. sa na území dnešnej obce usadili roľníci – pastierske spoločenstvá ľudu kanelovanej kultúry. Ich činnosť spočívala vo vyrúbavaní lesov, zúrodňovaní pôdy a stavaní prvých obydlí. V strednej a mladšej dobe bronzovej (1 500 – 1 000 p.n.l. bolo územie obce osídlené súvislejšie ľudom lužickej kultúry (žiarové pohrebiská). V neskoršej dobe bronzovej vznikali hradišká, na ktorých sa sústreďovala remeselná výroba a už aj výmenný obchod. Nálezy halštatskej keramiky svedčia o sídliskách ľudu lužickej kultúry v staršej dobe železnej (800 – 400 p.n.l.). Hustota osídlenia narastala v mladšej dobe železnej (tzv. laténska doba), kedy tu sídlil ľud púchovskej kultúry (2. stor. p.n.l.). Vyrábali jemnú laténsku keramiku fľašovitých tvarov, razili strieborné a zlaté mince, pestovali jačmeň, proso, hrach, bôb a chovali dobytok.

Predpokladá sa že na prelome letopočtov sa horstvo Malej Fatry využívalo na chov dobytky a cez horské sedlá viedli obchodné cesty smerujúce z Oravy na Považie. Ešte v 1. a 2. stor. n.l. obchodoval ľud púchovskej kultúry z Rímskou ríšou. Púchovská kultúra zanikla koncom 2. stor. po Kristovi v období tzv. markomanských vojen. Neskôr v období sťahovania národov (5. – 6. stor. n.l.) je na území Žilinskej kotliny, teda aj v obci Gbeľany, alebo jej blízkom okolí doložené archeologickými nálezmi slovanské osídlenie. Obyvatelia sa zaoberali hlavne poľnohospodárstvom a chovom dobytky, koňov, somárov a kôz, taktiež sokoliarstvom, hutníctvom, železiarstvom a kováčstvom. Vyrábali aj rozličné nástroje, náradie a zbrane.

Gbeľany ako poddanská obec vznikla pravdepodobne už v 13. storočí, keď sa v okolí Žiliny začali uplatňovať feudálne vzťahy. Prvý zachovaný názov Villa Belene (dedina Belene) pochádza z roku 1434. Písomne doloženými názvami obce sú Koblen (1362),

Villa Belene (1 434), Possessio sen villa Kbeleny (1 439), Possessio Belen (1 469), Possessio Gbelan (1 483), Celeben (1 503), Possessio Gbeleny (1 508), Possessio Beelen (1 518), Judex de Gbelen (richtár z Gbelian 1 519), Possessio Kbelan (1 519), Possessio Kbeleny (1 520), Possessio Kebeleny (1 520), Kbelany (1 598), Gbeblan, Gbelany (1 773), Gbeblan, Gbellani (1 786), Gbelán, Gbelany (1 808), Gbellán (1 899), Gbellan (1 992), Egberlény (1 907), Gbelany (1 920).

Gbeľany od ich vzniku boli súčasťou Strečnianskeho panstva. V roku 1 683 vzniklo samostatné Tepličské panstvo so sídlom v Tepličke, kam patrili aj Gbeľany.

V roku 1 749 sa od Tepličského panstva úplne osamostatnili Gbeľany, Dolný Vadičov, Lutiše, Pažite, Riečnica, Terchová, Tižina aj časť Strečna a vzniklo Gbelianske panstvo.

Gbelianske panstvo sa zameriavalo najmä na chov dobytku a ťažbu dreva z rozľahlých malofatranských lesov. Značné príjmy malo aj z čapovania liehových nápojov, z prenájmu siedmych mlynov a piatich jatiek a z vyberania mýtnych poplatkov v Terchovej a Strečne. Panské majere boli v Gbeľanoch, vo Vrátnej doline a na Lutišiach. V Gbeľanoch, ktoré boli sídlom panstva okrem rozsiahlych hospodárskych budov vlastnilo i pálenicu (liehovar). Nová budova pálenice bola postavená v roku 1 886 a renovovaná v roku 1 921.

Sídlom Gbelianskeho panstva bol honosný barokový kaštieľ z polovice 18. storočia, ktorý stojí uprostred parku. Pozemok je obohatený kamenným múrom.

V Sučianskej záhrade (parku) stojí jednoposchodová klasicistická kúria, kaštieľ Sučániho, postavený v prvej tretine 19. storočia.

V strede malého obecného cintorína je postavené v pseudogotickom slohu z konca 19. storočia mauzóleum Nyáryovcov, ktoré súčasne slúžilo ako kaplnka.

Pri vchode do základnej školy stojí socha sv. Jána Nepomuckého postavená v roku 1 827 v klasicistickom slohu.

Od roku 1 598 sú známe údaje o počte bytov a obyvateľov, kedy mali Gbeľany 25 domov, v roku 1 720 mali 20 daňovníkov. V roku 1 784 mali 69 domov a 81 rodín (439 obyvateľov), v roku 1 828 to bolo 68 domov a 600 obyvateľov. V roku 1 869 mala obec Gbeľany 554 obyvateľov, v roku 1 910 klesol (vplyvom morovej epidémie, suchého obdobia a sťahovania) na 477.

Obyvateľov začalo pribúdať koncom 19. a začiatkom 20. stor., ale pôda a remeslá už nestačili všetkých užiť. Mnohí obyvatelia sa začali vysťahovávať za prácou, alebo chodiť na sezónne práce do iných oblastí, hlavne do zahraničia – do Čiech, Francúzska a do zámoria. Tento stav vytrval až do oslobodenia, do roku 1 945.

Obec má základ v „radovej potočnej dedine“. Starými dominantami sú oba kaštiele, novou kostol a škola. Staršiu zástavbu tvoria trojpriestorové domy, s murovanými štítmí v hustej radovej zástavbe. Hospodárske staviská sú radené v uličkovitých dvoroch. V mnohých priestoroch sú prestavané na rodinné domy a z pôvodných dvorov vznikli verejné ulice. Novšia zástavba je radená zväčša v pravouhlom systéme na seba nadväzujúcich ulíc, najnovšia sleduje uličný systém závislý od morfológických pomerov.

Historický základ obce Gbeľany tvoria ulice pozdĺž Gbelianskeho potoka a čiastočne na severnej strane „hradskej“, dnešnej cesty II/583. V hornej časti obce sa zástavba rozvojila v smere dnešných ulíc. Vývoj obce pokračuje vytváraním nových ulíc, súbežných s historickou štruktúrou uličnej siete a priečnych prepojujúcich ciest.

Z pôvodnej architektúry sa v centre obce zachovali jednopodlažné domy so štítom, valbou, alebo polovalbou, najstaršie objekty vrátane dreveníc aj z podlomenicou orientovanou spravidla do ulice. Hrebeň strechy bol vedený kolmo na ulicu čo umožňovalo radenie ďalších spočiatku hospodárskych objektov v smere dovnútra pozemkov. Zachovalo sa niekoľko objektov s vytvorenými okrasnými štruktúrami v omietke. Pri zásahu do týchto objektov treba vychádzať z poznania, že stavebný typ pôvodných stavieb je výsledkom dlhodobého kontinuálneho vývoja, ktorý svojim charakterom pripomína vývoj ako dôsledok evolučného procesu. Jedným z atribútov je

typologická jednota domov a to vo vonkajšom formálnom výraze, aj vo vnútornej pôdorysnej dispozícií a celej jeho priestorovej organizácii.

Je evidentné, že tento prirodzený evolučný vývoj bol prerušený. Súčasný stav je odrazom vývojových trendov v minulom i dnešnom období a prejavom zvýrazniť vlastnú identitu majiteľa. V návrhu sa trend novodobých, často módnych, foriem importovaných z iného kultúrneho prostredia regulatívmi usmerňuje, resp. utlmuje. Obnova pôvodnej štruktúry môže spočívať v jednotnej (nie typovej) úprave fasád, s použitím tradičných materiálov (ako sú hladké omietky, tvrdá kusová krytina, okenné a dverné výplne v drevenej konštrukcii), brán, oplotenia, preddomia a pod. Pôvodné hospodárske objekty môžu byť využité ako malé dielne, sklady, garáže a pod. Návrhy úprav by mali vykonať odborne spôsobilí projektanti so skúsenosťami v rekonštrukciách stavieb, zvlášť historickej architektúry.

Navrhuje sa zamerať pozornosť obce na zachovanie niektorých hodnotných objektov (skupín) pôvodnej architektúry (s jedinečnými sporadicky zachovalými jemnými ornamentmi na omietkach troch domov nachádzajúcich sa v rôznych priestoroch zastavaného územia) vyhodnotiť jednotlivé objekty a požadovať ich spôsob obnovy v pôvodnom duchu. Pri predpokladanom záujme o cestovný ruch a turizmus by tento počin zvýšil atraktivitu obce.

Z hľadiska historického významu obce sa navrhuje v maximálnej miere zachovať historicky vzniknutý urbanistický pôdorys centra obce so skupinami pôvodnej architektúry, jeho pôvodnú parceláciu a uličné čiary, jeho charakteristickú siluetu a tiež upriamiť pozornosť na stavebnú obnovu v pôvodnom duchu. V priestoroch okolo zachovaného stavebného (aj umeleckého fondu) sa vylučuje akákoľvek stavebná činnosť, ktorá by znížila význam pamiatky, alebo by vytvárala prekážku znemožňujúcu, prípadne zmenšujúcu pohľad na ňu. Vylučuje sa implantovanie cudzích architektonických prvkov do prostredia so zachovanou pôvodnou architektúrou, pri jej prípadnej obnove.

Zástavba v obci je situovaná prevažne po oboch brehoch Gbelianskeho potoka s prevahou pravého brehu a okolo cesty II/583. Hlavnou kompozičnou osou je Gbeliansky potok. Na ňu priečnou hlavnou kompozičnou osou je cesta II/583 (Fatranská ulica). Z tejto základnej schémy vybiehajú jednotlivé zoskupenia zástavby vo forme priečných a súbežných ulíc vytvárajúcich kompaktnejšie útvary s veľkou prevahou ulíc pravouhlo na seba nadväzujúcich. Tvoria ju zväčša jednopodlažné a dvojpodlažné rodinné domy, v hromadnej výstavbe 4 objekty s výškou do 3 podlaží. V strede obce je základ budúceho centra obce, spočívajúci v priestore okolo objektov rímskokatolíckeho kostola a fary, parkovej úpravy a najbližších objektoch občianskej vybavenosti. V kontakte sa tu nachádzajú aj oba areály pamiatkovo chránených kaštieľov. Hlavná časť zastavaného územia obce je kompaktná, rozdelená cestou II/583. Primárna kompaktnosť sídla nie je narušená ani niekoľkými od intravilánu oddelenými územiami - opusteným areálom („čpavkáreň“), ani „živým“ územím sekundárneho sektora pri nadjazde železnice v smere do obce Mojš a býv. farmy JRD, objektami železníc, farmou býv. JRD atď.

Katastrálne územie obce obsahuje tieto druhy území:

- územia obytné s plochami rodinných domov,
- zmiešané územia obytné a občianskej vybavenosti, s prevažujúcim podielom občianskej vybavenosti,
- územia národných kultúrnych pamiatok,
- územia základnej školy,
- územia materskej školy,
- územia doškolovacieho strediska spoločnosti KIA Motors Slovakia,
- zmiešané územia občianskej vybavenosti, peších plôch, športu a zelene,
- územia športu,
- územia priemyselnej výroby,

- územia s prevahou poľnohospodárskej výroby,
- územia železnice,
- územia cintorínov,
- územie významnej zelene,
- územie voľnej prevažne poľnohospodárskej krajiny,
- územia lesnej krajiny – hospodárske lesy,
- územia vodných tokov a biokoridorov,
- územia technickej vybavenosti.

2.5.1.3 Návrh urbanistickej koncepcie priestorového usporiadania

Základná urbanistická koncepcia priestorového usporiadania a využívania katastrálneho územia obce Gbeľany rešpektuje v návrhu územného plánu obce súčasné základné priestorové usporiadanie a využívanie katastrálneho územia, nenavrhuje ich zásadnú zmenu. Principiálne sa rozvíja podľa už založeného funkčného a priestorového usporiadania a v rámci neho založených trendov:

- nadväzuje na súčasné priestorové usporiadanie územia obce pozostávajúce z prevažujúceho priestoru hornatej zväčša lesnatej krajiny Kysuckej vrchoviny, z priestoru prevažne poľnohospodársky využívannej krajiny, z plôch vodných tokov a z priestorov súčasných zastavaných území obce,
- vymedzuje samostatné zastavané územia obce v k.ú. Gbeľany pre:
 - vlastnú obec Gbeľany („ústredie“),
 - územie železničnej dopravy a zriaďovacieho nádražia, výrobné územia severne od železničnej trate,
 - areál hospodárskeho dvora (farma),
 - územie areálu býv. „Aquachémie“,
 - marginálne zastavané územie nachádzajúce sa v severnej časti k.ú. obce,
 - územie kompostoviska,
 - všetky ďalšie lokality na území obce, ktoré preukázateľne spĺňajú kritérium súboru:
 - a) stavebných pozemkov, zastavaných plôch, dvorov a susedných pozemkov, ktoré sa využívajú na účel, pre ktorý boli stavby uskutočnené,
 - b) poľnohospodárskych pozemkov a vodných plôch obklopených pozemkami uvedenými v bode a),
 - c) pozemkov ostatných plôch,
 - d) pozemkov vhodných na zastavanie vymedzených na tento účel návrhom ÚPN – O Gbeľany,
- ako hlavné dominanty v riešenom území akceptuje:
 - kostol,
 - barokový kaštieľ s areálom,
 - kaštieľ a park, tzv. klasicistickú kúriu,
 - hlavný učebňový objekt základnej školy,
- rešpektuje ako historicky založené hlavné kompozičné osi riešeného územia:
 - os v trase toku Gbelianskeho potoka a jeho pomyselného južného predĺženia a východného odklonu k hrádzi Vodného diela Žilina,
 - os v trase cesty II/583,
- chráni a rozvíja lesnatohorskú a lúčnu krajinu Kysuckej vrchoviny zčasti aj ako ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra a ako územie ekologickej stability,
- súčasné prevažne poľnohospodársky využívané severné a južné územie obce (mimo vymedzených zastavaných území) i naďalej rozvíja ako poľnohospodársky

produkčný potenciál limitovaný opatreniami na ochranu prírody a zachovanie ekologickej stability a jestvujúcou a navrhovanou dopravnou a technickou infraštruktúrou,

- línie 400 kV vedení, 110 kV vedení, VTL plynovodov, hlavného kanalizačného zberača, vodovodného prívodného rádu, Vodného diela, náhradného biokoridoru, železničnej trate č.106, ciest II/583A, II/583D, II/583, ciest III. triedy (okrem priestoru prepojenia cesty I/18 s cestou II/583A) ponecháva v pôvodných trasách,
- cestu II/583A a železničnú trať nepovažuje za kompozičné osi, ale za nevyhnutné limitujúce bariéry (so svojimi ochrannými pásmami) nového hmotovo–priestorového usporiadania územia obce Gbeľany,
- nenavrhuje žiadne ďalšie dominanty v riešenom ani záujmovom území,
- nenavrhuje obostavanie cesty II/583A resp. II/583, dodržiava odstup zástavby od ciest II. triedy v takej vzdialenosti, ktorá nevyvoláva nutnosť budovania protihlukových stien (valov) na ochranu obytných území,
- popri novovymedzenom ústrednom verejnom priestore obce (na krížení kompozičných osí) v riešení priestorového usporiadania zastavaných území vymedzuje v navrhovaných obytných územiach na krížení lokálnych kompozičných osí sekundárne verejné priestory:
 - verejný priestor (malé námestie) v lok. „Priedanky“,
 - verejný priestor (malé námestie) v lok. východne od jestvujúcej zástavby na ulici Kostolnej („Záhady“),
 - verejný priestor (malé námestie) v lok. „Duhé“,
- návrh verejných sekundárnych priestorov obsahuje:
 - pobytové plochy pre peších,
 - priestory pre kultúrno–rekreačnú a spoločenskú činnosť,
 - priestory pre príp. komerčnú občiansku vybavenosť,
 - parkovú zeleň,
 - lokálne športoviská a detské ihriská,

2.5.1.4 Stanovenie základnej kompozície obce

Jedným z prvkov mozaiky krajiny riešeného územia obce Gbeľany je zastavané územie obce so svojou dopravnou infraštruktúrou a líniovou vzdušnou technickou infraštruktúrou. Kontrastom k zastavanému územiu obce sú územia lesov, poľnohospodárskej krajiny a vodnej plochy ohraničujúce riešené územie. Údolná rovina v nive Váhu v južnej časti územia prechádzajúca do niekde menej inde viac výraznej členitosti terénu Žilinskej pahorkatiny, s prevýšeniami smerujúcimi do Kysuckej vrchoviny a ku hraniciam katastrálneho územia obce v severnej časti katastra obce. V okolí zastavaného územia obce po územie lesov sa nachádzajú mätko modelované pláne poľnohospodársky využívanej voľnej krajiny, vytvárajúce širšie priestory a tiež nárazníkové zóny medzi lesným a zastavaným územím. Dominujúcim prvkom územia katastra obce je hrebeňová časť Kysuckej vrchoviny ovládajúca horizont zo severnej strany. Scenériu dokresľujú od východu priehľady na Krivánsku Malú Fatru a náprotivná južná kulisa Lúčanskej Malej Fatry. Západnej strane dominuje mesto Žilina a Strážovské vrchy. Túto mozaiku dotvárajú enklávy mimolesnej zelene, verejné parky a parky kláštorov spolu s Gbelianskym potokom, „rybovodom“ pri VD Žilina a ostatnými vodnými tokmi so svojou sprievodnou vegetáciou, resp. jej zvyškami.

Obec Gbeľany pozostáva z osídlenia s urbanistickou skladbou charakteru vidieckych sídiel, rozvíjajúcou sa pozdĺž dvoch na seba kolmých kompozičných osí - Gbelianskeho potoka a cesty II/583.

Na pruh prírodnej krajiny od Vodného diela Žilina a poľnohospodárskej krajiny naväzujú umelé diela dopravnej infraštruktúry a zastavaného územia, prechádzajúce do voľnej zväčša poľnohospodárskej krajiny a cez ekotónové zóny do lesnatej krajiny horstva Kysuckej vrchoviny.

V celkovom panoramatickom obraze je kompozícia obce zaujímavá, hodnotná a jedinečná.

Z dôvodov zachovania kontinuity vo vývoji sídla, špecifickosti vidieckeho osídlenia, presvedčenia o tom, že kompozícia sídla je stále hodná úsilia na jej záchranu a rozvíjanie, ÚPN – O Gbeľany navrhuje:

- rešpektovanie horskej lesnatej krajiny Kysuckej vrchoviny v nezmenšenom rozsahu,
- medzi hranicami zastavaných území a okrajom lesnatej krajiny udržiavanie cezúry premenlivej šírky vo forme voľnej prevažne poľnohospodársky využívannej krajiny s pestrú nelesnou vegetáciou,
- rozvoj zastavaného územia obce v smere oboch kompozičných osí s formovaním ťažiskového priestoru na krížení týchto osí,
- za tieto hlavné kompozičné osi navrhuje stále považovať Gbeliansky potok s jeho pomyselným južným predĺžením a východným odklonom k hrádzi Vodného diela Žilina a trasu cesty II/583.
- za hlavné dominanty v riešenom území navrhuje považovať:
 - kostol,
 - barokový kaštieľ s areálom,
 - kaštieľ a park, tzv. klasicistickú kúriu,
 - hlavný učebňový objekt základnej školy,
- pri navrhovanej zástavbe navrhuje rešpektovať lúčnatohorskú krajinu Kysuckej vrchoviny, a rozhodujúce priehľady, nenavrhuje urbanizovať krajinu nad horizontom,

ÚPN – O Gbeľany navrhuje:

- v celom katastrálnom území obce Gbeľany navrhuje nepovolit' výstavbu žiadnej ďalšej dominanty,
- v navrhovanom zastavanom území nepripustiť ďalšie stavebné zrastanie zastavaných území obce Gbeľany so zastavanými územiami susediacich obcí t.j. so zastavanými územiami obce Nededza v severozápadnom smere, so zastavanými územiami obce Mojš v južnej časti katastrálnej hranice obce Gbeľany,
- napriek už realizovanému stavebnému zrastaniu obci Gbeľany a Nededza v lok. „Nivy“ (súvislé výrobné územie) v ďalšom stavebnom vývoji navrhuje jasné vymedzenie, oddelenie zastavaného územia obce Gbeľany voči zastavaným územiam susediacich obcí nielen z titulu čitateľnosti krajiny, zachovania identity sídiel ale z titulu zabezpečenia ekologickej vodivosti krajiny,
- navrhované zastavané územie navrhuje udržiavať a rozvíjať ako čo možno najkompaktnejšiu vidiecku štruktúru,
- zastavané územie sa musí prednostne rozvíjať a dopĺňať drobnou štruktúrou stavieb, v mierke zodpovedajúcej súčasnej prevládajúcej zástavbe. Nevyhnutne objemovo väčšie stavby musia byť pôdorysne a priestorovo členené a článkované ako zoskupenia objemov – modulov s veľkosťou priemerného rodinného domu.

ÚPN – O Gbeľany ďalej navrhuje:

- v navrhovanom zastavanom území k.ú. Gbeľany rešpektovať:
 - vedľajšie kompozičné osi:
 - severojužnú os v smere navrhované priemyselné územie v lok. „Duhé“ – ul. Parcelná – ul. Kaštieľna – ul. Pod lipami,

- západovýchodnú os v smere dolná časť ulíc Do Hrbov a Južné terasy - Senderov – Pri zvonici – navrhované subcentrum „Záhrady“,
- rozvoj ťažiskového územia na krížení hlavných primárnych kompozičných osí, s podielom prvkov základnej občianskej vybavenosti, priznanej historickej stopy v časti územia (v základoch bývalého kaštieľa a hospodárskych budov, zachovaných murovaných častí oplotenia bývalého dvora JRD a pálenice - predtým pravdepodobne majera?, vrátane zvyškov obvodových múrov bývalých hospodárskych objektov v pôdorysnej stope oplotenia bývalého areálu kaštieľa), bytového domu, zelene, parkovísk a plôch pre peších a so zastávkou s prístreškom hromadnej dopravy,
- návrh ťažiskového priestoru (najvyššieho významu) na krížení hlavných osí, obsahujúceho námestie, sa musí formovať determinovane výsledkami archeologického výskumu ako i podmienkami stanovenými v právoplatných rozhodnutiach o vyhlásení ochranných pásiem oboch kaštieľov, na základe následnej urbanistickej štúdie.

2.5.2 VYMEDZENIE POTRIEB BÝVANIA, OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI, VÝROBY

BÝVANIE

Návrh bytovej výstavby vychádza z predpokladu, že funkcia bývania v podmienkach obce Gbeľany je a naďalej bude jednou z primárnych urbanistických funkcií na jej území. Celkový plošný rozsah obytných území je navrhovaný mierne naddimenzované nad údaje demografickej prognózy vzhľadom na územnoplánovaciu praxou overenú skúsenosť, že časť navrhovaných plôch s funkciou bývania bude v návrhovom období ÚPN – O majetkoprávne nevysporiadateľná a zostane preto v pozícii výhľadu.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje pre funkciu bývania prednostne vhodné preluky nachádzajúce sa v zastavanom území obce k 1.1.1 990 resp. v súčasnom zastavanom území obce vrátane plôch neskolaudovaných rodinných domov k termínu SODB 2 021 v lok. „Hrby“.

V rámci funkcie bývania navrhuje najmä formu individuálnej bytovej výstavby do území, kde bude jednoznačne prevažovať funkcia bývania a ktoré sú navrhované ako monofunkčné, s doplnkovou funkciou občianskej vybavenosti, služieb a nezávadnej výroby, resp. rekreácie. Akceptuje existujúce plochy rodinných domov v zmiešaných územiach s prevažujúcim podielom občianskej vybavenosti, kde navrhuje aj objekt bytového domu.

Kompaktné obytné územia navrhuje v severnej časti obce, okrem dostavby v lok. „Hrby“ je to lok. „Priedanky“, v južnej časti obce je lok. „Duhé“, vo východnej časti lok. „Záhrady“.

OBČIANSKA VYBAVENOSŤ

Rozsah základnej občianskej vybavenosti ÚPN – O Gbeľany vymedzuje v rozsahu potrieb navrhovaného počtu obyvateľstva (1 761 obyvateľov) a zvýšenej očakávanej návštevnosti Kysuckej vrchoviny, s predpokladom že súčasná základňa kultúrnospoločenského života obce pretrvá po celé návrhové obdobie ÚPN – O Gbeľany a zaznamená nárast. Základné školstvo je pritom zabezpečené Základnou školou Gbeľany s kapacitou postačujúcou pre predpokladaný nárast počtu obyvateľov obce a jej školského obvodu. Materská škola je už kapacitne vyťažená a bude potrebovať prírastok priestorov. Zo zariadení služieb sú návrhom ÚPN – O Gbeľany považované za stabilizované hasičská

zbrojnica a cintorín, vymedzené je umiestnenie pošty, podporovaný je rozvoj sortimentu ostatných služieb a tiež zariadení maloobchodu. Navrhuje sa kaviareň, cukráreň a nové ubytovacie kapacity – penzióny, ubytovanie v súkromí. Stabilizované sú administratívne priestory, predpokladá sa ich existencia aj v priemyselnom území „Duhé“. Za novú – navrhovanú základňu kultúrnospoločenského života sa považuje klasicistický kaštieľ s príľahlým parkom. Klubové priestory sú navrhované v ťažiskových priestoroch v lok. „Duhé“, „Priedanky“ a „Záhrady“. V priestore centra obce navrhuje ÚPN – O Gbeľany priestory na poskytovanie základnej zdravotnej starostlivosti, Domu sociálnych služieb a denného stacionára.

V princípe je občianska vybavenosť prednostne lokalizovaná v ťažiskových polohách obce, na križení hlavných a vedľajších kompozičných rozvojových osí.

Vyššiu občiansku vybavenosť bude aj v budúcnosti v plnom rozsahu zabezpečovať kontaktné mesto Žilina, ako jadro Severopovažského veľkomestského regiónu, sídlo kraja a okresu a tiež centrum vlastného urbanizačného priestoru (užšieho aglomerovaného priestoru) Žilinskej kotliny, ktorého je obec Gbeľany súčasťou.

REKREÁCIA

Okres Žilina je súčasťou navrhovanej regionálnej priestorovej a funkčnej štruktúry Severopovažského regiónu cestovného ruchu a Hornopovažského regiónu. Aglomerácia Žiliny je v rámci tejto hierarchie rekreačným krajinným celkom. Vzhľadom k blízkosti katastrálneho územia Gbelian,⁷ katastrálnych území mesta Žilina, polohe Vodného diela Žilina sú ponuky obce Gbeľany a mesta Žilina navzájom úzko prepojené. Žilina je vzhľadom k svojej Mestskej pamiatkovej rezervácii v zmysle ZaD č. 3 ÚPN VÚC ŽK hlavným cieľom poznávacieho a kultúrneho turizmu, keďže súčasťou jej územia sú aj významné časti vodných diel Hričovská vodná nádrž, Vodné dielo Žilina je aj cieľom rekreácie a turizmu celoštátneho významu z hľadiska pobytu pri vodných plochách. Je lokalitou s medzinárodným významom z hľadiska poznávacieho turizmu a z hľadiska vidieckeho turizmu, celoštátneho významu z hľadiska nákupného, obchodného a incentívneho (motivačného) turizmu, regionálneho významu z hľadiska turizmu na báze termálnych vôd. Okrem väzby na mesto Žilina návrh ÚPN – O Gbeľany vychádza z potreby materiálno-technicky, organizačne a obsahovo koordinovať rozvoj funkcie rekreácie, turizmu a cestovného ruchu v obci hlavne s územím obcí Strečno, Stráňavy, Varín, Nezbudská Lúčka, Horný Vadičov, Kotrčina Lúčka, Teplička, Mojš, Krasňany, Stráža, Lysica, Belá a Terchová. ÚPN – O Gbeľany navrhuje prioritne podporovať vidiecky, poznávací a kultúrny turizmus sprevádzaný rekreačným horským aktívnym turizmom, ako letnú rekreáciu a turistiku so širokou plejádou foriem v dimenziách úmerných danostiam obce. Návrh územného plánu uprednostňuje voľné formy rekreácie, turizmu a cestovného ruchu pred viazanou formou.

Obec nemá vybudovanú resp. zažitú typickú účelovú rekreačnú oblasť pre každodennú ani víkendovú rekreáciu „svojich“ obyvateľov. Za takmer každodenné rekreovanie možno s nadsadením považovať len pobyt obyvateľov v súkromnej záhrade, kde je tendencia meniť ju z hospodársko-pestovateľskej na pobytovo-rekreačnú. Pre koncomtýždňovú rekreáciu sú využívané možnosti okolitej lesnej krajiny, podhorských lúk Kysuckej vrchoviny pri využití turistických a náučných chodníkov. Pre marginálnu časť obyvateľstva slúžia rekreačné chalupy a rozptýlené rekreačné chaty v priestore Koňhora.

Návrhy v oblasti rekreácie sú vymedzené v rozsahu potrieb predpokladaných 1 761 obyvateľov trvale žijúcich v obci (k roku 2 032), predovšetkým v rozsahu požiadaviek na možnosti každodennej rekreácie, ďalej v rozsahu potrieb obyvateľstva z oblasti viazaného cestovného ruchu (chalupy, chaty, hromadné ubytovanie) a pasantov, čo predstavuje v súčte v letnej sezóne 100 - 120 návštevníkov denne. Vychádza sa z predpokladu, že rekreačné potreby budú uspokojované nielen v rámci monofunkčne zameraných území - s

prevládajúcou funkciou rekreácie (rekreačné „oddychové zóny“ v územiach parkového charakteru) a v športovom areáli, ale tiež sekundárne - doplnkovo aj s inými, inak funkčne zameranými plochami, (obytnými, telovýchovy a športu prepojením do komplexu so zariadeniami kultúry, ochrany pamiatok a školstva). Tiež v rámci značených aj neznačených turistických a cykloturistických trás vo voľnej krajine a na území Kysuckej vrchoviny a na územiach susediacich obcí (Lysica, Horný Vadičov okr. Kysucké Nové Mesto, Nededza, Mojš, Strečno, Varín...) a miestnej časti Žiliny Mojšova Lúčka.

Navrhuje sa aj rozvoj agroturistiky, hipoturistiky, hipoterapie..., tradičných remeselných výrob ako cieľa rekreácie v sekundárnej polohe.

VÝROBA

Výrobné územia charakteru priemyselnej výroby predstavujú jednu z troch primárnych funkcií obce.

Najvýznamnejšími reprezentantmi priemyselnej výroby v katastrálnom území obce Gbeľany sú KIA MOTORS SLOVAKIA a spoločnosti súvisiace s výrobným závädom kórejskej automobilovej spoločnosti. Patrí k nim MOBIS Slovakia, predtým HYUNDAI MOBIS Slovakia, vyrábajúca pre podnik KIA MOTORS predné a zadné nápravy do osobných automobilov, brzdové systémy (aj pre Hyundai Motors), výrobky z plastu - predné a zadné nárazníky, palubné dosky a pod. s počtom zamestnancov 1000 až 1999. HYUNDAI STEEL Slovakia s počtom zamestnancov 50 – 99 vyrába diely a príslušenstvo pre motorové vozidlá. Nachádzajú sa v priemyselnom území západne od cesty II/583D.

Prvým objektom priemyselného parku Gbeľany juh na opačnej strane cesty II/583D (v lok. „Duhé“) je hala spol. Faurecia Automotive Slovakia s.r.o. s kompletizačnou činnosťou výfukov pre osobné automobily a COBA Automotive s.r.o. s expedičnou činnosťou a skladovými priestormi. Predmetom činnosti má byť ľahká strojárka a elektrotechnická výroba, logistika, sklady. Celý park Gbeľany juh má plniť funkciu dodávateľov pre automobilový priemysel, ale bolo by vhodné vrátiť sa aj k pôvodnej funkcii logistického centra (vedecko – výskumnej nadstavby pre automobilový priemysel) a obchodného centra, ktoré malo tvoriť nárazníkové pásmo medzi existujúcou IBV v lok. „Duhé“ a výrobnými zariadeniami.

Vedľa železničnej trate pri mimoúrovňovom nadjazde cesty III/2072 v smere z obce Varín do obce Mojš sa nachádza územie výroby sekundárneho sektora s veľmi často sa meniacim charakterom podnikania, ktorý sa rešpektuje z hľadiska návrhového obdobia ako územie priemyselnej výroby.

Areál AQUACHEMIA, „čpavkáreň“, v blízkosti železničnej trate neďaleko katastrálneho územia obce Mojš je opustený a nefunkčný (s nefunkčným čpavkovodom). Považuje sa však naďalej za súčasť výrobných území.

Okrem týchto území môžu sekundárny sektor reprezentovať sklad v areáli býv. hospodárskeho dvora (farma) a drobné zariadenia v obci majúce charakter služieb spojených s priemyselnou výrobou najmä v rezorte stavebníctva.

Pre oblasť priemyselnej výroby na území obce rešpektuje návrh ÚPN – O Gbeľany zámer na výhľadové dobudovanie priemyselného parku regionálneho významu, lokalizovaného južne od železničnej trate v lok. „Medzi jarkami“. Oporou jeho akceptovania je záväzná časť aktualizovaného ÚPN VÚC Žilinského kraja (regulatívy v oblasti usporiadania územia z hľadiska hospodárskeho rozvoja).

Územný plán obce okrem uvedených území vytvára územnoplánovacie predpoklady pre rozvoj takých druhov sekundárneho sektora hospodárstva, ktoré sú pre obec primerané z hľadiska možnosti založenia výrob nezávadného (ochrana životného prostredia) charakteru a skladov, bez požiadaviek na náročné materiálové vstupy a nároky na nadmernú dopravnú prácu (rozvoj drobnej výroby potravín domáceho pôvodu, verejné bezpečné predvádzanie výrobných činností ako ukážok remeselných zručností, remeselné

činnosti, služby nadväzujúce na domáce materiálové zdroje - voda, domáce plodiny, rastliny, drevo, kožušina, včelárske produkty...).

Na území obce Gbeľany je najvýznamnejším predstaviteľom poľnohospodárskej výroby (rastlinnej) spoločnosť AGRA– VÁH, s.r.o. Chov hospodárskych zvierat na území obce je marginálneho významu. Jestvujúci dvor mal v čase prieskumov zdevastované stavebné objekty. Obhospodarovaná poľnohospodárska pôda sa využíva ako orná pôda a TTP. Na veľkých rozlohách obhospodarovanej pôdy sú vybudované hydromelioračné zariadenia, ktoré sú už takmer nefunkčné.

Lesy (lesné pozemky) patria do Lesného hospodárskeho celku Dubeň. Časť lesov (lesných pozemkov) je v chránených územiach, časť je mimo chránených území. Hospodárenie v lesoch sa riadi Programom starostlivosti o lesy. V r. 2 016 bol schválený nový Plán starostlivosti o lesy.

ZELEŇ

Zeleň je významne zastúpená v krajine katastrálneho územia obce vo forme lesov, vo voľnej krajine na poľnohospodárskej pôde, v areáloch kaštieľov ako súčasť NKP, vo forme územia významnej zelene (stromová zeleň medzi klasicistickým kaštieľom a navrhovaným centrom obce), ako vnútro sídelná a vnútroareálová zeleň na pozemkoch rodinných domov, vo forme cintorína a v líniových prvkoch pozdĺž vodných tokov a ciest. Návrh územného plánu obce všetky tieto existujúce prvky zelene rešpektuje. Potreba zastúpenia zelene je vymedzená tiež z hľadiska predpokladaného počtu trvalých i prechodných obyvateľov a návštevníkov, rešpektovania prvkov územného systému ekologickej stability a požiadaviek ochrany prírody.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje doplnenie okolia výrobných území o izolačnú zeleň (v niektorých prípadoch kumulovane so sprievodnou zeleňou vodných tokov, ako súčasť biokoridorov), navrhuje tiež významné plochy zelene ako jeden z prvkov navrhovaného námestia (parková zeleň), území občianskej vybavenosti, športových areálov, hromadného bývania, „oddychovej zóny“ v centre obce, v obytných územiach „Priedanky“, „Záhady“, „Duhé“. S cieľom zníženia pôsobenia hluku popri cestách a pri výrobných územiach navrhuje izolačnú zeleň pozostávajúcu z kombinácie vysokej, nízkej i strednej (krovinatej) zelene (6 m široký pás umožňuje znížiť hladinu hluku o 1dB).

Významným príspevkom územného plánu v oblasti zelene je návrh vymedzenia podpory a doplnenia sprievodnej zelene pozdĺž celej dĺžky toku Gbelianskeho, potoka a nezatrúbených častí potoka Kotrčiná, „rybovodu“ a ostatných vodných tokov v katastrálnom území obce, vrátane revitalizácie regulovaných častí tokov.

Pri zásahoch do verejnej zelene návrh ÚPN – O Gbeľany požaduje riadiť sa normou STN 83 7010 Ošetrovanie, udržiavanie a ochrana stromovej vegetácie.

2.5.3 ZÁSADY OCHRANY A VYUŽITIA KULTÚRNOHISTORICKÝCH A PRÍRODNÝCH HODNÔT

2.5.3.1 Kultúrne pamiatky

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje nasledovné zásady ochrany kultúrnych pamiatok:

Na národné kultúrne pamiatky (ďalej len NKP) sa vzťahuje ochrana vyplývajúca z ustanovení pamiatkového zákona – č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov, dotýkajúca sa individuálnej ochrany vlastnej veci, ako aj ochrany trvalého udržiavania vhodného prostredia kultúrnej pamiatky, umožňujúceho využívanie a prezentáciu kultúrnej pamiatky spôsobom, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote. Pred začatím obnovy NKP (súbor špecializovaných činností, ktorými sa

vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia a rekonštrukcia) je povinnosť postupovať podľa § 32 ods. 2 – 4 pamiatkového zákona.

Podľa § 27 ods. 2 pamiatkového zákona v bezprostrednom okolí nehnuteľnej kultúrnej pamiatky nemožno vykonávať stavebnú činnosť, ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky. Bezprostredné okolie nehnuteľnej kultúrnej pamiatky je priestor v okruhu desiatich metrov od nehnuteľnej kultúrnej pamiatky; desať metrov sa počíta od obvodového plášťa stavby, ak nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou je stavba, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou aj pozemok.

Pôvodné areály oboch kaštieľov sú v súčasnosti urbanisticky nenávratne narušené výstavbou nových objektov. V prípade barokového kaštieľa výstavbou obecného úradu a MŠ na ploche pôvodného parku. V prípade klasicistickej kúrie (kaštieľa) bola takmer polovica pôvodného územia parku odčlenená pre výstavbu základnej školy, jej areálu a miestnej cesty. Napriek uvedeným nenávratným negatívnym zásahom oba kaštiele spolu s ich areálmi predstavujú najvýznamnejšie pamiatky tohto typu v regióne severozápadného Slovenska a majú nadregionálny význam. Z tohto dôvodu je nutné chrániť bezprostredné okolie pamiatok min. vo vzdialenosti 10 metrov pred ďalšou výstavbou. Z hľadiska ochrany oboch pamiatok je však žiadúce, aby na v minulosti odčlenených plochách pôvodných areálov nedochádzalo k zahusťovaniu ďalšou výstavbou.

V obci sa nachádza aj historické kamenno-sochárske dielo – Socha sv. Jána Nepomuckého z obdobia klasicizmu z roku 1827. Sochu dal zhotoviť gróf Karol Nyary a manželka grófka Františka Pongracz. Socha je vytypovaná na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu. Je preto žiadúce, aby z hľadiska významu diela a jeho prezentácie neboli v jej okolí realizované technické a reklamné zariadenia, ani drobné stavby.

V priestore obecného cintorína sa nachádza mauzóleum vlastníkov gbelianskeho panstva – rodiny grófov Nyary. Ide o historizujúcu neogotickú architektúru z 19. storočia s podobou pohrebnej kaplnky s kryptou. Objekt je po obnove v roku 2015 a je vytypovaný na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu.

Tabuľka 2.5-1 Zoznam národných kultúrnych pamiatok v obci Gbeľany

Číslo ÚZPF	Názov NKP	Pamiatkové objekty	Prevládajúci sloh/doba vzniku
1340/1-3	Kaštieľ s areálom	1 – kaštieľ zaužív. názov Majláthovský 2 – stavba hospodárska 3 – park	Barokový postavený v druhej polovici 18. stor. Barok/druhá polovica 18. stor. Prírodne - krajinársky
1341/1-2	Kaštieľ a park	1 – kaštieľ (zaužívaný názov malý kaštieľ) 2 – park	Klasicizmus/prvá tretina 19. stor. Prírodne – krajinársky/pol. 19. stor.

*UZPF – Ústredný zoznam pamiatkového fondu

*NKP – Národné kultúrne pamiatky

2.5.3.2 Ochranné pásma NKP a ostatné územia s kultúrnohistorickým potenciálom

Krajský pamiatkový úrad Žilina v súčasnosti spracováva podklady na vyhlásenie ochranného pásma národných kultúrnych pamiatok kaštieľ s areálom, č. ÚZPF 1340/1-3 (tzv. veľký kaštieľ – barokový) a kaštieľ a parkom č. ÚZPF 1341/1-2 (tzv. malý kaštieľ, resp. klasicistická kúria). V súlade s § 18 ods. 1 pamiatkového zákona ochranné pásmo je územie vymedzené na ochranu a usmernený rozvoj prostredia alebo okolia nehnuteľnej

kultúrnej pamiatky, pamiatkovej rezervácie alebo pamiatkovej zóny. Podľa § 18 ods. 2 pamiatkového zákona ochranné pásmo vyhlasuje na základe stanoviska obce Pamiatkový úrad SR so sídlom v Bratislave rozhodnutím, v ktorom vymedzí jeho územie a podmienky ochrany. Z uvedeného dôvodu je potrebné v ďalších stupňoch územnoplánovacej dokumentácie rátať s reguláciou priestorového usporiadania a funkčného využívania územia na základe podmienok, stanovených v právoplatnom rozhodnutí o vyhlásení ochranného pásma uvedených kultúrnych pamiatok.

Ako kultúrne dedičstvo resp. kultúrnohistorický potenciál obce sa ďalej navrhuje chrániť, zveľaďovať, dotvárať a propagovať významné obecné pamätihodnosti:

- parceláciu pozdĺž ulice Kostolnej, jednotraktové rodinné domy archetypálnej architektúry vrátane systému zalomených súbežných miestnych ciest oddeľujúcich jednotlivé rodinné domy s aditívne radenou hospodárskou (dnes už aj prestavanou na bývanie) zástavbou,
- všetky ostatné rozptýlené jednotraktové murované aj zrubové rodinné domy archetypálnej architektúry v zastavanom území obce,
- rodinné domy s tvarovanými fasádovými prvkami,
- objekt hasičskej zbrojnice,
- božie muky,
- územia bývalého areálu – dvora JRD (majera?), ktorého využitie pre realizáciu námestia s občianskou vybavenosťou... musí byť determinované výsledkami archeologického výskumu ako i podmienkami stanovenými v právoplatných rozhodnutiach o vyhlásení ochranných pásiem oboch kaštieľov; na základe dokumentov prístupných na KPÚ Žilina sa odvodzujú vážne predpoklady, že v tomto území sú základy ďalšieho kaštieľa a hospodárskych budov,
- murované časti oplotenia bývalého dvora JRD a pálenice (predtým pravdepodobne majera?) vrátane zvyškov obvodových múrov bývalých hospodárskych objektov v pôdorysnej stope oplotenia bývalého areálu,
- sochárske diela na území obce od akad. sochára Alexandra Trizuliaka,
- rodinný dom (hostinec U Žiaka), v ktorom býval akad. sochár Alexander Trizuliak (navrhuje sa umiestnenie pamätnej dosky).

2.5.3.3 Archeologické náleziská

Pamiatkový zákon sa vzťahuje aj na ochranu archeologických nálezov a archeologických nálezísk. V k.ú. obce Gbeľany sa nachádza niekoľko evidovaných archeologických nálezísk známych z dostupnej evidencie nálezísk – CEANS a z odbornej literatúry:

- GBEĽANY, poloha „Háj pod Bukovinou“ – včasný stredovek, pohrebisko,
- GBEĽANY, poloha „oráčiny na Z od kaštieľa“ – neskoro halštadské a včasnostredoveké sídlisko,
- GBEĽANY, poloha „Lány“ – k. púchovská stredovek – sídlisko,
- GBEĽANY, poloha „Hradisko“ – stredovek, dve opevnenia,
- GBEĽANY, poloha „Pod Dielcom“ – eneolit, k. lužická, včasný stredovek – sídlisko,
- GBEĽANY, poloha „Hrádok“ – podľa názvu možné historické opevnenie.

Podľa aktuálneho vyjadrenia AÚ SAV sú v katastrálnom území obce Gbeľany evidované v polohách Pod Dielom a Prostredný Lán výrazné stopy osídlenia z obdobia praveku, včasnej doby dejinnej a stredoveku. V polohe Pod Bukovinou, na rozhraní katastrov Gbeľan a Varína preskúmal AÚ SAV v Nitre časť rozsiahleho žiarového pohrebiska z mladšej a neskorej doby bronzovej.

Na základe uvedeného je možné konštatovať, že obec Gbeľany má bohatý archeologický potenciál a vzhľadom na to, že v jej katastrálnom území sa doteraz

nerealizoval systematický archeologický prieskum, je veľký predpoklad, že by sa v riešenom území mohli nachádzať doposiaľ neznáme archeologické náleziská, ktoré môžu byť narušené akoukoľvek stavebnou činnosťou. Z uvedeného dôvodu je nevyhnutné, aby v územných a stavebných konaniach akejkoľvek stavby, pri ktorej sa predpokladá zásah do terénu (zakladanie stavieb všetkého druhu, líniové podzemné vedenia, cesty, hrubé terénne úpravy, rekultivácie a pod.), musí byť oslovený Krajský pamiatkový úrad Žilina, ktorého záväzné stanovisko bude podkladom pre vydanie územného rozhodnutia a stavebného povolenia. V opodstatnených prípadoch (podľa § 30, ods. 4) a § 37, ods. 1) a 3) zákona 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov) – predovšetkým na vyznačenom území archeologického potenciálu Krajský pamiatkový úrad Žilina stanoví požiadavku na zabezpečenie archeologického výskumu.

Podľa § 40 ods. 2-3 pamiatkového zákona a § 127 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov v prípade zistenia, resp. narušenia archeologických nálezov počas stavby musí nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác ihneď nález oznámiť Krajskému pamiatkovému úradu Žilina. Nález sa musí ponechať bez zmeny až do obhliadky krajským pamiatkovým úradom alebo ním poverenou odborne spôsobilou osobou. Do obhliadky krajským pamiatkovým úradom je nálezca povinný vykonať všetky nevyhnutné opatrenia na záchranu nálezu, najmä zabezpečiť ho proti poškodeniu, znehodnoteniu, zničeniu a odcudzeniu, pokiaľ o ňom nerozhodne stavebný úrad po dohode s krajským pamiatkovým úradom. Archeologický nález môže vyzdvihnúť a premiestniť s pôvodného miesta a z nálezových súvislostí iba oprávnená osoba metódami archeologického výskumu.

Podľa § 41 ods. 4 pamiatkového zákona krajský pamiatkový úrad v spolupráci s príslušným stavebným úradom zabezpečuje podmienky ochrany archeologických nálezov a nálezísk. V súvislosti so stavebnou činnosťou, resp. zemnými prácami v územných konaniach, stavebných konaniach, resp. zlúčených územných a stavebných konaniach podľa stavebného zákona je dotknutým orgánom Krajský pamiatkový úrad Žilina z dôvodu zabezpečenia podmienok ochrany archeologických nálezov. Podmienkou pre vydanie územného rozhodnutia a stavebného povolenia bude vydanie záväzného stanoviska podľa § 30 ods. 4 pamiatkového zákona.

Pri príprave stavieb a inej hospodárskej činnosti na území, kde sa predpokladá ohrozenie pamiatkových hodnôt a archeologických nálezov, bude nevyhnutné vykonať pamiatkový záchranný archeologický výskum podľa § 36 ods. 2) a 3) § 35 ods. 7) a § 39 ods. 1) pamiatkového zákona.

2.5.3.4 Prehľad ochranných pásiem z hľadiska pamiatkového záujmu

Z hľadiska pamiatkového záujmu sa v k.ú. obce Gbeľany ochranné pásma nenachádzajú. Krajský pamiatkový úrad Žilina v súčasnosti spracováva podklady na vyhlásenie ochranného pásma národných kultúrnych pamiatok kaštieľ s areálom, č. ÚZPF 1340/1-3 (tzv. veľký kaštieľ – barokový) a kaštieľ a parkom č. ÚZPF 1341/1-2 (tzv. malý kaštieľ, resp. klasicistická kúria).

2.5.3.5 Prírodné hodnoty

Za prírodné hodnoty sa v riešenom území považujú predovšetkým ochranné pásmo veľkoplošného chráneného územia, chránený strom, všetky prvky územného systému ekologickej stability, parky pri kaštieľoch, ktoré sú súčasťou pozemkov NKP, ostatná historická zeleň, ako i stromová vegetácia verejných i vyhradených priestranstiev, prírodné pozoruhodnosti, historické krajinné štruktúry, dominanty kultúrohistorických

pamiatok, prírodné dominanty líniové, skupinové a solitérne, rozhrania vnímania prírodných masívov a okolitá krajina ako celok.

Zásady ochrany prírodných hodnôt sú upravené príslušnou legislatívou, ktorú urbanistická koncepcia plne rešpektuje. Zásady „ľudského“ využitia prírodných hodnôt platná legislatíva taktiež umožňuje v závislosti na ich stupni ochrany.

2.5.3.6 Prvky ochrany prírody

V katastrálnom území obce Gbeľany sa nenachádza prírodná rezervácia, prírodná pamiatka, chránený areál, národný park, chránená krajinná oblasť, nie sú tu osobitne chránené územia NATURA 2000 - chránené vtáčie územia – CHVÚ a územia európskeho významu SKUEV.

Významná plocha severnej časti k.ú. je súčasťou ochranného pásma Národného parku Malá Fatra (OP NPMF) s 2. stupňom ochrany. Jeho severný okraj presahuje vrchol Žiar 710 m n.m. aj priestor prameňov Koňhorského potoka (na rozhraní katastrov Varína, Lysice a Gbeľany) a smeruje k západu smerom ku hranici katastra obce Kotrčina Lúčka, po ktorej sa hranica OP otáča smerom k juhu, opúšťa ju v priestore okolo Nededzských jarkov, zaberajúc kopec Koňhora až po lok. „Bitarky“. Najsevernejšia časť k.ú. Gbeľany okolo vrcholu Požeha nie je súčasťou OP NPMF.

Ostatné územie katastra obce z hľadiska ochrany prírody na základe legislatívnej ochrany vyplývajúcej zo zákona č.543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny patrí do 1° ochrany.

Vo východnej časti centra obce v ploche cintorína sa nachádza chránený strom – Lipa v Gbeľanoch (za chránený strom vyhlásená v roku 1982). Má výšku 27 m a obvod kmeňa 374 cm.

Prvkami ochrany prírody, rešpektovanými návrhom ÚPN – O Gbeľany sú:

- ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra s 2° ochrany,
- ostatné katastrálne územie Gbeľany 1° ochrany,
- chránený strom Lipa v Gbeľanoch.

2.5.3.7 Prvky územného systému ekologickej stability

Jedinou významnou genofondovou lokalitou, ktorá sa však k.ú. obce Gbeľany iba dotýka a nezasahuje do jeho územia je ZA 13 Jalovec – Lysica v k.ú. Lysica.

Jalovec – Požeha 11/17 (Rbc19) je regionálne biocentrum v dotyku s k.ú. Gbeľany. V k.ú. Lysica zaberá genofondovú lokalitu ZA 13 Jalovec – Lysica a je v dotyku s celou severnou hranicou k.ú. obce na rozhraní s k.ú. Horný Vadičov okr. Kysucké Nové Mesto.

Južným okrajom katastrálneho územia obce vedie v zmysle ÚPN - VÚC Žilinského kraja hydricko-terestrický nadregionálny biokoridor vodný tok Váh č. 11/25 a s označením v rámci Aktualizácie prvkov RÚSES okresu Žilina, Bytča a Kysucké Nové Mesto Nrbk 1 Rieka Váh.

Severnou časťou katastrálneho územia obce Gbeľany vedie terestrický regionálny biokoridor Rbk11 Brodnianka – Lysica. Vychádza z genofondovej lokality ZA 13 Jalovec – Lysica a regionálneho biocentra 11/17 (Rbc19) Jalovec – Požeha v k.ú. Lysica, smeruje na juh cez sedlá pod Požehou a Žiarom do k.ú. Nededza, do ktorého sa stáča cez Nededzské jarky, obchádzajúc obec Kotrčina Lúčka pokračuje do k.ú. Snežnica prepájajúc regionálne biocentrum 11/17 (Rbc19) Jalovec – Požeha s nadregionálnym biocentrom 11/20 (Nrbk3) Ladonhora - Brodnianka.

Miestny ÚSES (MÚSES) bol spracovaný v rámci doteraz platného ÚPN sídelného útvaru Gbeľany, zachovala sa len grafická časť. Sú tam vymedzené biocentrá a biokoridory, ktoré rozsiahlou výstavbou priemyselných areálov väčšinou už stratili svoju

funkciu. Z návrhu KEP boli do prieskumov a rozborov pre územný plán obce prevzaté len upravené a prečíslované funkčné prvky navrhovaného miestneho ÚSES biocentrá a biokoridory (Mbc a MbK).

V území boli vymedzené nasledovné navrhované prvky MÚSES:

Biocentrá:

- Mbc1 – „Medzi jarkami“ – lokálne biocentrum – na hranici s k.ú. Mojš,
- Mbc2 – park pri kúrii,
- Mbc3 – park pri kaštieli,
- Mbc4 – lesný porast Pod Ladňou,
- Mbc5 – pramenná oblasť Gbelianskeho potoka.

Biokoridory

- MbK1 Gbeliansky potok,
- MbK2 potok Kotrčiná,
- MbK3 – prepojenie Gbelianskeho potoka – ekotón Pod Ladňou - Pod Dielom,
- MbK4 – prepojenie Mbc4 – Hradisko – Kutina,
- MbK5 – hrebeň Koňhora – RbK11 Brodnianka – Lysica.

Územia ochrany prírody a prvky ÚSES dopĺňajú ekologicky významné segmenty. Sú to v širšom zmysle všetky pozitívne pôsobiace krajinné prvky, ako sú napr. lesy, bralá, lúky a pasienky, prirodzené vodné toky a plochy, extenzívne sady a záhrady, ktoré prispievajú k ekologickej stabilite územia (nachádzajú sa na nich napr. lokality výskytu chránených druhov, mokrade, významné biotopy a pod.). V užšom slova zmysle sú to prírodné aj poloprírodné prvky, na ktoré sa viažu ekostabilizačné funkcie, alebo ktoré utvárajú charakteristický vzhľad krajiny (napr. významné krajinné dominanty).

Okrem rešpektovania prvkov ochrany prírody a ÚSES (je potrebné na ich území a ich blízkosti nenavrhovať aktivity a činnosti, ktoré by na ne mohli mať negatívny vplyv).

Návrh ÚPN – O Gbeľany akceptuje požiadavku Správy Národného parku Malá Fatra (SNPMF) a okrem uvedených prvkov ochrany prírody rešpektuje a v rozsahu možností územného plánu ochraňuje prírodné pozoruhodnosti a okolitú krajinu ako celok. Nakoľko mimo zastavaného územia sú v k.ú. Gbeľany a na jeho hranici významné krajinné prvky tvorené najmä sieťou biocentier, biokoridorov a osobitne chránenými časťami prírody a krajiny sú ťažiskom požiadavky na ochranu krajiny najmä ostatné krajínotvorné prvky. Z pohľadu krajínotvorby považuje návrh ÚPN – O Gbeľany za významné historické krajinné štruktúry, dominanty kultúrohistorických pamiatok, prírodné dominanty líniové, skupinovú a solitérne, vodopády ako aj rozhrania vnímania prírodných masívov.

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje prvky RÚSES:

- genofondovú lokalitu ZA 13 Jalovec – Lysica na hranici s k.ú. Lysica,
- regionálne biocentrum 11/17 (Rbc19) Jalovec – Požeha na hranici s k.ú. Lysica a Horný Vadičov,
- hydricko-terestrický nadregionálny biokoridor 11/25 (NrbK1) Rieka Váh,
- terestrický regionálny biokoridor RbK11 Brodnianka – Lysica.

a prvky MÚSES:

- navrhované miestne biocentrá
 - miestne biocentrum Mbc1 - „Medzi jarkami“ – lokálne biocentrum – na hranici s k.ú. Mojš,
 - miestne biocentrum Mbc2 – park pri kúrii,
 - miestne biocentrum Mbc3 – park pri kaštieli,
 - miestne biocentrum Mbc4 – lesný porast Pod Ladňou,
 - miestne biocentrum Mbc5 – pramenná oblasť Gbelianskeho potoka,
- navrhované miestne biokoridory
 - miestny biokoridor MBK 1 Gbeliansky potok,
 - miestny biokoridor MbK2 potok Kotrčiná,

- miestny biokoridor Mbk3 – prepojenie Gbelianskeho potoka – ekotón Pod Ladňou - Pod Dielom,
- miestny biokoridor Mbk4 – prepojenie Mbc4 – Hradisko – Kutina,
- miestny biokoridor Mbk5 – hrebeň Koňhora – Rbk11 Brodnianka – Lysica.

Návrh ÚPN – O Gbeľany taktiež požaduje:

- popri rešpektovaní prvkov ochrany prírody a prvkov ÚSES, na ich území a ich blízkosti nenavrhovať aktivity a činnosti, ktoré by na ne mohli mať negatívny vplyv,
- regulovať výstavbu a iné ľudské aktivity, ktoré by mohli narušiť významné biotopy,
- udržať čo najväčšiu rozmanitosť biotopov, zachovať prirodzené kosienkové a pasienkové biotopy (kosenie, pasienie), odstraňovať nálety drevín, podporovať tradičné formy hospodárenia v území,
- zachovávať prirodzené lesné porasty s prirodzeným drevinovým zložením,
- obmedziť, alebo úplne vylúčiť používanie chemických prostriedkov a pesticídov v blízkosti zamokrených plôch a vodných tokov,
- vylúčiť akékoľvek vypaľovanie trávnych porastov, medzí, pasienkov a pod.,
- zlepšiť stav ekosystémov vodných tokov, nevyhnutné zásahy do vodných tokov riešiť tak, aby úpravy smerovali k revitalizácii vodných tokov a nedochádzalo k zhoršeniu existenčných podmienok bioty,
- odstrániť potenciálne zdroje znečistenia tokov (skládky, nezabezpečené poľné hnojiská),
- kosenie lúk realizovať v období po vyvedení a osamostatnení mláďat, pri mechanizovanom kosení väčších plôch postupovať zásadne od stredu plochy k jeho okraju (ochrana zveri),
- pre ochranu zoocenóz v lesných komplexoch je dôležité najmä vytvárať a udržať rôznorodé a rôznoveké lesné porasty, využívať pri obnove porastov prirodzené zmladenie a dodržiavať ďalšie navrhované opatrenia na stabilizáciu a ochranu lesných porastov,
- pri rekonštrukciách budov v intraviláne vykonať opatrenia, aby nedošlo k úhynu netopierov a hniezdiacich vtákov,
- pri výstavbe alebo rekonštrukcii elektrických vedení uprednostniť vedenie v zemnom kábli, v prípade nutnosti použiť vzdušné elektrické vedenia použiť také technické riešenie, ktoré bráni usmrčovaniu vtákov,
- udržiavať mimolesnú stromovú a krovinnú zeleň na neprodučných plochách, plochách postihnutých eróziou, potenciálnych erózných plochách, medziach, a pod.,
- monitorovať výskyt inváznych a expanzívnych druhov, zabrániť ich rozširovaniu v území,
- v miestach kde absentuje sprievodná drevinová vegetácia vodných tokov alebo pri obnovovaní brehových porastov použiť len z pôvodné stanovištne vhodné druhy drevín a krov s uprednostňovaním jelše lepkavej (*Alnus glutinosa*), ktorej opad je pre vodné biocenózy najvhodnejší,
- minimálna šírka brehových porastov z oboch strán toku by mala byť 10 m, v prípade len jednobrežnej vegetácie by sa mala zvýšiť aspoň na dvojnásobok. Orná pôda v okolí by mala byť oddelená pásom trávy, šírky 10 – 15 m, aby sa zamedzili splachy ornej pôdy do povrchových tokov,
- zabrániť zmene vodného režimu a odvodňovaniu vlhkých lúk s mokradňovou vegetáciou,
- pri riešení protipovodňových opatrení v krajine dbať na to, aby sa technické opatrenia začlenili do systému ekologickej stability,

- rozvojové aktivity spojené s výstavbou navrhovať v nadväznosti na zastavané územie obce,
- zachovať krajinné prvky, ako sú mokrade, remízky, významné solitérne rastúce stromy, jestvujúce brehovú porasty – uvedené opatrenia smerujú k udržaniu ÚSES,
- nevyhnutné zásahy do vodných tokov riešiť tak, aby úpravy smerovali k revitalizácii vodných tokov a nedochádzalo k zhoršeniu existenčných podmienok bioty,
- pri zásahoch do verejnej zelene sa riadiť normou STN 83 7010 Ošetrovanie, udržiavanie a ochrana stromovej vegetácie,
- zabezpečiť likvidáciu nelegálnych skládok odpadu.

2.6 NÁVRH FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA OBCE

2.6.1 ZÁKLADNÉ ROZVRHNUTIE FUNKCIÍ

Návrh ÚPN – O Gbeľany definuje resp. vymedzuje v riešenom území nasledovné funkčné územia v závislosti na podiele prevládajúcej funkcie vo vymedzenom území obce:

A	–	územia obytné navrhované s plochami rodinných domov,
A1	–	územia obytné s plochami rodinných domov pozdĺž východnej strany Kostolnej ulice,
A2	–	územia obytné s plochami rodinných domov z obdobia 1945 - 1990,
A3	–	územia obytné s plochami rodinných domov z obdobia po roku 1990,
AB	–	zmiešané územia obytné a občianskej vybavenosti, s prevažujúcim podielom občianskej vybavenosti,
B1	–	územia národných kultúrnych pamiatok,
B2	–	územia základnej školy,
B3	–	územia materskej školy,
B4	–	územia doškolicieho strediska spoločnosti KIA Motors Slovakia,
BC	–	zmiešané územia občianskej vybavenosti, peších plôch, športu a zelene,
C	–	územia športu,
D	–	územia priemyselnej výroby,
D1	–	územia s prevahou poľnohospodárskej výroby,
E	–	územia železnice,
F	–	územia cintorínov,
G	–	územia významnej zelene,
H	–	územia voľnej prevažne poľnohospodárskej krajiny,
I	–	územia lesnej krajiny,
II	–	územia lesnej krajiny v 2. stupni ochrany prírody,
J	–	územia vodných tokov a biokoridorov,
K	–	územia technickej vybavenosti.

Základom pre navrhované rozvrhnutie funkcií, resp. území s vymedzenými regulatívami je ich súčasné rozloženie, v princípe stanovené historickým vývojom a predchádzajúcim územným plánom obce, vrátane jeho uplatnených zmien a doplnkov. Obec sa bude naďalej rozvíjať v zastavanom území v smere hlavných a vedľajších kompozičných osí, pričom hlavnými kompozičnými osami budú stále Gbeliansky potok a

trasa cesty II/583. Ťažiskový priestor zastavaného územia sa bude formovať na križení hlavných kompozičných osí, lok. „Priedanky“, „Záhrady“ a „Duhé“ na križení alebo v ťažiskovej polohe vedľajších kompozičných osí. V smere von od takto vymedzených ťažísk sa bude rozvíjať resp. rešpektovať najmä funkcia rodinných domov, výroby, ale aj rekreácie, športu, cintorína. Návrh ÚPN – O Gbeľany vychádzajúc z požiadaviek zadania a nadradenej aktualizovanej ÚPD (ÚPN – VÚC ŽK), nie je nútený principiálne meniť súčasné základné rozvrhnutie funkčných plôch obce, t.j. celého jej katastrálneho územia. Naopak, návrh nadväzuje na súčasný stav, koriguje ho v lokálnych disproporciách a dopĺňa skutkový stav o nové funkcie.

V tzv. extravilánových polohách sa popri poľnohospodársky obrábaných územiach (územia voľnej krajiny) vyčleňujú územia lesov a lesov s aspektom ochrany prírody a priestory vyčlenené pre zachovanie ekologickej stability.

V súčasnom zastavanom území obce sa nachádzajú územia obytné s plochami rodinných domov pozdĺž východnej strany Kostolnej ulice, územia obytné s plochami rodinných domov z obdobia 1945 - 1990, územia obytné s plochami rodinných domov z obdobia po roku 1990 (A3), zmiešané územia obytné a občianskej vybavenosti, s prevažujúcim podielom občianskej vybavenosti, ústredného pešieho priestoru – námestia, územia národných kultúrnych pamiatok, územia základnej školy, územia materskej školy, územia doškolovacieho strediska spoločnosti KIA Motors Slovakia, územia s prevahou poľnohospodárskej výroby, územia cintorínov, územia významnej zelene, časť území športu a území priemyselnej výroby.

Súčasnú zastavanú územie obce je v návrhu ÚPN – O Gbeľany rozšírené. V rozšírenom rámci sa vymedzujú (na základe prevládajúcich funkčných využití prvkov skladby územia) územia obytné s prevládajúcimi plochami rodinných domov „Priedanky“ a „Duhé“, územia priemyselnej výroby „Duhé“ a územia športu. Mimo zastavaného územia zostávajú územia voľnej krajiny (prevažne „rastlinná výroba“), územia lesnej krajiny (hospodárske lesy) a územia lesnej krajiny s 2° ochrany prírody (ako ochranné pásmo NPMF), územia vodných tokov a biokoridorov.

V návrhu obytných území pre individuálne bývanie sa v najväčšej miere prejavuje skutočnosť, že územný plán obce sa vo všeobecnosti (zo zákona) nezaobera majetkoprávnymi pomermi. Pre požiadavky stavebníkov na výstavbu rodinných domov pre predpokladaný rozvoj obce je potrebné navrhnuť dostatočne veľké územie. Zároveň je nutné aditívne nadväzovať na existujúce zastavané územia a nezakladať nové územia bez väzieb na existujúce. Zo skúseností je známe, že časť takto navrhnutých pozemkov je dlhodobo majetkoprávne nevysporiadateľná. Z tohto dôvodu návrh ÚPN – O Gbeľany územia pre výstavbu nových rodinných domov primerane nadhodnocuje.

Návrh obytných území s plochami rodinných domov vybilancováva disponibilné plochy pre rozvoj k návrhovému obdobiu, tieto sú navrhované prednostne v prelukách a v územiach, kde je jednoznačne prevládajúcou funkciou bývanie v rodinných domoch. Sú to územia v severnej časti obce v lok. „Priedanky“, vo východnej časti obce pozdĺž východnej strany Kostolnej ulice („Záhrady“), a v južnej časti obce v lok. „Duhé“. Rozdiel medzi štatistickými údajmi (SODB 2 021) s počtom skolaudovaných rodinných domoch a skutočnosťou, že návrh ÚPN – O Gbeľany považuje celú plochu lok. „Hrby“ za územie existujúcich rodinných domov (vydané územné rozhodnutia a stavebné povolenia) sa prejaví v bilanciách prírastkov rodinných domov v období 2021 – 2032 v lok. „Hrby“. Prírastok bytov navrhuje ÚPN – O Gbeľany dosiahnuť v zastavanom území obce aj prestavbami a nadstavbami súčasného fondu individuálneho bývania.

ÚPN – O Gbeľany nenavrhuje samostatné územie hromadnej bytovej výstavby, za akceptovateľné považuje návrh jediného bytového domu s tromi podlažiami a deviatimi bytovými jednotkami v severovýchodnej polohe zmiešaného územia v centre obce

a rešpektovanie hromadného bývania (2 – 3 b.j.) realizovaného v priebehu spracovania ÚPN – O, združené s objektom Pošty.

Územie materskej školy je stabilizované, navrhuje sa doplniť potrebné kapacity prestavbou priestorov kultúrneho domu.

Základná škola je rovnako územne stabilizovaná, pričom jej športové vybavenie je možné riešiť na vlastnom pozemku, na úkor súčasného futbalového ihriska, alebo koordinovane s futbalovým areálom ŠK Gbeľany a areálom kaštieľa – kultúrneho domu s parkom, v rámci navrhovaného komplexu prepojených urbanistických funkcií, s mimoriadnym, mnohostranným potenciálom využívania prekračujúcim rámec významu obce.

Územia národných kultúrnych pamiatok sú plošne stabilizované, návrhom ÚPN – O Gbeľany v plnom rozsahu rešpektované. Z hľadiska funkčného využitia ÚPN – O Gbeľany navrhuje využitie klasicistického kaštieľa ako novej základne rozvoja kultúrno-spoločenského života v obci.

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje jestvujúce zariadenia občianskej vybavenosti, a najväčší rozvoj občianskej vybavenosti sústreďuje do zmiešaného územia v centre obce v priestore bývalého areálu JRD. Významným návrhom je aj využitie klasicistického kaštieľa ako kultúrneho domu. Občiansku vybavenosť vo forme klubových priestorov a priestorov pre príp. komerčnú občiansku vybavenosť navrhuje v sekundárnych verejných priestoroch v lok. „Priedanky“, „Záhrady“ a „Duhé“.

Územia doškolovacieho strediska spoločnosti KIA Motors Slovakia sú návrhom ÚPN – O Gbeľany rešpektované, z hľadiska funkčného využívania územia návrh ÚPN – O Gbeľany nerozporuje možnú participáciu obce na jeho využívaní pri rešpektovaní záujmov vzájomnej výhodnosti dotknutých strán (možnosti v oblasti školstva, kultúry, cestovného ruchu, hotelierstva, športu...).

Základom územia športu sú futbalové ihrisko ŠK Gbeľany, multifunkčné ihrisko a telocvičňa v priestoroch ZŠ a športovorekreačné zariadenia wellness, fitness (2 sauny, bazén), bowling, tenisové kurty, požičiavanie bicyklov v hoteli Château. ÚPN – O Gbeľany navrhuje rozšírenie futbalového areálu smerom južným s novou prevádzkovou budovou a jeho doplnenie stavbami ďalšieho zázemia (nové tréningové ihrisko, celoročne využívané klzisko, detské ihrisko, spoločenské priestory...). Smerom južným od ihriska navrhuje ÚPN – O Gbeľany rozšírenie športového areálu o ďalšie plochy športovej a športovorekreačnej vybavenosti so širokým sortimentom športovej a rekreačnej vybavenosti, kde sa navrhuje vytvoriť podmienky aj pre organizovanie spoločenských a kultúrnych podujatí, pre súťaže hasičov, pre detské ihriská, detské dopravné ihrisko, oddychovú zónu, tenisové kurty, wellness, atletický štadión.

V areáli farmy na okraji k.ú. sa navrhujú aktivity spojené s jazdeckým športom, najmä hipoterapiou, výstavba krytej jazdiarne, stravovacieho zariadenia a detského ihriska.

Lokálne športoviská a detské ihriská sú súčasťou návrhu subcentier obce v navrhovaných obytných územiach. Športovú vybavenosť musia dopĺňať detské ihriská (aj pri bytových domoch), miestne cyklotrasy nadväzujúce na regionálne cyklotrasy smerujúce aj k Váhu (VD Žilina) a využiteľné aj pre pešie a turistické trasy, bežecké lyžiarske trasy.

Rešpektovanie historickej stopy v centre obce umožňuje umocniť v ňom funkciu zelene, obecného parku, prvkov športu, rekreačného územia formy „oddychovej zóny“ s príslušným mobiliárom.

Územia priemyselnej výroby je možné rozčleniť na stabilizované v priestore Nivy (HYUNDAI MOBIS, HYUNDAI STEEL, KIA MOTORS), územie vedľa železničnej trate pri mimoúrovňovom nadjazde cesty III/2072 v smere z obce Varín do obce Mojš, rozostavané v priestore „Duhé“ (Faurecia Automotive Slovakia a COBA Automotive). V ňom ÚPN – O Gbeľany navrhuje vrátiť sa aj k pôvodnej funkcii logistického centra

(vedecko – výskumnej nadstavby pre automobilový priemysel) a obchodného centra, ktoré malo tvoriť nárazníkové pásmo medzi existujúcou IBV v lok. „Duhé“ a výrobnými zariadeniami. Výhľadovo je navrhované územie v zmysle zámeru na dobudovanie priemyselného parku regionálneho významu, lokalizované v priestore „Medzi jarkami“ južne od železničnej trate. Oporou jeho návrhu je záväzná časť aktualizovaného ÚPN VÚC Žilinského kraja (regulatívy v oblasti usporiadania územia z hľadiska hospodárskeho rozvoja). Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje ako územie priemyselnej výroby aj územie areálu AQUACHEMIA, „čpavkárne“, v blízkosti železničnej trate pri hranici katastrálneho územia obce Mojš, ktorý je v súčasnosti opustený a nefunkčný (s nefunkčným čpavkovodom). Okrem toho môžu sekundárny sektor reprezentovať aj sklad v areáli býv. hospodárskeho dvora (farma) a drobné zariadenia v obci majúce charakter služieb spojených s priemyselnou výrobou najmä v rezorte stavebníctva.

Územie s prevahou poľnohospodárskej výroby je územne stabilizované bez návrhu ďalšieho plošného rozvoja. Poľnohospodárska výroba je nosnou funkciou navrhovaného územia bývalej farmy JRD Gbeľany s chovom marginálneho počtu hospodárskych zvierat, so zámerom funkcie agroturistiky a hipoturistiky.

Územia cintorína, územia železnice a územia významnej zelene (medzi cestou II/583 a miestnou cestou medzi klasicistickou kúriou a navrhovaným centrom) sú stabilizované, ÚPN – O Gbeľany im nevymedzuje plochy navrhovaného ani výhľadového rozšírenia.

Návrh územia miestnych biokoridorov vychádza z podpory ekologickej stability územia a z krajinárskeho významu tokov rieky Váh a biokoridoru - „rybovodu“, Gbelianskeho potoka, potoka Kotrčiná, ostatných malých vodných tokov a ich sprievodnej zelene a zachovania migračných trás živočíšstva.

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje územia voľnej prevažne poľnohospodárskej krajiny, ako prevažujúce územia v katastri obce, predstavujúce priestory pre jednu z jej primárnych funkcií – rastlinnú poľnohospodársku výrobu a príležitostnú pastvu hospodárskych zvierat. Napriek tomu pre naplnenie svojich zámerov sa nevyhne nevyhnutným záberom poľnohospodárskej pôdy, ktoré sa snaží minimalizovať. Pre zachovanie kvalít území voľnej poľnohospodárskej krajiny navrhuje zachovanie remízok a mimolesnej drevinovej vegetácie, ako prvkov zvyšujúcich biodiverzitu prostredia. Opatreniami na znižovanie erózie na poľnohospodárskej pôde, na čistotu podzemných a povrchových vôd a čistotu ovzdušia v obci navrhuje spôsoby eliminovania splavov pôdy a úniku prachu z pôdy do ovzdušia vhodnejšími spôsobmi jej obhospodarovania a odporúča vytvorenie nárazníkových pásiem najmä ornej pôdy od zastavaných území vo forme ovocných sádov, záhumienkov, záhrad, alebo zmeny ornej pôdy v nich na trvalé trávne porasty.

Územia lesnej krajiny (hospodárske lesy) a územia lesnej krajiny s 2° ochrany prírody (ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra) sú stabilizované v severnej časti katastrálneho územia obce.

Územia technickej vybavenosti sú územia vodného zdroja a vodojemu.

2.6.2 VYMEDZENIE ČASTÍ ÚZEMIA PRE RIEŠENIE VO VÄČŠEJ PODROBNOSTI

Obstarať vypracovanie územného plánu zóny (ÚPN – Z) navrhuje ÚPN – O Gbeľany pre nasledovné obytné územia obce s ich subcentrami:

- územie lok. „Priedanky“,
- územie lok. „Duhé“,
- územie lok. „Záhrady“.

Obstarať urbanistickú štúdiu navrhuje ÚPN – O Gbeľany pre nasledovné časti obce:

- ťažiskový priestor (najvyššieho významu) na krížení kompozičných osí (zahŕňajúceho priestor od obecného úradu, oboch kaštieľov, po územia bývalého areálu – dvora JRD (majera?), jeho využitie pre realizáciu námestia s občianskou vybavenosťou... determinovať výsledkami archeologického výskumu ako i podmienkami stanovenými v právoplatných rozhodnutiach o vyhlásení ochranných pásiem oboch kaštieľov; pri zachovaní murovaných častí oplotenia bývalého dvora JRD a pálenice (predtým pravdepodobne majera?) vrátane zvyškov obvodových múrov bývalých hospodárskych objektov v pôdorysnej stope oplotenia bývalého areálu,
- rozvojové územie športového areálu zahŕňajúceho existujúcu plochu futbalového štadiónu s novou prevádzkovou budovou doplneného stavbami ďalšieho zázemia (nové tréningové ihrisko, celoročne využívané klzisko, detské ihrisko, spoločenské priestory...) a jeho ďalšie plochy smerom južným od ihriska so športovou a športovorekreačnou vybavenosťou so širokým sortimentom športovej a rekreačnej vybavenosti, v ktorých budú vytvorené podmienky aj pre organizovanie spoločenských a kultúrnych podujatí, pre súťaže hasičov, pre detské ihriská, detské dopravné ihrisko, tenisové kurty, wellness, atletický štadión...

2.7 NÁVRH RIEŠENIA BÝVANIA, OBČIANSKEHO VYBAVENIA SO SOCIÁLNOU INFRAŠTRUKTÚROU, VÝROBY, REKREÁCIE A CESTOVNÉHO RUCHU

2.7.1 BÝVANIE

Návrh riešenia funkcie bývania zohľadňuje evidované zámery a požiadavky a opiera sa aj o proklamované investičné zámery z externého prostredia, ktoré našli uplatnenie aj vo schválenom zadaní. Zohľadňuje sa demografická miestna determinovanosť, očakávaná korekcia funkčného využívania územia (zmiešané územia, remeselná výroba, rekreácia) aj odhadovaná urbanistická rezerva.

Celková potreba výstavby nových bytov do roku 2 032 predstavuje 161 bytov, urbanistická rezerva je 40 bytov. V súčasnom zastavanom území sa navrhuje umiestnenie 13. nových bytov v rodinných domoch (+2 ako urbanistická rezerva). V rámci ťažiskového priestoru na krížení kompozičných osí v území bývalého areálu – dvora JRD sa navrhuje umiestnenie objektu HBV – bytového domu s 9. bytmi. V lok. „Hrby“ je v bilancii navrhovaných stavieb 10 bytov v RD (+4 ako urbanistická rezerva), v lok. „Priedanky“ sa navrhuje cca 53 bytov v rodinných domoch (+16 ako urbanistická rezerva), v lok. „Duhé“ II cca 34 bytov v rodinných domoch (+8 ako urbanistická rezerva), v lok. „Záhrady“ cca 42 bytov v rodinných domoch (+10 ako urbanistická rezerva). Spolu je to okrem 10 bytov vzniklých predpokladanými prestavbami z nebytových objektov 152 bytov v rodinných domoch a 9 bytov v HBV, teda 161 bytov. Urbanistická rezerva je navrhovaná v súlade s poznaním overeným skúsenosťou, že väčšie množstvo z navrhovaných plôch s funkciou bývania môže byť v návrhovom období ÚPN – O poznačená pomalým majetko – právnym vysporiadaním a zostane preto v pozícii dlhodobejšej rezervy. V objektoch hromadného bývania je navrhovaných 9 bytov, čo predstavuje 5,6 % nových bytov a v objektoch individuálneho bývania (IBV) je celkový počet 152 bytov, čo je 94,4 % navrhovaných bytov.

2.7.2 OBČIANSKA VYBAVENOSŤ

2.7.2.1 Školstvo

Materské školy

Predškolskú výchovu zabezpečuje v obci materská škola s celodennou starostlivosťou, s kapacitou 55 detí. Navštevovalo ju 55 detí, je teda kapacitne vytážená. Prevádzku zabezpečovalo v čase prieskumov a rozborov 8 zamestnancov, z toho 6 pedagogických pracovníkov. MŠ je umiestnená v strede obce, vedľa obecného úradu.

V združenom objekte s materskou školou sa nachádza kultúrny dom (s kapacitou hlavnej sály 160 sedadiel), ktorého súčasťou je obecná knižnica, posilňovňa pre ženy, klubové priestory a administratívne priestory (hasiči, šachový oddiel, SČK, urbárnici, dôchodcovia...). Priestory kultúrneho domu navrhuje ÚPN – O Gbeľany využiť pre zvýšenie kapacity MŠ a zariadenia kultúry premiestniť do priestorov klasicistickej kúrie. V zostávajúcich disponibilných priestoroch súčasného kultúrneho domu navrhuje múzeum s klubovými a administratívnymi priestormi.

Umiestnenie MŠ treba považovať za stabilizované a nemenné. Aj plošnú výmeru jej pozemku treba považovať za nevyhnutné minimum, ktoré už nie je možné zmenšovať.

ÚPN - O Gbeľany predpokladá, že v zmysle celoslovenských prognóz celkový počet detí v materských školách bude do roku 2 032 rásť. Kapacita 75 detí by mala byť postačujúca. Proporcionálne s týmto vývojom ÚPN - O Gbeľany predpokladá okrem zvýšenia počtu detí aj zvýšenie počtu pracovníkov MŠ oproti súčasnému stavu.

Z titulu prípadného budúceho poklesu počtu detí, bude prípustné doplniť využitie časti objektu MŠ výlučne na LŠU, centrá voľného času, prípadne zariadenia sociálnej starostlivosti, vždy zariadení vo vlastníctve obecnej samosprávy.

Základné školy

Do školského obvodu základnej školy v Gbeľanoch patria obce Kotrčina Lúčka, Nededza, Gbeľany, Mojš a Krasňany a navštevujú ju aj žiaci z Varína (vrátane Koňhory) a Tepličky nad Váhom. ZŠ má 13 kmeňových učební s kapacitou 300 žiakov, 4 odborné učebne (2 informatické učebne, jazykovú učebňu, chemickú učebňu) a školské dielne, telocvičňu, multifunkčné ihrisko. Počet tried bol v čase prieskumov a rozborov 13, počet žiakov bol 231. Počet žiakov sa pohyboval v rozpätí 230 – 250. Súčasťou školy je zariadenie školského stravovania, kde bolo prihlásených 151 detí a školská družina, ktorá mala 2 oddelenia. V ZŠ pracovalo 33 zamestnancov, z toho 23 pedagogických pracovníkov. Školský klub detí navštevovalo 73 detí.

V najbližšom období ZŠ nepočíta so žiadnymi stavebnými činnosťami, ani s úpravami vonkajších priestorov v areáli školy. V zmysle Zadania pre vypracovanie územného plánu obce Gbeľany je však v rámci návrhového obdobia (rok 2 032) potrebné počítať s nárastom detí navštevujúcich školu a výhľadovo (po roku 2 032) uvažovať s možným rozšírením a prehĺbením školského obvodu (sústavné zmeny v školstve, resp. hľadanie optimálnej organizácie školstva z pozície štátu). Podľa predpokladaného demografického vývoja bude kapacita základnej školy v rámci návrhového obdobia postačovať pre súčasný školský obvod. Vo výhľade po roku 2 032 bude možné rozvoj školy zabezpečiť len v južnom smere na úkor súčasného futbalového ihriska. S tým súvisí navrhovaný rozsiahly rozvoj športového areálu ako súčasti systému prepojených funkcií rekreácie a turizmu, školstva a kultúry. Už v súčasnosti sú školské športové zariadenia prístupné verejnosti, v telocvični bola zriadená posilňovňa pre mužov. Návrh ÚPN – O Gbeľany predpokladá pokračovanie tendencie kumulovania jednotlivých zariadení a ich postupného prerastania do komplexu prepojených urbanistických funkcií aj vo využívaní

súčasných aj navrhovaných zariadení futbalového areálu školou a verejnosťou. Navrhuje preto rozšírenie športovísk školy, ako požiadavku zadania v rámci priestoru rozvoja športového areálu.

2.7.2.2 Zdravotníctvo

V obci nie je zriadené zdravotnícke zariadenie. Obyvatelia Gbeľan navštevujú zdravotnícke zariadenia v blízkom Varíne, v Žiline, Terchovej, Belej alebo Tepličke nad Váhom. Raz za dva týždne ordinoval v priestoroch obecného úradu všeobecný lekár pre deti a dorast – poradňa pre matky s deťmi. Pociťuje sa absencia praktických lekárov aj špecialistov (pediatri, zubári...).

ÚPN – O Gbeľany navrhuje priestory pre poskytovanie služieb základnej zdravotnej starostlivosti v rámci riešenia centra – námestia.

2.7.2.3 Sociálna starostlivosť (sociálne služby)

V obci Gbeľany nebolo v čase prieskumov zriadené zariadenie na poskytovanie sociálnej starostlivosti. V rámci sociálnej starostlivosti obec zabezpečovala obedy a ich rozvoz. V priebehu spracovania ÚPN – O Gbeľany bol zriadený Dom sociálnych služieb s počtom 28 lôžok a denným stacionárom pre 7 ľudí.

2.7.2.4 Kultúra a osвета

Základom kultúrno-spoločenského života v obci je kultúrny dom, ako súčasť komplexu s materskou školou a obecným úradom. Okrem hlavnej sály (160 sedadiel), knižnice (bola otvorená dvakrát do týždňa po 4 hodiny, spravovala spolu viac ako 7 000 zväzkov), posilňovne (ženy) obsahovala aj klubové priestory a administratívne priestory (hasiči, šachový oddiel, SČK, urbárnici, dôchodcovia...).

Kultúrny rozmer má aj využívanie kostola sv. Jozefa.

Bývalý ústredný kultúrny objekt obce do r.1 989 – klasicistický kaštieľ s parkom – je nevyužívaný, chátra a má necitlivo upravené oplotenie. Je to nevyužívaný potenciál rozvoja kultúry – klasicistický kaštieľ s mimoriadne hodnotným parkom, s ktorého využívaním má obec dobrú historickú skúsenosť ako s kultúrnym centrom obce.

Nárastom počtu obyvateľov t.j. aj detí priestory MŠ nebudú postačovať (v súčasnosti je MŠ plne vytážená – 55 detí), čo vyvolá potrebu ďalších priestorov, ktoré sa ponúkajú a ÚPN – O Gbeľany ich navrhuje na úkor združených priestorov kultúrneho domu. Základňu kultúrneho života v obci navrhuje vrátiť do priestorov klasicistického kaštieľa s príľahlým parkom. Tento návrh je nielen prinavrátením funkcie kaštieľa, ktorú mal pred rokom 1 989, ale aj súčasťou zámeru na vytvorenie komplexu prepojených urbanistických funkcií s mimoriadnym potenciálom využívania prekračujúcim rámec významu obce. Tento komplex navrhuje ÚPN – O Gbeľany vytvoriť z areálu kaštieľa ako kultúrneho domu s parkom spoločne so susediacimi areálmi ZŠ a navrhovaným športovo – rekreačným územím.

V priestoroch súčasného kultúrneho domu, ktoré zostanú disponibilné po využití priestorov na potrebnú kapacitu MŠ, ÚPN – O Gbeľany navrhuje knižnicu, múzeum, klubové a administratívne priestory.

Primerané priestory pre kultúrnu činnosť (minimálne na úrovni klubových priestorov) navrhuje ÚPN – O Gbeľany aj ako súčasť sekundárnych ťažiskových priestorov v rámci obytných území „Priedanky“, „Záhrady“ a „Duhé“ (zmiešané územia občianskej vybavenosti, peších plôch, športu a zelene – BC).

ÚPN – O Gbeľany rešpektuje ako kultúrne dedičstvo aj parceláciu pozdĺž ulice Kostolnej, jednotraktové rodinné domy archetypálnej architektúry vrátane systému zalomených súbežných miestnych ciest oddeľujúcich jednotlivé rodinné domy s aditívne radenou hospodárskou zástavbou. Tiež všetky ostatné rozptýlené jednotraktové murované aj zrubové rodinné domy archetypálnej architektúry v zastavanom území obce, rodinné domy s tvarovanými fasádovými prvkami, objekt hasičskej zbrojnice, sochárske diela na území obce od akad. sochára Alexandra Trizuliaka, rodinný dom (hostinec U Žiaka) v ktorom býval akad. sochár Alexander Trizuliak (kde navrhuje umiestnenie pamätnej dosky), božie muky v katastrálnom území obce, územia bývalého areálu – dvora JRD (majera?). Jeho využitie pre realizáciu námestia s občianskou vybavenosťou... musí byť determinované výsledkami archeologického výskumu ako i podmienkami stanovenými v právoplatných rozhodnutiach o vyhlásení ochranných pásiem oboch kaštieľov. Na základe dokumentov prístupných na KPÚ Žilina sa odvodzujú vážne predpoklady, že v tomto území sú základy ďalšieho kaštieľa a hospodárskych budov. ÚPN – O Gbeľany tiež rešpektuje murované časti oplotenia bývalého dvora JRD a pálenice (predtým pravdepodobne majera?) vrátane zvyškov obvodových múrov bývalých hospodárskych objektov v pôdorysnej stope oplotenia bývalého areálu.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje naďalej podporovať a vytvárať priestorové a materiálne podmienky pre kluby a združenia pôsobiace v obci ako sú – Jednota dôchodcov, turistický oddiel „Pod’me domov“ (TOPD Gbeľany), Dobrovoľný hasičský zbor, eRko – hnutie kresťanských spoločenstiev detí, šachový klub Gbeľany, Slovenský červený kríž Gbeľany.

ÚPN – O Gbeľany podporuje organizovanie rôznych kultúrno-spoločenských a športových podujatí ako sú veľkonočná výstava, fašiangy, Deň úcty k starším, Deň matiek, Obecné slávnosti, oslavy z príležitosti založenia DHZ Gbeľany (výročia), stolnotenisový turnaj, Gbeľanský biatlon, využívanie školskej telocvične – aerobik, florbal, stolný tenis, volejbal, tenis, nohejbal..., vydávanie polročníka Gbeľanské noviny, stretnutia s predstaviteľmi partnerskej gminy Stryzawa.

Kultúrny aspekt sa musí k návrhovému obdobiu uplatňovať aj pri starostlivosti a využívaní cintorína a historickej zelene.

Kultúrno-historický potenciál obce bude spočívať aj v zachovaní všeobecnej podpory rozvoja remesiel, ktoré majú oporu v historických remeslách.

2.7.2.5 Telovýchova a šport

Základom tohto druhu občianskej vybavenosti je a aj pre návrhové obdobie zostane športový areál, resp. futbalový areál slúžiaci organizovanému športu s futbalovým ihriskom. V ňom hral svoje súťaže ŠK Gbeľany v 1. DOXXBET triede. Nachádza sa v južnej časti obce. V súčasnosti je vo výstavbe jeho nová prevádzková budova a pripravuje sa jeho ďalší rozvoj vo forme nového tréningového ihriska, celoročného klziska v mieste súčasného plaveckého bazénu a detského ihriska.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje riešiť celú problematiku telovýchovy a športu ako systém prepojený na systém rekreácie, turizmu a cestovného ruchu, kultúry a školstva. Počíta s tým, že časť záujmov z tejto oblasti sa prekrýva so záujmami školstva a kultúry a na druhej strane so záujmami cestovného ruchu, rekreácie a turizmu. Časť zariadení z tejto oblasti môže byť výlučne jednoúčelová (organizovaný šport). V širšom kontexte sem možno zaradiť aj športovorekreačné zariadenia wellness, fitness (2 sauny, bazén), bowling, tenisové kurty, požičiavanie bicyklov v hoteli Château. ÚPN – O Gbeľany prihliada na tieto skutočnosti a navrhuje združovanie funkcií, jednotlivé prvky navrhuje ako viacúčelové pri zohľadňovaní polohy a skladby návštevnosti. Navrhuje zaradiť sem aj zariadenia ZŠ – viacúčelové ihrisko a telocvičňu. Okrem uvedeného pripravovaného rozvoja navrhuje aj rozšírenie športového areálu smerom južným od ihriska o ďalšie

plochy športovej a športovorekreačnej vybavenosti so širokým sortimentom športovej a rekreačnej vybavenosti, v ktorom navrhuje vytvorenie podmienok aj pre organizovanie spoločenských a kultúrnych podujatí, pre súťaže hasičov, pre detské ihriská, detské dopravné ihrisko, oddychovú zónu, tenisové kurty, wellness, atletický štadión....

ÚPN – O Gbeľany navrhuje vymedzenie územia charakteru „oddychovej zóny“, aj na podklade jestvujúcej a navrhovanej zelene parku centra, s obsahom okrem prvkov športu aj prvkov pre rekreačné využívanie.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje aby športovú vybavenosť dopĺňali detské ihriská, okrem existujúceho v areáli MŠ aj pri bytových domoch, lokálne športoviská (v subcentrách obce), miestne cyklotrasy nadväzujúce na regionálne cyklotrasy smerujúce aj k Váhu (VD Žilina) a využiteľné aj pre pešie a turistické trasy, bežecké lyžiarske trasy. Navrhuje sa zlepšenie parametrov prepojenia VD Žilina s obcou Gbeľany z hľadiska športovoturistickeho cykloturistickeho a rekreačného využitia. Ide najmä o kvalitnejšie prepojenie cyklistických ciest v obci s cyklotrasou okolo VD Žilina, ktorá slúži aj ako doprava do zamestnania. Tiež o spevnenie prístupovej cesty k VD Žilina v priestore medzi biokoridorom a hrádzou VD Žilina, vytvorenie parkovacích miest vo väzbe na tento priestor.

V areáli hospodárskeho dvora (farma) sa navrhuje rozvoj jazdeckého športu (hipoterapia, krytá jazdiareň...)

Nadalej sa požaduje podporovať aktivity šachového klubu Gbeľany, turistického oddielu „Podme domov“, Dobrovoľného hasičského zboru a súťaží v hasičskom športe, podujatia ako Gbeľanský biatlon a stolnotenisový turnaj.

2.7.2.6 Maloobchod (aj veľkoobchod)

V obci sa nachádzala jedna predajňa potravín COOP Jednota, s doplnkovým sortimentom, druhá pri objekte pošty bola zrušená. V podkategórii ostatný maloobchod bolo v obci Gbeľany zaznamenaných 10 subjektov (6 v nešpecializovaných predajniach, 2 s novým tovarom v špecializovaných predajniach i.n., 2 mimo predajní, stánkov, trhov), vo veľkoobchode 2 subjekty – veľkoobchod s kovmi a kovovými rudami a jeden subjekt zaoberajúci sa nešpecializovaným veľkoobchodom. V podkategórii potraviny to bol jeden subjekt (maloobchod v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom v podkategórii sprostredkovanie obchodu 10 subjektov (4 špecializované sprostredkovanie obchodu s iným špecifickým tovarom, 6 sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom).

Množstvo (počet) predajní na území obce sa javí takmer primeraný veľkosti obce nie však z hľadiska sortimentu predajných jednotiek.

Vzhľadom k tomu, že ide o mimoriadne dynamickú zložku základnej občianskej vybavenosti sa javí najvhodnejším prístupom k jej riešeniu definovanie záväzných zásad a regulatívov pre zriaďovanie a umiestňovanie takýchto prevádzok. V princípe treba akceptovať, že môžu byť umiestnené v ktoromkoľvek funkčnom okruhu obce za predpokladu nerozporovania príslušných legislatívnych predpisov. Napriek tomu tlak na ďalšiu lokalizáciu sa predpokladá v ťažisku území rozvoja bytovej výstavby a návrh ÚPN – O Gbeľany aj preto uprednostňuje umiestnenie jednotlivých zariadení v navrhovanom ústrednom verejnom priestore v centre obce, v jeho subcentrách a sekundárne v celom zmiešanom území obytnom a občianskej vybavenosti s prevažujúcim podielom občianskej vybavenosti.

V závislosti od záujmu a zámerov podnikateľského sektora ÚPN – O Gbeľany podporuje rozšírenie siete obchodov. Optimalizovaný stav kvantitatívneho ukazovateľa veľkosti predajnej plochy je 1,0 m² na obyvateľa.

2.7.2.7 Ubytovanie a verejné stravovanie

Stravovacie služby ponúkali reštaurácia Belene 54 - 65 stoličiek (podľa usporiadania stolov a sedadiel), vináreň (56 stoličiek) a Lobby bar v hoteli Château, hostinec Pri kaštieli 45 – 50 stoličiek + v exteriéri 40 stoličiek + detský kútik, hostinec U Žiaka 30 stoličiek + 20 v exteriéri a Bistro pod orechom (reštaurácia a pizzeria s donáškovou službou) s kapacitou cca 30 – 35 stoličiek v stravovacích zariadeniach.

Ubytovacie služby poskytujú hotel Château s kapacitou 90 lôžok v zariadeniach s rôznym vybavením a podlahovou plochou – grófsky, rodinný, svadobný a mezonetový aparmán, 5 izieb deluxe, 7 superior, 6 superior s loggiou (1 bezbariérová), 11 štandard. Penzión Bukovina s kapacitou 14 lôžok má v sortimente ubytovania apartmán pre 2 osoby, izby 1 - 1 lôžkovú, 2 – 2 lôžkové, 1 – 3 lôžkovú a 1 – 4 lôžkovú.

V hoteli Château sú okrem toho konferenčné priestory s kapacitami podľa usporiadania (so stolmi – bez nich a v rôznych zostavách) v Kongresovej sále I – pre 30 – 182 osôb, v Kongresovej sále II – pre 48 – 200 osôb, v Poľovníckom salóniku – pre 18 – 48 osôb, v Čajovom salóniku – pre 12 – 32 osôb. V stravovacej časti je aj knižnica. S ostatného vybavenia ponúka – wellness, fitness (2 sauny, bazén), bowling, tenis, bicykle. Súčasná úroveň ubytovacích a reštauračných služieb je rôznorodá a pestrá, priemerná až nadpriemerná (hotel Château).

Návrh ÚPN – O predpokladá ďalšiu existenciu už jestvujúcich stravovacích zariadení a ich vyššiu úroveň so zameraním na podávanie špecialít regionálnej kuchyne a realizáciu netradičného atraktívneho prostredia pre konzumáciu jedál, trávenie voľného času a doplnkové služby. Tiež navrhuje nové stoličkové kapacity (vo väzbe na očakávanú návštevnosť regiónu) v podobe kaviarne a cukrárne v priestore centra – námestia. Predpokladá aj nové ubytovacie kapacity – penzióny, ubytovanie v súkromí pri prestavbách jestvujúcich rodinných domov.

2.7.2.8 Služby (výrobné aj nevýrobné)

Jednotlivé druhy služieb sú na území obce poskytované predovšetkým cez poštu, hasičskú zbrojnicu, osobné služby a cintorín s domom smútku. Sú tu zastúpené aj niektoré výrobné a nevýrobné služby. Osobné služby boli zastúpené kaderníctvom a kozmetikou, nachádzali sa v združenom objekte s predajňou potravín COOP Jednota a vykonávalo ich 5 fyzických osôb. Kaderníctvo a kozmetika boli známe a vyhľadávané záujemcami o ich služby zo širokého okolia.

V obci Gbeľany boli v kategórii služieb evidované 2 fyzické osoby zaoberajúce sa čistením budov, 2 fyzické osoby zaoberajúce sa krajinou úpravou, 1 fyzická osoba zaoberajúca sa fotografickou činnosťou, 2 fyzické osoby zaoberajúce sa inžinierskou činnosťou a poradenstvom, 1 fyzická osoba zaoberajúca sa opravou kovových konštrukcií. Bolo tu spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov, 62 subjektov zaoberajúcich sa stavebnými prácami, 16 subjektov zaoberajúcich sa výstavbou budov a inžinierskych sietí a 1 fyzická osoba zaoberajúca sa službami v podkategórii ostatné služby.

V obci sú služby pokrývajúce požiadavky poštových služieb a hasičských služieb. ÚPN – O Gbeľany rešpektuje novú poštu v polyfunkčnom objekte v susedstve bývalého objektu pošty ktorej prevádzkovanie a rozširovanie poštových služieb je v kompetencii Slovenskej pošty, a.s. Služby pošty budú i naďalej zabezpečované cez prevádzku pošty.

Hasičské služby sú reprezentované hasičskou zbrojnicou. Obec má dobrovoľný hasičský zbor založený v roku 1924 z 15-tich občanov. V čase prieskumov ho reprezentovalo 46 členov, dvaja čestní členovia, družstvo chlapcov a družstvo dievčat. Jeho techniku predstavovali motorové vozidlo Avia, čerpadlá a agregáty, vaky na hasenie

lesných požiarov a pracovné náradie. Hasičská zbrojnica je umiestnená v severnej časti centra obce, jej polohu a veľkosť v jestvujúcom objekte považuje návrh ÚPN – O Gbeľany za stabilizovaný.

Vo východnej časti obce sa nachádza cintorín. V jeho južnej časti v okolí mauzólea a najväčšej časti na severe pozemku sa nachádzajú hrobové miesta, stredná časť pozemku s Domom smútku je zatrávnená, bez hrobov. Cintorín sa nachádza medzi Cintorínskou a Koňhorskou ulicou. Má rozlohu 14 708 m². Poloha jestvujúceho cintorína sa považuje za stabilizovaný. Obec môže všeobecne záväzným nariadením ustanoviť jeho ochranné pásmo, kde určí šírku jeho ochranného pásma v rozsahu najviac 50 m od hranice pozemku cintorína, pravidlá povoľovania a umiestňovania budov a stavieb v ňom so zreteľom na pietny charakter pohrebiska a ustanoví činnosti, ktoré nie je možné v ochrannom pásme vykonávať počas pohrebu.

Odvoz a likvidácia odpadu sú na veľmi dobrej úrovni, služby spojené s likvidáciou komunálneho odpadu, separáciou, výkupom atď. sa navrhuje skvalitniť v zmysle POH obce Gbeľany. Návrh ÚPN – O Gbeľany vymedzuje resp. priznáva plochy v zastavanom území pre kalendárový zber veľkoobjemového odpadu (zberové miesta), malé kompostovisko, ako i ďalšie plochy v zmysle koncepcie – likvidácie odpadu uvedenej v kap. Koncepcia starostlivosti o životné prostredie.

ÚPN – O Gbeľany podporuje rozvoj remeselníckych prevádzok a existujúcej drobnej výroby, rozširovanie sortimentu služieb, malých podnikov na spracovanie miestnej surovínovej základne, zvyšovanie kvality služieb, ich pestrosti a dostupnosti. Kritéria pre služby všeobecne určuje dopyt na trhu. Riešenie ďalšieho sortimentu služieb drobného rozsahu z hľadiska objemu poskytovania služieb a priemetu činnosti do územia sa preto doslovne nepredpisuje, za vyhovujúcu sa bude v tomto smere považovať definícia záväzných regulatívov vyjadrujúcich možnosti (aj vylučujúce podmienky) na pôsobenie konkrétnych druhov služieb v jednotlivých plošne a priestorovo homogénnych jednotkách sídla, v súlade s požiadavkami PHSR obce Gbeľany, a s dôrazom na zvyšovanie úrovne poskytovania služieb v oblasti rekreácie, turizmu a cestovného ruchu.

2.7.2.9 Administratíva

Túto zložku v obci reprezentuje samostatne stojaci objekt Obecného úradu Gbeľany, ktorý je súčasťou komplexu občianskej vybavenosti spolu s MŠ a kultúrnym domom. V kultúrnom dome sídli Urbariát – lesné a pozemkové spoločenstvo Gbeľany, Lesné, pasienkové a pozemkové spoločenstvo Dielec – Koňhora Gbeľany a Čunkovce lesné a pozemkové spoločenstvo a sú tu priestory aj pre hasičský zbor. Komplex sa nachádza v priestore Urbárskej ulice v centrálnej časti obce severne od susedného kaštieľa (hotela Château). Sú to nové stavby vo veľmi dobrom technickom stave. Rovnako sa možno z hľadiska technického stavu objektu zmieniť aj o farskom úrade, umiestnenom v blízkosti rímskokatolíckeho kostola v samom centre obce.

Túto zložku občianskej vybavenosti predstavujú aj administratívne priestory charakteru výrobnnej administratívy vo výrobných územiach.

Návrh ÚPN – O Gbeľany považuje polohy administratívnych objektov aj priestorov za stabilizované aj pre návrhové obdobie do r. 2 032, pričom predpokladá, že administratívne priestory budú aj v navrhovaných územiach výroby. V lok. „Duhé“ sa navrhuje ich uplatnenie v severnej časti výrobného územia, v smere ku obytným územiám v lok. „Duhé“.

2.7.2.10 Bankové služby

Služby tohto druhu na území obce absentovali – ani v súvislosti s ďalším rozvojom turizmu, rekreácie a cestovného ruchu nemožno predpokladať vznik pobočiek peňažných domov na území obce.

2.7.3 NÁVRH RIEŠENIA VÝROBY

PRIEMYSELNÁ VÝROBA, STAVEBNÍCTVO (SEKUNDÁRNY SEKTOR) A SLUŽBY

Súčasný stav

Sekundárny sektor vo forme území priemyselnej výroby má na území obce významné zastúpenie. Jeho reprezentantmi v katastrálnom území obce Gbeľany sú Kia Motors Slovakia a spoločnosti súvisiace s výrobným závädom tejto kórejskej automobilovej spoločnosti zo sídlom v neďalekej Tepličke nad Váhom. Patrí k nim MOBIS Slovakia, predtým HYUNDAI MOBIS Slovakia. Spoločnosť MOBIS Slovakia vyrába pre podnik KIA MOTORS predné a zadné nápravy do osobných automobilov, brzdové systémy (aj pre Hyundai Motors) výrobky z plastu - predné a zadné nárazníky, palubné dosky, nosiče predného modulu, vrátane montáže. Kapacita je 300 000 automobilov ročne. Ponúka širokú škálu pracovných pozícií od administratívy, cez informačné technológie, riadenie výroby, odborné inžinierske a technické pozície až po robotnícke profesie. Počet zamestnancov 1 000 – 1 999. HYUNDAI STEEL Slovakia s počtom zamestnancov 50 – 99 vyrába diely a príslušenstva pre motorové vozidlá.

Prvou realizovanou halou priemyselného parku Gbeľany juh s dopĺňaním dodávky príslušenstva je objekt CT Park so spol. Faurecia Automotive Slovakia s.r.o. (s kompletizačnou činnosťou výfukov pre osobné automobily) a COBA Automotive s.r.o. (s expedičnou činnosťou a skladovými priestormi). Predmetom činnosti priemyselného parku má byť ľahká strojárka a elektrotechnická výroba, logistika, sklady. Celý park má teda plniť funkciu dodávateľov pre automobilový priemysel, ale bolo by vhodné vrátiť sa aj k pôvodnej funkcii logistického centra (vedecko – výskumnej nadstavby pre automobilový priemysel) a obchodného centra, ktoré malo tvoriť nárazníkové pásmo medzi existujúcou IBV a výrobnými zariadeniami. Predpokladaný počet zamestnancov je 500 (50 TH pracovníkov).

Vedľa železničnej trate pri mimoúrovňovom nadjazde cesty III/2072 v smere z obce Varín do obce Mojš sa nachádza územie výroby sekundárneho sektora, s veľmi často sa meniacim predmetom podnikania, ktorý návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje aj z hľadiska návrhového obdobia ako územie priemyselnej výroby.

Areál AQUACHEMIA, „čpavkáreň“ v blízkosti železničnej trate neďaleko katastrálneho územia obce Mojš je dlhodobo opustený a nefunkčný.

Okrem toho môžu sekundárny sektor reprezentovať sklad v areáli bývalej farmy JRD a drobné zariadenia v obci, majúce charakter služieb spojených s priemyselnou výrobou najmä v rezorte stavebníctva. V roku 2 011 bolo v oblasti priemyselnej výroby zamestnaných 237 z 593 ekonomicky aktívnych obyvateľov obce. Priamo v obci bolo z odvetví priemyselnej výroby najviac obyvateľov zamestnaných v rezorte stavebníctva – 12, v strojárstve – 6, celkom v sekundárnom sektore cca 35 obyvateľov.

2.7.3.1 Koncepcia rozvoja hospodárskej základne sekundárneho sektora

Funkcia výroby a skladov zostane v podmienkach obce aj v návrhovom období v polohe jednej z primárnych funkcií na území obce Gbeľany. Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje jestvujúce výrobné územia v lok. „Nivy“ (HYUNDAI MOBIS, HYUNDAI STEEL, KIA MOTORS) a rozostavané výrobné územie v lok. „Duhé“. Ako územie priemyselnej výroby rešpektuje aj územie výroby sekundárneho sektora vedľa železničnej trate pri mimoúrovňovom nadjazde cesty III/2072 v smere z obce Varín do obce Mojš.

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje záväznú časť aktualizovaného ÚPN VÚC Žilinského kraja, že na území obce Gbeľany musia byť vymedzené územia priemyselného

parku a ako výhľad navrhuje priemyselný park a výhradne všetky ďalšie priemyselné výroby do územia nachádzajúceho sa južne od železničnej trate Žilina – Košice. Za súčasť výrobných území sekundárneho sektora považuje aj areál býv. AQUACHEMIE.

V rámci koncepcie rozvoja priemyselného parku a ďalších výrobných území južne od železničnej trate z hľadiska dopravnej a technickej infraštruktúry navrhuje nielen dopravné pripojenie areálu býv. „Aquachémie“ (výhľadovo aj priemyselného parku „Medzi jarkami“) z cesty III/2072, ale aj zavlečkovanie výrobných území. Hlavný peší a cyklistický prístup v smere k južným výrobným územiam navrhuje mimoúrovňovo ponad železničnú trať.

Vo výrobných územiach budú nepripustné také druhy výroby ktoré by spôsobovali nadmerný hluk, ktoré by ohrozovali spodné vody, vodné zdroje Gbeľany a Teplička nad Váhom a záujmy kvality životného prostredia a ochrany prírody.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje po obode výrobných území rešpektovať existujúce prvky ochrany proti hluku (protihlukové steny /valy/ na ochranu obytných území), izolačnej zelene a výsadbu dopĺňujúcej izolačnej zelene pozostávajúcej z kombinácie trávinatej, krikovej a stromovej zelene, dobudovanie protihlukových zemných valov s dosadenou a udržiavanou zeleňou (v lok. „Duhé“). V priestore výhľadového priemyselnom parku „Medzi jarkami“ navrhuje už v návrhovom období ÚPN – O Gbeľany vytvorenie zeleného ľavobrežného pásu takejto izolačnej zelene o šírke min 30 m od vodného toku Kotrčiná vo forme rozšírenej sprievodnej zelene biokoridoru, ako budúcu ochranu obytného územia v obci Mojš a sprievodnú zeleň Gbelianskeho potoka o šírke min. 15 m obojstranne.

Návrh ÚPN – O Gbeľany podporuje aj remeselné činnosti, najmä také ktoré vychádzajú z prítomnosti turisticko-rekreačného aspektu (prínos pre rozvoj rekreácie, turizmu, cestovného ruchu – možnosť predaja turisticky príťažlivých výrobkov, suvenírov, potravín domáceho pôvodu, schopnosť zabezpečiť verejné bezpečné predvádzanie výrobných činností ako ukážok remeselných zručností...), prednostne podporuje sortiment výrob, remeselných činností, služieb nadväzujúcich na domáce materiálové zdroje (voda, domáce plodiny, rastliny, drevo, kožušina, včelárske produkty...).

Jednotlivé druhy výrob resp. činností musia spĺňať kritéria bezkonfliktného susedstva s okolitými obytnými územiami, resp. nesmú zhoršovať kvalitu životného prostredia k.ú. Gbeľany. Musia spĺňať podmienky vyššej pridanej hodnoty, „bez požiadaviek na náročné materiálové vstupy a nadmernú dopravnú prácu“.

Drobné prevádzky malých výrob, výrobných služieb, služieb bez preukázateľného dopadu na životné prostredie obce (hluk, zápach, prach, exhaláty, odpady...) môžu vznikať aj v obytných územiach a v odôvodnených prípadoch aj na územiach občianskej vybavenosti. Môže ísť o drobné remeselné a výrobné prevádzky – obuvnícke, stolárske, krajčírské, aranžérske, kožiarske a iné dielničky, poradenské príp. projektové kancelárie a administratívne priestory. Podmienkou je, aby ich prevádzka nad obvyklú mieru nezaťažovala dopravný systém obce (napr. parkovanie prevádzkových vozidiel, ako i vozidiel návštevníkov na pozemku prevádzky). Treba dbať, aby sa prednostne realizovali adaptáciou, prístavbou, resp. stavebnými úpravami existujúcich, hlavne hospodárskych objektov (dielničky, sklady, bývalé garáže osobných motorových vozidiel...).

POĽNOHOSPODÁRSKA VÝROBA - SÚČASNÝ STAV

V obci Gbeľany sa zaoberá poľnohospodárskou prvovýrobou spoločnosť AGRA – VÁH s.r.o. Spoločnosť nemá na území obce ustajnené hospodárske zvieratá. V súčasnosti na území obce hospodária aj drobní súkromní chovatelia hospodárskych zvierat (kôz, oviec a koní) a drobnochovatelia. V priestore farmy ktorej časť sa nachádza aj v k.ú Varín je objekt v ktorom bolo ustajnených 7 koní, v druhom objekte boli bližšie nešpecifikované

sklady a tretí objekt, ktorý z k.ú. Varín iba čiastočne zasahuje do k.ú. Gbeľany je majetkom spoločnosti AGRA – VÁH s.r.o. V tomto objekte, ktorý spoločnosť prenajíma boli ustajnené ovce a kozy. V areáli sa nachádzalo aj hnojisko.

Spoločnosť AGRA – VÁH s.r.o., s dvanástimi stálymi zamestnancami a šiestimi pracovníkmi na dohodu (v čase prieskumov a rozborov) sídli v obci Varín a zaoberá sa ako rastlinnou, tak aj živočíšnou výrobou. Má mimo k.ú. Gbeľany mechanizačné stredisko potrebné k poľnohospodárskej prvovýrobe. Vykonáva poľnohospodársku činnosť v katastrálnych územiach obcí Varín, Gbeľany, Teplička nad Váhom, Kotrčiná Lúčka, Rosina, Nezbudská Lúčka a Nededza. Je na území obce Gbeľany s výnimkou drobných záhumienkov výhradným držiteľom poľnohospodárskej pôdy. Túto pôdu využíva ako ornú pôdu a trvalé trávne porasty. Ornú pôdu pre rastlinnú výrobu využívala v segmentoch obilniny, kukurica na siláž, trvalé trávne porasty ako lúky a pasienky. Obilniny pestovala na cca 35% plochy v sortimente kukurica na siláž a pšenica, na malých výmerách ovos a jačmeň, ako súčasť vlastnej krmovínovej základne. V rámci trvalých trávnych porastov využíva lúky na senáž, pasienky na pasenie hovädzieho dobytku a dokášanie.

Zhrnuté – podstata výroby spoločnosti AGRA – VÁH s.r.o. spočíva v k.ú. Gbeľany v rastlinnej výrobe a pastve dobytku. Veľký dôraz je zameraný nielen na prosperitu a kvantitu výroby v podobe výnosov, ale vo veľkej miere na kvalitu, s ktorou spoločnosť spája svoju prosperitu. Podstatnú súčasť hnojív – až 90 % tvorí maštalný hnoj, umelé hnojivá sú dodávané iba v takej miere, aby sa v pôde zabezpečil vyvážený stav potrebných základných prvkov podľa výsledkov rozborov pôdy a v zmysle platnej legislatívy. Rovnako aj pesticídy a insekticídy sú do pôdy dodávané len v minimálnych množstvách.

Tento ekologický prístup k pôde vyvoláva aj synergický efekt v kvalite vzťahov so zastavaným územím obce a okolitou prírodou. Hodnotu poľnohospodárskeho územia v katastri obce do značnej miery degradujú mimoriadne zhoršené a nevyrovnané mikroklimatické podmienky. Výnosnosť pôdy bola v porovnaní z obilnicami Slovenska asi polovičná. V spoločnosti AGRA – VÁH s.r.o. zaznamenali výnosy v obilovinách – cca 3 t/ha, v silážnej kukurici 35 t/ha.

Na veľkých rozlohách poľnohospodárskej pôdy sú vybudované meliorácie, ktoré sú však podľa výhradného držiteľa poľnohospodárskej pôdy nefunkčné, zničené a nové sa nerealizujú. V súvislosti s rastlinnou výrobou je nutné uviesť problém veľkej časti držaných, ale neobhospodarovaných pozemkov v rámci záhumienkov a priemyselných parkov, z ktorého vyplýva časté úporné zaburinenie pôdy a v svahovom teréne aj zrýchlený odtok vody z územia so všetkými dôsledkami.

LESNÉ HOSPODÁRSTVO – SÚČASNÝ STAV

Lesy sú jedným z najväčších bohatstiev štátu a predstavujú významnú zložku životného prostredia človeka, poskytujú trvalý a jediný obnoviteľný zdroj drevnej suroviny. Ovpływujú a vylepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre faunu a flóru. Lesy v katastri obce Gbeľany sú súčasťou lesného celku (LHC) Dubeň. Program starostlivosti o lesy pre lesný celok Dubeň je nový schválený v roku 2 016, platný do r. 2 025.

V k.ú. Gbeľany sú v zmysle podkladov z Okresného úradu Žilina, pozemkový a lesný odbor traja obhospodarovatelia lesov:

- Lesné a pasienkové pozemkové spoločenstvo DIELEC - KOŇHORA,
 - Lesy SR š.p. OZ Žilina,
 - Urbariát – lesné a pozemkové spoločenstvo Gbeľany.
- Na webových stránkach obce sa ako vlastníci lesov uvádza aj
- Čunkovce, lesné a pozemkové spoločenstvo.

V katastri obce Gbeľany sa nachádzalo 1 924 286 m² lesných pozemkov. (údaj zo štatistiky k roku 2 014).

Z lesníckeho hľadiska patrí územie do lesnej oblasti 33 Stredné Beskydy, podoblasť C, Kysucká vrchovina.

Lesy v lesnej podoblasti Kysucká vrchovina patria do semenárskej oblasti č. 1 pre jedľu a borovicu a č. 2 pre smrekovec, smrek – (Kysucko oravská oblasť) a buk – (Severo východoslovenská oblasť).

Katastrálne územie obce Gbeľany leží sčasti v chránenej vodohospodárskej oblasti (CHVO) Beskydy – Javorníky. CHVO je územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd. Podmienky ochrany vôd v CHVO sú upravené v § 31 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách. CHVO Beskydy a Javorníky je stanovená nariadením vlády SSR č.13/1987 Z.z.

Okrem toho leží zastavané územie obce vo vonkajšom pásme hygienickej ochrany (PHO) 2 vodného zdroja (VZ) Teplička nad Váhom a PHO 2 vodného zdroja (VZ) Gbeľany. Obmedzenia z toho vyplývajúce sú stanovené vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o určovaní ochranných pásiem vodárenských zdrojov, o opatreniach na ochranu vôd a o technických úpravách v ochranných pásmach vodárenských zdrojov MŽP SR č. 29/2005 Z.z.

V lesných komplexoch prevládajú ihličnaté dreviny (77,15%) nad listnatými (22,85%). Celková zásoba ihličnatých drevín je 49 973 m³, listnatých 7 594 m³, spolu 57 567 m³. Prevláda smrek na 55,68 % výmery lesov, nasledujú borovica 19,40 %, buk 12,92 %, breza 5,18 %, jelša 3,48 %, smrekovec 1,95 %, hrab 0,77 %, topol 0,19 %, javor 0,18 %, jaseň 0,13 %, jedľa 0,12 % výmery lesov.

Celková ročná ťažba ihličnatých drevín je 999,10 m³, z toho obnovná ťažba 932,20 m³ a výchovná ťažba 66,90 m³. Celková ročná ťažba listnatých drevín je 135,40 m³, z toho obnovná ťažba je 117,80 m³, výchovná ťažba 17,60 m³. Spolu ročná ťažba predstavuje 1 135,50 m³, z toho obnovná ťažba 1 050,00 m³, výchovná ťažba 84,50 m³. Vo vekovej triede 0 – 20 rokov sú dreviny na výmere 18,75 ha, 21 – 40 rokov 12,62 ha drevín, 41 – 60 rokov 21,44 ha drevín, 61 – 80 rokov 57,29 ha drevín, 81 – 100 rokov 73,68 ha drevín, 101 - 120 rokov 1,96 ha drevín. Vo vekovej triede nad 101 rokov je zastúpený najmä buk 1,19 ha, potom smrekovec, smrek, hrab a borovica. Pre účely územného plánu obce sú dôležité údaje o sortimente kategórii lesov. Tie sa v katastri obce Gbeľany vyskytujú v nasledovnom zložení a výmerách:

- hospodárske lesy (H) 175,09 ha 92%,
- ochranné lesy (O) 15,04 ha 8%.

Ochranné lesy patria do subkategórie ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy (d).

Účelové lesy (U) (prímestské a rekreačné lesy (c) sa v k.ú. obce Gbeľany nenachádzajú.

2.7.3.2 Koncepcia rozvoja hospodárskej základne primárneho sektora

POĽNOHOSPODÁRSTVO

Poľnohospodárstvo má spolu s lesným hospodárstvom významný podiel na funkčnom využívaní riešeného územia. Poľnohospodárske pôdy sú z hľadiska produkčných vlastností pôsobením klimatických zmien priemerne produkčné, rozložené v rovinnatom teréne a na plytko modelovaných svahoch. Štruktúra pestovaných plodín je priamo závislá od pôdno - klimatických podmienok, ktoré sa na území Gbeľan v súčasnosti významne zhoršili a sú z hľadiska teplôt a vlahy nevyrovnané. Je tu najmä v niektorých obdobiach prebytok, inokedy nedostatok zrážok. Ekonomicky sú udržateľné pestovanie pšenice a silážnej kukurice. Trvalé trávne porasty sa využívajú ako pastevné lúky s dokášaním a

kosné lúky. Do štruktúry poľnohospodárskej výroby v súčasnosti vstupuje trhový mechanizmus a nové ekonomické podmienky.

Rastlinná výroba je jedným z nosných pilierov spoločnosti AGRA – VÁH s.r.o. Hlavnými plodinami v čase prieskumov a rozborov boli:

1. Hustosiate obiloviny - pšenica (35% ornej pôdy),
2. Kukurica na siláž.

Pšenica tvorila významnú časť tržieb. Ich výška závisí od vývoja hektárových výnosov a jej odbytovej ceny. Z hľadiska hektárových výnosov v budúcich rokoch by nemali v pšenici klesnúť pod 3 tony a kukurice na siláž 35 ton z hektára. Sú to čísla dosiahnuté v období prieskumov a sú na úrovni celoslovenského priemeru. Zámerom je prinajmenej udržať tieto výnosy a tak zabezpečiť spoločnosti konkurencieschopnosť na trhu.

Živočíšnu výrobu návrh ÚPN – O Gbeľany akceptuje v rozsahu mierne zvýšených dnešných kapacít lokalizovaných v súčasných priestoroch.

Pásmo hygienickej ochrany druhého stupňa vodného zdroja Gbeľany a vodného zdroja Teplička nad Váhom zasahuje poľnohospodársku pôdu. Pri obhospodarovaní tejto pôdy je potrebné prísne dodržiavať opatrenia, ktoré sú súčasťou dokumentov o ochrane vodného zdroja. Všetky zásahy, ktoré sú nad rámec bežného obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy, vrátane prístupových ciest je potrebné odsúhlasiť s príslušným vodohospodárskym orgánom, orgánmi hygienickej služby a správcom vodného zdroja.

Všeobecne sa v 2. ochrannom pásme zakazuje ťažiť zemné hmoty, skladovať odpadky, hnojiť dusíkatým vápnom, liadkom, močovinou, čpavkom, skladovať chemikálie, prípravky na ochranu lesa, ropné produkty a priemyselné hnojivá s výnimkou vápenca; pri chemickej ochrane možno použiť len prípravky uvedené v platnom „Zozname povolených prípravkov na ochranu rastlín“, pred aplikáciou pesticídov je potrebné vyžiadať si súhlas orgánu hygienickej služby a vodohospodárskeho orgánu.

Z hľadiska optimalizácie využívania pôdneho fondu je potrebné na vyšších sklonoch pestovať plodiny s vysokou protieróznou účinnosťou, resp. trvalé porasty krmovín na ornej pôde. Erózne ohrozené plochy zabezpečiť hlbokokoreniami druhmi rastlín. Obrábanie pôdy realizovať s ohľadom na reliéf a sklonitosť.

Ustajnenie zvierat živočíšnej výroby spoločnosti AGRA – VÁH s.r.o. je mimo katastrálneho územia obce Gbeľany. Štruktúra chovov, početnosť stavov, parametre úžitkovosti a produkcie jednotlivých druhov hospodárskych zvierat sú dané disponibilitou objemových aj jadrových krmív, ktoré poskytuje potenciál rastlinnej produkcie po odpočítaní strát pri zbere, konzervovaní, uskladňovaní a vlastnom kŕmení. Daná je tiež podmienkami trhovej ekonomiky, kde o konkrétnom objeme a štruktúre živočíšnej výroby rozhodujú samotní agropodnikatelia. Geomorfologické členenie územia, štruktúra a pomer agrokultúr, predurčujú z hľadiska živočíšnej výroby toto územie pre pastvu hovädzieho dobytku a oviec.

Severne od kompaktného zastavaného územia obce sa v čase prieskumov a rozborov nachádzali dve provizórne haly v ktorých boli ustajnené ovce.

V priestore farmy na východnom okraji k.ú. Gbeľany boli v stajni, ktorá svojim okrajom zasahuje do k.ú. Gbeľany ustajnené ovce a kozy, v stajni, ktorá sa nachádza v riešenom k.ú. je vytvorený priestor pre 13 koní, v čase prieskumov a rozborov ich bolo ustajnených 7.

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje polohu hospodárskeho dvora (farmy) a jeho výmeru, počíta v ňom so založením a rozvojom agroturistiky, ako jednej z možných foriem rozvoja funkcie rekreácie. Jeho dotvorenie je navrhované jednopodlažnými objektmi s nízkymi sedlovými strechami.

LESNÉ HOSPODÁRSTVO

S pojmom "les" sa stretávame denne. Jeho definície môžu predstavovať biologické, ekonomické i geografické hľadiská. Najlepšie a asi aj najsprávnejšie vystihuje podstatu lesa biologické hľadisko. Podľa neho je les rozsiahly súvislý súbor rastlín (prevažne stromovitého charakteru), živočíšstva a podmienok prostredia, ktoré tvoria jednotný celok. Táto charakteristika v plnej miere vystihuje podstatu lesa ako biocenózy.

Lesy sú a zostávajú jedným z najväčších bohatstiev štátu a predstavujú významnú zložku životného prostredia človeka, poskytujú trvalý a jediný obnoviteľný zdroj drevnej suroviny. Ovpływujú a vylepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre faunu a flóru.

Lesy v katastrálnom území obce Gbeľany sú súčasťou lesného hospodárskeho celku (LHC) Dubeň.. Program starostlivosti o lesy pre lesný hospodársky celok Dubeň je platný do r. 2 025. Hospodárenie v lesoch bude pokračovať v zmysle programu starostlivosti o lesy (PSL), ktorý reguluje ťažbu, hospodárenie a ochranu lesných pozemkov.

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje funkčné plochy lesov v nezmenšenom rozsahu.

Využívanie územia na poľovníctvo, rekreáciu a táborenie by malo zostať na terajšej úrovni. Lesy v katastrálnom území Gbeľany okrem toho, že sú významnou zložkou životného prostredia, poskytujú pracovné príležitosti pre obyvateľov obce priamo pri pestovných, lesoochranárskych a ťažbových činnostiach a nepriamo pri spracovaní dreva ako prvotnom na piliarske výrobky až po finálne výrobky.

Z hľadiska zachovania stability svahov sa v hospodárskej činnosti požaduje používanie citlivých ťažbových postupov bez holorubov a obnažovania pôdneho krytu.

Urbanistický rozvoj obce spojený so zásahmi do lesov resp. lesných pozemkov sa o. i. prejaví dielčimi plošne menšími zásahmi do lesných pozemkov, ktoré nie je možné vylúčiť v rôznych častiach katastrálneho územia obce.

2.7.4 NÁVRH RIEŠENIA ZELENÉ

Celá zastavaná časť obce je bohato popretkávaná zeleňou, najmä vo forme záhrad rodinných domov. Významnou zeleňou zastavanej časti obce sú parky oboch kaštieľov, územie stromovej zelene medzi klasicistickým kaštieľom a územím bývalého JRD (súčasť navrhovaného námestia – centra). Dopĺňajú ich stromoradia pozdĺž ciest, oplotení, izolačná zeleň a zachovalá sprievodná zeleň vodných tokov.

Základom pre vytvorenie funkčného systému zelene v katastrálnom území obce je rešpektovanie priestorových rámcov urbanistického rozvoja, lesnej zelene, kostry systému zelene (v zmysle RÚSES a navrhovaných prvkov MÚSES) t. j. sprievodnej zelene rieky Váh (VD Žilina) a biokoridoru (rybovodu), toku a nivy Gbelianskeho potoka, potoka Kotrčiná, ako aj ostatných vodných tokov v k.ú., nelesnej drevinovej vegetácie, interakčných prvkov a ostatných plôch zelene.

Vo východnej časti centra obce v ploche cintorína sa nachádza chránený strom – Lipa v Gbeľanoch (za chránený strom vyhlásená v roku 1 982). Má výšku 27 m a obvod kmeňa 374 cm.

KONCEPCIA VYUŽITIA ZÁKLADNÝCH PRVKOV NAVRHOVANÉHO SYSTÉMU ZELENÉ CELOOBEČNÉHO VÝZNAMU:

Územie okolo vodných tokov – biokoridory

ÚPN – O Gbeľany rešpektuje sprievodnú zeleň hydricko-terestrického nadregionálneho biokoridoru vodný tok Váh s označením 11/25 (Nrbk1) Rieka Váh. Navrhuje zabezpečiť obnovu a výsadbu drevín autochtónnych druhov. Celé územie okolo

navrhovaných miestnych biokoridorov Mbk1 Gbeliansky potok a Mbk2 potok Kotrčiná sa navrhuje obohatiť o sprievodnú zeleň, dbať na pôvodné druhové zloženie.

Je nevyhnutné udržiavať pás sprievodnej zelene okolo vodných tokov široký minimálne 10 m od toku pozdĺž oboch brehov, v prípade len jednobrežnej vegetácie túto zvýšiť aspoň na dvojnásobok. Ornú pôdu a priemyselné areály v okolí sa navrhuje oddeliť pásom trávy, šírky 10 – 15 m, aby sa zamedzili splachy ornej pôdy do povrchových tokov. V priestore výhľadového priemyselného parku „Medzi jarkami“ navrhuje zväčšiť šírku ľavobrežnej sprievodnej zelene na min. 30 m od vodného toku Kotrčiná, ktorá bude zároveň slúžiť ako budúca vizuálna a protihluková ochrana obytného územia v obci Mojš a šírku sprievodnej zelene Gbelianskeho potoka tu zväčšiť min. na 15 m obojstranne.

V ostatných častiach navrhovaného zastavaného územia obce dodržať minimálnu šírku sprievodnej zelene 6 m obojstranne. Nárazníkový pás (10 – 15 m) by mal byť prinajmenšom zatrávnený. Je potrebné tok a jeho okolie chrániť pred akoukoľvek zástavbou pozemnými stavbami a likvidáciou brehových porastov, s výnimkou nevyhnutných opatrení správcu toku. ÚPN – O Gbeľany navrhuje tiež revitalizáciu regulovaných tokov s doplnením sprievodnej zelene. Manažment biokoridoru vyžaduje aj likvidáciu nelegálnych skládok na brehoch a monitoring invázijských druhov rastlín.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje po obvode výrobných území rešpektovať existujúce prvky a výsadbu doplnujúcej izolačnej zelene pozostávajúcej z kombinácie trávatej, kríkovej a stromovej zelene, protihlukových stien (valov) na ochranu obytných území, dobudovanie jestvujúcich protihlukových zemných valov s dosadenou a udržiavanou zeleňou (v lok. „Duhé“).

Parky v zastavanom území obce Gbeľany

ÚPN – O Gbeľany navrhuje vytvorenie oddychovej zóny pre obyvateľov obce s prvkami športu a rekreačného využívania v priestoroch navrhovaného centra – námestia. Ide o priestory, kde sa vo väzbe na navrhovaný obecný park uplatnia drobné nenáročné športoviská, zariadenia na cvičenie v zeleni, prvky detských ihrísk, lavičky.

Verejná zeleň sa navrhuje ako súčasť navrhovaného kumulovaného priestoru školstva, kultúry a športu, ktorej základom je park klasicistického kaštieľa.

Park barokového kaštieľa zostane aj v návrhovom období ako vyhradená zeleň.

FUNKČNÉ TYPY ZELENÉ

Verejná zeleň:

- park celoobecného významu, ako súčasť priestoru charakteru námestia s prioritou pešieho pohybu a pobytu, obsahujúceho miesta bezpečného zhromažďovania, miesta s lavičkami (košmi), s parkovou zeleňou, s osvetlením, so stojanmi na bicykle, s informačnými prvkami, s poskytovaním občerstvenia, s možnosťou konaní väčších spoločenských podujatí v exteriéri obce,
- park klasicistického kaštieľa, ako súčasť navrhovaného kumulovaného priestoru školstva, kultúry a športu,
- menšie parkovo upravené plochy, ako navrhované plochy verejnej zelene, ktoré sú samostatné, alebo súčasťou sekundárnych ťažiskových území („Priedanky“, „Duhé“, „Záhrady“), autobusových zastávok, drobných športovísk a detských ihrísk v zastavanom území obce,
- zeleň pozemkov bytových domov vytvára priestor pre zvýšenie kvality bývania, ako prvok zmierňujúci dopady globálneho otepľovania v mikroklimáte územia a protiklad spevnených plôch určených pre parkovanie automobilov,
- stromoradia tvorí líniová zeleň na hraniciach pozemkov, ako i zeleň popri poľných cestách a starých úvozoch,

- zeleň ciest (izolačná zeleň) - realizácia izolačnej zelene pozostávajúca z kombinácie vysokej, nízkej i strednej (krovinatej) zelene (6 m široký pás umožňuje znížiť hladinu hluku o 1dB) popri cestách,
- izolačná zeleň v priestore valov medzi obytnou a výrobnou funkciou, resp. zeleň medzi športovou a obytnou funkciou s 80% podielom drevín - izolačná zeleň pozostávajúca z kombinácie vysokej, nízkej i strednej (krovinatej) zelene ktorá umožňuje znížiť hladinu hluku pri výrobných a športových územiach.

Vyhradená zeleň:

- pozemky rodinných domov,
- areál barokového kaštieľa (hotel Château),
- areál materskej škôlky,
- plochy zelene v rámci športových objektov,
- plocha zelene pri objektoch občianskej vybavenosti.

Špeciálna zeleň:

- zeleň cintorínov.

ÚPN – O Gbeľany považuje územie cintorína za stabilizované v rámci návrhového obdobia i výhľadu.

Interakčné prvky:

- sprievodná zeleň poľných ciest,
- vegetácia na svahoch a zosuvných svahoch,
- remízky.

Z hľadiska krajinárskeho a ekostabilizačného ÚPN – O Gbeľany navrhuje udržiavanie mimolesnej stromovej a krovinnej zelene na neprodukčných plochách, plochách postihnutých eróziou, potenciálnych erózných plochách, medziach a pod., v remízkach, navrhuje udržiavanie nezapojeného porastu, odstraňovanie vzrastlejších náletových drevín, inak ponechanie porastov na prirodzený vývoj. Prípadné odstraňovanie navrhuje realizovať postupne, nie jednorázovo.

2.7.5 REKREÁCIA, CESTOVNÝ RUCH, KÚPEENÍCTVO

2.7.5.1 Súčasný stav a koncepcia podľa ÚPN – VÚC a Zadania pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany

Z ÚPN VÚC Žilinského kraja vyplýva rámec pre vytvorenie miestneho funkčno – priestorového subsystému turistiky, rekreácie a cestovného ruchu v súlade s prírodnými a civilizačnými danosťami katastra obce, ktorý zabezpečí každodennú a víkendovú rekreáciu obyvateľov obce, susedných obcí, ale tiež obyvateľov blízkych miest a ktorý vytvorí optimálnu ponuku pre domácu a zahraničnú turistiku.

Vyplýva z neho tiež podpora diferencovanej regionálnej možnosti využitia rekreácie, turistiky a cestovného ruchu na zlepšenie hospodárskej stability a zamestnanosti.

Z dokumentu Ministerstva hospodárstva SR Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike vyplýva, že katastrálne územie obce Gbeľany patrí do severopovažského regiónu, hornopovažského subregiónu, kde subregión Malá Fatra s Vrátnou dolinou a Varínske podolie (s rekreačným priestorom Jedľovina a susednou obcou Varín ako sídlom významným pre turizmus) má regionálny, celoštátny až medzinárodný význam s druhmi turizmu:

- prevládajúci domáci turizmus,
- významný podiel príjazdového turizmu,
- pobytový turizmus dlhodobý,

- krátkodobé pobyty,
- intenzívna jednodenná návštevnosť.

Formy turizmu:

- zimný horský turizmus,
- letný pobyt v horách,
- poznávací turizmus.

V k. ú. obe Gbeľany sa uplatňujú doplnkové produkty:

- pobyt na vidieku, lese, horách s nenáročnými aktivitami,
- návšteva významných podujatí,
- cykloturistika.

Sezónnosť:

- dve silné sezóny leto a zima.

Aktivity s najvyšším dlhodobým potenciálom:

- pobyt v lesnom / horskom prostredí,
- pešia turistika,
- zjazdové lyžovanie,
- pobyt na vidieku,
- poznávanie kultúrneho dedičstva.

Tabuľka 2.7-1 Rekreačné priestory v zmysle ÚPN – VÚC ŽK

Rekreačný krajinný celok	Rekreačný priestor, útvar			Funkčný		Výmera (ha)		Denná návštevnosť v hl. sezóne		Poznámka spôsob rozvoja
	Obec, k.ú.	ID	Druh, názov	Typ	Význ	Stav	Návrh	Stav	Návrh	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Varínske podolie	Varín	11,6	SRT Jedľovina	II	R	450	210	1500 Z	1500 Z	Letný pobytový pri vode Letný pobyt. v horách Zimný pobyt. v horách

Použité skratky:

Funkčný typ

II = Podhorský funkčný typ

Význam

R = Regionálny

Tabuľka 2.7-2 Návrh priestorových jednotiek rekreácie a CR regionálneho a vyššieho významu ÚPN – VÚC ŽK

Nadregionálne záujmové územia		Regionálne záujmové územia				Subregionálne záujmové územia	
Regióny cestovného ruchu		Rekreačné územné celky (okresy)		Rekreačné krajinné celky		Rekreačné priestory, útvary	
Názov RCR	Nástup. centrum	Názov RÚC	Nástup. centrum	Názov RKC	Východis. centrum	Druh, názov, význam	
Severopovažský Subregión	Žilina	Okres Žilina	Žilina	Varínske podolie	Varín	SVT Varín - Krasňany	C
Hornopovažský						SRT Varín - Jedľovina	R

SVT Sídlo významné pre turizmus – centrum turizmu regionálneho významu

SRT Stredisko rekreácie a turizmu (mimo zastavaného územia sídla)

Význam

C celoštátny

R regionálny

Blízka Vrátna dolina je známa širokým záberom svojho mimoriadneho potenciálu z hľadiska turistiky, rekreácie a cestovného ruchu, vrátane využitia geotermálnych vôd a vytvorených podmienok pre zimné lyžiarske športy s predpokladom ich rozvoja.

V rámci susedného katastrálneho územia obce Varín malo rekreačné stredisko Pod Jedľovinou rekreačnú plochu 40 ha s lôžkovou kapacitou 496 lôžok, s lyžiarskymi vlekmami

s dĺžkami 150 m a 600 m a kapacitou 380 ľudí za hod. Rekreačný priestor Pod Suchým mal 60 ha, s horskou chatou Pod Suchým s kapacitou 54 lôžok, lyžiarskym vlekom dĺžky 280 m a kapacitou 200 ľudí za hod. Autocamping Varín obsahoval bungalovy s kapacitou lôžok 80 - 90 v oplotenom pozemku a reštauráciu s kapacitou 50 osôb v interiéri a 50 miest v exteriéri.

Príloha Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja združenia obcí Mikroregiónu Terchovská dolina, Akčný plán programu rozvoja obce Gbeľany uvádza aktivity obce v rámci športovorekreačných akcií – Dobudovanie nového pomocného futbalového ihriska, s prístavbou a rekonštrukciou šatní ŠK Gbeľany a vybudovanie umelého klziska s celoročnou prevádzkou.

Zadanie pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany považuje za potrebné

- *zohľadňovať, že rozvoj funkcie rekreácie, turizmu a cestovného ruchu v Gbeľanoch musí byť materiálno–technicky, organizačne, obsahovo kompatibilný s jej rozvojom na území susediacich obcí a ďalších sídiel významných z hľadiska rozvoja tejto funkcie (Strečno, Stráňavy, Nezbudská Lúčka, Varín, Mojš, Krasňany, Stráža, Lysica, Belá a Terchová). Preto treba zhodnotiť a využiť možnosti dané susedstvom, vybudovanou rekreačnou infraštruktúrou susedov ako aj ich územnoplánovacou prípravou (s cieľom nekonkurovať, ale v ponuke vyvažovať nedostatky susedov),*
- *priestorové usporiadanie a funkčné využívanie území, zvlášť území hlavných vstupov a vjazdov do obce, musí evokovať „záchyt“ návštevníkov (v smere od Žiliny, resp. v smere od Terchovej) v Gbeľanoch, ktorého základom je zachovanie priestoru pozdĺž cesty II/583 ako prírodného voľného územia s pozadím znakov prevažujúceho vidieckeho prostredia, ktoré má bližšie k prírode, k jej ochrane, k rekreácii v prírode na rozdiel od industriálnej krajiny ako nástupu do Terchovskej doliny,*
- *problematiku cestovného ruchu, turizmu a rekreácie riešiť ako systém prepojený na systém kultúry, ochrany pamiatok, telovýchovy, športu a školstva. Treba zdôrazňovať, že časť záujmov z tejto oblasti sa prekrýva (slúži) so záujmami kultúry, telovýchovy, športu a školstva. Časť zariadení z tejto oblasti bude jednoúčelová,*
- *zohľadňovať, že prijímateľom služieb v oblasti rekreácie, cestovného ruchu a turizmu na území obce musí byť predovšetkým miestne trvalo bývajúce obyvateľstvo,*
- *doplniť skladbu prvkov systému rekreácie, turizmu a cestovného ruchu, ktorých užívanie zminimalizuje sezónnosť; posilniť prvky letnej rekreácie (sprístupnenie „malého kaštieľa“, rozšírenie športového areálu, peší a cyklisticky prístup k VD Žilina, jazdeckto, agroturistika, využitie rieky Váh na malú športovú a rekreačnú plavbu a podpora zariadení pre vodnú turistiku...),*
- *časť zariadení a území s funkciou rekreácie... riešiť mimo nového zastavaného územia obce (cyklotrasy...), časť v zastavaných územiach obce,*
- *vymedziť ťažiskový polyfunkčný komplex ako centrum cestovného ruchu, turizmu, rekreácie, športu, kultúry, vo väzbe na areál klasicistického kaštieľa, na rozšírený futbalový štadión a školský areál obsahujúci vo väzbe na pešie pobytové plochy pestrú ponuku športových, športovo–rekreačných, rekreačných, kultúrnych, školských aj spoločenských krytých i nekrytých priestorov (doplnenie tréningových ihrísk a zázemia pre futbal, športoviská pre hádzanú, volejbal, basketbal, tenis, kryté klzisko – hokej, wellness...),*
- *súčasťou riešenia problematiky rekreácie musí byť priestor námestia (okolie kostola) ako ústredný peší priestor, po obvode ktorého musia byť regulatívmi*

vytvorené podmienky aj pre uplatnenie sa prvkov rekreácie, cestovného ruchu a turizmu a občianskej vybavenosti (malé penzióny, ubytovanie v súkromí, stoličkové kapacity, služby...),

- *v každom subcentre na území obce („Priedanky“, východne od ulice Kostolnej, lok. „Duhé“...) musia byť navrhnuté prvky rekreácie (oddychové zóny – parky, lokálne ihriská, detské ihriská) vo väzbe na pešie pobytové plochy, prvky kultúry, spoločenské priestory a príp. ďalšiu základnú občiansku vybavenosť,*
- *nábregie Váhu (VD Žilina), náhradného biokoridoru, musia byť riešené ako jeden v podstate súvislý priestor – celok pre pohybovú aj pobytovú každodennú rekreáciu pri vode s pešími a cyklistickými väzbami na športový areál obce (napr. cez navrhovaný biokoridor Gbelianskeho potoka),*
- *navrhnuť plochy a priestory rozvoja agroturistiky predovšetkým vo väzbe na areál hosp. dvora (farma) príp. v iných vhodných lokalitách, kde sú možné väzby na voľnú poľnohospodársku krajinu,*
- *nezakladať nové strediská ani substrediská rekreácie...; prírastky lôžkových kapacít budú možné len v priestore Koňhory v rámci novovymedzených zastavaných území na podklade jestvujúcich chát, alebo v rámci rozvoja agroturistiky, penziónov v zastavaných územiach, či ubytovaním v súkromí,*
- *navrhnuť ďalšie parkové príp. lesoparkové územia,*
- *potvrdiť platnosť jestvujúcich turistických trás, náučného chodníka Gbeľany a okolie, prípadne ich doplniť.*

2.7.5.2 Súčasný stav obce a jej blízkeho okolia

Časť katastrálneho územia nachádzajúceho sa v extraviláne obce je charakteristická dominanciou lesných spoločenstiev. Ich okolie, priestory pasienkov a lúk sú využívané pre nenáročnú rekreáciu formou pobytu v prírode a v rekreačných zariadeniach typu rekreačných chát. Najväčšie sústredenie rekreačných chát je v priestoroch ochranného pásma NPMF medzi vrcholmi Žiar a Koňhora.

Každodenná rekreácia je sústredená do súkromných záhrad rodinných domov, ktorých funkcia sa postupne mení z hospodársko-pestovateľskej na pobytovo-rekreačnú s rastúcim podielom okrasnej zelene. Zastavaná časť obce Gbeľany je v súčasnosti využívaná na rekreačné účely aj formou chalupárstva. V obci bolo v čase prieskumov 12 domov užívaných na rekreačné účely, ako penzióny, víkendové domy, chalupy.

Pre víkendovú rekreáciu je možné využívať lokality v okolí bohaté na lesy a podhorské lúky. V lete aj formou využitia značkovaných turistických chodníkov **Gbeľany – Sedlo Žiarce – Lysica – Sedlo pod Zlieňom a Žilina (Budatín) – Dubeň – Zástranie – Kotrčina Lúčka, Stráň – Sedlo Žiarce – ponad Horný Vadičov a Lutiše – ponad Kysucký Lieskovec a Klubinu – Krásno nad Kysucou.**

Katastrom obce Gbeľany vedie časť náučného chodníka Varín a okolie v smere zo Železničnej ulice v obci Varín cestou III/2079 po križovatku ciest II/583 a III/2079, potom po ceste II/583 po križovatku s ulicou Školskou a naspäť po križovatku cesty II/583 a II/583A, odkiaľ náučný chodník pokračuje cestou II/583 v smere do obce Krasňany. Celý náučný chodník je charakterizovaný trasou Gbeľany – Krasňany – Chatová osada Pod Jedlovinou – NPR Starý hrad – Nezbudská Lúčka – Obec Strečno – Varín – Gbeľany.

Južnou časťou katastrálneho územia obce vedie Cyklodopravná Vážska cyklotrasa v trase hranica Žilinského a Trenčianskeho kraja popri Vážskom derivačnom kanáli, popri ceste II/507 a Váhu - Mikšová – Žilina (hrad Budatín) – Strečno – Lipovec – Vrútky a úsek Liptovský Mikuláš – Liptovský Hrádok v úseku Žilina (hrad Budatín) – Strečno – hrad Strečno na ktorú naväzujú Rajecká cyklomagistrála, okruh okolo Žilinskej kotliny s pripojením na ostatné vonkajšie diaľkové trasy Považskú, Kysuckú a blízka Terchovsko

- Oravská cyklomagistrála. Jadrom obce vedie Terchovsko – Zázrivská cyklotrasa z katastrálneho územia obce Teplička nad Váhom cez k.ú. Nededza pokračuje cez k.ú. Gbeľany do k.ú. Varín, kde sa pripája na trasu vedúcu m.č. Koňhora v k.ú. Varín cez k.ú. obcí Krasňany, Stráža, Lysica, Belá, Terchová do obce Zázrivá v úseku Varín – Terchová - Zázrivá. Obcou Gbeľany vedie sieť evidovaných cyklotrás. Cyklotrasa Sedlo Žiarce – Gbeľany – Varín vzájomne prepája trasy Žilina – Teplička nad Váhom – Varín; Kotrčina Lúčka, stráň – sedlo Žiarce – Lysica – Belá a cyklotrasu **Kysucké Nové Mesto – Lopusné Pažite – Dolný Vadičov – Kotrčiná Lúčka – Nededza – Gbeľany – Varín.**

Najvýznamnejším ubytovacím zariadením voľného cestovného ruchu v k.ú. obce Gbeľany je hotel Château nachádzajúci sa v centre obce a umiestnený v pamiatkovo chránenom objekte. Je to poschodový objekt s pôdorysom v tvare písmena U s cestným nádvorím. Jeho štvrtú stranu uzatvára samostatná, prízemná budova s vysokou atikou a širokou, segmentovo ukončenou vstupnou bránou. Ku kaštieli patrí park, do ktorého je orientovaná fasáda so stredným rizalitom s tympanónom. V kaštieli kedysi sídlila správa Národného parku Malá Fatra. Hotel mal v čase prieskumov kapacitu 90 lôžok v zariadeniach s rôznym vybavením a podlahovou plochou – 4 apartmány a 29 izieb. Penzión Bukovina na východnom okraji zastavaného územia obce v objekte rozmerov rodinného domu mal kapacitu 14 lôžok v jednom apartmáne a piatich izbách. V extraviláne sú to drobné rekreačné zariadenia viazaného cestovného ruchu vo forme rekreačných chát, rozmiestnené na viacerých miestach extravilánu obce vrátane ochranného pásma NPMF, najmä v údolných častiach medzi vrcholmi Žiar a Koňhora.

Stravovanie zabezpečovala reštaurácia Belene 54 - 65 stoličiek (podľa usporiadania stolov a sedadiel), vináreň (56 stoličiek) a Lobby bar, všetko v hoteli Château, hostinec Pri kaštieli 45 – 50 stoličiek + v exteriéri 40 stoličiek + detský kútik, hostinec U Žiaka 30 stoličiek + 20 v exteriéri a Bistro pod orechom (reštaurácia a pizzeria s donáškovou službou). Predpokladalo sa v ňom 30 – 35 stoličiek.

K rekreácii neodmysliteľne patrí sieť rekreačných a športových zariadení, ktoré vytvárajú primárny motivačný, alebo doplnkový sortiment služieb pre rekreantov. Na území Gbeľan je futbalové ihrisko, v základnej škole multifunkčné ihrisko a v materskej škole detské ihrisko. Ďalej sú to cyklistické a pešie chodníky, lyžiarske bežecké (biatlonové) a turistické trasy.

Pozitívnymi prvkami, podporujúcimi rozvoj rekreácie sú estetická kvalita zastavanej časti obce a extravilánu, atraktívne prírodné prostredie využiteľné pre rozvoj cestovného ruchu a turistiky, potenciál pre rozvoj letných športov – cyklistika, turistika, splavovanie Váhu (s vybavenosťou v susedných katastroch), prírodný a ľudský potenciál pre rozvoj vidieckej turistiky, hipoturistiky, hipoterapie, agroturistiky, historicko-kultúrne pamiatky (kaštieľ, mauzóleum, pomník sv. Jána Nepomuckého...), čiastočne vybudovaný tabuľový informačný systém.

Negatívnymi prvkami a prvkami, obmedzujúcimi rozvoj rekreácie sú nedostatočný sortiment ihrísk pre využitie verejnosťou, nedostatočná spolupráca v rámci regiónu, prevládajúci prímestský a krátkodobý cr.

Obec Gbeľany je susediacou obcou s obcou Varín, ako východiskovým centrom rekreačného krajinného celku Varínske podolie a sídlom významným pre turizmus (centrum turizmu regionálneho významu, rekreačného priestoru celoštátneho významu Varín – Krasňany) a stredisko rekreácie a turizmu (mimo zastavaného územia sídla) rekreačného priestoru regionálneho významu Varín – Jedľovina. V stredisku rekreácie a turizmu Jedľovina prevláda zimná návštevnosť na úrovni 1 500 osôb denne. Hlavnými formami cestovného ruchu sú zimný pobytový v horách, letný pobytový v horách a letný pobytový pri vode. Doplnkovou formou cestovného ruchu je vidiecky a prímestská rekreácia.

2.7.5.3 Návrh koncepcie rozvoja rekreácie, turizmu ale aj cestovného ruchu predpokladá:

Rekreácia sa bude v obci do roku 2 032 orientovať na voľný cestovný ruch. Viazaný cestovný ruch predstavovaný chatármi, chalupármi nemôže byť hybnou silou a výraznou motiváciou rozvoja rekreácie, lebo viaže na seba úzku skupinu ľudí. Voľný cestovný ruch vyžaduje pre svoje fungovanie motivačné prostriedky a impulzy. Motiváciou môžu byť:

- prírodné prostredie s atraktívnymi scenériami, turistickými atrakciami,
- kultúrne pamiatky (barokový kaštieľ z druhej polovice 18. stor. s hospodárskou stavbou a parkom, klasicistický kaštieľ z prvej tretiny 19. stor. s hospodárskou stavbou, kamenno-sochárske dielo – Socha sv. Jána Nepomuckého z obdobia klasicizmu, neogotická architektúra mauzólea vlastníkov gbelianskeho panstva z 19. storočia),
- estetická kvalita extravilánu aj intravilánu,
- vhodné podmienky pre letnú a zimnú turistiku,
- hodnotný ľudský potenciál pre rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky,
- relatívne vysoká návštevnosť obce turistami,
- čiastočne vybudovaný tabuľový informačný systém,
- možnosť rozvoja podnikania prepojeného s návštevou prírodných atrakcií a kultúrnych pamiatok, cukráreň, predajňa, suvenírov, stánok, a pod.,
- možnosti rozvoja cykloturistických, turistických chodníkov a existencia náučných chodníkov,
- spracovanie multimediálnych propagačných materiálov obce v rôznych jazykoch a vydanie v rámci OOCR,
- zefektívnenie spolupráce s okolitými obcami na regionálnej úrovni,
- možnosť cezhraničnej spolupráce s ČR a PL,
- možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ,
- príležitosť rozvoja rodinnej rekreácie,
- možnosť vybudovania oddychovo-spoločenských zón,
- možnosť prepojiť regionálny a mestský turizmus s prírodným prostredím obce,
- možnosti rozvoja agroturistiky spojenej aj s hipoterapiou - chov koní, oviec.

Všetky tieto motivačné faktory však musia logicky reflektovať technické a priestorové možnosti územia a prírodné danosti. Keď zohľadníme aj finančnú náročnosť všetkých rekreačných motivačných aktivít a potenciál územia predpokladáme, že do roku 2 032 sa rozvoj rekreácie bude orientovať na využitie už jestvujúcich rekreačných zariadení, ktoré sa nachádzajú v katastrálnom území obce (ubytovacie zariadenia, turistický ruch v k.ú. obce Gbeľany aj v blízkej Krivánskej Malej Fatre). Okrem toho sa predpokladá, že rozvoj ubytovacích a stravovacích kapacít bude profitovať s rozvoja rekreácie a cestovného ruchu v celom rekreačnom krajinnom celku Varínske podolie, ktorého je obec Gbeľany súčasťou, kde sú existujúce pobytové zariadenia, vybudované zjazdovky a vleky.

V rámci Varínskeho podolia a Vrátnej doliny sú najbližším rekreačným priestormi obec Varín, ako východiskové centrum rekreačného krajinného celku Varínske podolie a sídlo významné pre turizmus – centrum turizmu regionálneho významu rekreačného priestoru celoštátneho významu Varín - Krasňany a stredisko rekreácie a turizmu (mimo zastavaného územia sídla) rekreačného priestoru regionálneho významu Varín – Jedľovina. V stredisku rekreácie a turizmu Jedľovina prevláda zimná návštevnosť na úrovni 1 500 osôb denne.

Ďalej je to sídelné stredisko rekreácie a turizmu (v zastavanom území a na okrajoch sídla) Nezbudská Lúčka s priemernou dennou návštevnosťou 800 osôb denne v letnom období.

V rekreačnom priestore Belá sa nachádza aglomerácia rekreačných útvarov Belá so strediskami rekreácie a turizmu Bránica, Kubíková, Nižné a Vyšné Kamence a základňou rekreácie Belská dolina s hlavnými formami cestovného ruchu letný pobytový v horách, zimný pobytový v horách a vidiecky.

V rekreačnom priestore Terchová je aglomerácia rekreačných útvarov Vrátna s hlavnými formami cestovného ruchu letný pobytový v horách, zimný pobytový v horách a aglomerácia rekreačných útvarov Terchová s hlavnými formami cestovného ruchu letný pobytový v horách, zimný pobytový v horách a vidiecky a doplnkovými formami CR letný pobytový pri termálnej vode a zimný pobytový pri termálnej vode.

V rámci rekreačného krajinného celku Žilina a okolie je to rekreačný priestor Strečno s aglomeráciou rekreačných priestorov Strečno, kde patria strediská rekreácie a turizmu Strečno, Stráňavy a VN Žilina s hlavnými formami cestovného ruchu letný pobytový pri vode, letný pobytový v horách, zimný pobytový v horách a doplnkovými formami CR sú turizmus vidiecky a poznávací.

Obec Gbeľany môže vzhľadom k svojej polohe v nástupe do Varínskeho podolia a Vrátnej doliny „zachytiť“ vhodnými propagačnými spôsobmi významnú časť týchto návštevníkov.

Katastrálne územie obce Gbeľany slúži v súčasnosti pre každodennú aj víkendovú rekreáciu svojich obyvateľov, obyvateľov susedných obcí a Žiliny. Zimná a letná návštevnosť bude vyrovnaná, pretože motivačné aktivity a potenciál pre letné formy rekreácie sa vyrovnávajú zimnému obdobiu. Predpokladá sa návštevnosť cca 100 ľudí denne. Skutočný rozvoj rekreácie, ubytovacích a stravovacích kapacít bude závislý hlavne od investičných prostriedkov použitých na rozvoj technickej infraštruktúry, siete turistických zariadení a rozvoja služieb. Návrh ÚPN – O Gbeľany vychádza z dôvodného predpokladu, že časť katastrálneho územia charakteristická dominanciou lesných spoločenstiev - ich okolie, priestory pasienkov a lúk sú a budú aj naďalej využívané pre nenáročnú rekreáciu formou pobytu, vrátane pobytu v rekreačných zariadeniach typu rekreačné chaty. Pripúšťa zahrnutie niekoľkých území do územia výstavby rekreačných chat, či chalúp v priestore medzi vrcholmi Žiar a Koňhora.

Obec Gbeľany patrí k osídleniam s prírodnými a morfológickými danosťami umožňujúcimi vidiecku pobytovú rekreáciu a agroturistiku v nadväznosti na Kysuckú vrchovinu. Mala by sa stať priestorom cestovného ruchu so zameraním na letnú pešiu turistiku, cykloturistiku, agroturistiku. Pre podporu cestovného ruchu je potrebné zapojiť sa do rozvoja cestovného ruchu v rámci Oblastnej organizácie cestovného ruchu (OOCR) a Mikroregiónu Terchovská dolina, rozšírením sortimentu poskytovaných reštauračných a ubytovacích služieb a rozvojom ubytovania v súkromí a súkromných rodinných penziónoch. Pritom je nutné zlepšiť kooperáciu subjektov cestovného ruchu a ich spoluprácu s ostatnými aktérmi rozvoja regiónu. Tiež zintenzívniť informovanosť formami informačného portálu obce, propagačnými tlačovinami a pokračovaním vydávania polročníka Gbeľanské noviny.

Pre zachovanie prírodných hodnôt katastra obce Gbeľany bude potrebné koordinovať rekreačné aktivity a činnosti so záujmami orgánov ochrany prírody v priestore ochranného pásma Národného parku Malá Fatra ako aj v ostatných častiach k.ú. pri maximálnej snahe rešpektovať kosť ekologické stability a všetky chránené územia – jestvujúce aj navrhované biotopy, biokoridory, biocentrá a pod.

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje pretrvávajúci záujem obyvateľov Gbeľan o záhradkárstvo, chatárenie a chalupárenie. Každodenná rekreácia je sústredená do súkromných záhrad rodinných domov, ktorých funkcia sa postupne mení z hospodársko-pestovateľskej na pobytovo-rekreačnú s rastúcim podielom okrasnej zelene. ÚPN – O Gbeľany navrhuje aj naďalej využívanie zastavaného územia obce na rekreačné účely aj formou rozvoja chalupárstva, víkendových domov, penziónov.

Rozvoj ubytovacích kapacít je už v súčasnosti vhodne sústredený do jadrového územia obce. Najvýznamnejším ubytovacím zariadením voľného cestovného ruchu v k.ú. je hotel Château v pamiatkovo chránenom objekte v centre obce s kapacitou ktorá v čase prieskumov predstavovala 90 lôžok v zariadeniach s rôznym vybavením a podlahovou plochou – 4 apartmány a 29 izieb. Penzión Bukovina na východnom okraji zastavaného územia obce mal kapacitu 14 lôžok v jednom apartmáne a piatich izbách. V extraviláne sú rekreačné zariadenia viazaného cestovného ruchu vo forme rekreačných chát, najmä v priestore medzi vrcholmi Žiar a Koňhora. Predpokladá sa využitie ubytovania v súkromí, aj existujúceho bytového fondu. Doporučuje sa doplnenie diverzity ubytovacích zariadení, čo do kapacitných, kvalitatívnych ukazovateľov, ako aj z hľadiska druhovosti, prispôbiac sa pri väčších zariadeniach hmotovej štruktúre existujúcej zástavby.

V rámci podpory domáceho a zahraničného turizmu je jedným z hlavných cieľov predĺženie pobytu návštevníkov a zníženie sezónnosti rozšírením ponúkaných služieb o nové aktivity zabezpečujúce celoročné využitie. Pri budovaní vybavenosti pre pasantské formy turizmu je okrem súčasných služieb hotela Château a penziónu Bukovina nutné vytvárať podmienky aj pre prípadné krátkodobé prenocovanie ich účastníkov formou ubytovania v súkromí, ktoré bolo v súčasnosti zaznamenané len marginálne. Poznávací pasantský turizmus je popri návšteve prírodných daností a kultúrnych pamiatok nutné rozšíriť aj o poznávanie kultúrnych podujatí. Kataster Gbeľany je možné využiť pre zakladanie nových stredísk umožňujúcich kombinovaný horský a vidiecky turizmus spojený s agro a ekorekreáciou a hipoturistikou ako jazdeckú tak kočovnú.

Stravovacie zariadenia poskytujú služby v rôznych kategóriách. Je potrebné sa zamerať na podávanie špecialít regionálnej kuchyne.

V obci sa ďalej doporučuje rozvoj tradičných remesiel prípadne iných foriem ľudskej činnosti slúžiacej pre rozvoj turizmu a cestovného ruchu. Počas letnej sezóny by bolo vhodné zachovaním existujúcich a rozšírením sortimentu rôznych spoločenských a kultúrnych podujatí podporiť rozvoj cestovného ruchu a spestrenie ponuky aktivít aj pre prípad horšieho počasia.

Súčasťou rekreačných zariadení v obci sú náučné chodníky, turistické chodníky a cyklotrasy. Okrem náučného chodníka Varín a okolie sa pre priaznivcov nenáročnej pešej turistiky v katastrálnom území obce Gbeľany pripravuje trasa náučného chodníka zastavaným územím a extravilánom obce.

Spolu sú v k.ú. obce Gbeľany dve evidované turistické trasy o celkovej dĺžke 5,1 km. Gbeľany – Sedlo pod Zlieňom (žltá značka č. 8651, 2,8 km); Kotrčina Lúčka, Stráň – Krásno nad Kysucou (červená značka č. 0886b, 2,3 km).

ÚPN - VÚC ŽK zaraďuje cestu II/583 Žilina – Varín – Terchová – Zázrivá – Párnica do regionálnych turistických trás sprístupňujúcich jednotlivé regióny Žilinského kraja po cestách I., II., a III. triedy v rámci prepojenia regiónov Severopovažského a Orava. Vzhľadom na nízku intenzitu dopravy je možné používať cestu II/583 a cesty III tretej triedy aj pre cyklistickú dopravu, preto sú v obci hlavnými cyklistickými cestami cesta II/583, cesty III triedy a miestne cesty, ktoré potom prechádzajú v extraviláne do ciest cykloturistických. K.ú. obce vedú evidované cyklotrasy - cyklookruh Vodné dielo Žilina - Mojšova Lúčka – Strečno – Varín – Mojš – Žilina (modrá značka č. 2427 v k.ú. Gbeľany v dĺžke 507 m); Sedlo Žiarce – Gbeľany – Varín (žltá značka č. 8456, v k.ú. obce 2,6 km); Žilina – Teplička nad Váhom – Varín (zelená značka č. 5476 v k.ú. Gbeľany 2,2 km); Kysucké Nové Mesto – Kotrčina Lúčka – Varín (zelená značka č. 5448 v k.ú. Gbeľany 1,34 km); a trasa Kotrčina Lúčka, stráň – sedlo Žiarce – Lysica – Belá (zelená značka č. 5475 v k.ú. Gbeľany v dĺžke 2,1 km). Cez k.ú. Gbeľany je vybudovaná cyklodopravná cyklotrasa Teplička nad Váhom – Varín, ktorá je pripojená na trasu Varín – Terchová.

Z hľadiska zhodnotenia potenciálu vytipovaných lokalít v kraji v oblasti cestovného ruchu má Vodné dielo Žilina celoštátny význam. Hlavnou funkciou Vodného diela Žilina

je vodná elektráreň s výrobou elektriny, s potenciálom prímestskej rekreačnej zóny pre mesto Žilina a blízke okolie. Trasu pre cestnú cykloturistiku a in line korčuľovanie, lyžovanie na kolieskových lyžiach okolo Vodného diela Žilina (ev. č. 2427) navrhuje ÚPN – O Gbeľany sprístupniť cestou vedúcou z intravilánu obce Gbeľany, napojiť ju na cyklistické magistrály. Jej trasa sa navrhuje z centra obce okolo navrhovaného územia športu a rekreácie v súbehu s cestou III/2079 a III/2072 po mimoúrovňovom prekonaní železničnej trate do obce Mojš pokračuje k navrhovanej prístupovej ceste pre areál Aquachémie a výhľadový priemyselný park „Medzi jarkami“, a odbočuje v segregovanom koridore s prístupovou cestou k parkovisku na hranici k.ú. Gbeľany a k.ú. Mojš. Trasa po navrhovanom premostení náhradného biokoridoru dosiahne existujúcu v súčasnosti poľnú cestu a pokračuje k VD Žilina vytvorením nábehu z päty na korunu hrádze.

Súčasťou tohto návrhu je vytvorenie podmienok rekreačného využitia VD Žilina (vrátane rekreačného rybolovu) - spevnenie prístupovej cesty medzi hrádzou VD a náhradným biokoridorom, návrh parkovacích miest, využitie časti existujúcich nábehov na hrádzu na pozdĺžne parkovanie (posun dopravnej značky zákaz vjazdu od päty ku korune hrádze).

V zimnom období môžu cyklotrasy vedené mimo ciest III. triedy slúžiť ako značené upravované rekreačné bežecké lyžiarske (biatlonové) trate.

Na rieke Váh a VD Žilina je potrebné tiež rozvinúť vodácku turistiku športového charakteru, vrátane príslušnej vybavenosti (v k.ú. Varín a Mojš) s ponukou atraktívnych činností napr. kempovanie, člňkovanie, rybolov a pod.

K rekreácii neodmysliteľne patrí sieť rekreačných a športových zariadení, ktoré vytvárajú primárny motivačný, alebo doplnkový sortiment služieb pre rekreantov. Na území Gbeľany je futbalové ihrisko, v základnej škole multifunkčné ihrisko a v materskej škole detské ihrisko. Využitie týchto športových zariadení však samo o sebe nestačí pre motiváciu rozvoja rekreácie. Ďalšie možnosti pre rozšírenie sortimentu a kvality zariadení vytvára navrhované dobudovanie športového areálu o pomocné futbalové ihrisko, prevádzkovú budovu aj s občerstvením pre návštevníkov, celoročné klzisko, detské ihrisko..., v území farmy býv. JRD navrhovaný jazdecký šport a hipoturistika. Tiež paragliding a závesné lietanie, vybudovanie parkových úprav, drobných ihrísk, detských ihrísk. Návrh ÚPN – O Gbeľany na tieto aktivity nadväzuje vymedzením ťažiskového polyfunkčného komplexu ako centra cestovného ruchu, turizmu, rekreácie, športu, kultúry, vo väzbe na areál klasicistického kaštieľa, na rozšírený futbalový štadión a školský areál obsahujúceho vo väzbe na pešie pobytové plochy pestrú ponuku športových, športovo–rekreačných, rekreačných, kultúrnych, školských aj spoločenských krytých i nekrytých priestorov (doplnenie tréningových ihrísk a zázemia pre futbal, športovísk pre hádzanú, volejbal, basketbal, tenis, krytého klziska – hokej, oddychovej zóny, wellness...).

2.8 VYMEDZENIE ZASTAVANÉHO ÚZEMIA OBCE GBEĽANY

2.8.1 NAVRHOVANÉ ZASTAVANÉ ÚZEMIE OBCE

2.8.1.1 Prehľad zastavaných území obce

V riešenom území sa nachádza päť zastavaných území

- vlastná obec Gbeľany („ústredie“),
- územie železničnej dopravy a zriaďovacieho nádražia, výrobné územia severne od železničnej trate,
- areál hospodárskeho dvora (farma),

- zastavané územie areálu býv. „Aquachémie“,
- zastavané územie individuálnej bytovej výstavby severozápadne od areálu hospodárskeho dvora,
- zastavané územie kompostoviska.

2.8.1.2 Hranice jednotlivých zastavaných území obce

Zastavané územie vlastnej obce Gbeľany („ústredie“)

Tvoria ho existujúce zastavané územie obce Gbeľany a pozemky existujúcej zástavby, rozšírené o navrhované územie.

Severná hranica zastavaného územia, v smere od západu na východ, je vymedzená lomenou čiarou okraja územia existujúceho zastavaného územia, pokračuje hranicami navrhovaného, ďalej existujúceho, opäť navrhovaného a existujúceho zastavaného územia a opäť striedavo navrhovaného, existujúceho, navrhovaného, existujúceho, navrhovaného a existujúceho územia rodinných domov (resp jednotlivého rodinného domu) v lok. „Hrby“, navrhovaného územia rodinných domov „Priedanky“, existujúceho územia rodinných domov v lok. „Na skotni“ a „V potokoch“, kde končí.

Východná hranica pokračuje od severu k juhu územím existujúcich rodinných domov v lok. „V potokoch“, prekračuje Gbeliansky potok a pokračuje hranicou navrhovaného územia rodinných domov v lok. „Záhrady“ a navrhovaného zmiešaného územia obytného a občianskej vybavenosti, ďalej pokračuje lomenou čiarou okraja existujúceho územia cintorína, zalomenou čiarou navrhovaného územia IBV a okrajom existujúceho RD Bukovina a opäť navrhovaného a existujúceho územia IBV, po prekonaní cesty II/583 pokračuje zalomeným okrajom existujúceho územia RD, okrajom navrhovaného územia RD, zalomeným okrajom existujúceho územia RD, okrajom navrhovaného územia RD a zalomeným okrajom navrhovaného územia športu, kde končí.

Južná hranica je od východu k západu hranicou navrhovaného územia športu, pokračuje hranicou existujúceho a navrhovaného územia rodinných domov a lomenou čiarou navrhovaného, existujúceho územia priemyslu v lok. „Duhé“ a existujúceho územia priemyslu v lok. „Nivy“ kde končí.

Západnú hranicu od juhu k severu tvorí lomená čiara okraja územia priemyslu v lok. „Nivy“, lomený okraj navrhovaného územia športu, pokračuje lomenou čiarou okraja územia priemyslu v lok. „Nivy“, hranicou areálu územia doškolovacieho strediska a hranicou existujúceho územia rodinných domov v lok. „Hrby“, kde končí.

Zastavané územie železničnej dopravy a zriaďovacieho nádražia, výrobné územie severne od železničnej trate.

Tvoria ho existujúce zastavané územia zriaďovacieho nádražia, železnice a výrobného územia pri mimoúrovňovom križovaní ciest I/18 a III/2072.

Severný okraj od západu k východu tvorí od hranice k.ú. obce Gbeľany existujúca hranica železnice a lomený okraj existujúceho územia priemyselnej výroby pri mimoúrovňovom križovaní cesty III/2072 so železnicou, kde končí na hranici k.ú. obce.

Východný okraj zastavaného územia tvorí východný okraj katastrálneho územia obce.

Južný okraj zastavaného územia od východu k západu tvorí hranica existujúceho územia železnice cesty I/18 a III/2072 a ich križovatka.

Zastavané územie areálu hospodárskeho dvora (farmy).

Tvoria ho existujúce zastavané územie areálu hospodárskeho dvora (farmy), hranicou je lomená čiara okraja územia s prevahou poľnohospodárskej výroby.

Západný okraj zastavaného územia tvorí západný okraj katastrálneho územia obce.

Zastavané územie areálu býv. „Aquachémie“.

Jeho hranice tvorí lomená čiara okraja existujúceho zastavaného územia areálu býv. „Aquachémie“ južne od železničnej trate, ktoré susedí s územím voľnej krajiny, na západnej strane čiastočne s územím biokoridoru Gbelianskeho potoka.

Zastavané územie individuálnej bytovej výstavby.

Jeho hranice tvorí okraj navrhovaného zastavaného územia existujúcej IBV nachádzajúcej sa medzi biokoridorom Gbelianskeho potoka, ktorý tvorí jeho hranice zo západnej strany, miestnou cestou na hranici k.ú. Gbeľany, ktorá tvorí jeho hranicu z východnej a čiastočne z južnej strany. Zostatok južnej hranice a severná hranica susedia s územím voľnej krajiny.

Zastavané územie kompostoviska.

Jeho hranice tvorí obrysová čiara navrhovaného malého kompostoviska nachádzajúceho sa severovýchodne od cintorína v tvare obdĺžnika.

2.9 VYMEDZENIE OCHRANNÝCH PÁSIEM A CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ PODĽA OSOBITNÝCH PREDPISOV

V riešenom území sa uplatňujú nasledovné ochranné pásma (OP):

2.9.1 OCHRANA ÚZEMÍ Z HĽADISKA PAMIATKOVÉHO ZÁUJMU (zák.č.49/2002 Z.z. v znení zák.č.479/2005 Z.z.)

- 1) Rešpektovať návrh na vyhlásenie ochranného pásma NKP, v ďalších stupňoch územnoplánovacej dokumentácie rátať s reguláciou priestorového usporiadania a funkčného využívania územia na základe podmienok, stanovených v právoplatnom rozhodnutí o vyhlásení ochranného pásma uvedených kultúrnych pamiatok:
 - Ochranné pásmo NKP kaštieľ s areálom č. ÚZPF 1340/1-3 (tzv. veľký kaštieľ – barokový)
 - Ochranné pásmo NKP kaštieľ a parkom č. ÚZPF 1341/1-2 (tzv. malý kaštieľ, resp. klasicistická kúria).
- 2) Rešpektovať areály NKP
 - NKP kaštieľ s areálom č. ÚZPF 1340/1-3
 - NKP kaštieľ a parkom č. ÚZPF 1341/1-2
- 3) Rešpektovať archeologické náleziská evidované v CEANS
 - GBEĽANY, poloha „Háj pod Bukovinou“ – včasný stredovek, pohrebisko,
 - GBEĽANY, poloha „oráčiny na Z od kaštieľa“ – neskoro halštadské a včasnostredoveké sídlisko,
 - GBEĽANY, poloha „Lány“ – k. púchovská stredovek – sídlisko,
 - GBEĽANY, poloha „Hradisko“ – stredovek, dve opevnenia,
 - GBEĽANY, poloha „Pod Dielcom“ – eneolit, k. lužická, včasný stredovek – sídlisko,
 - GBEĽANY, poloha „Hrádok“ – podľa názvu možné historické opevnenie.

2.9.2 OP Z HĽADISKA OCHRANY PRÍRODY (zák.č.543/2002 Z.z. v platnom znení)

- ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra s 2° ochrany,
- ostatné katastrálne územie Gbeľany 1° ochrany.

2.9.3 OP Z HĽADISKA ŽIVOČÍŠNEJ POĽNOHOSPODÁRSKEJ VÝROBY

- ÚPN – O Gbeľany navrhuje uplatniť ochranné pásmo hospodárskeho dvora (farmy): 20 m od oplotenia.

2.9.4 POŽIADAVKY NA OBMEDZENIE OŽIARENIA S PRÍRODNÉHO ŽIARENIA

(zák.č. 355/2007 Z.z. a vyhl.č. 528/2007 Z.z.)

2.9.5 OP Z HLADISKA DOPRAVNÝCH ZARIADENÍ (zák.č.135/61 Zb. v znení zák.č.524/2003 Z.z.)

2.9.5.1 Cesty

▪ od ciest I. triedy mimo zastavanom územie	50 m od osi vozovky
na obe strany
▪ od ciest II. triedy mimo zastavanom územie	25 m od osi vozovky
na obe strany
▪ od ciest III. triedy mimo zastavanom územie	20 m od osi vozovky
na obe strany,
▪ od miestnych ciest mimo
zastavané územie	15 m od okraja vozovky
na obe strany.

2.9.5.2 Železničné komunikácie

▪ železničná trať	60 m od osi krajnej koľaje
▪ železničná vlečka	30 m od osi koľaje.

2.9.5.3 Civilné letectvo

Katastrálne územie obce Gbeľany sa nachádza v horizontálnom priemete ochranných pásiem Letiska Žilina, určených rozhodnutím Dopravného úradu č. 2452/2017/ROP-120-OP/9575 zo dňa 29.03.2017, z ktorých vyplýva obmedzenie, ktoré je stanovené:

- kritickým ochranným pásmom proti laserovému žiareniu; v tomto ochrannom pásme sa zakazuje najmä umiestňovať, prevádzkovať a používať laserové zariadenie, ktorého úroveň vyžarovania je vyššia ako $5\mu\text{W}/\text{cm}^2$, ak by takéto zariadenie mohlo spôsobiť doznievanie zrakového vnemu alebo oslepenie prudkým jasom pilota a mohla byť ohrozená bezpečnosť leteckej prevádzky.

V zmysle leteckého zákona je Dopravný úrad dotknutým orgánom v povoľovacom procese stavieb letísk, heliportov a stavieb pre letecké pozemné zariadenia a ďalej uvedených stavieb a využitia územia pre ktoré sa vyžaduje súhlas Dopravného úradu. Súhlas na zhotovenie, umiestnenie alebo užívanie stavby, zariadenia nestavebnej povahy alebo vykonávanie činností, alebo využívanie územia, ktoré by svojimi vlastnosťami mohli ohroziť bezpečnosť leteckej prevádzky, sa vyžaduje, ak:

- by svojim charakterom mohli narušiť ochranné pásma Letiska Žilina,
- sa ich najvyšší bod nachádza vo výške 40 m a viac nad terénom,
- môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov alebo leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia veľmi vysokého napätia 110 kV a viac, veterné turbíny, energetické zariadenia alebo vysielačnice,
- môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá alebo silné svetelné zdroje, veterné turbíny a nadzemné elektrické vedenia s napätím viac ako 1 000 V vedúce ponad údolia alebo v blízkosti diaľnic, rýchlostných ciest a ciest I. triedy.

2.9.6 OP Z HLADISKA TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY

2.9.6.1 Ochranné pásma vonkajšieho elektrického vedenia

(zák.č.251/2012 Z.z.)

sú vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča

- 400 kV vedenie 25 m,
- 110 kV vedenie 15 m,
- 22 kV vedenie vzdušné 10 m,
- zemný kábel do 110 kV 1 m,
- 22 kV vedenie v lesných priesekoch 7 m,
- vonkajšie trafostanice 22/0,4 kV 10 m od konštrukcie stožiaru,
- el. stanice do 110 kV 10 m od objektu,
- kioskové trafostanice nevyžadujú ochranné pásmo, ochranné pásmo stanovuje samotná stavba TS.

pri napätí od 1 kV do 35 kV vrátane

- vodiče bez izolácie 10 m, v súvislých lesných priesekoch 7 m
- vodiče so základnou izoláciou 4 m, v súvislých lesných priesekoch 2 m,
- závesné káblové vedenie 1 m.

2.9.6.2 Ochranné pásmo plynovodu

(zák.č.251/2012 Z.z.)

Ochranné pásmo je územia bezprostredne priľahlé ku plynárenskému zariadeniu a plynovodu, jeho vzdialenosť je stanovená od osi plynovodu na každú stranu, alebo od oplotenia regulačnej stanice.

- VTL plynovody a prípojky do DN 200 mm 4 m,
- VTL plynovody a prípojky do DN 500 mm 8 m,
- NTL a STL plynovody a prípojky do DN 200 mm 4 m,
- NTL a STL plynovody a prípojky v zast. území 1 m,
- regulačné stanice, technologické objekty 8 m.

Podľa ustanovenia § 79 ods. 5 a 6 a ustanovenia § 80 ods. 4 zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zriaďovať stavby v ochrannom pásme a bezpečnostnom pásme plynárenského zariadenia a vykonávať činnosti v ochrannom pásme plynárenského zariadenia možno len po predchádzajúcom súhlase prevádzkovateľa siete a za podmienok ním určených.

2.9.6.3 Bezpečnostné pásmo plynovodu

(zák.č. 251/2012 Z.z.)

Bezpečnostné pásma slúžia na zamedzenie, respektíve zmiernenie účinkov prípadných porúch, havárií plynárenských zariadení. Pásmo ochrany je stanovené od osi plynovodu na každú stranu. Bezpečnostné pásmo pre STL plynovody v zastavanom území určuje dodávateľ plynu pri rešpektovaní STN 386415, STN 736005.

- VTL plynovod a prípojky nad 4 MPa a DN do 500 mm 150 m,
- VTL plynovod a prípojky do 4 MPa a DN do 350 mm 20 m,
- STL plynovod a prípojky vo voľnom teréne 10 m,
- STL plynovody v zastavanom území určuje dodávateľ plynu,
- regulačné stanice, technologické objekty 50 m.

Podľa ustanovenia § 79 ods. 5 a 6 a ustanovenia § 80 ods. 4 zákona č. 251/2012 Z. z. o

energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zriaďovať stavby v ochrannom pásme a bezpečnostnom pásme plynárenského zariadenia a vykonávať činnosti v ochrannom pásme plynárenského zariadenia možno len po predchádzajúcom súhlase prevádzkovateľa siete a za podmienok ním určených.

2.9.6.4 Kábelovod katódovej ochrany plynovodov

- ochranné pásmo 40 m

2.9.6.5 Ochranné pásmo vodovodov a kanalizácií

(zák.č.442/2002 Z.z., § 19)

- verejné vodovody a kanalizácie 1,8m od osi
do priemeru 500 mm na každú stranu.

Dodržať minimálnu vzdialenosť určenú k ochrane vodovodného a kanalizačného potrubia v zmysle Zákona č. 442/2002. Z.z. O verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách § 19 odst.2, ktorým sa vymedzuje pásmo ochrany verejného vodovodu (VV) a verejnej kanalizácie (VK) v šírke 1,8m (do DN500mm) a v šírke 3,0m (nad DN500mm) od osi kanalizačného potrubia na obidve strany. V pásme ochrany je podľa odst.5/ zakázané vykonávať zemné práce, umiestňovať stavby, konštrukcie - iné podobné zariadenia, vykonávať činnosti, ktoré obmedzujú prístup k VV, VK, alebo ktoré by mohli ohroziť ich technický stav, vysádzať trvalé porasty, umiestňovať skládky, vykonávať terénne úpravy.

2.9.6.6 Ochranné pásma elektronických komunikač. vedení

(zák.č.656/2004 Z.z.)

Pre elektronické komunikačné vedenia platia ustanovenia zák.č.656/2004 Z.z. ako i STN 73 6005 o priestorovej úprave vedení technického vybavenia.

- verejné elektronické komunikácie 1 - 1,5 m od osi na každú stranu , hĺbka a výška 2,0 m od úrovne zeme a okruh 2,0 m u nadzem. vedení.

2.9.7 PÁSMA HYGIENICKEJ OCHRANY VODNÉHO ZDROJA

(zákon o vodách č. 364/2004 Z.z. a vyhl.č.29/2005 Z.z.)

Pásmo hygienickej ochrany I. stupňa vodného zdroja Gbeľany,
Pásmo hygienickej ochrany II. stupňa vodného zdroja Gbeľany,
Pásmo hygienickej ochrany II. stupňa vodného zdroja Teplička nad Váhom.

2.9.8 OP Z HLADISKA PRÍRODNÝCH LIEČIVÝCH ZDROJOV (vyhl. MZ SR č. 481/2001 Z.z.)

Ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov sa v riešenom území nenachádzajú.

2.9.9 OP Z HLADISKA LESNÝCH POZEMKOV (zák.č.326/2005 Z.z.)

Ochranné pásmo lesa tvoria pozemky vo vzdialenosti 50 m od hranice lesného pozemku (§ 10, ods.(1) zák. č. 326/2005 Z.z.z 23.06.2005).

V lokalitách, kde bude požiadavka na umiestnenie stavieb do vzdialenosti 50 m od hranice lesného pozemku, sa požaduje záväzné stanovisko orgánu štátnej správy lesného hospodárstva.

2.9.10 OP POHREBÍSK (§ 15 odseku 7 zákona č. 398/2019 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2010 Z.z. o pohrebníctve)

Obec môže všeobecne záväzným nariadením ustanoviť ochranné pásmo pohrebiska. Obec vo všeobecnom záväznom nariadení určí šírku ochranného pásma pohrebiska v rozsahu najviac 50 m od hranice pozemku pohrebiska, pravidlá povoľovania a umiestňovania budov a stavieb v ňom so zreteľom na pietny charakter pohrebiska a ustanoví činnosti, ktoré nie je možné v ochrannom pásme vykonávať počas pohrebu.

2.9.11 CHÚ Z HĽADISKA OCHRANY PRÍRODY (zák.č.543/2002 Z.z. v platnom znení)

Nenachádzajú sa.

2.9.12 OCHRANA DREVÍN

- chránený strom Lipa v Gbeľanoch.

2.9.13 OCHRANA ÚZEMÍ Z HĽADISKA REŠPEKTOVANIA RÚSES (zák.č.543/2002 Z.z. v platnom znení)

Genofondová lokalita regionálneho významu (číslovanie podľa aktualizovaného RÚSES okresu Žilina, Bytča, Kysucké Nové Mesto)

- ZA 13 Jalovec – Lysica na hranici s k.ú. Lysica.

Biocentrá

- regionálne biocentrum 11/17 (Rbc19) Jalovec – Požeha na hranici s k.ú. Lysica a Horný Vadičov,
- navrhované miestne biocentrum Mbc1 – „Medzi jarkami“ – lokálne biocentrum – na hranici s k.ú. Mojš,
- navrhované miestne biocentrum Mbc2 – park pri kúrii,
- navrhované miestne biocentrum Mbc3 – park pri kaštieli,
- navrhované miestne biocentrum Mbc4 – lesný porast Pod Ladňou,
- navrhované miestne biocentrum Mbc5 – pramenná oblasť Gbelianskeho potoka.

Biokoridory

- hydricko-terestrický nadregionálny biokoridor 11/25 (Nrbk1) Rieka Váh,
- terestrický regionálny biokoridor Rbk11 Brodnianka – Lysica,
- navrhovaný miestny biokoridor Mbk1 Gbeliansky potok,
- navrhovaný miestny biokoridor Mbk2 potok Kotrčiná,
- navrhovaný miestny biokoridor Mbk3 – prepojenie Gbelianskeho potoka – ekotón Pod Ladňou - Pod Dielom,
- navrhovaný miestny biokoridor Mbk4 – prepojenie Mbc4 – Hradisko – Kutina,
- navrhovaný miestny biokoridor Mbk5 – hrebeň Koňhora – Rbk11 Brodnianka – Lysica.

2.9.14 CHÚ Z HĽADISKA VODOHOSPODÁRSKEHO (zák.č.364/2004 Z.z.)

- Chránená vodohospodárska oblasť (CHVO) Beskydy – Javorníky (zák. č. 364/2004 Z.z. a nariadenie vlády SSR č. 13/1987 Zb. o CHVO Beskydy – Javorníky).

Pre križovanie inž. sietí s vodnými tokmi platí STN 736822. Z vodohospodárskeho hľadiska je potrebné ochraňovať:

- pobrežné pozemky pri drobných vodných tokoch v šírke 10 m pozdĺž vodohospodársky významného toku Váh a 5 m od brehovej čiary ostatných vodných tokov (§ 49, ods.(2) zák. č. 364/2004 Z.z.),

- ochranné pásmo vodnej nádrže Žilina v šírke 10 m od zátopovej čiary, pri max. hydrostatickej hladine 352,00 m n.m.,
- inundačné územia drobných vodných tokov (§ 46, ods.(3) a § 63, ods.(2), písm. b zák. č. 364/2004 Z.z.),
- rešpektovať odvodňovací kanál (kanál „C“ krytý) vrátane ochranného pásma 5 m od jeho osi; prípadné križovanie alebo súbeh s cestami a inžinierskymi sieťami riešiť podľa STN 73 6961,
- zachovať ochranné pásmo pre opravy, údržbu a povodňovú aktivitu v šírke min.6,0 m od brehovej čiary toku (vykonávacía norma STN 75 2102).

2.9.15 CHRÁNENÉ LOŽISKOVÉ ÚZEMIA A LOŽISKÁ NEVYHRADENÉHO NERASTU (zák.č.569/2007 Z.z. v znení zák.č.515/2008 Z.z., zák.č.44/1988 Zb. Nenachádzajú sa.

2.9.16 CHRÁNENÉ ÚZEMIA PRE PRIEBEH RÁDIORELÉOVÝCH SPOJOV (zák. č. 610/2003 Z.z).

Pre priebeh súčasných a plánovaných trás rádioreléových spojov chrániť územie nad zastavaným územím, a nad voľným terénom podľa vyjadrenia prevádzkovateľa v zmysle zák. č. 610/2003 Z.z. § 69 odst. 6.

2.10 NÁVRH NA RIEŠENIE ZÁUJMOV CIVILNEJ OCHRANY, OBRANY ŠTÁTU, POŽIARNEJ OCHRANY, OCHRANY PRED POVODŇAMI

2.10.1 NÁVRH NA RIEŠENIE ZÁUJMOV CIVILNEJ OCHRANY

Ochranu obyvateľov obce Gbeľany ÚPN – O Gbeľany navrhuje riešiť v súlade s § 15 zákona NR SR č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

Riešenie záujmov civilnej ochrany obsahuje:

- zabezpečenie ochrany obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok, pri mimoriadnej udalosti spojené s ich únikom (vyhláška MV SR č. 533/2006 Z.z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení neskorších predpisov),
- zabezpečenie druhu a rozsahu stavebnotechnických požiadaviek zariadení civilnej ochrany zameraných na ochranu života, zdravia a majetku a technických podmienok zariadení, na utváranie predpokladov na znižovanie rizík a následkov mimoriadnej situácie a v čase vojny a vojnového stavu (vyhláška MV SR č. 532/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a o technických podmienkach zariadení civilnej ochrany v znení neskorších predpisov),
- zabezpečenie materiálom civilnej ochrany a humanitárnej pomoci (vyhláška MV SR č. 314/1998 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečovanie hospodárenia s materiálom civilnej ochrany v znení neskorších predpisov),
- zabezpečenie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany (vyhláška MV SR č. 388/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečovanie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany v znení neskorších predpisov).

Z hľadiska ďalších požiadaviek civilnej ochrany sa požaduje dodržiavať nasledovné regulatívy:

- neumiestňovať novú výstavbu do územia ohrozeného 50 ročnou resp. 100 ročnou vodou z miestnych tokov,
- neumiestňovať novú výstavbu do zosuvného územia,
- individuálnu a hromadnú bytovú výstavbu umiestňovať mimo územia určeného na výstavbu a prevádzkovanie priemyselných zón,
- v ďalších stupňoch územnoplánovacej dokumentácie riešiť spôsob a rozsah ukrytia obyvateľstva obce podľa § 4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a o technických podmienkach zariadení civilnej ochrany a § 15 ods. 1 písm. e) zákona NR SR č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov,
- v ďalších stupňoch územnoplánovacej dokumentácie spôsob a rozsah ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb riešiť podľa § 4 ods. 3, 4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a o technických podmienkach zariadení civilnej ochrany a § 16 ods. 1 písm. e) resp. § 16, ods. 12 zákona NR SR č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov,
- budovanie ochranných stavieb vykonávať z analýzy územia obce z hľadiska možných mimoriadnych udalostí a pre obdobie vojny a vojnového stavu,
- v prípade bytovej výstavby (IBV), bude rozsah povinnej výstavby zariadení CO riešený budovaním ochranných stavieb v jednoduchých úkrytoch, budovaných svojpomocne.

V súvislosti s civilnou ochranou obyvateľstva je potrebné uplatniť požiadavku, aby každoročne boli komisionálne kontrolované najmä stavy všetkých vodných tokov a prípadné nedostatky, defekty malého rozsahu (padnuté kmene, konáre, odpad a pod), boli okamžite odstránené. V prípade povolenia stavieb do územia, kde hrozí vybreženie vodných tokov je potrebné stanovisko správcu toku.

Pre ochranu územia už realizovaných stavieb, pri všetkých vodných tokoch, sa v riešenom území požaduje realizovať organizačné opatrenia pravidelnou údržbou korýt.

2.10.2 NÁVRH NA RIEŠENIE ZÁUJMOV OBRANY ŠTÁTU

Podľa dostupných informácií na riešené územie a na spádové územie ÚPN – O Gbeľany neboli a nie sú uplatňované žiadne požiadavky z hľadiska záujmov obrany štátu (MO SR). Preto nie je nutné riešiť príslušnú problematiku.

2.10.3 NÁVRH NA RIEŠENIE ZÁUJMOV POŽIARNEJ OCHRANY

2.10.3.1 Stav

Požiarna ochrana je na území obce Gbeľany zabezpečovaná predovšetkým cez Okresný hasičský a záchranný zbor, dislokovaný v Žiline. Popri ňom je v obci k dispozícii aj Dobrovoľný hasičský zbor s počtom v čase prieskumov 42 členov, naviazaný na existujúcu hasičskú zbrojnicu v centre obce Gbeľany s primeraným a obnovovaným vybavením. Jeho technikou predstavovali motorové vozidlo Avia, čerpadlá a agregáty, vaky na hasenie lesných požiarov a pracovné náradie.

Z hľadiska súčasného stavu potreba vonkajšej požiarnej vody je v dostatočnom množstve zaistená z jestvujúceho rozvodu vody. Na rozvodnej sieti je primerané

množstvo požiarneho hydrantov. Vnútnú potrebu požiarnej vody majú všetky objekty riešené podľa platnej legislatívy, tak ako aj iné protipožiarne opatrenia. Riešenie požiarnej vody pre výrobné územia sa navrhuje z verejného vodovodu, alebo individuálne z neverejných zdrojov.

2.10.3.2 Návrh

Návrh ÚPN – M Gbeľany vychádza zo zákona č.314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi a následnej legislatívy. v rámci návrhového obdobia do roku 2 032 bude naďalej požiarne ochrana na území obce zabezpečovaná predovšetkým cez Okresný hasičský a záchranný zbor, dislokovaný v Žiline a popri ňom aj Dobrovoľným hasičským zborom s materiálnotechnickou základňou v hasičskej zbrojnici (bez stálej obsluhy), ktorá je stabilizovaná vo vhodnej polohe centra obce Gbeľany. Má primerané a obnovované vybavenie.

Stav hasičskej zbrojnice je z hľadiska stavebno-technického i plošného vyhovujúci pre návrhové obdobie územného plánu obce, jej poloha je vhodná i s prihliadnutím na polohu lesov. Zdroje vody sú pri výpočtoch potreby navrhované tak, aby vyhovovali aj na hasenie požiarov. Fungovanie ohlasovne požiarov, je zabezpečované obcou Gbeľany. Odberné miesta, stav hydrantovej siete je potrebné doplniť v zmysle návrhu zásobovania obce vodou. Objem vodojemu postačuje aj pre návrhové obdobie. Návrh vodného hospodárstva ÚPN – O Gbeľany prezentuje aj požiadavky na zabezpečenia vody na hasenie požiarov vychádzajúc z vyhlášky MV SR č. 699/2004 Z.z. o zabezpečení stavieb vodou na hasenie požiarov pričom prihliada na možnosti dané smernou metodikou spracovávaní ÚPN – O.

Pri navrhovaní prístupových komunikácií je nutné riešiť požiadavky protipožiarnej bezpečnosti vyplývajúce z vyhlášky MV SR číslo 94/2004, ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarne bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb v znení neskorších predpisov. Napr. je potrebné riešiť v súlade § 82 cit. vyhlášky Prístupové komunikácie v nových sídelných útvaroch. Pri neprejazdných jednopruhových prístupových komunikáciách dlhších ako 50 m na konci komunikácie riešiť slučkový objazd alebo plochu umožňujúcu otáčanie požiarneho vozidla v zmysle § 82 ods. 5 cit. vyhlášky.

Vnútnú potrebu požiarnej vody budú mať objekty zabezpečené podľa platných legislatívnych predpisov formou hasiacich prístrojov a vnútorných požiarneho hydrantov, čo sa bude vzťahovať aj na navrhované objekty.

Územný plán obce Gbeľany z hľadiska ochrany pred požiarmi navrhuje:

- Dôsledné uplatňovanie legislatívnych požiadaviek vyplývajúcich zo zákona NR SR č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi.
- Za rozhodujúcu zásahovú jednotku považovať i naďalej jednotku HaZZ v Žiline.
- Podporovanie materiálneho a technického rozvoja Dobrovoľného hasičského zboru.
- Vykonávanie osvetly o protipožiarnej ochrane v základnej škole a prostredníctvom rôznych spoločenských a športových podujatí v obci.

2.10.4 NÁVRH NA RIEŠENIE ZÁUJMOV OCHRANY PRED POVODŇAMI

2.10.4.1 Stav

Hydrologicky leží katastrálne územie v povodí rieky Váh, do ktorej sa vlieva okrajom k.ú. Gbeľany tečúci potok Kotrčiná, ktorého ľavostranný prítok Gbeliansky potok

predstavuje hydrologickú os katastrálneho územia. Pramení v priestore Jedličník pod Hradiskom, preteká pomedzi vrcholmi Hradisko a Koňhora a v severnej časti k.ú. priberá pravostranný bezmenný prítok pritekajúci od vrcholu Hradisko 652 m n.m., južnejšie je súbežný z východnou hranicou k.ú. kde priberá dva ľavostranné bezmenné prítoky pritekajúce z k.ú. Varín. Potom sa otáča mierne na juhozápad a preteká ťažiskom zastavaného územia obce a pokračuje smerom južným až juhozápadným k sútoku s potokom Kotrčiná. Gbeliansky potok je v intraviláne upravený na Q100, teda na prevedenie „storočnej vody“. Do potoka Kotrčiná je zaústený ľavostranný prítok Hnivý kanál do ktorého ústí pravostranný prítok Kanál. Hnivý kanál preteká západnou časťou k.ú. Gbeľany medzi „doškolovacím strediskom“ a obytným územím a pokračuje v priestore medzi územím priemyselnej výroby a územím bývania v rodinných domoch. Kanál priteká do Hnivého kanála od západu pozdĺž cesty II/583. Vodný tok Hnivý kanál a Kanál sú v k.ú. Gbeľany na mnohých miestach zatrubnené.

Významným vodným tokom v k.ú. Gbeľany je náhradný biokoridor, ktorý prepája tok Varínky VD Žilina s tokom rieky Váh v meste Žilina. Do náhradného biokoridoru je zaústený potok Kotrčiná.

Režim väčšiny potokov v území je typický stredohorský snehovo – dažďový, s akumuláciou vody a nízkymi stavmi v decembri až februári, vysokou vodnosťou v apríli až máji (maximálnymi stavmi prevažne v apríli) a nízkymi stavmi v septembri. V horských častiach tokov sa maximálne stavy posúvajú na koniec apríla až začiatok mája, v kotlinových tokoch na koniec marca až začiatok apríla.

Z vodohospodárskeho hľadiska bola (v čase prieskumov) centrálna kotlinová oblasť regiónu Žiliny na rozhraní vyrovnanej bilancie – suma zrážok v priebehu roka i počas vegetačného obdobia bola len o málo vyššia ako potenciálny výpar z územia. Počas vegetačného obdobia mala i zápornú bilanciu (až do 60 - 80 mm vlahy). Väčšina územia mala počas vegetačného obdobia prebytok vlahy 50 -150 mm. Z dlhodobých trendov vývoja odtokových koeficientov možno pozorovať percentuálny nárast odtoku v porovnaní s množstvom zrážok – odtokové koeficienty sa pohybovali okolo 4,4 – 0,6. Potenciálny výpar v území sa pohyboval ročne v rozmedzí 450 – 600 mm.

Rozkolísanosť odtoku je daná jednak časovým rozdelením vodnatosti podľa mikroklimatických pomerov, jednak podložím, ale aj zmenou kultúr v neprospech krajinej vegetácie tvoriacej zachytávajúce bariéry.

Obec Gbeľany má vypracovaný povodňový plán záchranných prác obce, z ktorého vyplývajú zámer riadenia a vykonávania povodňových záchranných prác, zoznamy orgánov, komisií a štábov, ktoré riadia a zabezpečujú ochranu pred povodňami, stupne povodňovej aktivity, predpovedná povodňová služba, hlásna povodňová služba, varovanie obyvateľstva, popis povodňových záchranných prác obce a sily a prostriedky na výkon povodňových záchranných prác.

Povodňový plán záchranných prác obce ďalej určuje objekty náhradného ubytovania (ZŠ, MŠ a školskú jedáleň).

Z povodňových máp je vypracovaná mapa zaplaveného územia vplyvom prielomovej vlny od VD Liptovská Mara.

Z hľadiska ochrany pred povodňami je potrebné:

- aktualizácia plánov povodňových záchranných prác,
- kontrola vyčistenia zanesených vybudovaných prepážok v lesných porastoch,
- odstránenie nevhodných priepustov na vodných tokoch, resp. vybudovanie nových,
- odstraňovanie nánosov na vodných tokoch,
- vyčistenie priepustov,

- zákaz sypania odpadov do vodných tokov, ukladania drevnej hmoty v tesnej blízkosti vodných tokov, činnosti pri ktorých dochádza k zužovaniu profilu vodných tokov.

Využívanie krajiny poľnohospodárskou prvovýrobou eliminuje spolu s lesmi riziko záplav v obci. Okrem toho pravidelné čistenie potokov, údržba zelene a brehov je ďalším faktorom pre bezproblémový odtok zrážok z územia.

2.10.4.2 Návrh protipovodňových opatrení

Dokument „Povodňový plán záchranných prác obce“ je materiál, ktoré reaguje na povodňový potenciál vodných tokov, navrhuje rad významných opatrení s cieľom ochrany, varovania a vykonávania záchranných prác. Tento dokument navrhuje Územný plán obce Gbeľany plne rešpektovať.

Pri odvádzaní vôd do povrchovým vôd navrhuje ÚPN – O Gbeľany opatrenia na ich spomaľovanie z povrchového odtoku. Vodozadržné opatrenia majú preventívny význam z hľadiska protipovodňovej ochrany územia a sledujú ciele:

- v maximálnej možnej miere zadržať zrážkové vody, za účelom zavlaženia pôdy pre poľnohospodársku výrobu,
- ochranu územia pred škodami, spôsobenými nadmerným zatopením pôdy pri dlhodobých zrážkach,
- ochranu územia pred následkami povodňovej vlny v prípade extrémnych zrážok.

Súbor typov ochranných opatrení je navrhovaný podľa charakteru každej dotknutej lokality a cieľa, ktorý sa má úpravou na toku dosiahnuť. V prípade potreby zadržania vody v území sa odporúča najmä na menších výveroch a stružkách niekoľko typov prevažne drevených prehrádzok z pilot z guľatiny a zo zvislých, alebo vodorovných guľatín, alebo prahov kombinovaných s prúťím, alebo konármi. Prahy je možné navrhnuť aj zo šikmých guľatín, kombinovaných so živým vrbovým prúťím resp. z guľatiny s kmeňmi stromov s konármi a prúťím. Odporúčané sú aj návrh zápleťových plôtikov dvojradých (piloty z kmeňov a vrbový zápleť), garnisáž (piloty a výrezy z guľatiny s prúťím a konármi prekladanými kameňmi). Na ochranu ciest, najmä spevnených, ale aj poľnohospodárskej pôdy to môžu byť najmä vodorovné prahy zo vsakovacou jamou, prípadne zo vsakovacou ryhou a záchytné priehlahy (s výkopkom, jeho premiestnením vytvárajúcim terénnu vlnu a s výsadbou drevín). Záchyty podzemnej vody a rozptýlených prameňov pomocou zberných šikmých drénov a zbernej jímky je možné navrhnuť pri menších podzemných výveroch. Na väčších, alebo strmších potokoch v širších roklinách sú to kamenné prehrádzky z gabiónov (gabiónové koše plnené kameňom). Významným protipovodňovým opatrením sú aj neprietočné (suché) poldre a prietočné poldre.

Situovanie nových stavebných objektov je navrhované v súlade so zákonom č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami. V zmysle tohto zákona je navrhovaná ochrana inundačných území vodných tokov, zamedzuje sa v nich výstavba a iné nevhodné činnosti.

Správca vodných tokov v zmysle svojho podnikového rozvojového programu investícií plánuje úpravu vodného toku Gbelianskeho potoka.

ÚPN - O Gbeľany požaduje riešiť odvedenie dažďových vôd zo striech, spevnených plôch a ciest v zmysle platných technických noriem a predpisov. V prípade ich zaústenia do miestnych recipientov je potrebné odsúhlasenie správcou vodných tokov v území. V rámci jednotlivých navrhovaných rozvojových aktivít je potrebné dbať pri návrhu technického riešenia odvádzania vôd z povrchového odtoku na budovanie opatrení pre spomaľovanie odtoku vôd z jednotlivých nehnuteľností (napr. budovať dažďové nádrže na opätovné využitie týchto vôd v domácnostiach resp. na kontrolované vypúšťanie

prívalových zrážok do vodných tokov). Limitné hodnoty pre vypúšťanie do podzemných resp. povrchových vôd stanovuje nariadenie vlády SR č. 269/2010 Zb.z.

Vo všeobecnosti ÚPN – O Gbeľany navrhuje pre všetky vodné toky tieto opatrenia:

- a) dbať na údržbu korýt, hlavne jarnú,
- b) zachovávať a dopĺňať sprievodnú vegetáciu tokov, vychádzajúc z pôvodnej druhovej skladby a udržiavať existujúcu brehovú zeleň v dobrom zdravotnom stave,
- c) v rámci zástavby okolo potokov, ale aj v iných neurbanizovaných častiach územia, uprednostňovať odvádzanie dažďových vôd do podlažia pred odtokom do dažďovej kanalizácie, aby sa zamedzilo zrýchlenému odtoku vody z územia, čo predpokladá dostatok plôch zelene v území,
- d) pri všetkých tokoch realizovať revitalizáciu vrátane povodňových úprav a opatrení na tokoch,
- e) zamedziť plošnému odlesňovaniu lesov a naopak, odtok z krajiny zmierňovať zachovávaním a dopĺňaním štruktúr nelesnej kríkovej a stromovej vegetácie a venovať dostatočnú pozornosť koseniu lúk a pasienkov,
- f) spracovať projekty revitalizácie a protipovodňových úprav vybraných tokov, s ohľadom na pripravovanú zástavbu v ich blízkosti, mimo zastavaných polôh neuplatniť ich regulácie,
- g) rešpektovať inundačné územia tokov pri navrhovaní výstavby,
- h) zamedziť znečisťovaniu tokov a vzniku nepovolených skládok.

2.11 NÁVRH OCHRANY PRÍRODY A TVORBY KRAJINY VRÁTANE PRVKOV ÚZEMNÉHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY A EKOSTABILIZAČNÝCH OPATRENÍ

2.11.1 ZÁKLADNÉ PODKLADY

Základnými podkladmi pre riešenie tejto problematiky boli:

- Prieskumy a rozborý ÚPN – O Gbeľany.
- Implementácia územných systémov ekologickej stability (ÚSES) Aktualizácia prvkov regionálneho ÚSES okresu Bytča, Žilina a Kysucké Nové Mesto, (Slovenská agentúra životného prostredia, 2 002).
- Zadanie pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany (Ing. arch. V. Barčiak 2 017).
- Krajinnookologický plán obce Gbeľany (Peter Hajnik - Agentúra EXTREM TOUR's, Žilina, 2 016).

Návrh ochrany prírody a tvorby krajiny je zameraný na vytvorenie priestorového základu pre ekologicky stabilné a krajinársky hodnotné prírodné prostredie riešeného územia. Ekologickými a technicko-organizačnými opatreniami návrh ÚPN – O Gbeľany optimalizuje usporiadanie a využívanie územia.

Základnou zásadou riešenia návrhu ochrany prírody a tvorby krajiny (vrátane prvkov RÚSES) bola tendencia v maximálne možnej miere rešpektovať a chrániť legislatívne chránené územia prírody a premietnuť kosť a prvky nadregionálneho, regionálneho a návrhu miestneho ÚSES-u do záväznej časti ÚPN – O Gbeľany.

2.11.2 PREHLAD PRVKOV OCHRANY PRÍRODY A ÚSES

Do ťažiskového priestoru severnej časti voľnej lesnej krajiny katastrálneho územia obce zasahuje smerom od východu (od Koňhory) ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra (OP NPMF). V rámci veľkoplošných chránených území bolo nariadením vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 24/1988 Zb. vymedzené územie Národného parku Malá Fatra s 3° ochrany a jeho ochranného pásma s 2° ochrany. V katastrálnom území obce Gbeľany sa uplatňuje OP NPMF s 2° ochrany.

Ostatné katastrálne územie obce patrí do prvého stupňa ochrany v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a platia preň ustanovenia zákona o všeobecnej ochrane prírody a krajiny.

2.11.2.1 Veľkoplošné chránené územia

Tabuľka 2.11-1 Veľkoplošné chránené územia

Kategória	Názov národného parku	Stupeň ochrany	Celková výmera (ha)
OP NP	NP Malá Fatra - OP	2	23262

Do riešeného územia zasahuje Ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra.

2.11.2.2 Územia NATURA 2000

Do riešeného územia nezasahujú územia európskeho významu SKÚEV ani chránené vtáčie územia CHVÚ.

2.11.2.3 Maloplošné chránené územia v riešenom území

Maloplošné chránené územia sa v riešenom území nenachádzajú.

2.11.2.4 Chránené stromy v katastri obce Gbeľany

Tabuľka 2.11-2 Chránené stromy v k.ú. Gbeľany

Ev. číslo	Slovenský názov taxónu	Vedecký názov taxónu	Obvod kmeňa (cm)	Výška stromu (m)	Priemer koruny (m)	Vek stromu (rok)
1	lipa malolistá	<i>Tilia cordata</i> Mill.	374	27	14	130

V riešenom území sa nachádza chránený strom lipa malolistá ev. číslo štátneho zoznamu S 180, právny predpis VZV KÚ v Žiline, 5/1996, 17.12.1996, význam ochrany kultúrny, vedecký a estetický.

2.11.2.5 Genofondovo významné lokality

Tabuľka 2.11-3 Aktualizovaný zoznam genofondových lokalít v riešenom území

aktualizované číslo	pôvodné číslo	názov	charakteristika
ZA 13	30.	Jalovec – Lysica	Vápencové bučiny typické pre Kysucké bradlá s výskytom Orchidaceae (<i>Cephalanthera rubra</i> , <i>Cephalanthera damasonium</i> , <i>Epipactis atrorubens</i> , <i>Epipactis microphylla</i> a i.) vápencové skalky, teplomilné pasienkové spoločenstvá. <i>Anthericum ramosum</i> , <i>Securigera varia</i> , <i>Fragaria moschata</i> , <i>Melittis melissophyllum</i> , <i>Sedum album</i> , <i>Trifolium alpestre</i> , <i>Genista pilosa</i> , <i>Platanthera bifolia</i> (Urbanová 1993, pers.com., Dobošová 2006 in verb.), mezofilné pasienky a spásané lúky.

Na severovýchodnom okraji riešeného územia na hranici s k.ú. Lysica sa k.ú. Gbeľany dotýka genofondovo významná lokalita ZA 13 Jalovec - Lysica.

2.11.2.6 Prvky územného systému ekologickej stability

Tabuľka 2.11-4 Biocentrá

č.	Aktualizovaný názov biocentra	Kateg.	Ohrozenia
19	Jalovec – Požeha Vápencové bučiny typické pre Kysucké bradlá s výskytom Orchidaceae vápencové skalky, teplomilné pasienkové spoločenstvá mezofilné pasienky a spásané lúky, lesné porasty listnatých a zmiešaných lesov, prieluky a pasienky, pramenné oblasti	Rbc	Intenzívna lesohospodárska činnosť postupujúca sukcesia, Zalesňovanie lúčnych biotopov na strmších svahoch

Na hranici riešeného územia s k.ú. Lysica a Horný Vadičov sa nachádza prvok regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES) regionálne biocentrum 11/17 (Rbc19) Jalovec – Požeha.

Navrhované sú biocentrá miestneho územného systému ekologickej stability:

- miestne biocentrum Mbc1 - „Medzi jarkami“ – lokálne biocentrum – na hranici s k.ú. Mojš,
- miestne biocentrum Mbc2 – park pri kúrii,
- miestne biocentrum Mbc3 – park pri kaštieli,
- miestne biocentrum Mbc4 – lesný porast Pod Ladňou,
- miestne biocentrum Mbc5 – pramenná oblasť Gbelianskeho potoka,

Tabuľka 2.11-5 Zoznam biokoridorov

č.	Aktualizovaný názov biokoridoru	Kateg.	Ohrozenia
1	Rieka Váh najvýznamnejší biokoridor, interkontinentálna trasa vtáctva, šírenie panónskych druhov, prepojenie s Dunajom	Nrbk1	Znečistenie vody Zástavba a regulácia brehov Šírenie invázných druhov bariéry - Hričovská priehrada, Hričovský kanál, Vodné dielo Žilina, cesty, diaľnica, železnica elektrické vedenia ťažba štrkov, výstavba priemyselných parkov
11	Brodnianka – Lysica pokračovanie biokoridoru šírenia teplomilných druhov, doznievanie vplyvu teplomilných druhov bioty	Rbk11	zalesňovanie pasienkov, postupujúca sukcesia

V južnej časti katastrálneho územia obce sa nachádza hydricko-terestrický nadregionálny biokoridor 11/25 (Nrbk1) Rieka Váh, v severnej časti katastrálneho územia obce sa nachádza terestrický regionálny biokoridor Rbk11 Brodnianka – Lysica. Navrhované sú biokoridory miestneho územného systému ekologickej stability:

- miestny biokoridor Mbk1 Gbeliansky potok,
- miestny biokoridor Mbk2 potok Kotrčiná,
- miestny biokoridor Mbk3 – prepojenie Gbelianskeho potoka – ekotón Pod Ladňou - Pod Dielom,
- miestny biokoridor Mbk4 – prepojenie Mbc4 – Hradisko – Kutina,
- miestny biokoridor Mbk5 – hrebeň Koňhora – RBk11 Brodnianka – Lysica.

2.11.3 OSOBITNE VÝZNAMNÉ ČASTI PRÍRODY A KRAJINY

Zákon č. 543/2002 Z.z. v platnom znení o ochrane prírody a krajiny definuje územnú a druhovú ochranu a ochranu drevín. Cieľom zákona je zamedziť a predchádzať nežiaducim zásahom, ktoré by nejakým spôsobom ohrozili, poškodili alebo zničili podmienky a formy života, biodiverzitu a ekologickú stabilitu. Prvky ochrany prírody sú preto významným limitujúcim podkladom pre rozvoj činností v riešenom území.

Územnou ochranou prírody sa v zmysle zákona rozumie osobitná ochrana prírody a krajiny. Pre územnú ochranu prírody a krajiny sa ustanovuje päť stupňov ochrany. Rozsah obmedzení sa so zvyšujúcim stupňom ochrany zväčšuje.

2.11.3.1 Vyhlásené chránené územia

Veľkoplošné chránené územia

Ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra (OP NPMF) zriadené nariadením vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 24/1988 Zb. vymedzením územia Národného parku Malá Fatra s 3° ochrany a jeho ochranného pásma s 2° ochrany. Na území OP NPMF platí 2. stupeň ochrany. Do riešeného územia zasahuje od východnej hranice katastra obce v jeho severnej časti, kde susedí s k.ú. Varín. Hranica vedie od sedla Žiarce v smere na západ k lok. „Dubenec“, kde sa stáča k juhu okrajom lesných porastov kopca Koňhora, potom v blízkosti lok. „Kamenná“ vstupuje do územia lesa a stáča sa k juhovýchodu a späť k východu.

Ostatné územie katastra obce je v 1° ochrany.

2.11.3.2 Chránené stromy

V riešenom území sa nachádza chránený strom Lipa v Gbeľanoch. Nachádza sa vo východnej časti centra obce v území cintorína. Za chránený strom bola vyhlásená v roku 1982. Mala v čase vyhlásenia obvod kmeňa 374 cm, výšku 27 m, priemer koruny 14 m a vek 130 rokov.

2.11.4 ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY

2.11.4.1 Nadregionálny územný systém ekologickej stability

Nadregionálny biokoridor 11/25 (Nrbk1) Rieka Váh,

V južnej časti k.ú. obce sa nachádza hydricko-terestrický nadregionálny biokoridor Nrbk1 Rieka Váh, ktorý tu reprezentuje Vodné dielo Žilina a náhradný biokoridor – „rybovod“. Riekou Váh vedie spoločná hranica k.ú. obce Gbeľany s k.ú. Strečno a Mojšova Lúčka a spoločné južné časti hraníc s k.ú. Varín a Mojš.

Je to najvýznamnejší biokoridor, interkontinentálna trasa vtáctva, šírenie panónskych druhov, prepojenie s Dunajom.

Ohrozenia:

- znečistenie vody,
- zástavba a regulácia brehov,
- šírenie inváznych druhov,
- bariéry - Hričovská priehrada, Hričovský kanál, Vodné dielo Žilina, cesty, diaľnica, železnica, elektrické vedenia,
- ťažba štrkov, výstavba priemyselných parkov.

Ekostabilizačné opatrenia návrh režimu:

- znižovať znečistenie vody,
- zmierňovať bariérový efekt,
- odstraňovať invázne druhy,
- revitalizácia toku, údržba náhradného biokoridoru, výsadba brehových porastov,
- odstraňovanie skládok,
- revitalizácia a zriaďovanie oddychových miest pre ťah vtáctva,
- revitalizácia vytváraných štrkovísk,
- výsadba brehových porastov,
- eliminovať tlak na úplné zastavenie brehov.

2.11.4.2 Regionálny územný systém ekologickej stability

Riešené územie na regionálnej úrovni je spracované v dokumentácii *Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Žilina (Regioplán Nitra, Ekoped Žilina, 1993)*. Dokument *Aktualizácia prvkov regionálneho ÚSES okresov Žilina, Bytča a Kysucké Nové Mesto, (SAŽP 2006)* prvky RÚSES v území ďalej upresňuje.

V území sú vyčlenené nasledovné prvky RÚSES:

Genofondové lokality regionálneho významu (aktualizované číslovanie)

ZA 13 Jalovec - Lysica.

Genofondová lokalita sa nachádza v k.ú. Lysica, v južnej časti vrcholov Požeha a Jalovec, severne od vrcholu Žiar. Dotýka sa k.ú. Horný Vadičov a tiež k.ú. Gbeľany a to v nedlhom úseku severného až severovýchodného okraja riešeného územia.

Charakterizujú ju vápencové bučiny typické pre Kysucké bradlá s výskytom Orchidaceae (Cephalanthera rubra, Cephalanthera damasonium, Epipactis atrorubens, Epipactis microphylla a i.) vápencové skalky, teplomilné pasienkové spoločenstvá. Anthericum ramosum, Securigera varia, Fragaria moschata, Melittis melissophyllum, Sedum album, Trifolium alpestre, Genista pilosa, Platanthera bifolia (Urbanová 1993, pers.com., Dobošová 2006 in verb.), mezofilné pasienky a spásané lúky.

Biocentrá regionálneho významu

Regionálne biocentrum 11/17 (Rbc19) Jalovec – Požeha.

Regionálne biocentrum sa nachádza v k.ú. Lysica a k.ú. Horný Vadičov v priestoroch vrcholov Požeha a Jalovec, severne od vrcholu Žiar. Dotýka sa k.ú. Gbeľany v celom úseku severnej hranice s k.ú. Horný Vadičov a v severovýchodnom úseku hranice k.ú. obce, kde hraničí s k.ú. Lysica. Jeho južná časť je zároveň genofondovou lokalitou ZA 13 Jalovec - Lysica.

Charakterizujú ho vápencové bučiny typické pre Kysucké bradlá s výskytom Orchidaceae, vápencové skalky, teplomilné pasienkové spoločenstvá, mezofilné pasienky a spásané lúky, lesné porasty listnatých a zmiešaných lesov, prieluky a pasienky, pramenné oblasti.

Ohrozenia:

- intenzívna lesohospodárska činnosť,
- postupujúca sukcesia,
- zalesňovanie lúčnych biotopov na strmších svahoch.

Ekostabilizačné opatrenia návrh režimu:

- využívať možnosti prirodzenej obnovy a s tým spojené jemnejšie spôsoby hospodárenia (výberkový hosp. spôsob),
- uprednostňovať členitejšiu priestorovú výstavbu lesných porastov, dbať o prítomnosť mŕtveho dreva a dutinových stromov,
- zachovať alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov,
- zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov,
- špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov,
- extenzívne prepásanie, kosenie a následné odstránenie biomasy,
- optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín,
- podpora tradičných spôsobov obhospodarovania lúk a pasienkov,
- zabrániť sukcesným procesom na trávobylinných ekosystémoch s výskytom chránených druhov,

- eliminovať tendencie využívať nevyužívané poľnohospodárske plochy na pestovanie energetických, rýchlo rastúcich nepôvodných druhov drevín, ako napr. topol kanadský, rôzne klony vrb.

Biokoridory regionálneho významu

Terestrický regionálny biokoridor Rbk11 Brodnianka – Lysica.

V severnej časti katastrálneho územia obce sa nachádza terestrický regionálny biokoridor Rbk11 Brodnianka – Lysica. Vede z regionálneho biocentra 11/17 (Rbc19) Jalovec – Požeha, smerujúc k juhu až juhozápadu. Zaberá východnú približne polovinu územia k.ú. obce Gbeľany na hranici s k.ú. Lysica, ktorú opúšťa južne od sedla Žiarce (lok. „Na Bronišťach“). Tam sa oblúkom otáča k západu v lok. „Laziská“ a „Nedzedské jarky“, odkiaľ vedie ku k.ú. Nezbudská Lúčka, smerujúc cez k.ú. Kotrčina Lúčka, Zástranie a Snežnica k nadregionálnemu biocentru Nrbc3 Ladonhora – Brodnianka.

Charakteristika biokoridoru - pokračovanie biokoridoru šírenia teplomilných druhov, doznievanie vplyvu teplomilných druhov bioty.

Ohrozenia:

- zalesňovanie pasienkov, postupujúca sukcesia.

Manažment:

- udržať priaznivú krajinnú štruktúru, obmedziť budovanie bariér,
- podpora poľnohospodárskeho obhospodarovania (pasenie, kosenie),
- zabrániť umelému zalesňovaniu.

2.11.5 NAVRHOVANÁ KOSTRA MÚSES V RIEŠENOM ÚZEMÍ

Miestny ÚSES bol spracovaný v rámci doteraz platného ÚPN - SÚ Gbeľany z roku 1 993, zachovala sa len jeho grafická časť. Sú tam vymedzené biocentrá a biokoridory, ktoré vďaka rozsiahlej výstavbe priemyselných areálov väčšinou už stratili svoju funkciu. Do návrhu KEP boli z neho prevzaté len upravené a prečíslované funkčné prvky miestneho ÚSES (Mbc a Mbk). Z KEP boli prevzaté do návrhu ÚPN – O Gbeľany. Regionálne významné prvky sa prebrali z platnej dokumentácie Aktualizácia RÚSES okresu Žilina, Bytča a Kysucké Nové Mesto (SAŽP 2006).

Koncepcia územného zabezpečenia ekologickej stability ÚPN – O Gbeľany navrhovaného MÚSES vychádza z rešpektovania regionálnych prvkov RÚSES. Všetky prvky RÚSES boli bez výnimky prevzaté do návrhu MÚSES a vzhľadom na mierku spracovania priestorovo upresnené. Novovyčlenené a charakterizované boli prvky nevykazujúce atribúty regionálnej významnosti, ale dôležité pre ekologickú sieť na lokálnej úrovni.

Na základe predbežného zhodnotenia podľa KEP a vykonaného prieskumu boli z hľadiska významnosti v území vyčlenené ako ekologicky významné segmenty krajiny najcennejšie lokality z hľadiska ochrany prírody a zachovania biodiverzity, ktoré môžu tvoriť kostru ekologickej stability na miestnej úrovni (miestne biokoridory, ekologicky významné segmenty a interakčné prvky na ochranu existujúcich prírodných a krajinárskych hodnôt v území).

2.11.5.1 Biokoridory nadregionálneho významu (v zmysle Aktualizácie RÚSES)

- ***11/25 (Nrbk1) Rieka Váh.***

2.11.5.2 Biocentrá regionálneho významu (v zmysle Aktualizácie RÚSES)

- ***11/17 (Rbc19) Jalovec – Požeha.***

2.11.5.3 Biokoridory regionálneho významu (v zmysle Aktualizácie RÚSES)

- **Rbk11 Brodnianka – Lysica.**

2.11.5.4 Biocentrá miestneho významu (navrhované)

- **Mbc1 Medzi jarkami – lokálne biocentrum – na hranici s k.ú Mojš.**
- **Mbc2 Park pri kúrii.**
- **Mbc3 Park pri kaštieli.**
- **Mbc4 Lesný porast Pod Ladňou.**
- **Mbc5 Pramenná oblasť Gbelianskeho potoka.**

2.11.5.5 Biokoridory miestneho významu (navrhované)

- **Mbk1 Gbeliansky potok.**
- **Mbk2 potok Kotrčiná.**
- **Mbk3 Prepojenie Gbelianskeho potoka – ekotón Pod Ladňou - Pod Dielom.**
- **Mbk4 Prepojenie MBc4 – Hradisko – Kutina.**
- **Mbk5 Hrebeň Koňhora – Rbk11 Brodnianka – Lysica.**

Funkciu biokoridorov na miestnej úrovni plnia najmä vodné toky s brehovými porastmi, ekotónové spoločenstvá les-bezlesie a líniové štruktúry NDV popri cestách a starých úvozoch v poľnohospodárskej krajine. Ich vyčlenenie je len orientačné, bez presného plošného vymedzenia.

Je potrebné obmedziť zásahy, ktoré znižujú ich funkciu, najmä budovanie bariér na tokoch, vykonávať výruby brehových porastov, napriamovať a regulovať toky, zatrubňovať a necitlivo upravovať korytá. Terestrické biokoridory vo voľnej krajine sú oveľa viac rozvoľnené. Priepustnosť a funkciu biokoridorov podporuje pestrá krajinná štruktúra, lesíky, remízky, striedanie obhospodarovaných a neobhospodarovaných plôch. V rámci biokoridorov vodných tokov je nevyhnutné udržiavať obojstranný 10 m široký pás brehového porastu. V priestore rezervného územia pre výhľadový priemyselný park južne od železnice v rámci biokoridoru Gbelianskeho potoka pás rozšíriť obojstranne min. na 15 m a potoka Kotrčiná zo strany budúceho priemyselného parku na min. 30 m. Okrem toho sa tu vo výhľadovom období musí uplatniť nárazníkový pás od priemyselného parku široký minimálne 10 m pozdĺž brehového porastu. Oplotenie priemyselných areálov musí rešpektovať voľný priestor nárazníkového pásu. Nárazníkový pás ktorý plní aj protipovodňové funkcie by mal byť prinajmenšom zatravněný. Je potrebné vodné toky a ich okolie chrániť pred akoukoľvek zástavbou a likvidáciou brehových porastov, s výnimkou nevyhnutných opatrení správcu toku. Manažment biokoridoru vyžaduje aj likvidáciu nelegálnych skládok na brehoch a monitoring invázných druhov rastlín.

2.11.5.6 Ekologicky významné segmenty (EVS)

Medzi ekologicky významné segmenty krajiny Krajinnoekologický plán obce Gbeľany zaradil a návrh ÚPN – O Gbeľany prevzal tie časti krajiny, ktoré sú tvorené ekosystémami s relatívne vyššou ekologickou stabilitou, alebo v nich tieto ekosystémy prevažujú. Vyznačujú sa trvalosťou bioty a ekologickými podmienkami umožňujúcimi existenciu druhov prirodzeného genofondu krajiny. Krajinnoekologický plán obce Gbeľany z hľadiska významnosti v území zhodnotil ako ekologicky významné segmenty krajiny najcennejšie lokality z hľadiska ochrany prírody a zachovania biodiverzity, ktoré môžu tvoriť kostru ekologickej stability na miestnej úrovni (navrhované miestne biocentrá, navrhované miestne biokoridory, interakčné prvky na ochranu jestvujúcich prírodných a krajinárskych hodnôt v území). K nim patria predovšetkým miestne vodné toky so sprievodnými brehovými porastmi, ktoré plnia funkciu miestnych biokoridorov.

Lokality s rozvíjajúcim sa sukcesným procesom vykazujú oproti ostatnému územiu zvýšenú biodiverzitu a poskytujú podmienky pre život, úkryt a potravu pre zver a vtáctvo, čím fungujú ako miestne biocentrá. Medzi ekologicky a krajinársky významné segmenty územia patria plochy nelesnej drevinnej vegetácie aj trávnych porastov, pretože zabezpečujú v intenzívne poľnohospodársky využívanej krajine životné podmienky pre mnohé druhy bezstavovcov aj stavovcov.

Ako ekologicky významné segmenty v riešenom k.ú. boli vyčlenené:

- neregulované úseky vodných tokov so zachovanou brehovou zeleňou,
- vlhké aluviálne lúky a mokrade v okolí tokov, prameniská,
- remízky na poľnohospodárskej pôde,
- extenzívne využívané trvalé trávne porasty s potenciálnym výskytom biotopov európskeho a národného významu,
- sprievodné porasty popri starých úvozoch ciest,
- kompaktné lesné porasty.

Opatreniami pre miestny územný systém ekologickej stability sú:

- upravovanie biodiverzity kultúrnych porastov sledujúce zvýšenie zastúpenia druhov odolnejších voči nepriaznivým vplyvom znečistenia ovzdušia,
- vytvorenie nových plôch verejnej zelene v rámci zastavaných aj mimo zastavaných území obce (napr. parky, zeleň oddychových zón...),
- vytvorenie nových plôch izolačnej a líniovej zelene vo výrobnom území, požiadavka na vypracovanie Miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES).

2.11.6 KONCEPCIA ÚZEMNÉHO ZABEZPEČENIA EKOLOGICKEJ STABILITY, TVORBY KRAJINY A NÁVRH EKOSTABILIZAČNÝCH OPATRENÍ

Z hľadiska ekologickej stability je riešené územie pomerne stabilizované, pričom najstabilnejšie sa javia lesné ekosystémy s listnatými drevinami, kosené lúky a pasienky, nelesná drevinová vegetácia, brehové porasty, spoločenstvá skál a teplomilné zarastajúce pasienky s xerotermnou vegetáciou.

Z javov znižujúcich ekologickú stabilitu boli v území zaznamenané:

- veľkoplošné orné pôdy,
- územia postihnuté eróziou,
- lokality degradované a odprírodnené,
- regulácie tokov,
- znečistenie brehov tokov (najmä nelegálne výsypky odpadu),
- rekreačná výstavba vo voľnej krajine.

Tvorba krajiny v riešenom území je v návrhu ÚPN – O Gbeľany zameraná na dotvorenie poľnohospodárskej krajiny krajinnou zeleňou, ako aj ďalšími krajinárskymi a ekostabilizačnými návrhmi v k.ú. Gbeľany.

2.11.6.1 Ekostabilizačné opatrenia smerujúce k zachovaniu prírodných a krajinárskych hodnôt územia, prvkov ÚSES, biotopov európskeho a národného významu, chránených území a druhov

- zachovať a zvýrazniť biologické a krajinárske hodnoty územia,
- rešpektovať manažment územia a obmedzenia, vyplývajúce z podmienok ochrany územia ochranného pásma Národného parku Malá Fatra,

- dôsledne rešpektovať pri antropogénnych aktivitách v krajine zachovanie a zlepšovanie ekologickej siete prvkov ÚSES, eliminovať existujúce bariéry, v prípade potreby realizovať zmierňujúce opatrenia,
- zachovávať charakteristické znaky regionálnych a lokálnych špecifik, krajinný svojráz, originalitu a neopakovateľnosť,
- výstavbu smerovať na plochy v intraviláne a na plochy s intravilánom susediace,
- obmedziť novú zástavbu po stránke výškovej a objemovej s prihliadnutím na zachovanie prvkov miestnej architektúry,
- obmedziť rozširovanie ďalšej rekreačnej výstavby,
- využiť rekreačný potenciál územia, pričom je nutné vhodným spôsobom usmerniť pohyb a aktivity návštevníkov,
- vylúčiť realizáciu vysokokapacitných turistických zariadení,
- rekreačnú vybavenosť a aktivity prispôbiť merítku krajiny,
- vytvoriť v intraviláne kapacitne dostatočné parkovacie plochy, aby sa zabránilo parkovaniu vo voľnej krajine.

2.11.6.2 Ekostabilizačné opatrenia z hľadiska zmiernenia vplyvu poľnohospodárskej výroby na krajinu

- zachovať poľnohospodársku výrobu z dôvodu zachovania typického krajinného rázu a existujúcej biodiverzity druhov,
- veľké plochy oráčin doplniť líniovou vegetáciou popri poľných cestách a na miestach, ktoré neprekážajú mechanizovanému obhospodarovaniu,
- erózne ohrozené svahy využívať výlučne na pestovanie plodín s vysokou protieróznou účinnosťou, resp. previesť ich na intenzívne trvalé trávne porasty,
- na vyšších sklonoch pestovať plodiny s vysokou protieróznou účinnosťou,
- erózne ohrozené plochy zabezpečiť hlbokokoreniacimi druhmi rastlín,
- obrábanie pôdy realizovať s ohľadom na reliéf a sklonitosť,
- zatrávniť miesta sústredeného odtoku povrchových vôd na veľkoplošných orných pôdach (úvaliny so začínajúcou ryhovou eróziou),
- zamedziť sukcesii a zarastaniu lúk a v maximálnej miere uplatňovať tradičné obhospodarovanie lúčnych porastov (kosenie, pasenie),
- realizovať pravidelné spásanie, alebo kosenie trávnych porastov,
- vlhké lúky kosiť ľahšími mechanizmami len v čase preschnutia,
- pokosenú biomasu je potrebné z plôch odstrániť,
- na spásaných plochách redukovať rozsah náletu tak, aby tento nepokrýval viac ako 20% plochy a aby bolo možné celú plochu využívať na pastvu,
- redukovať nálet na okrajoch kosených plôch, po likvidácii náletu plochy vykášať alebo extenzívne prepásať,
- pri pasení a košarovaní dodržiavať limity počtu hospodárskych zvierat,
- zabrániť erózii pôdy na priehonových cestách,
- pri aplikácii hnojenia a košarovania dodržiavať usmernenia stanovené v Pláne rozvoja vidieka,
- nitrofilné a ruderalne spoločenstvá kosiť v období pred kvitnutím burín, dvakrát ročne, mládze na týchto plochách intenzívne spásať, aby sa využil efekt silného zošľapávania, ktoré ruderalne druhy neznášajú.

2.11.6.3 Ekostabilizačné opatrenia pre vodné biotopy a biotopy mokradí

- na dosiaľ nezregulovaných úsekoch tokov nedovoliť regulácie toku, meniť charakter koryta, udržať charakter toku so striedaním prúdivých úsekov a kľudných zátočinových lokalít,
- brehové porasty obnovovať len z pôvodných stanovištne vhodných druhov drevín a krov s uprednostňovaním jemšie lepkavej (*Alnus glutinosa*), ktorej opad je najvhodnejší pre vodné biocenózy,
- minimálna šírka brehových porastov z oboch strán toku by mala byť 10 m, v prípade len jednobrežnej vegetácie by sa mala zvýšiť aspoň na dvojnásobok, ornú pôdu v okolí oddeliť pásom tráv, šírky 10 – 15 m, aby sa zamedzili splachy ornej pôdy do povrchových tokov,
- pri riešení protipovodňových opatrení v krajine dbať na to, aby sa technické opatrenia začlenili do systému ekologickej stability,
- zabrániť akejkolvek zmene vodného režimu a odvodňovaniu,
- dbať na ochranu, údržbu a úpravu liahnísk pre obojživelníky,
- zabrániť znečisťovaniu a eutrofizácii,
- monitorovať výskyt inváznych a ruderálnych druhov, v prípade výskytu ich okamžite odstraňovať.

2.11.6.4 Ekostabilizačné opatrenia z hľadiska ochrany abiotických zložiek

- v lesných porastoch s vysokými sklonmi svahov používať citlivé ťažobné postupy, nepovoliť holoruby, zamedziť obnažovanie pôdy,
- zabezpečiť erózne ohrozené plochy hlbokokoreniacimi druhmi rastlín,
- ponechať plochy s plytkými a kamenitými pôdami prirodzenej sukcesii,
- optimalizovať využívanie pôdneho fondu, na vyšších sklonoch pestovať plodiny s vysokou protieróznou účinnosťou, resp. trvalé porasty krmovín na ornej pôde,
- obrábanie pôdy realizovať s ohľadom na reliéf a sklonitosť,
- zabrániť zhutňovaniu a degradácii pôd,
- technicky sanovať výmole a erózne ryhy, doplniť ich vegetačnými opatreniami.

2.11.6.5 Návrhy ekostabilizač. opatrení z hľadiska ochrany rastlinstva a živočíšstva

- regulovať výstavbu a iné ľudské aktivity, ktoré by mohli narušiť významné biotopy,
- udržať čo najväčšiu rozmanitosť biotopov, zachovať prirodzené kosienkové a pasienkové biotopy (kosenie, pasenie), podporovať tradičné formy hospodárenia v území,
- odstraňovať nálety drevín a tým zabrániť zarastaniu lúčnych biotopov,
- zachovávať prirodzené lesné porasty s prirodzeným drevinovým zložením,
- obmedziť, alebo úplne vylúčiť používanie chemických prostriedkov a pesticídov v blízkosti zamokrených plôch a vodných tokov,
- vylúčiť akékoľvek vypaľovanie trávnych porastov, medzí, pasienkov a pod.,
- zachovať v území aspoň súčasný stav ekosystémov vodných tokov,
- odstrániť potenciálne zdroje znečistenia tokov (skládky, nezabezpečené poľné hnojiská),
- kosenie lúk realizovať v období po vyvedení a osamostatnení mláďat, pri mechanizovanom kosení väčších plôch postupovať od stredu záhona k jeho okraju (ochrana zveri), tradičným spôsobom obhospodarovať lúčne porasty,

- pre ochranu zoocenóz v lesných komplexoch najmä vytvárať a udržať rôznorodé a rôznoveké lesné porasty, využívať pri obnove porastov prirodzené zmladenie a dodržiavať ďalšie navrhované opatrenia na stabilizáciu a ochranu porastov,
- pri rekonštrukciách budov v zastavanom území vykonať opatrenia, aby nedošlo k úhynu netopierov a hniezdiacich vtákov,
- zabezpečiť všetky línie elektrického vedenia s vysokým napätím v záujme ochrany loviacich dravcov (stĺpy smrti),
- udržiavať mimolesnú stromovú a krovinnú zeleň na neprodukcčných plochách, plochách postihnutých eróziou, potenciálnych erózných plochách, medziach a pod.,
- v remízkach udržiavať nezapojený porast, odstraňovať vzrastlejšie druhy náletových drevín, inak ponechať porasty na prirodzený vývoj; prípadné odstraňovanie treba realizovať postupne, nie jednorázovo,
- monitorovať výskyt inváznych a expanzívnych druhov, zabrániť ich rozširovaniu v území.

2.12 NÁVRH VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO A TECHNICKÉHO VYBAVENIA

Pri navrhovaní inžinierskych sietí sa požaduje vedenie ich trasy mimo cestný pozemok, v extraviláne s dodržaním ochranného pásma cesty, pričom akceptovanie tejto požiadavky podmieňovať prihliadaním na priestorové možnosti v susedstve cesty.

2.12.1 DOPRAVA

2.12.1.1 Širšie vzťahy

Pre rozvoj obce má dôležitý význam jej cestné pripojenie na regionálny dopravný systém, najmä vo vzťahu k nadradenej sídelnej štruktúre, ktorú v tomto prípade predstavuje predovšetkým mesto Žilina.

Existujúci stav

Nadradené cestné dopravné trasy z hľadiska širších vzťahov reprezentujú:

- diaľnica D1 Bratislava – Hričovské Podhradie,
- diaľnica D3 Hričovské Podhradie – Žilina,
- súčasná cesta I. triedy I/18 Žilina – Poprad – Prešov – Michalovce,
- súčasná cesta I. triedy I/61 Žilina – Trenčín – Trnava – Bratislava,
- súčasná cesta I. triedy I/64 Žilina – Prievidza – Komárno,
- súčasná cesta I. triedy I/11 Žilina – Čadca – Svrčinovec – Ostrava.

Na hlavné cestné dopravné trasy Slovenska privádzajú dopravu cesty II/583A a II/583 vedúce katastrálnym územím obce.

Hlavné železničné dopravné trasy z hľadiska širších vzťahov:

- železničná trať č. 120 Žilina – Bratislava,
- železničná trať č. 106 Žilina – Košice,
- železničná trať č. 127 Žilina – Čadca.

Na železničnú dopravu je obec pripojená prostredníctvom železničnej trate č. 106 Žilina – Košice so železničnými stanicami vo Varíne a Žiline. Z hľadiska dostupnosti zariadenia leteckej dopravy má pre obec význam regionálne verejné letisko pre medzinárodnú dopravu, ktoré je dostupné z diaľnice D1 a z cesty I/61, v k.ú. Dolný Hričov.

Návrh

Nadradené cestné dopravné trasy z hľadiska širších vzťahov budú reprezentovať:

- diaľnica D1 Bratislava – Žilina – Košice,
- diaľnica D3 Žilina – hranica SR/PR,
- diaľničný privádzač Žilina – Lietavská Lúčka
- cesta I. triedy I/18 Žilina – Gbeľany – Strečno – Poprad – Prešov – Michalovce,
- súčasná cesta I. triedy I/61 Žilina – Trenčín – Trnava – Bratislava,
- cesta I. triedy I/64 Strečno – Žilina – Prievidza – Komárno,
- súčasná cesta I. triedy I/11 Žilina – Čadca – Svrčinovec – Ostrava,
- územná rezerva pre prepojenie diaľnic D1 a D3 križovatka D1 – Stráňavy – Gbeľany – Horný Vadičov – križovatka D3.

Na hlavné cestné dopravné trasy Slovenska budú z katastrálneho územia obce privádzať dopravu cesty I/18 a II/583.

Existuje koncepcia, podmienená prijatím obcí Gbeľany a Varín, zmeny cesty II/583 zo smeru od Tepličky nad Váhom v pokračovaní od križovatky s cestou II/583D po ceste II/583D na cestu III triedy s vyústením na (navrhovanú) cestu I/18. Pokračovanie existujúcej cesty II/583 od križovatky s cestou II/583D až po križovatku s cestou II/583A, teda úsek cez zastavané a katastrálne územie obce Gbeľany a k. ú. obce Varín by sa stalo miestnou cestou.

V rámci lokalizácie železničnej a leteckej dopravy nedochádza v rámci návrhového obdobia ÚPN – O Gbeľany ku zmenám.

2.12.1.2 Cestná doprava**Existujúci stav**

Pripojenie obce Gbeľany na nadradený cestný systém zabezpečuje cesta II/583, ktorá privádza priamo a prostredníctvom cesty II/583D dopravu na cestu II/583A vedúcu katastrálnym územím obce Gbeľany. Cesta II/583 oddeľuje od seba severnú a južnú časť zastavaných území obce. Katastrálnym územím obce vedie ešte cesta III/2072 Varín – Mojš. Z cesty III/2072 odbočuje na západnom okraji k.ú. Varín cesta III/2079, ktorá prepájala Gbeľany s cestou II/583. V súčasnosti je úsek býv. cesty III/2079 od cesty II/583A po cestu II/583 v mieste križovania s cestou II/583A zaslepený a do obce Mojš je prepojenie cez zastavané územie obce Varín pomocou cesty III/2078.

Cesty II/583 a II/583A, ich prepojenie - cesta II/583D, vytvárajú skelet obslužného systému katastrálneho územia obce Gbeľany. Súčasťou križovatky ciest II/583 a II/583A je aj cesta III/2078, ktorá smeruje do zastavanej časti obce Varín, kde je z nej vyvedená cesta III/2072, ktorá mimoúrovňovo križuje železničnú trať Žilina – Košice a smeruje do obce Mojš. Okolo vodného diela Žilina pokračuje v jej predĺžení cesta do mesta Žilina.

Systém obslužných ciest obce je vyvedený najmä z cesty II/583 a cesty II/583D vedúcej územiami priemyselnej výroby.

Podľa STN 736110 Projektovanie miestnych komunikácií sa v zastavanom území obce cesta II/583 klasifikuje ako zberná cesta funkčnej triedy B2, kategórie MZ 12(11,5)/50. Ostatné cesty, ktoré sa na zbernú cestu a cesty II. a III. triedy pripájajú a vytvárajú cestnú sieť obce sú cesty obslužné funkčnej triedy C2 a C3, kategórie MO 8/30, MO 7/30, MO 6,5/30, MO 6/30, MO 5,5/30, MO 5/30, MO 4,5/30, MO 4/30 a MO 3,75/30.

Ako podklad na určenie dopravného zaťaženia ciest sa používajú výsledky celoštátneho sčítania dopravy, ktoré každých 5 rokov zabezpečuje Slovenská správa ciest na diaľniciach a cestách SR. V rámci celoštátneho sčítania dopravy v roku 2 015 boli na ceste II/583 namerané hodnoty RPDÍ (ročný priemer dennej intenzity) 2 503 vozidiel a na ceste II/583A 10 093 vozidiel. Na ceste I/18 je to 26 563 vozidiel. V prípade ciest III.

triedy nie sú tieto údaje k dispozícii, pretože význam týchto ciest nedosahuje kritérium, ktoré zabezpečuje vykonávanie takýchto prieskumov. Iné dopravné prieskumy vykonané tiež neboli a preto údaje o intenzite dopravy na týchto cestách nie sú k dispozícii.

Návrh

V rámci návrhového obdobia do roku 2 032 je pravdepodobné, že dôjde k zásadnej zmene cestného systému v meste Žilina v zmysle Územného generelu dopravy Mesta Žilina. Všetky časti riešeného územia – k.ú. obce Gbeľany sú súčasťou hospodársko-sídelnej aglomerácie Žilina s dominujúcimi dopravnými vzťahmi smerom do mesta Žilina. Návrhy Územného generelu dopravy Mesta Žilina sa veľmi úzko dotýkajú obce Gbeľany a významne sa premietajú do jeho katastrálneho územia. Z hľadiska obce je najvýznamnejšia skutočnosť, že cesta I/18 sa presunie do pravobrežnej časti rieky Váh, do trasy súčasnej cesty II/583A až po kataster obce Gbeľany, v rámci ktorého prekoná železničnú trať č.106 Žilina – Košice a v k.ú. obce Varín VD Žilina, aby sa v k.ú. Strečno vrátila v smere do mesta Martin do pôvodnej trasy cesty I/18. Ľavobrežná časť pôvodnej cesty I/18 bude v smere do mesta Žilina preklasifikovaná na cestu I/64. V mieste pripojenia cesty I/18 na svoju pôvodnú trasu vznikne mimoúrovňové križovanie ciest I/18 a I/64.

Z obce Gbeľany bude teda cestou I/18 v smere na západ prístupné mesto Žilina z jeho severnej časti, cez diaľničný privádzač Strážov diaľnica D3 a pomocou nej aj diaľnica D1. V smere na juh cez cestu I/18 smer mesto Martin a cez cestu I/64 južná časť mesta Žilina a diaľničným privádzačom Žilina – Lietavská Lúčka diaľnica D1.

Pripojenie obce Gbeľany na nadradený systém ciest bude zabezpečovať aj naďalej cesta II/583, ktorá bude privádzať priamo a prostredníctvom cesty II/583D dopravu na cestu I/18 (súčasnú cestu II/583A) vedúcu katastrálnym územím obce Gbeľany. Cesta I/18, ktorá bude pokračovať v smere Strečno a cesta II/583A v smere Terchová – Zázrivá – Párnica vytvoria mimoúrovňovú križovátku s odbočovacím pásom v smere Žilina - Terchová s pripojením v smere Terchová – Žilina. Smer Terchová - Strečno a Strečno – Terchová sa zabezpečí cez navrhovanú okružnú križovátku cesty I/18 a II/583D. Cesta I/18 v smere ku k.ú. Strečno mimoúrovňovo prekoná železničnú trať Žilina – Košice a medzi železničnou traťou a riekou Váh (VD Žilina) vytvorí mimoúrovňové križovanie s cestou III/2072 so smermi Mojš a Varín. Po prekonaní VD Žilina sa napojí cesta I/18 na súčasnú trasu cesty I/18 v smere Strečno – Vrútky, pričom sa vytvorí mimoúrovňová križovátka s cestou I/64 (súčasný úsek cesty I/18 v smere Žilina).

Tým sa výrazne skráti pripojenie obce Gbeľany na hlavné dopravné trasy a ich prostredníctvom na diaľnicu D1, ktorá má byť v blízkej budúcnosti vybudovaná v úseku Žilina smer Vrútky.

Obslužná cestná sieť bude aj naďalej vyvedená z cesty II/583, pre existujúce a v súčasnosti sa rozvíjajúce priemyselné územia z cesty II/583D, pre areál bývalej „Aquachémie“, výhľadovo navrhované územie „Medzi jarkami“ z cesty III/2072. Rešpektuje sa jestvujúce napojenie územia železnice a navrhovaného priemyselného parku v k.ú. Varín v priestore medzi železničnou traťou č. 106 a VD Žilina z cesty III/2072.

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje:

- koridor pre výhľadové šírkové usporiadanie budúcej cesty prvej triedy I/18 v kat. C 22,5/80 v zmysle STN 73 6101,
- mimo zastavaného územia obce Gbeľany koridor pre výhľadové šírkové usporiadanie ciest druhej triedy II/583, II/583A, II/583D v kat. C9,5/80 v zmysle STN 73 6101,

- v zastavanom území obce Gbeľany koridor pre výhľadové šírkové usporiadanie cesty druhej triedy II/583 v kat. MZ 12 (11,5)/50 vo funkčnej triede B2 v zmysle STN 73 6110,
- koridor pre výhľadové šírkové usporiadanie ciest tretej triedy III/2072, III/2078, III/2079 v kat. C7,5/70 v zmysle STN 73 6101,

Ostatné cesty, ktoré sa na zbernú cestu a cesty II. a III. triedy pripájajú a vytvárajú cestnú sieť obce sú cesty obslužné v zastavanom území obce funkčnej triedy C2 a C3, kategórie MO 8/30, MO 7/30, MO 6,5/30, MO 6/30, MO 5,5/30, MO 5/30, MO 4,5/30, MO 4/30 a MO 3,75/30.

2.12.1.3 Železničná doprava

Katastrálnym územím obce vedie železničná trať č.106 Žilina – Košice. Na osobnú železničnú dopravu je obec pripojená prostredníctvom železničnej trate č. 106 Žilina – Košice so železničnými stanicami vo Varíne a Žiline, kde sa pripája na železničnú trať č.120 Žilina – Bratislava a č.127 Žilina – Bohumín. Do katastrálneho územia obce zasahuje vlečka z vápenky zo železničnej stanice vo Varíne a v súčasnosti nefunkčná vlečka do areálu bývalého skladu čpavku (areál „Aquachémie“).

V súčasnosti sa realizuje modernizáciu železničnej trate č.106 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h (koridorová sieť TEN-T, sieť AGC č.E40, sieť AGTC č. C-E40). Trať bude dvojkoľajná s miestom pre riadenie dopravy. V celom úseku bude koľaj zriadená ako bezstyková (menej hlučná). Z hľadiska sklonových pomerov je modernizácia trate vedená s maximálnym kopírovaním existujúceho stavu. Jej realizáciou nedôjde ku takým zmenám vo funkčnopriestorovom usporiadaní obce Gbeľany, ktoré by sa v merítke zobrazenia grafickej časti územného plánu obce významnejšie prejavili.

V odbočke a zastávke Varín sa zrušia všetky nepotrebné koľaje a koľajové vetvenia. Zapojenia tranzitnej skupiny, vchodovej skupiny a vlečky DOLVAP, s.r.o. ostáva zachované. V rámci zapojenia vchodovej a tranzitnej skupiny zriaďovacej stanice sa navrhuje niekoľko nových koľajových prepojení.

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje:

- trasu a územie železničnej trate č.106 I. kategórie vrátane územia zriaďovacieho nádražia (stavbu „ŽSR, Dostavba zr. st. Žilina – Teplička a súvisiacej infraštruktúry“),
- skutočnosť, že systém hromadnej dopravy môže byť doplnený aj o kyvadlovú železničnú dopravu Varín – Žilina – Rajec hlavne v súvislosti s realizáciou priemyselného parku Varín, Gbeľany a Mojš,
- predpoklad, že na železničnej trati bude prevádzkovaná nákladná aj hromadná železničná doprava s najbližšou železničnou zastávkou vo Varíne,
- ochranné pásma dráh v zmysle zák.č. 513/2009 Z.z.,
- skutočnosť, že stavby v obvode dráhy a v ochrannom pásme dráhy podliehajú dodržiavaniu ustanovení zák.č. 513/2009 Z.z. o dráhach a zák.č. 50/1976 Zb. v platnom znení,
- požiadavku, aby všetky navrhované kríženia ciest so železničnou traťou boli riešené mimoúrovňovo.

2.12.1.4 Civilné letectvo

Katastrálne územie obce Gbeľany sa nachádza v horizontálnom priemete ochranných pásiem Letiska Žilina, určených rozhodnutím Dopravného úradu č. 2452/2017/ROP-120-OP/9575 zo dňa 29.03.2017, z ktorých vyplýva obmedzenie, ktoré je stanovené:

- kritickým ochranným pásmom proti laserovému žiareniu; v tomto ochrannom pásme sa zakazuje najmä umiestňovať, prevádzkovať a používať laserové zariadenie, ktorého úroveň vyžarovania je vyššia ako $5\mu\text{W}/\text{cm}^2$, ak by takéto zariadenie mohlo spôsobiť doznievanie zrkového vnemu alebo oslepenie prudkým jasom pilota a mohla byť ohrozená bezpečnosť leteckej prevádzky.

V zmysle leteckého zákona je Dopravný úrad dotknutým orgánom v povoľovacom procese stavieb letísk, heliportov a stavieb pre letecké pozemné zariadenia a ďalej uvedených stavieb a využitia územia pre ktoré sa vyžaduje súhlas Dopravného úradu. Súhlas na zhotovenie, umiestnenie alebo užívanie stavby, zariadenia nestavebnej povahy alebo vykonávanie činností, alebo využívanie územia, ktoré by svojimi vlastnosťami mohli ohroziť bezpečnosť leteckej prevádzky, sa vyžaduje, ak:

- by svojim charakterom mohli narušiť ochranné pásma Letiska Žilina,
- sa ich najvyšší bod nachádza vo výške 40 m a viac nad terénom,
- môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov alebo leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia veľmi vysokého napätia 110 kV a viac, veterné turbíny, energetické zariadenia alebo vysielacie stanice,
- môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá alebo silné svetelné zdroje, veterné turbíny a nadzemné elektrické vedenia s napätím viac ako 1 000 V vedúce ponad údolia alebo v blízkosti diaľnic, rýchlostných ciest a ciest I. triedy.

2.12.1.5 Doprava a dopravné zariadenia

KONCEPCIA PREPRAVNÝCH VZŤAHOV

Pre návrhové obdobie ÚPN – O Gbeľany trasy ciest, ich vzájomné križovatky v navrhovanom zastavanom území obce, aj mimo zastavaného územia, s výnimkou vymedzených dopravných závad vyhovujú urbanizačným a prepravo-prevádzkovým podmienkam. Sú to cesty I/18 Žilina – Gbeľany – Strečno – Poprad – Prešov – Michalovce, II/583 v trase Teplička nad Váhom – Gbeľany – Varín, II/583A v trase Gbeľany – Varín, II/583D v k.ú. Gbeľany, III/2072 v trase Mojš – Gbeľany – Varín, III/2079 v trase Gbeľany – križ. s III/2072 v k.ú. Gbeľany a ich križovatky s miestnymi cestami. Trasa cesty I/18 v úseku Gbeľany – Strečno je navrhovaná. V úseku Žilina – Gbeľany sa cesty II. a III. triedy v celých trasách, vrátane návrhu odstránenia, alebo zmiernenia dopravných závad, ponechávajú z hľadiska ich smerových vedení, výškových a šírkových parametrov bez podstatných úprav.

Z hľadiska pešej dopravy sa navrhuje vybudovanie jednostranného pešieho chodníka na ulici Fatranskej po severnej strane v predĺžení až do obce Nededza a peších chodníkov z obytného územia v lok. „Duhé“ do existujúceho územia priemyselnej výroby v lok. „Nivy“ (za cestou II/583D) a do navrhovaného územia priemyselnej výroby v lok. „Duhé“.

V rámci prieskumov a rozborov bolo zistených niekoľko dopravných závad na cestnej sieti obce, ktorých návrh odstránenia požaduje Zadanie pre vypracovanie územného plánu obce Gbeľany.

Dve z uvedených dopravných závad je možné považovať za bodové v mieste križovatky cesty II/583 s miestnou cestou (ul. Kaštielna), v križovatke miestnych ciest (Ul. Kaštielna a Urbárska), dve majú líniový charakter – parkovanie automobilov na ceste II/583D a neúmerne dlhý prejazd k cieľu a naspäť v priestore obytného územia „Duhé“.

- Neprehľadnosť v križovaní cesty II/583 s miestnou cestou (ul. Kaštielna), spôsobuje nedostatočný rozhľadový trojuholník vplyvom nepriehľadného oplotenia NKP barokového kaštieľa s areálom. Oplotenie je súčasťou NKP.

ÚPN – O Gbeľany považuje súčasný stav, kedy je križovatka osadená dopravnou značkou „Stoj, daj prednosť v jazde“ a príslušným zrkadlom za vyhovujúci. Odstránenie tejto bodovej dopravnej závary je možné aj zjednosmernením dopravy smerom z cesty II/583 na ulicu Kaštielnú, resp. jej zaslepením.

- Neprehľadnosť v križovaní miestnych ciest ul. Kaštielna a ul. Urbárska, ktorú spôsobuje nedostatočný rozhľadový trojuholník vplyvom oplotenia NKP barokového kaštieľa s areálom.

ÚPN – O Gbeľany považuje súčasný stav, kedy je križovatka osadená dopravnou značkou „Stoj, daj prednosť v jazde“ a príslušným zrkadlom za vyhovujúci. Odstránenie tejto bodovej dopravnej závary je možné aj zjednosmernením dopravy smerom z cesty z Kaštielnej ulice ku Kostolnej ulici.

- Parkovanie kamiónov pozdĺž cesty II/583D vizuálne znehodnocujúce prístup do obce z cesty II/583A.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje odstránenie tejto líniovej dopravnej závary premiestnením parkovania do areálov jednotlivých podnikov.

- Neúmerne dlhé prejazdy k cieľu a naspäť predlžovaním ulíc s dôsledkom neúmerného zaťažovania dopravou v lok. „Duhé“.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje odstránenie tejto líniovej dopravnej závary prepojením a zokruhovaním ciest s novým vyústením na cestu II/583D v mieste existujúcej križovatky.

V rámci celoštátneho sčítania dopravy v roku 2 015 boli na ceste II/583 namerané hodnoty RPDI (ročný priemer dennej intenzity) 2 503 vozidiel a na ceste II/583A 10 093 vozidiel. Na súčasnej ceste I/18 je to 26 563 vozidiel. V prípade ciest III. triedy nie sú tieto údaje k dispozícii. Z uvedených údajov je možné odvodiť, že po presmerovaní cesty I/18 cez k.ú. Gbeľany sa počet vozidiel na najvýznamnejšej ceste v k.ú. Gbeľany výrazne zvýši.

ZASTAVANÉ ÚZEMIE OBCE

Cesta II/583 v kat. MZ 12(11,5)/50 vo funkčnej triede B2 je hlavnou dopravnou tepnou v zastavanom území obce, Na ňu a na cestu II/583D sa pripájajú miestne existujúce, aj navrhované obslužné cesty, funkčných tried C2 a C3, kategórii MO 8/30, MO 7/30, MO 6,5/30, MO 6/30, MO 5,5/30, MO 5/30, MO 4,5/30, MO 4/30 a MO 3,75/30.

Zo všetkých uvedených ciest s výnimkou cesty II/583D sú riešené vjazdy do jednotlivých objektov, pri ktorých ÚPN – O Gbeľany požaduje:

- pri návrhu výstavby nových objektov v blízkosti ciest II. a III. triedy v ich blízkosti vyhraďiť dostatočný počet parkovacích miest, resp. vybudovať záchytné parkovisko, aby nedochádzalo k odstavovaniu vozidiel na ceste a tým k sťažovaniu údržby cesty,
- inžinierske siete viesť mimo cestný pozemok, v extraviláne s dodržaním ochranného pásma,
- nenavrhopať vedenie inžinierskych sietí v telese cesty na mostných objektoch,
- preukázať v projektovej príprave stavieb nutnosť uloženia inžinierskych sietí v telese cesty, vykonanie konečných úprav spevnenej časti cesty (min. v šírke jedného jazdného pruhu v dotknutej časti) a technické riešenie križovania inžinierskych sietí a cesty (výlučne formou pretlačania, kolmo na os cesty s uložením siete do chráničky presahujúcej 1,0 m teleso cesty a vedenej min. 1,20 m

pod niveletou cesty; ak nebude možné realizovať pretlak, rozkopávka musí byť vedená kolmo na os cesty)

- v projektovej príprave stavieb pri riešení vjazdov k objektom nesmie byť narušený odvodňovací systém cesty, rúry odvodnenia aplikovať so svetlosťou min. 400 – 600 mm podľa hydrotechnického výpočtu,
- bezpečnosť pohybu chodcov riešiť návrhom chodníkov minimálne jednostranne,
- pri návrhu chodníkov riešiť odvodnenie ciest II. a III. triedy v zmysle STN,
- pri navrhovaných cestách (prepojenie s obcami – dopravná dostupnosť) a ich navrhovaného zaradenia do cestnej siete je nutné postupovať podľa platného Technického predpisu TP 15/2013 – Technické podmienky – Usporiadúvanie cestnej siete – účinnosť od 20.12.2013, ktoré vydalo Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR, Sekcia cestnej infraštruktúry.

FUNKČNÉ ČLENENIE A KATEGORIZÁCIA CIEST

Najvýznamnejšou cestou v rámci navrhovaného systému je cesta I/18 v kat. C 22,5/80, po ktorej významovo nasledujú cesty druhej triedy II/583, II/583A, II/583D v kat. C9,5/80, cesta II/583 v zastavanom území v kat. MZ 12(11,5)/50 vo funkčnej triede B2 a cesty tretej triedy III/2072, III/2078, III/2079 v kat. C7,5/70.

Ostatné cesty, ktoré sa na zbernú cestu a cesty II. a III. triedy pripájajú a vytvárajú cestnú sieť obce sú cesty obslužné v zastavanom území obce funkčnej triedy C2 a C3, kategórie MO 8/30, MO 7/30, MO 6,5/30, MO 6/30, MO 5,5/30, MO 5/30, MO 4,5/30, MO 4/30 a MO 3,75/30.

Územný plán obce vo svojom dopravnom riešení navrhuje opatrenia, ktoré znížia resp. eliminujú negatívne účinky od dopravy a v rámci možností minimalizujú problémy v dopravnom systéme. Miestne cesty musia byť posudzované individuálne. Dopravné pripojenia musia byť v súlade s príslušnými STN. Šírkové usporiadanie v niektorých prípadoch, vzhľadom na spôsob zástavby však nebude možné upraviť na normové parametre. V miestach, kde to terénne možnosti a stavebné podmienky dovoľujú, ÚPN – O Gbeľany navrhuje úpravu smerového aj výškového vedenia trás miestnych ciest.

SYSTÉM HROMADNEJ DOPRAVY A PRIPOJENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA NA TENTO SYSTÉM

Vzhľadom na skutočnosť, že katastrom obce vedie železničná trať (s blízkou stanicou v obci Varín) je hromadná doprava na území obce zabezpečovaná Železničnou spoločnosťou Slovensko a po ceste autobusmi, ktoré prevádzkujú SAD Žilina a Kia Motors Slovakia cestou SAD Žilina. Počet priamych spojov Železničnej spoločnosti Slovensko v smere zo Žiliny do Vrútok (zastávky rýchlikov, regionálnych rýchlikov, RegionalExpressov, spojov RegioJet a EuroNight a IC spojov) bol (v čase prieskumov) v pracovný deň 17, z toho 16 osobných vlakov a 1 „RegionalExpress“. V opačnom smere z Vrútok do Žiliny to bolo 16 spojov, z toho 1 „RegionalExpress“. V sobotu a nedeľu to bolo v smere zo Žiliny do Vrútok 11 spojov a v smere z Vrútok do Žiliny 9 spojov osobným vlakom. V smere do Žiliny nie je medzi Varínom a Žilinou zastávka, cesta – 8 km trvá 7 minút, medzi Vrútkami a Varínom je stanica Nezbudská Lúčka – Strečno a cesta – 13 km trvá 11 minút.

Zo spojov autobusovej dopravy SAD Žilina zo Žiliny do vzdialenejších obcí prichádzajúcich do katastrálneho územia obce Gbeľany po ceste II/583 malo zastávku Gbeľany, kult. dom v pracovný deň 58 spojov (marginálny počet s využitím prestupu), dĺžka 11 km, čas 18 – 19 min. z Gbeľan do Žiliny to bolo 60 spojov (s minimálnym množstvom spojov s prestupmi). V pracovný deň to boli ešte tri spoje z mesta Žilina do zastávky Gbeľany, KIA mobis Site a 3 spoje opačným smerom. V nedeľu zo Žiliny do Gbeľan to bolo 21 spojov, späť 21 spojov. Z uvedeného vyplýva, že obec Gbeľany mala

veľmi dobré podmienky pre využitie prostriedkov hromadnej dopravy, ktoré pretrvávajú do súčasnosti.

Na území obce sú situované 2 zastávky:

- Gbeľany kultúrny dom,
- Gbeľany Mobis Site.

Obvyklé izochróny dochádzkovej vzdialenosti platné pre zastávky MHD (vo výkresoch dopravného riešenia reprezentované vzdialenosťou 750 m, teda izochrónou 10 minút) sú v systéme obsluhovanom SAD nahradené doporučovanými dobehovými vzdialenosťami, ktoré sú v pracovné dni 1,5 – 1,7 km a v nedele a sviatky aj nad 2,2 km. V obci Gbeľany je najodľahlejšia časť navrhovaného zastavaného územia vzdialená od autobusovej zastávky okolo 800 m. Autobusové zastávky – prístrešky navrhuje ÚPN – O Gbeľany vybudovať aj pri zastávke Gbeľany Mobis Site a pešie pripojenie k nej vybudovať aj od obce pozdĺž cesty II/583D a z obytného územia „Duhé“. Umiestnenie zastávok zodpovedá STN 73 6425 – Autobusové, trolejbusové a električkové zastávky aj požadovaným dobehovým vzdialenostiam.

KAPACITY PLÔCH PRE PARKOVANIE

Tabuľka 2.12-1 Návrh kapacít verejných parkovacích stojísk (STN 736110)

LOKALITA	KAPACITA	
	OSOB. AUTOMOBIL	AUTOBUS
obecný úrad	6 stojísk	
v centre obce (vedľa barok. kaštieľa)	30 stojísk	1 stojisko
pri cintoríne	13 stojísk	1 stojisko
pri MŠ	6 stojísk	
pri pošte	4 stojiská	
COOP Jednota, kaderníctvo, kozmetika	3 stojiská	1 stojisko
pri pálenici	8 stojísk	
pri futbalovom ihrisku (šport. rekr. areál)	20 stojísk	2 stojiská
navrhované centrum	30 stojísk	1 stojisko
pri penzióne Bukovina	10 stojísk	
pri farme býv. JRD	8 stojísk	
pri kultúrnom dome (kaštieľ)	10 stojísk	
pri sekundárnom centre „Priedanky“	5 stojísk	
pri sekundárnom centre „Záhrady“	5 stojísk	
pri sekundárnom centre „Duhé“	5 stojísk	
Pri VD Žilina	15 stojísk	
Spolu	178 stojísk	6 stojísk

Odstavovanie a parkovanie vozidiel v obytných územiach je navrhované prioritne na pozemkoch rodinných domov a objektov HBV (na byty do 60 m² /max. 2-izbové byty/ 1 stojisko/byt, na byty do 90 m² /max. 3-izbové byty/ 1,5 stojiska/byt, na byty nad 90 m² 2 stojiská/byt /STN 73 6110/Z2/), na pozemkoch rekreačných chalúp, chát, penziónov, objektov s ubytovaním v súkromí a komerčnej občianskej vybavenosti. Ďalšie nároky na parkovanie budú zabezpečené priamo po obslužných cestách. Parkoviská pri výrobných areáloch a odstavné plochy pre kamióny v území priemyselného parku sú navrhované do areálov jednotlivých priemyselných podnikov. Navrhuje sa aj vytvorenie parkovacích miest v blízkosti biokoridoru pri VD Žilina (aj spevnenie existujúcej cesty, ako prístupovej k parkovacím miestam) z dôvodu vytvorenia podmienok pre rekreačné využitie VD Žilina a to aj v existujúcich nábehoch z päty na korunu hrádze ako pozdĺžne

parkovanie, pri zabezpečení prejazdnosti nábehu. Za tým účelom posun dopravnej značky „Zákaz vjazdu“ z päty ku korune hrádze.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje

- jestvujúce stavebnotechnicky nevyhovujúce ale z hľadiska návrhu ÚPN – O polohovo vyhovujúce plochy statickej dopravy na rekonštrukciu a stavebné úpravy,
- všetky parkoviská nad 5 stojísk s odlučovačmi ropných látok.

2.12.1.6 Koncepcia hlavných peších systémov a cyklistických trás

Pre rozvoj obce Gbeľany má veľký význam rozvoj letnej aj zimnej turistiky a najmä cykloturistiky. Zvlnená pahorkatina katastrálneho územia, Kysucké vrchy sú vhodnými lokalitami pre rozvoj cyklistického športu, ktorý pestuje široká verejnosť, hlavne mladá generácia. Ten tu má ideálne možnosti z hľadiska technických podmienok a dôvod pre jeho vykonávanie z hľadiska poznávacieho. Okrem toho je príčinou sústavného rozvoja a narastajúceho záujmu o cyklistický šport aj efektívne využívanie bicykla, ako dopravného prostriedku do zamestnania, najmä v letnom období. Dôsledkom je priamy pozitívny vplyv na zdravotný stav užívateľskej populácie a ekologickým spôsobom premiestňovania aj prínosom pre skvalitňovanie životného prostredia.

V katastrálnom území obce Gbeľany sú základom cyklistickej infraštruktúry cyklomagistrály spĺňajúce cyklodopravnú funkciu. Jednou je Cyklodopravná Vážska cyklotrasa v trase hranica Žilinského a Trenčianskeho kraja popri Vážskom derivačnom kanáli, popri ceste II/507 a Váhu - Mikšová – Žilina (hrad Budatín) – Strečno – Lipovec – Vrútky a úsek Liptovský Mikuláš – Liptovský Hrádok v úseku Žilina (hrad Budatín) – Strečno – hrad Strečno a druhou Terchovsko – Zázrivská cyklotrasa – úsek Varín – Terchová - Zázrivá

V rámci koncepcie ÚPN – O Gbeľany sú rešpektované značené cyklistické chodníky a ich vzájomné väzby a prepojenia v súlade s územnými plánmi a zámermi susedných obcí. Navrhuje tiež využívanie týchto cyklistických chodníkov v zimnom období, ako upravovaných lyžiarskych turistických resp. bežeckých tratí. Ich časti v súlade s cieľmi pešej dopravy a pešej turistiky navrhuje využívať ako pešie a turistické chodníky.

Celé územie obce je v rámci udomácnenej cykloturistiky zaradené do systému regionálnych cyklotrás. VÚC ŽK zaraďuje cestu II/583 Žilina – Varín – Terchová – Zázrivá – Párnica do regionálnych turistických trás sprístupňujúcich jednotlivé regióny Žilinského kraja po cestách I., II., a III. triedy v rámci prepojenia regiónov Severopovažského a Oravy. Katastrálnym územím obce vedú evidované cyklotrasy - cyklookruh Vodné dielo Žilina – Žilina - Mojšova Lúčka – Strečno – Varín – Mojš – Žilina (modrá značka č. 2427, v k.ú. Gbeľany 507 m); Sedlo Žiarce – Gbeľany – Varín (žltá značka č. 8456, v k.ú. Gbeľany 2,6 km); Žilina – Teplička nad Váhom – Varín (zelená značka č. 5476, v k.ú. Gbeľany 2,2 km); Kysucké Nové Mesto – Kotrčiná Lúčka – Varín (zelená značka č. 5448, v k.ú. Gbeľany 1,34 km); a trasa Kotrčina Lúčka, stráň – sedlo Žiarce – Lysica – Belá (zelená značka č. 5475, v k.ú. Gbeľany 2,1 km).

Na Vážsku cyklotrasu sú prepojené vonkajšie diaľkové trasy, Považská, Kysucká, Rajecká a ďalšie regionálne trasy. Návrh ÚPN – O Gbeľany považuje okruh okolo VD Žilina najmä jeho bezkolíznu časť po ľavom brehu VD Žilina za základ bezpečného cyklistického prepojenia katastrov jednotlivých obcí s mestom Žilina. Význam má nielen športovo turistický, ale aj ako rýchly a zdravý spôsob pohybu za prácou. Považuje preto za jednu zo svojich priorit bezpečné cyklistické prepojenie centra obce Gbeľany a Terchovsko – Zázrivskej cyklotrasy na Vážsku cyklotrasu vedúcu pozdĺž VD Žilina. Trasa je navrhovaná od cesty II/583 Železničnou ulicou (zaslepená časť cesty III/2079) z ktorej je navrhované vylúčenie automobilovej dopravy s výnimkou dopravnej obsluhy.

Pokračuje navrhovaným podjazdom pod cestou II/583A a ďalej cestou III/2079 s vylúčením automobilovej dopravy s výnimkou dopravnej obsluhy, existujúcim nadjazdom ponad železničnú trať č.106 Žilina – Košice, segregovaným jazdným pásom súbežným s cestou III/2072 k prístupovej ceste do areálu bývalej „Aquachémie“, výhľadovo navrhovanému priemyselnému parku v lok. „Medzi jarkami“ a k obci Mojš. Na hranici k.ú. Gbeľany a Mojš sa od cesty III/2072 odkláňa ako samostatná trasa cez premostenie biokoridoru a nábehom od päty ku korune hrádze VD Žilina sa pripája na Vážsku cyklotrasu (cyklookruh okolo VD Žilina).

V rámci cyklistickej dopravy sa ponúka možnosť využitia všemožných kombinácií a okruhov, ktoré jednotlivé trasy navzájom vytvárajú. Kataster obce je vhodný na budovanie ďalších vetiev miestnych cyklotrás, v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane prírody, nadväzujúcich na evidované a navrhované cyklotrasy. Tieto môžu byť súčasťou okruhu okolo Žilinskej kotliny s pripojením aj na vonkajšie diaľkové trasy Považskú a Kysuckú.

Pešia doprava ako ucelený prvok dopravy resp. stavby pešej dopravy sa v riešenom území nachádzajú len lokálne. Nie je tu ucelený systém peších chodníkov, ktorými by sa chodec dostal jednoducho a bezpečne v obci z jedného konca na druhý. V obci Gbeľany je pre peši pohyb vybudovaných iba pár chodníkov, pohybu chodcov väčšinou slúžia cesty pre motorovú dopravu a chodci sú vedení v uličnom priestore spolu s ostatnou dopravou. Pešie chodníky sa v súčasnosti nachádzajú najmä v centrálnej časti obce, iba v časti cesty II/583 z južnej strany od kaštieľa po ulicu M. R. Štefánika, obojstranne len pozdĺž parku centra, v priestore parku centra, v ulici Do hrbov a v priestore IBV „Hrby“, zo západnej strany cesty II/583D, inde len v marginálnych častiach ulíc Školskej, Priedovsie...

Návrh hlavných peších trás rešpektuje hlavné urbanistické a kompozičné osi územia, ako i ťažiská urbanizovaných území. Pešie trasy sú navrhované tak, aby boli čo najmenej rušené automobilovou prevádzkou. Navrhuje sa súvislý peší chodník od centra obce pozdĺž severnej strany cesty II/583 až do obce Nededza (pohyb školákov do školy). Tiež sa navrhuje využiť návrh automobilového prepojenia ulice M. R. Štefánika s cestou II/583D na spoločný profil s peším prepojením (prerušením zemného valu) do oblasti existujúceho priemyslu v lok. „Nivy“. Navrhuje sa doplnenie peších chodníkov obojstranne v celej trase cesty II/583D. Z lok. „Duhé“ je navrhovaný peší chodník pokračujúci zo sekundárneho centra cez schodisko v priestore zemného valu do priemyselného územia „Duhé“. Pešie prepojenie s centra obce k VD Žilina s parkingom pred pravým brehom biokoridoru je súčasťou navrhovanej cyklotrasy.

Pešie chodníky sú navrhované tak, aby sa rozvíjali v súlade s dopravným skeletom, v ktorom nadväzujú nové cesty na existujúcu dopravnú sieť (určenú na rekonštrukciu a stavebné úpravy) a to predlžovaním obslužných ciest v smere vedľajších osí a budovaním peších trás nielen popri ceste II/583 a II/583D, ale aj do nadväzujúcich území. Aj z nových ulíc a chodníkov je nutné zachovanie prístupu na pozemky využívané naďalej pre poľnohospodárske účely a pôvodných prístupových trás na lesné pozemky. Pri podrobnejšom návrhu chodníkov treba riešiť aj odvodnenie cesty.

Nástupné plochy autobusovej zastávky Gbeľany Mobis Site je potrebné riešiť v nadväznosti na pešie chodníky. Centrálna časť obce nadväzuje chodníkmi na turistické pešie ťahy, vedené k atraktivitám v okolí.

Základom pešej turistiky sú turisticky značené chodníky. Obcou Gbeľany vedie časť náučného chodníka Varín a okolie. Celá trasa náučného chodníka je charakterizovaná smerom Gbeľany – Krasňany – Chatová osada Pod Jedlovinou - NPR Starý hrad - Nezbudská Lúčka – Obec Strečno – Varín Gbeľany. Pre nenáročnú pešiu turistiku je v katastrálnom území obce Gbeľany v príprave náučný chodník, vedúci zastavaným územím obce a voľnou krajinou katastrálneho územia. V k.ú. obce Gbeľany sa nachádzajú dve evidované turistické trasy o celkovej dĺžke 5,1 km. Gbeľany – Sedlo pod Zlieňom

(žltá značka č. 8651, 2,8 km); Kotrčina Lúčka, Stráň – Krásno nad Kysucou (červená značka č. 0886b, 2,3 km).

2.12.1.7 Lokalizácia dopravných zariadení

Na území obce nie sú vybudované žiadne ostatné dopravné zariadenia, napr. čerpacia stanica pohonných hmôt, ani servis.

Najbližšie čerpacie stanice sú lokalizované v Tepličke nad Váhom vo vzdialenosti cca 5 km a vo Varíne vo vzdialenosti cca 3,5 km. Ďalšie sú v Žiline, kde sú aj opravovne motorových vozidiel.

S výstavbou čerpacích staníc pohonných hmôt a iných dopravných zariadení nie je potrebné v k.ú. Gbeľany uvažovať.

2.12.1.8 Návrh eliminácie nadmerného hluku vyplývajúceho z riešenia dopravy

Negatívne účinky dopravy vo všeobecnosti, medzi ktoré patrí pôsobenie hluku a exhalátov na obyvateľstvo riešeného územia, sú posudzované v zmysle vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Zb., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí, tá je pre obytné územia v nočných hodinách 45 dBA.

Pri výpočte vzdialeností ekvivalentných hladín hluku od osi posudzovaných ciest v obytných zónach vychádzajú tieto v rozsahu 60 – 200 m. Vzdialenosť jednotlivých objektov od účinkov nadmerného hluku je potrebné riešiť individuálne, napr. obmedzenie rýchlosti, trojité zasklenie okien, pevné oplatenie, zeleň, atď.

Objekty umiestnené v ochrannom pásme železničnej dráhy musia byť zabezpečené opatreniami na elimináciu nepriaznivých účinkov železničnej prevádzky z hľadiska hluku, vibrácií... v zmysle zákona č. 355/2007 Z.z. a

Miesta výstavby nachádzajúce sa v ochrannom pásme dráhy, prípadne v blízkosti dráhy, môžu byť ohrozené negatívnymi vplyvmi a obmedzeniami (hluk, vibrácie, vplyv prevádzky trakcie) spôsobenými bežnou železničnou prevádzkou. To znamená že súčasťou akejkoľvek výstavby v blízkosti železničnej trate, prípadne v ochrannom pásme dráhy, musia byť navrhnuté aj opatrenia na elimináciu nepriaznivých účinkov železničnej prevádzky z hľadiska hluku a vibrácií v zmysle zákona č. 355/2007 Z.z. v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z.z. na navrhovanú výstavbu. Pri navrhovaní týchto opatrení je potrebné vychádzať z maximálnej prevádzkovej kapacity železničnej trate.

Súčasťou povoľovacích konaní je vyjadrenie (súhlas) RÚVZ.

Ochranné pásma

cesta I. triedy mimo zastavanom územie	50 m od osi vozovky na obe strany,
cesty II. triedy mimo zastavanom územie	25 m od osi vozovky na obe strany,
cesty III. triedy mimo zastavanom územie	20 m od osi vozovky na obe strany,
miestne cesty mimo zast. územie	15 m od okraja vozovky na obe strany,
železničná trať	60 m od osi krajnej koľaje,
železničná vlečka	30 m od osi koľaje.

Ochranné pásma ciest sa v zmysle vyhlášky č. 35/1984 Zb. §15, ako aj komentára k STN 73 6110 v zastavanom území, alebo území určenom na zástavbu nestanovujú.

2.12.2 VODNÉ HOSPODÁRSTVO

Návrh ÚPN-O Gbeľany v oblasti vodného hospodárstva rešpektuje:

- záväzné regulatívy územného rozvoja ÚPN VÚC Žilinského kraja,
- všeobecne záväzné nariadenie Žilinského samosprávneho kraja číslo 49/2018 o záväzných častiach zmien a doplnkov č. 5 Územného plánu veľkého územného celku Žilinského kraja,
- vyhlášku MŽP SR č.684/2006 Z.z.zo dňa 14.11.2006,
- stanoviská dotknutých organizácií,
- príslušné normy a predpisy.

2.12.2.1 Zásobovanie pitnou vodou

Širšie vzťahy

Katastrálne územie obce Gbeľany leží z časti v chránenej vodohospodárskej oblasti (CHVO) Beskydy – Javorníky, ktorej celková plocha je 1 856 km². CHVO je územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd. Podmienky ochrany vôd v CHVO sú upravené v § 31 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách. CHVO Beskydy a Javorníky je stanovená nariadením vlády SSR č.13/1987 Z.z..

Celé zastavané územie obce leží v pásme hygienickej ochrany (PHO) 2. (vonkajšom) vodného zdroja (VZ) Teplička nad Váhom. Okrem tohto pásma je do katastri obce aj 2. PHO (vonkajšie) vodného zdroja (VZ) Gbeľany a 1. PHO VZ Gbeľany tvorené jeho oplotením. Obmedzenia z toho vyplývajúce sú stanovené vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o určovaní ochranných pásiem vodárenských zdrojov, o opatreniach na ochranu vôd a o technických úpravách v ochranných pásmach vodárenských zdrojov č. 29/2005 Z.z.

Súčasný stav

Systém zásobovania pitnou vodou v katastri obce Gbeľany je súčasťou skupinového vodovodu Gbeľany, ktorý zásobuje aj okolité obce Varín, Nededza a priľahlý priemyselný park. Vodný zdroj Gbeľany je tvorený studňou o povolenej výdatnosti 15 l.s⁻¹, výdatnosť po úprave vody v úpravni vody je 13 l⁻¹. Jedná sa o pôvodne vrtanú studňu HVG-1 hĺbky 15 m, s priemerom oceľových zárubníc 325 mm. Táto bola prebudovaná na studňu z kruhových studňových skruží priemeru 150 cm. Z vodného zdroja je voda čerpaná do priemyselného parku (PE DN150) a do zásobného vodojemu Gbeľany pomocou privádzacieho potrubia PVC resp. LT DN150 o dĺžke cca 1 270 m. Zásobný vodojem Gbeľany 2 x 400 m³ má kóty hladín max/min 424,00 / 419,00 m n.m. Z vodojemu je voda rozvádzaná zásobovacím potrubím do obcí Gbeľany, Nededza a Varín. Zásobovanie obce Gbeľany pitnou vodou je zabezpečované zásobovacím potrubím PVC DN150 o dĺžke cca 700 m.

V súčasnosti má obec Gbeľany komplexne vybudovanú vodovodnú sieť, ktorá korešponduje s jestvujúcou zástavbou. Prevádzkovateľom verejného vodovodu je SEVaK a.s. Žilina. Existujúca vodovodná sieť slúži na zabezpečenie obyvateľstva pitnou a požiarou vodou. Pokrýva celú jestvujúcu zástavbu v obci. Rozvádzacie potrubie v obci je DN 50 - 150, materiál PE a PVC. V miestach, kde to bolo možné, je riešené ako zokruhované. Jednotlivé nehnuteľnosti v obci sú pripojené na verejný vodovod pomocou vodovodných prípojk, na ktorých sú osadené fakturačné meradlá. Na jednotlivých trasách sú umiestnené trasové uzávery a armatúrne šachty, taktiež nadzemné resp. podzemné požiarne hydranty.

Cez rozvádzacie potrubie obce Gbeľany je pitná voda distribuovaná aj do obce Nededza.

Zastavané územie obce zásobované z verejného vodovodu leží v nadmorskej výške cca. 355 - 410 m n.m., t.j. hydrostatický pretlak vo vodovodnej sieti v závislosti od VDJ Gbeľany je cca. 0,09 – 0,64 MPa. STN 755401 a vyhl. 684/2006 Zb.z. stanovuje maximálny pretlak vo vodovodnej sieti 0,6 MPa, resp. 0,7 MPa. Taktiež stanovuje pri zložitej členitosti terénu a v

zástavbe na okraji obce hydrodynamický pretlak najmenej 0,15 MPa (obmedzenie výšky zástavby do 2 nadzemných podlaží), resp. 0,25 MPa. Rozvod vody tlakovým požiadavkám, až na najvyššie položenú zástavbu IBV v lok. „Hrby“, vyhovuje.

Tabuľka 2.12-2 Komponenty systému zásobovania pitnou vodou pre obec Gbeľany

p.č.	Názov objektu	Popis objektu
1	vodný zdroj - podzemný vrt	- doporučená výdatnosť: 15,0 l/s
2	úpravňa vody pri VZ	- výdatnosť po úprave vody: 13,0 l/s
3	privádzacie výtláčne potrubie	- materiál: PVC, LT - dimenzia/dĺžka: DN150/cca 1 270 m
4	vodojem Gbeľany	- využiteľný objem: 2 x 400 m ³ - max/min hladina: 424,00 / 419,00 m n.m.
5	hlavné zásobné potrubie pre obec Gbeľany	- materiál: PVC/LT - dimenzia/dĺžka: DN150/700 m
6	rozvádzacie vodovodné potrubie pre obec	- materiál: PE, PVC, LT - dimenzia: DN150 - DN200

Grafická časť vodného hospodárstva je spracovaná na základe podkladov od vlastníka resp. prevádzkovateľa vodovodu – SEVaK a.s. Žilina. V stanovisku ku spracovaniu ÚPN-O prevádzkovateľ neposkytol údaje o skutočných spotrebách vody ako pre obyvateľov, tak i pre jestvujúci priemyselný park.

V zastavanom území obce správca neuvažuje so žiadnymi zámermi. Výhladovo sa predpokladá prepojenie jednotlivých vodovodných systémov v terchovskej doline na skupinový vodovod Žilina.

Výpočet potreby pitnej vody pre súčasný stav

navrhované 100% zásobovanie obyvateľstva (podľa vyhlášky MŽP SR č.684/2006 zo dňa 14.11.2006) - pre bytový fond (kd = 1,6; kh = 1,8) – veľkosť územia 1001 - 5000 obyv.:

- špecifická potreba vody je závislá od vybavenia bytov; podľa uvedenej vyhlášky sa navrhuje 120 l.obyv⁻¹.d⁻¹
- pre služby resp. občiansku vybavenosť: 25 l. obyv⁻¹.d⁻¹
- počet obyvateľov: 1 449 (2 021).

Tabuľka 2.12-3 Súčasná potreba pitnej vody

Ozn.	Popis	MJ	počet MJ	ŠP	kv	ŠPu	Qd		kd	Qd,max		kh	Qh,max	počet dní	Qr
				[l.MJ ⁻¹ .d ⁻¹]		[l.MJ ⁻¹ .d ⁻¹]	[m3.d ⁻¹]	[l.s ⁻¹]		[m3.d ⁻¹]	[l.s ⁻¹]		[l.s ⁻¹]		
1	bytový fond	obyv.	1449	120	1,0	120	173,9	2,01	1,6	278,2	3,22	1,8	5,80	365	63466
2	základná OV	obyv.	1449	25	1,0	25	36,2	0,42	1,6	58,0	0,67	1,8	1,21	365	13222
							210,1	2,43		336,2	3,89		7,01		76688,3

t.j.

Potreba pitnej vody pre celé územie (pre stav odberateľov v roku 2 021):

$$Q_{p,návrh} = Q_d = 210 \cdot 100 \text{ l.d}^{-1} = 2,4 \text{ l.s}^{-1}$$

$$Q_{m,návrh} = Q_{d, \max} = 336 \cdot 200 \text{ l.d}^{-1} = 3,9 \text{ l.s}^{-1}$$

$$Q_{h,návrh} = Q_{h, \max} = 7,01 \text{ l.s}^{-1}$$

$$\text{Ročná potreba vody: } Q_{ročné} = 76 \, 688 \text{ m}^3 \text{ rok}^{-1}$$

Potreba požiarnej vody

Na jednotlivých trasách sú umiestnené nadzemné resp. podzemné požiarne hydranty, rozmiestnené podľa príslušnej STN. Umiestnené sú tak, aby zároveň plnili aj prevádzkové požiadavky určené pre vodovodnú sieť.

Systém závlah

V katastri obce sa nachádza územie v lok „Hrby“, kde boli vybudované závlahové potrubia na poľnohospodárskej pôde. Tento systém sa stal vznikom novej zástavby v lokalite nefunkčným.

Návrh riešenia

Tabuľka 2.12-4 Navrhovaná výstavba, jej rozsah a využitie

Ozn.	Názov (lokalita)	Plocha (ha)	Počet RD (BJ) + rezerva	Počet obyv. (vrátane rezevy)	Počet zam.	Poznámka
Plochy pre rozvoj bývania						
1	V jestv. zastav. území		13 + 2	50		
2	HBV – centrum (návrh)		9 + 0	30		Nadm.v.: 368 – 375 m n.m.
3	IBV Hrby (dostavba)		10 + 4	46		Nadm.v.: 365 – 400 m n.m.
4	IBV Priedanky (návrh)		53 + 16	228		Nadm.v.: 380 – 325 m n.m.
5	IBV Duhé II (návrh)		34 + 8	139		Nadm.v.: 351 - 353 m n.m.
6	IBV Záhrady (návrh)		42 + 10	172		Nadm.v.: 375 – 398 m n.m.
			161 + 40			
Plochy pre rozvoj výroby						
7	CTPark a býv. areál Aquachémie	13,7			500	Nadm.v.: cca 351 m n.m. (návrh ľahký priemysel)
	Spolu	13,7	201	665	500	

Výpočet potreby pitnej vody (podľa Vyhlášky MŽP SR č.684/2006 zo dňa 14.11.2006):
(návrh pre 100 % zásobovaného obyvateľstva navrhovanej zástavby)

- pre bytový fond ($k_d = 1,6$; $k_h = 1,8$) – veľkosť územia 1001 - 5000 obyv:
- špecifická potreba vody je závislá od vybavenia bytov; podľa vyhlášky sa navrhuje $150 \text{ l. oby}^{-1} \cdot \text{d}^{-1}$,
- špecifická potreba vody pre priemysel - v zmysle prílohy 1 vyhlášky, časť D.

Tabuľka 2.12-5 Potreba pitnej vody pre navrhované územia

Ozn. lok.	Popis	b.j.	MJ/ /b.j.	MJ	počet MJ	ŠP [l.MJ ⁻¹ .d ⁻¹]	kv	ŠPu [l.MJ ⁻¹ .d ⁻¹]	Qd [m ³ .d ⁻¹]	[l.s ⁻¹]	kd	Qd,max [m ³ .d ⁻¹]	[l.s ⁻¹]	kh	Qh,max [l.s ⁻¹]	počet dní	Qr [m ³ .r ⁻¹]
Plochy pre rozvoj bývania																	
1	V jestv. zastav. území	15	3,3	obyv.	50	150	1,0	150	7,4	0,09	1,6	11,9	0,14	1,8	0,25	365	2710
2	HBV – centrum	9	3,3	obyv.	30	150	1,0	150	4,5	0,05	1,6	7,1	0,08	1,8	0,15	365	1626
3	IBV Hrby (dostavba)	14	3,3	obyv.	46	150	1,0	150	6,9	0,08	1,6	11,1	0,13	1,8	0,23	365	2529
4	IBV Priedanky (návrh)	69	3,3	obyv.	228	150	1,0	150	34,2	0,40	1,6	54,6	0,63	1,8	1,14	365	12467
5	IBV Duhé II (návrh)	42	3,3	obyv.	139	150	1,0	150	20,8	0,24	1,6	33,3	0,39	1,8	0,69	365	7588
6	IBV Záhrady (návrh)	52	3,3	obyv.	172	150	1,0	150	25,7	0,30	1,6	41,2	0,48	1,8	0,86	365	9395
Plochy pre rozvoj výroby																	
7	CTPark a býv. areál Aquachémie			zam.	500	80	1,0	80	40,0	0,46	2,0	80,0	0,93		5,56	260	10400
	Spolu	201							139,5	1,6		239,2	2,8		8,9		46715,7

t.j.

Potreba pitnej vody pre navrhované lokality

(100 % zásobovaného obyvateľstva + navrhovaný priemysel):

$$Q_{p,návrh} = Q_d = 139\,500 \text{ l.d}^{-1} = 1,6 \text{ l.s}^{-1}$$

$$Q_{m,návrh} = Q_{d, \max} = 239\,200 \text{ l.d}^{-1} = 2,8 \text{ l.s}^{-1}$$

$$Q_{h,návrh} = Q_{h, \max} = 8,9 \text{ l.s}^{-1}$$

$$\text{Ročná potreba vody: } Q_{\text{ročné}} = 46\,716 \text{ m}^3.\text{rok}^{-1}$$

Potom platí:

Potreba pitnej vody pre celé územie

(navrhovaný stav celej obce = súčasný + navrhovaný stav):

$$Q_{p,návrh} = Q_d = 349\,600 \text{ l.d}^{-1} = 4,05 \text{ l.s}^{-1}$$

$$Q_{m,návrh} = Q_{d, \max} = 575\,400 \text{ l.d}^{-1} = 6,66 \text{ l.s}^{-1}$$

$$Q_{h,návrh} = Q_{h, \max} = 15,9 \text{ l.s}^{-1}$$

$$\text{Ročná potreba vody: } Q_{\text{ročné}} = 123\,404 \text{ m}^3.\text{rok}^{-1}$$

Existujúca vodovodná sieť je rozsahom dostatočná a rozšíriteľná aj pre plánovaný nárast bytovej výstavby a objektov občianskej vybavenosti. Rozvody vody sú vedené prevažne v priestoroch verejných ciest a zeleni a korešpondujú so súčasnou, resp. budúcou zástavbou. Sú vedené bezprostredne popri navrhovaných objektoch, čím vytvárajú podmienky pre ich jednoduché pripojenie.

STN 755401 a vyhl. 684/2006 Zb.z. stanovujú maximálny pretlak v najnižších miestach vodovodnej siete verejného vodovodu každého tlakového pásma, ktorý nesmie prevyšovať hodnotu 0,6 MPa. Pri zložitejšej členitosti terénu a podľa miestnych podmienok možno maximálny pretlak zvýšiť na 0,7 MPa. Taktiež stanovujú pri zložitej členitosti terénu a v zástavbe na okraji obce hydrodynamický pretlak najmenej 0,15 MPa (obmedzenie výšky zástavby do 2 nadzemných podlaží), resp. 0,25 MPa.

Existujúci rozvod vody v katastri obce je jednoducho rozšíriteľný pre územia IBV „Hrby“, „Záhrady“, „Duhé II“, centrum obce (býv. dvor JRD) a územia priemyslu CTPark a areál bývalej Aquachémie. Problémová je lok. „Priedanky“, kde nie je bez budovania ATS možné dodržať predpísané tlakové pomery vo vodovodnej sieti.

Lok. „Hrby“

Nová zástavba tvorí zastavanie prelúk v jestvujúcej zástavbe – verejný vodovod DN 100 je vybudovaný.

Lok. „Záhrady“

V území sa navrhuje nová výstavba. Zásobovanie vodou z pitného vodovodu sa navrhuje predĺžením jestvujúceho verejného vodovodu DN100 v ulici Pri zvonici do riešeného územia. Posledné dva domy s najvyššou nadmorskou výškou majú obmedzenú výšku na jedno nadzemné podlažie a podkrovie.

Lokalita „Duhé II“

V lok. „Duhé“ sa navrhuje nová výstavba. Pripojenie na jestvujúci verejný vodovod DN 100 sa navrhuje v ulici Parcelná.

Lokalita „centrum obce“ (býv. dvor JRD)

V navrhovanom centre obce v býv. areáli JRD je navrhovaný objekt HBV (a občianska vybavenosť). Pripojenie na jestvujúci verejný vodovod DN 100 sa navrhuje z ulice Hlavná.

Lokalita priemyslu - „CTPark“ a areál býv. Aquachémie

V lok. CTPark sa navrhuje rozvoj existujúceho priemyselného areálu. Územie má v súčasnosti vybudovanú vodovodnú prípojku aj pre navrhované rozšírenie.

Priemyselný park - „Medzi jarkami“ - výhľad

Južne od železničnej trate je navrhovaná územná rezerva priemyselný park Gbeľany. Územie nie je súčasťou bilancii potreby vody.

Lok. „Priedanky“

Lok. „Priedanky“ je najrozsiahlejšia navrhovaná výstavba. Z hľadiska zásobovania vodou je jej problémom výškové osadenie (480 – 525 m n.m.) voči zásobnému vodojemu Gbeľany (využitelný objem: $2 \times 400 \text{ m}^3$, max/min hladina: 424,00 / 419,00 m n.m.), z čoho vyplýva, že horná časť lokality leží nad vodojemom a nie je možné ju gravitačne zásobovať o požadovaných tlakových parametroch. Preto sa navrhuje pre zabezpečenie pitnej a požiarnej vody požadovaných tlakových parametrov automatická tlaková stanica (ATS) na kóte cca. 395 m n.m.

Pre nové vetvy vodovodov sa navrhuje uprednostniť trasovanie v cestách resp. súběžných zelených pásach alebo chodníkoch, vyhnúť sa súkromným pozemkom s problémami vstupov pre výstavbu a obsluhu. Navrhujú sa tak, aby zabezpečovali aj potrebu požiarnej vody s nadzemnými hydrantmi. Tiež sa navrhuje v čo najväčšej miere vodovodný systém ako okružový, čím sa docieli vyššia kvalita dodávanej pitnej vody ako i dostupnosť dodávky v prípade porúch na vodovodnom potrubí (možnosť dodávky z 2 smerov). Na vhodných miestach sa navrhuje osadiť trasové uzávery. Vodovodné potrubie sa navrhuje ukladať do nezámrznej hĺbky. Materiál potrubia sa navrhuje PE resp. tvárnu liatinu, dimenzia potrubia DN 80 – 150.

Jednotlivé nehnuteľnosti navrhuje ÚPN – O Gbeľany napojiť na verejný vodovod pomocou vodovodných prípojok, s osadením vodomernej zostavy, spolu s fakturačným vodomermom umiestňovanej v objektoch resp. vo vodomerných šachtách ležiacich mimo objektu (závisí od priestorových pomerov).

Vodovodná sieť musí byť v súlade s platnými normami a predpismi. Navrhovaná vodovodná sieť bude zásobovať lokality pitnou resp. požiarňou vodou. Kvalita pitnej vody musí zodpovedať príslušnému nariadeniu vlády SR č. 354/2006 Zb.z.

Pri návrhu zástavby sa požaduje rešpektovať trasy existujúcich a navrhovaných vodovodných potrubí a polohu vodohospodárskych objektov, vrátane ich ochranných pásiem (zákon č. 442/2002 Zb.z.).

Potreba požiarnej vody

Na navrhovaných trasách budú osadené nadzemné požiarne hydranty prípadne aj podzemné hydranty, rozmiestnené podľa príslušnej STN. Navrhujú sa umiestniť tak, aby zároveň plnili aj prevádzkové požiadavky určené pre vodovodnú sieť. Každá dimenzia potrubia má svoje kapacitné parametre pre zabezpečenie požiarnej vody.

V prípade potreby riešiť požiadavky na zabezpečenie požiarnej vody v nových sídelných útvaroch aj navrhovaním požiarňových nádrží a čerpacích stanovišť na prírodných vodných zdrojoch.

Pri ďalšom návrhu v riešenom území sa požaduje brať na to ohľad, poprípade zabezpečenie požiarnej vody riešiť z potrubia, ktoré zabezpečí dostatočné množstvo požiarnej vody. Ak to nebude možné, je potrebné zabezpečiť dostatočné množstvo vody na hasenie požiaru individuálne. Podrobnosti pre zabezpečenie požiarnej vody stanovuje STN 92 0400 a vyhláška Ministerstva vnútra SR č. 699/2004 Z.z.

Vnútnú potrebu požiarnej vody majú vybrané objekty zabezpečenú podľa platných legislatívnych predpisov formou hasiacich prístrojov resp. vnútorných požiarňových hydrantov.

2.12.2.2 Odkanalizovanie územia

Širšie vzťahy

Obec Gbeľany je pripojená na kanalizačný systém okresu Žilina s čistením v SČOV Žilina, ležiacej v katastrálnom území Horný Hričov. Jedná sa o mechanicko – biologickú čistiareň. Recipientom vyčistených odpadových vôd je rieka Váh. Kvalita vypúšťaných odpadových vôd spĺňa aktuálne požadované limity. Do SČOV sú zaústené odpadové vody dažďové, priemyselné a splaškové. Niektoré miestne časti mesta Žilina resp. obce majú vybudovanú delenú stokovú sieť. Vody jednotnej stokovej siete sú odľahčované pomocou odľahčovacích komôr do miestnych recipientov. Obce terchovskej doliny, ako i obec Gbeľany odvádzajú nedávno vybudovanou splaškovou stokovou sieťou (s podporou programu ISPA) do SČOV H. Hričov iba splaškové odpadové vody.

Súčasný stav

Splašková kanalizácia

Obec Gbeľany je odkanalizovaná pomocou kanalizačného zberača DN300 pripojeného na hlavný kanalizačný zberač z terchovskej doliny DN600/800, vybudovaný v súvislosti s výstavbou vodného diela Žilina. Obidva zberače spolu s čerpacou stanicou odpadových vôd pri VD Žilina a príslušným výtlačným a gravitačným potrubím je v správe Vodohospodárskej výstavby š.p. Hlavný gravitačný kanalizačný zberač DN600/800 leží v koridore medzi cestou II/583D Žilina – Terchová a železničnou traťou Žilina – Vrútky.

V obci Gbeľany je v súčasnosti celoplošne vybudovaná verejná splašková kanalizácia prepojená na SČOV Horný Hričov. Je budovaná etapovite, posledné plošné budovanie verejnej splaškovej kanalizácie bolo súčasťou projektu „Žilina – intenzifikácia ČOV a rozšírenie kanalizácie“ financovaného z európskeho fondu ISPA. Vzhľadom na topografiu terénu bolo možné obec odkanalizovať gravitačne, výnimkou je okrajová zástavba v IBV „Hrby“, kde je vybudovaná čerpacia stanica odpadových vôd s príslušným výtlakom do gravitačnej stokovej siete. Jestvujúca splašková stoková sieť je vybudovaná z potrubia DN 300, materiál PVC resp. PVC K. Kanalizačný zberač z obce je vybudovaný z PVC DN300, hlavný zberač z terchovskej doliny z PVC DN600. Na vhodných miestach sú revízne šachty. Kanalizácia kopíruje zástavbu a konfiguráciu terénu, z dôvodu minimalizácie nákladov spojených so zemnými prácami. Jednotlivé nehnuteľnosti sú pripojené na verejnú kanalizáciu pomocou kanalizačných prípojek. Na kanalizačných prípojkách sú vybudované revízne šachty/komory.

Vypúšťané odpadové vody do verejnej splaškovej kanalizácie musia byť v súlade s prevádzkovým poriadkom kanalizačnej siete, ktorého limitné hodnoty znečistenia vôd vypúšťaných do kanalizácie stanovuje vyhláška MŽP SR č. 55/2005 Zb.z. Limitné hodnoty pre vypúšťanie do podzemných a povrchových vôd (platí pre ČOV) stanovuje nariadenie vlády SR č. 269/2010 Zb.z..

Grafická časť dokumentácie je spracovaná na základe z GIS podkladov správcu siete – Severoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s., Žilina. V území správcu neuvažuje so žiadnymi zámermi.

Bilancia odpadových vôd pre súčasný stav (podľa vyhlášky MŽP SR č.684/2006 zo dňa 14.11.2006) odpadové vody splaškové (rovnaké množstvo ako je potreba pitnej vody), t.j.

Denný prietok (pre súčasný stav odberateľov (bez priemyslu)):

$$Q_{24} = Q_p = Q_d = 210,1 \text{ m}^3 \cdot \text{d}^{-1} \Rightarrow 2,4 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1} \Rightarrow 1401 \text{ EO} \Rightarrow 84,1 \text{ kg/d (BSK}_5\text{)}$$

Dažďová kanalizácia

V obci Gbeľany sú vybudované lokálne systémy odvádzania dažďovej vody z povrchového odtoku. Prvý leží v časti obce južne od cesty č. II/583, druhý systém odvádza dažďové vody z IBV „Hrby“. Obidva systémy nepracujú spoľahlivo. Prvý odvádza vody do podzemných vsakovacích objektov, ktoré nie sú vhodne nadimenzované. V prípade väčších výdatných zrážok dochádza k ich zahlteniu a nadbytočná dažďová voda zaplavuje priľahlú zástavbu. Druhý systém je nedobudovaný. Mal byť zaústený do zatrubneného bezmenného vodného toku/kanála pri priemyselnom parku, avšak pretlak popod cestu a prepoj na tento vodný tok nebol zrealizovaný. Teraz je systém vybudovaný tak, že odvádza dažďové vody z povrchového odtoku z objektov a ciest v IBV „Hrby“ cez vybudovaný odlučovač ropných látok na povrch terénu pri ceste II/583 do najnižšie položeného miesta cestného rigola, odkiaľ vody nemajú možnosť odtekať a zaplavujú okolitú zástavbu. Pokiaľ sa nedobuduje prepoj do bezmenného toku popod cestu, budú problémy pretrvávať.

Z ostatnej zástavby v obci sú pomocou systému povrchových priekop, jarkov a lokálnych úsekov dažďovej kanalizácie dažďové vody lokálne odvádzané do povrchových vôd. Tam kde to geológia podložia umožňuje sa vody z povrchového odtoku odvádzajú aj do podložia.

Limitné hodnoty pre vypúšťanie do podzemných povrchových vôd stanovuje nariadenie vlády SR č. 269/2010 Zb.z..

V lok. „Hrby“ boli vybudované melioračné objekty pre bezproblémové odvádzanie povrchových a podzemných vôd z lokalít. Vznikom novej zástavby bol tento systém znefunkčnený, avšak trasa (tzv. Bezmenný tok/kanál pri priemyselnom parku), ktorá odvádzala tieto vody do potokov Hnivý a Kotrčina je funkčná.

Návrh riešenia

Splašková kanalizácia

Splašková kanalizácia z navrhovaných lokalít sa navrhuje napojiť na jestvujúce kanalizačné potrubie splaškovej stokovej sústavy, ktoré odvádza splaškové vody do SČOV Horný Hričov. Potrubie jednotlivých vetiev sa navrhuje z materiálu PE/PP DN 250 - 300, šachty betónové DN 1000 resp. plastové (DN 600, 800, 1000). Odvedenie splaškových vôd v rámci celého rozšírenia splaškovej kanalizácie sa navrhuje gravitačne. Splašková stoková sieť musí byť tesná.

Jednotlivé nehnuteľnosti sa navrhuje napojiť na verejnú kanalizáciu pomocou kanalizačných prípojek ukončených na hranici parcely vo vnútri pozemku revíznou šachtou. Do RŠ sa navrhuje objekt napojiť vnútornou kanalizáciou.

Pri stokovej sieti hrozí možnosť zatopenia podpivničených priestorov objektov. Pri návrhu výškového osadenia jednotlivých objektov sa musí brať do úvahy aj hladina spätného vzdutia (spravidla poklop šachty verejnej kanalizácie) vo verejnej kanalizácii, prípadne sa musia navrhnuť opatrenia, ktoré zabránia spätnému vzdutiu z verejnej kanalizácie do objektov, aby sa predišlo materiálnym škodám.

V prípade výstavby prevádzok, kde môžu vznikať odpadové vody s obsahom tuku (reštaurácie, kuchyne) sa navrhuje takéto vody pre zaústením do splaškovej kanalizácie predčistiť v lapači/odlučovači tukov. V spevnených plochách na parkovanie sa navrhuje vybudovať ORL podľa požiadaviek príslušného vodohospodárskeho úradu. Limitné hodnoty pre vypúšťanie do podzemných resp. povrchových vôd (platí pre ČOV) stanovuje nariadenie vlády SR č. 269/2010 Z.z.

Vybudovaná stoková sieť musí byť v súlade s platnými normami a predpismi. Všetky vypúšťané odpadové vody musia byť v súlade s prevádzkovým poriadkom kanalizačnej siete, ktorého limitné hodnoty znečistenia vôd vypúšťaných do kanalizácie stanovuje vyhláška MŽP SR č. 55/2005 Zb.z..

Bilancia odpadových vôd pre navrhovaný stav

(podľa vyhlášky MŽP SR č.684/2006 zo dňa 14.11.2006) - odpadové vody splaškové pre navrhovaný stav obce r. 2032 (rovnaké množstvo ako je potreba pitnej vody), t.j.

$$Q_{24} = Q_p = Q_d = 349\,600 \text{ l.deň}^{-1} \Rightarrow 4,05 \text{ l.s}^{-1} \Rightarrow 2331 \text{ EO} \Rightarrow 139,86 \text{ kg/d (BSK5)}$$

Stoky splaškovej delenej sústavy sa dimenzujú na najväčší návrhový prietok rovnajúci sa dvojnásobku maximálneho hodinového prietoku. Pri dimenzovaní stôk sa požaduje brať do úvahy aj budúci rozvoj územia.

Dažďová kanalizácia

Vo všeobecnosti sa navrhuje pri urbanizovaní územia odvádzať dažďové vody zadržiavaním t.j. odvádzaním vôd z povrchového odtoku do podzemných vôd (na základe vhodných hydrogeologických pomerov daného územia) s cieľom zachovať prírode blízke pomery. V lokalitách, ktoré sú problematické z hľadiska vysokej hladiny podzemnej vody sa navrhuje odvádzať dažďovú vodu do povrchových vôd - vhodného recipientu (vypúšťané množstvo dažďových vôd nesmie byť vyššie, ako je prirodzený odtok z povodia).

Dažďové vody (DV) z povrchového odtoku sa z hľadiska likvidácie členia na:

- neznečistené možnými ropnými látkami (NEL) - (padnuté na strechy objektov, chodníky, zeleň, cesty)
- znečistené možnými ropnými látkami (NEL) - (padnuté na cesty, parkoviská, odstavné plochy)

Neznečistené DV sa navrhuje likvidovať lokálne, v mieste ich vzniku do geologického podlažia vsakovaním. Geologické podlažie lokalít ležiacich na rovinatom území (IBV „Duhé II“ a priemyselné lok. „CTPark“ a „areál býv. Aquachémie“) má vhodné podmienky na takúto likvidáciu. Presný návrh vsakovania sa navrhuje vykonať na základe podrobného hydrogeologického posudku. Pre lokality s nevhodnou geológiou - z lok. „Priedanky“, „Hrby“ a „Záhrady“) bude potrebné takéto vody odvieť mimo problémového územia a odtiaľ do podzemných vôd (vsakovať) resp. do povrchových vôd).

Znečistené DV z ciest a parkovacích plôch sa navrhuje odvádzať do miestnych vodných tokov, resp. systému cestných rigolov. Toky sú v správe SVP š.p. ktorý určuje podmienky (kvalitatívne a kvantitatívne), za akých možno takéto vody zaustiť. Výnimočne môžu byť (podľa geológie) odvádzané aj do podlažia. Je však potrebné zvážiť ich vplyv na podzemné vody. Pri podrobnom návrhu ich odvádzania sa musia rešpektovať požiadavky príslušného vodohospodárskeho orgánu. Pri návrhu takýchto vsakov treba navyše posúdiť aj ich vplyv na vodné zdroje Gbeľany a Teplica nad Váhom.

Navrhované územie IBV „Priedanky“ leží na rozvodnici, t.j. dažďové vody nie je možné gravitačne odvieť z územia do jedného miesta. Preto sa navrhuje dažďové vody z východnej časti územia IBV odvieť do Gbelianskeho potoka a západnú časť do jestvujúceho melioračného systému. Tento je potrebné zrevitalizovať a sfunkčnit.

V rámci odvádzania dažďových sa navrhuje uprednostniť opatrenia na zadržanie povrchového odtoku v území tak, aby odtok z daného územia do miestnych recipientov nebol zvýšený voči stavu pred realizáciou navrhovanej zástavby a aby nebola zhoršená kvalita vody v recipiente (retencia dažďovej vody a jej využitie v území, predčistenie a pod.).

Limitné hodnoty pre vypúšťanie do povrchových a podzemných vôd stanovuje nariadenie vlády SR č. 269/2010 Zb.z. V prípade požiadavky príslušného vodohospodárskeho orgánu je potrebné navrhnuť odlučovače ropných látok pre cesty resp. spevnené plochy na parkovanie.

Vybudovaná stoková sieť dažďovej kanalizácie musí byť v súlade s platnými normami a predpismi. Potrubia jednotlivých navrhovaných vetiev sa navrhuje z materiálu PE/PP/kamenina/liatina/sklolaminát DN 250 - 500, šachty betónové/plastové DN 600 - 1000. Celá kanalizácia sa navrhuje ako gravitačná. Jednotlivé nehnuteľnosti budú pripojené na dažďovú kanalizáciu pomocou kanalizačných prípojk. Tie sa navrhuje ukončiť na hranici parcely vo vnútri parcely revíznou šachtou (RŠ) resp. komorou.

2.12.2.3 Vodné toky

Súčasný stav

Katastrálne územie obce Gbeľany patrí z hydrologického hľadiska do povodia rieky Váh. Miestne vodné toky (hydrologické číslo 4-21-06-6433 (-6439)) sú zaústené do biokoridoru VD Žilina a následne pod vodným dielom Žilina do Váhu (niektoré menšie aj cestou Varínky a rieky Kysuca).

Najvýznamnejší vodný tok pretekajúci cez intravilán obce Gbeľany je Gbeliansky potok. V celom profile v intraviláne obce je jeho koryto upravené s vybudovanou úpravou a patričnou protipovodňovou ochranou na prietok 100-ročnej vody Q_{100} . Aj za týchto skutočností v úseku ležiacom južne od cesty II/583 už niekoľkokrát došlo k vybrežovaniu vodného toku z koryta do okolitej zástavby. Uvedené protipovodňové opatrenia budoval SVP š.p., v hornej časti obce ich buduje obec Gbeľany.

Okrem Gbelianskeho potoka sú problémové aj bezmenný tok/kanál a Hnivý potok, vedený pri ceste II/583D. Výstavbou priemyselného parku bol v značnom úseku zatrubnený (cca 800 m). Toto zatrubnenie BT DN1200 je zrealizované v násype. Tieto toky v minulosti slúžili na odvádzanie vôd z melioračného odvodnenia územia v lok. „Hrby“. Meliorácie sú už nefunkčné avšak kanál je funkčný. Keďže tento kanál a potok Hnivý leží v extraviláne obce, ich úpravy boli navrhnuté iba na prietok 20-ročnej vody (Q_{20}) až do jeho zaústenia do potoka Kotrčina. V týchto úsekoch dochádza k vybrežovaniu vodného toku z koryta, preto ďalšie pripájanie dažďových vôd do toku sa musí konzultovať s jeho správcou (SVP š.p.).

Menej významné vodné toky v katastri (spravidla neregulované) odvodňujú lesné a lúčne partie, kde je odtok vody z územia spomaľovaný vegetačným krytom. Ich povodňové riziko nie je veľké.

Korytá tokov je potrebné udržiavať v dobrom technickom stave a dbať hlavne na jarnú údržbu brehovej zelene, aby spoľahlivo plnili funkciu odvedenia zvýšených prietokov. Rieka Váh spolu s Vodným dielom Žilina a biokoridorom majú vykonané príslušné opatrenia (majú vybudované brehové líniové konštrukcie), ktoré ochraňujú priľahlé územie od povodní. V niektorých úsekoch je zatrubnený aj bezmenný kanál.

Tabuľka 2.12-6 Zoznam tokov v katastri obce Gbeľany

<i>Názov toku / správcovský názov</i>	<i>Hydrologické číslo toku</i>	<i>Správca toku</i>	<i>Úprava toku</i>
Potok Kotrčina	4-21-06-6433	SVP	
Gbeliansky potok / Gbeliansky potok	4-21-06-6434	SVP	regulácia toku v intraviláne na Q_{100} (problém s vybrežovaním toku z koryta)
Gbeliansky potok / -	4-21-06-6434,01	nemá	
BP Gbelianskeho potoka / -	4-21-06-6435	nemá	
BP Gbelianskeho potoka / -	4-21-06-6436	nemá	
BP Gbelianskeho potoka / -	4-21-06-6437	nemá	
BP Kotrčinej / Hnivý potok	4-21-06-6438	SVP	čiatočná regulácia a zatrubnenie na Q_{20}
Bezmenný / kanál	4-21-06-6439	SVP	regulácia a zatrubnenie na Q_{20} (problém s vybrežovaním toku z koryta)
biokoridor	-	VV š.p.	Jedná sa o upravené koryto na prevádzkový prietok 2-8 m ³ .s ⁻¹

Toky v katastri obce sú v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku š.p. (SVP) a niektoré toky sú bez správcu. V súčasnosti v katastri obce Gbeľany SVP neuvažuje so žiadnym investičným zámerom.

Návrh riešenia

Niektoré navrhované lokality budú v kontakte s miestnymi vodnými tokmi (CTPark, areál býv. Aquachémie a výhľadový priemyselný park „Medzi jarkami“). Prípadné úpravy resp. zásahy do koryta niektorého z vodných tokov sa musia odkonzultovať so správcom toku (SVP š.p.). V prípade zaústenia nových vôd z povrchového odtoku do miestnych tokov bude potrebné hydrotechnické posúdenie koryta na nové prietoky.

V navrhovaných lokalitách, kde by n-ročné prietoky (50-ročné resp. 100-ročné prietoky) vo vodných tokoch mohli spôsobiť materiálne škody, bude potrebné na riešiť protipovodňovú ochranu. Korytá tokov je potrebné udržiavať v dobrom technickom stave a dbať hlavne na jarnú údržbu brehovej zelene, aby korytá tokov spoľahlivo plnili funkciu odvedenia zvýšených prietokov. Situovanie nových stavebných objektov musí byť v súlade so zákonom č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami. V zmysle tohto zákona je potrebné zabezpečiť ochranu inundačných území vodných tokov, zamedziť v nich výstavbu a iné nevhodné činnosti.

Správca toku (SVP š.p.) neplánuje v budúcnosti riešiť povodňovú ochranu riešeného územia obce. Preto pri realizácii rozvojových aktivít si prípadnú protipovodňovú ochranu musí zabezpečiť investor (stavebník) na vlastné náklady, vrátane príslušnej projektovej dokumentácie, ktorú bude potrebné vopred prerokovať a odsúhlasiť so správcom vodných tokov.

Pre navrhované rozvojové aktivity v obci sa požaduje rešpektovať:

- legislatívu ochrany pred povodňami (zákon č. 364/2004 a 7/2010 Z.z.)
- pri križovaní inžinierskych sietí s vodnými tokmi STN 73 6822
- ochranné pásmo vodných tokov (zákon č. 364/2004 Z.z. § 49 a STN 75 2102) od brehovej čiary obojstranne 4 m (všetky vodné toky),
- obmedzenia z toho vyplývajúce (nepripustná orba, stavanie objektov, zmena reliéfu koryta ťažbou resp. navážkami, manipulácia s látkami škodiacimi vode, výstavba súbežných inžinierskych sietí),
- zabezpečenie prístupu mechanizácie správcu toku k pobrežným pozemkom (bez trvalého oplotenia) potrebné v ochrannom pásme toku pre realizáciu opráv, údržby a povodňovej aktivity,
- skutočnosť že pri výkone správy vodného toku a správy vodných stavieb alebo zariadení (zákon č. 364/2004 Z.z. § 49) môže správca užívať pobrežné pozemky; pobrežnými pozemkami v závislosti od druhu opevnenia a druhu vegetácie pri vodohospodársky významnom toku sú pozemky do 10 m od brehovej čiary a pri drobných vodných tokoch do 5 m od brehovej čiary; pri ochrannej hrádzi vodného toku do 10 m od vzdušnej a návodnej päty hrádze,
- umiestnenie výstavby nad hladinu Q_{100} a mimo zistené inundačné územie (súvislá zástavba, významné líniové stavby a objekty a pod.) v zmysle spracovaných protipovodňových máp,
- umiestnenie výstavby tam, kde nie sú spracované protipovodňové mapy, taktiež nad hladinu Q_{100} a mimo zistené inundačné územie; za týmto účelom vypracovanie a doloženie hydrotechnického posúdenia; v prípade potreby zabezpečenie protipovodňovej ochrany na náklady investora ešte pred zahájením výstavby,
- na dosiaľ nezregulovaných úsekoch tokov nedovoliť regulácie toku, meniť charakter koryta, udržať prúdový charakter toku so striedaním kľudných zátočninových lokalít a na základe toho vylúčiť reguláciu Gbelianskeho potoka,
- vytváranie podmienok pre prirodzené meandrovanie vodných tokov,

- opatrenia na spomaľovanie odtoku vôd z povrchového odtoku z navrhovaných území,
- návrhy na revitalizáciu a ochranu vodných tokov v zastavanej i otvorenej krajine, rekonštrukciu brehových porastov pôvodnými domácimi druhmi, eliminovanie ich znečistenia TKO a splaškami a odstraňovanie invázných druhov rastlín pre udržanie alebo zlepšenie ich stavu,
- zohľadnenie ekologických hľadísk v prípade úprav koryta vodných tokov.

2.12.2.4 Ochranné pásma a pásma hygienickej ochrany (PHO)

Katastrálne územie obce Gbeľany leží sčasti v chránenej vodohospodárskej oblasti (CHVO) Beskydy – Javorníky o celkovej ploche 1 856 km². CHVO je územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd. Podmienky ochrany vôd v CHVO sú upravené v § 31 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách. CHVO Beskydy a Javorníky je stanovená nariadením vlády SSR č.13/1987 Z.z..

Pre jestvujúce inžinierske siete - vodovod a kanalizáciu platia normy o ochranných pásmach pre jednotlivé vedenia, podľa príslušného významu a dimenzie vedenia, ako ochrana pred budovaním iných stavieb a zariadení, ktoré by prekážali pri ich prevádzke alebo opravách.

Vnútorne PHO 1° vodných zdrojov je vymedzené oplotením, ďalšie vonkajšie PHO 2° (VZ Gbeľany) zasahuje aj do okolitej voľnej krajiny. Celé zastavané územie obce leží v pásme hygienickej ochrany (PHO) 2. (vonkajšom) vodného zdroja (VZ) Teplička nad Váhom. Pri hospodárení v ňom je potrebné dodržiavať príslušné opatrenia zapracované v dokumentoch o ochrane vodného zdroja. Všetky zásahy nad rámec bežného obhospodarovania lesných porastov a pozemkov v PHO 2° je potrebné odsúhlasiť príslušným vodohospodárskym orgánom, orgánom hygienickej služby a správcom vodného zdroja.

V zmysle § 49 zákona č. 364/2004 Z.z. (Vodný zákon) a vykonávacej normy STN 75 2102 je potrebné zachovať ochranné pásmo pre opravy, údržbu a povodňovú aktivitu v šírke min. 4,0 m od brehovej čiary všetkých tokov. Do vymedzeného pobrežného pozemku nie je možné umiestňovať zariadenia a vedenia technickej infraštruktúry, stavby trvalého charakteru, súvislú vzrastlú zeleň, ani ho inak napr. poľnohospodársky obhospodarovať. Taktiež je z hľadiska realizácie opráv, údržby a povodňovej aktivity nutné zachovať prístup mechanizácie správcu vodných tokov k pobrežným pozemkom - pri drobných vodných tokoch do 5 m od brehovej čiary; pri ochrannej hrádzi vodného toku do 10 m od vzdušnej a návodnej päty hrádze

Pri navrhovanej zástavbe je potrebné rešpektovať ochranné pásma dotknutých inžinierskych sietí v území (zákon č. 442/2002 Zb.z.):

- vodovod DN ≤ 500: 1,8 m od osi na obidve strany
- kanalizácia DN ≤ 500: 1,8 m od osi na obidve strany
- vodné zdroje (vyhláška č. 29/2005 Zb.z.).

2.12.3 ENERGETIKA

Pri vypracovaní návrhu ÚPN - O Gbeľany bol využitý vykonaný prieskum v teréne a rešpektované zhodnotenie súčasného stavu so správcom sietí a zariadení.

2.12.3.1 Zásobovanie elektrickou energiou

SÚČASNÝ STAV

Širšie vzťahy

Riešeným územím vedú 400/110 kV od transformovne Varín trasy:

- ZVN 400 kV vedenie na smere V404 Varín – Nošovice a V495 Varín – Bošany,
- VVN 110 kV vedenia: 7717-7718 Varín - HC Sučany, 7704 Varín - Lietavská Lúčka, 7733 Varín - Tr Rajčianka, 7851 Varín - HC Hričov, 7845 Varín - HC Žilina, 7855 Varín - Tr Kysucké Nové Mesto a Varín - Tr KIA,
- VN 22 kV nadzemné elektrické siete číslo 234 a 1315 vyvedené z uzla Varín a prepojené na 22 kV káblovú sieť výrobného závodu KIA Motors Slovakia.

Evidované zámery

Z hľadiska rozvoja prenosovej sústavy je nutné v ÚPN O Gbeľany rešpektovať územnú rezervu koridorov pre plánované stavby Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústavy (SEPS), a.s.:

- koridor pre zdvojenie jestvujúceho medzištátneho 400 kV vedenia ZVN V404 na vedenie 2x400 kV v profile Varín – štátna hranica SR/ČR (Nošovice), z dôvodu plánovanej rekonštrukcie,
- koridor pre nové medzištátne 2x400 kV vedenie ZVN v profile Varín – štátna hranica SR/PR (Byczyna)

Súčasťou dokumentácie pre územné rozhodnutie stavby „I/18 ŽILINA – JUHOVÝCHOD“ ktorej investorom je Slovenská správa ciest sú návrhy na úpravu a preložky elektrických vedení v katastrálnom území ÚPN-O Gbeľany:

- úprava ZVN 400 kV vedenia V495, VVN 110 kV – V7717/V7718 a V7704/V7733,
- preložka 110 kV vedení V7845/V7854 a V7844,
- preložka 22 kV vedení linky číslo 1315 – 1397 – 206.

Uvedené zmeny v nadradenej a distribučnej sieti návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje a zapracováva do záväznej časti medzi verejnoprospešné stavby v zmysle schváleného ÚPN VÚC Žilinského kraja. ÚPN – O Gbeľany v rámci návrhu zásobovania elektrickou energiou CT parku (priemyselného areálu „Duhé“) vychádza z údajov ZaD ÚPN – O Gbeľany Duhé.

Riešené územie

22 kV VN sieť a transformačné stanice

Zásobovanie katastrálneho územia obce Gbeľany je zabezpečené 22 kV vedeniami č. 234, 1315 z 5-tich trafostaníc. Trafostanice sú stožiarové stĺpové a kioskové.

Priemyselné územie KIA Motors Slovakia je zásobované prostredníctvom vlastných transformačných jednotiek prepojených na káblovú VN sieť vyvedenú z 110 kV uzla KIA Motors Slovakia. Údaje o transformačných staniciach situovaných v priemyselnom území neboli prístupné.

Sekundárne vedenia

Sekundárna (NN) sieť v centre obce a v navrhovanej IBV vrátane lok. „Hrby“ je káblová uložená v zemi, ostatná NN sieť je realizovaná vzdušným rozvodom po betónových stĺpoch.

Vonkajšie osvetlenie v území novej IBV je riešené výbojkovými osvetľovacími zdrojmi po oceľových stĺpikoch s káblovým prepojením, v ostatných územiach sú osvetľovacie telesa osadené na stĺpoch NN sietí.

NÁVRH**Základné údaje o riešenom území**

Využívanie elektrickej energie v území obce Gbeľany pre potrebu výroby tepla a varenie sa nepredpokladá. V súčasnosti je na tento účel využívaný zemný plyn a predpokladá sa jeho použitie i v návrhovom období do roku 2 032.

Tabuľka 2.12-7 Počty bytov

ÚPN O Gbeľany	rok 2 021	rok 2 032
Byty z roku 2021	517	517
- prestavba hospodárskych objektov v jestvujúcej IBV		10
- prechod bytov na rekreačné účely		- 20
- návrh IBV		152
- návrh HBV		9
- cieľový rok		668
- urbanistická rezerva IBV		40

Občianska vybavenosť

V čase prieskumov a rozborov sa v obci nachádzali nasledovné zariadenia občianskej vybavenosti:

1. hostinec, 2. hostinec, 3. potraviny COOP Jednota, kaderníctvo - kozmetika, 4. bistro, 5. pálennica, 6. hasičská zbrojnica, 7. pošta, 8. OÚ, 9. MŠ - kultúrny dom, 10. Hotel Château - reštaurácia – vináreň - fitness, 11. ZŠ, 12. kostol, 13. farský úrad, 14. klasicistická kúria (nevyužitá), 15. penzión Bukovina, 16. kaplnka, 17. Dom smútku.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje:

- rozšírenie MŠ pre 75 detí, múzeum, klubové a administratívne priestory,
- klasicistická kúria premiestnenie KD (160 sed.), knižnica, kluby, dôchodcovia,
- centrum obce (vrátane bývalého dvora JRD), zdravotníctvo, obchody, služby, zariadenia sociálnych služieb,
- územie športu prevádzková budova areálu, tréningové ihrisko, klzisko, atletický štadión, wellness,
- základňa rozvoja agroturistiky.

Zariadenia výroby návrh - priemyselné územie Duhé, priemyselný park „Medzi jarky“ cca 15 ha – rezerva územia pre výhľad po roku 2 032.

Navrhované merné jednotkové príkony pre výpočet elektrickej energie:

- pre jestvujúce b.j.: 1,9 kW – 2,1 kW,
- pre navrhované b.j.: 2,4 kW,
- pre súčasnú a navrhovanú občiansku vybavenosť cca 35% z potreby bytov,
- pre plochy agroturistiky 40 kW/ha, výrobné plochy 100 kW/ha.

Tabuľka 2.12-8 Výpočet elektrického príkonu podľa druhu odberu a územného členenia

ÚPN O Gbeľany	kW	
	rok 2 021	rok 2 032
1. Byty postavené do roku 2021 - 517 b. j.	1085	1085
navrhovaný prírastok - 151 b. j.	-	362
S p o l u - 668 b. j.	1085	1447
2. Občianska vybavenosť		
- jestvujúca spolu (cca 35% z potreby bytov)	375	260
- navrhované zariadenia		
Plocha pre HBV, obč. a soc. vybavenosť – 2,2 ha	-	90
Základňa agroturistiky – 1,4 ha	-	60
Rozšírenie športového areálu	-	100
Klasicistická kúria - kultúrny dom, kluby, administratíva	-	80
S p o l u	375	590
3. Výroba		
Priemyselný park „Medzi jarkami“ 15 ha – výhľad po r. 2 032	-	-
Výrobné územia CT park v lok. „Duhé“		2500
Spolu		2500
4. Celkom	1460	4537
Koef. súčasnosti 0,85 / 0,75	1095	3400

Tabuľka 2.12-9 Požiadavka územia na transformačný výkon v kVA

ÚPN - O Gbeľany	Stav kVA		Návrh kVA	
	Inštalovaný výkon	Potreba územia	Inštalovaný výkon	Potreba územia
BKO odber	1160	1095	1910	1595
výroba			2760	3400
Spolu	1160	1095	4670	4280

Poznámka: transformačný výkon je uvedený bez požiadaviek pre priemyselný park v lok. „Medzi jarkami“.

Návrh riešenia elektrifikácie

Z hľadiska rozvoja prenosovej sústavy ÚPN - O Gbeľany rešpektuje požiadavku na rezervovanie plôch pre koridory budúcich stavieb Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústavy, a.s. :

- koridor pre zdvojenie jestvujúceho medzištátneho 400 kV vedenia ZVN V404 na vedenie 2x400 kV v profile Varín – štátna hranica SR/ČR (Nošovice), z dôvodu plánovanej rekonštrukcie,
- koridor pre nové medzištátne 2x400 kV vedenie ZVN v profile Varín – štátna hranica SR/ PR (Byczyna).

Z dôvodu prípravy investičnej výstavby cestnej siete – stavba cesty I/18 - „I/18 ŽILINA – JUHOVÝCHOD“ sú v návrhu ÚPN – O Gbeľany akceptované zámery na úpravu a preložky elektrických vedení v k.ú. obce Gbeľany:

- úprava ZVN 400 kV vedenia V495, VVN 110 kV – V7717/V7718 a V7704/V7733,
- preložka VVN 110 kV vedení V7845/V7854 a V7844,
- preložka 22 kV vedení - linky číslo 1315 – 1397 – 206.

Detailnejšie údaje o úprave a premiestnení stožiarov a vedení ZVN, VVN, VN sú spracované v dokumentácii pre územné rozhodnutie stavby „I/18 ŽILINA – JUHOVÝCHOD“ (Slovenská správa ciest – úsek dopravného plánovania a technického rozvoja).

Riešenie súvislostí z hľadiska elektrorozvodov v rámci navrhovanej križovatky cesty I/18 Žilina s cestou III/2072 Varín – Mojš a ciest sprístupňujúcich priemyselné územie v obci Gbeľany južne od železničnej trate (vrátane výhľadového priemyselného parku lok. „Medzi jarkami“) je možné vzhľadom ku podrobnosti riešenia územného plánu obce riešiť až v predprojektovej a projektovej príprave stavby (inštalovaný výkon, počet a rozmiestnenie trafostaníc) podľa požiadaviek konkrétnych užívateľov).

V návrhovom období do roku 2 032 sa do novej polohy premiestnia jestvujúce elektrické VN zariadenia, ktoré prekážajú navrhovanej výstavbe, resp. budú nahradené 22 kV káblom zemou. Existujúce stožiarové a stĺpové trafostanice T1, T3, T5 nachádzajúce sa v zastavanom území sa ponechávajú bez zmeny, trafostanice T2, T4 sa obe osadia transformátormi 250 kVA.

Elektrické zariadenia (trasy VN káblov a trafostanice) v priemyselnej zóne CT park v lok. „Duhé“ vychádzajú z údajov ZaD ÚPN – O Gbeľany Duhé.

Trafostanice

- Jestvujúce trafostanice T1, T3, T5 sa navrhujú ponechať bez zmeny, T2, T4 rekonštruovať na vyšší výkon transformátorov.
- Navrhované trafostanice sú kioskové – kompaktné v lokalitách:
T6 250 kVA Priedanky + Záhrady pre navrhovanú IBV (99 RD á 200 kW),
T7 250 kVA zahustenie pre súčasnú IBV,
T8 250 kVA športový areál + navrhované zariadenie kultúry - klasicistická kúria (občianska vybavenosť á 180 kW),
T9 3x630 kVA sa presúva do výhľadu po roku 2 032 - priemyselný park v lok. „Medzi jarkami“,
T10 -1250 kVA, T11 -1250 kVA návrh - priemyselný areál CT park v lok. „Duhé“.

Navrhované kioskové trafostanice výkonovo do 630 kVA sú umiestnené tak, aby NN vývody z jednotlivých trafostaníc nepresahovali dĺžku 350 m.

Tabuľka 2.12-10 Transformačné stanice 22/0,4 kV – obec Gbeľany, návrh k roku 2 032

Číslo TS	Číslo VN	Forma TS	Výkon kVA		Miestny názov
			Stav	návrh	
T 1	1315	4 stĺpová	400	400	Pri ZŠ
T 2	234	stožiarová	100	250	V Potokoch
T 3	1315	stožiarová	250	250	Duhé I.
T 4	234	stožiarová	160	250	centrum obce (býv. dvor PD)
T 5	234	kiosk	250	250	IBV Hrby
T 6		kiosk		250	Priedanky + Záhrady pre navrhovanú IBV
T 7		kiosk		250	zahustenie pre súčasnú IBV
T 8		kiosk		250	Športový areál - návrh
T 9		kiosk		-	PP „Medzi jarkami“ – výhľad
T10		kiosk		2x630	CT park v lok. „Duhé“ - návrh
T11		kiosk		2x630	CT park v lok. „Duhé“ - návrh
		Spolu kVA	1160	4670	

Poznámka : Návrh trafostaníc (ich rozmiestnenie a inštalovaný výkon) v priemyselných areáloch bude riešený v predprojektovej a projektovej príprave stavby podľa definovaných požiadaviek na odber elektrickej energie.

VN 22 kV vedenia

- Návrh pripojovacích VN káblov zemou pre kioskové trafostanice T6, T7, T8:
 - T6 na VN kábel smerujúci od trafostanice T5,
 - T7 na vzdušné VN vedenie k trafostanici T5, ďalej VN káblom do T7,
 - T8 na VN kábel smerujúci do T1 pri ZŠ.
- VN vedenie vedúce lok. „Priedanky“ sa navrhuje na zrušenie a nahradenie VN káblom s pripojením na VN vedenie, s pokračovaním ulicou „Na Skotni“ a zaústením do navrhovanej T2 a odtiaľ cez lok. „Priedanky“ do súčasného kiosku T5.
- CT park - priemyselný areál v lok. „Duhé“ sa navrhuje zásobovať z VN vedenia č. 1315 s prepojením na VN káblOVú sieť areálu KIA.
- Priemyselný park v lok. „Medzi jarkami“ sa navrhuje vo výhľadovom období po roku 2032 zásobovať z VN č. 1315 a prepojiť na VN káblOVú sieť zriaďovacieho nádražia železnice.

Sekundárny rozvod

- Elektrické NN rozvody v sústredenej IBV a občianskej vybavenosti sa navrhujú ako jednoduchá mrežová káblOVá sieť, jestvujúci vzdušný NN rozvod sa navrhuje postupne prebudovať na NN káblOVú sieť, dĺžka výbežkov od zdroja max. 450 m.
- Rozvod pre verejné osvetlenie s káblOVou NN sieťou sa navrhuje káblOVým rozvodom, v okrajových častiach územia vzdušnou sieťou po betónových stĺpoch NN siete.
- Vývody z navrhovaných trafostaníc sa navrhujú ako zemné káblOVé vedenia so zokruhovaním, z dôvodu zabezpečenia spoľahlivosti a plynulosti dodávky elektrickej energie.
- Pre uloženie zemných káblOVých rozvodov sa požaduje vyčlenenie zelených pásov šírky 1 m v blízkosti miestnych komunikácií.

Prekládky energetických zariadení je potrebné riešiť v zmysle § 45 zákona č. 251/2012

Z.z. „Preložka elektroenergetického rozvodného zariadenia“, v ktorom sa uvádza:

- Náklady na preložku elektroenergetického zariadenia je povinný uhradiť ten, kto potrebu preložky vyvolal, ak sa vlastníkom zariadenia a ten kto potrebu preložky vyvolal nedohodnú inak. Vlastníctvo rozvodného zariadenia sa preložkou nemení.
- SSE-D, a.s. ako vlastníkom energetického zariadenia si vyhradzuje právo schválenia spôsobu a termínu preložky tohto zariadenia, ako aj jej zhotoviteľa.

OCHRANNÉ PÁSMA

V riešenom území sa nachádzajú elektrické vedenia pri ktorých je potrebné rešpektovať ich ochranné pásmo podľa zákona č. 251/2012 Z.z., ktoré je stanovené od krajných vodičov na každú stranu:

- 400 kV vedenie 25 m,
- 110 kV vedenie 15 m,
- 22 kV vedenie vzdušné 10 m,
- 22 kV kábel 1m,
- 22 kV vedenie v lesných priesekoch 7 m.

Ochranné pásmo vonkajších trafostaníc 22/0,4 kV je 10 m od konštrukcie stožiaru.

Kioskové trafostanice si nevyžadujú ochranné pásmo, ochranné pásmo je vymedzené samotnou stavbou TS.

Pri výstavbe iných zemných inžinierskych sietí musí byť dodržané ochranné pásmo od zemného káblOVého vedenia v zmysle zákona 251/2012 Z.z. § 43, manipulačný priestor od podperných bodov 1 meter a neporušenie ich stability. Elektromerové rozvádzače navrhovanej zástavby sa navrhuje riešiť na verejne prístupnom mieste. napr. v oplotení.

2.12.3.2 Zásobovanie teplom

SÚČASNÝ STAV

Obec má decentralizovaný systém zásobovania teplom. Existujúce objektové zdroje tepla v objektoch občianskej vybavenosti (ZŠ, MŠ, OÚ, COOP Jednota, Kaštieľ- hotel Château, reštaurácia) sú využívané len pre vlastnú potrebu objektov. Na území obce Gbeľany sa nenachádza väčší tepelný zdroj, ktorý by mohol prevziať funkciu centrálného tepelného zdroja. Potreba tepla v obci je riešená prevažne na báze spaľovania zemného plynu, čo predstavuje cca 95% z celkovej potreby tepla, na báze ostatných palív (uhlie, drevo, elektrina) cca 5%.

Tepelné rozvody situované v západnej časti intravilánu obce sú využívané pre potreby tepla areálov výroby a nadväznej infraštruktúry. Tepelný zdroj umiestnený vo výrobnom území KIA Motors Slovakia je pripojený parovodom na Žilinskú teplárenskú, a.s.

NÁVRH

Základné údaje riešeného územia

V súčasnosti je na účely zásobovania teplom v k.ú. obce Gbeľany využívaný zemný plyn a predpokladá sa jeho používanie i v návrhovom období do roku 2 032.

Tabuľka 2.12-11 Počty bytov

ÚPN - O Gbeľany	rok 2 021	rok 2 032
Byty z roku 2021	517	517
- prestavba hospodárskych objektov v jestvujúcej IBV		10
- prechod bytov na rekreačné účely		- 20
- návrh IBV	-	152
HBV	-	9
- Celkom bytov v roku	517	668
- z toho plynofikované	433	585
- urbanistická rezerva IBV		40

Občianska vybavenosť

V súčasnosti sa v obci nachádza 17 objektov základnej a vyššej občianskej vybavenosti.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje:

MŠ - rozšírenie pre 75 detí, múzeum, klubové a administr. priestory,
klasicistická kúria - premiestnenie KD (160 sed.), knižnica, kluby, Dobrovoľný hasičský zbor, dôchodcovia,
centrum obce (vrátane bývalého dvora JRD) - zdravotníctvo obchody, služby, zariadenia sociálnych služieb - 2,2 ha,
územie športu - prevádzková budova areálu, tréningové ihrisko, klzisko, atletický štadión, wellness,
základňa rozvoja agroturistiky - 1,4 ha.

Zariadenia výroby návrh - priemyselný park cca 15 ha.

- priemerný odber na 1 b.j. - IBV 14 kW / hod. 80,6 GJ / rok,
- priemerný odber na 1 b. j. - HBV 8,89 kW / hod 68,8 GJ / rok,
- pre objekty občianskej vybavenosti a výrobné služby cca 30% z potreby bytov,
- potreba pre výrobné územie CT park v lok. „Duhé“ vychádza zo ZaD ÚPN - O Gbeľany, priemyselný park v lok. „Medzi jarkami“ je presunutý do výhľadu po r. 2 032.

Tabuľka 2.12-12 Výpočet potrieb tepla pre návrhové obdobie do roku 2 032

Obec Gbeľany - Druh odberu	Rok 2 021		návrh 2 032		Palivá
	MW	GJ	MW	GJ	
1. Byty – stav : 517 b.j.					ZPN, PP,EE
z toho : IBV 495 b.j.	6,93	39,90	6,28	39,10	
HBV 22 b.j.	0,19	1,51	0,19	1,51	
Návrh : IBV 152 b.j. odpad 10 b.j.	-	-	2,12	12,25	ZPN, PP
HBV 9 b.j.	-	-	0,09	0,68	
Byty s p o l u 517 / 668 b.j.	7,12	41,41	8,68	53,54	
2. Občianska vybavenosť					
- jestvujúca spolu	2,10	12,42	2,60	16,0	ZPN, PP
- navrhovaná spolu :	-	-	0,65	3,80	
Občianska vybavenosť spolu	2,10	12,42	3,25	19,80	
3. Výroba					
Výrobný areál „Duhé“	-	-	4,50	32,40	ZPN
PP „Medzi jarkami“ výhľad po r. 2032	-	-	-	-	
Výroba spolu			4,50	32,40	
C e l k o m	9,22	53,83	16,43	105,74	

Návrh riešenia rok 2032

Zásobovanie obce Gbeľany teplom sa navrhuje ponechať decentralizovaným systémom z objektových zdrojov tepla občianskej vybavenosti, domových kotolní UK a lokálnych zdrojov tepla využívajúcich dostupné druhy ekologických palív (zemný plyn, drevný odpad).

V návrhovom období sa navrhuje zamerať sa na ekologizáciu stavieb, t.j. na znižovanie tepelných nárokov navrhovanej výstavby, využívanie slnečnej energie, konvertormi pre prípravu teplej vody, taktiež na podporu všetkých iniciatív na získavanie tepelnej energie z netradičných zdrojov energií, s priaznivým dopadom na čistotu ovzdušia najmä v zimnom období.

Významnejšie riešenie zásobovania teplom z elektrickej energie sa nenavrhuje z dôvodu zvýšených investícií na rozšírenie a dobudovanie energetických zariadení (trafostanice, rekonštrukcia NN siete).

Z dôvodu presunu do výhľadu po roku 2 032 nie je v návrhu ÚPN - O Gbeľany zapracovaný návrh na riešenie priemyselného parku v lok. „Medzi jarkami“.

Orientačná potreba tepla podľa druhu palív

Potreba tepla v členení druhu palív je vyhodnotená podľa SOBD 2 021, s mernými príkonmi na byt : 11,45 kW/h a 74,7 GJ/rok.

Tabuľka 2.12-13 Spotreba tepla

Členenie odberu podľa druhu paliva	Spotreba tepla				
	Rok 2 021		rok 2 032		Podiel v %
	MW	GJ	MW	GJ	
- byty : ZPN – 433 b.j. / 594 b.j.	6,06	34,80	8,31	47,87	88,92
pevné paliva – 53 b.j. / 55 b.j.	0,74	4,27	0,77	4,03	8,23
elektrina – 11 b.j. / 11 b.j.	0,15	0,88	0,15	0,88	1,64
iné – 18 b.j. / 8 b.j.	0,25	1,45	0,11	0,64	1,21
spolu byty 517 b.j./668 b.j.	7,20	41,40	9,34	53,42	77,53
- občianska vybavenosť cca 30% z bytov	2,16	12,42	2,80	16,00	22,47
S p o l u	9,36	53,82	11,55	69,42	100,00

OCHRANNÉ PÁSMA

Ochranné pásmo primárneho rozvodu tepla je na jednu stranu 1m, na druhú stranu 3 m. Jeho trasa sa nachádza v území priemyselného parku KIA Motors Slovakia. V ostatných zastavaných územiach obce Gbeľany sa nenachádzajú a nenavrhujú sa žiadne tepelné rozvody.

2.12.3.3 Zásobovanie plynom**SÚČASNÝ STAV****Širšie vzťahy**

Zdrojom zemného plynu pre obec Gbeľany je regulačná stanica RS 4,0 MPa/300 kPa s výkonom 1200 m³/h, pripojená VTL plynovodom DN 100 PN40 z VTL plynovodu Varín – Zástranie. V katastri obce sa nachádza aj VTL plynovod DN 150 PN63 Varín – Teplička nad Váhom, plynovodná DS s maximálnym prevádzkovým tlakom STL 2 do 200 kPa (CT park v lok. „Duhé“) a regulačná stanica CTP Invest.

Riešené územie

Miestne STL rozvody plynu do 0,3MPa sú z oceleového potrubia a z lineárneho polyetylénu LPE s profilom potrubia od D 50 do D 80. V roku 2 021 bolo v obci pripojených na zemný plyn 84 % domácností. Objekty občianskej vybavenosti a miestne prevádzky sú cca na 90% pripojené na zemný plyn (areál ZŠ, MŠ + Kultúrny dom, Obecný úrad, Pohostinstvo + COOP Jednota, Pošta, Kaštieľ – hotel Château).

V súbehu z ulicou „Cintorínska“ vedie kábelová trasa katódovej ochrany plynovodov vrátane príslušenstva, ktorú je potrebné rešpektovať.

NÁVRH**Základné údaje o riešenom území**

V súčasnosti je v území obce Gbeľany využívaný zemný plyn a predpokladá sa jeho použitie i v návrhovom období do roku 2 032.

Tabuľka 2.12-14 Počty bytov

ÚPN - O Gbeľany	Rok 2 021	rok 2 032
Byty z roku 2 021	517	517
- prestavba hospodárskych objektov v jestvujúcej IBV		10
- prechod bytov na rekr. účely		- 20
- návrh IBV	-	152
HBV	-	9
- Celkom bytov v roku 2032	517	668
- z toho plynofikované	433	585
- urbanistická rezerva IBV		40

Občianska vybavenosť

V súčasnosti sa v obci nachádza 17 objektov základnej a vyššej občianskej vybavenosti.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje:

MŠ - rozšírenie pre 75 detí, múzeum, klubové a administr. priestory, klasicistická kúria - premiestnenie KD (160 sed.), knižnica, kluby, Dobrovoľný hasičský zbor, dôchodcovia,

centrum obce (vrátane bývalého dvora JRD) – zdravotníctvo, obchody, služby, zariadenia sociálnych služieb - 2,2 ha,

územie športu - prevádzková budova areálu, tréningové ihrisko, klzisko, atletický štadión, wellness,

základňa rozvoja agroturistiky - 1,4 ha.

Zariadenia výroby návrh - priemyselný park cca 15 ha.

- pre jestvujúce b. j. - priemerný odber na 1 b.j.: 1,2 m³/h - 2140 m³/rok,
- pre navrhované b. j.: 1,6 m³/h - 3500 m³/rok,
- pre súčasnú a navrhovanú občiansku vybavenosť cca 30% z potreby bytov,
- potreba pre výrobné územie CT park v lok. „Duhé“ vychádza zo ZaD ÚPN - O Gbeľany, priemyselný park v lok. „Medzi jarkami“ je presunutý do výhľadu po roku 2 032.

Riešenie plynofikácie

Návrh plynofikácie obce Gbeľany rešpektuje STL sieť do 300 kPa s regulačnou stanicou RS 1200 m³/h, situovanou v severnej časti zastavaného územia obce.

Zabezpečenie odberu zemného plynu v lokalitách navrhovanej výstavby bytov, rodinných domov a občianskej vybavenosti v návrhovom období do roku 2032 s cca 790 m³/h, sa navrhuje rozšírením miestnej plynovodnej siete STL do 0,3 Mpa, PE potrubím.

Z dôvodu nárastu hodinových odberov zemného plynu v obci do roku 2032 je potrebné prehodnotenie STL plynárenskej distribučnej siete odborným záverom SPP. Body pripojenia na jestvujúce plynovody a technické parametre budú určené pri začatí výstavby v príslušnej lokalite. STL rozvod vyžaduje u odberateľov inštaláciu regulátorov tlaku plynu STL/NTL.

Využitie zemného plynu sa navrhuje komplexne, t.j. na vykurovanie, prípravu teplej úžitkovej vody a na varenie. Navrhovaná bytová výstavba do roku 2032 – 159 b.j. a objekty občianskej vybavenosti sa navrhujú na 100% plynofikáciu. Návrh prívodu zemného plynu v priemyselných areáloch bude riešený v predprojektovej a projektovej príprave stavby podľa definovaných požiadaviek.

V prípade že obec Gbeľany nebude riešiť zásobovanie zemným plynom naraz, ale postupne po jednotlivých lokalitách, SPP-distribúcia, a.s. vie zabezpečiť zásobovanie

zemným plynom len do kapacity existujúcej RS Gbeľany a prepravnej kapacity STL2 distribučnej siete pri splnení technických a obchodných podmienok SPP-distribúcia, a.s. Po prekročení bude potrebné realizovať zvýšenie výkonu existujúcej regulačnej stanice RS Gbeľany a zvýšiť prepravnú kapacitu STL2 distribučnej siete tak, aby boli splnené technické a obchodné podmienky SPP-distribúcia, a. s.

V rámci územných konaní bude potrebné stanoviť technické podmienky pre umiestnenie stavby v bezpečnostnom a ochrannom pásme plynárenského zariadenia v zmysle TPP 90601.

Podmienky budúceho pripájania odberateľov na distribučnú sieť v správe SPP – distribúcia, a.s. sa nachádzajú v schválenom prevádzkovom poriadku prevádzkovateľa distribučnej siete – bližšie informácie možno získať na www.spp-distribucia.sk.

Priemyselný park v lok. „Medzi jarkami“ sa navrhuje ako výhľad po roku 2 032 spolu s regulačnou stanicou, VTL plynovodom od RS Gbeľany CTP Invest a prepojením STL rozvodov obce Mojš.

Konečný spôsob riešenia stanoví podľa prevádzkových pomerov v plynárenskej sieti prevádzkovateľ a dodávateľ plynu.

Tabuľka 2.12-15 Výpočet ZPN podľa druhu odberu

Druh odberu	Rok 2 021		rok 2 032	
	m ³ /h	tis.m ³ /rok	m ³ /h	tis.m ³ /rok
ÚPN - O Gbeľany				
1. Byty plynofikované :				
stav 433 b.j.	520	926	520	926
návrh na plynofikáciu 152 b.j.	-	-	243	532
Spolu byty : 585 b.j.	520	926	763	1458
2. Vybavenosť				
- jestvujúca spolu	130	230	190	365
- návrh spolu (odhad)	-	-	60	120
S p o l u vybavenosť	130	230	192	360
3. Výroba – miestne prevádzky			90	180
CT park v lok. „Duhé“	-	-	600	1200
S p o l u výroba			690	1380
PP v lok. „Medzi jarkami“ (výhľad)	-	-	-	-
C e l k o m 1 + 2 + 3	650	1156	1645	3198

PÁSKA OCHRÁN

V zmysle zákona č. 251 / 2012 Z.z. je potrebné dodržať pásmo ochrán od osi plynovodu na každú stranu podľa tabuľky.

Tabuľka 2.12-16 Pásmo ochrany – vzdialenosti od osi vedenia

Plynárenské zariadenie	Ochranné pásmo	Bezpečnostné pásmo
VTL plynovod a prípojky do DN 200	4 m	VTL nad 4 MPa do DN 500 - 150 m
VTL plynovod a prípojky do DN 500	8 m	VTL do 4 MPa do DN 350 - 20 m
Regulačná stanica plynu	8 m	50 m
STL plynovod zastavané územie	1 m	STL zastavané územie - určí prevádzkovateľ zariadenia
STL plynovod a prípojky voľný terén	4 m	STL voľný terén -10 m
Kábelovod katódovej ochrany	40 m	

Návrh UPN – O Gbeľany rešpektuje trasu ochrany plynovodov – kábely katódovej ochrany (Cintorínska ul.).

2.12.4. ELEKTRONICKÉ KOMUNIKAČNÉ SIETE A POŠTA

2.12.4.1 Elektronické komunikačné siete

SÚČASNÝ STAV

Obec Gbeľany má zriadenú poštovú prevádzku na Kostolnej ulici.

Obec je začlenená do primárnej oblasti (SO) Žilina, kde v celom telekomunikačnom obvode platí miestna telefónna prevádzka. Miestna telekomunikačná sieť je riešená úložnými káblami zemou, v okrajových častiach obce so staršou zástavbou je telefónna sieť riešená závesným káblovým vedením. Telefónna ústredňa RSU je situovaná v objekte obecného úradu a pripojená optickým káblom z RSU Varín. Na telefónnu ústredňu Gbeľany sú pripojení i účastníci z obce Nededza.

Riešeným územím vedú siete elektronických komunikácií (SEK) spoločnosti Slovak Telekom, a.s. a DIGI SLOVAKIA, s.r.o. (DK, DOK, OOK). Existujúce zariadenia sú chránené ochranným pásmom (§ 68 zákona č. 351/2011 Z.z.) a zároveň je potrebné dodržať ochranu proti rušeniu § 65 zákona. Ochranné pásmo je 1 m resp. 1,5 m od krajného kábla na každú stranu.

Hovorové služby mobilnej telefónnej siete, prístup k využívaniu internetu sú zabezpečené pevnou telekomunikačnou sieťou a poskytovateľmi mobilnej siete (ORANGE, T-Mobile, O2 a 4Ka).

V obci Gbeľany je zabezpečený príjem televízneho vysielania z TVV Straník, rozvíja sa káblová televízia.

Sieť miestneho rozhlasu (MR) je riešená vzdušným rozvodom a káblom zemou v súbehu s miestnymi cestami. Signál MR je zabezpečený z rozhlasovej ústredne situovanej v objekte OÚ.

NÁVRH

Tabuľka 2.12-17 Počty bytov

ÚPN O Gbeľany	Rok 2 021	rok 2 032
Byty celkom	517	668
z toho počet bytov v IBV	495	637
počet bytov v HBV	22	31
urbanistická rezerva		40
Počet obyvateľov	1449	1761

Občianska vybavenosť

V súčasnosti sa v obci nachádza 17 objektov základnej a vyššej občianskej vybavenosti.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje:

MŠ - rozšírenie pre 75 detí, múzeum, klubové a administr. priestory,
 kúria - premiestnenie KD (160 sed.), knižnica, kluby, Dobrovoľný hasičský zbor,
 dôchodcovia,
 centrum obce (vrátane bývalého dvora JRD) – zdravotníctvo, obchody, služby, zariadenia sociálnych služieb - 2,2 ha,
 územie športu - prevádzková budova areálu, tréningové ihrisko, klzisko, atletický štadión, wellness,
 základňa rozvoja agroturistiky - 1,4 ha.

Zariadenia výroby návrh - priemyselný park (vrátane výhľadu) cca 15 ha.

- 1 HTS pre navrhované byty,
- 2 až 3 HTS na objekt pre objekty občianskej vybavenosti a výrobné služby cca

- 30% z potreby bytov,
potreba pre výrobné územia môže byť riešená v čase, keď budú známe podrobnejšie potrebné podklady - v rámci predprojektovej a projektovej prípravy stavieb.

Telekomunikácie

Telefonizácia

Tabuľka 2.12-18 Výpočet HTS pre rozvojové aktivity v území do roku 2 032

Názov (lokalita)	Počet b. j.	Počet prevádzok	P o č e t H T S		
			bytové	nebytové	s p o l u
Priedanky	52	2	52	2	54
Duhé II	34	2	34	2	36
Hrby	10	-	10	-	10
Záhrady	42	2	42	4	46
centrum obce (býv. areál PD)	9	4	9	8	17
Klasicist. kúria – kultúrny dom	-	5	-	6	6
Areál športu	-	4	-	6	6
Areál agroturistiky	-	1	-	2	2
S p o l u HTS			147	30	177

Pre zabezpečenie nárastu zriaďovania telefónnych staníc v riešenom území v návrhovom období do roku 2 032 s počtom cca 190 HTS je potrebné zabezpečiť:

- Rozšírenie kapacity RSU Gbeľany s predpokladaným nárastom o cca 190 HTS.
- Rozšírenie miestnej telekomunikačnej káblovej siete do rozvojových lokalít obce formou pripokládky k existujúcej káblovej sieti s cca počtom prípojných párov v lok.:

„Priedanky“ - 55 Pp, Duhé II - 40 Pp, „Hrby“ - 15 Pp, „Záhrady“ - 50 Pp, centrum obce (býv. dvor JRD) - 20 Pp, kúria - kultúrny dom - 6 Pp, areál športu - 6 Pp, areál agroturistiky - 3 Pp.

Pripojovanie telefónnych účastníkov v sústredenej bytovej zástavbe a objektoch občianskej vybavenosti sa navrhuje cez káblové prípojkové skrine.

Body pripojenia navrhovanej zástavby budú určené v podmienkach pri začatí územno-právneho konania výstavby konkrétnej lokality (požiadavka ST, a.s.).

Ostatne slaboprúdové zariadenia

Navrhuje sa výstavba verejno optickej siete VEKS na komunikáciu obyvateľstva a podnikateľskej sféry so štátnymi úradmi. Jej využitie bude možné i pre modernizáciu šírenia signálu miestneho rozhlasu, káblovej televízie a internetu (rozvoj uvedených služieb bude závisieť od počtu zákazníkov, ktorí budú požadovať tieto služby).

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje trasy optických a metalických diaľkových káblov vedúce k.ú. obce. Pri nich je potrebné dodržať ochranné pásmo 1,5 m od krajného kábla na každú stranu.

Riešeným územím vedú siete elektronických komunikácií (SEK) spoločnosti Slovak Telekom a.s. a DIGI SLOVAKIA s.r.o., ktoré sú chránené ochranným pásmom (§ 68 zákona č. 351/2011 Z.z.), zároveň je potrebné dodržať ochranu proti rušeniu (§65 zákona). Ochranné pásmo je 1 resp. 1,5 m od krajného kábla na každú stranu.

2.12.4.2 Pošta

ÚPN – O Gbeľany akceptuje objekt pošty na Kostolnej ulici. V návrhovom období je potrebné sa zamerať na rozšírenie poštových služieb, ktorý je v kompetencii spoločností Slovenská pošta, a.s. a RPC Žilina.

2.13 KONCEPCIA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Územie obce Gbeľany vo všeobecnosti nevykazuje znaky výrazného poškodenia stavu životného prostredia. Územie obce je bez výrazných znečisťovateľov životného prostredia. Dielčie nedostatky v tejto oblasti predstavujú:

- väčší a strední znečisťovatelia v blízkych osídleniach – Žilina, najmä kafiléria,
- hlučnosť spôsobená automobilovou dopravou najmä na ceste II/583, železničnou dopravou, prevádzkou priemyselného komplexu KIA – MOBIS a činnosťou vápenky (Dolvap s. r. o.),
- domové kúreniská na tuhé palivá vo vykurovacom období,
- celoročný chov hospodárskych zvierat v dočasných stavbách severne od zastavaného územia obce,
- nedostatočne doriešené odkanalizovanie rodinných domov, chýba monitoring,
- prašné cesty (aj prístupové k rod domom, po rôznych rozkopávkach),
- výskyt odpadov v miestom toku a na brehoch,
- územia so stredným radónovým rizikom,
- registrované zosuvy,
- výskyt nepovolených skládok odpadov,
- chýbajúca drvička rastlinného odpadu a štiepkovačka.

Pozitívnymi faktormi sú:

- relatívne čisté ovzdušie bez emisií a imisií v prevažnej časti zastavaného územia obce,
- kvalitné blízke prírodné prostredie bohaté na lesné porasty,
- plynofikácia obce ako základná podmienka pre čisté ovzdušie,
- likvidácia komunálnych odpadov na triediacej linke v k.ú. Horný Hričov,
- formujúci sa separovaný zber odpadov.

2.13.1 ZÁSADY FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA ÚZEMIA VO VZŤAHU K EKOLOGICKEJ ÚNOSNOSTI ÚZEMIA (HLAVNE Z HĽADISKA POĽNOHOSPODÁRSTVA, LESNÉHO HOSPODÁRSTVA, REKREÁCIE A CESTOVNÉHO RUCHU, ŤAŽBY NERASTNÝCH SUROVÍN A STAVEBNÉHO ROZVOJA)

Pri definovaní zásad funkčného využívania územia vo vzťahu k ekologickej únosnosti územia ÚPN – O Gbeľany vychádza predovšetkým z aplikácie hodnotenia územia a záverov RÚSES okresu Žilina (1993), Aktualizácie prvkov regionálnych ÚSES okresov Žilina, Bytča a Kysucké Nové Mesto (2006) a Krajinnoekologického plánu obce Gbeľany (2016).

Riešené územie rozčlenil Krajinnoekologický plán obce Gbeľany do siedmych krajinnoekologických komplexov (KEK). Vychádzal pritom z krajinnoekologických podmienok a okolitých väzieb a vzťahov, s prihliadnutím na spoločenské potreby a nároky v území a historický spôsob využívania krajiny. Každý KEK je charakterizovaný z hľadiska krajinej štruktúry, výskytu pozitívnych a negatívnych javov, je zhodnotený jeho potenciál a navrhnuté konkrétne krajinnoekologické a ekostabilizačné opatrenia na optimalizáciu jeho využívania. Výsledky krajinnoekologického plánu potvrdzujú skutočnosť, že súčasná organizácia prvkov štruktúry krajiny v zásade zohľadňuje a rešpektuje základné krajinnoekologické danosti, podmienky a potenciál riešeného priestoru.

Krajinnoekologický komplex č. 1 – Urbanizované územie sídla a kontaktnej krajiny

KEK predstavuje územie vidieckeho sídla v silne urbanizovanej a premenenej Žilinskej kotline. Sídlo Gbeľany leží na náplavovom kuželi Gbelianskeho potoka na prolúviálnych sedimentoch, ktoré tvoria prevažne hliny a piesčité hliny s úlomkami hornín a zahlinenými štrkami. Na nich sa vyvinuli pôdne typy fluvizeme, luvizeme a kambizeme. Sklonitosť územia sa pohybuje od 0 - 3°, niekde do 7° ojedinele v severnej a východnej časti až do 12°. Osou zastavaného územia je Gbeliansky potok. Urbanizované územie zahŕňa existujúce územia bývania s príľahlými záhradami, územia občianskej vybavenosti, služieb, športu, dopravnú a technickú infraštruktúru a kontaktné územie s potenciálom na zástavbu. Zastúpenie ekologicky stabilných prvkov je primerané, sídelnú zeleň predstavujú predovšetkým záhrady pri IBV a dva krajinárske parky v areáloch kaštieľov. Významná je aj zeleň na cintoríne s chráneným stromom Lipa v Gbeľanoch.

Krajinnoekologický plán obce Gbeľany charakterizuje krajinu v tomto krajinnoekologickom komplexe ako vhodnú na bývanie, záhrady, služby, nevýrobné aktivity, občiansku vybavenosť a všetky ostatné činnosti, ktoré sú potrebné pre fungovanie vidieckej obce. Územie má potenciál na intenzifikáciu využitia existujúceho zastavaného územia, najmä asanovaný bývalý dvor poľnohospodárskeho družstva. Je záujem rozšíriť obytné územie, predovšetkým smerom na sever a západ. Obmedzenia predstavujú stabilizované zosuvné územia, s nebezpečenstvom ich aktivizácie pri nevhodnom využívaní. Gbeliansky potok je tvrdo regulovaný bez sprievodnej vegetácie. Z negatívnych prvkov sa nad cintorínom nachádza bývalá skládka odpadov, ktorá je síce uzavretá, ale s častým znečisťovaním navážkami a odpadmi. Sídlo je oddelené od priemyselných areálov protihlukovým valom s izolačnou zeleňou, ktorý zároveň tvorí obmedzenie jeho rozširovania smerom na juh a západ.

ÚPN – O Gbeľany rešpektuje návrhy KEP na postupné trvalé eliminovanie všetkých zdrojov negatívnych faktorov, na revitalizáciu verejných priestranstiev, ochranu zelenej infraštruktúry vo vnútri sídla pred zastavaním, doplnenie kvalitnej zelene, ochranu ekologicky cenných prvkov v území pred poškodzovaním a znečisťovaním.

Krajinnoekologický komplex č.2 – Silne antropogénne ovplyvnené priemyselné územie.

Krajina s výrazným zastúpením industriálnych prvkov, priemyselné areály, spevnené plochy a rozsiahle haly sú najvýraznejší prvok krajinnej štruktúry. Rozprestiera sa na flúviálnych sedimentoch - štrky, piesčité štrky a piesky dnovej akumulácie v nízkych terasách a náplavových kuželloch, so sklonom 0 - 3°. Pôdy sú fluvizeme. Zastúpenie ekologicky stabilných prvkov je veľmi nízke, miestne potôčiky boli zregulované, alebo zatrubnené. Územím vedú intenzívne zaťažené dopravné koridory – cesta II/583A a železničná trať s vybudovanou novou zriaďovacou stanicou a výrazné elektrorozvody vyšších rádov, vedúcich do elektrorozvodne vo Varíne v širokých koridoroch. Juhovýchodná časť sa ešte využíva ako orná pôda, je záujem tam etablovať ďalšie priemyselné firmy, súvisiace s rozhodujúcou priemyselnou činnosťou v území – automobilkou KIA. V území sa nachádza pravdepodobná environmentálna záťaž – bývalá skládka TKO.

Krajina má jednoznačné funkčné využitie, nie je predpoklad, ani záujem využívať toto územie na iný účel. Vyžaduje sa doplnenie ekostabilizačných prvkov, ochrany zelene, pri záberoch ďalších plôch v časti „Duhé“ je nevyhnutné ponechať zelené koridory, aby sa úplne neprerušili migračné koridory severojužným smerom k rieke Váh. Na hranici s k.ú. Varín sa nachádza zdroj pitnej vody Gbeľany a jeho ochranné pásmo, čo je potrebné rešpektovať a toto územie starostlivo chrániť pred znečistením. Je potrebné uplatňovať implementáciu opatrení, znižujúcich záťaž zložiek životného prostredia, postupne trvalo

eliminovať všetky zdroje negatívnych faktorov, dodržiavať všetky opatrenia na ochranu životného prostredia a jeho jednotlivých zložiek najmä ovzdušia a vôd.

Krajinnoekologický komplex č. 3 – Oráčinová krajina s nízkym zastúpením drevinovej vegetácie

KEK vytvára monotónnu krajinnú štruktúru s veľkoplošnými ornými pôdami typu fluvizeme na kvartérnych náplavoch v nive Váhu so sklonom 0 - 3°, obklopenú priemyselnými areálmi (Dolvap Varín) a obytným územím (obec Mojš). Pôdy sú chránené, patria medzi najkvalitnejšie pôdy v katastri. Industriálny prvok predstavuje široký koridor elektrorozvodov VVN, smerujúci do rozvodne Varín. Jediný prírodný prvok predstavuje línia Gbelianskeho potoka, ktorý je síce regulovaný, ale sporadicky sa na brehoch vyvinuli nesúvislé druhoovo chudobné brehové porasty.

Krajina je vhodná na viaceré činnosti, z krajinnoekologického hľadiska by bolo vhodné ponechať v čo možno najväčšej miere doterajšiu funkciu. Je potrebné chrániť kvalitné orné pôdy, nezasahovať do ekostabilizačných zelených interakčných prvkov a budovať nové. V území je navrhovaná výstavba prepojenia cesty II/583A a cesty I/18 ponad vodné dielo Žilina, čo značne obmedzí poľnohospodárske využívanie. Výhľadovo navrhovaný priemyselný park je nevyhnutné oddeliť od existujúcich a navrhovaných výrobných území v k.ú. Varín, aby sa nevytvorili kompaktné priemyselné územia, sprírodnilo sa okolie VD Žilina s rekreačným využívaním a podporil sa ekostabilizačný prvok náhradného biokoridoru.

Krajinnoekologický komplex č. 4 – Územie vodnej nádrže a náhradného biokoridoru

Krajinnoekologický komplex v nive rieky Váh zaberá plochu VD Žilina v rámci riešeného k.ú a tiež meandrovitý náhradný biokoridor Váhu, vrátane priliehajúcich území s brehovými porastami a lúčnymi biotopmi. Pôdy sú prevažne fluvizeme, podložie tvoria kvartérne náplavy Váhu, sklonitosť je 0 - 3°. Rieka Váh predstavuje nadregionálny biokoridor a interkontinentálnu migračnú trasu vtákov. Na hrádzi VD Žilina sú vybudované cyklistické, turistické a korčuliarske cesty, ktoré vedú okolo celého VD Žilina s pripojením na ďalšie regionálne významné turistické a cykloturistické trasy. Celé územie je umelo pretvorené, napriek tomu má charakter prírode blízky, čím sú čiastočne nahradené zničené pôvodné biotopy starého koryta rieky Váh. Vodná nádrž slúži ako lovný revír pre kaprové vody. Náhradný biokoridor je vyhlásený ako chránená rybácka oblasť.

Územím vedú koridory elektrovodov VVN, pôsobiace ako bariéra v interkontinentálnej migračnej trase vtákov. KEK má jednoznačne stanovené funkcie – vodohospodársku, prírodoochrannú a rekreačnú, ktoré sa návrhom ÚPN – O Gbeľany nemenia. Vhodné je popri športovo-rekreačnej funkcii zlepšovať kvalitu vody vo Váhu, okolie a brehové porasty náhradného biokoridoru chrániť pred výrubmi, podporovať prírodný charakter územia, dopĺňovať kvalitnú NDV, eliminovať znečistenia a čierne skládky, nepripustiť žiadnu výstavbu rekreačných objektov v priestore biokoridoru. Na udržanie životných podmienok vodnej bioty je nutné neustále udržiavať vhodné prietoky v biokoridore pre všetky hlavné druhy migrujúcich rýb.

Krajinnoekologický komplex č. 5 – Poľnohospodárska lúčno-pasienkárská krajina.

Prírodno - kultúrna poľnohospodárska krajina v pahorkatine až vrchovine na morfológicky výrazných svahoch s podložími flyš a horniny bradlového pásma. Pôdy zastupujú prevažne kambizeme, regozeme a rendziny. Časť pôd patrí k chráneným pôdam, územie sa využíva ako trvalé trávne porasty so stredne vysokým zastúpením nelesnej drevinovej vegetácie úspešného charakteru. Sklonitosť dosahuje 7 – 12°.

miestami až do 17°. Krajina má kultúrny charakter, plochy lúk sa striedajú s fragmentovanými lesnými porastami. Na mnohých plochách boli realizované meliorácie, ich funkčnosť je obmedzená, na TTP sa obnovuje pôvodná biodiverzita územia. Na lúkach sa vyvinuli porasty európskeho a národného významu. Územím vedie ekotónový regionálny biokoridor. Severovýchodný okraj k.ú. patrí do ochranného pásma NP Malá Fatra.

Negatívnym prvkom z krajinárskeho hľadiska je fragmentácia priestoru koridormi elektrovodov VVN, ktoré opticky narúšajú inak ekologicky a krajinársky veľmi cenný priestor.

KEK je vhodný na intenzívne aj extenzívne poľnohospodárske lúčno – pasienkárске využívanie, bez stavebných objektov (rekreačné a iné stavby). Žiadúce je zachovanie biodiverzity a charakteru územia, ktorý poskytuje vhodný životný priestor pre mnoho skupín živočíchov. Je potrebné chrániť charakteristický krajinný ráz. Príhodné využitie predstavuje nestatická rekreácia, najmä turistika, bežecké lyžovanie. Územie je vhodné ponechať doterajšiemu spôsobu využívania, udržiavať zastúpenie líniovej a skupinovej NDV na súčasnej úrovni, nepripustiť rozširovanie sukcesných plôch, zachovať biodiverzitu prirodzených stanovišť rastlín a živočíchov, udržiavať pastvu oviec ako prostriedok na zachovanie krajinskej štruktúry. V kontakte s jestvujúcim zastavaným územím je možné pripustiť obmedzenú výstavbu IBV. Vlhké a zamokrené lokality na flyši sú rizikové pre možnosť aktivizácie zosuvov.

Krajinnoekologický komplex č. 6 – Poľnohospodárska lúčno-pasienkárska krajina na strmých svahoch so silným sukcesným procesom.

KEK predstavuje poľnohospodársku pasienkársku krajinu v pahorkatine až vrchovine v údolí Gbelianskeho potoka na výrazných strmých svahoch so sklonom 12 - 17°, miestami až 25°, s juhovýchodnou až juhozápadnou orientáciou. Podložie tvoria deluviálne sedimenty a flyš, s pôdami typu rendzina a kambizem. Územie sa vyznačuje výraznou sieťou pramenísk viacerých menších potôčikov s bohatou sprievodnou vegetáciou a viacerými menšími mokradami. Na lúkach, ktoré sa v minulosti prestali obhospodarovať postupuje sukcesný proces. Najvýraznejším faktorom územia sú viaceré rozsiahle potenciálne a aktívne zosuvy. Územie je pramenným zdrojom Gbelianskeho potoka, drevinové porasty v jeho okolí sú kategorizované ako ochranné lesy, stabilizujú eróznú činnosť potoka. Ekologická stabilita tohto typu krajiny je vysoká, čo je podmienené zastúpením druhovo bohatých lúčnych porastov a bohatým zastúpením nelesnej drevinovej vegetácie, pramenísk a mokradí.

KEK je určený na poľnohospodárske využívanie bez akéhokoľvek zásahu. Stavby, vrátane stavby ciest nie sú vhodné, z hľadiska zosuvov a možnosti ich aktivizácie. Územie je potrebné využiť na zachovanie súčasnej krajinskej štruktúry, obnoviť pasienie a obmedziť sukcesné procesy. Je možné ho využiť pre nestatickú rekreáciu, turistiku a podobne.

Krajinnoekologický komplex č. 7 – Lesná fragmentovaná krajina

KEK zahŕňa lesné porasty v severnej a centrálnej časti k.ú. v členitom teréne na pahorkatine až vrchovine so sklonom, 12 – 17°, veľmi často až do 25°, niekde aj viac. Zaberá masívy Dielec, Jedličník, Hradisko, Kutina, Koňhora. Pôdy sú prevažne kambizeme, regozeme a rendziny, podložie tvoria horniny bradlového pásma, deluviálnych sedimentov, slienitých vápencov a ílovcov. Lesné porasty patria do hospodárskych lesov, smrekové porasty sú náchylné na biotické poškodenie. Časť územia je začlenená do ochranného pásma NP Malá Fatra, lesné porasty sú súčasťou regionálneho biokoridoru.

V lesoch sa nachádzajú rozľahlé priesečky spôsobené trasovaním nadregionálne významných elektrovodov VVN (Varín – Nošovice). Z negatívnych faktorov možno menovať výskyt zosuvov. Ekologickú stabilitu lesných porastov čiastočne znižuje zmenené drevinové zloženie a ohrozenie biotickými škodcami.

Tento KEK je vhodný najmä na ekonomické zhodnocovanie lesa a lesných produktov, nestatickú rekreáciu a športové aktivity, v menšej miere na zachovanie biodiverzity a prirodzených stanovišť rastlín a živočíchov. Z hľadiska krajinnookologických opatrení vyžaduje hospodárske zásahy, smerujúce k spestreniu lesných porastov a zvýšeniu podielu stanovištné pôvodných druhov drevín.

2.13.2 NÁVRH OPATRENÍ NA ELIMINÁCIU ALEBO OBMEDZENIE STRESOVÝCH PRVKOV V KRAJINE

Stresové javy sú prírodné alebo sekundárne - antropogénne (človekom podmienené), ako aj antropické (človekom priamo vyvolané) javy, ktoré aktívne alebo potenciálne ohrozujú životné prostredie človeka i jeho diela. Stresové javy a zdroje podstatne obmedzujú, príp. až znemožňujú využívanie územia na daný účel.

2.13.2.1 Prírodné stresové javy

Seizmické javy

Z hľadiska ohrozenia územia seizmicitou (Atlas krajiny SR, 2002) je celé riešené územie zaradené do 7° stupnice makroseismickej intenzity (MSK-64). Uvedenému stupňu v území odpovedá špičkové zrychlenie na skalnatom podloží 1,0 – 1,29 m.s⁻².

Prirodzená rádioaktivita a radónové riziko

Na základe odvodennej mapy radónového rizika celý kataster obce Gbeľany spadá do oblasti s nízkym, až stredným radónovým rizikom. Takmer celá zastavaná časť obce a severná časť katastrálneho územia obce je v priestore so stredným radónovým rizikom. Nízke radónové riziko je najmä v geometrickom strede a v južnej časti k.ú. Radiácia sa nevyskytuje nad rámec prirodzeného žiarenia prostredia. MŽP SR neviduje prognózu zvýšeného radónového rizika (eU nad 4 ppm), rozdeľuje izoplochy radónového rizika na nízke 36,7 % (5) a stredné 63,0 % (11).

Stredné radónové riziko môže negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia.

Podľa § 20 ods.3 zákona č. 569/2007 Z.z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov sa vymedzuje stredné radónové riziko ako riziko stavebného využitia územia. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 98/2018 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarovania pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia.

Erózne-akumulačné javy

Medzi erózne – akumulčné javy zaraďujeme eróziu vo všetkých jej formách, abráziu, povodne a záplavy. Vznikajú pôsobením vody na povrch zeme.

Vodná erózia

Pod vodnou eróziou pôdy rozumieme proces odstraňovania pôdy a najvrchnejších vrstiev materskej horniny vodou v kvapalnom skupenstve. Vo všeobecnosti rozlišujeme vodnú eróziu plošnú a líniovú. Ľudské zásahy do prírodného prostredia ovplyvňujú prirodzené erózne procesy. V niektorých prípadoch môžu jej intenzitu znižovať, ale väčšinou ľudská činnosť spôsobuje jej urýchlenie.

Najväčšiu intenzitu vodnej erózie môžeme pozorovať na miestach, ktoré sú bez vegetačnej pokrývky, čo v danom území predstavujú orné pôdy. V kombinácii s vyššou sklonitosťou hrozí až extrémny odnos pôdy. Na územiach, ktoré sú pokryté lesmi alebo trávnatými porastmi sú prejavy vodnej erózie slabé. Charakter stanovištných podmienok je však na týchto miestach taký, že v prípade odstránenia týchto porastov by boli ohrozené silnou eróziou. Preto je veľmi dôležité zachovať ich kompaktnosť a uvážene realizovať činnosti spôsobujúce zásah do územia.

Orné pôdy na rovine v riešenom území nie sú ohrozené eróziou, zatrávnené svahy nad obcou sú ohrozené vodnou eróziou v prípade odstránenia trvalého vegetačného krytu.

Veterná erózia

V území sa nevyskytuje.

Výmoľová erózia

Lineárna (výmoľová) erózia sa viaže predovšetkým na dná suchých dolín, úvalín a iných v svahoch vhlbených lineárnych foriem reliéfu rôznej genézy. Je iniciovaná pôsobením časovo limitovaných tokov vzniknutých počas extrémnych udalostí koncentráciou plošného (vrátane stružkového) ron. Koncentrovaný ron môžu podmieniť aj spádnice, či šikmo po svahu orientované poľné cesty, rozhrania medzi poliami, rôzne drenážne a kultivačné ryhy, brázdy po kolesách poľnohospodárskych strojov a rôznych vozidiel a iné umelé lineárne krajinné prvky. Lineárna erózia sa v súčasnej krajine najčastejšie prejavuje odnosom časti až celej kultivačnej vrstvy a vytvorením plytkej depresie pretiahnutej v smere pôsobenia dočasného toku. Menšie výmole sa pri orbe splanujú, hlboké výmole postupne zarastajú drevinnou vegetáciou. Intenzívnou výmoľovou eróziou je riešené územie porušené do značnej miery. Výmole a rokliny dosahujú hĺbku aj 2 - 3 m. Obvykle vznikajú na poľných a lesných cestách, ktoré sa postupne zmenili na hlboké úvozy. Často porastajú drevinnou vegetáciou, ktorá postupne tieto erózne ryhy a rokliny spevňuje. Výmoľová erózia ohrozuje lesné aj poľnohospodárske pôdy a spolupôsobí pri vzniku alebo aktivizácii zosuvov. Intenzívny rozvoj erózie podmieňuje geologická stavba (flyš), energia reliéfu a človek svojou činnosťou (porušením alebo odstránením vegetačného krytu, pasením dobytku, výrubom lesov, ťažkou kolesovou technikou a pod.). V niektorých zosuvoch hlboké ryhy drénujú zosuvné masy a prispievajú tak k ich stabilizácii.

Erózia vodných tokov

Prirodzená vodná erózia je viazaná predovšetkým na toky, a to už od ich pramennej oblasti. Horná časť tokov je modelovaná pomerne strmo, s tvarom dolín do V. Odnos uvoľneného materiálu býva počas prívalových vôd, kedy je unášacia schopnosť toku vysoká. V obdobiach s nízkym stavom vody dochádza k prechodnej akumulácii zvetraných a gravitačne napadaných usadenín v celom zrnitostnom spektre až do veľkosti blokov. Bočná erózia tokov sa uplatňuje pomerne intenzívne vzhľadom na bystrinný charakter tokov, kde hlavne počas vysokých prietokov je narúšaná stabilita brehov. V spodnej časti tokov dochádza k prechodnej akumulácii (štrky a piesky) no celkove prevláda erózia a odnos. Erózia sa prejavuje na Gbelianskom potoku, ktorý bol cez celé zastavané územie tvrdo zregulovaný.

Abrázia brehov vodných nádrží

Vodná nádrž VD Žilina má brehy upravené tak, aby sa eliminovalo nebezpečenstvo abrázie.

Ohrozenie územia záplavami

Povodeň je prírodný proces, počas ktorého voda dočasne zaplaví zvyčajne nezaplavené územie. Povodne sú stálou súčasťou kolobehu vody v prírode, pričom sú extrémnym hydrologickým javom, ktorý sa vyskytoval v minulosti, vyskytuje sa v súčasnosti a bude sa vyskytovať aj v budúcnosti. Vzniku povodní sa nedá zabrániť. Povodňové riziko vzniká vtedy, keď povodňová vlna zasiahne územie, na ktorom žijú a pracujú ľudia a začne ich ohrozovať, čiže môže mať nepriaznivé dôsledky na ľudské zdravie, životné prostredie, kultúrne dedičstvo alebo hospodársku činnosť. Riziko ohrozenia záplavami sa zvyšuje extrémnymi klimatickými prejavmi (dlhodobé suchá, prívalové zrážky, dlhodobý dážď...).

Podľa mapy povodňového ohrozenia a povodňového rizika (spracoval Slovenský vodohospodársky podnik, š.p., zverejnené na <http://mpomprsr.svp.sk/Default.aspx>) v riešenom území sa nenachádzajú vodné toky, na ktorých bolo identifikované významné povodňové ohrozenie. Významné povodňové ohrozenie je identifikované na rieke Varínka, kde hladina 100 ročnej vody ohrozuje aj časť k.ú. Gbeľany. Miestny vodný tok Gbeliansky potok v neupravenom úseku (rkm 2,55 – 3,5) v zastavanom území obce Gbeľany ohrozuje pri povodňových prietokoch existujúcu zástavbu s príľahlými pozemkami a zároveň svojou eróznou činnosťou spôsobuje nestabilitu svahov (najmä v blízkosti miestnej cesty a súkromných pozemkov).

V plánoch manažmentu povodňového rizika je potrebné realizovať opatrenia na zníženie objemu odtoku prostredníctvom zásahov do povodia a do korýt vodných tokov. Ide najmä o:

- optimalizáciu spôsobu obrábania pôdy a optimalizáciu spôsobov a druhovej skladby výsadby pre spomalenie prívalového odtoku vody z povodia,
- úpravy a opatrenia v lesoch aj mimo lesov podporujúce prirodzenú akumuláciu vody,
- permanentne udržiavať v dobrom stave systémy kanálov na zachytávanie a odvádzanie povrchovej vody v zastavanom území obce; systematicky venovať pozornosť udržiavaniu prietokovej kapacity vodných tokov, odstraňovať nánosy z korýt a nevhodné porasty z brehov (opatrenia na ochranu pred povodňami podľa § 4 ods. 2 písm. e) zákona č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami),
- v rámci povodňových prehliadok vykonávaných podľa § 13 zákona č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami sústavne venovať pozornosť objektom, ktoré obmedzujú plynulé prúdenie vody a zachytávajú vodou unášané predmety, čo máva za následok vytváranie bariér a vylievanie vody na územia vedľa vodných tokov,
- je nevyhnutné realizovať organizačné, agrotechnické, biologické a technické opatrenia na obmedzenie splavovania humusového horizontu z poľnohospodárskej a lesnej pôdy náchylnej k vodnej erózii a to nielen z dôvodu ochrany pred povodňami,
- najlacnejším a najjednoduchším opatrením na ochranu pred povodňami je prevencia spočívajúca v zastavení výstavby na miestach, o ktorých je známe, že sú ohrozované povodňami.; tento cieľ je možné dosiahnuť najmä nástrojmi racionálneho územného plánovania.

Svahové pohyby

(blokové rozpadliny, blokové polia, zosuvy a zemné prúdy, padanie úlomkov a blokov hlinito-kamenité prúdy, snehové lavíny).

Blokové rozpadliny, blokové polia, zemné prúdy, padanie úlomkov a blokov a snehové lavíny sa v riešenom území nevyskytujú.

Zosuvy

V k.ú. Gbeľany sú evidované svahové deformácie (zosuvné územia). Evidované zosuvné územia vymedzuje ÚPN – O Gbeľany ako plochy vyžadujúce zvýšenú ochranu podľa § 12 ods.4 písm. o) vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č.55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii.

Výskyt svahových porúch je podmienený prítomnosťou viacerých priaznivých deformačných štruktúr. Zosuvné územia sú viazané prevažne na flyšoidné alebo ílovcovoslieňovcové komplexy paleogénu a mezozoika. Zosuvy postihujú najčastejšie zvetralinový plášť, ale aj nezvetrané horniny. Tektonické porušenie, strmé svahy a atmosférické zrážky sú faktormi podporujúcimi tvorbu zosuvov. Infiltráciou zrážkovej vody sa výrazne zhoršujú pevnostno-deformačné vlastnosti pokryvných útvarov a menia sa hydrogeologické pomery vo svahu. Zosuvy ohrozujú existujúce aj plánované stavby a spôsobujú značné škody na lesných porastoch, poľnohospodárskej pôde, cestách, priemyselných a obytných budovách. Je potrebné dôkladne zvážiť všetky navrhované zásahy do horninového podložia, aby sa tieto potenciálne zosuvy za vhodných podmienok neaktivizovali (podrezanie svahov pri budovaní ciest, porušenie stability svahov výkopmi a úpravami a podobne).

V území sa evidujú:

- aktívny zosuv – 1 lokalita, výrazný zosuv je evidovaný v pramennej oblasti Gbelianskeho potoka,
- potenciálne zosuvy – 2 lokality mimo zastavaného územia, jedna v severnej časti lok. „Bukovina“, druhá v severnej časti k.ú Gbeľany presahujúca z k.ú Nededza
- stabilizované zosuvy – 4 lokality, 1 rozsiahly zosuv v údolí Gbelianskeho potoka na pravom brehu, 1 nadväzujúci východne na aktívny zosuv, 1 na severnom okraji zastavaného územia. 1 v priestore VD Žilina.

V území lesa v k.ú. Nededza a k.ú. Horný Vadičov sú v blízkosti severnej časti k.ú. Gbeľany dve lokality zosuvov.

Existujúce svahové deformácie sú zaradené do rajónov potenciálne nestabilných území a nestabilných území so stredným až vysokým stupňom náchylnosti územia k aktivizácii, resp. vzniku nových svahových deformácií vplyvom prírodných podmienok alebo negatívnymi antropogénnymi faktormi, prípadne kombináciou. Na súčasný stav existujúcich svahových deformácií negatívne vplyvajú najmä klimatické faktory, vývery podzemnej vody a jej vztlakové účinky, bočná a hĺbková erózia existujúcich vodných tokov v území. Územie je citlivé na negatívne antropogénne zásahy. V území bezprostredného okolia zaregistrovaných svahových deformácií existuje možnosť rozšírenia súčasných zosuvov.

Stabilizované svahové deformácie zasahujú aj do zastavaného územia obce.

Svahové deformácie v predmetnom území negatívne ovplyvňujú možnosti využitia nestabilných území pre stavebné účely.

Podľa § 20 ods.3 zákona č. 569/2007 Z.z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov sa vymedzuje výskyt aktívnych, potenciálnych a stabilizovaných svahových deformácií ako riziko stavebného využitia územia.

Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom svahových deformácií je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom. Územia s výskytom aktívnych svahových deformácií nie sú vhodné pre stavebné účely.

ÚPN – O Gbeľany zohľadňuje výsledky geologických prác, v konkrétnom prípade výsledky inžinierskogeologického prieskumu spracované v záverečnej správe: Atlas máp stability svahov SR v M 1 : 50 000 (Šimeková, Martinčeková a kol., 2006), ktorý je prístupný na mapovom serveri Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra Bratislava (<http://apl.geology.sk/atlassd/>). Na webových stránkach sú dostupné aj ďalšie informácie o zaregistrovaných svahových deformáciách: <http://apl.geology.sk/geofond/zosuvy/>.

Nepriaznivé dôsledky zmeny klímy

Horizontálna a vertikálna štruktúra sídla do veľkej miery vplýva na jej mikroklimatické podmienky. Zastavanosť, podiel spevnených a nespevnených povrchov, priestorové rozloženie zelených plôch, tienenie a morfológické vlastnosti terénu podmieňujúce prúdenie vzduchu zohrávajú dôležitú úlohu pri tvorbe mikroklimatických podmienok sídla a kľúčovú rolu v adaptácii. Vodné a zelené plochy a prvky budú zohrávať dôležitú úlohu v naplnení tohto cieľa, lebo dokážu ovplyvniť mikroklimatické podmienky v sídlach.

ÚPN – O Gbeľany v zmysle dokumentu MŽP SR „Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“ navrhuje adaptačné opatrenia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, ktorých cieľom je zníženie zraniteľnosti sídelného prostredia voči nepriaznivým dôsledkom zmeny klímy a zvýšenie schopnosti územia obce prispôbiť sa novým, často extrémnym podmienkam.

Navrhované adaptačné opatrenia:

- Opatrenia voči zvýšenému počtu tropických dní a častejšiemu výskytu vln horúčav:
 - v podrobnejších územnoplánovacích dokumentoch (urbanistické štúdie) koncipovať urbanistickú štruktúru tak, aby umožňovala lepšiu cirkuláciu vzduchu,
 - vytvárať a podporovať vhodnú mikroklimu pre chodcov a cyklistov návrhom tieniacich stromoradií pozdĺž peších chodníkov a cyklistických ciest,
 - zlepšovať mikroklimatické podmienky okolia stavieb (aj vo vlastných stavbách) zamedzením prílišného prehrievania stavieb (vhodnou orientáciou stavieb, tepelnou izoláciou, používaním svetlých farieb, odrazových povrchov, ochladzovaním interiérov),
 - vytvárať trvalé resp. dočasné prvky tienenia na verejných priestranstvách...,
 - uplatniť prispôbenie dopravných a energetických technológií, materiálov a infraštruktúry klimatickým podmienkam,
 - zvyšovať podiel vegetácie a vodných prvkov v území obce, osobitne v zastavanom centre obce,
 - zabezpečiť revitalizáciu, ochranu a starostlivosť o zeleň v území obce,
 - vytvárať komplexný systém plôch zelene v obci v prepojení do príľahlej krajiny, navrhnuť zriadenie oddychových zón a ich funkčnopriestorové využitie,
 - zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu drevín s použitím pôvodných nealergénnych druhov,
 - podporovať vertikálne zazelenenie a zvýšenie podielu zelených fasád a striech aj nad min. výmery stanovené príslušnými záväznými regulatívmi,
 - zachovať a zvyšovať podiel vegetácie v okolí dopravných komunikácií,
 - zabezpečiť starostlivosť, údržbu a budovanie vodných plôch,

- zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov a terestrických biokoridorov v zastavanom území aj mimo zastavaného územia obce.
- Opatrenia voči extrémnym poveternostným situáciám (búrky, víchrice, tornáda):
 - podporovať implementáciu opatrení proti veternej erózii napr. ochranou a výsadbou vetrolamov a živých plotov,
 - podporovať výsadbu spoločenstiev drevín v územiach mimo zastavaného územia obce pre zníženie intenzity víchric a silných vetrov.
- Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha:
 - zabezpečiť udržateľné hospodárenie s vodou v obci,
 - podporovať zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov,
 - zabezpečiť a podporovať zvýšenie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajinej pokrývky s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov,
 - minimalizovať podiel nepriepustných povrchov a nevytvárať nové nepriepustné plochy na antropogénne ovplyvnených pôdach v urbanizovanom území obce,
 - podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody,
 - zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržiavanie a infiltráciu dažďových vôd v obci, osobitne v zastavanom centre obce,
 - zabezpečiť minimalizáciu strát vody v rozvodných sieťach,
 - zabezpečiť starostlivosť, údržbu, revitalizáciu a budovanie vodných plôch a mokradí.
- Opatrenia voči častejšiemu výskytu extrémnych úhrnov zrážok:
 - zabezpečiť a udržiavať prvky protipovodňovej ochrany obce (protizáplavové hrádze, bariéry, suché poldre, vodozádržné úpravy na vodných tokoch),
 - zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení, navrhnutých ohľaduplne voči životnému prostrediu,
 - zabezpečiť používanie a návrhy nových priepustných povrchov, ktoré zabezpečia prirodzený odtok vody a jej vsakovanie do pôdy,
 - zabezpečiť zadržiavanie strešnej vody, napr. strešnými, alebo dažďovými záhradami,
 - zabezpečiť budovanie dažďových záhrad, vsakovacích a retenčných zariadení, mikromokradí, depresných mokradí,
 - uplatňovať diverzifikáciu odvádzania dažďovej vody do prírodných alebo umelých povrchových recipientov (do kanalizácie iba v nevyhnutnom prípade),
 - zabezpečiť dostatočnú kapacitu prietoku kanalizačnej sústavy,
 - zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy.

2.13.2.2 Antropogénne primárne stresové javy

Primárne stresové prvky a javy, napr. objekty bývania, rekreácie, priemyslu, ťažby, poľnohospodárstva, dopravy a pod. spôsobujú priamy úbytok prírodných ekosystémov. Trvalým negatívnym pôsobením spôsobujú degradáciu pôvodných ekosystémov v okolí a vytvárajú bariérový efekt pre živé organizmy. Negatívny vplyv osídlenia, priemyslu, ťažby a pod. sa prejavuje plošným záberom pôdy, degradáciou ekosystémov, dochádza k zmene krajinej štruktúry, sídla produkujú emisie (vykurovanie, doprava), odpady (znečistenie okolia, ohrozenie zdrojov pitnej vody), generujú hluk.

Bariérové prvky

Zastavané územia. Kompaktné zastavané územia pôsobia ako výrazná bariéra pohybu živých organizmov. Bariérový účinok sa zvyšuje oplocovaním a likvidáciou zelene. Najväčší bariérový účinok majú rozsiahle oplotené plochy priemyselných areálov so spevnenými dvormi.

Dopravné plochy a línie. Negatívny vplyv dopravných systémov, kde sú zaradené cestné a železničné koridory, účelové cesty, dopravné plochy a parkoviská spočíva v bariérovom efekte (fragmentácia biotopov), hluku, prašnosti a produkcií emisií. V riešenom území sa nachádza silne zaťažený dopravný ťah, so synergickým účinkom, ktorý tvorí cesta 583A a železničná trať so zriaďovacou stanicou, ktoré vedú v jednom koridore.

Elektrické vedenia. Katastrom obce Gbeľany vedie vonkajšie nadzemné 400 kV vedenie V 404 Varín – Nošovice a 400 kV vedenie V495 Bošáca – Varín a viaceré vedenia, zasobujúce obec a priemyselné areály. Negatívny vplyv rozvodov elektrického vedenia spočíva vo vplyve na krajinu, kde dochádza k fragmentácii krajiny, vo vplyve na vtáctvo (dravce). Pri určitom type vedenia (najčastejšie 22 kV s troma vodičmi), sa stožiare nazývajú „stĺpy smrti“. Pri love dravce vyhľadávajú tieto stĺpy a môžu krídlami spojiť dva neizolované vodiče, čím dochádza k výboju, ktorý ich popáli, alebo usmrť. Ako opatrenia je potrebné inštalovať funkčné zábrany, ktoré znemožnia dravcom sadieť na tieto stĺpy.

Bariéry na vodných tokoch. Na ekologickú stabilitu negatívne vplyva regulácia vodných tokov, napriamovanie, skanalizovanie, prehradzovanie tokov a zmena prirodzeného režimu odtoku. Za výrazne negatívne prvky a javy sú považované najmä migračne neprekonateľné bariéry pre vodné živočíchy, predovšetkým pre ryby. Ryby ako migrátory podnikajú protiprúdové a poprúdové potravne, teritoriálne a neresové ťahy. Migrácie sú inštinktívne, narušením ich hydrických koridorov dochádza k postupnému oslabovaniu populácií až vymiznutiu z územia z rôznych dôvodov.

Medzi negatívne dopady regulácie vodných tokov patrí:

- obmedzenie prívodu vody do priľahlých alúvií,
- zmena druhového zloženia flóry a likvidácia mokradňových ekosystémov,
- sústredenie prietoku do jedného koryta, odrezanie bočných ramien a meandrov,
- odstraňovanie stromového a krovinatého porastu,
- celkové zníženie plochy postihnutého toku,
- kratšie trvanie záplav a vyššie povodňové vlny a hladiny vôd,
- zmena prietoku a zvýšená rýchlosť prúdenia vody prinášajúca drastické zmeny vodnej bioty,
- zmena biotopov a následná redukcia populácií vodných bezstavovcov, ktoré sú najdôležitejšou zložkou potravy väčšiny potočných a riečnych druhov rýb, pokles počtu druhov rýb,
- podstatná redukcia alebo celková eliminácia produkcie rýb v postihnutom úseku,
- čiastočné alebo úplné odstránenie prekážok na dne a pobreží, ktoré sú osobitne významné pre teritoriálne druhy rýb ako prirodzené úkryty a pre migrujúce druhy ako neresiská a pod.
- výstavba stupňov ako súčasť regulácie, ktoré narušujú kontinuitu toku a zabráňujú prirodzenej migrácii vodných organizmov,
- narušenie homeostázy systému a jeho samočistiacej schopnosti, ktorá je významná z hľadiska odstraňovania znečisťujúcich látok.

V riešenom území sa nachádza regulovaný Gbeliansky potok. Regulácia je realizovaná tvrdým, neekologickým spôsobom, tok je napriamený, skanalizovaný, prierez koryta je lichobežníkový, brehy a dno sú betónové. Po oboch brehoch vedie cesta, brehy sú bez sprievodnej vegetácie. V úseku pri kostole sú vysadené nové stromoradia. Regulovaný je tok v zastavanom území a tiež dolný tok vo voľnej krajine. Horný tok regulovaný nie je.

Ďalšie toky v katastrálnom území – Hnivý a Hnivý kanál sú skanalizované a zatrubnené.

Environmentálne záťaž

V SR je systematicky sledovaný stav starých environmentálnych záťaží, ktorý je zverejnený v centrálnom Registri environmentálnych záťaží (REZ), ktorý obsahuje údaje z celého územia Slovenska. Registrované environmentálne záťaže sú zoradené podľa ich relatívnej rizikovosti na život a zdravie obyvateľov ako aj poškodenie ekosystémov.

Register environmentálnych záťaží je členený na:

- REZ - časť A (pravdepodobné environmentálne záťaže),
- REZ - časť B (environmentálne záťaže),
- REZ - časť C (sanované a rekultivované lokality).

V území je zaevidovaná jedna lokalita. (*Stav údajov k: 15.11.2016*)

Neriadená skládka TKO

Identifikátor EZ: SK/EZ/ZA/1054

Názov EZ: ZA (005) / Gbeľany - neriadená skládka TKO

Druh činnosti: skládka komunálneho odpadu;

Stupeň priority: EZ so strednou prioritou (K 35 - 65).

Najväčšími dôsledkami vplyvu skládok odpadov na životné prostredie sú:

- poškodenie životného prostredia, či už priamo (záberom pôdy, znečistením), alebo nepriamo (zmenami hladiny podzemnej vody, pôdnej štruktúry),
- únik znečistenia zo skládok,
- zemné práce, výkopy, zábery pôdy
- zápach je najčastejšou príčinou obťažovania obyvateľstva v blízkosti skládok.

Nebezpečné pre životné prostredie sú nelegálne skládky odpadov, ktoré sa vytvárajú v opustených lokalitách, popri cestách a vodných tokoch. Jedná sa obvykle o rozmerný komunálny a stavebný odpad, ich súčasťou bývajú aj nebezpečné odpady z domácnosti a priemyslu. Lokality, v ktorých sa vyskytujú nie sú chránené pred prenikaním škodlivín do spodných, alebo povrchových vôd. Nelegálne skládky je povinný odstraňovať vlastník pozemku.

Na území obce v súčasnej dobe nie je evidovaná a prevádzkovaná žiadna riadená skládka odpadov. V minulosti sa využívali na ukladanie odpadov jamy po ťažbe hlin v lokalite za cintorínom, v súčasnosti je skládka upravená a prekrytá. Napriek tomu sa na nej občas vyskytuje načierno uložený odpad. Nelegálna skládka sa nachádza tiež na južnom okraji intravilánu a je evidovaná ako pravdepodobná environmentálna záťaž.

Meliorácie

Vybudovali sa v snahe získať obhospodarovateľnú pôdu v čo najväčšej výmere. Ekologické dôsledky, najmä strata biodiverzity sú zjavné doteraz. Zaniklo mnoho mokradí, prirodzených vodných tokov, došlo k vysušeniu a degradácii ornej pôdy. Mnohé melioračné zariadenia majú zníženú funkčnosť, ich prípadnú obnovu je potrebné riešiť s ohľadom na ekologické podmienky.

V k.ú. Gbeľany sú drenážnym systémom meliorované viaceré zamokrené plochy na svahoch nad obcou a v údolí Gbelianskeho potoka. Meliorácie sú už z väčšej časti nefunkčné a na plochách TTP sa obnovuje pôvodná biodiverzita.

2.13.2.3 Antropogénne sekundárne stresové javy

Znečistenie ovzdušia

Hodnotenie kvality ovzdušia vykonáva SHMU. Najväčší problém kvality ovzdušia na Slovensku predstavuje v súčasnosti znečistenie ovzdušia časticami PM₁₀. Kvalita ovzdušia je považovaná za dobrú, ak úroveň znečistenia neprekračuje limitné hodnoty. Kvalita ovzdušia v oblasti riešeného územia je ovplyvňovaná existujúcimi veľkými, strednými a malými zdrojmi znečistenia ovzdušia. Malé zdroje predstavujú lokálne kúreniská. Hlavným líniovým zdrojom znečistenia ovzdušia z prevádzky na dopravných koridoroch, je automobilová doprava. Na znečisťovaní ovzdušia v okolí dopravných koridorov sa podieľajú škodliviny pochádzajúce z výfukových plynov automobilov (oxid uhoľnatý – CO, oxidy dusíka – NO_x, uhľovodíky C_x H_y, tuhé znečisťujúce látky – TZL, prchavé organické látky – VOC) a zvýšená prašnosť.

Žilinská kotlina má nevhodné rozptylové podmienky emisií charakterizované veľkou početnosťou stavov bezvetria a malých rýchlostí vetra (do 2 m.s⁻¹). V oblasti kotliny je po celý rok zvýšená relatívna vlhkosť vzduchu, je to oblasť s najväčším počtom dní v roku s hmlou. Charakteristická je tu slabá veternosť s priemernou rýchlosťou vetra 1,3 m.s⁻¹ a výskytom bezvetria až 60 %. Z hľadiska potenciálneho znečistenia ovzdušia sú veterné pomery v Žilinskej kotline veľmi nepriaznivé a relatívne menšie zdroje exhalátov vedú k vysokej úrovni znečistenia v prízemnej vrstve. Znečistenie ovzdušia je spôsobené jednak klasickými znečisťujúcimi látkami z teplárne Žilinská teplárenská, a.s., Žilina, ale participujú na ňom aj chemické prevádzky a intenzívna doprava. Slabé prevetrávanie je zvyšované častými inverznými stavmi atmosféry v kotline. Okrem priemyselných zdrojov sa na znečisťovaní ovzdušia podieľa aj automobilová doprava, väčší rozsah lokálnych kúrenísk a prenos emisií zo vzdialených zdrojov.

Kvalita ovzdušia v obci Gbeľany je ovplyvnená zo širšieho územia existujúcimi veľkými, strednými a malými zdrojmi znečistenia ovzdušia, automobilovou dopravou, ale aj prenosmi emisií zo vzdialených zdrojov. V priemyselných areáloch sú lokalizované energetické a technologické zdroje znečisťovania ovzdušia, ktorými sú hlavne Iakovne KIA Motors a Mobis Slovakia. V okolí sa nachádzajú ďalšie veľké zdroje - Žilinská teplárenská, a.s. Žilina, Dolvap Varín – výroba vápna, veľkochov hydiny Mojšova Lúčka a Strečno a Veterinárny asanačný podnik VAS - Mojšova Lúčka. Veľa je aj lokálnych zdrojov znečistenia ovzdušia. Medzi existujúce zdroje znečisťovania ovzdušia v predmetnom území radíme tiež dopravu na ceste II/583, ktorá vedie obcou.

Z hľadiska dlhodobého vývoja produkcie emisií v okrese Žilina bol zaznamenaný výrazný pokles emisií tuhých látok a oxidov dusíka.

V súčasnosti nepriaznivým trendom v nadväznosti na ochranu ovzdušia je lokálne vykurovanie na tuhé palivá. Vzhľadom na nárast cien zemného plynu začal návrat k používaniu tuhých palív.

Zaťaženie prostredia pachom, hlukom a vibráciami

Úroveň zápachu sa hodnotí len subjektívne. Zápach vzniká pri poľnohospodárskej výrobe (živočišna výroba, výroba kompostov, silážne jamy, poľné hnojiská a pod.). V centre obce Gbeľany sa asanoval bývalý hospodársky dvor JRD, kde sa nachádzal zdroj zápachu (miestna pálenica). V súčasnosti sa ako zdroj zápachu eviduje Veterinárny asanačný podnik VAS - Mojšova Lúčka, ktorého vplyv je najvýraznejší v rekreačnom priestore VD Žilina.

Lokálny zápach sa môže vyskytnúť z nelegálnych skládok odpadov, najmä z odpadov biologického pôvodu (hnijúca slama, seno, pokosená tráva a pod.).

Podľa vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z.z. o ochrane zdravia pred nepriaznivými účinkami hluku a vibrácií je hygienická norma hluku pre obytné zóny sídelných útvarov 50 - 65 dB(A) v dennom čase a 40 - 55 dB(A) v nočnom čase, pre zmiešané zóny 60 - 70 dB(A) v dennom čase a 50 - 60 dB(A) v nočnom čase a pre prírodné rezervácie 40 dB(A) v dennom čase a 30 dB(A) v nočnom čase.

Zdrojom hluku v posudzovanom území je predovšetkým automobilová doprava na ceste II/583 a železničná doprava na trati Žilina - Vrútky. Na celkovej hlukovej situácii územia sa menšou mierou podieľajú aj stacionárne zdroje hluku priemyselného komplexu KIA - MOBIS a prevádzka závodu Dolvap. V súvislosti so sprevádzkovaním preložky cesty II/583 a nárastom intenzity dopravy po spustení prevádzky v závodoch KIA Motors, Mobis a Hysco sa zvýšila hluková záťaž. Na ochranu obce Gbeľany pred účinkami hluku bol medzi okrajom obce a prepojovacou cestou v súvislosti s výstavbou automobilky vybudovaný zemný val, ktorý poskytuje účinnú akustickú ochranu obce. Súčasné hlukové pomery vo vonkajšom prostredí areálu Mobis Slovakia a v jeho okolí boli posudzované v rámci vibroakustickej štúdie (Klub ZPS vo vibroakustike, 03/2009). Podľa jej výsledkov ekvivalentné hladiny A hluku súvisiace s prevádzkou areálu Mobis Slovakia dosahujú na okraji obcí Gbeľany a Nededza hodnoty 36,0-43,4 dB pre deň a večer a 35,2-42,7 dB pre noc. Znamená to, že prípustné hodnoty hluku vo vonkajšom prostredí definované vyhláškou MZ SR č. 549/2007 Z.z. nie sú v dotknutom obytном území prekročené.

V rámci jednotlivých území obce sa požaduje dodržať vyhlášku MZ SR č. 549/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v prostredí.

Ochranný protihlukový zemný val v lok. „Duhé“ je doplnený izolačnou zeleňou, ktorá po dosiahnutí vzrastlého stavu ešte viac zlepši ochranu obce pred hlukovou záťažou. Projektová dokumentácia v lok. „Duhé“ (IBV Duhé II), ktorá je v tesnej blízkosti priemyselnej výroby musí obsahovať výpočet účinkov navrhovaného zeleného valu, ktorý má zabezpečiť ochranu obytného územia pred hlukom. V prípade, že navrhované protihlukové opatrenia nezabezpečia limity platnej legislatívy bude potrebné vypracovať ďalší variant protihlukových opatrení resp. ďalšie účinné protihlukové opatrenia, ktoré zabezpečia dodržanie platnej legislatívy.

Kontaminácia pôdy

Realizovanie poľnohospodárskych, výrobných a ťažobných aktivít potenciálne zvyšuje nebezpečenstvo kontaminácie pôd. Potenciálnymi bodovými zdrojmi znečistenia pôd môžu byť čierne (príp. riadené) skládky odpadov a to na poľnohospodárskej ako aj lesnej pôde. V okolí týchto skládok sa môžu koncentrovať neznáme, často veľmi toxické látky.

V súvislosti s kontamináciou pôd rizikovými látkami, čiže tzv. difúzne kontaminácie je táto sledovaná priamo v rámci ČMS – P (Čiastkový monitorovací systém pôdy) ako aj jeho podsystému Plošného prieskumu kontaminácie pôd (PPKP). Pod kontamináciou sa rozumie prekročenie najvyššej prípustnej hodnoty obsahu prvkov a zlúčenín v pôde sledovaných v Čiastkovom monitorovacom systéme Pôda podľa Rozhodnutia Ministerstva pôdohospodárstva SR. Podľa mapy Kontaminácia pôd sa v riešenom území vyskytujú pôdy zaradené do kategórie nekontaminovaná pôda, kde geogénne podmienený obsah niektorých rizikových prvkov dosahuje limitné hodnoty A.

V dotknutom území a jeho okolí prevládali v minulosti poľnohospodárske aktivity, najmä rastlinná výroba. Pôda bola znečisťovaná ako hnojivami, tak aj rôznymi ochrannými chemickými prostriedkami. Dávky aplikovaných chemických látok do pôdy však od konca 90-tych rokov postupne poklesávali.

Kontaminácia horninového prostredia organickými látkami nebola zistená.

Znečistenie vôd

Slovenská republika sa vstupom do Európskej únie zaviazala plniť požiadavky Európskeho spoločenstva v oblasti ochrany, využívania, hodnotenia a monitorovania stavu vôd zastrešené rámcovým dokumentom známym pod názvom Rámcová smernica o vode – RSV (Water Framework Directive 2000/60/EC). Rámcová smernica bola transponovaná do zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) a vyhlášky č. 418/2010 Z.z.. Do nového zákona boli premietnuté aj jednotlivé princípy z príslušných smerníc EÚ. Ide najmä o:

- všestrannú ochranu vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých ekosystémov v krajine,
- účelné, hospodárne a trvalo udržateľné využívanie vôd,
- manažment povodí a zlepšenie kvality životného prostredia a jeho zložiek,
- znižovanie nepriaznivých účinkov povodní a sucha,
- definíciu citlivých a zraniteľných oblastí a uvádzanie kritéria na ich identifikáciu,
- znižovanie nepriaznivých účinkov povodní a sucha.

V rámci implementácie smernice 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady z 23.10.2000 a vodného plánovania bol vyhotovený Vodný plán Slovenska, spracovaný v rámci prvého plánovacieho cyklu RSV, ktorý sa končí v roku 2015 a Plán manažmentu čiastkového povodia Váhu (2 009), ktorých súčasťou sú programy opatrení na dosiahnutie environmentálnych cieľov.

V Slovenskej republike prebieha systematické sledovanie kvality podzemných vôd sústredené do významných vodohospodárskych oblastí, kvalitu podzemných vôd systematicky zabezpečuje Slovenský hydrometeorologický ústav.

Problémy s kvalitou podzemných vôd v Žilinskom kraji sú na plochách situovaných v alúviach významnejších tokov. Tieto plochy sú často využívané pre hospodárske aktivity. Preto kontaminácia podzemných vôd je vysoko pravdepodobná vo väčšine priemyselných zón. V mnohých prípadoch sa jedná o staré environmentálne záťaž horninového prostredia v kvartérnych sedimentoch. Znečistenie z primárneho sektoru sa viaže obvykle na živočíšne exkrementy.

Hlavnými činnosťami prejavujúcimi sa významnými antropogénnymi vplyvmi ovplyvňujúcimi chemický stav útvarov podzemných vôd sú: poľnohospodárstvo, priemyselná výroba, domácnosti – neodkanalizované sídelné aglomerácie, cestovný ruch, doprava a iné.

Plošné zdroje znečistenia predstavuje aplikácia množstva prípravkov na ochranu rastlín (pesticídov) a dusíkatých hnojív.

V súvislosti z blízkosťou vodného zdroja je kvalita podzemných vôd v dotknutom území dlhodobo sledovaná. Z dôvodu intenzívnej poľnohospodárskej činnosti bola v minulosti zaznamenaná zvýšená koncentrácia dusičnanov v podzemnej vode. S poklesom intenzity poľnohospodárskej výroby bolo zaznamenané aj postupné znižovanie koncentrácií znečisťujúcich látok. V areáloch spoločnosti Mobis Slovakia s.r.o., KIA Motors Slovakia s.r.o., SHT, s.r.o. a HYSCO SLOVAKIA, s.r.o. je prevádzkovaný systém monitorovania podzemných vôd, v rámci ktorého je pravidelne vyhodnocovaná kvalita podzemných vôd v areáloch podnikov a v ich bezprostrednej blízkosti.

V prípade znečistenia rieky Váh v poslednom období môžeme pozorovať zlepšenie kvality. Výrazne k tomu prispelo zvýšenie účinnosti čistenia odpadových vôd v ČOV v Liptovskom Mikuláši a Ružomberku. Problémom zostáva mikrobiologické znečistenie povrchových vôd (koliformné baktérie).

Tabuľka 2.13-1 Kvalita vody pri Q₃₅₅ – tok Kotrčiná

Q ₃₅₅	BSK ₅	CHSK _{Cr}	NL
0,010 m ³ /s	3,4 mg/l	7,3 mg/l	2 mg/l

SHMÚ Bratislava

V súčasnosti produkované odpadové vody z priemyselných areálov aj z domácností sú odvádzané do verejnej kanalizácie a následne do spoločnej SČOV v Hornom Hričove.

Hodnoty obsahu dusičnanov na začiatku 90-tych rokov dosahovali limit pre pitnú vodu (50 mg.l⁻¹) a v prípade vodného zdroja Gbeľany bolo zaznamenané aj jeho prekročenie. Útlm poľnohospodárskej výroby znamenal postupné znižovanie koncentrácií znečisťujúcich látok. Súčasné koncentrácie dusičnanov dosahujú hodnoty v priemere 15-20 mg.l⁻¹, max. 30 mg.l⁻¹. Podľa výsledkov monitoringu podzemných vôd, vykonávaného v súvislosti s prevádzkou automobilového závodu dochádza v území ku kolísaniu obsahu NEL, ktoré v niektorých obdobiach prekračujú hodnotu 0,05 mg.l⁻¹. Zvýšené koncentrácie boli zistené v niektorých oblastiach aj v prípade železa a mangánu, tieto sú však prirodzeného pôvodu. V roku 2 010 bolo zaznamenané zlepšenie stavu z hľadiska obsahu NEL v podzemných vodách.

Z hľadiska výskytu dusičnanov v podzemnej vode bola v obci Gbeľany aj vymedzená zraniteľná oblasť (číselný kód 517551), v ktorej je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹, alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť (nariadenie vlády SR c. 617/2004 Z.z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti). Obsah dusičnanov vo vodnom zdroji Gbeľany v období rokov 2 002-2 005 dosahoval 16,1-30,1 mg.l⁻¹ (SVS Žilina, 2005).

Poškodenie vegetácie

Škodliviny v ovzduší poškodzujú aj vegetáciu, obmedzujú dýchanie, upchávajú prieduchy tuhými časticami. Podľa citlivosti na exhaláty možno rastliny deliť nasledovne (začínajúc od najcitlivejších): ihličnaté dreviny, listnaté dreviny, viacročné byliny, jednoročné byliny. Veľkú citlivosť majú hlavné lesné dreviny smrek a jedľa.

Veľkým problémom je aj poškodzovanie stanovištných podmienok drevín, porušenie vhodnej štruktúry lesných porastov, odumieranie koreňového systému. Ako základný symptóm hodnotenia zdravotného stavu lesov sa používa strata asimilačných orgánov (SAO) – defoliácia (odlistenie). Stromy sa zatrieďujú do medzinárodne stanovenej 5 – triednej stupnice poškodenia: 0 – bez defoliácie (0-10% SAO), 1 – slabo defoliované (11-25% SAO), 2 – stredne defoliované (26-60% SAO), 3 – silne defoliované (61- 90% SAO), odumierajúce a mŕtve stromy (91-100% SAO).

V riešenom území sa poškodenie vegetácie vplyvom imisií (defoliácia) zmiernilo, zvýšilo sa však ohrozenie drevín zmenou klimatických podmienok, nástupom lykožrútových kalamít, rozvojom mykóz a abiotického poškodenia lesa (vývraty, polomy, poškodenie snehom a suchom). Riziko poškodzovania je dané aj nevhodným drevinovým zložením, zvyšuje sa v monokultúrnych smrekových porastoch. Riešením je uplatňovanie prírode blízkeho pestovania lesa.

V urbánnom prostredí existuje množstvo faktorov, ktoré negatívne pôsobia na zeleň v zastavanom území. S postupom času, so stále väčším a rýchlejšim rozvojom sídel a vôbec celkovej urbanizácie je toto pôsobenie viditeľnejšie na samotných drevinách. Podľa pôvodu a spôsobu vplyvania na dreviny môžeme tieto činitele rozdeliť na biotické a abiotické. Oba činitele pôsobia v mnohých interakciách, pričom ich vzájomné pôsobenie ešte znásobuje škodlivý účinok jedného z nich. Keďže činitele pôsobia vzájomne, je ťažké určiť, ktorý z nich je primárnou príčinou negatívneho pôsobenia. Biotické činitele - sem môžeme zaradiť: vírusy, mykoplazmy, baktérie, huby, parazitické rastliny, hmyz, stavovce, a v neposlednom rade človeka, ktorý svojou činnosťou priamo

alebo nepriamo podporuje vznik a vplyvy spomínaných činiteľov. Abiotické činitele - sem môžeme zaradiť pôsobenie nasledovných činiteľov: vietor, sneh, námraza, ľadovec, elektrické výboje, žiarenie, teplota, vlhkosť, živiny a cudzorodé látky.

Biotický faktor ohrozujúci urbánnu vegetáciu môžu predstavovať i invázne druhy rastlín, ktoré oslabujú, niekedy až ničia okolité dreviny. Patrí k nim napr. boľševník obrovský (*Heracleum mantegazzianum*) – nebezpečný aj z hľadiska zdravia obyvateľov, v riešenom území zatiaľ nebol pozorovaný, ďalej pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*), zlatobyľ (*Solidago*, sp.), netýkavka žliazkatá (*Impatiens glandulifera*), netýkavka malokvetá (*Impatiens parviflora*), slnečnica hľuznatá (*Helianthus tuberosus*). Najčastejším ohniskom šírenia sú sídla s čiernymi skládkami organického odpadu zo záhrad. Koridor pre šírenie inváznych druhov vytvárajú vodné toky, cesty a železnice. Oblúbené stanovišťa sú obnažené brehy vodných tokov a odvodňovacích kanálov, ruderálne plochy a na nelegálnych skládkach. Povinnosť ničiť invázne druhy rastlín má v zmysle zákona 543/2002 Z.z. vlastník, či užívateľ pozemku.

V území boli zaregistrované invázne druhy rastlín v opustenom areáli Aquachemia – sklad čpavku, pozdĺž železničnej trate, v okolí priemyselných areálov, na skládkach odpadov a v zastavanom území obce.

Povinnosť ničiť invázne druhy rastlín má v zmysle zákona 543/2002 Z.z. vlastník, či užívateľ pozemku.

2.13.2.4 Záver

V zmysle textu uvedeného v jednotlivých druhoch stresových faktorov návrh ÚPN – O Gbeľany považuje za najpotrebnejšie:

- zabrániť vytváraniu tzv. „čiernych“ skládok odpadu,
- odstraňovať nelegálne skládky odpadov, sanovať pravdepodobnú environmentálnu záťaž,
- zabrániť znečisťovaniu prostredia a používaniu chemikálií rôzneho druhu,
- dobudovať splaškovú kanalizáciu,
- zabrániť akémukoľvek vyrubovaniu brehových porastov,
- eliminovať pôsobenie stresových prvkov na území obce (hospodársky dvor, železničná trať, navrhované výrobné územia...),
- zmierniť dopady výstavby dopravnej infraštruktúry realizáciou technických opatrení zabezpečujúce priechodnosť a funkčnosť biokoridorov,
- zabrániť znečisťovaniu a eutrofizácii vodných tokov a plôch.

2.13.3 ZÁSADY VYMEDZENIA HRANÍC ZASTAVANÉHO ÚZEMIA OBCE

Návrh hraníc nových zastavaných území obce vychádza jednoznačne zo zvolenej urbanistickej koncepcie postavenej na primárnom rozvoji v smere hlavných a vedľajších kompozičných osí obce. Znamená to, že prírastky zastavaných území sa prejavujú v severnej, východnej a južnej časti obce. Prírastky zastavaných území obce sú rozložené po obode súčasných zastavaných území, primknute k dvom zo súčasných šiestich zastavaných území obce:

- vlastná obec Gbeľany („ústredie“),
- územie železničnej dopravy a zriaďovacieho nádražia, výrobné územia severne od železničnej trate.

V treťom zastavanom území obce - areál hospodárskeho dvora (farma), štvrtom zastavanom území obce – areál býv. „Aquachémie“ a piatom zastavanom území obce zastavané územie individuálnej bytovej výstavby sa ich prírastok nenavrhuje.

Šieste zastavané územie obce je navrhované a tvorí ho areál malého kompostoviska do 100 m³ objemu predmetu zberu.

Plošnou výmerou podstatná časť prírastkov zastavaného územia je navrhovaná k zastavanému územiu vlastná obec Gbeľany („ústredie“), prírastok k zastavanému územiu - územie železničnej dopravy a zriaďovacieho nádražia, výrobné územia severne od železničnej trate, v preložke cesty I/18, križovatkách s cestou II/853A a III/2072 a prístupom k VD Žilina s parkoviskom.

Hranice zastavaných území obce Gbeľany nie sú navrhnuté náhodilo, v ich vedení sa odráža snaha nadviazať na terénne danosti či existujúce zastavané územia, zažitú stavebnú diela, je tu snaha uplatňovať ich v území čo najmenej proti charakteru krajiny. Navrhované hranice sa vyhýbajú konfliktu s prvkami kostry ÚSES.

2.13.4 ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

2.13.4.1 Voda (ochrana čistoty podzemných a povrchových vôd)

V katastrálnom území obce Gbeľany sa vyskytujú podzemné i povrchové vody.

Povrchové vody v zásade predstavujú rieka Váh (Vodné dielo Žilina) a náhradný biokoridor, Gbeliansky potok s prítokmi, potoky Kotrčiná, Hnivý kanál, Kanál a ostatné občasne tečúce nesústreďené vody a v princípe stojaté povrchové vody, ktoré reprezentujú prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody, sústredenia vôd („vnútorná voda“ z prípadných záplav).

Podzemné vody reprezentuje predovšetkým podzemná voda pramenísk vodných zdrojov, verejnej studne Kadub a individuálnych studní. Vody z týchto priestorov sú prednostne určené na zásobovanie obyvateľstva pitnou, alebo úžitkovou vodou.

Územie je bez výrazných znečisťovateľov povrchových vôd, dochádza však k občasnému nelegálnemu vypúšťaniu splaškov z nehnuteľností ktoré nevyužívajú verejnú kanalizáciu do rigolov a potokov. K významnému znečisťovaniu povrchových vôd významne prispieva povrchová voda vytekajúca z neriadenej skládky TKO v blízkosti severovýchodnej časti zastavaného územia obce. K plošnému zhoršeniu stavu mierne prispieva poľnohospodárska výroba, ktorá je však riadená ekologickým spôsobom, čím sa znižuje aj riziko znečistenia. Výnimkou bolo celoročné ustajnenie hospodárskych zvierat v provizórnych podmienkach v priestore severne od najsevernejšej časti zastavaného územia obce v blízkosti toku Gbelianskeho potoka. V rámci terénnych prieskumov sa nezistili zdroje znečistenia na poľnohospodárskom dvore (farme). V prípade rieky Váh v poslednom období môžeme pozorovať zníženie znečistenia. Výrazne k tomu prispelo zvýšenie účinnosti čistenia odpadových vôd v ČOV v Liptovskom Mikuláši a Ružomberku. Problémom zostáva mikrobiologické znečistenie povrchových vôd (koliformné baktérie).

V obci boli vybudované lokálne systémy odvádzania dažďovej vody z povrchového odtoku. Prvý leží v časti obce južne od cesty II/583, druhý systém odvádzal dažďové vody z IBV „Hrby“. Obidva systémy nepracovali spoľahlivo. Prvý odvádzal vody do podzemných vsakovacích objektov, ktoré neboli vhodne nadimenzované. V prípade väčších výdatných zrážok dochádzalo k ich zahlteniu a nadbytočná dažďová voda zatápala príľahlú zástavbu. Druhý systém nebol dobudovaný. Mal byť zaústnený do zatrubneného bezmenného vodného toku/kanála pri priemyselnom parku, avšak pretlak popod cestu a prepoj na tento vodný tok nebol zrealizovaný. Potom bol systém vybudovaný tak, že odvádzal dažďové vody z povrchového odtoku z objektov a ciest v IBV „Hrby“ cez vybudovaný odlučovač ropných látok na povrch terénu pri ceste II/583 do najnižšie

položeného miesta cestného rigola, kde vody nemali odtok a zatápali okolitú zástavbu. Odstránenie problému spočíva v dobudovaní prepoja do bezmenného toku popod cestu.

Z ostatnej zástavby v obci sú pomocou systému povrchových priekop a jarkov a lokálnych úsekov dažďovej kanalizácie dažďové vody lokálne odvádzané do povrchových vôd. Tam kde to geológia podložia umožňuje sa vody z povrchového odtoku odvádzajú aj do podložia – tam, kde patria.

Limitné hodnoty pre vypúšťanie do podzemných povrchových vôd stanovuje nariadenie vlády SR č. 269/2010 Z.z.

V katastri obce sa nachádza územie v lok. „Hrby“, kde boli vybudované melioračné objekty pre bezproblémové odvádzanie povrchových a podzemných vôd z lokalít. Vznikom novej zástavby bol tento systém znefunkčnený, avšak trasa (tzv. bezmenný tok/kanál – kanál pri priemyselnom parku, odvodňovací kanál /kanál „C“ krytý/), ktorá odvádzala tieto vody do potokov Hnivý a Kotrčina je funkčná.

Vody z povrchového odtoku zo zástavby (s možným znečistením ropných látok) v blízkosti vodných tokov je potrebné odvieť do vodných tokov. Vody bez takéhoto znečistenia (vody zo striech) a tam, kde je vhodná geológia sa odporúča odvádzat vsakovaním do podložia.

Katastrálne územie obce Gbeľany sa nachádza v útvare podzemnej vody kvartérnych sedimentov SK1000500P a útvare podzemnej vody predkvartérnych hornín SK2001800F.

Útvar podzemnej vody SK1000500P bol vymedzený ako útvar kvartérnych sedimentov s plochou 1069,302 km². Na základe hodnotenia jeho stavu v rámci 2. Plánu manažmentu povodí dosahoval tento útvar dobrý kvantitatívny a j chemický stav. Útvar podzemnej vody SK2001800F bol vymedzený ako útvar predkvartérnych hornín s plochou 4451,705 km². Na základe hodnotenia jeho stavu bol tento útvar klasifikovaný v dobrom kvantitatívnom stave a v dobrom chemickom stave.

V súvislosti s existenciou vodného zdroja v riešenom území je kvalita podzemných vôd dlhodobo sledovaná. Vyhodnocuje sa z dôvodu intenzívnej poľnohospodárskej výroby a v rámci činnosti areálov spoločností Mobis Slovakia s.r.o., KIA Motors Slovakia s.r.o., SHT, s.r.o. a HYSCO SLOVAKIA, s.r.o.

Ochrana vody, ako zložky životného prostredia t.j. ochrana čistoty podzemných aj povrchových vôd, sa navrhuje zabezpečiť nasledovne:

- všeobecnou ochranou vyplývajúcou z rešpektovania príslušnej platnej legislatívy, predovšetkým zo zákona č.364/2004 Z.z. (vodný zákon),
- pri ochrane a využívaní územia, ktoré sa nachádza v ochranných pásmach vodného zdroja Gbeľany, postupom v zmysle vyhl. MŽP SR č. 29/2005 Z.z. o podrobnostiach určovania ochranných pásiem vodárenských zdrojov a o opatreniach na ochranu vôd,
- návrhom zastavaných území obce (súčasnú zastavanú územie + nové rozvojové územie) ako kompletne odkanalizovaných delenou stokovou sústavou; návrhom riešenia splaškovej kanalizácie kompatibilnej s „Intenzifikáciou ČOV v Žiline a rozšírením kanalizácie“ (ISPA); splaškovou kanalizáciou obce prepojenou do SČOV Horný Hričov; odvádzaním dažďových vôd zo zastavaného územia cez úseky kanalizácii resp. rigolov do miestnych recipientov, prípadne do podložia, pričom každé parkovisko a odstavná plocha s kapacitou 5 a viac parkovacích miest musia byť vybavené odlučovačmi ropných látok,
- ďalšie opatrenia na elimináciu znečistenia vôd:
 - dôsledné dodržiavanie funkčnosti a účinnosti čistiacich komunálnych príp. priemyselných systémov (lapače olejov, tukov, žumpy, hnojiská so zachytávaním splachov v jímkach),
 - obmedzovanie produkcie odpadových vôd priamo u prípadných producentov týchto vôd,

- realizácia a kontrola protihavarijných systémov na zabránenie úniku škodlivých látok, monitoring kvality vôd v lokalitách okolia hnojísk (farma), prevádzok s látkami škodiacimi vodám (bývalá AQUACHÉMIA),
- opatrenia na zmenšovanie erózie na poľnohospodárskej pôde (chov oviec v provizórnych podmienkach severne od zastavaného územia obce),
- obmedzenia hnojenia priemyselnými hnojivami a používania pesticídov,
- dôsledná kontrola žump a spôsobu likvidácie odpadových vôd (tam, kde nedošlo alebo nedôjde k okamžitému prepojeniu na obecnú kanalizáciu a u rekreačných a účelových objektov),
- lesotechnické a pôdohospodárske opatrenia na zvýšenie retenčnej schopnosti územia – zmenšenie a spomalenie odtoku,
- úprava brehov potokov cestou vyčistenia od skládok, nánosov, naplavenín rôzneho druhu a revitalizácie brehovej zelene,
- likvidácia neriadenej skládky TKO a ostatných nelegálnych skládok (napr. z okolia vodných tokov, z plôch nelesnej stromovej a krovinatej vegetácie, atď.).

2.13.4.2 Ovzdušie

Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme je zabezpečovaná podľa zákona č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší) a podľa zákona č. 76/1998 Z.z. o ochrane ozónovej vrstvy Zeme a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

Kvalita ovzdušia v obci Gbeľany je ovplyvnená zo širšieho územia existujúcimi veľkými, strednými a malými zdrojmi znečistenia ovzdušia, automobilovou dopravou, ale aj prenosmi emisií zo vzdialených zdrojov. V priemyselných areáloch sú lokalizované energetické a technologické zdroje znečisťovania ovzdušia, ktorými sú hlavne lakovne KIA Motors a Mobis Slovakia. V okolí sa nachádzajú ďalšie veľké zdroje - Žilinská teplárenská, a.s. Žilina, Dolvap Varín – výroba vápna, veľkochov hydiny Mojšova Lúčka a Strečno a Veterinárny asanačný podnik VAS - Mojšova Lúčka. Je taktiež ovplyvnená lokálnymi zdrojmi vykurovania na tuhé palivo, výfukovými plynmi z osobných automobilov. Mohla by byť ovplyvnená sústredeným chovom HD a ošípaných v územiach s prevahou poľnohospodárskej výroby a v súkromných farmách.

Obec je z veľkej časti plynofikovaná, preto je zmiernený vplyv lokálnych zdrojov na tuhé palivo. V čase prieskumov nebol zistený ani zápach z územia kde sa vyskytuje chov hospodárskych zvierat. Ku kontaminácii ovzdušia dochádza v čase dopravnej špičky v okolí ciest II a III triedy. Vplyv je pomerne významný, vzhľadom k intenzívnej doprave na cestách II/583A, II/583D a k lokalizácii cesty II/583 v zastavanej časti obce. Lokálny zápach sa môže vyskytnúť zo skládok odpadov, najmä z odpadov biologického pôvodu (hnijúca slama, seno, pokosená tráva a pod.).

Nepriaznivé je, že Žilinská kotlina má nevhodné rozptylové podmienky emisií charakterizované veľkou početnosťou stavov bezvetria a malých rýchlostí vetra. Slabé prevetrávanie je zvyšované častými inverznými stavmi atmosféry v kotline.

V súčasnosti nepriaznivým trendom v nadväznosti na ochranu ovzdušia je lokálne vykurovanie na tuhé palivá. Vzhľadom na nárast cien zemného plynu začal návrat k používaniu tuhých palív. Predpokladá sa, že tento trend nebude pokračovať a v návrhovom období po rozšírení plynofikácie bude využívanie spaľovania plynu doplnené aj prípravou tepla na základe využitia netradičných spôsobov získavania tepla cez kolektory, tepelné čerpadlá, ekologické spaľovanie drevnej hmoty atď. Toto konštatovanie sa vzťahuje nielen na obytné územia a územia občianskej vybavenosti, ale

aj na územia výrobné, kde by sa v žiadnom prípade nemali zriaďovať prevádzky s nárokmi pri vykurovaní a príprave tepla, ktoré prevyšujú limity stanovené pre stredné zdroje znečistenia ovzdušia.

Ďalšie opatrenia na elimináciu znečisťovania ovzdušia:

- postupné utlmovanie lokálnych kúrenísk spaľujúcich menej hodnotné palivá,
- zamedzenie vypaľovania porastov, spaľovania biologických odpadov,
- zvyšovanie kvality dopravnej siete jej bezprašnou úpravou (aj cesty medzi náhradným biokoridorom a VD Žilina, využívané na rekreačné účely), alebo obnovovanie vozoviek s bezprašným povrchom a pravidelná údržba (aj čistenie po zimnom posype),
- eliminovanie úniku prachu z pôdy do ovzdušia vhodnejšími spôsobmi obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy,
- zmiernenie prašnosti pri obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy vytváraním nárazníkových pásiem najmä ornej pôdy od zastavaných území vo forme ovocných sádov, záhumienkov, záhrad, alebo zmeny ornej pôdy v nich na trvalé trávne porasty,
- limitovanie chovov hospodárskych zvierat v zmysle návrhu ÚPN – O Gbeľany v zastavaných územiach obce a eliminácia zápachov skládok (zakrývanie hnojísk s exkrementami hospodárskych zvierat fóliami v súkromných farmách a pod.).

2.13.4.3 Pôda

Podľa prílohy č. 2 k nariadeniu vlády č. 58/2013 z. sa v príslušnom katastrálnom území Gbeľany za chránené pôdy považujú pôdy s kódom bonitovaných pôdo-ekologických jednotiek (BPEJ) 0702002, 0702005, 0703003, 0706015, 0712003, 0756202, 0756402, 0768212, 0768232. Pôdy v k.ú. sú podľa BPEJ zaradené do kvalitatívnych skupín 5,6,7,8,9.

Osobitnej ochrane podliehajú tiež pôdy, na ktorých boli vykonané zúrodňovacie opatrenia – meliorácie. Tie boli vybudované na veľkých rozlohách obhospodarovanej pôdy a v súčasnosti sú už takmer nefunkčné.

Kontamináciou pôd rizikovými látkami, čiže tzv. difúzna kontaminácia je sledovaná priamo v rámci ČMS – P (Čiastkový monitorovací systém pôdy), ako aj jeho podsystému Plošného prieskumu kontaminácie pôd (PPKP). Pod kontamináciou sa rozumie prekročenie najvyššej prípustnej hodnoty obsahu prvkov a zlúčenín v pôde sledovaných v Čiastkovom monitorovacom systéme Pôda podľa Rozhodnutia Ministerstva pôdohospodárstva SR. Podľa mapy Kontaminácia pôd sa v riešenom území vyskytujú pôdy zaradené do kategórie nekontaminovaná pôda, kde geogénne podmienený obsah niektorých rizikových prvkov dosahuje limitné hodnoty A. Kontaminácia horninového prostredia organickými látkami nebola zistená.

V dotknutom území a jeho okolí prevládali v minulosti poľnohospodárske aktivity, najmä rastlinná výroba. Pôda bola znečisťovaná ako hnojivami, tak aj rôznymi ochrannými chemickými prostriedkami. Dávky aplikovaných chemických látok do pôdy však od konca 90-tych rokov postupne poklesávali.

Obhospodarovaná poľnohospodárska pôda sa v súčasnosti využíva a v návrhovom období bude využívať ako orná pôda a TTP. Najväčším obhospodarovateľom pôdy v k.ú. Gbeľany je AGRA – VÁH s.r.o. Aplikuje ekologický spôsob obhospodarovania pôdy, kde podstatnú súčasť hnojív – až 90 % tvorí maštalný hnoj. Umelé hnojivá sú dodávané iba v takej miere, aby sa v pôde zabezpečil vyvážený stav potrebných základných prvkov podľa výsledkov rozborov pôdy a v zmysle platnej legislatívy. Rovnako aj pesticídy a insekticídy sú do pôdy dodávané len v minimálnych množstvách.

Niektoré poľnohospodárske, výrobné a ťažobné aktivity potenciálne zvyšujú nebezpečenstvo kontaminácie pôd. V tomto zmysle bolo potenciálnym zdrojom znečistenia pôdy celoročné ustajnenie hospodárskych zvierat v provizórnych podmienkach v priestore severne od najsevernejšej časti zastavaného územia obce. Potenciálnymi bodovými zdrojmi znečistenia pôd môžu byť čierne (príp. riadené) skládky odpadov a to na poľnohospodárskej ako aj lesnej pôde. V okolí týchto skládok sa môžu koncentrovať neznáme, často veľmi toxické látky.

Poľnohospodárske pôdy sú z hľadiska produkčných vlastností pôsobením klimatických zmien priemerne produkčné, rozložené v rovinnom teréne a na plytko modelovaných svahoch.

V krajinnoekologickom pláne obce Gbeľany je poľnohospodárska lúčno-pasienkárka krajina (krajinnoekologický komplex /KEK/ č.5) – charakterizovaná ako prírodno - kultúrna poľnohospodárska krajina v pahorkatine až vrchovine na morfológicky výrazných svahoch s podložími flyš a horniny bradlového pásma. Pôdy zastupujú prevažne kambizeme, regozeme a rendziny. Časť pôd patrí k chráneným pôdam, územie sa využíva ako trvalé trávne porasty so stredne vysokým zastúpením nelesnej drevinovej vegetácie sukcesného charakteru. Sklonitosť dosahuje 7 – 12°, miestami až do 17°. Poľnohospodárska lúčno-pasienkárka krajina na strmých svahoch so silným sukcesným procesom (KEK č. 6) predstavuje poľnohospodársku pasienkársku krajinu v pahorkatine až vrchovine v údolí Gbelianskeho potoka na výrazných strmých svahoch so sklonom 12 - 17°, miestami až 25°, s juhovýchodnou až juhozápadnou orientáciou. Podlozie tvoria deluviálne sedimenty a flyš, s pôdami typu rendzina a kambizem.

V riešenom katastrálnom území sa vyskytujú:

- fluvizeme glejové (v starších klasifikáciách nivné pôdy), ktoré sa vyskytujú len v nivách vodných tokov, majú svetlý humusový horizont s vysokou hladinou podzemnej vody a glejovým horizontom pod humusovým horizontom, takmer celá ich výmera sa intenzívne poľnohospodársky využíva ako orné pôdy,
- luvizeme – sú pôdy s dominantným procesom ilimerizácie – translokácie koloidov (prevažne ílových minerálov), ktoré sú v dôsledku intenzívneho premývania pôdneho profilu zrážkovou vodou splavované do hlbších vrstiev pôdneho profilu, kde tvoria obohatený (ilimerizovaný) luvický horizont,
- kambizeme - patria do skupiny hnedých pôd, s dominantným procesom vnútropôdneho zvetrávania, sú len podpriemerne úrodné, spravidla kyslé minerálne chudobné pôdy s nízkym obsahom humusu,
- regozeme - sú málo úrodné mladé dvojhorizontové A-C pôdy s iniciálnym pôdotvorným procesom narušaným rôznymi faktormi a podmienkami, hlavne eróziou,
- rendziny – pôdy na vápnatých horninách, sú dvojhorizontové A-C pôdy vyvinuté výlučne zo zvetralín pevných karbonátových hornín, t.j. hornín s obsahom CaCO_3 , alebo MgCO_3 nad 75%, ale s nedostatkom ďalších živín a malým nerozpustným minerálnym zvyškom.

ÚPN – O Gbeľany na ochranu pôd navrhuje:

- pokračovanie cielenej aplikácie hnojív a prípravkov na ochranu rastlín s dosiahnutím ich maximálnej efektivity a minimálneho vedľajšieho vplyvu,
- spôsob obrábania pôdy realizovať s ohľadom na reliéf a sklonitosť terénu,
- optimalizovať využívanie pôdneho fondu, na vyšších sklonoch pestovať plodiny s vysokou protieróznou účinnosťou, resp. trvalé porasty krmovín na ornej pôde,
- vytvorenie protieróznych opatrení na pôdach ohrozených vodou a veternou eróziou, najmä zatrávnenie miest sústredeného odtoku povrchových vôd na veľkoplošných orných pôdach (úvaliny so začínajúcou ryhovou eróziou) a zabránenie erózii pôdy na priehonových cestách,
- zmenu využitia plôch najohrozenejšej ornej pôdy na trvalé trávne porasty,

- zabezpečenie vegetačného krytu na pôde počas čo možno najdlhšieho obdobia v roku vhodným sledom pestovaných plodín,
- zabezpečenie správneho obrábania pôdy s minimalizáciou agrotechnických operácií a zvýšením ich efektivity,
- vytvorenie ochranných opatrení na pôdach ohrozených zosuvmi a ich vhodné využitie,
- zadržanie zrážkovej vody v maximálne nožnej miere, za účelom zavlaženia pôdy pre poľnohospodársku výrobu,
- ponechanie priestorov s plytkými a kamenitými pôdami prirodzenej sukcesii,
- ochranu poľnohospodárskej pôdy pred sukcesiou a prienikom cudzorodých rastlinných druhov,
- realizáciu ekologicky prijateľných protipovodňových opatrení (aj z hľadiska zamedzovania splachov),
- postupnú zmenu drevinového zloženia lesných porastov,
- postupnú zmenu chemizmu lesných pozemkov,
- vylúčenie ekologicky nevhodných technológií pri obhospodarovaní lesných pozemkov,
- posilňovanie diverzity lesných ekosystémov (druhovej i vekovej),
- obhospodarovanie lesných pozemkov uplatňovaním technologických postupov s minimalizáciou dopadov na lesnú pôdu aj lesné porasty,
- podporovanie prírode prirodzenejšieho obhospodarovania lesov.

2.13.4.4 Biota (subsystémy flóra, fauna, biotopy)

Všetky doteraz platné a praxou overené opatrenia z oblasti ochrany prírody a tvorby krajiny doplnené ďalšími podľa návrhu ÚPN – O Gbeľany, vrátane návrhov na upevnenie prvkov územného systému ekologickej stability v podmienkach obce Gbeľany, smerujú k napĺňaniu požiadaviek ochrany teoreticky vymedzenej zložky životného prostredia, ktorou je pojem biota (v skutočnosti úspešne realizovaná ochrana a tvorba prírody, krajiny s prvkami ÚSES má oveľa širší dosah).

Výrazom stabilnej ochrany bioty je napr. rešpektovanie prvkov ochrany prírody:

- ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra s 2.° ochrany,
- chránený strom – Lipa v Gbeľanoch (v území cintorína),
- ostatné katastrálne územie obce Gbeľany ako územie s 1.° ochrany,

Z pohľadu Aktualizácie RÚSES okresu Žilina... prejavom ochrany bioty je aj rešpektovanie:

- genofondovo významnej lokality na hranici k.ú.,
- biocentra na hranici k.ú.,
- biokoridorov.

Súčasťou návrhu ÚPN – O Gbeľany je aj ochrana bioty revíziou prvkov miestneho územného systému ekologickej stability (Miestny ÚSES sa nezachoval v plnom rozsahu spracovania) a iných návrhov:

- biokoridorov, biocentier a ekologicky významných segmentov,
- ochrany krajiny, najmä ostatných krajinotvorných prvkov
 - významné historické krajinné štruktúry,
 - dominanty kultúrohistorických pamiatok a ich stopy,
 - prírodné dominanty líniové skupinové a solitérne,
 - rozhrania vnímania prírodných masívov,
- základných prvkov navrhovaného systému zelene (v zastavanom území aj mimo zastavaného územia), parkov, zelene bytových domov, stromoradií, izolačnej zelene popri cestách, orných pôdach a výrobných územiach (izolačnej i líniovej zelene), vyhradenej zelene, špeciálnej zelene, zelene interakčných prvkov,
- opatrení na elimináciu, alebo obmedzenie stresových faktorov v krajine,

- upravovania biodiverzity kultúrnych porastov, sledujúce zvýšenie zastúpenia druhov odolnejších voči nepriaznivým vplyvom znečistenia ovzdušia,
- na vypracovanie revízie Miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES).

2.13.5 FAKTORY NEGATÍVNE OVPLYVŇUJÚCE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

2.13.5.1 Hluk

V rámci jednotlivých území obce sa požaduje dodržať vyhlášku MZ SR č. 549/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v prostredí.

Predpokladanými zdrojmi hluku bude hlavne fungovanie dopravy po štátnych cestách, najmä na ceste II/583 a zo železničnej dopravy na trati Žilina - Vrútky. Na celkovom zaťažení územia hlukom sa menšou mierou podieľajú aj stacionárne zdroje hluku priemyselného komplexu KIA - MOBIS a prevádzka závodu Dolvap. Na ochranu územia obce Gbeľany pred účinkami hluku bol medzi okrajom obce a prepojovacou cestou v súvislosti s výstavbou automobilky vybudovaný zemný val, ktorý poskytuje účinnú akustickú ochranu obce. Prípustné hodnoty hluku vo vonkajšom prostredí areálu Mobis Slovakia a v jeho okolí definované vyhláškou MZ SR č. 549/2007 Z.z. nie sú v dotknutom obytном území prekročené.

Ochranný protihlukový zemný val v lok. „Duhé“ je doplnený izolačnou zeleňou, ktorá po dosiahnutí vzrastlého stavu ešte viac zlepši ochranu obce pred hlukovou záťažou. Projektová dokumentácia v lok. „Duhé“ (IBV „Duhé“ II), ktorá je v tesnej blízkosti priemyselnej výroby musí obsahovať hodnotu útlmu hluku navrhovaného zeleného valu, ktorý má zabezpečiť ochranu obytného územia. V prípade, že navrhované protihlukové opatrenia nezabezpečia limity platnej legislatívy bude potrebné vypracovať ďalší variant protihlukových opatrení resp. ďalšie účinné protihlukové opatrenia, ktoré zabezpečia dodržanie platnej legislatívy.

Objekty umiestnené v ochrannom pásme železničnej dráhy musia byť zabezpečené opatreniami na elimináciu nepriaznivých účinkov železničnej prevádzky z hľadiska hluku, vibrácií... v zmysle zákona č. 355/2007 Z.z. a vyjadrením (súhlasom) RÚVZ.

Negatívne účinky dopravy medzi ktoré patrí pôsobenie hluku a exhalátov na obyvateľstvo riešeného územia, sú posudzované v zmysle vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Zb., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí, tá je pre obytné územia v nočných hodinách pre väčšinu územia 45 dBA, v blízkosti železníc 55 dBA, ciest I. a II. triedy a ciest s hromadnou dopravou 50 dBA.

Pri výpočte vzdialeností ekvivalentných hladín hluku od osi posudzovaných ciest v obytných zónach vychádzajú tieto v rozsahu 60 – 200 m.

Vo všeobecnosti bude možné účinky hluku zmierniť:

- stavebnými úpravami objektov cestou zvukovoizolačných okien, dverí, omietok, oplotení, zmenou dispozícií existujúcich stavieb a vhodným návrhom dispozície novostavieb,
- realizáciou izolačnej zelene pozostávajúcej s kombinácie vysokej, nízkej i strednej (krovitej) zelene (6 m široký pás umožňuje znížiť hladinu hluku o 1dBA) popri cestách a výrobných územiach,
- zmenou organizácie dopravy vrátane uplatnenia tzv. skľudnených ciest,
- dobudovaním jestvujúcich protihlukových zemných valov s dosadenou a udržiavanou zeleňou (v lok. „Duhé“),

- v rámci výrobných území prioritným posudzovaním hlukových dôsledkov prevádzkovania nových areálov; definitívnemu rozhodnutiu o povolení nových výrobných činností musí predchádzať odborná garancia o dodržaní predpísaných hladín hluku v obytných a rekreačných územiach obce,
- vytvorením zeleného ľavobrežného pásu izolačnej zelene o šírke min 30 m od vodného toku Kotrčiná, ako ochranu obytného územia v obci Mojš, rešpektovanie sprievodnej zelene Gbelianskeho potoka o šírke min. 15 m obojstranne ako protihlukovej prípravy a vymedzenie územia pre výhľadový priemyselný park „Medzi jarkami“.

2.13.5.2 Ionizujúce žiarenie

Z prírodnej rádioaktivity, ktorá priamo pôsobí na ľudskú populáciu, je potrebné hodnotiť nasledujúce faktory:

- prírodná rádioaktivita hornín,
- prírodná rádioaktivita vôd,
- kozmické žiarenie,
- rádioaktivita pobytových priestorov, ktorá je závislá od rádioaktivity podlažia budov (hlavne radónu v pôde), rádioaktivity použitých stavebných hmôt, rádioaktivity vody, typu stavby, vetrania, „komínového“ efektu v budovách, tesnosti základovej dosky.

Prírodná rádioaktivita hornín čiastočne odráža celkovú geologickú stavbu územia, ktoré má pestré litologické zloženie hornín.

V k.ú. obce Gbeľany sa vyskytuje stredné a nízke radónové riziko.

Stredné radónové riziko môže negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia.

Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 98/2018 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarovania pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia.

Základné zákony a vyhlášky o problematike rádioaktivity:

- základným zákonom, z ktorého sa odvíjajú vyhlášky, nariadenia a normy v tejto problematike, je zákon č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia,
- vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 98/2018 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarovania pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia,
- vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 406/92 Z.z. o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania z radónu a ďalších prírodných rádionuklidov, v platnosti od roku 1992,
- vyhláška č. 528/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania z prírodného žiarenia ktorá sa požaduje dodržať v dokumentácii pre územné rozhodnutie resp. v projekte pre zlúčené územné a stavebné konanie,
- norma STN 01 1308 stanovuje základné pojmy, veličiny a jednotky atómovej a jadrovej fyziky.

Hodnotenie a návrh opatrení

Na základe odvodenej mapy radónového rizika celý kataster obce Gbeľany spadá do oblasti s nízkym, až stredným radónovým rizikom. Takmer celá zastavaná časť obce a severná časť katastrálneho územia obce je v priestore so stredným radónovým rizikom. Nízke radónové riziko je najmä v geometrickom strede a južnej časti k.ú. obce. Radiácia sa nevyskytuje nad rámec prirodzeného žiarenia prostredia. MŽP SR neviduje prognózu zvýšeného radónového rizika (eU nad 4 ppm), rozdeľuje izoplochy radónového rizika na nízke 36,7 % (5) a stredné 63,0 % (11). Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č.355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 528/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania z prírodného žiarenia. Stavebné materiály na trhu musia spĺňať normou stanovené limity vyžarovania radónu a ďalších prírodných rádionuklidov.

Základným opatrením pri výstavbe nových objektov je používať certifikované stavebné materiály a suterény budov zabezpečiť vhodnými hydroizolačnými materiálmi. Suterény a pivnice bez hydroizolácie je potrebné pravidelne vetrať a obmedziť dĺžku pobytu v takýchto priestoroch.

2.13.5.3 Ostatné faktory negatívne ovplyvňujúce životné prostredie

K ostatným faktorom negatívne ovplyvňujúcim životné prostredie patria zosuvy, ktoré sa vyskytujú v celom katastrálnom území obce a sú obmedzujúcim faktorom pre výstavbu. Je vo všeobecnosti potrebné obmedzovať využitie územia s evidovanými zosuvmi pre výstavbu, využívať ich pre extenzívny typ rekreácie, prípadne ich pre výstavbu upraviť sanáciami.

Podľa § 20 ods.3 zákona č. 569/2007 Z.z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov sa vymedzujú nasledovné riziká stavebného využitia územia:

- a) Územia s výskytom aktívnych, potenciálnych a stabilizovaných svahových deformácií.

Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom svahových deformácií je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom. Územia s výskytom aktívnych svahových deformácií nie sú vhodné pre stavebné účely.

- b) Územia so stredným radónovým rizikom.

Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 98/2018 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarovania pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia.

Výstavba v mieste evidovaných zosuvov a ich bezprostrednej blízkosti je podmienená (v zmysle precedentných vyjadrení MŽP SR a Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra k zosuvným územiam v inom katastrálnom území) **vypracovaním geologického prieskumu**, obsahujúceho všetky jeho znaky v zmysle zákona č. 569/2007 Z.z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov a vyhlášky MŽP SR č. 51/2008 Z.z. ktorou sa vykonáva geologický zákon, ktorý je vyhodnotený v záverečnej správe geologickej úlohy, jeho kladným výsledkom a dodržaním v ňom stanovených podmienok pre výstavbu. Nepostačujúca je dokumentácia na úrovni geologického posudku.

Z hľadiska ohrozenia územia seizmicitou (Atlas krajiny SR, 2002) je celé riešené územie zaradené do 7° stupnice makroseizmickej intenzity (MSK-64). Uvedenému stupňu v území odpovedá špičkové zrýchlenie na skalnatom podloží 1,0 – 1,29 m.s⁻².

2.13.6 FAKTORY POZITÍVNE OVPLYVŇUJÚCE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Za pozitívne faktory ovplyvňovania stavu životného prostredia návrh územného plánu obce Gbeľany považuje:

- súčasný stav voľnej krajiny vo väzbe na Kysuckú vrchovinu, ochranné pásmo NPMF a VD Žilina,
- nerozvinutú chatovú rekreáciu na území Kysuckej vrchoviny,
- riekou Váh (Vodné dielo Žilina) a náhradný biokoridor, Gbeliansky potok s prítokmi, potok Kotrčiná,
- množstvo a rozmiestnenie stromovej zelene v rámci zastavaného územia obce i mimo zastavaného územia (hospodárske lesy),
- urbanistický pôdorys s pomerne nenarušenou urbanistickou štruktúrou najstaršej časti,
- kompaktnosť historického stavebného fondu a jeho výtvarné pôsobenie,
- relatívne nenarušenú vedutu obce ako panoramatický pohľad so zaujímavou kompozíciou,
- vybudovaný verejný vodovod a kanalizáciu,
- realizovanú plynofikáciu,
- relatívne neznečistené ovzdušie (žiadny výrazný znečisťovateľ),
- polohu územia s prevahou poľnohospodárskej výroby (býv. farma JRD Gbeľany) mimo ťažiska urbanizovaného územia,
- malý počet živelných skládok odpadu,
- možnosti rekreačného využitia a turistiky vo väzbe na Kysuckú vrchovinu,
- výrazný kultúrno-spoločenský život,
- silné tradície kultúry, športu,
- silné a stále rastúce ekologické povedomie,
- šance formovania príjemného obytného prostredia.

2.13.7 NÁVRH ZÁSAD A OPATRENÍ PRE NAKLADANIE S ODPADMI

Pre odpadové hospodárstvo na území obce vytvárajú základný legislatívny rámec zákon č.79/2015 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Koncepčný rámec pre túto problematiku určuje program odpadového hospodárstva Žilinského kraja, aktualizovaný ÚPN - VÚC Žilinského kraja a tiež Program odpadového hospodárstva mesta Žilina, nakoľko likvidácia TKO v obci je úzko naviazaná na systém odpadového hospodárstva mesta Žilina. Podľa zavedeného systému zberu, prepravy, zhodnocovania a zneškodňovania zmesových komunálnych odpadov na území obce zabezpečuje ich likvidáciu spoločnosť T+T, a. s. Žilina. Tuhý komunálny odpad sa odváža na triediacu linku do k.ú. Horný Hričov.

V obci Gbeľany sa uplatňuje nasledovná hierarchia odpadového hospodárstva:

- predchádzanie vzniku odpadu,
- príprava na opätovné použitie,
- recyklácia,
- iné zhodnocovanie napríklad energetické zhodnotenie,
- zneškodňovanie.

Každý pôvodca odpadu, ktorý produkuje viac ako 50 kg nebezpečného odpadu, alebo viac ako 1 tonu ostatného odpadu ročne je povinný zabezpečiť si vypracovanie vlastného programu odpadového hospodárstva.

Základný rámec odpadového hospodárstva v obci je odvodený tiež z Programu odpadového hospodárstva Združenia obcí Mikroregión Terchovská dolina, ale konkrétnu náplň stanovilo VZN obce Gbeľany č.3/2016 o nakladaní s komunálnym odpadom, schválené Obecným zastupiteľstvom v Gbeľanoch dňa 10.6.2016, uznesením č. 13/2016.

Na území obce je zavedený systém zberu komunálnych odpadov:

- a) kontajnerový,
- b) kalendárový zber,
- c) intervalový zber,
- d) oddelený zber zložiek komunálneho odpadu pre:
 - elektroodpad z domácností,
 - batérie a akumulátory,
 - obaly a odpady z obalov, neobalové odpadky a odpad z nich,
 - drobný stavebný odpad,
 - objemný odpad,
 - odpad z domácností s obsahom škodlivých látok,
- e) triedený zber komunálnych odpadov pre:
 - biologicky rozložiteľný kuchynský odpad okrem toho, ktorého pôvodcom je fyzická osoba-podnikateľ a právnická osoba, ktorá prevádzkuje zariadenie spoločného stravovania,
 - jedlé oleje a tuky z domácností,
 - biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad a parkov vrátane odpadu z cintorína,
 - papier, plasty, kovy, sklo, textil a obuv,
- f) zmesový zber komunálnych odpadov,
- g) v obci je zavedený množstvový zber zmesového komunálneho odpadu pre právnické osoby a fyzické osoby – podnikateľov,
- h) v obci nie je zavedený množstvový zber zmesového komunálneho odpadu pre fyzické osoby,
- i) v obci je zavedený množstvový zber drobného stavebného odpadu,
- j) v obci nie je zriadený zberný dvor.

Obec určuje typ zberných nádob na ukladanie komunálneho odpadu:

- kontajner KUKA 110 l s pozinkovaného plechu pre zmesový komunálny odpad,
- plastový kontajner 110 l pre zmesový komunálny odpad,
- zberné nádoby označené farebným štítkom pre triedený zber komunálneho odpadu:
 - modrá pre zložku papier,
 - zelená pre zložku sklo,
 - žltá pre zložku plast,
 - červená pre zložku kovy,
 - oranžová pre viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky,
 - veľkoobjemový kontajner pre drobné stavebné odpady,
 - veľkoobjemový kontajner pre zmesový komunálny odpad z cintorína.

Množstvový zber zmesového komunálneho odpadu:

V prípade, že právnická osoba, alebo fyzická osoba požiada o zavedenie množstvového zberu zmesového komunálneho odpadu obec ho zavedie v prípade že osoba spĺňa podmienky v zmysle zákona o odpadoch, pričom obec stanovuje možnosti intervalu odvozu a možnosti výberu zbernej nádoby.

Pri množstevnom zbere si pôvodca komunálneho odpadu individuálne určí interval odvozu komunálneho odpadu:

- jedenkrát za týždeň,
- jedenkrát za dva týždne,
- jedenkrát za štyri týždne,

a druh zbernej nádoby:

- plastový kontajner 1 100 litrov,
- plastový kontajner 110 litrov,
- kontajner KUKA 110 litrov s pozinkovaného plechu.

Zmesový komunálny odpad:

- pôvodca zmesového komunálneho odpadu je povinný mať aspoň jednu zbernú nádobu na zmesový komunálny odpad,
- obec zabezpečuje zber a prepravu zmesového komunálneho odpadu jedenkrát za dva týždne, o dni zberu a prepravy informuje pôvodcov zmesového komunálneho odpadu v obci obvyklým spôsobom (miestnym rozhlasom, na obecných informačných tabuliach a na internetovej stránke obce).

Komunálny biologicky rozložiteľný odpad:

- obyvatelia majú možnosť kompostovať a ukladať svoj kuchynský a biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad na svojich domácich kompostoviskách,
- obec nezabezpečuje triedený zber celého biologicky rozložiteľného kuchynského na svojom území pre obyvateľov obce, pretože najmenej 50% obyvateľov ho kompostuje na svojich domácich kompostoviskách,
- obec zabezpečuje triedený zber biologicky rozložiteľného odpadu zo záhrad na malom kompostovisku do 100 m³ objemu severne od cintorína.

Biologicky rozložiteľný kuchynský odpad a reštauračný odpad prevádzkovateľov kuchýň:

- prevádzkovateľ kuchyne je zodpovedný za nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom, je povinný zabezpečiť jeho triedený zber, skladovanie, prepravu a spracovanie, splňanie hygienických požiadaviek jeho zberu a kontajnerov, ochranu pred hlodavcami, hmyzom a zvieratami,
- zberné nádoby musia byť umiestnené v areáli prevádzkovateľa kuchyne,
- frekvencia zberu musí byť v súlade s hygienickými predpismi, zohľadňujúc teplotu prostredia, v letnom období však frekvencia zberu nesmie byť dlhšia ako 14 dní,
- v prípade zabezpečovania zberu, skladovania a odvozu treťou osobou, musí mať s týmto subjektom, ktorý musí splňať podmienky oprávnenosti na nakladanie s odpadom, uzatvorený zmluvný vzťah, pričom je povinný oznámiť obci, či bude s odpadom nakladať sám, alebo prostredníctvom tretej osoby,
- pri nakladaní s kuchynským a reštauračným odpadom je prevádzkovateľ kuchyne povinný postupovať v zmysle hierarchie odpadového hospodárstva,
- tento spôsob nakladania s biologicky rozložiteľným odpadom je záväzný aj pre prevádzkovateľa školskej kuchyne a jedálne.

Triedený zber komunálneho odpadu:

- papier sa ukladá do zbernej nádoby označenej modrým štítkom,

- plasty sa ukladajú do zbernej nádoby označenej žltým štítkom,
- kovy sa ukladajú do zbernej nádoby označenej červeným štítkom,
- sklo sa ukladá do zbernej nádoby označenej zeleným štítkom,
- textil, oblečenie, obuv a hračky sa ukladajú do smotanového kontajnera označeného štítkom s nápisom „použitý textil, obuv a hračky“,
- kombinované viacvrstvové materiály na báze lepenky sa ukladajú do zbernej nádoby označenej oranžovým štítkom.

Zber elektroodpadov z domácností:

- na území obce sa na zber elektroodpadov z domácností uplatňuje kalendárový zber,
- obec zabezpečuje zber a prepravu elektroodpadov z domácností najmenej dvakrát ročne v mesiacoch apríl a október (v prípade potreby aj častejšie) a to pristavením vozidla, alebo zbernej nádoby, o čom vopred informuje spôsobom v obci obvyklým,
- zákon umožňuje spätný zber elektroodpadu aj distribútorom zariadenia pri kúpe nového spotrebiča a pod.

Zber odpadov z obalov a odpadov z neobalových výrobkov:

- na území obce sa na zber odpadov z obalov a odpadov z neobalových výrobkov uplatňuje kalendárový zber,
- obec zabezpečuje zber a prepravu odpadov z obalov a odpadov z neobalových výrobkov najmenej jedenkrát za tri mesiace (v prípade potreby aj častejšie) a to pristavením vozidla, alebo zbernej nádoby, o čom vopred informuje spôsobom v obci obvyklým.

Zber použitých batérii a akumulátorov a automobilových batérii a akumulátorov:

- na území obce sa na zber použitých batérii a akumulátorov a automobilových batérii a akumulátorov uplatňuje kalendárový zber,
- obec zabezpečuje zber a prepravu použitých batérii a akumulátorov a automobilových batérii a akumulátorov najmenej dvakrát ročne v mesiacoch apríl a október (v prípade potreby aj častejšie) a to pristavením vozidla, alebo zbernej nádoby, o čom vopred informuje spôsobom v obci obvyklým,
- zber sa uskutočňuje jeden deň.

Zber veterinárnych a humánnych liekov:

- držiteľ veterinárnych a humánnych liekov nespotrebovaných fyzickými osobami a zdravotníckych pomôcok je povinný ich odovzdať verejnej lekární, ktorá je povinná odobrať a zhromažďovať veterinárne a humánne lieky nespotrebované fyzickými osobami a zdravotnícke pomôcky.

Zber jedlých olejov a tukov:

- na území obce sa na zber jedlých olejov a tukov uplatňuje kalendárový zber,
- obec zabezpečuje zber a prepravu jedlých olejov a tukov najmenej jedenkrát za mesiac (v prípade potreby aj častejšie) a to pristavením vozidla, alebo zbernej nádoby, o čom vopred informuje spôsobom v obci obvyklým.

Zber objemného odpadu:

- na území obce sa na zber objemného odpadu uplatňuje kalendárový zber,
- obec zabezpečuje zber a prepravu objemného odpadu najmenej dvakrát ročne v mesiacoch apríl a október (v prípade potreby aj častejšie) a to

pristavením vozidla, alebo zbernej nádoby, o čom vopred informuje spôsobom v obci obvyklým,

- zber sa uskutočňuje jeden deň.

Zber odpadu z domácností s obsahom škodlivých látok:

- medzi odpady s obsahom škodlivých látok patria použité odpadové oleje, farbivá, chemikálie a iné nebezpečné odpady s obsahom škodlivých látok,
- obec zabezpečuje zber a prepravu odpadu z domácností s obsahom škodlivých látok najmenej dvakrát ročne v mesiacoch apríl a október (v prípade potreby aj častejšie) a to pristavením vozidla, alebo zbernej nádoby, o čom vopred informuje spôsobom v obci obvyklým,
- zber sa uskutočňuje jeden deň.

Zber drobného stavebného odpadu:

- drobný stavebný odpad je odpad z bežných udržiavacích prác vykonávaných fyzickou osobou, alebo pre fyzickú osobu,
- pôvodca drobného stavebného odpadu je povinný uložiť drobný stavebný odpad do veľkoobjemového kontajnera, ktorý sa nachádza v uzamknutom areáli na pozemku parc. KN-E č. 68/3 v k.ú. Gbeľany,
- obec zabezpečí pre pôvodcu drobného stavebného odpadu zber počas celého kalendárneho roka v čase úradných hodín Obecného úradu Gbeľany.

Predmetné všeobecné záväzné nariadenie určuje spôsob nahlasovania nezákonne umiestneného odpadu - ústne na obecnom úrade v čase úradných hodín, písomne na adresu obce Gbeľany, telefonicky na uvedenom telefónnom čísle a elektronicky na e-mailovej adrese obce Gbeľany.

V roku 2 013 boli v obci Gbeľany vyprodukované nasledovné množstvá jednotlivých druhov odpadu:

1.	obaly z kovu	0,58 t
2.	kompozitné obaly	0,85 t,
3.	obaly obsahujúce zvyšky nebezpečných látok	0,32 t,
4.	opotrebované pneumatiky	2,91 t,
5.	zmesi betónu, tehál, obkladačiek, dlaždíc a keramiky	21,27 t,
6.	zmiešané odpady zo stavieb a demolácií	11,08 t,
7.	papier a lepenka	12,81 t,
8.	sklo	20,02 t,
9.	šatstvo	1,50 t,
10.	vyrazené elektrické zariadenia	0,57 t,
11.	farby, lepidlá, živice obsahujúce nebezpečné látky	0,47 t,
12.	batérie a akumulátory	0,13 t,
13.	vyrazené elektr. zariadenia obsahujúce nebezpečné časti	0,40 t,
14.	vyrazené elektrické zariadenia	3,13 t,
15.	plasty	11,50 t,
16.	zmesový komunálny odpad	174,42 t,
17.	<u>objemný odpad</u>	<u>9,58 t,</u>
	spolu	271,54 t.

Cieľom v oblasti odpadového hospodárstva je intenzifikácia procesu separácie odpadov, triedenia odpadov (mimo územia obce) a následné skládkovanie len inertného odpadu (mimo územia obce), takmer bez budúcej ekologickej záťaže.

Intenzifikáciou procesu separácie by sa mal získať vyšší podiel vyseparovaných, zákonom stanovených, komodít (skla, plastov, papiera, kovov) dosahujúci asi dvojnásobok vytriedených komodít z komunálneho odpadu ako v súčasnom systéme.

Triedenie komunálneho odpadu bude prebiehať na automatickej triediacej linke v k.ú. Horný Hričov, ktorá spracuje zvyšných 85% komunálnych odpadov s predpokladaným výstupom 30% ako alternatívne palivo, 30 – 35% ako biologicky rozložiteľný odpad (BRO), 5% ako kovový odpad a 25 – 30% ako zvyškový odpad, ktorý sa zlikviduje (inertný odpad) mimo územia obce Gbeľany.

Uvedené opatrenia sú súčasťou VZN obce Gbeľany a súčasťou návrhu ÚPN - O Gbeľany. Návrh ÚPN – O Gbeľany vychádza zo Všeobecne záväzného nariadenia obce Gbeľany, v ktorom sú z hľadiska zabezpečenia trvalej udržateľnosti životného prostredia uvedené opatrenia na zníženie objemu zmesového komunálneho odpadu a zefektívnenie recyklácie odpadu podporou aktivít v oblasti separovaného zberu odpadov, zhodnocovania odpadov a nakladania s nebezpečným odpadom. Dôležitá je aj osвета tohto zámeru medzi občanmi, vrátane detí v ZŠ a MŠ. Cieľom je zvýšiť počet druhov separovaného odpadu a objem spracovania biologicky rozložiteľných odpadov.

Hlavným cieľom všetkých opatrení je znižovanie množstva komunálneho odpadu, ktorý musí byť ako zvyškový komunálny odpad ďalej spracovávaný a po spracovaní zlikvidovaný.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje vo veci opatrení spresnenie doleuvedených zásad na konkrétne podmienky obce Gbeľany:

- obstaráť pre pôvodcov biologického odpadu domáce kompostárne,
- zintenzívniť separovaný zber biologicky rozložiteľných odpadov, najmä dreveného odpadu zo záhrad aj využitím malého kompostoviska do 100 m³ severne od cintorína,
- zvýšiť objem spracovania odpadu drvením a výrobou štiepky,
- zvýšiť informovanosť obyvateľstva o nutnosti separovania a kompostovania biologicky rozložiteľného odpadu.

Akčný plán programu rozvoja obce Gbeľany ako súčasť PHSR mikroregiónu Terchovská dolina ako jednu z aktivít uvádza zavedenie kompostérov BRO do domácností.

2.13.8 NÁVRH ADAPTAČNÝCH OPATRENÍ NA NEPRIAZNIVÉ DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY

Cieľom adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy je zníženie zraniteľnosti sídelného prostredia voči nepriaznivým dôsledkom zmeny klímy a zvýšenie schopnosti obce prispôbiť sa novým, často extrémnym podmienkam. Horizontálna a vertikálna štruktúra sídla do veľkej miery vplýva na jej mikroklimatické podmienky. Zastavanosť, podiel spevnených a nespevnených povrchov, priestorové rozloženie zelených plôch, tienenie a morfológické vlastnosti terénu podmieňujúce prúdenie vzduchu zohrávajú dôležitú úlohu pri tvorbe mikroklimatických podmienok sídla a kľúčovú rolu v adaptácii. Vodné a zelené plochy a prvky budú zohrávať dôležitú úlohu v naplnení tohto cieľa, lebo dokážu ovplyvniť mikroklimatické podmienky v sídlach.

Navrhované adaptačné opatrenia:

- Opatrenia voči zvýšenému počtu tropických dní a častejšiemu výskytu vln horúčav:
 - v podrobnejších územnoplánovacích dokumentoch (ÚPN – Z, urbanistické štúdie) koncipovať urbanistickú štruktúru tak, aby umožňovala lepšiu cirkuláciu vzduchu,
 - vytvárať a podporovať vhodnú mikroklimu pre chodcov a cyklistov návrhom tieniacich stromoradií pozdĺž peších chodníkov a cyklistických ciest,
 - zlepšovať mikroklimatické podmienky okolia stavieb (aj vo vlastných stavbách) zamedzením prílišného prehrievania stavieb (vhodnou orientáciou

- stavieb, tepelnou izoláciou, používaním svetlých farieb, odrazových povrchov, ochladzovaním interiérov),
- vytvárať trvalé resp. dočasné prvky tienenia na verejných priestranstvách...,
 - uplatniť prispôsobenie dopravných a energetických technológií, materiálov a infraštruktúry klimatickým podmienkam,
 - zvyšovať podiel vegetácie a vodných prvkov v území obce, osobitne v zastavanom centre obce,
 - zabezpečiť revitalizáciu, ochranu a starostlivosť o zeleň v území obce,
 - vytvárať komplexný systém plôch zelene v obci v prepojení do príľahlej krajiny, podporiť zriadenie oddychových zón a ich funkčnopriestorové využitie,
 - zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu drevín s použitím pôvodných nealergénnych druhov,
 - podporovať vertikálne zazelenenie a zvýšenie podielu zelených fasád a striech aj nad min. výmery stanovené príslušnými záväznými regulatívmi,
 - zachovať a zvyšovať podiel vegetácie v okolí dopravných komunikácií,
 - zabezpečiť starostlivosť, údržbu a budovanie vodných plôch,
 - zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov a terestrických biokoridorov v zastavanom území aj mimo zastavaného územia obce.
- Opatrenia voči extrémnym poveternostným situáciám (búrky, víchrice, tornáda):
- podporovať implementáciu opatrení proti veternej erózii napr. ochranou a výsadbou vetrolamov a živých plotov,
 - podporovať výsadbu spoločenstiev drevín v územiach mimo zastavaného územia obce pre zníženie intenzity víchríc a silných vetrov.
- Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha:
- zabezpečiť udržateľné hospodárenie s vodou v obci,
 - podporovať zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov,
 - zabezpečiť a podporovať zvýšenie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajinnej pokrývky s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov,
 - minimalizovať podiel nepriepustných povrchov a nevytvárať nové nepriepustné plochy na antropogénne ovplyvnených pôdach v urbanizovanom území obce,
 - podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody,
 - zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržiavanie a infiltráciu dažďových vôd v obci, osobitne v zastavanom centre obce,
 - zabezpečiť minimalizáciu strát vody v rozvodných sieťach,
 - zabezpečiť starostlivosť, údržbu, revitalizáciu a budovanie vodných plôch a mokradí.
- Opatrenia voči častejšiemu výskytu extrémnych úhrnov zrážok:
- zabezpečiť a udržiavať prvky protipovodňovej ochrany obce (protizáplavové hrádze, bariéry, suché poldre, vodozádržné úpravy na vodných tokoch),
 - zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení, navrhnutých ohľaduplne voči životnému prostrediu,
 - zabezpečiť používanie a návrhy nových priepustných povrchov, ktoré zabezpečia prirodzený odtok vody a jej vsakovanie do pôdy,
 - zabezpečiť zadržiavanie strešnej vody, napr. strešnými, alebo dažďovými záhradami,
 - zabezpečiť budovanie dažďových záhrad, vsakovacích a retenčných zariadení, mikromokradí, depresných mokradí,
 - uplatňovať diverzifikáciu odvádzania dažďovej vody do prírodných alebo umelých povrchových recipientov (do kanalizácie iba v nevyhnutnom prípade,
 - zabezpečiť dostatočnú kapacitu prietoku kanalizačnej sústavy,
 - zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy.

2.14 VYMEDZENIE PRIESKUMNÝCH ÚZEMÍ, CHRÁNENÝCH LOŽISKOVÝCH ÚZEMÍ A DOBÝVACÍCH PRIESTOROV

Podľa podkladov od MŽP SR ako i ŠGÚ Dionýza Štúra sa v katastrálnom území obce Gbeľany:

- neevidujú objekty, na ktoré by sa vzťahovala ochrana ložísk nerastných surovín,
- neevidujú staré banské diela (§ 35 ods.1 zák.č.44/1988 Zb.),
- nie je určené prieskumné územie pre vyhradený nerast.

2.15 VYMEDZENIE PLÔCH VYŽADUJÚCICH ZVÝŠENÚ OCHRANU (Záplavové územie, územie znehodnotené ťažbou)

Z hľadiska predchádzania záplavám je potrebné v zmysle ÚPN – VÚC ŽK vytvoriť podmienky účasti obcí na riešení povodňovej ochrany v zmysle Organizačnej smernice č. 5/2008 Slovenského vodohospodárskeho podniku š.p. Žilina a možnosti financovania v rámci Operačného programu Životné prostredie, Prioritná os 2 „Ochrana pred povodňami“, operačný cieľ: 2.1. Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami. V rámci nich ÚPN – O Gbeľany navrhuje:

- komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach tokov opatreniami, ktorých výsledkom bude zvýšenie retenčného účinku pôdy, spomalenie a vyrovnanie odtoku vody z povodia a zníženie erózneho účinku vody v súlade s opatreniami Plánu manažmentu čiastkového povodia Váh; úpravy tokov realizovať tak, aby nedochádzalo k napriamiam tokov,
- rešpektovať záplavové čiary z máp povodňového ohrozenia a zamedziť výstavbu v okolí vodných tokov a v území ohrozovanom povodňami,
- rešpektovať preventívne protipovodňové opatrenia navrhované v pláne manažmentu povodňového rizika,
- situovať nové stavebné objekty v súlade so zák.č.7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami. V zmysle tohto zákona je potrebné zabezpečiť ochranu inundačných území vodných tokov, zamedziť v nich výstavbu a iné nevhodné činnosti.

Obec Gbeľany má vypracovaný povodňový plán záchranných prác obce, z ktorého vyplýva zámer riadenia a vykonávania povodňových záchranných prác, zoznamy orgánov, komisií a štábov, ktoré riadia a zabezpečujú ochranu pred povodňami, stupne povodňovej aktivity, predpovednú povodňovú službu, hlásnu povodňovú službu, varovanie obyvateľstva, popis povodňových záchranných prác obce a sily a prostriedky na výkon povodňových záchranných prác.

Povodňový plán záchranných prác obce určuje objekty náhradného ubytovania (ZŠ, MŠ a školskú jedáleň).

Z povodňových máp je vypracovaná mapa zaplaveného územia vplyvom prielomovej vlny od VD Liptovská Mara.

Ochrana tokov a ich okolia vyplýva z nutnosti ochrany prírody, t.j. ochrany prostredia migrujúcich živočíchov viazaných na vodné prostredie, ale najmä z titulu ochrany možného záplavového územia, resp. ako ochrany územia pred zvyšovaním intenzity urbanizácie nad súčasnú úroveň. Uplatňovanie zvýšenej ochrany je vlastne výrazom rezervovania plôch na uplatňovanie možných protipovodňových opatrení. Územný plán preto neposilňuje zástavbu v týchto miestach obce.

ÚPN – O Gbeľany navrhuje na dosiaľ nezregulovaných úsekoch tokov nedovoliť regulácie toku, meniť charakter koryta, udržať prúdový charakter toku so striedaním kľudných zátočinových lokalít a na základe toho reguláciu doposiaľ nezregulovaných častí Gbelianskeho potoka z návrhu vylučuje.

Ako plochy vyžadujúce zvýšenú ochranu, podľa § 12 ods. 4 písm. o) vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 55/2001 Z.z.

o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii, vymedzuje návrh ÚPN – O Gbeľany v riešenom území aj evidované svahové deformácie (zosuvné územia).

Rozsiahly stabilizovaný zosuv sa nachádza v údolí Gbelianskeho potoka na jeho pravom brehu, ďalší sa nachádza na severnom okraji zastavaného územia, ďalší nadväzuje východne na doleuvedený aktívny zosuv, ďalší je v priestore VD Žilina.

Potenciálny zosuv je mimo zastavaného územia v severnej časti lok. „Bukovina“, druhý presahuje v severnej časti k.ú. z k.ú. Nededza.

Výrazný aktívny zosuv je evidovaný v pramennej oblasti Gbelianskeho potoka ktorý pravdepodobne vznikol účinkom podzemných vôd.

Stabilizované svahové deformácie zasahujú aj do zastavaného územia obce.

Existujúce svahové deformácie sú zaradené do rájónov potenciálne nestabilných území a nestabilných území so stredným až vysokým stupňom náchylnosti územia k aktivizácii, resp. vzniku nových svahových deformácií vplyvom prírodných podmienok alebo negatívnymi antropogénnymi faktormi, prípadne kombináciou. Na súčasný stav existujúcich svahových deformácií negatívne vplyvajú najmä klimatické faktory, vývery podzemnej vody a jej vztlakové účinky, bočná a hĺbková erózia existujúcich vodných tokov v území. Územie je citlivé na negatívne antropogénne zásahy. V území bezprostredného okolia zaregistrovaných svahových deformácií existuje možnosť rozšírenia súčasných zosuvov.

Svahové deformácie v predmetnom území negatívne ovplyvňujú možnosti využitia nestabilných území pre stavebné účely.

Podľa § 20 ods.3 zákona č. 569/2007 Z.z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov sa vymedzujú nasledovné riziká stavebného využitia územia:

a) výskyt aktívnych, potenciálnych a stabilizovaných svahových deformácií. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom svahových deformácií je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom. Územia s výskytom aktívnych svahových deformácií nie sú vhodné pre stavebné účely.

b) stredné radónové riziko.

Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 98/2018 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarenia pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia.

V mieste evidovaných zosuvov a ich blízkosti je v prípade zámeru výstavby nevyhnutnosťou vypracovanie geologického prieskumu, obsahujúceho všetky jeho znaky v zmysle zákona č. 569/2007 Z.z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov a vyhlášky MŽP SR č.51/2008 Z.z., ktorou sa vykonáva geologický zákon a je vyhodnotený v záverečnej správe geologickej úlohy. Spôsobilosť územia pre výstavbu musí byť podmienená jeho kladnými závermi a podmienky pre výstavbu spresnené v príslušných konaniach. Nepostačujúca je dokumentácia na úrovni geologického posudku.

ÚPN obce Gbeľany zohľadňuje výsledky geologických prác, v konkrétnom prípade výsledky inžinierskogeologického prieskumu spracované v záverečnej správe: Atlas máp stability svahov SR v M 1 : 50 000 (Šimeková, Martinčeková a kol., 2006), ktorý je prístupný na mapovom serveri Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra Bratislava (<http://apl.geology.sk/atlassd/>). Na webových stránkach sú dostupné ďalšie informácie o zaregistrovaných svahových deformáciách: <http://apl.geology.sk/geofond/zosuvy/>.

2.16 NÁVRH BUDÚCEHO MOŽNÉHO POUŽITIA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY A LESNEJ PÔDY NA STAVEBNÉ A INÉ ZÁMERY

2.16.1 VYHODNOTENIE ZÁBEROV PLÔCH

Textová, grafická a tabuľková časť vyhodnotenia dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde je spracovaná v zmysle zákona č.220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č.245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov ako i v zmysle vyhlášky MP SR č.508/2004 Z.z. a nariadenia vlády č.58/2013 Z.z.

Predmetom vyhodnotenia záberov poľnohospodárskej pôdy sú v zmysle urbanistického návrhu ÚPN-O Gbeľany lokality, ktoré sú v grafickej časti vyznačené vo výkrese č. 7: Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej a lesnej pôde, pokrývajúcim celý kataster obce Gbeľany v mierke 10 000, (lokality 1-14) a vo výkrese č. 12: Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej a lesnej pôde v mierke 1:2 000, (lokality 1-11).

ÚPN - O Gbeľany navrhuje rozvoj jednotlivých funkčných zložiek v lokalitách č. 1 – 14, ktoré sú zdokumentované v tabuľke 2.16-2 **Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde.**

Tab. 2.16-1 Prehľad riešených lokalít ktoré si vyžadujú záber poľnohospodárskej pôdy

Lokality pre výstavbu rodinných domov, prístupové cesty	1 – 2b, 4 -7b, 9,
Lokalita pre verejnú zeleň	3,
Lokalita pre šport	8,
Lokalita pre výrobu	10,
Lokalita pre kompostáreň	11,
Lokalita cesty pre napojenie vodného diela a parkovisko	13, 13a
Cesta spájajúca výrobnú plochu	14

Celková výmera všetkých riešených lokalít v ÚPN - O Gbeľany je **32,98 ha**. Z toho záber poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely je **18,97 ha**.

Podľa prílohy č. 2 k nariadeniu vlády č. 58/2013 Z. z. je v príslušnom katastrálnom území Gbeľany zoznam najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy podľa kódu bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek /BPEJ/, 0702002, 0703003, 0768232, 0712003, 0702005, 0706015, 0756202, 0756402, 0768212.

Tab. 2.16-2 Vyhodnotenie dôsledkov staveb. zámerov a iných návrhov na poľn. pôde

Lok. číslo	Kat. územie	Funkčné využitie	Výmera lokality celkom v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy			Užívateľ poľn. pôdy	Vybudované hydromel. zariadenia	Časová etapa realizác.	Poznámka	
				Výmera v ha	z toho						
					Kód/skupina BPEJ	Výmera v ha					
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
1	Gbeľany	IBV	0,50	0,25	0788443/7	0,25	fyz. osoby	-	I. etapa		
1a		IBV	0,12	0,06	0788443/7	0,06	-	-		-	
2		IBV	0,10	0,05	0788443/7	0,05	-	-		-	
2a		IBV	0,11	0,05	0788443/7	0,05	-	-		-	
2b		IBV	0,08	0,04	0788443/7	0,04	-	-		-	
3		Verejná zeleň	0,08	0,08	0788443/7	0,08	-	-		-	
4		IBV, prístupové cesty	4,86	2,43	0769415/ 7	2,43	-	-		-	
5		IBV, prístupové cesty	8,78	4,39	0788443/7	4,39	-	75%		-	
6		IBV	0,34	0,17	0789215/7	0,17	-	-		-	
6a		IBV	0,14	0,07	0789215/7	0,07	-	-		-	
7		IBV	0,58	0,29	0769415/7	0,29	-	-		-	
7a		IBV	0,79	0,38	0769415/7	0,38	-	-		-	
7b		Cesta	0,07	0,05	0769415/7	0,05	-	-		-	z celkovej výmery je odrátaná ostatná plocha (0,02ha),
8		Šport	1,60	1,60	<u>0712003/5</u> 0789215/7 0777065/8	0,22 0,17 1,21	-	-		-	
9		IBV, prístupové cesty izolačná zeleň	5,12	2,56	<u>0703003/7</u> <u>0712003/5</u>	1,92 0,64	-	-		-	
10	Priemyselná výroba, izolačná zeleň	6,96	4,20	<u>0712003/5</u> <u>0703003/7</u>	4,10 0,10	LV- CTP Alpha SK	-	-	z celkovej výmery je odrátaná ostatná plocha (2,76ha),		
11	Výroba – kompostáreň	0,08	0,08	0769415/7	0,08	-	-	-			
12	Cesta I. tr. a jej pripojenia	1,90	1,45	<u>0703003/7</u> <u>0706015/7</u>	0,41 1,04	-	-	-	z celkovej výmery je odrátaná ostatná plocha (0,45ha),*		
13	Prístupová cesta k vod. dielu Váh	0,43	0,43	<u>0706015/7</u>	0,43	-	-	-			
13a	Parkovisko pri vodnom diele	0,07	0,07	<u>0706015/7</u>	0,07	-	-				
14	Prístupová cesta	0,27	0,27	<u>0702005/6</u>	0,27	-	-				
Lokality riešené v k.ú. Gbeľany			32,98	18,97		18,97					

Vysvetlivky: V stĺpci "kód / BPEJ" sú červeno podčiarknuté BPEJ zaradené medzi chránené pôdy podľa: *Nariadenie vlády SR č.58/2012 Z.z., IBV* - funkcia bývania v rodinných domoch, * - udelený súhlas č. KPÚ 2010 / 00268-8/15-O zo dňa 22.9.2010 podľa §15 pre SSC Žilina.

2.16.2 ZDÔVODNENIE URBANISTICKÉHO RIEŠENIA Z HĽADISKA UPLATNENIA ZÁSAD OCHRANY POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY

V súlade s koncepciou rozvoja obce v zmysle ÚPN – VÚC ŽK, sú rozvojové plochy navrhované v zastavanom území a v jeho priamej nadväznosti.

Poľnohospodárska pôda v zastavanom území alebo v priamom dotyku s ním je z časti zaradená medzi chránenú poľnohospodársku pôdu. Návrh rozvoja obce aj na chránenej poľnohospodárskej pôde sa dotýka hlavne navrhovaných výrobných (skladových priestorov) a časti navrhovanej výstavby rodinných domov.

V zmysle §13 a §14 zákona č.220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, v znení jeho novelizácie č.57/2013 Z.z., sa musí dbať na ochranu poľnohospodárskej pôdy a riadiť sa zásadami jej ochrany pri každom obstarávaní a spracovaní územnoplánovacej dokumentácie. Pri urbanistickej koncepcii návrhu rozvoja územia boli uvedené zásady rešpektované nasledovne:

- zábery poľnohospodárskej pôdy pre rozvoj obce v návrhovom období sú navrhnuté v odôvodnenom a nevyhnutnom rozsahu,
- boli využité v maximálne možnej miere také návrhy aby nebola narušená ucelenosť honov a sťažené obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy nevhodným situovaním stavieb, jej delením a drobením, alebo vytváraním častí nevhodných na obhospodarovanie poľnohospodárskymi mechanizmami.

2.16.3 VYHODNOTENIE ZÁBEROV LESNÝCH POZEMKOV

V návrhu ÚPN-O Gbeľany nedochádza k záberom lesných pozemkov.

2.17 HODNOTENIE NAVRHOVANÉHO RIEŠENIA

Riešenie návrhu územného plánu obce Gbeľany bolo v procese tvorby návrhu permanentne konfrontované s rôznymi často protichodnými podnetmi z rôznych strán, od subjektov podieľajúcich sa na využívaní územia. Spreádzalo ho sústavné zvažovanie a autorské oponovanie so snahou kriticky posudzovať každý podnet, dielčí návrh, zo všetkých autorovi a spracovateľskému kolektívu známych hľadísk. Základnými východiskami boli Zadanie pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany, vyhodnotenia pripomienkového konania k Zadaniu pre vypracovanie ÚPN – O Gbeľany, Správa o hodnotení...(Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica), Záverečné stanovisko OÚ ŽA OSŽP, Pokyny na dopracovanie návrhu ÚPN – O Gbeľany, výstupy z aktualizovaného ÚPN – VÚC Žilinského kraja (ZaD č. 5), KEP a zmeny v legislatíve. Bola vyvinutá maximálna snaha, aby bol vplyv riešenia územného plánu na obec, jej záujmové územie, ale aj na susediace obce pozitívny, resp. aby sa jeho uplatňovaním odstránili, alebo aspoň minimalizovali existujúce negatíva, resp. aby sa súčasný stav v niektorých problémoch aspoň nezhoršil.

2.17.1 HODNOTENIE Z HĽADISKA ENVIRONMENTÁLNYCH DÔSLEDKOV

Dôsledkom definovania úloh a cieľov návrhu ÚPN – O Gbeľany z pohľadu environmentálnych aspektov je, že v rozvoji obce budú prevažovať pozitívne dôsledky nad čiastkovými negatívnymi dôsledkami. Návrh ÚPN – O dôsledne prihliada na to, aby každý aj parciálny problém v území bol riešený komplexne a aby jeho riešenie vždy obsahovalo prevahu pozitívneho dopadu nad negatívnym dôsledkom. Návrh územného

plánu obce rešpektuje prvky ochrany prírody. Kostru aktualizovaného RÚSES premieta do záväzných častí ÚPN – O, čím posilňuje rešpekt RÚSES-u v území a definuje návrh na základnú kostru revidovaného MÚSES-u. V záväznej časti majú miesto aj opatrenia na zmiernenie vplyvu stresových faktorov. Navrhujú sa opatrenia a parametre na ochranu územia pred odpadmi, pred znečisťovaním ovzdušia, pred negatívnymi zmenami klímy. Územiám sa stanovuje dlhodobé funkčné využitie usmerňované regulatívmi, čím sa využívaniu územia dáva systém.

2.17.2 HODNOTENIE Z HĽADISKA EKONOMICKÝCH DÔSLEDKOV

Zachovať resp. zakonzervovať dnešnú podobu obce Gbeľany na dlhé roky bez rozvojového dokumentu, znamená o. i. napr. žiť a dožívať v obci bez dokompletizovanej dopravnej a technickej infraštruktúry, žiť v obci s nezvyšujúcou sa úrovňou rozpočtových príjmov, s nezlepšujúcim sa podielom jednotlivých zložiek rozpočtových príjmov na celkových príjmoch atď. Napriek vysokým hodnotám krajiny, ešte stále atraktívnemu starému stavebnému fondu a rekreačnému potenciálu v podmienkach nie veľmi narušeného životného prostredia, to znamená žiť v prostredí slabého napredovania a obáv zo zhoršenia kvality životného prostredia.

Prezentované urbanistické riešenie má ambíciu byť koncepčným obecným podkladom z pohľadu dlhodobého udržateľného rozvoja obce. Jeho parciálne časti môžu byť realizované nielen z prostriedkov obce. Istotne budú napĺňané aj z iných zdrojov z externého prostredia (napr. Program rozvoja vidieka, európske fondy).

Akékoľvek iné urbanistické riešenie, ako riešenie založené na princípe tvorby kompaktnosti sídla, na rešpektovaní reálnych historických stôp, na ich zvyrazňovaní, na funkčnej revitalizácii a úcte k prírodným hodnotám krajiny, spojené s citlivým dopĺňaním funkčných plôch s výrobnou náplňou, by znamenalo stratu prestíže obce, ale hlavne oddialenie rozvoja ekonomiky obce.

2.17.3 HODNOTENIE Z HĽADISKA SOCIÁLNYCH DÔSLEDKOV

Sociálne dôsledky resp. spoločenské dôsledky realizácie navrhovaného urbanistického riešenia na spoločenský život v obci sa určite prejaví v kladnom zmysle. Migračné prírastky obyvateľstva tvorené „prílivom“ ľudí z iných prostredí, na základe využitia ponuky nových stavebných pozemkov pre bývanie, ale aj rekreáciu a výrobu, ako i dlhobnejší pobyt aktérov cestovného ruchu, turizmu a rekreácie v obci celkovo oživia oblasť celoobecného povedomia, ktoré je súčasťou konkrétneho sociálneho prostredia, konkrétnej sociálnej komunikácie. Z toho dôvodu aj dielčie urbanistické návrhy musia byť realizované tak, aby nezakladali segregáciu nových funkcií obce od súčasného funkčného využitia územia obce.

2.17.4 HODNOTENIE Z HĽADISKA ÚZEMNOTECHNICKÝCH DÔSLEDKOV

Extenzívny a intenzívny rozvoj obce v celom riešenom území, regulovaný podľa návrhu ÚPN – O sa prejaví o.i. zväčšením rozsahu zastavaných plôch (na úkor plôch súčasnej poľnohospodárskej pôdy). Urbanizované územia sa posilnia v smere skompaktovania urbanizovanej štruktúry v katastri obce. Realizácia dopravnej a technickej infraštruktúry resp. technických diel v krajine bude nevyhnutným sprievodným javom pre naplnenie hlavných cieľov riešenia. Prejaví sa hlavne v zastavaných územiach ako intenzifikačný faktor.

2.18 NÁVRH ZÁVÄZNEJ ČASTI

2.18.1 ZÁSADY A REGULATÍVY PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA ÚZEMIA NA FUNKČNÉ A PRIESTOROVO HOMOGÉNNE JEDNOTKY

2.18.1.1 Význam obce v systéme osídlenia

Obec Gbeľany je v zmysle záväznej časti Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001), schválenej nariadením vlády SR č. 528/2002 Z.z. sídlom nachádzajúcim sa v záujmovom území rozvojovej kvartérnej žilinsko – martinskej aglomerácie, v záujmovom území žilinsko – martinského ťažiska osídlenia najvyššieho celoštátneho a medzinárodného významu ako i v záujmovom území centra prvej skupiny sídelnej štruktúry, prvej podskupiny Žilina.

V zmysle všeobecného záväzného nariadenia Žilinského samosprávneho kraja č.6/2005, dodatku č.1 k VZN č. 6/2005, č. 17/2009, č. 26/2011 a č. 49/2018 o záväzných častiach zmien a doplnkov ÚPN – VÚC Žilinského kraja je tiež súčasťou rozvojovej osi tretieho stupňa: žilinská rozvojová os: Žilina – Varín – Terchová.

Gbeľany sú obcou s hlavnými funkciami trvalého bývania, priemyselnej výroby a voľnej krajiny s legislatívne chránenou prírodou. Budú sa rozvíjať aj ako obec s rekreačným potenciálom v blízkosti mesta Žilina, budú stabilne miestom priemyselnej výroby a zdrojom rastlinnej a čiastočne živočíšnej produkcie a aj miestom disponibilného územia pre vedenie nadradených líniových diel dopravnej a technickej infraštruktúry (ZVN vedenia, VN vedenia, plynárenské zariadenia, kanalizačný zberač, cesta I/18, II/583A, II/583, železničná trať, Vodné dielo Žilina, náhradný biokoridor...).

2.18.1.2 Urbanistická koncepcia priestorového usporiadania obce a kompozícia obce (zásady a regulatívy priestorové a kompozičné)

Urbanistickú koncepciu priestorového usporiadania obce navrhuje ÚPN - O Gbeľany rozvíjať podľa nasledovných princípov:

- nadväzovať na súčasné priestorové usporiadanie územia obce pozostávajúce z prevažujúcich priestorov hornatej zväčša lesnatej krajiny Kysuckej vrchoviny, z priestorov voľnej prevažne poľnohospodársky využívannej krajiny, z plôch vodných tokov a priestorov súčasných zastavaných území obce,
- ako hlavné dominanty v riešenom území akceptovať kostol, barokový kaštieľ s areálom, kaštieľ a park, tzv. klasicistickú kúriu, hlavný učebňový objekt základnej školy,
- rešpektovať prirodzené kompozičné osi územia, ktorými sú Gbeliansky potok (so svojou sprievodnou zeleňou a jeho pomyselné južné predĺženie a východný odklon k hrádzi Vodného diela Žilina) a cesta II/583,
- za vedľajšie kompozičné osi považovať línie:
 - severojužná os - ul. Pod lipami - ul. Kaštieľna – ul. Parcelná – navrhované priemyselné územie v lok. „Duhé“,
 - západovýchodná os - dolná časť ulíc Do Hrbov a Južné terasy – Senderov – Pri zvonici – navrhované podružné centrum „Záhrady“,
- urbanistický rozvoj obce sústrediť do novovymedzeného zastavaného územia obce rozvíjaného pozdĺž hlavných kompozičných osí a vedľajších kompozičných osí do

zastavaného územia obce vymedzeného na podklade súčasného zastavaného územia obce Gbeľany,

- lesnatohorskú a lúčnu krajinu Kysuckej vrchoviny chrániť a rozvíjať aj ako ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra, ako územie ekologickej stability,
- súčasné prevažne poľnohospodársky využívané severné a južné územie obce (mimo vymedzených zastavaných území) i naďalej rozvíjať ako poľnohospodársky produkčný potenciál limitovaný opatreniami na ochranu prírody a zachovanie ekologickej stability, jestvujúcou a navrhovanou dopravnou a technickou infraštruktúrou,
- línie 400 kV vedení, 110 kV vedení, VTL plynovodov, hlavného kanalizačného zberača, vodovodného prívodného rádu, Vodného diela, náhradného biokoridoru, železničnej trate č.106, ciest II/583A (aj navrhovanej cesty I/18 v trase súčasnej cesty II/583A), II/583D, II/583, ciest III. triedy (okrem priestoru budúceho prepojenia cesty I/18 s cestou II/583A) musia zostať v pôvodných trasách,
- navrhovanú cestu I/18, cestu II/583A a železničnú trať nepovažovať za kompozičné osi, považovať ich za nevyhnutné limitujúce bariéry (so svojimi ochrannými pásmami) nového hmotovo–priestorového usporiadania územia obce Gbeľany,
- žiadne ďalšie dominanty v riešenom ani záujmovom území nenavrhovať,
- neobstavovať navrhovanú cestu I/18, cestu II/583A resp. II/583, resp. dodržať odstup zástavby od ciest I. a II. triedy v takej vzdialenosti, ktorá nevyvoláva nutnosť budovania protihlukových stien (valov) na ochranu obytných území,
- popri novovymedzenom ústrednom verejnom priestore obce (na krížení kompozičných osí) v riešení priestorového usporiadania zastavaných území vymedziť v lok. „Priedanky“, „Záhrady“ a „Duhé“ na krížení lokálnych kompozičných osí sekundárne verejné priestory.

2.18.1.3 Zásady a regulatívy priestorové a kompozičné pre zastavané územie v obci Gbeľany

Zastavané územie v obci Gbeľany sa musí rozvíjať podľa nasledovných zásad a regulatívov:

- urbanistický rozvoj v obci Gbeľany je možný len v rozsahu novovymedzených – navrhovaných – zastavaných území obce,
- samostatné zastavané územie obce je vymedzené pre:
 - vlastnú obec Gbeľany („ústredie“),
 - územie železničnej dopravy, zriaďovacieho nádražia, výrobné územia prilahlé k železničnej trati,
 - areál hospodárskeho dvora (farma),
 - areál býv. „Aquachémie“,
 - zastavané územie IBV severozápadne od hospodárskeho dvora,
 - zastavané územie kompostoviska,
- územia vlastnej obce Gbeľany („ústredie“) budú rozvíjané rovnocenne v smere primárnych kompozičných osí – Gbelianskeho potoka a cesty II/583 v smere sekundárnych, vedľajších kompozičných osí – severojužnej - ul. Pod lipami - ul. Kaštielna – ul. Parcelná – navrhované priemyselné územie v lok. „Duhé“ a západovýchodnej, dolná časť ulíc Do Hrbov a Južné terasy – Senderov – Pri zvonici – navrhované podružné centrum „Záhrady“,
- na krížení hlavných primárnych kompozičných osí sa navrhuje ťažiskové územie s podielom prvkov základnej občianskej vybavenosti, s objektom HBV, prvkov zelene, obecného parku a plôch pre peších, so zastávkami hromadnej dopravy s prístreškami, formované následnou urbanistickou štúdiou,

- na krížení lokálnych, sekundárnych kompozičných osí sa navrhujú sekundárne verejné priestory; za miesta ich návrhu treba považovať:
 - verejný priestor (menšie námestie) v lok. „Priedanky“,
 - verejný priestor (menšie námestie) v lok. „Záhrady“ východne od jestvujúcej zástavby na ulici Kostolnej,
 - verejný priestor (menšie námestie) v lok. „Duhé“,
- v smere vedľajších kompozičných osí a súbežných ciest bude dokončovaná IBV v lok. „Hrby“ podľa vydaných stavebných povolení a územných rozhodnutí (a ostatných rodinných domov s tvarom striech podľa okolitej zástavby),
- prevažne drobná štruktúra rodinných domov vo výškovej úrovni 0+1+1 resp. 1+1+1 (prízemné rodinné domy so sedlovou valbovou, polovalbovou strechou, alebo sedlovou strechou s podlomenicou) v prelukách, alebo vo väčších zoskupeniach bude rozvíjaná v smere hlavnej kompozičnej osi Gbelianskeho potoka a vedľajšej západovýchodnej kompozičnej osi v severnej časti obce, v priestore „Priedanky“, vo východnej časti obce v lok. „Záhrady“, v smere hlavnej kompozičnej osi Gbelianskeho potoka a vedľajšej severojužnej kompozičnej osi v južnej časti obce v lok. „Duhé“,
- navrhované lokality rozvoja výstavby rodinných domov (okrem prelúk) sa musia riešiť prednostne formou obojstrannej zástavby ulíc; uličný koridor musí šírkoivo umožňovať vedenie všetkých inžinierskych sietí; šírka nových pozemkov pre rodinné domy musí byť min. 18 m, uličný priestor (medzi oploteniami) musí byť široký min. 9,5 m (2 m zelený pás resp. chodník, 5,5 m široká cesta, 2 m zelený pás resp. chodník); rodinné domy sa navrhuje umiestňovať min. 8 m od okraja cesty t.j. 6 m od oplotenia,
- existujúcu zástavbu rodinných domov treba považovať za priestorovo stabilizovanú, ktorú je možné intenzifikovať cestou prístavieb, nadstavieb, zobytnovaním podkrovi, dopĺňaním prelúk a prestavbou hospodárskych stavieb, pri dodržaní výškovej úrovne prízemných rodinných domov, s obytným podkrovím v sedlovej streche, resp. sedlovej streche s podlomenicou,
- štruktúra stavieb v existujúcom zastavanom území musí zodpovedať súčasnej prevládajúcej zástavbe, objemovo väčšie stavby musia byť pôdorysne a priestorovo členené a článkované ako zoskupenia hmôt o veľkosti priemerných rodinných domov,
- hromadná bytová výstavba môže byť rozvíjaná len vymedzením územia v ťažiskovom priestore na krížení hlavných kompozičných osí pre umiestnenie objektu HBV – bytového domu s 9. bytmi (počty bytov sú len smerné),
- navrhuje sa rozvoj MŠ s využitím časti pôvodného objektu kultúrneho domu,
- ako nová základňa rozvoja kultúrno-spoločenského života v obci sa navrhuje klasicistický kaštieľ s príľahlým parkom,
- smerom južným od ihriska sa navrhuje rozšírenie športového areálu a ďalšie plochy športovej a športovorekreačnej vybavenosti so širokým sortimentom športovej a rekreačnej vybavenosti, v ktorom budú vytvorené podmienky aj pre organizovanie spoločenských a kultúrnych podujatí, pre súťaže hasičov, pre detské ihriská, detské dopravné ihrisko, tenisové kurty, wellness, atletický štadión...,
- príspevkom k rozvoju kultúry bude aj navrhovaný rozvoj susediaceho areálu ZŠ so zámerom vytvoriť z areálu kaštieľa – kultúrneho domu s parkom, areálu ZŠ a športovo-rekreačného areálu komplex prepojených urbanistických funkcií, ktorý má mimoriadny, mnohostranný potenciál využívania prekračujúci rámec významu obce,
- nevylučuje sa zmena využívania Vzdelávacieho strediska KIA z hľadiska možnej participácie obce pri rešpektovaní záujmov vzájomnej výhodnosti dotknutých strán (možnosti v oblasti školstva, kultúry, cestovného ruchu, hotelierstva, športu...).

- poloha, funkcia a stavebný stav objektu revitalizovaného kaštieľa Château Gbeľany sa považujú za stabilizované,
- polohu cintorína považuje návrh ÚPN – O Gbeľany za stabilizovaný; obec môže všeobecne záväzným nariadením ustanoviť jeho ochranné pásmo, kde určí šírku jeho ochranného pásma v rozsahu najviac 50 m od hranice pozemku cintorína, pravidlá povoľovania a umiestňovania budov a stavieb v ňom so zreteľom na pietny charakter pohrebiska a ustanoví činnosti, ktoré nie je možné v ochrannom pásme vykonávať počas pohrebu,
- hlavná kompozičná os územia Gbeliansky potok z dôvodov kompozičných krajinárskych, ale hlavne ekostabilizačných, musí byť doplnená a udržiavaná vo forme vegetačnej línie Gbelianskeho potoka, aj z toho dôvodu navrhuje ÚPN – O Gbeľany umiestňovanie novostavieb vo vzdialenosti od jeho brehových čiar obojstranne v navrhovanom zastavanom území vlastnej obce Gbeľany („ústredie“) minimálne 6 m,
- mimo zastavaného územia obce sa musí uplatniť šírka sprievodnej zelene minimálne 10 m od brehov vodných tokov,
- dopravný skelet musí byť rozvíjaný nadväzovaním nových ciest na existujúcu dopravnú sieť (určenú na rekonštrukciu a stavebné úpravy) a to predĺžovaním obslužných ciest v súlade so smerom vedľajších, sekundárnych kompozičných osí a budovaním peších trás po celej ploche zastavaného územia; pri návrhu chodníkov treba riešiť aj odvodnenie cesty,
- aj z nových ulíc a chodníkov musí byť zabezpečený prístup na pozemky využívané naďalej pre poľnohospodárske účely a musia byť zachované pôvodné prístupové trasy na lesné pozemky,
- v blízkosti ťažiskových území na križovatkách sekundárnych kompozičných osí („Priedanky“, „Záhrady“, „Duhé“) sú navrhované lokálne športoviská a detské ihriská,
- funkcia rekreácie sa navrhuje uplatňovať aj v obytných územiach, hlavne využívaním staršieho bytového fondu ako rekreačných chalúp a malých penziónov prípadne ubytovaním v súkromí,
- zastavané územie železničnej dopravy, zriaďovacieho nádražia, výrobných území priliehajúcich k železničnej trati je funkčne a priestorovo stabilizované v území železničnej dopravy a výrobného územia na sever od železničnej trate, ÚPN – O Gbeľany tu rešpektuje rozvoj cestnej infraštruktúry vo forme cesty I/18 a jej križovatky s cestami II/583A a II/2072,
- limitom pre rezervované územie výhľadového priemyselného parku „Medzi jarkami“ južne od železničnej trate musí byť vytvorenie zeleného ľavobrežného pásu izolačnej zelene (sprievodnej zelene vodného toku) o šírke min 30 m od vodného toku Kotrčiná, ako ochrany obytného územia v obci Mojš voči jeho vplyvom a rešpektovaním sprievodnej zelene Gbelianskeho potoka o šírke min. 15 m obojstranne,
- hranica výhľadového priemyselného parku musí rešpektovať aj nárazníkové pásmo medzi sprievodnou zeleňou vodných tokov a oplotením parku v minimálnej šírke 10 m; tento pás musí byť zatrávnený,
- priemyselné zariadenia nesmú mať negatívny vplyv na životné prostredie z hľadiska hluku, exhalátov, otrasov, znečisťovania ovzdušia.
- samostatné zastavané územie obce - areál hospodárskeho dvora (farma) sa považuje za priestorovo stabilizované, navrhuje sa v ňom základňa rozvoja agroturistiky a jazdeckého športu (hipoterapia, krytá jazdiareň...),
- samostatné zastavané územia areálu býv. „Aquachémie“ a zastavané územie IBV severozápadne od hospodárskeho dvora sú plošne stabilizované,

- zastavané územie kompostoviska je navrhované územie malého kompostoviska do 100 m³ objemu kompostovaného listia a konárov.

2.18.1.4 Koncepcia funkčného využívania územia obce Gbeľany (zásady a regulatívy funkčného využívania):

- Nové základné rozvrhnutie urbanistických funkcií v katastrálnom území obce Gbeľany musí nadväzovať na súčasné základné rozloženie plôch funkčného využívania územia obce, pozostávajúce z hornatej, prevažne lesnej krajiny a z legislatívne chránenej prevažne lesnej krajiny ochranného pásma NPMF v Kysuckej vrchovine, z prevažne poľnohospodársky využívannej voľnej krajiny s prvkami technickej infraštruktúry, dopravy a potenciálom rozvoja rekreácie, turizmu a cestovného ruchu a zo zastavaných území s prevažujúcou obytnou funkciou.
- Popri troch nosných funkciách obce (bývanie, priemyselná výroba a ochrana prírody), sa bude na území obce v sekundárnej úrovni rozvíjať funkcia zdroja rastlinnej a čiastočne živočíšnej produkcie, funkcia rekreácie a územia pre vedenie nadradených líniových diel dopravnej a technickej infraštruktúry. Ostatné, rôzne funkcie územia (občianska vybavenosť, šport...) budú uplatňované v miere úmernej potrebám rozvoja nosných, hlavných funkcií a funkcie rekreácie.
- V území hornatej, prevažne lesnej krajiny, musí jednoznačne dominovať rozvíjanie ochrany fauny, flóry, lesná výroba a v obmedzenej miere poľnohospodárska výroba (obmedzená pastva dobytku) a funkcia rekreácie vo forme pobytu v lesoch, peších a cykloturistických aktivít.
- V otvorenej krajine sa môže uplatňovať predovšetkým funkcia rastlinnej výroby doprevádzaná pasením dobytku limitovaná plnením ekostabilizačných požiadaviek, s obmedzením z titulu ochranných pásiem a koridorov nadradených a miestnych líniových stavieb. Ako doplnková funkcia sa tu presadí funkcia rekreácie spôsobmi pešej, lyžiarskej, cykloturistickej a hipoturistickej rekreácie.

2.18.1.5 Zásady a regulatívy funkčného využívania navrhovaného zastavaného územia v obci Gbeľany:

- Navrhované zastavané územie v obci Gbeľany sa musí rozvíjať ako sídlo s dominanciou území bývania vidieckeho charakteru, so stabilizovanými prvkami ochrany pamiatok a priznaním fragmentov objektov s kultúrohistorickým potenciálom, s primeraným podielom vymedzených území občianskej vybavenosti v zmiešaných územiach s bytovou výstavbou, území športu, území cintorína, území výroby (farma) s prevahou poľnohospodárskej výroby s nosnou funkciou agro a hipoturistiky a s podielom priestorov živočíšnej výroby, výroby v sekundárnom sektore, skladových priestorov a území rekreácie, území železnice, zriaďovacieho nádražia.
- Popri plošne a priestorovo zdôraznených samostatne vymedzených územiach navrhovaných miestnych biocentier (park pri kúrii, park pri kaštieli, „Medzi jarkami“) a navrhovaných miestnych biokoridorov (vegetácia okolo Gbelianskeho potoka a potoka Kotrčiná), musí celým navrhovaným zastavaným územím, cez všetky rôzno-funkčne zamerané a samostatne vymedzené územia (funkčno-priestorové jednotky územia), „prenikať“ zeleň (dvorov, záhrad, lúk, pasienkov, plôch izolačnej zelene...) stromová, kríková a nízka. Plochy zelene musia mať primeraný podiel v každej vymedzenej funkčno-priestorovej jednotke navrhovaného zastavaného územia.

- Na území každej funkčno-priestorovej jednotky zastavaného územia je možné v doplnkovej úrovni rozvíjať aj funkciu rekreácie a to vo formách primeraných konkrétnym podmienkam jednotlivých funkčno-priestorových jednotiek, resp. funkčných plôch – území (regulovaných území).
- V priestore kríženia vedľajších sekundárnych kompozičných osí (ul. Pod lipami - ul. Kaštielna – ul. Parcelná – navrhované priemyselné územie v lok. „Duhé“ x dolná časť ulíc Do Hrbov a Južné terasy – Senderov – Pri zvonici – navrhované podružné centrum „Záhrady“) bude vymedzené navrhované obytné územie s plochami rodinných domov „Priedanky“, formované následným ÚPN – Z, v mieste ich kríženia musí byť menšie námestie, s pobytovými plochami pre peších, parkovou zeleňou, lokálnymi športoviskami a detskými ihriskami, priestormi pre kultúrno– rekreačnú a spoločenskú činnosť a priestormi pre príp. komerčnú občiansku vybavenosť.
- V priestore vyústenia vedľajšej sekundárnej kompozičnej osi (ul. Pod lipami - ul. Kaštielna – ul. Parcelná – navrhované priemyselné územie v lok. „Duhé“) z obytnej zóny do priemyselného územia bude vymedzené navrhované obytné územie s plochami rodinných domov „Duhé“, formované následným ÚPN - Z, v mieste vyústenia musí byť menšie námestie, s pobytovými plochami pre peších, parkovou zeleňou, lokálnymi športoviskami a detskými ihriskami, priestormi pre kultúrno– rekreačnú a spoločenskú činnosť a priestormi pre príp. komerčnú občiansku vybavenosť.
- V priestore vyústenia vedľajšej sekundárnej kompozičnej osi (dolná časť ulíc Do Hrbov a Južné terasy – Senderov – Pri zvonici – navrhované podružné centrum „Záhrady“) bude vymedzené navrhované obytné územie s plochami rodinných domov „Záhrady“, formované následným ÚPN - Z, v jeho ťažiskovom území musí byť menšie námestie, s pobytovými plochami pre peších, parkovou zeleňou, lokálnymi športoviskami a detskými ihriskami, priestormi pre kultúrno– rekreačnú a spoločenskú činnosť a priestormi pre príp. komerčnú občiansku vybavenosť.
- Vo väzbe na priestor kríženia vedľajších sekundárnych kompozičných osí (ul. Pod lipami - ul. Kaštielna – ul. Parcelná – navrhované priemyselné územie v lok. „Duhé“ x dolná časť ulíc Do Hrbov a Južné terasy – Senderov – Pri zvonici – navrhované podružné centrum „Záhrady“) bude vymedzené doplnenie existujúceho obytného územia „Hrby“.
- V priestore kríženia hlavných primárnych kompozičných osí (Gbeliansky potok – cesta II/583) bude vymedzené zmiešané územie obytné a občianskej vybavenosti s prevahou zariadení občianskej vybavenosti nad obytnými objektmi s ťažiskovým územím s navrhovaným objektom HBV, objektmi základnej občianskej vybavenosti, zelene, obecného parku a plôch pre peších a so zastávkami hromadnej dopravy s prístreškami, formované následnou urbanistickou štúdiou.
- Vymedzenie území národných kultúrnych pamiatok a doškolovacieho (vzdelávacieho) strediska spol. KIA Motors Slovakia je plošne stabilizované.
- Územiu materskej školy sa navrhuje rozvoj v rámci reprofilizácie objektu kultúrneho domu a k plošne stabilizovanému územiu základnej školy sa nevylučuje výhľadová možnosť rozvoja smerom južným do priestorov súčasného futbalového ihriska.
- Územiu športu sa navrhuje významný rozvoj južným a východným smerom, v rámci futbalového štadióna sa navrhuje nová prevádzková budova a doplnenie areálu novým tréningovým ihriskom, celoročne využívaným klziskom, detským ihriskom, spoločenskými priestormi...; smerom južným od ihriska sa navrhuje rozšíriť športový areál o ďalšie plochy športovej a športovorekreačnej vybavenosti s vytvorenými podmienkami aj pre organizovanie spoločenských a kultúrnych

podujatí, pre súťaže hasičov, pre detské ihriská, detské dopravné ihrisko, tenisové kurty, wellness, atletický štadión...,

- Územia športu musia byť od území obytných a základnej školy oddelené plochami izolačnej zelene a musia obsahovať aj plochy statickej dopravy.
- Okrem stabilizovaných území priemyselnej výroby západne od cesty II/583D a pri železničnej trati č.106 Žilina – Košice na východnom okraji k.ú. je vymedzené územie priemyselnej výroby v lok. „Duhé“ s priestorom pre rozvoj, ako výhľad je navrhované územie priemyselného parku v lok. „Medzi jarkami“ medzi železničnou traťou Žilina – Košice a hranicou k.ú. s obcou Mojš (v súlade s ÚPN – VÚC ŽK); ako územie priemyselnej výroby sa rešpektuje aj v súčasnosti opustené územie areálu AQUACHEMIA, „čpavkárne“,
- Územie areálu hospodárskeho dvora (farmy) sa nachádza vo východnej časti k.ú. Gbeľany, je priestorovo stabilizované, s návrhmi spočívajúcimi v rozvoji agroturistiky a jazdeckého športu.
- V smere východnom na existujúce plochy bývania a navrhované územie centra – námestia, nadväzuje územie cintorína, v súčasnosti vymedzené územie má dostatočný priestor pre rozvoj.
- Územie železnice a zriaďovacieho nádražia je plošne stabilizované.
- Súčasné obytné územia v Gbeľanoch pozostávajúce z plôch a stavieb prevažne izolovaných rodinných domov, hospodárskych a drobných stavieb, dvorov, záhrad a miestnych ciest, budú intenzifikované posilňovaním obytnej funkcie (preluky, pristavby, nadstavby, zobytnovanie existujúcich podkroví) a v obmedzenej miere prvkami rekreácie (ubytovanie v súkromí, rekreačné chalupy, malé penzióny v rozsahu veľkosti rodinného domu), športu (malé ihriská), služieb a rozptýlenou maloplošnou občianskou vybavenosťou len v takej miere, aby funkcia bývania nebola rušená ich prevádzkovaním.
- Územiám vodných tokov a biokoridorov ÚPN – O Gbeľany navrhuje významné posilnenie priestorov pre sprievodnú vegetáciu.
- Územia voľnej krajiny sú determinované návrhmi rozvoja obytnej a výrobnjej funkcie, územia lesnej krajiny a technickej vybavenosti sú priestorovo stabilizované.

2.18.1.6 Zásady a regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia na funkčné a priestorovo homogénne jednotky:

Na základe navrhovaných území funkčného využívania riešeného územia ÚPN – O Gbeľany vymedzuje jednotlivé funkčné a priestorovo homogénne jednotky – územia. Plochy v týchto jednotkách vykazujú isté spoločné znaky, hlavne z hľadiska ich prevládajúceho funkčného využívania, prevládajúcej funkcie, resp. prelínania prevládajúcich funkcií. Tieto jednotky, resp. urbanistické jednotky, sú definované – vymedzené z titulu usmerňovania resp. regulovania činnosti v území tak, aby sa činnosti vzájomne negatívne neovplyvňovali, nepotláčali, aby bola zabezpečená priorita hlavnej (hlavných), prevládajúcej (prevládajúcich) činnosti – funkcie (funkcií) v tej ktorej jednotke:

A – územia obytné navrhované s plochami rodinných domov

Sú to územia v lok. „Priedanky“, „Záhrady“ a „Duhé“, ktoré obsahujú prevažne plochy navrhovaných rodinných domov s dvormi, hospodárskymi stavbami, s prídomovými záhradami, ktoré možno použiť na obytnú výstavbu, s doplnkovými plochami rozptýlenej maloplošnej občianskej vybavenosti, základnej dopravnej a technickej infraštruktúry ale aj plochy zelene (záhrady, TTP), ktoré nie sú určené na zástavbu. Tieto územia tvoria významnú časť zastavaných území obce.

A1 – územia obytné s plochami rodinných domov pozdĺž východnej strany Kostolnej ulice

Je to územie v tvare písmena „L“ vymedzené z juhu (juhozápadu) hranicou územia navrhovaného centra obce (ulicou Šimúnovou a k nej príľahlými priestormi), jeho hranica sa lomí a je z východu (juhovýchodu) totožná s hranicou zastavaného územia k 1.1.1990, po ďalšom lome zo severu (severovýchodu) je vymedzená južnou hranicou navrhovaného územia IBV „Záhrady“ (ulicou Maslárovou a k nej príľahlej zástavby). Potom sa hranica lomí a juhovýchodná hranica územia je vymedzená severozápadnou hranicou navrhovaného územia IBV „Záhrady“ (pozemkami existujúcej zástavby v priestore Cabadajovej ulice, ulice Pri zvonici ...), v severnej časti pásom sprievodnej zelene Gbelianskeho potoka a zo západu (severozápadu) ulicou Kostolnou.

Parcelácia pozdĺž jednotlivých ulíc, jednotraktové rodinné domy archetypálnej architektúry, systém zalomených súbežných obslužných ciest, aditívne radenie rodinných domov a hospodárskej zástavby sú urbanistické prvky považované za súčasť kultúrneho dedičstva obce. Súčasťou pozemkov rodinných domov sú tiež dvory, prídumové záhrady, doplnkovými plochami rozptýlená maloplošná občianska vybavenosť, základná dopravná a technická infraštruktúra. Tieto územia sú súčasťou zastavaných území centrálnej časti obce.

A2 – územia obytné s plochami rodinných domov z obdobia 1945 - 1990

Sú to všetky územia existujúcej zástavby rodinných domov s výnimkou lok. „Hrby“, ktoré obsahujú okrem zastavaných plôch rodinných domov preluky, dvory, hospodárske stavby, prídumové záhrady, ktoré možno použiť na obytnú výstavbu, s doplnkovými plochami rozptýlenej maloplošnej občianskej vybavenosti, základnej dopravnej a technickej infraštruktúry, ale aj plochy zelene (záhrady, TTP), ktoré nie sú určené na zástavbu. Tieto územia tvoria prevládajúcu časť zastavaných obytných území obce.

A3 – územia obytné s plochami rodinných domov z obdobia po roku 1990

Sú to územia existujúcej zástavby rodinných domov v lok. „Hrby“ s doteraz nezastavanými prelukami. Obsahujú okrem zastavaných plôch rodinných domov dvory, hospodárske stavby, prídumové záhrady, ktoré možno použiť na obytnú výstavbu, s doplnkovými plochami rozptýlenej maloplošnej občianskej vybavenosti, základnej dopravnej a technickej infraštruktúry, ale aj plochy zelene (záhrady, TTP), ktoré nie sú určené na zástavbu. Tieto územia tvoria severozápadnú časť zastavaných obytných území obce.

AB – zmiešané územia obytné a občianskej vybavenosti s prevažujúcim podielom občianskej vybavenosti

Zmiešané územia občianskej vybavenosti, bytových a rodinných domov v časti obce s vysokým podielom plôch s významnými prestavbami. Sú to územia s významovo aj plošne prevažujúco zastúpenými funkciami občianskej vybavenosti, námestia a parkových priestorov, oddychovej zóny, ktorých súčasťou je centrum obce v priestore križovania hlavných kompozičných osí. V ňom sa nachádzajú územia bývalého areálu – dvora JRD, ktorého využitie pre realizáciu námestia s občianskou vybavenosťou... musí byť determinované výsledkami archeologického výskumu ako i podmienkami stanovenými v právoplatných rozhodnutiach o vyhlásení ochranných pásiem oboch kaštieľov (na základe dokumentov prístupných na KPÚ Žilina sa odvodzujú vážne predpoklady, že v tomto území sú základy ďalšieho kaštieľa a hospodárskych budov) a rešpektovaním murovaných častí oplotenia bývalého dvora JRD a pálenice (predtým pravdepodobne majera?) vrátane zvyškov obvodových múrov bývalých hospodárskych objektov v pôdorysnej stope oplotenia bývalého areálu.

Navrhované zmiešané územie je vymedzené z juhu miestnou cestou vedúcou okrajom býv. areálu JRD, cestou II/583, pozemkom Hostinca pri kaštieli, časťou východnej strany ulice Alexandra Trizuljaka pozemkom Hostinca u Žiaka, pozemkom Potravín COOP

Jednota, východnou hranicou areálu barokového kaštieľa (hotela Château), pozemkami obecného úradu, bytových domov, navrhovanej pošty, domu sociálnych služieb, južnou stranou priliehajúcich pozemkov v ulici Šimúnovej a hranicou cintorína.

B1 – územia národných kultúrnych pamiatok

Sú to územia národných kultúrnych pamiatok barokového prírodne - krajinárskeho kaštieľa s areálom a klasicistického prírodne – krajinárskeho kaštieľa a parku. Územia oboch NKP sú priestorovo stabilizované, vzťahuje sa na ne ochrana vyplývajúca z ustanovení pamiatkového zákona. V zmysle neho aj v bezprostrednom okolí nehnuteľnej kultúrnej pamiatky (v okruhu 10 m od hranice pozemku) nemožno vykonávať stavebnú činnosť, ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky. Z hľadiska ochrany oboch pamiatok je žiadúce, aby na v minulosti odčlenených plochách pôvodných areálov nedochádzalo k zahusťovaniu ďalšou výstavbou. Krajský pamiatkový úrad Žilina v súčasnosti spracováva podklady na vyhlásenie ochranného pásma oboch kaštieľov čiže územie vymedzené na ochranu a usmerný rozvoj prostredia alebo okolia nehnuteľnej kultúrnej pamiatky. Z uvedeného dôvodu je potrebné v ďalších stupňoch územnoplánovacej dokumentácie rátať s reguláciou priestorového usporiadania a funkčného využívania územia na základe podmienok, stanovených v právoplatnom rozhodnutí o vyhlásení ochranného pásma uvedených kultúrnych pamiatok. Barokový kaštieľ s areálom je stabilizovaný aj funkčne (hotel Château). Chátrajúci bývalý ústredný kultúrny objekt obce do r. 1 989 – klasicistický kaštieľ s parkom – je nevyužívaný, má necitlivo upravené oplotenie. Navrhuje sa ako nová základňa rozvoja kultúrno-spoločenského života v obci.

B2 – územia základnej školy

Sú to územia zamerané na stabilizáciu jedného druhu základnej občianskej vybavenosti – základnej školy. V rámci stabilizovaného priestorového a funkčného vymedzenia sa navrhuje rozšírenie športovísk základnej školy. Z hľadiska funkčných väzieb sa navrhuje previazanie územia na územie NKP klasicistického kaštieľa s parkom a územie športu vzhľadom ku navrhovanému prekryvaniu sa záujmu školstva so záujmami športu a kultúry. Navrhuje sa združovanie jednotlivých funkcií a viacúčelové návrhy prvkov.

B3 – územia materskej školy

Sú to územia zamerané na stabilizáciu a rozvoj materskej školy. Existujúce kapacity a priestory sú pre potreby obce Gbeľany ku návrhovému obdobiu ÚPN – O Gbeľany nepostačujúce. Z hľadiska priestorového a funkčného vymedzenia sa navrhuje rozšírenie areálu materskej školy na úkor priestorov súčasného kultúrneho domu.

B4 – územia doškolovacieho strediska spoločnosti KIA Motors Slovakia

Územia doškolovacieho strediska spoločnosti KIA Motors Slovakia sú priestorovo stabilizované. Návrh ÚPN – O Gbeľany nevyklučuje možnosť využívania Vzdelávacieho strediska KIA z hľadiska možnej participácie obce na jeho využívaní pri rešpektovaní záujmov vzájomnej výhodnosti dotknutých strán (možnosti v oblasti školstva, kultúry, cestovného ruchu, hotelierstva, športu...).

BC– zmiešané územia občianskej vybavenosti, peších plôch, športu a zelene

Zmiešané územia – subcentrá obce, ako centrá navrhovaných území rodinných domov v lok. „Priedanky“, „Záhrady“ a „Duhé“ sú územia s plochami peších, zhromažďovacích priestorov obyvateľov daného územia, so zariadeniami občianskej vybavenosti na úrovni klubovej činnosti, komerčnej občianskej vybavenosti, najmä predajne potravín, zariadenia občerstvenia, územia športu vo forme drobných ihrísk, detských ihrísk a územia zelene v podobe malého parku s príslušným mobiliárom. Sú vymedzené v mieste spádu obyvateľov smerom do zamestnania, centra obce a ku autobusovej zastávke.

C – územia športu

Územím športu v obci Gbeľany je športový obecný areál (futbalové ihrisko). Návrh ÚPN – O Gbeľany navrhuje jeho doplnenie novou prevádzkovou budovou a stavbami ďalšieho zázemia - nové tréningové ihrisko, celoročne využívané klzisko, detské ihrisko, spoločenské priestory...). Pri ihrisku sa pre školský a športovo– rekreačný areál navrhujú aj plochy pre odstavenie (parkovanie) vozidiel, vrátane autobusov. Smerom južným od ihriska sa navrhuje rozšírenie športového areálu o ďalšie územia športovej a športovorekreačnej vybavenosti so širokým sortimentom športovej a rekreačnej vybavenosti, v ktorých budú vytvorené podmienky aj pre organizovanie spoločenských a kultúrnych podujatí, pre súťaže hasičov, pre detské ihriská, detské dopravné ihrisko, oddychovú zónu, tenisové kurty, wellness, atletický štadión...

Návrh ÚPN – O vníma územie športu, areál kaštieľa – kultúrneho domu s parkom a areál ZŠ ako komplex prepojených urbanistických funkcií, ktorý má mimoriadny, mnohostranný potenciál využívania prekračujúci rámec významu obce. Okrem toho problematiku telovýchovy a športu poníma ako systém prepojený aj na systém rekreácie, turizmu a cestovného ruchu.

Navrhovanými územiami športu sú aj dopravne neprístupné plochy v k.ú. Gbeľany v blízkosti športového areálu obce Nededza s návrhom drobných ihrísk.

D – územia priemyselnej výroby

Priestorovo a funkčne sú stabilizované územia v lok. „Nivy“ spoločnosti KIA MOTORS SLOVAKIA a spoločností súvisiacich s výrobným závädom kórejskej automobilovej spoločnosti - MOBIS Slovakia, predtým HYUNDAI MOBIS Slovakia, a HYUNDAI STEEL Slovakia. Priestorovo je stabilizované územie vedľa železničnej trate pri mimoúrovňovom nadjazde cesty III/2072 v smere z obce Varín do obce Mojš. Funkciou územia s veľmi často sa meniacim predmetom podnikania. je výroba v sekundárnom sektore.

Priemyselný park Gbeľany juh (v lok. „Duhé“) má vymedzený priestor a funkciu. Prvou realizáciou v ňom je hala spol. Faurecia Automotive Slovakia s.r.o. a spol. COBA Automotive s.r.o. Návrh ÚPN – O Gbeľany považuje za potrebné vrátiť sa aj k pôvodnej, v priestore mimoriadne vhodnej funkcii logistického centra (vedecko – výskumnej nadstavby pre automobilový priemysel) a obchodného centra, ktoré malo tvoriť nárazníkové pásmo medzi existujúcou IBV v lok. „Duhé“ a výrobnými zariadeniami. Pri povoloňovacej činnosti je potrebné investora zaviazat' následným meraním hluku oprávnenou organizáciou, navrhnúť protihlukové opatrenia a realizovať ich v rámci výstavby.

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje zámer na výhľadové dobudovanie priemyselného parku regionálneho významu, s lokalizáciou južne od železničnej trate v lok. „Medzi jarkami“. Oporou jeho realizácie je záväzná časť aktualizovaného ÚPN VÚC Žilinského kraja (regulatívy v oblasti usporiadania územia z hľadiska hospodárskeho rozvoja). Počíta sa s jeho zavlečkovaním.

Za územie priemyselnej výroby sa považuje aj susedné územie býv. areálu Aquachémie.

D1 – územia s prevahou poľnohospodárskej výroby

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje polohu hospodárskeho dvora (farma) a jeho výmeru a z hľadiska funkčného zamerania aktivity z oblasti jazdeckého športu (hipoterapia, ustajňovacie priestory, krytá jazdiareň...), navrhuje jeho funkciu posilniť o základňu rozvoja agroturistiky. Okrem toho ako doplnkovú funkciu rešpektuje sklad a drobné zariadenia majúce charakter služieb spojených s priemyselnou výrobou najmä v rezorte stavebníctva.

E – územia železnice

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje modernizáciu železničnej trate č. 106 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h, koridorovú sieť TEN– T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C– E 40. Poznamenáva, že trať bude dvojkoľajná s miestom pre riadenie dopravy. V celom úseku bude koľaj zriadená ako bezstyková (menej hlučná). V odbočke a zastávke Varín sa zrušia všetky nepotrebné koľaje a koľajové vetvenia. Zapojenia tranzitnej skupiny, vchodovej skupiny a vlečky DOLVAP, s.r.o. ostávajú zachované. V rámci zapojenia vchodovej a tranzitnej skupiny zriaďovacej stanice sa navrhuje niekoľko nových koľajových prepojení.

Rešpektuje sa zavlečkovanie územia býv. Aquachémie, vo výhlade sa počíta so zavlečkováním výhľadového priemyselného parku „Medzi jarkami“.

Návrh ÚPN – O Gbeľany rešpektuje okrem trasy a územia železničnej trate č.106 I. kategórie aj územia zriaďovacieho nádražia (stavbu „ŽSR, Dostavba zr. st. Žilina – Teplička... a súvisiacej infraštruktúry“).

F – územia cintorínov

Sú to stabilizované plochy cintorína s historizujúcou neogotickou architektúrou z 19. storočia v podobe pohrebnej kaplnky s kryptou - mauzóleom vlastníkov gbelianskeho panstva – rodiny grófov Nyary. Obec môže všeobecne záväzným nariadením ustanoviť ochranné pásmo pohrebiska; vo všeobecnom záväznom nariadení určí šírku ochranného pásma pohrebiska v rozsahu najviac 50 m od hranice pozemku pohrebiska, pravidlá povoľovania a umiestňovania budov a stavieb v ňom so zreteľom na pietny charakter pohrebiska a ustanoví činnosti, ktoré nie je možné v ochrannom pásme vykonávať počas pohrebu.

G – územia významnej zelene

Sú to stabilizované územia vzrastlej drevinovej zelene pôdorysného tvaru šošovky medzi cestou II/583 a miestnou cestou vymedzujúcou zmiešané územia obytné a občianskej vybavenosti (bývalý areál JRD Gbeľany).

H – územia voľnej prevažne poľnohospodárskej krajiny

Sú to územia lokalizované najmä medzi zastavanými územiami a lesnou krajinou, s prevažne poľnohospodársky využívanými plochami.

I – územia lesnej krajiny

Územia lesnej krajiny sú plochy hospodárskych lesov, lesných pozemkov, lúk, pasienkov mimo hraníc ochranného pásma Národného parku Malá Fatra (OP NPMF).

II – územia lesnej krajiny v 2. stupni ochrany prírody

Sú to územia prináležiace do OP NPMF (2.stupeň ochrany).

J – územia vodných tokov a biokoridorov

Sú to územia vodných tokov a ich sprievodnej vegetácie a terestrických biokoridorov. Rieka Váh a náhradný biokoridor „rybovod“ so sprievodnou zeleňou (hydricko-terestrický nadregionálny biokoridor 11/25 /Nrbk1/), Gbeliansky potok (navrhovaný hydricko-terestrický miestny biokoridor Mbk1), potok Kotrčiná, (navrhovaný hydricko-terestrický miestny biokoridor Mbk2) a terestrické biokoridory Brodnianka – Lysica (regionálny biokoridor Rbk11), prepojenie Gbelianskeho potoka – ekotón Pod Ladňou - Pod Dielom (navrhovaný miestny biokoridor Mbk3), prepojenie Mbc4 – Hradisko – Kutina (navrhovaný miestny biokoridor Mbk4), hrebeň Koňhora – Rbk11 Brodnianka (navrhovaný miestny biokoridor Mbk5). Na dosiaľ nezregulovaných úsekoch tokov nie je možné dovoliť regulácie toku (vrátane Gbelianskeho potoka), meniť charakter koryta. Musí sa udržať prúdový charakter toku so striedaním kludných zátočinových lokalít.

K – územia technickej vybavenosti

Sú to územia vodného zdroja v režime PHO I⁰, vodojemu a kompostárne.

A – územia obytné navrhované s plochami rodinných domov

Základná funkcia:	<i>obytná na pozemkoch izolovaných rodinných domov spĺňajúcich požiadavky zák. č. 50/76 Zb. v platnom znení, vyhlášky č. 532/2002 Z.z. a STN 73 4301 a v záhradách primknutých k pozemkom rodinných domov.</i>
Doplňková funkcia:	<i>rekreačná (malé penzióny v rozsahu objemu rodinného domu, rekreačné chalupy, ubytovanie v súkromí), malé športoviská, základná občianska vybavenosť, služby a drobná výroba (remeslá) bez škodlivých, rušivých vplyvov na obytné prostredie, verejné dopravné a technické vybavenie obytného územia.</i>
Typ stavebnej činnosti:	<i>novostavby, prístavby, nadstavby, stavebné úpravy, drobné stavby.</i>
Min. index ozelenenia:	<i>0,6</i>
Typ zástavby:	<i>samostatné – izolované dvojtraktové rodinné domy obsahujúce max. 3 bytové jednotky s max. výškou zástavby 0+1+1 resp. 1+1+1 podlažie, so sedlovými, valbovými, alebo polvalbovými strechami, alebo sedlovými strechami s podlomenicou, so sklonom strešných rovín v rozmedzí od 35° do 45°, sklon rovnaký na obe strany, štít, valba a polvalba resp. podlomenica musia byť orientované do uličného priestoru.</i>
Nové stavebné pozemky:	<i>veľkosť 600 m² a viac, šírka 18 – 22 m orientovaná ku ceste.</i>
Zastavanosť pozemkov:	<i>do 40%.</i>
Zastavovacie podmienky:	<i>regulačná stavebná čiara 8 m od okraja cesty, oplotenie min. 2,0 m od okraja cesty, šírka uličného priečelia max. 12 m (s garážou 15 m), šírka bočných priečelí max. 18 m, odstup stavby od hranice so susedom min. 2,0 m, podlaha prízemí max. 100 cm nad upraveným terénom v mieste stavby, výška odkvapu max. 500 cm nad úrovňou upraveného terénu, hrebeň strechy max. 900 cm od podlahy prízemí. Pri výškovom osadení brať do úvahy hladinu spätného vzdutia vo verejnej kanalizácii, prípadne navrhnuť opatrenia, ktoré zabránia spätnému vzdutiu z verejnej kanalizácie do objektov. Tvaroslovie, mierka stavieb, architektonické prvky, musia byť prispôsobené vidieckemu prostrediu, okrajové časti obytných území nachádzajúce sa pri územiach voľnej krajiny zastavované len tak, aby umiestnením stavieb (rodinné domy, oplotenia...) bol umožnený prostredníctvom poľných ciest prístup k príľahlým pozemkom. V územiach evidovaných stabilizovaných zosuvov (lok. „Priedanky“, ul. Na skotni) je výstavba podmienená a regulovaná podmienkami vypracovaných geologických prieskumov. V odvodňovaných územiach je výstavba podmienená preukázaním zachovania funkčnosti odvodňovacieho systému. V územiach bezpečnostných pásiem plynovodov (lok. „Priedanky“) možno vykonávať činnosti len po predchádzajúcom súhlase prevádzkovateľa siete a za podmienok ním určených. V územných konaniach bude potrebné stanoviť technické podmienky pre umiestnenie stavby v bezpečnostnom a</i>

	<i>ochrannom pásme plynárenského zariadenia v zmysle TPP 90601.</i>
Preluky:	<i>vyššie uvedené zastavovacie podmienky platia primerane aj pre preluky, ktoré zostanú po realizovanej výstavbe. Uplatňuje sa rešpektovanie susediacej zástavby a rešpektovanie platnej stavebnej legislatívy.</i>
A1 – územia obytné s plochami rodinných domov pozdĺž východnej strany Kostolnej ulice	
Základná funkcia:	<i>obytná na pozemkoch izolovaných rodinných domov spĺňajúcich požiadavky zák. č. 50/76 Zb. v platnom znení, vyhlášky č. 532/2002 Z.z. a STN 73 4301 a v záhradách primknutých k pozemkom rodinných domov.</i>
Doplňková funkcia:	<i>rekreačná (malé penzióny v rozsahu objemu rodinného domu, rekreačné chalupy, ubytovanie v súkromí), malé športoviská, základná občianska vybavenosť, služby a drobná výroba (remeslá) bez škodlivých, rušivých vplyvov na obytné prostredie, verejné dopravné a technické vybavenie obytného územia.</i>
Typ stavebnej činnosti:	<i>novostavby, prístavby, nadstavby, stavebné úpravy, drobné stavby.</i>
Min. index ozelenenia:	<i>0,35</i>
Typ zástavby:	<i>samostatné – izolované jednotraktové rodinné domy archetypálnej architektúry predstavujúce kultúrne dedičstvo, obsahujúce max. 3 bytové jednotky, navrhované domy max. výška zástavby 0+1+1 resp. 1+1+1 podlažie, so sedlovými, valbovými, alebo polvalbovými strechami, alebo sedlovými strechami s podlomenicou, so sklonom strešných rovín v rozmedzí od 35° do 45°, sklon rovnaký na obe strany. Kultúrnym dedičstvom sú aj rodinné domy s tvarovanými fasádami prvkami. Tieto fasádne prvky musia zostať zachované.</i>
Nové stavebné pozemky:	<i>rešpektovanie pôvodnej parcelácie a zalomených miestnych ciest.</i>
Zastavanosť pozemkov:	<i>do 65%.</i>
Zastavovacie podmienky:	<i>stavby rodinných domov a hospodárskych stavieb môžu byť radené aditívne za podmienky dodržania zák. č. 50/76 Zb. v platnom znení, vyhlášky č. 532/2002 Z.z. a STN 73 4301, tvaroslovie, mierka stavieb, architektonické prvky, musia byť prispôsobené archetypu zástavby, okrajové časti obytných území nachádzajúce sa pri územiach voľnej krajiny zastavované len tak, aby umiestnením stavieb (rodinné domy, doplnkové stavby...) sa neprerušil prístup k príľahlým pozemkom prostredníctvom jestvujúcich poľných ciest. V odvodňovaných územiach je výstavba podmienená preukázaním zachovania funkčnosti odvodňovacieho systému.</i>
Preluky:	<i>vyššie uvedené zastavovacie podmienky platia primerane vzhľadom na rešpektovanie susediacej zástavby a rešpektovanie platnej stavebnej legislatívy.</i>

A2 – územia obytné s plochami rodinných domov z obdobia 1945 – 1990

Základná funkcia:	<i>obytná na pozemkoch izolovaných rodinných domov spĺňajúcich požiadavky zák. č. 50/76 Zb. v platnom znení, vyhlášky č. 532/2002 Z.z. a STN 73 4301 a v záhradách primknutých k pozemkom rodinných domov.</i>
Doplňková funkcia:	<i>rekreačná (malé penzióny v rozsahu objemu rodinného domu, rekreačné chalupy, ubytovanie v súkromí), malé športoviská, základná občianska vybavenosť, služby a drobná výroba (remeslá) bez škodlivých, rušivých vplyvov na obytné prostredie, verejné dopravné a technické vybavenie obytného územia.</i>
Typ stavebnej činnosti:	<i>novostavby, prístavby, nadstavby, stavebné úpravy, drobné stavby.</i>
Min. index ozelenenia:	<i>0,6</i>
Typ zástavby:	<i>samostatné – izolované dvojtraktové rodinné domy a rozptýlené jednotraktové murované aj zrubové rodinné domy archetypálnej architektúry a rodinné domy s tvarovanými fasádovými prvkami, ktoré sú považované za súčasť kultúrneho dedičstva obce a ktoré sa musia zachovať. Navrhované rodinné domy obsahujúce max. 3 bytové jednotky s max. výškou zástavby 0+1+1 resp. 1+1+1 podlažie, so sedlovými, valbovými, alebo polvalbovými strechami, alebo sedlovými strechami s podlomenicou, so sklonom strešných rovín v rozmedzí od 35° do 45°, sklon rovnaký na obe strany, štít, valba a polvalba resp. podlomenica musia byť orientované do uličného priestoru, hrebeň strechy musí byť v strede šírky domu.</i>
Nové stavebné pozemky:	<i>veľkosť 600 m² a viac, šírka min. 16 m.</i>
Zastavanosť pozemkov:	<i>do 40%.</i>
Zastavovacie podmienky:	<i>regulačná stavebná čiara je spojnica uličných priečelí väčšiny susedných stavieb určujúca odstup od obslužnej cesty, oplotenie min. 2,0 m od okraja cesty, šírka uličného priečelia max. 12 m (s garážou 15 m), šírka bočných priečelí max. 18 m, odstup stavby od hranice so susedom min. 2,0 m, podlaha prízemí max. 100 cm nad upraveným terénom v mieste stavby, výška odkvapu max. 500 cm nad úrovňou upraveného terénu, hrebeň strechy max. 900 cm od podlahy prízemí, tvaroslovie, mierka stavieb, architektonické prvky, musia byť prispôbivé vidieckemu prostrediu, okrajové časti obytných území nachádzajúce sa pri územiach voľnej krajiny zastavované len tak, aby umiestnením stavieb (rodinné domy, oplotenia...) bol zachovaný prístup k príľahlým pozemkom prostredníctvom jestvujúcich poľných ciest. V územiach evidovaných zosuvov je výstavba podmienená a regulovaná podmienkami vypracovaných geologických prieskumov. V odvodňovaných územiach je výstavba podmienená preukázaním zachovania funkčnosti odvodňovacieho systému.</i>
Preluky:	<i>vyššie uvedené zastavovacie podmienky platia primerane vzhľadom na rešpektovanie susediacej zástavby a rešpektovanie platnej stavebnej legislatívy.</i>

A3 – územia obytné s plochami rodinných domov z obdobia po roku 1990

Základná funkcia:	<i>obytná na pozemkoch izolovaných rodinných domov spĺňajúcich požiadavky zák. č. 50/76 Zb. v platnom znení, vyhlášky č. 532/2002 Z.z. a STN 73 4301 a v záhradách primknutých k pozemkom rodinných domov.</i>
Doplňková funkcia:	<i>rekreačná (malé penzióny v rozsahu objemu rodinného domu, rekreačné chalupy, ubytovanie v súkromí), malé športoviská, základná občianska vybavenosť, služby a drobná výroba (remeslá) bez škodlivých, rušivých vplyvov na obytné prostredie, verejné dopravné a technické vybavenie obytného územia.</i>
Typ stavebnej činnosti:	<i>novostavby, prístavby, nadstavby, stavebné úpravy, drobné stavby.</i>
Min. index ozelenenia:	<i>rodinné domy s veľkosťou pozemkov do 800 m² 0,6; rodinné domy s veľkosťou pozemkov 801 m²-1200m² 0,7; rodinné domy s veľkosťou pozemkov 1201 m²-1600m² 0,77; rodinné domy s veľkosťou pozemkov 1601m²-2000m² 0,85.</i>
Typ zástavby:	<i>samostatné – izolované dvojtraktové rodinné domy obsahujúce max. 3 bytové jednotky s max. výškou zástavby 0+1+1 (0+2), resp. 1+1+1 (1+2) podlažia, strecha sedlová, pultová, sklon 7° – 45°, plochá.</i>
Nové stavebné pozemky:	<i>veľkosť pozemkov 500 - 2000 m².</i>
Zastavanosť pozemkov:	<i>rodinné domy s veľkosťou pozemkov do 800 m² 40%; rodinné domy s veľkosťou pozemkov 801 m²-1200m² 30%; rodinné domy s veľkosťou pozemkov 1201 m²-1600m² 23%; rodinné domy s veľkosťou pozemkov 1601 m²-2000m² 15%.</i>
Zastavovacie podmienky:	<i>regulačná stavebná čiara 6 m od okraja cesty, odstup stavby od hranice so susedom min. 2,0 m, šírka bočných priečelí po prístavbe a v prelukách max. 18 m, tvaroslovie, mierka stavieb, architektonické prvky, musia byť prispôsobené vidieckemu prostrediu, okrajové časti obytných území nachádzajúce sa pri územiach voľnej krajiny zastavované len tak, aby umiestnením stavieb (rodinné domy, oplotenia...) bol umožnený prostredníctvom poľných ciest prístup k príľahlým pozemkom. V územiach evidovaných zosuvov je výstavba podmienená a regulovaná podmienkami vypracovaných geologických prieskumov. V odvodňovaných územiach je výstavba podmienená preukázaním zachovania funkčnosti odvodňovacieho systému.</i>
Preluky:	<i>vyššie uvedené zastavovacie podmienky platia primerane vzhľadom na rešpektovanie susediacej zástavby a rešpektovanie platnej stavebnej legislatívy.</i>

AB – zmiešané územia obytné a občianskej vybavenosti s prevažujúcim podielom občianskej vybavenosti

Základná funkcia:	<i>v ústrednom pešom priestore - námestí (okolí kostola) občianska vybavenosť – kostol a fara, v priestore býv. dvora JRD zariadenia typu Dom sociálnych služieb (hlavne pre seniorov), denný stacionár, priestory pre poskytovanie základnej zdravotnej starostlivosti, zariadenia stravovania (kaviareň, cukráreň), maloobchod, služby, jediný bytový dom max. s 9.b.j., využitie priestoru determinované výsledkami archeologického výskumu ako i podmienkami stanovenými v právoplatných rozhodnutiach o vyhlásení ochranných pásiem oboch kaštieľov</i>
-------------------	--

(na základe dokumentov prístupných na KPÚ Žilina sa odvodzujú vážne predpoklady, že v tomto území sú základy ďalšieho kaštieľa a hospodárskych budov) a rešpektovaním murovaných častí oplotenia bývalého dvora JRD a pálenice vrátane zvyškov obvodových múrov bývalých hospodárskych objektov v pôdorysnej stope oplotenia bývalého areálu; v ostatnej časti zmiešaného územia (mimo ústredného pešieho priestoru a priestoru býv. dvora JRD) zariadenia občianskej vybavenosti a služieb, administratívne zariadenia, pošta v polyfunkčnom objekte, domov sociálnych služieb, po rozvoji MŠ v zostávajúcich disponibilných priestoroch súčasného kultúrneho domu múzeum, klubové a administratívne priestory, existujúca hromadná bytová výstavba a bývanie v izolovaných rodinných domoch.

Doplňková funkcia:	priestor námestia parkové územia, zeleň, územia charakteru „oddychových zón“, s obsahom prvkov športu a prvkov pre rekreačné využívanie, verejná dopravná a technická vybavenosť, parkoviská, zastávka s prístreškom hromadnej dopravy.
Typ stavebnej činnosti:	novostavby, nadstavby, prístavby, stavebné úpravy, sedlová, alebo valbová strecha, so sklonom od 35° do 45°, realizácia peších plôch, trás a parkovísk, max. počet podlaží 1+2+1 (bytový dom), ostatné objekty 1+1+1; domov sociálnych služieb plochá strecha 0+3 podl., existujúce bytové domy bez možnosti nadstavby využiteľným priestorom; z hľadiska ochrany barokového kaštieľa je žiadúce, aby na v minulosti odčlenenej ploche pôvodného areálu (obecný úrad, MŠ, kultúrny dom) nedochádzalo k zahusťovaniu ďalšou výstavbou.
Typ zástavby:	izolované objekty občianskej vybavenosti a rodinných domov, existujúce objekty a jediná novostavba hromadného bývania; novostavby občianskej vybavenosti v mierke zodpovedajúcej súčasnej prevládajúcej zástavbe – objektom rodinných domov, objekty nevyhnutne objemovo väčšie pôdorysne a priestorovo členené a článkované do modulov, odpovedajúcich veľkosti priemerného rodinného domu, použitie typických architektonických prvkov v území; rodinné domy v najstaršej časti obce prístavby, modernizácie a obnovy pričom zvýšenie ich užívateľského štandardu podmieniť zachovaním ich koloritu, parcelácie a architektonickej úrovne, bez takých zásahov do ich vzhľadu, ktoré by zásadne zmenili pôvodný charakter architektúry.
Veľkosť pozemkov:	nevymedzená pre objekty pozemného staviteľstva.
Zastavovacie podmienky:	u existujúcich rodinných domov dané súčasným stavom, šírka bočných priečelí po prístavbe max. 18 m, neobostavovať cestu II/583.

B1 – územia národných kultúrnych pamiatok

Základná funkcia:	ochrana vyplývajúca z ustanovení pamiatkového zákona – č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.
Doplňková funkcia:	stavebné dominanty, občianska vybavenosť, hotel - ubytovacie služby, stravovacie služby, konferenčné priestory, wellness, fitness (2 sauny, bazén), bowling, tenisové kurty, požičiavanie bicyklov;

Typ stavebnej činnosti:	<i>klasicistický kaštieľ s príľahlým parkom, ako nová základňa rozvoja kultúrno-spoločenského života v obci; akceptovať areál klasicistického kaštieľa ako súčasť ťažiskového polyfunkčného komplexu - centra cestovného ruchu, turizmu, rekreácie, športu, kultúry, vo väzbe rozšírený futbalový štadión a školský areál.</i> <i>obnovy NKP (súbor špecializovaných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia a rekonštrukcia) s povinnosťou postupovať podľa § 32 ods. 2 – 4 pamiatkového zákona; v bezprostrednom okolí nehnuteľnej kultúrnej pamiatky nemožno vykonávať stavebnú činnosť, ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky; bezprostredné okolie nehnuteľnej kultúrnej pamiatky je priestor v okruhu desiatich metrov od hranice pozemku; z hľadiska ochrany oboch pamiatok je žiadúce, aby na v minulosti odčlenených plochách pôvodných areálov nedochádzalo k zahusťovaniu ďalšou výstavbou; zmena opлотenia klasicistického kaštieľa.</i>
Typ zástavby:	<i>podľa súčasného stavu.</i>
Veľkosť pozemku:	<i>súčasná veľkosť územia.</i>

B2 – územia základnej školy

Základná funkcia:	<i>občianska vybavenosť charakteru zabezpečovania výchovnovzdelávacieho procesu, učebňový pavilón ako jedna zo stavebných dominánt v obci.</i>
Doplňková funkcia:	<i>bývanie (služobné byty), šport, zeleň a technická infraštruktúra.</i>
Typ stavebnej činnosti:	<i>stavebné úpravy, úpravy exteriérov, dopravná a technická vybavenosť; v priestore odčleneného pôvodného areálu klasicistického kaštieľa bez ďalšej výstavby, rátať s reguláciou priestorového usporiadania a funkčného využívania územia na základe podmienok, stanovených v navrhovanom právoplatnom rozhodnutí o vyhlásení ochranného pásma národných kultúrnych pamiatok.</i>
Min. index ozelenenia:	<i>0,4</i>
Typ zástavby:	<i>samostatne stojace objekty s valbovou, alebo plochou strechou, výška 4 nadzemné podlažia učebňového pavilónu, ostatné objekty max. 1+3 (0+3) podlažia, nízky sklon strechy.</i>
Veľkosť pozemku:	<i>súčasná veľkosť územia.</i>

B3 - územia materskej školy

Základná funkcia:	<i>občianska vybavenosť charakteru zabezpečovania výchovnovzdelávacieho procesu detí v predškolskom veku.</i>
Doplňková funkcia:	<i>bývanie (služobný byt), šport, zeleň a technická infraštruktúra.</i>
Typ stavebnej činnosti:	<i>stavebné úpravy, úpravy exteriérov; priestor odčlenený od pôvodného areálu barokového kaštieľa bez ďalšej výstavby, rátať s reguláciou priestorového usporiadania a funkčného využívania územia na základe podmienok, stanovených v navrhovanom právoplatnom rozhodnutí o vyhlásení ochranného pásma národných kultúrnych pamiatok.</i>
Min. index ozelenenia:	<i>0,4</i>

- Typ zástavby: *objekt s valbovou strechou, výška 0+2+1 (1+2+1) podlažie, sklon strechy 35-40°.*
- Veľkosť pozemku: *súčasná veľkosť územia a územia kultúrneho domu.*

B4 – územia doškolovacieho strediska spoločnosti KIA Motors Slovakia

- Základná funkcia: *občianska vybavenosť charakteru zabezpečovania vzdelávacieho procesu spoločnosti KIA Motors Slovakia, zariadenia školstva, kultúry, cestovného ruchu, hoteliérstva, športu.*
- Doplnková funkcia: *bývanie (služobný byt), šport, zeleň, dopravná a technická infraštruktúra.*
- Typ stavebnej činnosti: *novostavby, nadstavby, prístavby, stavebné úpravy, úpravy exteriérov, realizácia obslužných peších ciest a parkovísk;*
- Min. index ozelenenia: *0,6*
- Typ zástavby: *existujúca stavba max. počet podlaží 0+2, plochá strecha; novostavby a prístavby max. počet podlaží 1+1+1 (0+1+1), strecha sedlová, alebo valbová so sklonom od 35° do 45°, nevyhnutne objemovo väčšie novostavby a prístavby musia byť pôdorysne a priestorovo členené a článkované ako zoskupenia objemov – modulov s veľkosťou priemerného rodinného domu;*
- Veľkosť pozemku: *súčasná veľkosť územia.*

BC– zmiešané územia občianskej vybavenosti, peších plôch, športu a zelene

- Základná funkcia: *pešie zhromažďovacie priestory, občianska vybavenosť, najmä klubové priestory, predajne potravín, bufety s očerstvením, športové plochy, najmä detské ihriská, drobné ihriská pre mládež a dospelých, územia verejnej zelene, najmä parkové úpravy,*
- Doplnková funkcia: *územia charakteru „oddychových zón“, s mobiliárom s obsahom prvkov rekreačného využívania, verejná dopravná a technická vybavenosť, parkoviská,*
- Typ stavebnej činnosti: *novostavby, nadstavby, prístavby, stavebné úpravy, sedlová, alebo valbová strecha, so sklonom od 35° do 45°, max. počet podlaží 0+1+1, realizácia peších plôch, trás a parkovísk,*
- Typ zástavby: *izolované objekty občianskej vybavenosti v mierke zodpovedajúcej prevládajúcej zástavbe v území rodinných domov, objekty nevyhnutne objemovo väčšie pôdorysne a priestorovo členené a článkované do modulov, odpovedajúcich veľkosti priemerného rodinného domu, použitie typických architektonických prvkov v území;*
- Veľkosť pozemkov: *nevymedzená pre objekty pozemného staviteľstva.*

C – územia športu

- Základná funkcia: *šport (futbalové ihrisko, prevádzková budova, nové tréningové ihrisko, celoročne využívané klzisko, detské ihrisko, hádzanárske, volejbalové, basketbalové ihriská, spoločenské priestory..., priestory pre súťaže hasičov, detské ihriská, detské dopravné ihrisko, tenisové kurty, wellness, atletický štadión...) rekreácia, oddychová zóna.*

Doplňková funkcia:	<i>trvalé bývanie (služobné byty), prechodné ubytovanie, občianska vybavenosť, stravovanie, zeleň dopravná (parkoviská aj pre autobusy) a technická infraštruktúra.</i>
Typ stavebnej činnosti:	<i>novostavby, nadstavby, prístavby, stavebné úpravy, úpravy exteriérov a prevádzkových objektov, rátať s reguláciou priestorového usporiadania a funkčného využívania územia na základe podmienok, stanovených v navrhovanom právoplatnom rozhodnutí o vyhlásení ochranného pásma národných kultúrnych pamiatok.</i>
Min. index ozelenenia:	<i>0,4</i>
Typ zástavby:	<i>podlažnosť (1+1+1), solitérne objekty, tribúny, obostavané rôznymi hracími plochami, areály musia obsahovať okrem šatní, hygienických priestorov aj všetky prevádzkové priestory k ich fungovaniu, po obvode areálu športu zo strany základnej školy a rodinných domov je nutná izolačná zeleň, parkoviská (vrátane parkoviska autobusov).</i>
Veľkosť pozemku:	<i>pre šport nestanovená.</i>

D – územia priemyselnej výroby

Základná funkcia:	<i>priemyselná výroba s vyššou pridanou hodnotou, s dôrazom na ochranu kvality vody vo vodnom zdroji Gbeľany a vodnom zdroji Teplica nad Váhom, bez ostatných nepriaznivých vplyvov na životné prostredie.</i>
Doplňková funkcia:	<i>výrobná administratíva, logistické centrum (vedecko – výskumnej nadstavby pre automobilový priemysel) obchodné centrum, občianska vybavenosť, stravovanie, zeleň, dopravná (parkoviská) a technická infraštruktúra.</i>
Typ stavebnej činnosti:	<i>novostavby, nadstavby, prístavby, stavebné úpravy, úpravy exteriérov, dopravná (v areáli býv. „Aquachémie“ sa rešpektuje aj zavlečkovanie) a technická vybavenosť.</i>
Min. index ozelenenia:	<i>0,3</i>
Typ zástavby:	<i>existujúce a rozostavané územia - jednopodlažné haly s plochou strechou, v navrhovaných územiach jednopodlažné stavby s nízkym sklonom strechy do 20°, zastavanosť pozemkov musí byť v rozmedzí 40 – 60%.</i>
Veľkosť pozemku:	<i>nestanovená.</i>

D1 – územia s prevahou poľnohospodárskej výroby

Základná funkcia:	<i>poľnohospodárska výroba - živočíšna výroba, agroturistika, jazdecký šport, zázemie hipoturistiky, sklady poľnohospodárskej rastlinnej výroby.</i>
Doplňková funkcia:	<i>sklady a výroba v sekundárnom sektore - výrobné i nevýrobné služby, sklady bez negatívnych dôsledkov na životné prostredie, výrobná administratíva, doplnková maloplošná základná občianska vybavenosť (bufety, jedáleň), rekreácia, ukážky remeselnej zručnosti.</i>
Typ stavebnej činnosti:	<i>novostavby, prístavby, nadstavby, stavebné úpravy, dopravná a technická vybavenosť.</i>
Min. index ozelenenia:	<i>0,3</i>
Typ zástavby:	<i>areál s izolovanými a pavilónovými objektami s kompletnou dopravnou a technickou infraštruktúrou a oplotením sprístupnený koridormi miestnych účelových ciest</i>

a inžinierskych sietí, s parkoviskami na vlastných pozemkoch, zastavanosť pozemkov musí byť v rozmedzí 40 – 60%, objekty s podlažnosťou 0+1+1 resp. 0+1, s maximálnou výškou v hrebeni sedlovej strechy 9 m nad upraveným terénom. stabilizovaná, existujúca.

Veľkosť pozemku:

E – územia železnice

Základná funkcia: *modernizovaná železničná trať č. 106 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h, koridorová sieť TEN– T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C– E 40.*

Doplňková funkcia: *infraštruktúra súvisiaca so železničnou traťou a zriaďovacím nádražím (stavba „ŽSR, Dostavba zr. st. Žilina – Teplica... a súvisiacej infraštruktúry“),*

Typ stavebnej činnosti: *novostavby, prístavby, stavebné úpravy, dopravná a technická vybavenosť.*

Typ zástavby: *izolované objekty s kompletnou dopravnou a technickou infraštruktúrou objekty s podlažnosťou 1+1 resp. 0+1, s nízkym sklonom strechy.*

Veľkosť pozemku: *nestanovená.*

F – územia cintorínov

Základná funkcia: *služby cintorína a Domu smútku, objekt mauzólea vlastníkov gbelianskeho panstva – rodiny grófov Nyary (historizujúca neogotická architektúra z 19. storočia v podobe pohrebnej kaplnky s kryptou), objekt je po obnove v roku 2 015 a je vytipovaný na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu, zeleň.*

Doplňková funkcia: *rekreácia (poznávací turizmus), dopravná a technická infraštruktúra, kultivované skládky cintorínskeho odpadu.*

Typ stavebnej činnosti: *údržba komplexov pietneho miesta, novostavby drobnej architektúry, parkoviská, inžinierske siete, pešie trasy, oplozenia, stavebné úpravy existujúceho Domu smútku; po zaradení mauzólea do NKP bude pri jeho obnove (súbor špecializovaných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia a rekonštrukcia) povinnosťou postupovať podľa § 32 ods. 2 – 4 pamiatkového zákona.*

Typ zástavby: *samostatné objekty Domu smútku a mauzólea vlastníkov gbelianskeho panstva.*

Veľkosť pozemku: *stabilizovaná, v zmysle pamiatkového zákona v bezprostrednom okolí nehnuteľnej kultúrnej pamiatky nemožno vykonávať stavebnú činnosť, ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky; bezprostredné okolie nehnuteľnej kultúrnej pamiatky je priestor v okruhu desiatich metrov od nehnuteľnej kultúrnej pamiatky.*

G – územia významnej zelene

Základná funkcia: *drevinová zeleň.*

Doplňková funkcia: *pešie a cyklistické chodníky.*

Typ stavebnej činnosti: *údržba zelene, novostavby drobnej architektúry, stavby a údržba peších a cyklistických chodníkov.*

Typ zástavby: *bez objektov pozemných stavieb.*
Veľkosť pozemku: *stabilizovaná.*

H – územia voľnej prevažne poľnohospodárskej krajiny

Základná funkcia: *poľnohospodárska (rastlinná výroba, ovocinárstvo, pastva hospodárskych zvierat) a ochrana prvkov kostry ÚSES (územia s vysokou biodiverzitou, biokoridory, ekologicky významné segmenty, interakčné prvky).*

Doplňková funkcia: *rekreačná a športová (hlavne pohybové aktivity po vyznačených trasách) a vedenie prvkov (koridory) nadradenej aj miestnej siete dopravnej a technickej infraštruktúry.*

Typ stavebnej činnosti: *novostavby dopravnej a technickej infraštruktúry, údržba existujúcej dopravnej a technickej infraštruktúry.*

Typ zástavby: *dopravné a inžinierske stavby.*
Veľkosť pozemkov: *nestanovená.*

I – územia lesnej krajiny

Základná funkcia: *lesohospodárska (Program starostlivosti o lesy), vodohospodárska, ekostabilizačná, ochrany prírody.*

Doplňková funkcia: *rekreačná, športová (pohybové aktivity po definovaných trasách), spásanie pasienkov v rozsahu ekologickej únosnosti (nesmie byť poškodený pôdny kryt).*

Typ stavebnej činnosti: *stavebné úpravy a údržba existujúcich rekreačných objektov, novostavby v miestach asanovaných rekreačných objektov, novostavby dopravnej a technickej infraštruktúry, údržba existujúcej dopravnej a technickej infraštruktúry a účelových lesohospodárskych stavieb.*

Typ zástavby: *objekty s podlažnosťou 1+1 so sedlovou strechou, dopravné a inžinierske stavby a účelové lesohospodárske stavby.*

II – územia lesnej krajiny v 2. stupni ochrany prírody

Základná funkcia: *ochrana prírody a krajiny, ekostabilizačná (RÚSES), v zmysle platnej legislatívy.*

Doplňková funkcia: *lesohospodárska v zmysle PSL (ochranná aj hospodárska), rekreačná (hlavne pohybové aktivity v súlade s Návštevným poriadkom...).*

Typ stavebnej činnosti: *stavebné úpravy a údržba existujúcich rekreačných objektov, novostavby v miestach asanovaných rekreačných objektov, novostavby dopravnej a technickej infraštruktúry, údržba existujúcej dopravnej a technickej infraštruktúry a účelových lesohospodárskych stavieb.*

Typ zástavby: *objekty s podlažnosťou 1+1 so sedlovou strechou, dopravné a inžinierske stavby a účelové lesohospodárske stavby.*

J – územia vodných tokov a biokoridorov

Základná funkcia: *ekostabilizačná, zeleň, vodný tok.*

Doplňková funkcia: *pešie trasy, sporadicky prechod inžinierskych sietí, protipovodňové úpravy, lávky, mosty, malé ihriská, náučné chodníky.*

Typ stavebnej činnosti: *údržba vegetácie, novostavby a stavebné úpravy protipovodňových opatrení začlenených do systému ÚSES, lávok, mostov, peších a náučných chodníkov, ihrísk.*

Typ zástavby:	<i>bez zástavby objektmi pozemného staviteľstva, lávky, mosty, chodníky, inžinierske siete, úpravy brehov odsúhlasené orgánmi ochrany prírody; na dosiaľ nezregulovaných úsekoch tokov nedovoliť regulácie toku (vrátane Gbelianskeho potoka), meniť charakter koryta, udržať prúdový charakter toku so striedaním kludných zátočinových lokalít.</i>
Veľkosť pozemkov:	<i>nestanovená.</i>
Zastavovacie podmienky:	<i>návrh protipovodňových opatrení technického charakteru, inžinierskych a dopravných stavieb odsúhlasený dotknutým orgánom ochrany prírody,</i>

K – územia technickej vybavenosti

Základná funkcia:	<i>pozemky PHO I° vodného zdroja a vodojemu s prísnyim dodržiavaním opatrení, ktoré sú súčasťou dokumentov o ochrane zariadení; v priestore severne od cintorína malé kompostovisko do 100 m³ na drevný odpad a lístie.</i>
Doplňková funkcia:	<i>stavby a objekty súvisiace z prevádzkou vodného zdroja, vodojemu a kompostoviska.</i>
Typ stavebnej činnosti:	<i>stavebné úpravy a údržba pozemných objektov, údržba dopravnej, technickej infraštruktúry, zelene.</i>

2.18.2 PRÍPUSTNÉ, OBMEDZUJÚCE, VYLUČUJÚCE PODMIENKY NA VYUŽITIE JEDNOTLIVÝCH PLÔCH, NA INTENZITU ICH VYUŽITIA, REGULÁCIA VYUŽITIA PLÔCH

A – územia obytné navrhované s plochami rodinných domov

A1 – územia obytné s plochami rodinných domov pozdĺž východnej strany Kostolnej ulice

A2 – územia obytné s plochami rodinných domov z obdobia 1945 – 1990

A3 – územia obytné s plochami rodinných domov z obdobia po roku 1990

Prípustné využitie území

V obytných územiach je možné zriaďovať funkcie, ktoré nepotláčajú obytnú funkciu. Medzi takéto prevádzky a služby patria všetky maloobchodné predajne potravinárskeho charakteru, drobné výrobné a remeselné prevádzky – obuvnícke, stolárske, krajčírské, aranžérske, kožiarske a iné dielne, poradenské a projektové kancelárie, malé administratívne priestory, prvky základnej technickej vybavenosti (trafostanice, dotlačacie stanice...), individuálne garáže, izolačná zeleň, zeleň prídomevých záhrad, detské ihriská, zberné miesta komunálneho odpadu, parkoviská v rozsahu potrieb počtu bytov a základnej občianskej vybavenosti. Prípustný je aj drobnochov v rozsahu osobných potrieb obyvateľov rodinných domov na pozemkoch, ktoré nemajú spoločnú hranicu s objektmi občianskej vybavenosti.

V územiach A – územia obytné navrhované s plochami rodinných domov (v severnej časti ul. Na skotni a lok, Friedanky) dodržať ochranné pásmo lesa definované v § 10 zákona o lesoch č. 326/2005 Z.z. v zn. neskorších predpisov tak, aby minimálna odstupová vzdialenosť navrhovaných rodinných domov bola od hranice lesných pozemkov min. 25 m.

V lok. „Duhé“ musí projektová dokumentácia ktorá je v tesnej blízkosti priemyselnej výroby obsahovať hodnotu útlmu hluku navrhovaného zeleného valu, ktorý má zabezpečiť ochranu obytného územia pred hlukom; v prípade, že navrhované protihlukové opatrenia nezabezpečia limity platnej legislatívy bude potrebné vypracovať ďalší variant

protihlukových opatrení resp. ďalšie účinné protihlukové opatrenia, ktoré zabezpečia dodržanie platnej legislatívy.

Neprípustné využitie území

Vo všetkých uvedených funkčných územiach nie je dovolené zriaďovať predajne streliva, výbušnín, toxických látok, plynových fliaš, rádioaktívnych a chemických látok, biologicky nebezpečných materiálov a preparátov, skládky odpadov, prevádzky, kde dochádza k zvýšenej prašnosti a hlučnosti – píla, opravy motorových píl, sklady sypkých materiálov bez obalov – piesok, štrk a prevádzky so zdrojmi zápachu z veľkochovu hospodárskych zvierat a pod. Neprípustná je výsadba vyššej (stromovej) zelene mimo pôvodnú (autochtónnu) druhovú skladbu.

Okrem toho v tejto funkčnopriestorovej jednotke je neprípustné povoliť výstavbu bytového domu, je neprípustné povoliť výstavbu rodinného domu podľa vzorov z iného kultúrneho prostredia bez úpravy projektovej dokumentácie, zohľadňujúcej charakter miestnej zástavby, je neprípustné povoliť výstavbu nového rodinného domu s manzardovou, strechou a s výnimkou území obytných s plochami rodinných domov z obdobia po roku 1990 (A3) aj s pultovou a plochou strechou, alebo použiť takúto strechu pri prestavbe, alebo nadstavbe existujúceho domu.

AB – zmiešané územia obytné a občianskej vybavenosti s prevažujúcim podielom občianskej vybavenosti

Prípustné využitie území

V zmiešaných územiach obytných a občianskej vybavenosti je možné zriaďovať funkcie, ktoré nepotláčajú funkciu občianskej vybavenosti a obytnú funkciu. Medzi takéto prevádzky a služby patria prvky základnej technickej vybavenosti (trafostanice, dotlačacie stanice...), izolačná a iná zeleň, detské ihriská, zberné miesta komunálneho odpadu, parkoviská v rozsahu potrieb počtu bytov a základnej občianskej vybavenosti.

Neprípustné využitie území

Vo všetkých uvedených funkčných územiach nie je dovolené zriaďovať predajne streliva, výbušnín, toxických látok, plynových fliaš, rádioaktívnych a chemických látok, biologicky nebezpečných materiálov a preparátov, skládky odpadov, prevádzky, kde dochádza k zvýšenej prašnosti a hlučnosti – píla, opravy motorových píl, sklady sypkých materiálov bez obalov – piesok, štrk a prevádzky so zdrojmi zápachu z veľkochovu hospodárskych zvierat a pod. Neprípustná je výsadba vyššej (stromovej) zelene mimo pôvodnú druhovú skladbu. V tejto funkčnopriestorovej jednotke je neprípustné povoliť iné stavby a zariadenia ako sú uvedené v základnej a doplnkovej funkcii a iné ako sú uvedené v prípustnom využití predmetného územia, povoliť výstavbu rekreačných chat, záhradkárske chaty, penziónov a stavieb primárneho a sekundárneho sektora, povoliť výstavbu viac ako jedinej bytového domu, povoliť výstavbu bytového domu podľa vzorov z iného kultúrneho prostredia bez úpravy projektovej dokumentácie zohľadňujúcej charakter miestnej zástavby, povoliť drobnochov.

B1 – územia národných kultúrnych pamiatok

Prípustné využitie území

V územiach národných kultúrnych pamiatok je prípustné zriaďovať plochy a priestory aj takých funkčných zložiek, ktoré nepotláčajú prípadne nevylučujú uplatnenie kaštieľov a ich areálov ako NKP a ich funkcie zariadení občianskej vybavenosti. Pripúšťajú sa predovšetkým funkcie služobných bytov, rekreačnošportové, rekreačné funkcie, technické vybavenie, zeleň a detské ihriská. Športové funkcie sa však môžu uplatniť len tak, aby mali zaručené všetky základné podmienky svojho fungovania t.j. tiché priestory, oslnenie, presvetlenie, zachovanie súkromia, požiaru a civilnú ochranu.

Neprípustné využitie území

V územiach národných kultúrnych pamiatok nie je prípustné povoliť výstavbu bytového domu, rodinného domu, zariadenia výroby, zriaďovať prevádzky, ktoré potláčajú resp. znemožňujú uplatnenie stavby ako NKP, alebo prevádzkovanie zariadení občianskej vybavenosti resp. umiestňovať také funkcie, ktorých fungovaním vznikajú konflikty v území. Predovšetkým nie je dovolené zriaďovať: hlučné, prašné prevádzky sekundárneho sektora, predajne streliva, výbušnín, toxických látok, rádioaktívnych a chemických látok, biologicky nebezpečných materiálov a preparátov, skládky odpadov, prevádzky, kde dochádza k zvýšenej prašnosti a hlučnosti, sklady sypkých materiálov bez krytov a prevádzky primárneho sektora. Drobnochov je vylúčený.

B2 - územia základnej školy**B3 - územia materskej školy**Prípustné využitie území

V území (v areáli) základnej školy a materskej školy je prípustné uplatnenie len takých prvkov iného funkčného využívania, ktoré negatívne neovplyvňujú, nerušia výchovnovzdelávací proces, ako hlavnú funkciu príp. doplnkovú funkciu. Medzi takéto prvky patria v ZŠ ihriská, v MŠ detské ihriská, nehlučné – nerušivé prvky technickej vybavenosti.

Neprípustné využitie území

V území základnej školy a materskej školy je neprípustné zriaďovať stavby na bývanie (s výnimkou služobných bytov), na rekreáciu (chaty, chalupy, penzióny), iné objekty a prevádzky občianskej vybavenosti, výroby, služieb, (najmä sklady, predajne streliva, výbušnín, toxických látok, plynových fliaš, rádioaktívnych a chemických látok, biologicky nebezpečných materiálov a preparátov), skládky odpadov, sypkých materiálov bez obalov, prevádzok s výskytom prašnosti a hlučnosti a prevádzok so zdrojmi zápachu z veľkochovu aj drobnochovu zvierat.

B4 – územia doškolovacieho strediska spoločnosti KIA Motors SlovakiaPrípustné využitie území

V území vzdelávacieho strediska je prípustné uplatnenie len takých prvkov iného funkčného využívania, ktoré negatívne neovplyvňujú, nerušia vzdelávací proces.

Neprípustné využitie území

V území vzdelávacieho strediska je neprípustné zriaďovať stavby na bývanie (s výnimkou služobného bytu), na rekreáciu (chaty, chalupy, penzióny), objekty výroby, (najmä sklady, predajne streliva, výbušnín, toxických látok, plynových fliaš, rádioaktívnych a chemických látok, biologicky nebezpečných materiálov a preparátov), skládky odpadov, sypkých materiálov bez obalov prevádzok s výskytom prašnosti a hlučnosti a prevádzok so zdrojmi zápachu z veľkochovu aj drobnochovu zvierat.

BC – zmiešané územia občianskej vybavenosti, peších plôch, športu a zelenePrípustné využitie území

V zmiešaných územiach občianskej vybavenosti, peších plôch a zelene je možné zriaďovať funkcie, ktoré nepotláčajú tieto základné funkcie. Medzi takéto prevádzky a služby patria prvky základnej technickej vybavenosti (trafostanice, dotlačáacie stanice...), izolačná zeleň, zberné miesta komunálneho odpadu.

Neprípustné využitie území

V uvedených funkčných územiach nie je dovolené zriaďovať predajne streliva, výbušnín, toxických látok, plynových fliaš, rádioaktívnych a chemických látok, biologicky nebezpečných materiálov a preparátov, skládky odpadov, prevádzky, kde dochádza k zvýšenej prašnosti a hlučnosti – píla, opravy motorových píl, sklady sypkých materiálov bez obalov – piesok, štrk a prevádzky so zdrojmi zápachu z veľkochovu hospodárskych zvierat a pod. Neprípustná je výsadba vyššej (stromovej) zelene mimo

pôvodnú (autochtónnu) druhovú skladbu. Je tu nepripustné povoliť iné stavby a zariadenia ako sú uvedené v základnej a doplnkovej funkcii a iné ako sú uvedené v prípustnom využití predmetného územia, povoliť výstavbu rodinného domu, bytového domu, rekreačných chát, záhradkárskych chát penziónov a stavieb primárneho a sekundárneho sektora, povoliť drobnochov.

C – územia športu

Prípustné využitie území

V tomto území je možné zriaďovať funkcie, ktoré dopĺňajú šport. Medzi takéto funkcie patria odpočinkové plochy, zeleň, rôzne dráhy (napr. bežecké, cyklotriálové), altánky, vodné plochy, pieskoviská, detské ihriská, hygienické zariadenia a pod. Súčasne za vhodných podmienok tu obstoja napríklad služobné byty.

Nepripustné využitie území

V územiach športu je nepripustné povoliť výstavbu rodinných domov, bytových domov (s výnimkou služobných bytov), penziónov, rekreačných chalúp, rekreačných chát, záhradkárskych chát, nie je dovolené zriaďovať zariadenia výroby, chovu dobytka a drobnochovu, kotolne na tuhé palivo, sklady uhlia, dreva, sklady a predajne streliva, výbušnín, toxických látok, plynových fliaš, rádioaktívnych a chemických látok, biologicky nebezpečných materiálov a preparátov, skládok odpadov, sypkých materiálov bez obalov, pohonných hmôt (benzín, nafta, petrolej a iné) a látok, ktoré môžu poškodzovať životné prostredie, prevádzok s výskytom prašnosti a hlučnosti.

D – územia priemyselnej výroby

Prípustné využitie území

Je tu možné využitie súvisiace s priemyselnou výrobou hygienické priestory, nekomerčná vybavenosť (napríklad lekár), služobné byty, sklady. Projektová dokumentácia v lok. „Duhé“, ktorá je v tesnej blízkosti navrhovaného územia rodinných domov musí obsahovať hodnotu útlmu hluku navrhovaného zeleného valu, ktorý má zabezpečiť ochranu obytného územia pred hlukom; v prípade, že navrhované protihlukové opatrenia nezabezpečia limity platnej legislatívy bude potrebné vypracovať ďalší variant protihlukových opatrení resp. ďalšie účinné protihlukové opatrenia, ktoré zabezpečia dodržanie platnej legislatívy.

Nepripustné využitie území

V tomto území sa nepripúšťa rozvoj obytnej a rekreačnej funkcie, ostatnej ako doplnkovej a prípustnej občianskej vybavenosti, funkcia predajne a skladov streliva, výbušnín, rádioaktívnych a nebezpečných chemických látok, biologicky nebezpečných materiálov, preparátov, skládok odpadov sypkých materiálov, kafilérie, spaľovne. Nie je tu možné zriaďovať prevádzky s nadmernými nárokmi na ochranné pásma vyjadrujúcimi negatívny vplyv na životné prostredie, prevádzky zaťažujúce okolie exhalátmi, hlukom, zápachom, nárokmi na technologickú vodu.

D1 – územia s prevahou poľnohospodárskej výroby

Prípustné využitie území

Je tu možné využitie súvisiace s poľnohospodárskou výrobou - hygienické priestory, základňa hipoturistiky (ustajnenie, servis), agroturistická vzorku chovu hospodárskych zvierat, nekomerčná vybavenosť (napríklad lekár), dopravné stavby a zariadenia, služobný byt, zeleň, technická infraštruktúra, malé neškodlivé výrobné prevádzky sekundárneho sektora.

Nepripustné využitie území

V tomto území sa nepripúšťa obytné (s výnimkou služobného bytu) využitie, ostatná ako doplnková a prípustná občianska vybavenosť, využitie na predaj a skladovanie streliva, výbušnín, rádioaktívnych a nebezpečných chemických látok, biologicky

nebezpečných materiálov a preparátov, skládky odpadov sypkých materiálov, kafiléria, spaľovňa. Nie je tu možné zriaďovať prevádzky s nadmernými nárokmi na ochranné pásma vyjadrujúcimi negatívny vplyv na životné prostredie, prevádzky zaťažujúce okolie exhalátmi, hlukom, zápachom, nárokmi na technologickú vodu.

E – územia železnice

Prípustné využitie území

Je tu možné stanoviť využitie súvisiace so základnou a doplnkovou funkciou územia.

Nepripustné využitie území

V tomto území sa nepripúšťa využitie, ktoré nesúvisí so základnou a doplnkovou funkciou územia.

F – územia cintorínov

Prípustné využitie území

Je tu možné zriaďovať kaplnky, urnové steny, kolumbária. Keďže ide o výrazné pietne územia, ktoré sú často zdrojom poznávania, prípustnou funkciou je tu rekreácia vo forme poznávacieho turizmu, zeleň.

Nepripustné využitie území

Nepripustné sú všetky ostatné využitia území.

G – územia významnej zelene

Prípustné využitie území

Je tu prípustné využitie v zmysle základnej a doplnkovej funkcie – drobná architektúra, za podmienky plného rešpektovania existujúcich drevín.

Nepripustné využitie území

Nepripustné sú všetky ostatné využitia území.

H – územia voľnej prevažne poľnohospodárskej krajiny

Prípustné využitie území

Prípustné je tu využitie vo forme pohybových aktivít, viazané na cesty rôzneho druhu, vyznačené trasy a miesta resp. koridory pre vedenie dopravnej a technickej infraštruktúry, údržba existujúcich rekreačných chát.

Nepripustné využitie území

Nepripúšťajú sa tu - individuálne a hromadné bývanie, nové objekty stacionárnej formy rekreácie, športoviská, zariadenia sekundárneho sektora (výroby a sklady), občianskej vybavenosti, skládky odpadov, ťažobná činnosť, skládky rádioaktívnych a chemických odpadov, farmy živočíšnej výroby, drobnochov, činnosti potláčajúce účinnosť prvkov kostry ekologickej stability krajiny, činnosti negatívne ovplyvňujúce zložky životného prostredia v zmysle platnej legislatívy.

I – územia lesnej krajiny

Prípustné využitie území

Obmedzené poľnohospodárske využitie častí krajiny formou pasenia hospodárskych zvierat, ochranné činnosti proti škodcom, zariadenia na ochranu hospodárskych zvierat, rekreácia len po vymedzených trasách, na odpočívadlách.

Nepripustné využitie území

Je tu nepripustný rozvoj funkcie bývania, výroby (okrem lesného hospodárstva), živočíšnej veľkovýroby, občianskej vybavenosti, nových zariadení pobytovej rekreácie, hromadných športovísk, ťažby surovín. Bez súhlasu orgánov ochrany prírody je nemožné rozorávanie a premiestňovanie pôdy a hĺn, úprava pasienkov. Nepripustné sú zmeny prirodzených trás vodných tokov, zásahy do prameňov, vodných plôch, močiarov,

mokradí. Nepripustné sú aj: pestovanie cudzokrajných druhov rastlín, živočíchov, používanie chemických látok, skladovanie agrochemikálií, drobných zvierat.

V území lesnej krajiny je zakázaný vjazd a státie motorových vozidiel mimo plôch na to určených, táborenie, stanovanie a zakladanie ohňa mimo miest na to určených. Ostatné zákazy v zmysle zák.č.543/2002 Z.z. v platnom znení.

II – územia lesnej krajiny v 2. stupni ochrany prírody

Prípustné využitie území

Prípustná je tu lesoochranárska činnosť podľa PSL, rekreačná funkcia viazaná na jestvujúce rozptýlené rekreačné objekty. Poľnohospodárska výroba môže byť zastúpená len pasením oviec a čiastočne hovädzieho dobytku, pri rešpektovaní požiadaviek ochrany prírody, v zmysle zák.č.543/2002 Z.z. v platnom znení.

Nepripustné využitie území

Okrem nepripustného využitia území pre obytné, výrobné (vrátane drobného zvierat) funkcie a občiansku vybavenosť (s výnimkou stavby na sledovanie stavu životného prostredia) sa tu nepripúšťa:

- rozorávanie a premiestňovanie pôdy a hlíny a úprava pasienkov,
- spôsob pasenia a preháňania stád, pri ktorom by dochádzalo k poškodzovaniu pôdneho krytu,
- budovanie nových zariadení na ochranu hospodárskych zvierat (prístrešky, ohrady a pod.),
- činnosť meniaci prirodzený stav vodných tokov, vodných plôch, močiarov, mokradí, prameňov a ponorov,
- pestovanie cudzokrajných druhov rastlín, chov cudzokrajných druhov živočíchov,
- používanie chemických látok a skladovanie agrochemikálií,
- vjazd a státie motorových vozidiel, okrem prípadov špecifikovaných príslušnou legislatívou,
- neobmedzené táborenie, stanovanie a zakladanie ohňa mimo trás a miest vyhradených orgánom ochrany prírody.

Pre iné činnosti platí zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v platnom znení.

J – územia vodných tokov a biokoridorov

Prípustné využitie území

Sú tu prípustné zariadenia nenáročného charakteru v zmysle doplnkovej funkcie územia, cyklistické chodníky, trasy a zariadenia základnej dopravnej a technickej infraštruktúry. Aktivity sú prípustné v prípade, že pri ich realizácii nedôjde k výrubom drevín a v prípade biokoridorov viazaných na vodné toky nedôjde k priamemu zásahu do vodného režimu, do brehov ani do samotného koryta toku.

Nepripustné využitie území

Nepripustné je tu umiestňovanie funkčných plôch bývania, občianskej vybavenosti, výroby, skladov, rekreácie, pestovanie nepôvodných druhov rastlín, chov nepôvodných druhov živočíchov, výruby drevín, veľkochov aj drobných zvierat.

K – územia technickej vybavenosti

Prípustné využitie území

Akákolvek stavebná činnosť v pásme hygienickej ochrany vodného zdroja 1 stupňa je možná len so súhlasom príslušného vodohospodárskeho orgánu, orgánov hygienickej služby a správcu vodného zdroja. V území kompostoviska je prípustné využitie len v zmysle základnej a doplnkovej funkcie.

Nepripustné využitie území

Nepripustné je také využitie území, ktoré nie je uvedené vo funkciách základných a doplnkových a nespĺňa podmienky prípustného využitia území.

2.18.3 ZÁSADY A REGULATÍVY UMIESTNENIA OBČIANSKEHO VYBAVENIA ÚZEMIA

2.18.3.1 Zásady

- občianske vybavenie územia sa môže umiestňovať len v rámci vymedzených zastavaných území obce,
- prvky občianskeho vybavenia sa primárne umiestňujú a rozvíjajú v zmiešaných územiach občianskej vybavenosti a rodinných domov (AB), v územiach národných kultúrnych pamiatok (B1), zmiešaných územiach občianskej vybavenosti, peších plôch, športu a zelene (BC) a sekundárne aj na hlavných a vedľajších kompozičných osiach obce, ako súčasť ostatných častí obytných území. Prípustné je ich umiestňovanie v iných funkčných územiach, v zastavaných územiach vymedzených týmto územným plánom za predpokladu, že svojím plošným rozsahom nebudú v príslušnej funkčnopriestorovej jednotke prevládať a svojím charakterom nenaplnia podstatu neprípustného funkčného využívania podľa bodu 2.18.2.; prvkom občianskeho vybavenia sú aj územia základnej školy s výhradným umiestnením v územiach základnej školy (B2), územia materskej školy s výhradným umiestnením v územiach materskej školy (B3),
- za územia s významom území občianskej vybavenosti sa považuje:
 - územie funkčnopriestorovej jednotky (B1) formovanej ako územie národných kultúrnych pamiatok,
 - územie funkčnopriestorovej jednotky (B2) formovanej ako územie základnej školy,
 - územie funkčnopriestorovej jednotky (B1) formovanej ako územie materskej školy,
- za zmiešané územie s podielom občianskej vybavenosti sa považuje:
 - územie funkčnopriestorovej jednotky (AB) formované ako centrálné ťažiskové územie obce s prevahou objektov občianskej vybavenosti,
 - územie funkčnopriestorovej jednotky (BC) formované ako subcentrum obce s významným podielom objektov občianskej vybavenosti.

2.18.3.2 Regulatívy

Jednotlivé druhy občianskej vybavenosti sa budú rozvíjať podľa nasledovných regulatívov:

ŠKOLSTVO

Základná škola je kapacitne postačujúca pre celý školský obvod, navrhuje sa doplnenie jej športovísk.

Materská škola je kapacitne vyčerpaná, navrhuje sa jej navýšenie na úkor priestorov súčasného kultúrneho domu. Ďalšie prístavby a navyšovanie zastavania pozemku sa nenavrhuje, bolo by v rozpore s podmienkami ochrany pamiatok.

Pre školskú a predškolskú výchovu nie je nutné hľadať iné lokality.

Vyššiu občiansku vybavenosť predstavuje areál doškolovacieho strediska KIA Motors Slovakia, kde sa navrhuje možná participácia obce na jeho využívaní pri rešpektovaní záujmov vzájomnej výhodnosti dotknutých strán (možnosti v oblasti školstva, kultúry, cestovného ruchu, hotelierstva, športu...).

ZDRAVOTNÍCTVO

Zdravotnícke zariadenia nie sú v obci zriadené. Navrhuje sa vytvorenie priestorov pre poskytovanie základnej zdravotnej starostlivosti v rámci riešenia centra – námestia, objekt sa navrhuje s max. počtom podlaží 1+1+1, strecha sedlová, alebo valbová so sklonom od 35° do 45°.

SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ (SOCIÁLNE SLUŽBY)

K sociálnej starostlivosti treba zaradiť existujúcu prípravu obedov v jedálni ZŠ, Dom sociálnych služieb, denný stacionár a sociálne (nájomné) byty v rámci polyfunkčného objektu s poštou. V ústrednom pešom priestore - námestí sú navrhované zariadenia typu sociálnych služieb. Objekty sa navrhujú ako jednopodlažné s využívaným podkrovím v sedlovej streche s podlažnosťou (0+1+1 resp. 1+1+1).

KULTÚRA A OSVETA

V širšom ponímaní kultúry a osvetu sú ich významnými prvkami národné kultúrne pamiatky barokový prírodne - krajinársky kaštieľ s areálom a klasicistický prírodne – krajinársky kaštieľ a park, ako aj kostol, historické kamenno-sochárske dielo – Socha sv. Jána Nepomuckého, mauzóleum vlastníkov gbelianskeho panstva – rodiny grófov Nyary, rozptýlené jednotraktové murované aj zrubové rodinné domy archetypálnej architektúry a rodinné domy s tvarovanými fasádovými prvkami.

Klasicistický kaštieľ s parkom sa navrhuje ako areál novej základne rozvoja kultúrno-spoločenského života v obci.

Návrh ÚPN – O vníma územie areálu kaštieľa – kultúrneho domu s parkom, územie športu a areál ZŠ ako komplex prepojených urbanistických funkcií, ktorý má mimoriadny, mnohostranný potenciál využívania prekračujúci rámec významu obce.

Po rozvoji MŠ sú v zostávajúcich disponibilných priestoroch súčasného kultúrneho domu navrhované klubové, administratívne priestory a múzeum.

Klubové priestory sú navrhované aj v ťažiskových priestoroch obytných území „Duhé“, „Priedanky“ a „Záhady“.

V územiach doškolovacieho strediska spoločnosti KIA Motors Slovakia návrh ÚPN – O Gbeľany nevyklučuje možnosť participácie obce na jeho využívaní pri rešpektovaní záujmov vzájomnej výhodnosti dotknutých strán aj v oblasti kultúry.

TELOVÝCHOVA A ŠPORT

Existujúci areál ŠK Gbeľany, ktorého základom je futbalové ihrisko je navrhnutý na podstatné rozšírenie smerom južným a východným. Na rozšírenej ploche sa navrhuje jeho doplnenie o novú prevádzkovou budovou a stavby ďalšieho zázemia - nové tréningové ihrisko, celoročne využívané klzisko, detské ihrisko, spoločenské priestory... Pri ihrisku sa pre školský a športovo – rekreačný areál navrhujú aj plochy pre odstavenie (parkovanie) vozidiel, vrátane autobusov. Smerom južným od týchto území sa navrhuje rozšírenie športového areálu o ďalšie plochy športovej a športovorekreačnej vybavenosti s priestormi pre organizovanie spoločenských a kultúrnych podujatí, pre súťaže hasičov, pre detské ihriská, detské dopravné ihrisko, oddychovú zónu, tenisové kurty, wellness, atletický štadión... Navrhuje sa na okraji vymedzeného územia zo strany základnej školy a území IBV lemovanie areálu izolačnou zeleňou.

Uvedené územia sa koncipujú ako súčasť komplexu prepojených urbanistických funkcií s areálom kaštieľa – kultúrneho domu s parkom a areálom ZŠ s mimoriadnym, mnohostranným potenciálom využívania.

Navrhuje sa rozšírenie športovísk základnej školy a materskej školy.

Navrhovanými územiami športu sú aj dopravné neprístupné plochy v k.ú. Gbeľany v blízkosti športového areálu obce Nededza s návrhom drobných ihrísk.

V Gbeľanoch sa navrhuje aj umiestnenie lokálnych športovísk spojených s detskými ihriskami v subcentrách obce v navrhovaných územiach rodinných domov a v zmiešanom území obytnom a občianskej vybavenosti. Lokálne športoviská s detskými ihriskami musia byť oplotené a musia mať aj časť plochy zatrávnenú. V území s prevahou poľnohospodárskej výroby sa navrhujú aktivity z oblasti jazdeckého športu, hypoterapie. Rešpektujú sa športoviská v areáloch národných kultúrnych pamiatok a prípadné aktivity umožňujúce zariadenia športu v území doškolovacieho (vzdelávacieho) strediska KIA Motors Slovakia.

V rámci návrhu zariadení športu sa považuje za významný návrh miestnych cyklotrás, nadväzujúcich na regionálne cyklotrasy, využiteľných aj pre pešie a turistické trasy, bežecké lyžiarske trasy, smerujúce aj k Váhu (VD Žilina), s cyklistickými väzbami na športový areál obce. V návrhu ÚPN – O Gbeľany cyklotrasa smerujúca k VD Žilina mimoúrovňovo prekonáva železničnú trať a zároveň sprístupňuje existujúce a výhľadové južné výrobné územia.

Športové (hlavne pohybové aktivity po vyznačených trasách) sa navrhujú aj v územiach voľnej prevažne poľnohospodárskej krajiny a územiach lesnej krajiny.

MALOOBCHOD

Maloobchodné zariadenia sa navrhuje v princípe prioritne umiestňovať v ťažiskových polohách obce, v zmiešaných územiach obytných a občianskej vybavenosti prednostne na križovaní hlavných kompozičných osí obce. Tiež sa navrhujú v mieste ich kríženia s vedľajšími kompozičnými osami a v miestach kríženia vedľajších kompozičných osí, všeobecne v územiach IBV, najmä však vo vyznačených priestoroch zmiešaných území v lok. „Priedanky“, „Duhé“ a „Záhrady“. Prípustné sú však aj v inak funkčne zameraných územiach za predpokladu nerozporovania ich hlavných poslání.

Konkrétny výber a lokalizácia maloobchodných prevádzok by boli kontraproduktívne, preto sa nepredpisujú. Regulatívom je fungovanie trhového mechanizmu ovplyvňovaného vytváraním územnoplánovacích predpokladov pre rozvoj tohto druhu občianskej vybavenosti. Predajne treba riešiť prednostne formou samoobslužného predaja, so zabezpečením dopravnej obsluhy vrátane parkovania a odstavovania vozidiel na vlastnom pozemku.

VEĽKOOBCHOD

Aktivity tohto druhu musia byť umiestňované do priestoru zastavaného územia v rámci území výroby.

UBYTOVANIE A VEREJNÉ STRAVOVANIE

Všetky súčasné lôžkové kapacity voľného i viazaného cestovného ruchu treba v území zachovať, resp. vytvárať podmienky pre ich zachovanie, (napr. hotel Château, penzión Bukovina), ale aj jestvujúce rekreačné chaty, rekreačné chalupy prestavané z bývalých rodinných domov, aj keď kapacity viazaného cestovného ruchu nie sú súčasťou ubytovania ako prvku občianskej vybavenosti).

Pre podporu (umiestňovanie) verejného ubytovania (prechodné ubytovanie) budú uprednostňované nasledovné lokality, ktoré sú vyjadrením ťažísk osídlenia a formovania kompozičných osí územia:

- zmiešané územie obytné a občianskej vybavenosti v mieste križovania hlavných kompozičných osí,
- obytné územia v mieste križovania hlavných kompozičných osí so sekundárnymi a v mieste križovania sekundárnymi osí,
- prechodné ubytovanie v areáli futbalového ihriska.

ÚPN – O Gbeľany podporuje aj vznik ubytovacích kapacít v malých penziónoch rekreačných chalupách a ubytovania v súkromí v zmiešaných územiach občianskej

vybavenosti a rodinných domov a v územiach rodinných domov (využitie podkrovia rodinných domov, stavebné úpravy neobývaných častí rodinných domov a hospodárskych objektov...).

V oblasti verejného stravovania ÚPN – O Gbeľany navrhuje vytvárať podmienky pre zachovanie existujúcich zariadení v hoteli Château, hostinci Pri kaštieli, hostinci U Žiaka, v Bistre pod orechom. Sú zariadenia s vysokou kvalitou poskytovaných služieb, inde je treba zvýšiť úroveň, a vysokú úroveň je treba dosiahnuť aj v navrhovaných zariadeniach napr. v zmiešanom území obytnom a občianskej vybavenosti (kaviareň, cukráreň). Ďalšie zariadenia sa navrhuje lokalizovať v územiach IBV, v malých penziónoch aj v iných lokalitách pri uprednostňovaní ich umiestňovania na križovaní kompozičných osí, v ťažiskách osídlenia a pri rešpektovaní regulatívov prípustného, obmedzujúceho a vylučujúceho využitia území. Stravovacie zariadenia sa navrhuje doplniť aj o sezónne zariadenia.

Na úrovni kompletného stolovania – stravovania, je vhodné aby nové stoličkové kapacity sprevádzali novovzniknuté lôžkové kapacity.

SLUŽBY

Je nutné vytvárať podmienky pre zachovanie a rozvoj súčasných služieb v území a podporovať vznik ďalších, spojených hlavne s rozvinutím funkcie rekreácie, turizmu a cestovného ruchu. Predovšetkým sa tieto služby musia uchýtiť v ťažiskových polohách obce a na hlavných a sekundárnych kompozičných osiach obce. Časť služieb, hlavne výrobného charakteru sa však navrhuje orientovať do odťažitých polôh na území obce, napr. do územia prevažne poľnohospodárskej výroby. Pre kalendárový zber veľkoobjemového odpadu a zber separovaného odpadu sú navrhované už v súčasnosti vymedzené miesta v južnej časti Cintorínskej ulice, v Kostolnej ulici pri pošte, pri MŠ, v ulici Jána Pavla II. pri vyústení ulice Na skotni, v strede ulice Na skotni, v ulici Tomáša Martinčka pred vyústením ulice Priedovsie, v ulici Priedovsie pri vyústení na ulicu Tomáša Martinčka, v ulici Kaštielnej v priestore „Priedanky“, v ulici Do hrbov pri vyústení obslužnej cesty Doškolovalacieho strediska KIA Motors Slovakia, v ulici Pod Lipami pri vyústení ulice Južné terasy (sever), v strede Školskej ulice, v južnej časti ulice Alexandra Trizuljaka pri vyústení Kalinčiakovej ulice, v strede Parcelnej ulice, v závere Parcelnej ulice, pri objekte COOP Jednota, v strede ulice Cecílie Tomašovskej, v závere ulice Ľ. Štúra, pri vyústení Kalinčiakovej ulice na ul. M.R.Štefánika, na ul. M.R.Štefánika pri pálenici. Malé kompostovisko na drevný odpad a lístie je navrhované severne od cintorína.

Hasičská zbrojnica je v území stabilizovaná a návrh ÚPN – O Gbeľany jej súčasné umiestnenie rešpektuje.

Cintorín má dostatočné rezervné plochy a nie je nutné vymedzovať mu nové územia, rozšírenia.

Pošta sa nachádza v polyfunkčnom objekte s bývaním v zmiešanom území obytnom a občianskej vybavenosti.

ADMINISTRATÍVA

Situovanie objektov obecného úradu a farského úradu je vhodné aj pre návrhové obdobie. Ďalšie administratívne priestory sú navrhované v zostávajúcich disponibilných priestoroch súčasného kultúrneho domu po rozvoji MŠ. Umiestnenie administratívnych priestorov návrh ÚPN – O Gbeľany umožňuje aj v územiach s prevahou poľnohospodárskej výroby, administratívno-prevádzkových zariadení súvisiacich s priemyselnou výrobou v územiach priemyselnej výroby a malých administratívnych priestorov v územiach obytných s plochami rodinných domov a zmiešaných územiach obytných a občianskej vybavenosti.

2.18.4 ZÁSADY A REGULATÍVY UMIESTNENIA VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO A TECHNICKÉHO VYBAVENIA ÚZEMIA

2.18.4.1 Dopravné vybavenie

Dopravné vybavenie je navrhované pri rešpektovaní stavebného zákona a zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov, a nadradenej územnoplánovacej dokumentácie - Územného plánu veľkého územného celku Žilinský kraj vrátane jeho zmien a doplnkov. Základný dopravný systém obce bude pozostávať najmä z infraštruktúry ciest a plôch určených pre využitie v autobusovej, automobilovej, statickej, cyklistickej a pešej doprave, v menšej miere z infraštruktúry železničnej dopravy, využívajúci zavlečkovanie územia býv. „Aquachémie“.

CESTNÁ AUTOMOBILOVÁ DOPRAVA

- hlavný cestný automobilový skelet obce bude v zastavanom území tvoriť navrhovaná cesta I/18, rekonštruované cesty II/583, II/583A (zostatok po výstavbe cesty I/18), II/583D, cesta II/583 vo funkcii zbernej cesty B2 v existujúcej trase, rekonštruované cesty III/2079 a III/2072 v existujúcej trase,
- miestne automobilové cesty v zastavanom území vo funkčnej triede obslužných ciest C2 a C3 (podľa grafickej časti) budú pokrývať dopravnú obsluhu príslušných častí územia obce a prepájať ich na zbernú cestu B2 a ostatné cesty II. a III. triedy,
- navrhované miestne komunikácie a ich dopravné pripojenia na existujúcu cestnú sieť, pešie trasy a statickú dopravu je potrebné riešiť v zmysle platných STN a TP,
- popri zbernej ceste v zastavaných územiach musia byť obojstranné, alebo jednostranné chodníky, súbežné so zbernou cestou,
- pri navrhovaní prístupových komunikácií je nutné riešiť požiadavky protipožiarnej bezpečnosti vyplývajúce z vyhlášky MV SR číslo 94/2004, ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb v znení neskorších predpisov; napr. je potrebné riešiť v súlade § 82 cit. vyhlášky Prístupové komunikácie v nových sídelných útvaroch. Pri neprejazdných jednopruhových prístupových komunikáciách dlhších ako 50 m na konci komunikácie riešiť slučkový objazd alebo plochu umožňujúcu otáčanie požiarného vozidla v zmysle § 82 ods. 5 cit. vyhlášky,
- popri obslužných cestách budú chodníky vedúce do bočných území rozvíjaných v smere kompozičných osí; aj z nových ulíc a chodníkov musí byť zabezpečený prístup na pozemky využívané naďalej pre poľnohospodárske účely a na zachovalé pôvodné prístupové trasy na lesné pozemky za účelom obhospodarovania lesa,
- pri návrhu premostenia Gbelianskeho potoka v severnej časti lok. „Záhrady“ musí byť zabezpečená kapacita mostovej konštrukcie na prietok Q_{100} s bezpečnostným prevýšením min. 0,5 m nad hladinu Q_{100} ,
- návrh cyklistického prepojenia obce s cyklookruhom na VD Žilina, križujúceho premostením biokoridor VD Žilina, s nábehom na cyklookruh okolo VD Žilina od päty ku korune hrádze VD Žilina a spevnenia prístupovej komunikácie k VD Žilina v priestore medzi biokoridorom a hrádzou VD Žilina je podmienený zachovaním dostatočného priestoru v šírke min. 3,0 m medzi biokoridorom a hrádzou VD Žilina (parc. č. 838/6) pre prechod mechanizácie na údržbu hrádzí.

PEŠIA A CYKLISTICKÁ DOPRAVA

- ÚPN – O Gbeľany rešpektuje Cyklodopravnú Vážsku cyklotrasu v trase hranica Žilinského a Trenčianskeho kraja – úsek Žilina (hrad Budatín) – Strečno – hrad Strečno a Terchovsko – Zázrivskú cyklotrasu – úsek Varín – Terchová – Zázrivá,
- navrhuje cyklistické prepojenie centra obce a Terchovsko – Zázrivskej cyklotrasy s Vážskou cyklotrasou s mimoúrovňovým križovaním cesty II/583A a železničnej trate č. 106 Žilina - Košice,
- koncepcia hlavných peších cyklistických a cykloturistických trás rešpektuje hlavné a sekundárne urbanistické a kompozičné osi územia, ako i ťažiská urbanizovaných území,
- pešie cyklistické a cykloturistické trasy sa navrhuje viesť tak, aby boli čo najmenej rušené automobilovou prevádzkou,
- navrhované námestie v Gbeľanoch je ústredným peším priestorom obce, zhromažďovacie pešie plochy sú navrhované tiež v subcentrách obce,
- pre cyklistickú dopravu v zastavaných územiach nie je nutné budovať samostatné dopravné cesty, pretože všetky základné automobilové cesty budú vyhovovať cyklistickej prevádzke,
- v území sa navrhuje vybudovať značenie turistických trás a cyklotrás (v zime lyžiarskych bežeckých trás),
- pri budovaní trás v nivách vodných tokov je potrebné zabezpečiť, aby nedochádzalo k priamym zásahom do vodných tokov a nepovolenému výrubu drevín.

STATICKÁ DOPRAVA

Pre umiestňovanie a určovanie kapacity plôch statickej dopravy platí:

- v územiach existujúcej navrhovanej zástavby rodinných domov sa musí uplatňovať kritérium, že jednému bytu zodpovedajú min. dve odstavné miesta vrátane garáže vyčlenené na pozemku rodinného domu,
- v územiach bytových domov sa musí uplatňovať kritérium, na byty do 60 m² (max. 2-izbové byty) 1 stojisko/byt, na byty do 90 m² (max. 3-izbové byty) 1,5 stojiska/byt, na byty nad 90 m² 2 stojiská/byt (STN 73 6110/Z2) a užívanie stojísk je viazané na bývajúcich obyvateľov,
- parkovanie kamiónov musí byť zabezpečené v územiach priemyselných areálov, neprípustné je ich odstavovanie na ceste II/583D,
- všetky ďalšie územia určené územným plánom obce pre parkovanie a odstavné plochy sa musia rešpektovať a chrániť,
- pri dimenzovaní parkovísk a odstavných plôch v jednotlivých územiach je potrebné v rámci následných projektových riešení vychádzať z čl. 193 – 202 platnej STN 73 6110; výpočet bude vždy v členení nárokov na odstavné a parkovacie plochy, z toho parkovacie plochy krátkodobé a parkovacie plochy dlhodobé.

ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA

- nákladná aj hromadná železničná doprava (s najbližšou železničnou zastávkou vo Varíne) bude prevádzkovaná prostredníctvom modernizovanej železničnej trate č. 106 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h, koridorová sieť TEN– T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C– E 40,
- rešpektuje sa zavlečkovanie areálu býv. „Aquachémie“,
- existujúce objekty a zariadenia ŽSR zostávajú zachované,
- navrhované križenia ciest s traťou sú riešené ako mimoúrovňové.

HROMADNÁ DOPRAVA

- trasa liniek hromadnej prepravy osôb bude vedená po cestách I/18, II/583, II/583A, II/583D, III/2079 a III/2072,
- rozloženie dvoch zastávok hromadnej prepravy osôb je už v súčasnosti rovnomerné a pokrýva nároky na vyhovujúce dochádzkové vzdialenosti (v ťažiskách osídlenia),
- každej zastávke sa prisudzujú samostatné autobusové zastávkové pruhy v oboch smeroch, prístrešky a pripojenie na pešie trasy,
- systém hromadnej dopravy môže byť doplnený aj o kyvadlovú železničnú dopravu Varín – Žilina – Rajec hlavne v súvislosti s realizáciou priemyselného parku Varín, Gbeľany a Mojš.

INFRAŠTRUKTÚRA CIVILNÉHO LETECTVA

Katastrálne územie obce Gbeľany sa nachádza v horizontálnom priemete ochranných pásiem Letiska Žilina, určených rozhodnutím Dopravného úradu č. 2452/2017/ROP-120-OP/9575 zo dňa 29.03.2017, z ktorých vyplýva obmedzenie, ktoré je stanovené:

- kritickým ochranným pásmom proti laserovému žiareniu; v tomto ochrannom pásme sa zakazuje najmä umiestňovať, prevádzkovať a používať laserové zariadenie, ktorého úroveň vyžarovania je vyššia ako $5\mu\text{W}/\text{cm}^2$, ak by takéto zariadenie mohlo spôsobiť doznievanie zrakového vnemu alebo oslepenie prudkým jasom pilota a mohla byť ohrozená bezpečnosť leteckej prevádzky.

V zmysle leteckého zákona je Dopravný úrad dotknutým orgánom v povoloňovacom procese stavieb letísk, heliportov a stavieb pre letecké pozemné zariadenia a ďalej uvedených stavieb a využitia územia pre ktoré sa vyžaduje súhlas Dopravného úradu. Súhlas na zhotovenie, umiestnenie alebo užívanie stavby, zariadenia nestavebnej povahy alebo vykonávanie činností, alebo využívanie územia, ktoré by svojimi vlastnosťami mohli ohroziť bezpečnosť leteckej prevádzky, sa vyžaduje, ak:

- by svojim charakterom mohli narušiť ochranné pásma Letiska Žilina,
- sa ich najvyšší bod nachádza vo výške 40 m a viac nad terénom,
- môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov alebo leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia veľmi vysokého napätia 110 kV a viac, veterné turbíny, energetické zariadenia alebo vysielacie stanice,
- môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá alebo silné svetelné zdroje, veterné turbíny a nadzemné elektrické vedenia s napätím viac ako 1 000 V vedúce ponad údolia alebo v blízkosti diaľnic, rýchlostných ciest a ciest I. triedy.

2.18.4.2 Vodné hospodárstvo

VODNÉ HOSPODÁRSTVO – ZÁSOBOVANIE PITNOU VODOU

V zmysle ÚPN VÚC ŽK je potrebné podporovať rozvoj skupinových vodovodov pre zásobovanie obyvateľov a uvažovaný územný rozvoj zabezpečením výstavby týchto stavieb (ÚPN VÚC ŽK 6.4):

- rekonštrukcie a rozšírenia verejných vodovodov v obciach s cieľom znížiť straty vody a zabezpečiť zásobovanie pitnou vodou pre uvažovaný územný rozvoj (ÚPN VÚC ŽK 6.4.22),

Tiež podporovať rozvoj miestnych vodovodov v obciach a ich miestnych častiach s nedostatočným zásobovaním pitnou vodou, mimo dosahu SKV a v obciach bez verejného vodovodu (ÚPN VÚC ŽK 6.5)

- všetky činnosti v k.ú. Gbeľany, v PHO VZ musia korešpondovať s vyhláškou č. 29 MŽP SR zo dňa 4. februára 2005, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o určovaní ochranných pásiem vodárenských zdrojov, o opatreniach na ochranu vôd a o technických úpravách v ochranných pásmach vodárenských zdrojov, s akceptovaním vyhlášky o ochrane akosti povrchových a podzemných vôd, ako aj zákona č. 364 Z.z. z 1. júla 2004,
- z dôvodov zabezpečenia maximálnej dennej potreby vody pre všetky zámery ÚPN – O Gbeľany do roku 2 032 je nutné doplniť rozvodnú sieť verejných vodovodov, prehodnotiť tlakové pomery, zabezpečiť dostatočný tlak vo vodovodnej sieti, na vhodných miestach trasové uzávery,
- pri návrhu rozvodov pitnej vody dodržať STN 73 6005, ATS navrhnúť v súlade s podmienkami správcu siete,
- navrhované rozvody pitnej vody budú z rúr tlakových PE, PE resp. tvárnej liatiny, cez ktoré bude zabezpečená aj potreba požiarnej vody,
- samostatné vodovodné prípojky pre jednotlivé subjekty musia byť na hranici svojich pozemkov ukončené vodomernými šachtami,
- nové rozšírenia verejných vodovodov sa navrhujú zokruhovaním,
- prípadná potreba technologickej vody musí byť riešená individuálne z vlastných zdrojov na pozemku subjektu (hlavne vo výrobných územiach),
- pri navrhovaní rozvodov vody v súbehu s cestami I. II. a III triedy sa požaduje viesť ich trasu mimo cestný pozemok, v intraviláne min. 2,0 m za hranicou cestného pozemku, v extraviláne s dodržaním ochranného pásma cesty, čo bude podmienené priestorovými možnosťami v susedstve ciest I. II. a III. triedy.

VODNÉ HOSPODÁRSTVO – ODKANALIZOVANIE ÚZEMIA

V zmysle ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK je potrebné zabezpečiť rozvoj verejných kanalizácií v súlade s vecnými požiadavkami smernice 91/271/EHS (trasponovanými do zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách), vrátane časového harmonogramu, s cieľom vytvoriť podmienky pre zabezpečenie dobrého stavu vôd do roku 2015 (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.6).

To znamená :

- zabezpečiť zodpovedajúcu úroveň odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd s odstraňovaním nutrientov z aglomerácií s produkciou organického znečistenia väčšou ako 10 000 EO v časovom horizonte do 31.12.2010 v súlade s plánom rozvoja verejných kanalizácií, (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.6.1),
- zabezpečiť realizáciu opatrení pre zmiernenie negatívneho dopadu odľahčovania a odvádzania vôd z povrchového odtoku na ekosystém recipienta (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.6.4),
- vylúčiť vypúšťanie čistiarenskeho kalu a obsahu žump do povrchových vôd a podzemných vôd (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.6.5).
- návrh odvedenia splaškových vôd bude nadväzovať na existujúcu obecnú stokovú sústavu v Gbeľanoch odvádzajúcu splaškové vody z obce kanalizačným zberačom vedeným od zastavaného územia obce Gbeľany do kanalizačného zberača z terchovskej doliny (vybudovaného pomocou programu ISPA) do SČOV H. Hričov,
- navrhovaná splašková kanalizácia bude gravitačná, pripojená na obecnú stokovú sústavu Gbeľanoch,
- územia obce budú odkanalizované delenou stokovou sústavou,

- verejná časť každej splaškovej kanalizačnej prípojky v obci musí byť ukončená tesne za hranicou pozemku (areálu) revíznou šachtou,
- splaškové vody z rozptýlených rekreačných chát a iných objektov mimo dosahu splaškovej kanalizácie sa navrhujú likvidovať v nepriepustných žumpách s pravidelným vyvážaním splaškov do SČOV v Hornom Hričove,
- pri urbanizovaní územia sa navrhuje odvádzať dažďové vody zadržiavaním t.j. odvádzaním vôd z povrchového odtoku do podzemných vôd (na základe vhodných hydrogeologických pomerov daného územia) s cieľom zachovať prírode blízke pomery; v lokalitách, ktoré sú problematické z hľadiska vysokej hladiny podzemnej vody sa navrhuje odvádzať dažďovú vodu do povrchových vôd - vhodného recipientu (vypúšťané množstvo dažďových vôd nesmie byť vyššie, ako je prirodzený odtok z povodia),
- odvedenie dažďových vôd riešiť v zmysle platných technických noriem a predpisov a v prípade ich zaústenia do miestnych recipientov je potrebné tieto práce odsúhlasiť správcom vodných tokov v území,
- pre ochranu vodných pomerov zamedziť znečisťovaniu tokov a vzniku nepovolených skládok,
- pri navrhovaní rozvodov kanalizácie v súbehu s cestami I. II. a III. triedy sa požaduje viesť ich trasu mimo cestný pozemok, v intraviláne min. 2,0 m za hranicou cestného pozemku, v extraviláne s dodržaním ochranného pásma cesty, čo bude podmienené priestorovými možnosťami v susedstve ciest I. II. a III. triedy,
- každé parkovisko a odstavná plocha s kapacitou 5 a viac parkovacích miest musia byť vybavené odlučovačom ropných látok.

PODZEMNÉ VODY

V zmysle ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK je potrebné rešpektovať z hľadiska ochrany vôd (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.1)

- pásma hygienickej ochrany vodárenských zdrojov (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.1.1),
- útvary podzemnej vody kvartérnych sedimentov SK1000500P a útvary podzemnej vody predkvartérnych hornín SK2001800F.

VODNÉ TOKY A NÁDRŽE A OCHRANA PRED POVODŇAMI

V zmysle ÚPN VÚC ŽK a príslušných predpisov je potrebné:

- zabezpečiť likvidáciu povodňových škôd z predchádzajúcich rokov a budovať protipovodňové opatrenia na tokoch v území, ktoré je ohrozované povodňovými prietokmi s dôrazom na ochranu intravilánov miest a obcí (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.12),
- na ochranu územia pred povodňami po dohode s ochranou prírody (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.13):
 - vytvoriť podmienky účasti obcí na riešení povodňovej ochrany v zmysle Organizačnej smernice č. 5/2008 Slovenského vodohospodárskeho podniku š.p. Žilina a možnosti financovania v rámci Operačného programu Životné prostredie, Prioritná os 2 „Ochrana pred povodňami“, operačný cieľ : 2.1. Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.13.2),
 - komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach tokov opatreniami, ktorých výsledkom bude zvýšenie retenčného účinku pôdy, spomalenie a vyrovnanie odtoku vody z povodia a zníženie erózneho účinku vody v súlade s opatreniami Plánu manažmentu čiastkového povodia Váh; úpravy tokov realizovať tak, aby nedochádzalo k napriamiam tokov (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.13.4),

- rešpektovať záplavové čiary z máp povodňového ohrozenia a zamedziť výstavbu v okolí vodných tokov a v území ohrozovanom povodňami (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.13.5),
- rešpektovať preventívne protipovodňové opatrenia navrhované v pláne manažmentu povodňového rizika (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.13.6),
- rešpektovať pásma ochrany verejných vodovodov, verejných kanalizácií a vodohospodárskych stavieb (ZaD č. 4 ÚPN VÚC ŽK 6.14),
- prípadné negatívne vplyvy na vodné pomery je potrebné eliminovať dôsledným uplatňovaním a rešpektovaním platnej legislatívy zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon),
- rešpektovať príslušné platné normy STN 73 6822 „Križovanie a súběhy vedení a komunikácií s vodnými tokmi“ a 75 2102 „Úpravy riek a potokov“,
- zachovať prístup mechanizácie správcu vodných tokov k pobrežným pozemkom ako manipulačný pás pre opravy, údržbu a povodňovú aktivitu v šírke min. 5,0 m od brehovej čiary tokov Gbelianskeho potoka, potoka Kotrčiná ich prítokov a ostatných drobných vodných tokov, v šírke min. 10 m od brehovej čiary vodohospodársky významných vodných tokov, resp. vzdušnej päty hrádze a od zátopovej čiary, pri max. hydrostatickej hladine 352,00 m n.m. vodnej nádrže Žilina a rešpektovať obmedzenia z toho vyplývajúce (nepripustná orba, stavenie objektov, zmena reliéfu koryta ťažbou, resp. navážkami, manipulácia s látkami škodiacimi vode, výstavba súbežných inžinierskych sietí),
- rešpektovať ochranné pásma vodných tokov vrátane priestoru navrhovanej výstavby v blízkosti vodného toku Gbeliansky potok (lok. „Duhé“ a severná časť lok. „Záhrady“ v šírke min. 4 m od brehovej čiary a podmienky z toho vyplývajúce,
- činnosti, ktoré budú vykonávané v kontakte s miestnymi recipientami (akékoľvek zásahy do vodných tokov, akákoľvek investorskú činnosť a výsadba porastov blízkosti vodných tokov) musia byť vopred odkonzultované a odsúhlasené so správcom vodného toku a orgánom štátnej vodnej správy,
- rozvojové aktivity musia byť v súlade so zákonom č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami,
- rešpektovať záplavové čiary z máp povodňového ohrozenia a zamedziť výstavbu v okolí vodných tokov a v území ohrozovanom povodňami,
- rešpektovať preventívne protipovodňové opatrenia navrhované v pláne manažmentu povodňového rizika,
- v rámci odvádzania dažďových vôd realizovať opatrenia na zadržanie povrchového odtoku v území tak, aby odtok z daného územia do recipientu nebol zvýšený voči stavu pred realizáciou navrhovanej zástavby a aby nebola zhoršená kvalita vody v recipiente (retencia dažďovej vody a jej využitie, infiltrácia dažďových vôd a pod.).
- dažďové vody zo striech a spevnených plôch v maximálnej možnej miere zachytávať pre budúce použitie, (zachovať retenčnú schopnosť územia), akumuláciou do zberných nádrží a následne túto vodu využívať na závlahu pozemkov, respektíve kontrolované vypúšťať do recipientu po odznení prívalových zrážok,
- vody z povrchového odtoku pred odvedením do recipientu zbaviť ropných látok, ako aj plávajúcich a unášaných väčších častíc,
- odvádzanie a čistenie odpadových vôd z rozvojových lokalít musí zohľadňovať požiadavky na čistenie vôd v zmysle zákona o vodách č. 364/2004 Z.z. a NV SR č. 296/2005, ktorým sa ustanovujú kvalitatívne ciele povrchových vôd a limitné hodnoty ukazovateľov,

- dbať na údržbu korýt, hlavne jarnú a udržiavať brehovú zeleň v dobrom zdravotnom stave, rozširovať a dopĺňať brehovú zeleň v lokalitách, kde je to možné,
- vybudovať systém úprav na vodných tokoch redukujúci účinky prívalových vôd a k všeobecnému prospechu zadržiavajúci vodu v území,
- nepripustiť reguláciu tokov, likvidáciu brehových porastov, podporovať prirodzené vodozadržné procesy (meandre, spomaľovače toku, zachovanie retenčnej schopnosti mokradí nadväzujúcich na brehovú porasty,
- zachovať brehovú porasty, zabrániť ich vyrubovaniu a poškodzovaniu, ponechať ich na prirodzenú obnovu,
- revitalizáciu brehových porastov pripustiť iba pri výraznom poškodení, pri dosadbách využívať len autochtónne druhy,
- rešpektovať pásma hygienickej ochrany vodárenských zdrojov a útvary podzemnej vody kvartérnych sedimentov SK1000500P a útvary podzemnej vody predkvartérnych hornín SK20011800F,
- rešpektovať obmedzenia vyplývajúce z príslušnosti k.ú. Gbeľany do CHVO Beskydy – Javorníky,
- vylúčiť vypúšťanie obsahu žump do povrchových a podzemných vôd,
- splaškové vody z rozptýlených rekreačných chát a iných objektov mimo dosahu splaškovej kanalizácie likvidovať v nepriepustných žumpách s pravidelným vyváňaním splaškov,
- zabezpečiť realizáciu opatrení pre zmiernenie negatívneho dopadu odľahčovania a odvádzania vôd z povrchového odtoku na ekosystém recipienta,
- každé parkovisko a odstavnú plochu s kapacitou 5 a viac parkovacích miest vybaviť odľahčovačom ropných látok,
- pri budovaní trás v nivách vodných tokov zabezpečiť, aby nedochádzalo k priamym zásahom do vodných tokov a nepovolenému výrubu drevín,
- pri návrhu premostenia Gbelianskeho potoka v severnej časti lok. „Záhrady“ zabezpečiť kapacitu mostovej konštrukcie na prietok Q_{100} s bezpečnostným prevýšením min. 0,5 m nad hladinu Q_{100} ,
- každú projektovú dokumentáciu v území medzi biokoridorom a hrádzou VD Žilina (parc. č. 838/6) konzultovať pri jej tvorbe s prevádzkou VD Žilina a vopred ju predložiť na odsúhlasenie,
- zabezpečiť ochranu inundačného územia (§ 46, ods.(3) a § 63, ods.(2), písm. b zák. č. 364/2004 Z.z.),
- vytvárať podmienky pre:
 - prirodzené meandrovanie vodných tokov,
 - zohľadnenie požiadaviek na čistenie vôd v zmysle zákona o vodách č. 364/2004 a NV SR č. 269/2010 Z.z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd,
 - komplexné riešenie odtokových pomerov v povodiach s dôrazom na spomalenie odvedenia povrchových vôd z územia v súlade s ekologickými limitmi využívania územia a ochrany prírody,
 - vytváranie podmienok a budovanie potrebných protipovodňových opatrení s dôrazom na ochranu intravilánu obce,
 - zaradenie stavieb protipovodňovej ochrany v územnoplánovacej dokumentácii medzi verejnoprospešné stavby,
 - vylúčenie významných zásahov do režimu povrchových vôd, vodných tokov a technických diel na nich v rámci využitia územia.

2.18.4.3 Energetika

ZÁSOBOVANIE ELEKTRICKOU ENERGIU

- akceptovať zámer SEP, a.s. na výstavbu 2x400 kV vedenia ZVN v profile Varín – štátna hranica SR/ PR (Byczyna).a prestavbu 1x400 kV vedenia na 2x400 kV vedenie Varín – štátna hranica SR/ČR (Nošovice),
- rešpektovať dokumentáciu SSC pre územne rozhodnutie stavby I/18 Žilina – Juhovýchod na úpravu a preložku energetických zariadení ZVN, VVN, VN a plynovodu,
- rešpektovať Územný generel dopravy mesta Žilina – križovatka navrhovanej cesty I/18 x cesta III/2072 Varín – Mojš a ciest do priemyselných parkov s rezervou pre výhľad a s ňou spojené budúce úpravy (preložky) energetických zariadení,
- rešpektovať navrhovaný VN káblový prívod zemou k trafostaniciam T6, T7, T8,
- rešpektovať navrhované kioskové trafostanice T6, T7, T8, T10, T11 a rekonštrukciu jestvujúcich trafostaníc T1 a T4,
- navrhované trafostanice riešiť ako kioskové výkonovo do 630 kVA,
- navrhované trafostanice umiestniť tak, aby NN vývody z nich nepresahovali dĺžku 450 m,
- akceptovať navrhovanú demontáž VN vedenia k T5 (lok. „Priedanky“) a jeho náhradu za VN kábel zemou,
- sekundárnu sieť v sústrednej bytovej zástavbe a občianskej vybavenosti riešiť káblovým vedením zemou, verejné osvetlenie riešiť po oceľových rúrkach s káblovým prepojením,
- pre uloženie zemných káblových rozvodov sa požaduje vyčlenenie zelených pásov šírky 1 m v blízkosti miestnych komunikácií,
- pri výstavbe vrátane iných zemných inžinierskych sietí dodržať ochranné pásmo od zemného káblového vedenia v zmysle zákona 251/2012 Z.z. § 43, manipulačný priestor od podperných bodov 1 meter a neporušenie ich stability,
- elektromerové rozvádzače navrhovanej zástavby riešiť na verejne prístupnom mieste. napr. v oplotení,
- nezvyšovať počet elektricky vykurovaných bytov,
- v súlade s ustanoveniami § 4 zákona č. 543/2002 Z.z. v platnom znení pri rekonštrukcii a výstavbe vzdušných vedení použiť také technické riešenie, ktoré bráni usmrčovaniu vtákov,
- podporovať iniciatívy na využitie alternatívnych zdrojov pre výrobu elektrickej energie,
- pri navrhovaní elektrorozvodov v súbehu s cestami I., II., III. triedy sa požaduje viesť ich trasu mimo cestný pozemok, v intraviláne min. 2,0 m za hranicou cestného pozemku, v extraviláne s dodržaním ochranného pásma cesty, čo bude podmienené priestorovými možnosťami v susedstve ciest I., II., III. triedy.

ZÁSOBOVANIE TEPLOM

- potreby tepla riešiť naďalej decentralizovaným spôsobom s intenzívnejším využívaním zemného plynu a ostatných dostupných druhov palív (drevo, drevný odpad, drevné štiepky) vo vlastných, respektíve združených zdrojoch tepla a tým docieľiť znižovanie vypúšťania škodlivín do ovzdušia,
- využívať alternatívne zdroje tepla (slnečné kolektory, tepelné čerpadlá...) a podporovať aktivity na získavanie tepla z netradičných zdrojov energií, čo bude mať priaznivý dopad na čistotu ovzdušia najmä v zimnom období.

ZÁSOBOVANIE ZEMNÝM PLYNOM

- akceptovať návrh na plynofikáciu riešeného územia STL rozvodom plynu do 0,3 Mpa,
- akceptovať potrebu prehodnotenia prenosových možností existujúcich plynárenských zariadení správcou zariadenia z dôvodu budúceho nárastu odberu zemného plynu (o cca 66%) v riešenom území; body pripojenia na existujúce plynovody a technické parametre budú určené pri začatí výstavby v danej lokalite,
- rešpektovať ochranu plynovodov – katódové káble a dodržať ochranné pásma v zmysle zákona č. 251 / 2012 Z.z.,
- v územných konaniach bude potrebné stanoviť technické podmienky pre umiestnenie stavby v bezpečnostnom a ochrannom pásme plynárenského zariadenia v zmysle TPP 90601,
v prípade že obec Gbeľany nebude riešiť zásobovanie zemným plynom naraz, ale postupne po jednotlivých lokalitách, správca zariadenia vie zabezpečiť zásobovanie zemným plynom len do kapacity existujúcej RS Gbeľany a prepravnej kapacity STL2 distribučnej siete pri splnení technických a obchodných podmienok správcu zariadenia,
- pri navrhovaní plynovodov v súbehu s cestami I., II., III. triedy sa požaduje viesť ich trasu mimo cestný pozemok, v intraviláne min. 2,0 m za hranicou cestného pozemku, v extraviláne s dodržaním ochranného pásma cesty, čo bude podmienené priestorovými možnosťami v susedstve ciest I., II., III. triedy.

ELEKTRONICKÉ KOMUNIKAČNÉ SIETE

- akceptovať nárast požiadaviek na predpokladané zriaďovanie telefónnych staníc v navrhovaných územiach výstavby zabezpečiť rozšírením kapacity RSU Gbeľany o cca 180 vývodných párov a rozšírením telekomunikačnej siete,
- rešpektovať objekt pošty, rozšírenie portfólia služieb v riešenom území,
- rozšíriť miestnu telekomunikačnú sieť do navrhovaných rozvojových území,
- realizovať verejnú optickú sieť VEKS na komunikáciu občanov a podnikateľského segmentu so štátnymi radmi (bude využitá aj pre modernizáciu šírenia signálu MR, KTV, internetu,
- rešpektovať trasy káblov diaľkovej a miestnej siete
- pri navrhovaní rozvodov elektronických komunikačných sietí v súbehu s cestami I., II., III. triedy sa požaduje viesť ich trasu mimo cestný pozemok, v intraviláne min. 2,0 m za hranicou cestného pozemku, v extraviláne s dodržaním ochranného pásma cesty, čo bude podmienené priestorovými možnosťami v susedstve ciest I., II., III. triedy.

2.18.5 ZÁSADY A REGULATÍVY ZACHOVANIA KULTÚRNOHISTORICKÝCH HODNÔT, OCHRANY A VYUŽÍVANIA PRÍRODNÝCH ZDROJOV, OCHRANY PRÍRODY A TVORBY KRAJINY, VYTŮVÁRANIA A UDRŽIAVANIA EKOLOGICKEJ STABILITY VRÁTANE PLÔCH ZELENE

2.18.5.1 Zásady a regulatívy pre zachovanie kultúrohistorických hodnôt

- rešpektovať a chrániť NKP prírodne krajinársky kaštieľ s areálom, číslo Ústredného zoznamu pamiatkového fondu 1340/1-3. Barokový kaštieľ postavený v druhej polovici 18. storočia, zaužívaný názov Majláthovský (kaštieľ, stavba hospodárska, park),
- rešpektovať a chrániť NKP prírodne krajinársky kaštieľ a park, číslo Ústredného zoznamu pamiatkového fondu 1341/1-2. Klasicistický kaštieľ postavený v prvej tretine 19. storočia, zaužívaný názov malý kaštieľ (kaštieľ, park),
- v bezprostrednom okolí oboch NKP – v okruhu 10 m od hranice ich areálov nemožno vykonávať stavebnú činnosť, ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky,
- z hľadiska ochrany oboch pamiatok sa navrhuje, aby na v minulosti odčlenených plochách ich pôvodných areálov – na pozemkoch obecného úradu, MŠ a ZŠ nedochádzalo k zahusťovaniu ďalšou výstavbou,
- rešpektovať návrh na vyhlásenie ochranného pásma NKP, v ďalších stupňoch územnoplánovacej dokumentácie rátať s reguláciou priestorového usporiadania a funkčného využívania územia na základe podmienok, stanovených v právoplatnom rozhodnutí o vyhlásení ochranného pásma uvedených kultúrnych pamiatok:
 - ochranné pásmo NKP kaštieľ s areálom č. ÚZPF 1340/1-3 (tzv. veľký kaštieľ – barokový)
 - ochranné pásmo NKP kaštieľ a parkom č. ÚZPF 1341/1-2 (tzv. malý kaštieľ, resp. klasicistická kúria).
- chrániť územia archeologických lokalít evidovaných v Centrálnej evidencii archeologických nálezísk na Slovensku:
 - Gbeľany, poloha „Háj pod Bukovinou“ – včasný stredovek, pohrebisko,
 - Gbeľany, poloha „oráčiny na Z od kaštieľa“ – neskoro halštadské a včasnostredoveké sídlisko,
 - Gbeľany, poloha „Lány“ – k. púchovská stredovek – sídlisko,
 - Gbeľany, poloha „Hradisko“ – stredovek, dve opevnenia,
 - Gbeľany, poloha „Pod Dielcom“ – eneolit, k. lužická, včasný stredovek – sídlisko,
 - Gbeľany, poloha „Hrádok“ – podľa názvu možné historické opevnenie,
- v záujme účinnej a osobitnej ochrany archeologických nálezísk je nevyhnutné, aby v územných a stavebných konaniach akejkoľvek stavby, pri ktorej sa predpokladá zásah do terénu (zakladanie stavieb všetkého druhu, líniové podzemné vedenia, cesty, hrubé terénne úpravy, rekultivácie a pod.), musí byť oslovený Krajský pamiatkový úrad Žilina, ktorého záväzné stanovisko bude podkladom pre vydanie územného rozhodnutia a stavebného povolenia; v opodstatnených prípadoch (podľa § 30, ods. 4) a § 37, ods. 1) a 3) zákona 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov) – predovšetkým na vyznačenom území archeologického potenciálu Krajský pamiatkový úrad Žilina stanoví požiadavku na zabezpečenie archeologického výskumu,

- v prípade zistenia, resp. narušenia archeologických nálezov počas stavby musí nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác ihneď nález oznámiť Krajskému pamiatkovému úradu Žilina; nález sa musí ponechať bez zmeny až do obhliadky krajským pamiatkovým úradom alebo ním poverenou odborne spôsobilou osobou; do obhliadky Krajským pamiatkovým úradom je nálezca povinný vykonať všetky nevyhnutné opatrenia na záchranu nálezu, najmä zabezpečiť ho proti poškodeniu, znehodnoteniu, zničeniu a odcudzeniu, pokiaľ o ňom nerozhodne stavebný úrad po dohode s krajským pamiatkovým úradom; archeologický nález môže vyzdvihnúť a premiestniť z pôvodného miesta a z nálezových súvislostí iba oprávnená osoba metódami archeologického výskumu,
- v súvislosti so stavebnou činnosťou, resp. zemnými prácami v územných konaniach, stavebných konaniach, resp. zlúčených územných a stavebných konaniach podľa stavebného zákona je dotknutým orgánom Krajský pamiatkový úrad Žilina z dôvodu zabezpečenia podmienok ochrany archeologických nálezov; podmienkou pre vydanie územného rozhodnutia a stavebného povolenia bude vydanie záväzného stanoviska podľa § 30 ods. 4 pamiatkového zákona,
- pri príprave stavieb a inej hospodárskej činnosti na území, kde sa predpokladá ohrozenie pamiatkových hodnôt a archeologických nálezov, bude nevyhnutné vykonať pamiatkový záchranný archeologický výskum podľa § 36 ods. 2) a 3) § 35 ods. 7) a § 39 ods. 1) pamiatkového zákona,
- historické kamenno-sochárske dielo – Socha sv. Jána Nepomuckého z obdobia klasicizmu z roku 1827 je vytypované na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu; je preto žiadúce, aby z hľadiska významu diela a jeho prezentácie neboli v jej okolí realizované technické a reklamné zariadenia, ani drobné stavby,
- ochrana pamiatok sa vzťahuje aj na mauzóleum vlastníkov gbelianskeho panstva – rodiny grófov Nyary ktoré je historizujúcou neogotickou architektúrou z 19. storočia s podobou pohrebnej kaplnky s kryptou; objekt je po obnove v roku 2015 a je vytypovaný na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu.
- v rámci kultúrneho dedičstva resp. kultúrohistorického potenciálu obce sa ďalej navrhuje chrániť, zveľaďovať, dotvárať a propagovať ako významné obecné pamätihodnosti:
 - parceláciu pozdĺž ulice Kostolnej, jednotraktové rodinné domy archetypálnej architektúry vrátane systému zalomených súbežných miestnych ciest oddeľujúcich jednotlivé rodinné domy s aditívne radenou hospodárskou zástavbou,
 - všetky ostatné rozptýlené jednotraktové murované aj zrubové rodinné domy archetypálnej architektúry v zastavanom území obce,
 - rodinné domy s tvarovanými fasádovými prvkami,
 - objekt hasičskej zbrojnice,
 - božie muky nachádzajúce sa v katastrálnom území obce,
 - územia bývalého areálu – dvora JRD (majera?), ktorého využitie pre realizáciu námestia s občianskou vybavenosťou... musí byť determinované výsledkami archeologického výskumu ako i podmienkami stanovenými v právoplatných rozhodnutiach o vyhlásení ochranných pásiem oboch kaštieľov; na základe dokumentov prístupných na KPÚ Žilina sa odvodzujú vážne predpoklady, že v tomto území sú základy ďalšieho kaštieľa a hospodárskych budov,
 - murované časti oplotenia bývalého dvora JRD a pálenice (predtým pravdepodobne majera?) vrátane zvyškov obvodových múrov bývalých hospodárskych objektov v pôdorysnej stope oplotenia bývalého areálu,
 - sochárske diela na území obce od akad. sochára Alexandra Trizuliaka,

- rodinný dom (hostinec U Žiaka), v ktorom býval akad. sochár Alexander Trizuliak (navrhuje sa umiestnenie pamätnej dosky),
- v novej zástavbe akceptovať a využívať prvky pôvodnej ľudovej architektúry – prízemné stavby so sedlovými strechami a štítmi,
- v súlade so stavebným zákonom sústavne sledovať stavebno-technický stav všetkých stavieb (aj drobných), predovšetkým v najstaršej časti obce a udržiavať ich v dobrom stavebno-technickom stave,
- do kultúrohistorického potenciálu obce zahrnúť aj objekty pôvodnej architektúry dotvárajúce „historické“ prostredie, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou jej integrity, najmä v najstaršej časti obce; tieto objekty udržiavať, prípadne stavebnými úpravami (bez takých zásahov do ich vzhľadu, ktoré by zásadne zmenili pôvodný charakter architektúry) dosiahnuť stav, ktorý by zvýšil ich užívateľský štandard,
- pri zásahu do týchto objektov vychádzať z poznania, že stavebný typ pôvodných vidieckych obytných a hospodárskych stavieb je výsledkom dlhodobého kontinuálneho vývoja, ktorý svojim charakterom pripomína vývoj ako dôsledok evolučného procesu; jedným z atribútov tradičného ľudového staviteľstva je typologická jednota domov, a to vo vonkajšom formálnom výraze, tak i vo vnútornej pôdorysnej dispozícii i celej priestorovej organizácii usadlosti,
- obnova pôvodnej štruktúry bude spočívať v jednotnej (nie typovej) úprave fasád, brán, oplotení, preddomia a pod.; pôvodné hospodárske objekty môžu byť využité ako občianska vybavenosť, služby, garáže a pod.; návrhy úprav by mali vykonať odborne spôsobilí projektanti so skúsenosťami v prestavbách stavieb, zvlášť historickej architektúry,
- z hľadiska historického významu obce treba v maximálnej miere zachovať historicky vzniknutý urbanistický pôdorys obce so skupinami pôvodnej architektúry a tiež upriamiť pozornosť na stavebnú obnovu v pôvodnom duchu,
- vylučuje sa implantovanie cudzích architektonických prvkov do prostredia so zachovanou pôvodnou ľudovou architektúrou, prípadne pri jej obnove (napríklad tzv. bavoráky),
- v súvislosti s § 14, odst.4 zák.č.49/2002 Z.z. vyhlásiť všeobecne záväzným nariadením obce vytvorenie a odborné vedenie permanentne otvoreného zoznamu pamätihodností obce, ktorého súčasťou budú historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, osobnosti, stavebné objekty, lokality historickej zelene atď.

2.18.5.2 Zásady a regulatívy ochrany a využívania prírodných zdrojov

Zásady a regulatívy ochrany využívania zdrojov pitnej vody vyplývajú predovšetkým z vodného zákona č. 364/2004 Z.z. a z vyhl. č. 29/2005 Z.z.

2.18.5.3 Zásady a regulatívy ochrany prírody a tvorby krajiny, vytvárania a udržiavania ekologickej stability vrátane prvkov zelene

ÚPN – O Gbeľany požaduje rešpektovať:

- Ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra s 2° ochrany.
- Skutočnosť že ostatné katastrálne územie Gbeľany je v 1° ochrany.
- Chránený strom Lipa v Gbeľanoch.
- Aktualizáciu RÚSES-u
 - **Genofondovú lokalitu:**
 - ZA 13 Jalovec – Lysica.
 - **Biocentrum:**
 - regionálne biocentrum 11/17 (Rbc19) Jalovec – Požeha.

- **Biokoridory:**
 - hydricko-terestrický nadregionálny biokoridor 11/25 (Nrbk1) Rieka Váh,
 - terestrický regionálny biokoridor Rbk11 Brodnianka – Lysica.
 - **MÚSES (konceptu):**
 - **Biocentrá miestneho významu** (navrhované):
 - Mbc1 – „Medzi jarkami“ – lokálne biocentrum – na hranici s k.ú. Mojš,
 - Mbc2 – park pri kúrii,
 - Mbc3 – park pri kaštieli,
 - Mbc4 – lesný porast Pod Ladňou,
 - Mbc5 – pramenná oblasť Gbelianskeho potoka.
 - **Biokoridory miestneho významu** (navrhované):
 - Mb1 Gbeliansky potok,
 - Mb2 potok Kotrčiná,
 - Mb3 – prepojenie Gbelianskeho potoka – ekotón Pod Ladňou - Pod Dielom,
 - Mb4 – prepojenie Mbc4 – Hradisko – Kutina,
 - Mb5 – hrebeň Koňhora – Rbk11 Brodnianka – Lysica.
 - **Ekologicky významné segmenty (EVS)**
 - neregulované úseky vodných tokov a plôch so zachovanou brehovou zeleňou,
 - lúky a pasienky, najmä vlhké aluviálne lúky a mokrade v okolí tokov, prameniská,
 - remízky na poľnohospodárskej pôde,
 - extenzívne využívané trvalé trávne porasty s potenciálnym výskytom biotopov európskeho a národného významu,
 - extenzívne využívané sady a záhrady,
 - sprievodné porasty popri starých úvozoch ciest,
 - kompaktné lesné porasty,
 - bralá,
 - významné krajinné dominanty.
 - **Prírodné pozoruhodnosti a okolitá krajina ako celok**
 - historické krajinné štruktúry,
 - dominanty kultúrohistorických pamiatok,
 - prírodné dominanty líniové, skupinové a solitérne,
 - rozhrania vnímania prírodných masívov.
- Opatreniami pre miestny územný systém ekologickej stability sú:
- upravovanie biodiverzity kultúrnych porastov sledujúce zvýšenie zastúpenia druhov odolnejších voči nepriaznivým vplyvom znečistenia ovzdušia a škodcov,
 - vytvorenie nových plôch verejnej zelene v rámci zastavaných aj mimo zastavaných území obce (napr. parky, zeleň centra obce, subcentier, oddychových zón),
 - vytvorenie nových plôch izolačnej a líniovej zelene vo výrobných územiach a v ich okolí,
 - návrh izolačnej zelene v území športu od územia ZŠ a území bývania,
 - požiadavka na vypracovanie Miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES).

EKOSTABILIZAČNÉ OPATRENIA SMERUJÚCE K ZACHOVANIU PRÍRODNÝCH A KRAJINÁRSKÝCH HODNÔT ÚZEMIA, PRVKOV ÚSES, BIOTOPOV EURÓPSKEHO A NÁRODNÉHO VÝZNAMU, CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ A DRUHOV

- zachovať a zvýrazniť biologické a krajinárske hodnoty územia,
- dôsledne rešpektovať pri antropogénnych aktivitách v krajine zachovanie a zlepšovanie ekologickej siete prvkov ÚSES, eliminovať existujúce bariéry, v prípade potreby realizovať zmierňujúce opatrenia,
- rešpektovať manažment územia a obmedzenia, vyplývajúce z podmienok ochrany územia vymedzeného ochranným pásmom Národného parku Malá Fatra:
 - špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov,
 - budovanie oplôtkových systémov vo vzdialenosti min. 5 m od hranice vegetácie vodných a mokrad'ových biotopov, bez vytvárania ležovísk v okrajových častiach oplôtkov,
 - pravidelné pasenie pri dodržaní max. zaťaženia VDJ na ha, s častým prekladaním košiarov a vykášaním burín a nedopaskov,
 - extenzívne prepásanie ovcami (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka),
 - kombinovaná pastva (napr. oviec a dobytky so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka),
 - kombinovaná pastva a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia),
 - kosenie a následné odstránenie biomasy 1 x ročne,
 - aplikácia organických hnojív a vápnenia za účelom optimalizácie živinového režimu,
 - jemnejšie spôsoby hospodárenia a ich formy (výberkový hosp. spôsob),
 - šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...),
 - zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy,
 - zachovať, alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov,
 - eliminovať zastúpenie nepôvodných druhov drevín tak, aby sa zabránilo ich šíreniu na ďalšie lokality,
 - optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených, alebo ohrozených druhov rastlín,
 - odstraňovať sukcesné dreviny, prípadne byliny a vyhrabávanie stariny,
 - zabezpečiť vhodné pobytové podmienky bioty,
 - úprava a budovanie nových hniezd a hniezdnych biotopov vtáctva,
 - ochrana, údržba a úprava priaznivého stavu súčasných a budovanie nových liahnísk pre obojživelníky,
 - zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovanie migračných zábran, transfer jedincov na reprodukčné lokality),
 - udržiavať zimoviská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám reprodukcie a k niektorým typom letných stanovišť,
 - eliminovať vplyv nepôvodných druhov na pôvodnú faunu,
 - obnova zdroja potravy (zarybňovanie),
 - pestovanie chránených druhov ex situ a posilňovanie populácií druhu v území (dosievanie), resp. transfer druhov,
 - uplatňovanie pôvodných druhov drevín pri obnove brehových porastov,
 - odstraňovanie nepôvodných druhov drevín pri údržbe brehových porastov,
 - zakladanie nových brehových porastov s uplatnením pôvodných druhov drevín,

- revitalizácia starých záŕaží (napríklad opustené ŕažbové priestory, odkaliská, haldy, výsypky, odvaly, skládky),
- stabilizovanie strží, výmoľov, pohyblivých pieskových a zosuvných území výsadbou drevinovej vegetácie,
- revitalizácia spustnutých plôch, rumovísk a nepoužívaných ciest,
- umiestnenie a výstavba lavičiek, mostíkov, chodníkov, povalových chodníkov a pod.,
- usmerňovanie návštevnosti územia,
- stráženie (napríklad. hniezd dravcov),
- miestne prvky ÚSES manažovať v zmysle nárokov na zachovanie priaznivého stavu prevládajúcich typov biotopov,
- zachovávať charakteristické znaky regionálnych a lokálnych špecifik, krajinný svojráz, originalitu a neopakovateľnosť,
- výstavbu smerovať na plochy v zastavanom území obce a na plochy so zastavaným územím susediace,
- obmedziť novú zástavbu po stránke výškovej a objemovej s prihliadnutím na zachovanie prvkov miestnej architektúry,
- pri stavebných úpravách budov v zastavanom území vykonať opatrenia, aby nedošlo k úhynu netopierov a hniezdiacich vtákov,
- zabezpečiť všetky línie elektrického vedenia s vysokým napätím v záujme ochrany loviacich dravcov (stĺpy smrti),
- vytvoriť nové plochy verejnej zelene v rámci zastavaných aj mimo zastavaných území obce (napr. parky, zeleň centra, subcentier obce, oddychových plôch),
- vytvoriť plochy izolačnej a líniovej zelene vo výrobných územiach a v ich okolí a izolačnú zeleň v území športu od území ZŠ a bývania,
- realizovať plochy zelene (hlavne izolačnej) pozdĺž dopravných koridorov pre zmiernenie pôsobenia hluku a exhalátov hlavne na obytné územia,
- zachovať skupinovú drevinnú vegetáciu,
- dbať na ochranu navrhovanej a jestvujúcej zelene v zastavaných územiach obce a na rozhraní zastavaných a nezastavaných území obce,
- zabrániť výrubom nad rámec súvisiaci s povolenou činnosťou,
- udržiavať mimolesnú stromovú a krovinnú zeleň na neprodukčných plochách – plochách postihnutých eróziou, potenciálnych etrózných plochách, medziach a pod.,
- využiť rekreačný potenciál územia, pričom je nutné vhodným spôsobom usmerniť pohyb a aktivity návštevníkov,
- vylúčiť realizáciu vysokokapacitných turistických zariadení,
- rekreačnú vybavenosť a aktivity prispôbiť merítku krajiny,
- vytvoriť v zastavanom území kapacitne dostatočné parkovacie plochy, aby sa zabránilo parkovaniu vo voľnej krajine,
- zachovať poľnohospodársku výrobu z dôvodu udržania typického krajinného rázu a existujúcej biodiverzity druhov,
- v rámci celého riešeného územia uplatňovať postupy ekologického poľnohospodárstva,
- veľké plochy oráčin doplniť líniovou vegetáciou popri poľných cestách a na miestach ktoré neprekážajú mechanizovanému obhospodarovaniu,
- zachovať plochy TTP, zamedziť sukcesii a zarastaniu lúk a v maximálnej miere uplatňovať tradičné obhospodarovanie lúčnych porastov (pravidelné kosenie, pasenie),
- vlhké lúky kosiť ľahšími mechanizmami len v čase preschnutia, pokosenú biomasu z plôch odstrániť,

- nitrofilné a ruderalné spoločenstvá kosiť v období pred kvitnutím burín dvakrát ročne, mláďe na týchto plochách intenzívne spásť, aby sa využil efekt silného zošľapávania, ktoré ruderalné druhy neznášajú,
- v lesných porastoch s vysokými sklonmi svahov používať citlivé ťažobné postupy, nepovoliť holoruby, zamedziť obnažovanie pôdy,
- ponechať stromy a drevnú hmotu v porastoch (ojedinelo stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny),
- pre ochranu zoocenóz v lesných komplexoch vytvárať a udržať rôznorodé a rôznoveké lesné porasty, využívať pri obnove porastov prirodzené zmladenie a dodržiavať ďalšie opatrenia na stabilizáciu a ochranu lesných porastov,
- zabrániť výsadbe nepôvodných drevín a monokultúrnych porastov, stanovištné nevhodných drevín,
- zabrániť zhutňovaniu a degradácii pôd,
- technicky sanovať výmole a erózne ryhy doplniť vegetačnými opatreniami,
- ochrana biokoridorov, ponechanie brehových porastov na prirodzenú obnovu, aj ako prevencia pred povodňami,
- na Gbelianskom potoku a ostatných dosiaľ nezregulovaných úsekoch tokov nedovoliť regulácie toku, meniť charakter koryta, udržať prúdový charakter toku so striedaním kľudných zátočínových lokalít,
- brehové porasty obnovovať len z pôvodných stanovištné vhodných druhov drevín a krov s uprednostnením jelše lepkavej (*Alnus glutinosa*), ktorej opad je pre vodné biocenózy najvhodnejší,
- zabezpečiť priechodnosť biokoridorov cez zastavané územie,
- zachovať doterajšiu orientáciu migračných koridorov,
- minimalizovať zásahy do biotopov národného a európskeho významu,
- pri riešení protipovodňových opatrení v krajine dbať na to, aby technické riešenia nenarušili systém ekologickej stability,
- zabrániť znečisťovaniu a eutrofizácii,
- monitorovať výskyt inváznych a ruderalných druhov, v prípade ich výskytu ich okamžite mechanickým spôsobom odstraňovať, vylúčiť akékoľvek používanie pesticídov,
- zabezpečiť manažment mokradových lokalít v území, vytvárať podmienky pre rozširovanie a stabilizáciu mokradových spoločenstiev.

EKOSTABILIZAČNÉ OPATRENIA Z HĽADISKA ZMIERNENIA VPLYVU POĽNOHOSPODÁRSKEJ VÝROBY NA KRAJINU

- zachovať poľnohospodársku výrobu z dôvodu zachovania typického krajinného rázu a existujúcej biodiverzity druhov,
- veľké plochy oráčin doplniť líniovou vegetáciou popri poľných cestách a na miestach, ktoré neprekážajú mechanizovanému obhospodarovaniu,
- erózne ohrozené svahy, svahy s vysokým sklonom využívať výlučne na pestovanie plodín s vysokou protieróznou účinnosťou, resp. previesť tieto plochy na intenzívne trvalé trávne porasty,
- erózne ohrozené plochy zabezpečiť hlbokokoreniacimi druhmi rastlín,
- obrábanie pôdy realizovať s ohľadom na reliéf a sklonitosť,
- zatrávniť miesta sústredeného odtoku povrchových vôd na veľkoplošných orných pôdach (úvaliny so začínajúcou ryhovou eróziou),
- zamedziť sukcesii a zarastaniu lúk a v maximálnej miere uplatňovať tradičné obhospodarovanie lúčnych porastov (kosenie, pasenie),
- realizovať pravidelné spásanie, alebo kosenie trávnych porastov,
- vlhké lúky kosť ľahšími mechanizmami len v čase preschnutia,
- pokosenú biomasu z plôch odstrániť,

- na spásaných plochách redukovať rozsah náletu tak, aby tento nepokrýval viac ako 20% plochy a aby bolo možné celú plochu využívať na pastvu hospodárskych zvierat,
- redukovať nálet na okrajoch kosených plôch, po likvidácii náletu plochy vykášať alebo extenzívne prepásať,
- mulčovanie je vhodné len ako jednorázový zásah na obnovu zarastených porastov, nie je možné ho vykonávať opakovane, ako pravidelný spôsob obhospodarovania,
- pri pasení a košarovaní dodržiavať stanovené limity počtu hospodárskych zvierat,
- zabrániť erózii pôdy na príchonových cestách,
- pri aplikácii hnojenia a košarovania dodržiavať usmernenia stanovené v Pláne rozvoja vidieka,
- nitrofilné a ruderalne spoločenstvá kosiť v období pred kvitnutím burín dvakrát ročne, mláďže na týchto plochách intenzívne spásať, aby sa využil efekt silného zošľapávania, ktoré ruderalne druhy neznášajú.

EKOSTABILIZAČNÉ OPATRENIA Z HĽADISKA OCHRANY ABIOTICKÝCH ZLOŽIEK

- v lesných porastoch s vysokými sklonmi svahov používať citlivé ťažobné postupy, nepovoliť holoruby, zamedziť obnažovanie pôdy,
- zabezpečiť erózne ohrozené plochy hlbokokoreniacimi druhmi rastlín,
- ponechať plochy s plytkými a kamenitými pôdami prirodzenej sukcesii,
- optimalizovať využívanie pôdneho fondu, na vyšších sklonoch pestovať plodiny s vysokou protieróznou účinnosťou, resp. trvalé porasty krmovín na ornej pôde,
- obrábanie pôdy realizovať s ohľadom na reliéf a sklonitosť,
- zabrániť zhutňovaniu a degradácii pôd,
- technicky sanovať výmole a erózne ryhy doplniť vegetačnými opatreniami.

EKOSTABILIZAČNÉ OPATRENIA PRE VODNÉ BIOTOPY A BIOTOPY MOKRADÍ

- na dosiaľ nezregulovaných úsekoch tokov nedovoliť regulácie toku (vrátane Gbeľianskeho potoka), meniť charakter koryta, udržať prúdový charakter toku so striedaním kľudných zátočínových lokalít,
- brehovú vegetáciu obnovovať len z pôvodných stanovištne vhodných druhov drevín a krov s uprednostňovaním jelše lepkavej (*Alnus glutinosa*), ktorej opad je pre vodné biocenózy najvhodnejší,
- navrhuje sa minimálna šírka brehových porastov z oboch strán toku 10 m, v zastavaných územiach 6 m, v prípade len jednobrežnej vegetácie dvojnásobok. Orná pôda v okolí sa navrhuje oddeliť pásom tráv, šírky 10 – 15 m, aby sa zamedzili splachy ornej pôdy do povrchových tokov,
- pri riešení protipovodňových opatrení v krajine dbať na to, aby technické opatrenia nenarušili systém ekologickej stability,
- zabrániť akejkoľvek zmene vodného režimu a odvodňovaniu,
- dbať na ochranu, údržbu a úpravu liahnísk pre obojživelníky,
- z mokradí odstraňovať náletové dreviny, udržiavať plochy kosením – ruderalizované porasty aj viackrát ročne, kosenie ručné, prípadne za použitia ľahkej mechanizácie, zabrániť rozbahňovaniu a poškodzovaniu ťažkými mechanizmami, odstraňovať pokosenú biomasu, vyhrabávať starinu,
- zabrániť znečisťovaniu a eutrofizácii,
- monitorovať výskyt invázných a ruderalných druhov, v prípade výskytu ich okamžite odstraňovať.

NÁVRHY EKOSTABILIZAČNÝCH OPATRENÍ Z HĽADISKA OCHRANY RASTLINSTVA A ŽIVOČÍŠSTVA

- regulovať výstavbu a iné ľudské aktivity, ktoré by mohli narušiť významné biotopy,
- udržať čo najväčšiu rozmanitosť biotopov, zachovať prirodzené kosienkové a pasienkové biotopy (kosenie, pasienie), podporovať tradičné formy hospodárenia v území,
- odstraňovať nálety drevín a tým zabrániť zarastaniu lúčnych biotopov,
- zachovávať prirodzené lesné porasty s prirodzeným drevinovým zložením,
- zabezpečiť ochranu brehových porastov,
- obmedziť, alebo úplne vylúčiť používanie chemických prostriedkov a pesticídov v blízkosti zamokrených plôch a vodných tokov,
- zabezpečiť manažment mokradových lokalít v území, vytvárať podmienky pre rozširovanie a stabilizáciu mokradových spoločenstiev,
- vylúčiť akékoľvek vypaľovanie trávnych porastov, medzí, pasienkov a pod.,
- zachovať v území aspoň súčasný stav ekosystémov vodných tokov,
- odstrániť potenciálne zdroje znečistenia tokov (skládky, nezabezpečené poľné hnojiská),
- kosenie lúk realizovať v období po vyvedení a osamostatnení mláďat, pri mechanizovanom kosení väčších plôch postupovať zásadne od stredu záhona k jeho okraju (ochrana zveri), tradičné obhospodarovanie lúčnych porastov,
- pre ochranu zoocenóz v lesných komplexoch vytvárať a udržať rôznorodé a rôznoveké lesné porasty, využívať pri obnove porastov prirodzené zmladenie a dodržiavať ďalšie navrhované opatrenia na stabilizáciu a ochranu lesných porastov,
- pri stavebných úpravách budov v zastavanom území vykonať opatrenia, aby nedošlo k úhynu netopierov a hniezdiacich vtákov,
- zabezpečiť všetky línie elektrického vedenia s vysokým napätím v záujme ochrany loviacich dravcov (stĺpy smrti),
- udržiavať mimolesnú stromovú a krovinnú zeleň na neprodukčných plochách, plochách postihnutých eróziou, potenciálnych erózných plochách, medziach a pod.,
- v remízkach udržiavať nezapojený porast, odstraňovať vzrastlejšie druhy náletových drevín, inak ponechať porasty na prirodzený vývoj; prípadné odstraňovanie treba realizovať postupne, nie jednorazovo,
- v prípade potreby nelesnú drevinovú vegetáciu dopĺňať o druhy drevín vhodné pre danú lokalitu (potenciálna vegetácia),
- monitorovať výskyt inváznych a expanzívnych druhov, zabrániť ich rozširovaniu v území a vhodnými spôsobmi ich likvidovať.

2.18.6 ZÁSADY A REGULATÍVY STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

2.18.6.1 Zásady ďalšieho funkčného využívania územia vo vzťahu k ekologickej únosnosti územia

Ďalšie funkčné využívanie zastavaného územia obce je podmienené:

- zmenou v poľnohospodárskom využívaní pôdy (aj v okolí zastavaných území),
- zmenou obhospodarovania veľkoblokovej ornej pôdy t.j. zmenami v poľnohospodárstve,
- vytváraním mozaikovitých zmien poľnohospodárskeho využitia územia,
- zlepšením štruktúry biokoridorov,

- zmierňovaním vplyvu intenzívnej dopravy (hluk),
- ochranou a tvorbou životného prostredia v nových zastavaných územiach,
- limitovaným a ekologicky orientovaným rozvojom cestovného ruchu, turizmu a rekreácie, predovšetkým vo väzbe na navrhované zastavané územia a zosúladovaním rekreačných aktivít so záujmami ochrany prírody, hlavne v priestore ochranného pásma NPMF,
- zvýšením podielu drevinnej mimolesnej vegetácie,
- znižovaním znečistenia podzemných vôd, vodných tokov.

2.18.6.2 Opatrenia na elimináciu prípadne obmedzenie stresových prvkov

- zmeniť obhospodarovanie veľkoblokovej ornej pôdy na obhospodarovanie menších pôdných celkov s uplatnením biocentier a biokoridorov miestnej úrovne na základe vypracovania MÚSES,
- obnoviť imisne zaťažené porasty vhodnejšími druhmi drevín,
- znížiť miestne znečisťovanie ovzdušia emisiami lokálnych zdrojov a prachom hlavne cestou využitia plynofikácie,
- zabrániť znečisťovaniu podzemných vôd hlavne cestou likvidácie neriadenej skládky TKO a ostatných nelegálnych skládok (napr. z okolia vodných tokov, z plôch nelesnej stromovej a krovinatej vegetácie, atď., priesakov zo žump, septikov...),
- zachovať prirodzený charakter riečnych ekosystémov t.j. vodných tokov a ich alúvií, nezasahovať do Gbelianskeho potoka a potoka Kotrčiná v celej ich dĺžke, ako i do ich prítokov a odstrániť všetky nelegálne zásahy (odpadové vody).

2.18.6.3 Zásady vymedzenia hraníc zastavaného územia obce

- hranice zastavaných území obce sa musia vymedzovať tak, aby sa už ďalšie prvky ekologickej stability nestávali súčasťou zastavaných území s potenciálnou možnosťou ich likvidácie a zastavania,
- po obvode zastavaných území vytvoriť podmienky pre zachovávanie a tvorbu malého súkromného hospodárenia (sady, záhumienky) ako dôležitého krajinného prvku udržiavajúceho a podporujúceho dostatočnú diverzitu krajiny v blízkosti zastavaných území.

2.18.6.4 Zložky životného prostredia

OPATRENIA NA ELIMINÁCIU ZNEČISTENIA VÔD

- všeobecná ochrana vyplývajúca z platnej legislatívy, predovšetkým zo zák.č.364/2004 Z.z. (vodný zákon) spojená s výkonom štátnej správy,
- rešpektovanie vodného zdroja v Gbeľanoch, pásiem hygienickej ochrany..., (vyhl. MŽP SR č.29/2005 Z.z.), dôsledné dodržiavanie ustanovení vodného zákona,
- rešpektovanie vodných tokov a ich ochranných pásiem v správe ŠVP, š.p., OZ Piešťany,
- vybudovanie splaškovej kanalizácie v územiach navrhovanej výstavby s pripojením na celoobecnú kanalizačnú sieť, jej prostredníctvom na stokové siete splaškových vôd čistených v SČOV Horný Hričov,
- problematiku tvorby odpadových vôd v navrhovaných výrobných areáloch a nakladanie s nimi riešiť v závislosti od charakteru výroby a jej veľkosti, druhu a množstva odpadových vôd v procese predprojektovej a projektovej prípravy v zmysle platnej legislatívy,
- dôsledné udržiavanie čistiacich komunálnych a priemyselných systémov (lapače olejov, tukov, ropných látok, hnojiská so zachytením splachov...),

- realizácia protihavarijných systémov (monitoring...),
- vybudovanie systémov zadržiavajúcich dažďové vody, ich vsakovanie do podlažia, resp. pri nevhodných geologických podmienkach ich odvedenie pomocou dažďovej kanalizácie,
- opatrenia na znižovanie erózie na poľnohospodárskej pôde, obmedzovanie priemyselných hnojív a pesticídov.

OPATRENIA NA ELIMINÁCIU ZNEČISTENIA OVZDUŠIA

- zvýšené využitie plynofikácie obce, plynofikácia navrhovaných zastavaných území a podpora využívania netradičných foriem získavania tepla (solárna energia, tepelné čerpadlá, ekologické spaľovanie drevnej hmoty),
- utlmovanie počtu lokálnych kúrenísk s menej hodnotnými palivami,
- stavebné práce vykonávať s použitím všetkých dostupných prostriedkov a technológií na zamedzenie zvýšenia sekundárnej prašnosti počas realizácie prác (zakrytie sypkých materiálov, zákaz spaľovania materiálov),
- zákaz vypaľovania porastov, spaľovania biologických odpadov,
- zvyšovanie kvality dopravnej siete (údržba, obnova vozoviek s bezprašným povrchom),
- eliminácia úniku prachu z pôdy do ovzdušia vhodnejšími spôsobmi obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy,
- limitovanie chovov hospodárskych zvierat v zastavaných územiach a eliminácia zápachov zo skládok (zakrývanie exkrementov fóliami...),
- výsadba izolačnej zelene hlavne po obode výrobných území, zachovať a realizovať línie vegetácie pozdĺž ciest, nepripustiť IBV a priemyselné areály bez plôch zelene.

OPATRENIA NA ELIMINÁCIU ZNEČISŤOVANIA A ZHORŠOVANIA KVALITY PÔD

- dodržať zásady ochrany poľnohospodárskej pôdy pri nepoľnohospodárskom použití,
- na plochách trvalých záberov poľnohospodárskej pôdy realizovať trvalé vyňatie z poľnohospodárskej pôdy,
- na plochách dočasných záberov poľnohospodárskej pôdy realizovať dočasné vyňatie z poľnohospodárskej pôdy, následne ich rekultiváciu,
- pôdu trvalého záberu odhumusovať a vrchnú humusovú vrstvu pôdy použiť na rekultiváciu plôch na území obce,
- po stavebných prácach zabezpečiť rekultiváciu územia, po ukončení terénnych a stavebných prác realizovať terénne úpravy s následným zatrávnením voľných nezastavaných plôch a doplnením vyššej vegetácie,
- cielená aplikácia hnojív a prípravkov na ochranu rastlín s dosiahnutím ich maximálnej efektivity a minimálneho vedľajšieho vplyvu,
- spôsob obrábania pôdy realizovať s ohľadom na reliéf a sklonitosť terénu,
- zlepšenie organizácie využívania poľnohospodárskej pôdy za účelom ochrany pôdy, na vyšších sklonoch pestovať plodiny s vysokou protieróznou účinnosťou,
- zmena využitia plôch najohrozenejšej ornej pôdy na trvalé trávne porasty,
- stanoviť protierózne opatrenia na pôdach ohrozených vodou a veternou eróziou, najmä zatrávnenie miest sústredeného odtoku povrchových vôd na veľkoplošných orných pôdach (úvaliny so začínajúcou ryhovou eróziou) a zabránenie erózii pôdy na prichonových cestách,
- zabezpečenie vegetačného krytu na pôde počas čo možno najdlhšieho obdobia v roku vhodným sledom pestovaných plodín,

- zabezpečenie správneho obrábania pôdy s minimalizáciou agrotechnických operácií a zvýšením ich efektivity,
- ponechať priestory s plytkými a kamenitými pôdami prirodzenej sukcesii,
- vytvorenie ochranných opatrení na pôdach ohrozených zosuvmi a ich vhodné využitie,
- realizovať ekologicky prijateľné protipovodňové opatrenia (aj z hľadiska zamedzenia splachov),
- vylúčiť ekologicky nevhodné technológie pri obhospodarovaní lesných pozemkov,
- podporovať prírode prirodzenejšie obhospodarovanie lesov,
- udržiavať trvalé trávne porasty kosbou, prípadne extenzívnou pastvou,
- zachovať remízky a nelesnú drevinovú vegetáciu,
- zabezpečiť ochranu poľnohospodárskej pôdy pred nechcenou sukcesiou a prienikom inváznych a expanzívnych rastlinných druhov,
- odstraňovať expanzívne a invázne druhy rastlín mechanickým spôsobom,
- pri pasení hospodárskych zvierat dbať na kategórie a veľkosť stád v nadväznosti na rozlohu, výživnosť a polohu pasienkov,
- vo vyššie položených lokalitách vylúčiť oplôtkové hospodárstvo ako príčinu vzniku rôznych foriem erózie,
- priebežne vykášať ťažšie dostupné a intenzívne nevyužívané trvalé trávne porasty, najmä vo vrcholových polohách, z dôvodu zabránenia zárodku vzniku rýchleho odtoku vôd z prítalových dažďov (dažďom uľahnutá vysoká tráva bráni vsaku vôd, tvorí klznú plochu a zintenzívňuje povrchový odtok, vznik záplav).

OPATRENIA NA STABILIZÁCIU BIOTY

- rešpektovať vyšší stupeň ochrany prírody v OP NPMF,
- rešpektovať prvky regionálneho územného systému ekologickej stability,
- zabezpečiť vypracovanie miestneho územného systému ekologickej stability a po jeho prerokovaní premietnuť výstupy do záväzných častí územného plánu obce.

2.18.6.5 Zásady a regulatívy eliminácie faktorov zhoršujúcich životné prostredie

OPATRENIA NA ELIMINÁCIU HLUKU

- pri riešení jednotlivých území obce naplniť požiadavky na ochranu obyvateľstva pred účinkami hluku a vibrácií dodržaním vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v prostredí.
- realizovať protihlukové opatrenia na minimalizáciu existujúcej hlukovej záťaže za účelom dodržiavania prípustných hodnôt formou protihlukových vegetačných a technických clon resp. formou iných vhodných technických opatrení,
- už počas prípravy investičných zámerov v rámci PD realizovať opatrenia na dodržanie limitov a minimalizáciu vplyvu hlukovej záťaže, dôraz klásť na jednotlivé technológie, plochy statickej dopravy, a iné,
- dobudovať jestvujúce protihlukové zemné valy s dosadenou a udržiavanou zeleňou v lok. „Duhé“ na západnom a južnom okraji,
- projektová dokumentácia v lok. „Duhé“, ktorá je v tesnej blízkosti priemyselnej výroby musí obsahovať hodnotu útlmu hluku navrhovaného zeleného valu, ktorý má zabezpečiť ochranu obytného územia pred hlukom; v prípade, že navrhované protihlukové opatrenia nezabezpečia limity platnej legislatívy bude potrebné vypracovať ďalší variant protihlukových opatrení resp. ďalšie účinné protihlukové opatrenia, ktoré zabezpečia dodržanie platnej legislatívy,

- objekty umiestnené v ochrannom pásme železničnej dráhy musia byť zabezpečené opatreniami na elimináciu nepriaznivých účinkov železničnej prevádzky z hľadiska hluku, vibrácií... v zmysle zákona č. 355/2007 Z.z. a vyjadrením (súhlasom) RÚVZ,
- v priestore územnej rezervy pre výhľadový priemyselný park „Medzi jarkami“ vytvoriť zelený ľavobrežný pás izolačnej zelene o šírke min. 30 m od vodného toku Kotrčiná, ako rozšírenú sprievodnú zeleň biokoridoru a ochranu obytného územia v obci Mojš, rešpektovať sprievodnú zeleň Gbelianskeho potoka o šírke min. 15 m obojstranne,
- u výrobných prevádzok musí byť limitná izofóna – hranica stanovená z hľadiska nočného času v prípustnej hodnote 45 dB – vymedzená na okraji najbližších obytných území,
- už v štádiu príprav výstavby vo výrobných územiach prioritne posudzovať hlukové dôsledky prevádzkovania areálov vo vzťahu k obytným a k rekreačným územiám,
- v obytných a rekreačných územiách, pozdĺž zbernej a obslužných ciest podmieňovať výstavbu:
 - realizáciou izolačnej zelene,
 - dodržaním vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v prostredí, resp. stavebnými úpravami objektov (zvukovo izolačné okná, dvere, omietky, dispozičné zmeny, ploty...), znížením povolenej rýchlosti na 30 km/h.

OPATRENIA PROTI RADÓNOVÉMU RIZIKU A ZOSUVOM

Podľa § 20 ods.3 zákona č. 569/2007 Z.z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov sa vymedzujú nasledovné riziká stavebného využitia územia:

- a) výskyt aktívnych, potenciálnych a stabilizovaných svahových deformácií; vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom svahových deformácií je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom; územia s výskytom aktívnych svahových deformácií nie sú vhodné pre stavebné účely,
- b) stredné radónové riziko; vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 98/2018 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarovania pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia.

U všetkých novostavieb, teda aj stavieb s náplňou trvalého a prechodného bývania nie je potrebné overiť radónové riziká - merania pôdneho radónu. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 528/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania z prírodného žiarenia; hydroizolačné materiály používané v stavebníctve dostatočne eliminujú prenikanie radónu do suterénnych priestorov; použité stavebné materiály musia spĺňať normou stanovené limity vyžarovania radónu a ďalších prírodných rádionuklidov.

Je nevyhnutné rešpektovať registrované územia zosuvov a ich okolie a podmieňovať stavebné práce a terénne úpravy podmienkami vypracovaných geologických prieskumov.

2.18.6.6 Zásady a regulatívy na podporu faktorov pozitívne ovplyvňujúcich životné prostredie

- propagovať a podporovať využívanie možností platnej legislatívy z hľadiska jej environmentálnych aspektov (tepelné čerpadlá, slnečné kolektory, dotácie pri pozemkoch obmedzovaných z titulu environmentu...),
- využiť možnosti podpory regionálneho rozvoja cez sektorové operačné programy (pre životné prostredie),
- využiť možnosti cez Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce,
- podporovať rast ekologickej uvedomelosti obyvateľstva už cez úvodný školský vzdelávací systém.

2.18.6.7 Adaptačné opatrenia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy

Cieľom adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy je zníženie zraniteľnosti prostredia obce voči nepriaznivým dôsledkom zmeny klímy a zvýšenie schopnosti obce prispôbiť sa novým, často extrémnym podmienkam. Horizontálna a vertikálna štruktúra obce do veľkej miery vplýva na jej mikroklimatické podmienky. Zastavanosť, podiel spevnených a nespevnených povrchov, priestorové rozloženie zelených plôch, tienenie a morfológické vlastnosti terénu podmieňujúce prúdenie vzduchu zohrávajú dôležitú úlohu pri tvorbe mikroklimatických podmienok obce a kľúčovú rolu v adaptácii. Vodné a zelené plochy a prvky budú zohrávať dôležitú úlohu v naplnení tohto cieľa, lebo dokážu ovplyvniť mikroklimatické podmienky v obci.

Navrhované adaptačné opatrenia:

- Opatrenia voči zvýšenému počtu tropických dní a častejšiemu výskytu vln horúčav
 - v podrobnejších územnoplánovacích dokumentoch (urbanistické štúdie) koncipovať urbanistickú štruktúru tak, aby umožňovala lepšiu cirkuláciu vzduchu,
 - vytvárať a podporovať vhodnú mikroklimu pre chodcov a cyklistov návrhom tieniacich stromoradií pozdĺž peších chodníkov a cyklistických ciest,
 - zlepšovať mikroklimatické podmienky okolia stavieb (aj vo vlastných stavbách) zamedzením prílišného prehrievania stavieb (vhodnou orientáciou stavieb, tepelnou izoláciou, používaním svetlých farieb, odrazových povrchov, ochladzovaním interiérov),
 - vytvárať trvalé resp. dočasné prvky tienenia na verejných priestranstvách...,
 - uplatniť prispôsobenie dopravných a energetických technológií, materiálov a infraštruktúry klimatickým podmienkam,
 - zvyšovať podiel vegetácie a vodných prvkov v území obce, osobitne v zastavanom centre obce,
 - zabezpečiť revitalizáciu, ochranu a starostlivosť o zeleň v území obce,
 - vytvárať komplexný systém plôch zelene v obci v prepojení do príľahlej krajiny, podporiť zriadenie oddychových zón a ich funkčnopriestorové využitie,
 - zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu drevín s použitím pôvodných nealergénnych druhov,
 - podporovať vertikálne zazelenenie a zvýšenie podielu zelených fasád a striech aj nad min. výmery stanovené príslušnými záväznými regulatívmi,
 - zachovať a zvyšovať podiel vegetácie v okolí dopravných komunikácií,
 - zabezpečiť starostlivosť, údržbu a budovanie vodných plôch,

- zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov a terestrických biokoridorov v zastavanom území aj mimo zastavaného územia obce.
- Opatrenia voči extrémnym poveternostným situáciám (búrky, víchrice, tornáda)
 - podporovať implementáciu opatrení proti veternej erózii napr. ochranou a výsadbou vetrolamov a živých plotov,
 - podporovať výsadbu spoločnostiev drevín v územiach mimo zastavaného územia obce pre zníženie intenzity víchric a silných vetrov.
- Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha
 - zabezpečiť v obci udržateľné hospodárenie s vodou,
 - podporovať zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov,
 - zabezpečiť a podporovať zvýšenie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajinej pokrývky s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov,
 - minimalizovať podiel nepriepustných povrchov a nevytvárať nové nepriepustné plochy na antropogénne ovplyvnených pôdach v urbanizovanom území obce,
 - podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody,
 - zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržiavanie a infiltráciu dažďových vôd v obci, osobitne v zastavanom centre obce,
 - zabezpečiť minimalizáciu strát vody v rozvodných sieťach,
 - zabezpečiť starostlivosť, údržbu, revitalizáciu a budovanie vodných plôch a mokradí.
- Opatrenia voči častejšiemu výskytu extrémnych úhrnov zrážok
 - zabezpečiť a udržiavať prvky protipovodňovej ochrany obce (protizáplavové hrádze, bariéry, suché poldre, vodozádržné úpravy na vodných tokoch),
 - zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení, navrhnutých ohľaduplne voči životnému prostrediu,
 - zabezpečiť používanie a návrhy nových priepustných povrchov, ktoré zabezpečia prirodzený odtok vody a jej vsakovanie do pôdy,
 - zabezpečiť zadržiavanie strešnej vody, napr. strešnými, alebo dažďovými záhradami,
 - zabezpečiť budovanie dažďových záhrad, vsakovacích a retenčných zariadení, mikromokradí, depresných mokradí,
 - uplatňovať diverzifikáciu odvádzania dažďovej vody do prírodných alebo umelých povrchových recipientov (do kanalizácie iba v nevyhnutnom prípade,
 - zabezpečiť dostatočnú kapacitu prietoku kanalizačnej sústavy,
 - zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy.

2.18.6.8 Zásady a regulatívy pre nakladanie s odpadmi

- rešpektovať platnú legislatívu, Program odpadového hospodárstva Žilinského kraja a sústavne operatívne aktualizovať Program odpadového hospodárstva obce v závislosti na vývoji environmentálnej legislatívy,
- koncepčný rámec odvodiť aj z Programu odpadového hospodárstva mesta Žilina, pretože likvidácia TKO v obci je nadviazaná na systém odpadového hospodárstva mesta Žilina,

- zohľadniť MŽP SR aj ŠGÚ DŠ evidovanú neriadenú skládku odpadov, ktorá je uzavretá, ale s častým znečisťovaním navážkami a odpadmi (viď. mapový podklad v M 1 : 25 000 v prílohe stanoviska MŽP SR),
- zohľadniť MŽP SR a ŠGÚ DŠ evidované dve odvezené skládky odpadov, jednu upravenú skládku odpadov a jednu opustenú bez prekrytia,
- zohľadniť pravdepodobnú environmentálnu záťaž evidovanú na základe výpisu z Informačného systému environmentálnych záťaží,
- sústavne aktualizovať koncepciu nakladania s odpadom na území obce Gbeľany,
 - znižovať množstvo komunálneho odpadu cestou intenzifikácie procesu separácie,
 - zamedziť vypaľovaniu porastov, spaľovaniu biologických odpadov, zneškodňovať (využívať) biologický odpad kompostovaním (kontrolovať existenciu kompostovísk),
 - upravovať separáciu komodít – papier, sklo, plasty, kovy a biologicky rozložiteľný odpad (BRO), v zmysle úprav príslušnej legislatívy,
 - zbernými miestami (zberovými dvormi) separovaného, objemného, oddelene vytriedeného odpadu z domácnosti s obsahom škodlivín (nebezpečný odpad z elektrozariadení, žiaroviek, batérií...) a drobného stavebného odpadu (produkovaného občanmi) budú zreteľne stavebne vymedzené, oplotené dvory na pozemku parc. KN-E č. 68/3 v k.ú. Gbeľany, v južnej časti Cintorínskej ulice, v Kostolnej ulici pri pošte, pri MŠ, v ulici Jána Pavla II. pri vyústení ulice Na skotni, v strede ulice Na skotni, v ulici Tomáša Martinčeka pred vyústením ulice Priedovsie, v ulici Priedovsie pri vyústení na ulicu Tomáša Martinčeka, v ulici Kašielnej v priestore „Priedanky“, v ulici Do hrbov pri vyústení obslužnej cesty Doškolovacieho strediska KIA Motors Slovakia, v ulici Pod Lipami pri vyústení ulice Južne terasy (sever), v strede Školskej ulice, v južnej časti ulice Alexandra Trizuljaka pri vyústení Kalinčiakovej ulice, v strede Parcelnej ulice, v závere Parcelnej ulice, pri objekte COOP Jednota, v strede ulice Cecílie Tomašovskej, v závere ulice Ľ. Štúra, pri vyústení Kalinčiakovej ulice na ul. M.R.Štefánika, na ul. M.R.Štefánika pri pálenici.
- v konaniach predchádzajúcich povoleniam výstavby nových bytových jednotiek a nových prevádzok na území obce sa musí vyžadovať dokumentovanie umiestnenia smetných nádob,
- v súvislosti s výrobnými územiami je povinnosťou obce cestou príslušného VZN a POH aktualizovať opatrenia a povinnosti podnikateľských subjektov pri nakladaní s odpadmi na území obce, na predchádzanie vzniku odpadov resp. znižovanie množstva odpadov,
- na území obce je možné vykonávať len zber odpadu, triedenie odpadu a čiastočne aj jeho využívanie (kompostovanie) odevy - charita,
- na území obce nie je možné vykonávať úpravu a zneškodňovanie odpadov,
- napriek rastu počtu domácností a podnikateľských subjektov musí sa znižovať množstvo zvyškového komunálneho odpadu,
- v závislosti na vývoji environmentálnej legislatívy a vo väzbe na vyvíjajúce sa technicko-organizačné možnosti musia sa sústavne prehlbovať podmienky na realizáciu separovaného zberu odpadu,
- odpad z výrob ako i nebezpečný odpad z výrob naďalej likvidovať v zmysle platných predpisov,
- naďalej presadzovať plynofikáciu objektov o. i. aj z dôvodov znižovania odpadov zo spaľovania pevných palív,
- zamedziť vypaľovaniu porastov, spaľovaniu biologických odpadov, biologický odpad zneškodňovať (využívať) kompostovaním,

- realizovať zberné miesto separovaného objemného, oddelene triedeného odpadu z domácností s obsahom škodlivín (nebezpečný odpad z elektrozariadení, žiaroviek, batérií a pod.) a drobného stavebného odpadu produkovaného občanmi,
- zabrániť znečisťovaniu, eutrofizácii a vytváraniu skládok odpadu na brehoch vodných tokov a vodných plôch,
- vo výrobných územiach uprednostňovať prevádzky so žiadnou, resp. len s minimálnou produkciou nebezpečných látok,
- zabezpečiť bezodkladnú likvidáciu novovzniklých živelných skládok komunálneho odpadu,
- sanovať prednostne skládky lokalizované v územiach prvkov ekologickej stability a v územiach, kde bezprostredne ohrozujú zložky životného prostredia.

2.18.7 VYMEDZENIE ZASTAVANÉHO ÚZEMIA OBCE

ÚPN – O Gbeľany vymedzuje šesť samostatných zastavaných území obce:

- vlastná obec Gbeľany („ústredie“),
- územie železničnej dopravy a zriaďovacieho nádražia, výrobné územia severne od železničnej trate,
- areál hospodárskeho dvora (farma),
- zastavané územie areálu býv. „Aquachémie“,
- zastavané územie individuálnej bytovej výstavby severozápadne od areálu hospodárskeho dvora,
- zastavané územie kompostoviska.

Navrhované zastavané územie vlastnej obce Gbeľany („ústredie“), ktorého základom je súčasné zastavané územie vlastnej obce Gbeľany („ústredie“)

Severná hranica zastavaného územia, v smere od západu na východ, je vymedzená lomenou čiarou okraja území striedavo existujúcich, navrhovaného, existujúcich, navrhovaných, existujúceho a opäť navrhovaných, existujúcich, navrhovaného, existujúceho, navrhovaných a existujúcich rodinných domov (rodinného domu) v lok. „Hrby“, navrhovaného územia rodinných domov „Priedanky“, existujúceho územia rodinných domov v lok. „Na skotni“ a „V potokoch“, kde končí.

Východná hranica pokračuje od severu k juhu územím existujúcich rodinných domov v lok. „V potokoch“, prekračuje Gbeľiansky potok a pokračuje hranicou navrhovaného územia rodinných domov v lok. „Záhrady“ a navrhovaného zmiešaného územia obytného a občianskej vybavenosti, ďalej pokračuje lomenou čiarou okraja existujúceho územia cintorína, zalomenou čiarou navrhovaného územia IBV a okrajom existujúceho RD Bukovina a opäť navrhovaného a existujúceho územia IBV, po prekonaní cesty II/583 pokračuje zalomeným okrajom existujúceho územia RD, okrajom navrhovaného územia RD, zalomeným okrajom existujúceho územia RD, okrajom navrhovaného územia RD a zalomeným okrajom navrhovaného územia športu, kde končí.

Južná hranica je od východu k západu hranicou navrhovaného územia športu, pokračuje hranicou existujúceho a navrhovaného územia rodinných domov a lomenou čiarou navrhovaného, existujúceho územia priemyslu v lok. „Duhé“ a existujúceho územia priemyslu v lok. „Nivy“ kde končí.

Západnú hranicu od juhu k severu tvorí lomená čiara okraja územia priemyslu v lok. „Nivy“, lomený okraj navrhovaného územia športu, pokračuje lomenou čiarou okraja územia priemyslu v lok. „Nivy“, hranicou areálu územia doškolovacieho strediska a hranicou existujúceho územia rodinných domov v lok. „Hrby“, kde končí.

Zastavané územie železničnej dopravy a zriaďovacieho nádražia, výrobné územia severne od železničnej trate

Tvoria ho existujúce zastavané územia zriaďovacieho nádražia, železnice a výrobného územia pri mimoúrovňovom križovaní cesty I/18 a cesty III/2072.

Severný okraj od západu k východu tvorí od hranice k.ú. obce Gbeľany existujúca hranica železnice a lomený okraj existujúceho územia priemyselnej výroby pri mimoúrovňovom križovaní cesty III/2072 so železnicou, kde končí na hranici k.ú. obce.

Východný okraj zastavaného územia tvorí východný okraj katastrálneho územia obce.

Južný okraj zastavaného územia od východu k západu tvorí hranica existujúceho územia železnice cesty I/18 a III/2072 a ich križovatka.

Západný okraj zastavaného územia tvorí západný okraj katastrálneho územia obce.

Zastavané územie areálu hospodárskeho dvora (farmy)

Jeho hranice tvorí lomená čiara okraja územia s prevahou poľnohospodárskej výroby.

Zastavané územie areálu býv. „Aquachémie“

Jeho hranice tvorí lomená čiara hranice existujúceho zastavaného územia areálu býv. „Aquachémie“ južne od železničnej trate susediace s územiaми voľnej krajiny, na západnej strane čiastočne s územím biokoridoru Gbelianskeho potoka.

Zastavané územie individuálnej bytovej výstavby

Jeho hranice tvorí lomená čiara navrhovaného zastavaného územia IBV nachádzajúceho sa medzi Gbelianskym potokom a hranicou k.ú. Gbeľany severne od zastavaného územia areálu hospodárskeho dvora (farmy).

Zastavané územie kompostoviska

Jeho hranice tvorí obrysová čiara navrhovaného malého kompostoviska nachádzajúceho sa severovýchodne od cintorína v tvare obdĺžnika.

2.18.8 VYMEDZENIE OCHRANNÝCH PÁSIEM A CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ PODĽA OSOBITNÝCH PREDPISOV**a) V riešenom území sa uplatňujú nasledovné ochranné pásma (OP):**

OP Z HLADISKA PAMIATKOVÉHO ZÁUJMU (zák.č.49/2002 Z.z. v znení zák.č.479/2005 Z.z.)

- ochranné pásmo NKP kaštieľ s areálom č. ÚZPF 1340/1-3 (tzv. veľký kaštieľ – barokový)
- ochranné pásmo NKP kaštieľ a parkom č. ÚZPF 1341/1-2 (tzv. malý kaštieľ, resp. klasicistická kúria).

OP Z HLADISKA OCHRANY PRÍRODY (zák.č.543/2002 Z.z. v platnom znení)

- ochranné pásmo Národného parku Malá Fatra s 2° ochrany.

OP Z HLADISKA ŽIVOČÍŠNEJ POĽNOHOSPODÁRSKEJ VÝROBY

- ÚPN – O Gbeľany navrhuje uplatniť ochranné pásmo hospodárskeho dvora (farmy): 20 m od oplotenia.

OP Z HLADISKA DOPRAVNÝCH ZARIADENÍ (zák.č.135/61 Zb. v znení zák.č.524/2003 Z.z.)

cesty

- od ciest I. triedy mimo zastavanom územie 50 m od osi vozovky

- od ciest II. triedy mimo zastavanom územie na obe strany,
25 m od osi vozovky
- od ciest III. triedy mimo zastavanom územie na obe strany,
20 m od osi vozovky
- od miestnych ciest mimo zastavané územie na obe strany,
15 m od okraja vozovky

železničné komunikácie

- železničná trať 60 m od osi krajnej koľaje,
- železničná vlečka 30 m od osi koľaje,
- rešpektovať obvod dráhy a nezasahovať do pozemkov vo vzdialenosti 6m od osi krajnej koľaje, resp. 3m od päty násypu,
- stavby, resp. ich častí situované do ochranného pásma dráhy (OPD) - 60 m od osi koľaje a neslúžia na prevádzku dráhy alebo dopravu na dráhe, podľa §102 ods. 1 písm. ac) je potrebný súhlas na vykonávanie činnosti v OPD.

V prípade podpory výsadby zelene zákon o dráhach č. 513/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého je podľa §4 v obvode dráhy zakázané vysádzať stromy a kry a podľa §6 „Vlastníci a užívatelia nehnuteľností a správcovia vodných tokov a odkrytých podzemných vôd v ochrannom pásme dráhy sú povinní udržiavať pozemky a stromy a kry na nich, skládky, stavby, mostné piliere a iné konštrukcie a vzdušné vedenia v takom stave a užívať ich takým spôsobom, aby neohrozili prevádzku dráhy a jej súčastí, ani neobmedzili bezpečnosť a plynulosť dopravy na dráhe. Vysádzať a pestovať stromy a kry s výškou presahujúcou tri metre možno v ochrannom pásme dráhy len vtedy, ak je zabezpečené, že pri páde nemôžu poškodiť súčasti dráhy.

Civilné letectvo

Katastrálne územie obce Gbeľany sa nachádza v horizontálnom priemete ochranných pásiem Letiska Žilina, určených rozhodnutím Dopravného úradu č. 2452/2017/ROP-120-OP/9575 zo dňa 29.03.2017, z ktorých vyplýva obmedzenie, ktoré je stanovené:

- kritickým ochranným pásmom proti laserovému žiareniu; v tomto ochrannom pásme sa zakazuje najmä umiestňovať, prevádzkovať a používať laserové zariadenie, ktorého úroveň vyžarovania je vyššia ako $5\mu\text{W}/\text{cm}^2$, ak by takéto zariadenie mohlo spôsobiť doznievanie zrakového vnemu alebo oslepenie prudkým jasom pilota a mohla byť ohrozená bezpečnosť leteckej prevádzky.

V zmysle leteckého zákona je Dopravný úrad dotknutým orgánom v povoľovacom procese stavieb letísk, heliportov a stavieb pre letecké pozemné zariadenia a ďalej uvedených stavieb a využitia územia pre ktoré sa vyžaduje súhlas Dopravného úradu. Súhlas na zhotovenie, umiestnenie alebo užívanie stavby, zariadenia nestavebnej povahy alebo vykonávanie činností, alebo využívanie územia, ktoré by svojimi vlastnosťami mohli ohroziť bezpečnosť leteckej prevádzky, sa vyžaduje, ak:

- by svojim charakterom mohli narušiť ochranné pásma Letiska Žilina,
- sa ich najvyšší bod nachádza vo výške 40 m a viac nad terénom,
- môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov alebo leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia veľmi vysokého napätia 110 kV a viac, veterné turbíny, energetické zariadenia alebo vysielacie stanice,
- môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá alebo silné svetelné zdroje, veterné turbíny a nadzemné elektrické vedenia s napätím viac ako 1 000 V vedúce ponad údolia alebo v blízkosti diaľnic, rýchlostných ciest a ciest I. triedy.

OP Z HLADISKA TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Ochranné pásma vonkajšieho elektrického vedenia (zák.č.251/2012 Z.z.)

sú vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča.

- 400 kV vedenie 25 m,
- 110 kV vedenie 15 m,
- 22 kV vedenie vzdušné 10 m,
- zemný kábel do 110 kV 1m,
- 22 kV vedenie v lesných priesekoch 7 m,
- vonkajšie trafostanice 22/0,4 kV 10 m od konštrukcie stožiaru,
- el. stanice do 110 kV 10 m od objektu,
- kioskové trafostanice nevyžadujú ochranné pásmo, ochranné pásmo stanovuje samotná stavba TS.

pri napätí od 1 kV do 35 kV vrátane

- vodiče bez izolácie 10 m, v súvislých lesných priesekoch 7 m
- vodiče so základnou izoláciou 4 m, v súvislých lesných priesekoch 2 m,
- závesné káblivé vedenie 1 m.

Pri výstavbe iných zemných inžinierskych sietí dodržať ochranné pásmo od zemného káblového vedenia v zmysle zákona 251/2012 Z.z. § 43, manipulačný priestor od podperných bodov 1 meter a neporušenie ich stability. Elektromerové rozvádzače navrhovanej zástavby riešiť na verejne prístupnom mieste. napr. v oplotení.

Ochranné pásmo plynovodu (zák.č.251/2012 Z.z.)

Ochranné pásmo je územie bezprostredne priľahlé ku plynárenskému zariadeniu a plynovodu, jeho vzdialenosť je stanovená od osi plynovodu na každú stranu, alebo od oplotenia regulačnej stanice.

- VTL plynovody a prípojky do DN 200 mm 4 m,
- VTL plynovody a prípojky do DN 500 mm 8 m,
- regulačná stanica plynu 8 m,
- NTL a STL plynovody a prípojky do DN 200 mm 4 m,
- NTL a STL plynovody a prípojky v zast. území 1 m.

Podľa ustanovenia § 79 ods. 5 a 6 a ustanovenia § 80 ods. 4 zákona č. 251/2012 Z.z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zriaďovať stavby v ochrannom pásme a bezpečnostnom pásme plynárenského zariadenia a vykonávať činnosti v ochrannom pásme plynárenského zariadenia možno len po predchádzajúcom súhlase prevádzkovateľa siete a za podmienok ním určených.

Bezpečnostné pásmo plynovodu (zák.č. 251/2012 Z.z.)

Bezpečnostné pásma slúžia na zamedzenie, respektíve zmiernenie účinkov prípadných porúch, havárií plynárenských zariadení. Pásmo ochrany je stanovené od osi plynovodu na každú stranu.

- VTL plynovod a prípojky nad 4 MPa a DN do 500 mm 150 m,
- VTL plynovod a prípojky do 4 MPa a DN do 350 mm 20 m,
- regulačná stanica plynu 50 m,
- STL plynovod a prípojky vo voľnom teréne 10 m,

- STL plynovody v zastavanom území určuje dodávateľ plynu pri rešpektovaní STN 386415, STN 736005.

Podľa ustanovenia § 79 ods. 5 a 6 a ustanovenia § 80 ods. 4 zákona č. 251/2012 Z.z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zriaďovať stavby v ochrannom pásme a bezpečnostnom pásme plynárenského zariadenia a vykonávať činnosti v ochrannom pásme plynárenského zariadenia možno len po predchádzajúcom súhlase prevádzkovateľa siete a za podmienok ním určených.

Kábelovod katódovej ochrany plynovodov

- ochranné pásmo 40 m

Ochranné pásmo vodovodov a kanalizácií (zák.č.442/2002 Z.z., § 19)

Pre vodovodné a kanalizačné potrubia platia ustanovenia zák.č.442/2002 Z.z. ako i STN 73 6005 o priestorovej úprave vedení technického vybavenia.

- vodovod DN do 500 mm 1,8 m od osi na obe strany,
- kanalizácia DN do 500 mm 1,8 m od osi na obe strany.

Dodržať minimálnu vzdialenosť určenú k ochrane vodovodného a kanalizačného potrubia v zmysle Zákona č. 442/2002. Z.z. O verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách § 19 odst.2, ktorým sa vymedzuje pásmo ochrany verejného vodovodu (VV) a verejnej kanalizácie (VK) v šírke 1,8m (do DN500mm) a v šírke 3,0m (nad DN500mm) od osi kanalizačného potrubia na obidve strany. V pásme ochrany je podľa odst.5/ zakázané vykonávať zemné práce, umiestňovať stavby, konštrukcie - iné podobné zariadenia, vykonávať činnosti, ktoré obmedzujú prístup k VV, VK, alebo ktoré by mohli ohroziť ich technický stav, vysádzať trvalé porasty, umiestňovať skládky, vykonávať terénne úpravy.

Ochranné pásma hydromelioračných odvodňovacích kanálov

Pre križovanie a súbeh melioračných zariadení s cestami a vedeniami platí STN 736961

- odvodňovací kanál min. 5 m od brehovej čiary kanálu,
- odvodňovací kanál (kanál „C“ krytý) 5 m od jeho osi;

prípadné križovanie alebo súbeh s cestami a inžinierskymi sieťami riešiť podľa STN 73 6961.

Ochranné pásma elektronických komunikačných vedení (zák.č.656/2004 Z.z.)

Pre elektronické komunikačné vedenia platia ustanovenia zák.č.656/2004 Z.z. ako i STN 73 6005 o priestorovej úprave vedení technického vybavenia.

- verejné elektronické komunikácie 1,5 m od osi na každú stranu, hĺbka a výška 2,0 m od úrovne zeme a okruh 2,0 m u nadzem. vedení,
- v projektovej príprave stavieb dbať na ochranu optického kábla vedeného z ľavej strany biokoridoru na parc. č. 838/8.

PÁSMA HYGIENICKEJ OCHRANY VODNÉHO ZDROJA (zákon o vodách č. 364/2004 Z.z. a vyhl.č.29/2005 Z.z.)

Pásmo hygienickej ochrany I. stupňa vodného zdroja Gbeľany.

Pásmo hygienickej ochrany II. stupňa vodného zdroja Gbeľany.

Pásmo hygienickej ochrany II. stupňa vodného zdroja Teplička nad Váhom.

OP Z HLADISKA LESNÝCH POZEMKOV (zák.č. 326/2005 Z.z.)

Ochranné pásmo lesa tvoria pozemky vo vzdialenosti 50 m od hranice lesného pozemku (§ 10, ods.(1) zák.č.326/2005 Z.z. z 23.06.2005).

OCHRANNÉ PÁSMO POHREBISKA (§ 15 odseku 7 zákona č. 398/2019 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2010 Z.z. o pohrebníctve)

Obec môže všeobecne záväzným nariadením ustanoviť ochranné pásmo pohrebiska. Obec vo všeobecnom záväznom nariadení určí šírku ochranného pásma pohrebiska v rozsahu najviac 50 m od hranice pozemku pohrebiska, pravidlá povoľovania a umiestňovania budov a stavieb v ňom so zreteľom na pietny charakter pohrebiska a ustanoví činnosti, ktoré nie je možné v ochrannom pásme vykonávať počas pohrebu.

b) V riešenom území sa uplatňujú nasledovné chránené územia (CHÚ):**OCHRANA ÚZEMÍ Z HLADISKA REŠPEKTOVANIA RÚSES (zák.č.543/2002 Z.z. v platnom znení)**

Genofondova lokalita regionálneho významu (číslovanie podľa aktualizovaného RÚSES okresu Žilina, Bytča, Kysucké Nové Mesto)

- ZA 13 Jalovec – Lysica.

Biocentrá

- regionálne biocentrum 11/17 (Rbc19) Jalovec – Požeha.

Biokoridory

- nadregionálny biokoridor 11/25 (Nrbk1) Rieka Váh,
- regionálny biokoridor Rbk11 Brodnianka – Lysica.

OCHRANA ÚZEMÍ Z HLADISKA PAMIATKOVÉHO ZÁUJMU (zák.č.49/2002 Z.z. v znení zák.č.479/2005 Z.z.)

- NKP kaštieľ s areálom, č. ÚZPF 1340/1-3 (tzv. veľký kaštieľ – barokový),
- NKP kaštieľ a parkom č. ÚZPF 1341/1-2 (tzv. malý kaštieľ, resp. klasicistická kúria).

Archeologické náleziská evidované v CEANS

- Gbeľany, poloha „Háj pod Bukovinou“ – včasný stredovek, pohrebisko,
- Gbeľany, poloha „oráčiny na Z od kaštieľa“ – neskoro halštadské a včasnostredoveké sídlisko,
- Gbeľany, poloha „Lány“ – k. púchovská stredovek – sídlisko,
- Gbeľany, poloha „Hradisko“ – stredovek, dve opevnenia,
- Gbeľany, poloha „Pod Dielcom“ – eneolit, k. lužická, včasný stredovek – sídlisko,
- Gbeľany, poloha „Hrádok“ – podľa názvu možné historické opevnenie.

CHÚ Z HLADISKA VODOHOSPODÁRSKEHO (zák.č.364/2004 Z.z.)

- rešpektovať obmedzenia vyplývajúce z príslušnosti k.ú. Gbeľany do Chránenej vodohospodárskej oblasti (CHVO) Beskydy – Javorníky (zák. č. 364/2004 Z.z. a nariadenie vlády SSR č. 13/1987 Zb. o CHVO Beskydy – Javorníky),

z vodohospodárskeho hľadiska je potrebné ochraňovať:

- ochranné pásmo (manipulačný pás pre opravy, údržbu a povodňovú aktivitu) v šírke min. 10 m pozdĺž vodohospodársky významného toku Váh a 5 m od brehovej čiary obojstranne u ostatných vodných tokov a rešpektovať obmedzenia z toho vyplývajúce (nepripustná orba, stavanie objektov, zmena reliéfu koryta ťažbou resp. navážkami, manipulácia s látkami škodiacimi vode, výstavba súbežných inžinierskych sietí), (§ 49, zák. č. 364/2004 Z.z.),

- pobrežnými pozemkami v závislosti od druhu opevnenia brehu a druhu vegetácie pri vodohospodársky významných vodných tokoch sú pozemky do 10 m od brehovej čiary resp. vzdušnej päty hrádze a pri drobných vodných tokoch do 5 m od brehovej čiary; pobrežné pozemky sú súčasťou ochranného pásma,
- ochranné pásmo vodnej nádrže Žilina v šírke 10 m od zátopovej čiary, pri max. hydrostatickej hladine 352,00 m n.m.,
- inundačné územia drobných vodných tokov (§ 46, ods.(3) a § 63, ods.(2), písm. b zák. č. 364/2004 Z.z.),
- pri navrhovanej výstavbe v blízkosti vodného toku Gbeliansky potok (lok. „Duhé“ a severná časť lok. „Záhřady“ rešpektovať ochranné pásmo vodného toku v šírke min. 4 m od brehovej čiary a podmienky z toho vyplývajúce.

CHRÁNENÉ LOŽISKOVÉ ÚZEMIE S VÝHRADNÝM LOŽISKOM
(zák.č.569/2007 Z.z. v znení zák.č.515/2008 Z.z., zák.č.44/1988 Zb. v znení neskorších predpisov, zák.č.51/1988 Zb. v znení neskorších predpisov)
Nenachádza sa.

POŽIADAVKY NA OBMEDZENIE OŽIARENIA Z PRÍRODNÉHO ŽIARENIA

(zák. č. 355/2007 Z.z. a vyhl. č. 528/2007 Z.z.)

Dodržiavať vyhlášku č. 528/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarenia z prírodného žiarenia.

2.18.9 PLOCHY NA VEREJNOPROSPEŠNÉ STAVBY, NA VYKONANIE DELENIA A SCEĽOVANIA POZEMKOV, NA ASANÁCIU A NA CHRÁNENÉ ČASTI KRAJINY

2.18.9.1 Plochy na verejnoprospešné stavby

ÚPN – O Gbeľany navrhuje plochy a pozemky na verejnoprospešné stavby pokiaľ nie sú vo vlastníctve obce, Žilinského samosprávneho kraja, alebo štátu, pred realizáciou verejnoprospešných stavieb vykúpiť od majiteľov, alebo inak vysporiadať v zmysle platnej legislatívy. Ide o nasledovné plochy:

- Plochy pre stavby na sledovanie stavu životného prostredia sú plochy pre realizáciu siete sledovacích, dokumentačných a výskumných staníc (stanovíšť) v blízkosti resp. v areáloch lokalít medzinárodného významu (stavby prevzaté z aktualizovaného ÚPN – VÚC), v súčte do 100 m².
- Plochy pre verejné vodovody a s nimi súvisiace stavby v obciach a ich miestnych častiach mimo dosahu SKV sú plochy nutné pre rozšírenie vodovodu a súvisiacich stavieb. Vo väčšine prípadov pôjde o zriadenie vecných bremien na pozemkoch.
- Plochy pre komplexnú prestavbu verejných priestranstiev sú:
 - plochy pre navrhované námestie už dnes sčasti slúžia ako verejné neupravené plochy a čiastočne sú užívané ako dvory,
 - plochy pre autobusové čakárne a prináležiace verejné priestranstvá vrátane plôch samostatných zastávkových pruhov sú plochy nutné „pod“ tieto stavby. Za prináležiace priestranstvo sa považuje pozemok – plocha – za a po bokoch objektu čakárne (prístrešku) v rozsahu po najbližšie oplotenie, rigol, či inú stavbu, hranicu, ktorú bude obec udržiavať spolu s prístreškom a samostatným zastávkovým jazdným pruhom,
 - plochy verejných priestranstiev prináležiace k obecným nájomným a sociálnym bytovým domom sú plochy v priamom okolí bytových domov vo funkcii obytných území v majetku a starostlivosti obce,

- plochy pre turistické a miestne odpočívadlá sú plochy na trasách pešej, cyklistickej a cykloturistickej dopravy budované a udržiavané obcou v rámci podpory rozvoja cestovného ruchu, turizmu a rekreácie ako malé plochy vybavené sedením, prístreškom, informačnou tabuľou.... atď., ktoré sa budú presadzovať skôr zriadením vecných bremien ako záberom plôch.
- Plochy na prístavbu objektu MŠ sú plochy súčasného areálu kultúrneho domu, na ktorých sa navrhuje prístavba MŠ, jej dopravná a technická infraštruktúra.
- Plochy exteriérových úprav okolia objektu obecného úradu a jeho modernizácia a stavebné úpravy, technická a dopravná infraštruktúra (parking).
- Plochy okolia existujúcich viacbytových domov.
- Plochy polyfunkčného objektu pošty a sociálnych bytov (obecné nájomné byty).
- Plochy pre sociálne služby sú plochami areálov s týmito zariadeniami v ústrednom pešom priestore „centre“ obce.
- Plochy pre ústredný peší priestor, priestor námestia, parkové úpravy územia, zeleň, územia charakteru „oddychových zón“, s prvkami športu a rekreačného využívania, verejná dopravná a technická vybavenosť, parkoviská.
- Plochy pre peší priestor, parkové úpravy územia, zeleň, územia charakteru „oddychových zón“, s prvkami športu a rekreačného využívania, verejnou dopravnou a technickou vybavenosťou, parkoviskami v subcentrách obce.
- Plochy pre bytový dom s 9.b.j. v ústrednom pešom priestore „centre“ obce.
- Plochy pre stavebné úpravy zostávajúcich disponibilných priestorov súčasného kultúrneho domu po dostavbe MŠ pre múzeum, klubové a administratívne priestory.
- Plochy pre úpravu okolia Domu smútku sú plochy najbližšieho okolia objektu nutné pre dobudovanie zázemia tohto objektu.
- Plochy pre stavebné úpravy klasicistického kaštieľa, ktorý sa s priláhlým parkom, navrhuje ako nová základňa rozvoja kultúrno-spoločenského života v obci.
- Plochy pre rozvoj športovej vybavenosti základnej školy.
- Plochy pre zariadenia školstva, kultúry, a športu v území doškolovacieho strediska spoločnosti KIA Motors Slovakia.
- Plochy rozvoja športového areálu pre prevádzkovú budovu, nové tréningové ihrisko, celoročne využívané klzisko, detské ihrisko, hádzanárske, volejbalové, basketbalové ihriská, spoločenské priestory..., priestory pre súťaže hasičov, detské dopravné ihrisko, tenisové kurty, wellness, atletický štadión..., rekreáciu, oddychovú zónu, dopravnú (parkoviská aj pre autobusy) a technickú infraštruktúru. Plochy sú v súčasnosti plochami poľnohospodárskej pôdy.
- Plochy pre územia významnej zelene, novostavby drobnej architektúry, stavby a údržbu peších a cyklistických chodníkov.
- Plochy pre územia vodných tokov a biokoridorov – vytvorenie podmienok rekreačného využitia VD Žilina - spevnenie prístupovej cesty medzi hrádzou VD a náhradným biokoridorom, návrh parkovacích miest, využitie časti nábehov na hrádzu na pozdĺžne parkovanie (posun dopravnej značky zákaz vjazdu ku korune hrádze), doplnenie zelene biokoridorov, pešie trasy, sporadicky prechod inžinierskych sietí, protipovodňové úpravy, lávky, mosty, malé ihriská, náučné chodníky.
- Plochy pre navrhované cyklotrasy, vrátane novej v súbehu s cestou III/2079 a III/2072 do obce Mojš; v smere do obe Mojš k prístupovej ceste do priestoru býv. „Aquachémie“ a výhľadovému priemyselnému parku „Medzi jarkami“, k vetve pokračujúcej na hranici k.ú. Gbeľany a k.ú. Mojš k VD Žilina s návrhom premostenia náhradného biokoridoru a vytvorenia nábehu z päty na korunu hrádze VD Žilina.
- Plochy výstavby cesty I/18 s križovatkami ciest II/583A a III/2072.

- Plochy preložiek technickej infraštruktúry a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy sú plochy cesty a plochy popri súčasnom telese cesty pre preložky technickej infraštruktúry a možné rozšírenie ciest.
- Plochy pre nové miestne cesty, chodníky, mosty a lávky a pre rekonštrukciu takýchto existujúcich stavieb predstavujú v súčasnosti plochy poľnohospodárskej pôdy a plochy existujúcich vyššie uvedených stavieb, ktorých výmera bude upresnená v následných projektových dokumentáciách.
- Plochy pre stavby statickej dopravy a rekonštrukciu plôch statickej dopravy... sú plochy hlavne pri objektoch – areáloch verejnej sociálnej infraštruktúry obce, sčasti na poľnohospodárskych pôdach a sčasti na existujúcich neupravených spevnených plochách.
- Plochy dostavby obecného vodovodu a súvisiace stavby a rekonštrukcia existujúceho vodovodného systému predstavujú minimálny záber, ale ich realizácia je spojená často s uplatňovaním vecných bremien na pozemkoch, ktorými vedú.
- Plochy stavieb splaškovej celooobecnej kanalizácie predstavujú minimálny záber, ale ich realizácia je spojená často s uplatňovaním vecných bremien na pozemkoch, ktorými vedú.
- Plochy stavieb dažďových kanalizácií predstavujú minimálny záber, ale ich realizácia je spojená často s uplatňovaním vecných bremien na pozemkoch, ktorými vedú.
- Plochy rekonštrukcie a úprav vodných tokov, brehov vodných tokov... vrátane protipovodňových úprav si nevyžadujú veľké zábery plôch. Pôjde predovšetkým o existujúce plochy tokov, brehov, atď.
- Plochy pre úpravy trasy ZVN 400 kV vedení, VVN 110 kV vedení, VN 22 kV vedení a plynovodov (v súvislosti s preložkou cesty I/18 a jej križovatkou s cestami II/583A a III/2072), stavby nových VN vedení 22 kV a trafostaníc a rekonštrukcií 22 kV vedení a trafostaníc vrátane prekládok predstavujú malé zábery pôdy. Väčší dosah na plochy má rešpektovanie ochranných pásiem, ktoré je spojené s obmedzeným využitím pozemkov v ochranných pásmach.
- Plochy pre stavby nových NN vedení, ich rekonštrukcií atď. predstavujú minimálne zábery. Ich realizácia si často vyžiada zriadenie vecných bremien na pozemkoch. Tieto plochy sa týkajú stavieb sekundárnych káblových sietí v územiach novej výstavby a modernizácie existujúcej vzdušnej NN siete.
- Stavby nového verejného osvetlenia, miestneho rozhlasu ako i rekonštrukcie týchto sietí sú spojené s minimálnymi zábermi plôch, ale s uplatňovaním vecných bremien na pozemkoch.
- Plochy pre stavby nových elektronických komunikačných sietí a zariadení a rekonštrukcia existujúcich sietí nie sú spojené s veľkými zábermi plôch. Výraznejšie sa uplatnenia formou vecných bremien na pozemkoch.
- Plochy pre stavby rozširovania plynofikácie... ako i jej rekonštrukcie nie sú spojené s veľkými zábermi plôch. Výraznejšie sa uplatnenia formou vecných bremien na pozemkoch. Ich súčasťou sú aj plochy pre objektové resp. združené zdroje tepla a netradičné ekologické zdroje tepla.
- Plochy pre zberové miesta kalendárového zberu separovaného a veľkoobjemového odpadu sú sieťou malých plôch na území obce (á 20 m²), väčšinou už na tieto účely využívaných.
- Plochy verejnej izolačnej zelene, nemusia znamenať záber poľnohospodárskej pôdy, predstavujú plochy v starostlivosti obce.
- Plochy likvidácie živelných skládok odpadov znamenajú prinavrátenie zasiahnutých plôch do ich pôvodného prírodného stavu (v biokoridoroch, v interakčných prvkoch).

2.18.9.2 Plochy na vykonanie delenia a sceľovania

Návrh ÚPN – O Gbeľany požaduje vykonanie delenia a sceľovanie pozemkov v lok. „Priedanky“, „Duhé“ a v lok. „Záhrady“. V ostatných územiach sa plochy na delenie a sceľovanie pozemkov nevymedzujú. Proces sceľovania prípadne delenia pozemkov v nich bude prebiehať uplatňovaním sa prirodzeného trhového mechanizmu.

2.18.9.3 Plochy na asanáciu

- demontáž VN linky v lok. „Priedanky“.

2.18.9.4 Plochy na chránené časti krajiny

Za plochy na chránené časti krajiny sa považujú okrem plôch ochranných pásiem a chránených území podľa osobitných predpisov aj plochy ďalších ochranných pásiem a chránených území určených na ochranu podľa tohto ÚPN – O:

- ochranné pásma
 - obec môže všeobecne záväzným nariadením ustanoviť ochranné pásmo cintorína, kde určí jeho šírku v rozsahu najviac 50 m od hranice jeho pozemku, pravidlá povoľovania a umiestňovania budov a stavieb v ňom so zreteľom na pietny charakter pohrebiska a ustanoví činnosti, ktoré nie je možné v ochrannom pásme vykonávať počas pohrebu.
 - ochranné pásmo od územia poľnohospodárskej výroby 20 m od obvodu územia,
- chránené územia
 - biocentrá podľa ÚPN – O Gbeľany,
 - biokoridory podľa ÚPN – O Gbeľany,
 - genofondová lokalita podľa ÚPN – O Gbeľany,
 - ekologicky významné segmenty podľa ÚPN – O Gbeľany,
 - interakčné prvky podľa ÚPN – O Gbeľany.

2.18.10 ÚZEMIA VYŽADUJÚCE SI ZVÝŠENÚ OCHRANU

Z hľadiska požiadaviek civilnej ochrany sa požaduje dodržiavať nasledovné regulatívy:

- neumiestňovať novú výstavbu do územia ohrozeného 50 ročnou resp. 100 ročnou vodou z miestnych tokov,
- každoročne komisionálne kontrolovať najmä stavy všetkých vodných tokov a prípadné nedostatky, defekty malého rozsahu (padnuté kmene, konáre, odpad a pod) okamžite odstraňovať,
- v prípade povolenia stavieb do územia, kde hrozí vybreženie vodných tokov vyžadovať stanovisko správcu toku,
- pre ochranu územia už realizovaných stavieb pri všetkých vodných tokoch, realizovať organizačné opatrenia pravidelnou údržbou korýt,
- v k.ú. obce Gbeľany je registrovaný výskyt aktívnych, potenciálnych a stabilizovaných svahových deformácií; vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom svahových deformácií je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom; územia s výskytom aktívnych svahových deformácií nie sú vhodné pre stavebné účely,
- vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane,

podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 98/2018 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarenia pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia,

- individuálnu a hromadnú bytovú výstavbu umiestňovať mimo územia určeného na výstavbu a prevádzkovanie priemyselných zón,
- v ďalších stupňoch územnoplánovacej dokumentácie a projektovej prípravy stavieb riešiť spôsob a rozsah ukrytia obyvateľstva obce podľa § 4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a o technických podmienkach zariadení civilnej ochrany a § 15 ods. 1 písm. e) zákona NR SR č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov,
- v ďalších stupňoch územnoplánovacej dokumentácie a projektovej prípravy stavieb spôsob a rozsah ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb riešiť podľa § 4 ods. 3, 4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a o technických podmienkach zariadení civilnej ochrany a § 16 ods. 1 písm. e) resp. § 16, ods.12 zákona NR SR č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov,
- budovanie ochranných stavieb vykonávať z analýzy územia obce z hľadiska možných mimoriadnych udalostí a pre obdobie vojny a vojnového stavu,
- v prípade bytovej výstavby (IBV) bude rozsah povinnej výstavby zariadení CO riešený budovaním ochranných stavieb v jednoduchých úkrytoch budovaných svojpomocne.

2.18.11 URČENIE, PRE KTORÉ ČASTI OBCE JE POTREBNÉ OBSTARÁŤ A SCHVÁLIŤ ÚZEMNÝ PLÁN ZÓNY

Obstaráť, spracovať a schváliť územný plán zóny (ÚPN – Z) je potrebné v územiach „A“ – územia obytné navrhované s plochami rodinných domov a územiach „BC“ – zmiešané územia občianskej vybavenosti, peších plôch, športu a zelene v lok. „Priedanky“, „Duhé“ a „Záhrody“.

Obstaráť a spracovať urbanistickú štúdiu je potrebné v časti územia „AB“ – zmiešané územia obytné a občianskej vybavenosti s prevažujúcim podielom ústredného pešieho priestoru – námestia, občianskej vybavenosti - v ťažiskovom území obce na krížení hlavných primárnych kompozičných osí, s podielom prvkov základnej občianskej vybavenosti, priznanej historickej stopy v časti územia (v základoch bývalého kaštieľa a hospodárskych budov, zachovaných murovaných častí oplotenia bývalého dvora JRD a pálenice - predtým pravdepodobne majera?, vrátane zvyškov obvodových múrov bývalých hospodárskych objektov v pôdorysnej stope oplotenia bývalého areálu kaštieľa), bytového domu, zelene, parkovísk a plôch pre peších a so zastávkou s prístreškom hromadnej dopravy; ťažiskové územie sa musí formovať determinované výsledkami archeologického výskumu ako i podmienkami stanovenými v právoplatných rozhodnutiach o vyhlásení ochranných pásiem oboch kaštieľov.

Obstaráť a spracovať urbanistickú štúdiu je potrebné v území „C“ – územia športu zahŕňajúcom existujúcu plochu futbalového štadiónu s novou prevádzkovou budovou doplneného stavbami ďalšieho zázemia (nové tréningové ihrisko, celoročne využívané klzisko, detské ihrisko, spoločenské priestory...) a jeho ďalšie plochy smerom južným od ihriska so športovou a športovorekreačnou vybavenosťou so širokým sortimentom športovej a rekreačnej vybavenosti, v ktorých budú vytvorené podmienky aj pre

organizovanie spoločenských a kultúrnych podujatí, pre súťaže hasičov, pre detské ihriská, detské dopravné ihrisko, tenisové kurty, wellness, atletický štadión...

2.18.12 ZOZNAM VEREJNOPROSPEŠNÝCH STAVIEB

1. Stavby na sledovanie stavu životného prostredia (prevzaté z aktualizovaného ÚPN – VÚC Žilinského kraja).
2. Cesta I/18, v úseku k. ú. Gbeľany ako súčasť severovýchodného prepojenia diaľnic D1 a D3 v aglomerácii Žiliny, v úseku križovatka s I/18 Strečno – premostenie nádrže Vodného diela Žilina – križovatka s II/583A Gbeľany a s cestou III/2072 Varín – Mojš, vrátane pripojenia priemyselného parku Varín.
3. Modernizácia železničnej trate č. 106 v priestore k. ú. Gbeľany.
4. Odstraňovanie usadenín z vodných nádrží vážskej kaskády.
5. Odstraňovanie povodňových škôd a preventívne protipovodňové opatrenia v povodiach drobných tokov.
6. Zberné miesta separovaného odpadu.
7. Rekonštrukcia existujúceho a rozšírenie celoobecného vodovodu.
8. Dokončenie stavby, rekonštrukcia existujúcej a rozšírenie celoobecnej kanalizácie.
9. Rekonštrukcia plynofikácie, stavby regulačných staníc a rozšírenie plynofikácie a stavby objektových, združených a ekologických zdrojov tepla.
10. Stavby tvorby verejných priestranstiev:
 - 10.a pešia zóna (námestie...),
 - 10.b stavby verejných priestorov subcentier obce,
 - 10.c stavby verejných priestorov v územiach bytových domov,
 - 10.d parky, (oddychové zóny),
 - 10.e autobusové zastávky, čakárne (vrátane samostatných zastávkových pruhov),
 - 10.f turistické a cykloturistické odpočívadlá.
11. Stavebné úpravy objektu a pozemku obecného úradu.
12. Prístavby a stavebné úpravy základnej školy, stavby školských športovísk.
13. Prístavby a stavebné úpravy objektu a areálu MŠ s kultúrnym domom.
14. Rozšírenie obecného športového areálu, novostavby, prístavby, nadstavby...
15. Detské ihriská, lokálne športoviská.
16. Stavby sociálnej obecnej vybavenosti a ich stavebné úpravy.
17. Stavebné úpravy a rekonštrukcia jestvujúceho cintorína vrátane Domu smútku.
18. Trhovisko.
19. Odstránenie bodových a líniových dopravných závad.
20. Rekonštrukcia ciest II. a III. triedy vrátane mostov, viaduktu...
21. Rekonštrukcia jestvujúcich miestnych ciest vrátane mostov, nové miestne cesty a mosty.
22. Rekonštrukcia stavieb statickej dopravy a stavby statickej dopravy.
23. Rekonštrukcia chodníkov, lávok a turistických chodníkov, nové chodníky, lávky a turistické chodníky.
24. Rekonštrukcia jestvujúcich cyklotrás, cyklomagistrály, miestne a evidované cyklotrasy (aj ako trasy korčuliarov, lyžiarske bežecké trasy...).
25. Rekonštrukcia dažďovej kanalizácie a rozšírenie dažďovej kanalizácie.
26. Rekonštrukcie, preložky a stavby nových ZVN, VVN a VN vedení a demontáž VN vedenia v lok. "Priedanky".
27. Rekonštrukcie, preložky a stavby nových trafostaníc.
28. Rekonštrukcie, preložky a stavby nových NN vedení vrátane osvetlenia.

29. Zväčšenie kapacity RSÚ Gbeľany, rekonštrukcie, preložky, rozšírenie telekomunikačnej siete, výstavba optickej siete, rozvoj MR, TV, internetu, stavby monitorovacieho bezpečnostného systému.

30. Inžinierske stavby a terénne úpravy v územiach verejnej a izolačnej zelene.

31. Inžinierske stavby a terénne úpravy v rámci revitalizácie území ÚSES.

Vymedzenie plôch pre verejnoprospešné stavby podľa schváleného ÚPN – O Gbeľany bude jedným z podkladov pre prípadné vyvlastnenie pozemkov alebo stavieb a práv k nim vo verejnom záujme podľa §108 ods.2 písm.a) zák.č.50/76 Zb. v platnom znení, pokiaľ nebude možné riešenie majetkoprávných vzťahov dosiahnuť dohodou.

2.18.13 SCHÉMA ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ RIEŠENIA A VEREJNOPROSPEŠNÝCH STAVIEB

Vid'. príloha

A3) DOPLŇUJÚCE ÚDAJE

Historický vývoj obce Gbeľany, archeologické náleziská a archeologický potenciál

Obr. 1. Historické územie obce Gbeľany a vyznačenie archeologického náleziska (modrý polygón) na historickom území obce, Veľký kaštieľ, Majláthovský spolu s areálom, zakreslené na I. vojenskom mapovaní (1763 – 1787)

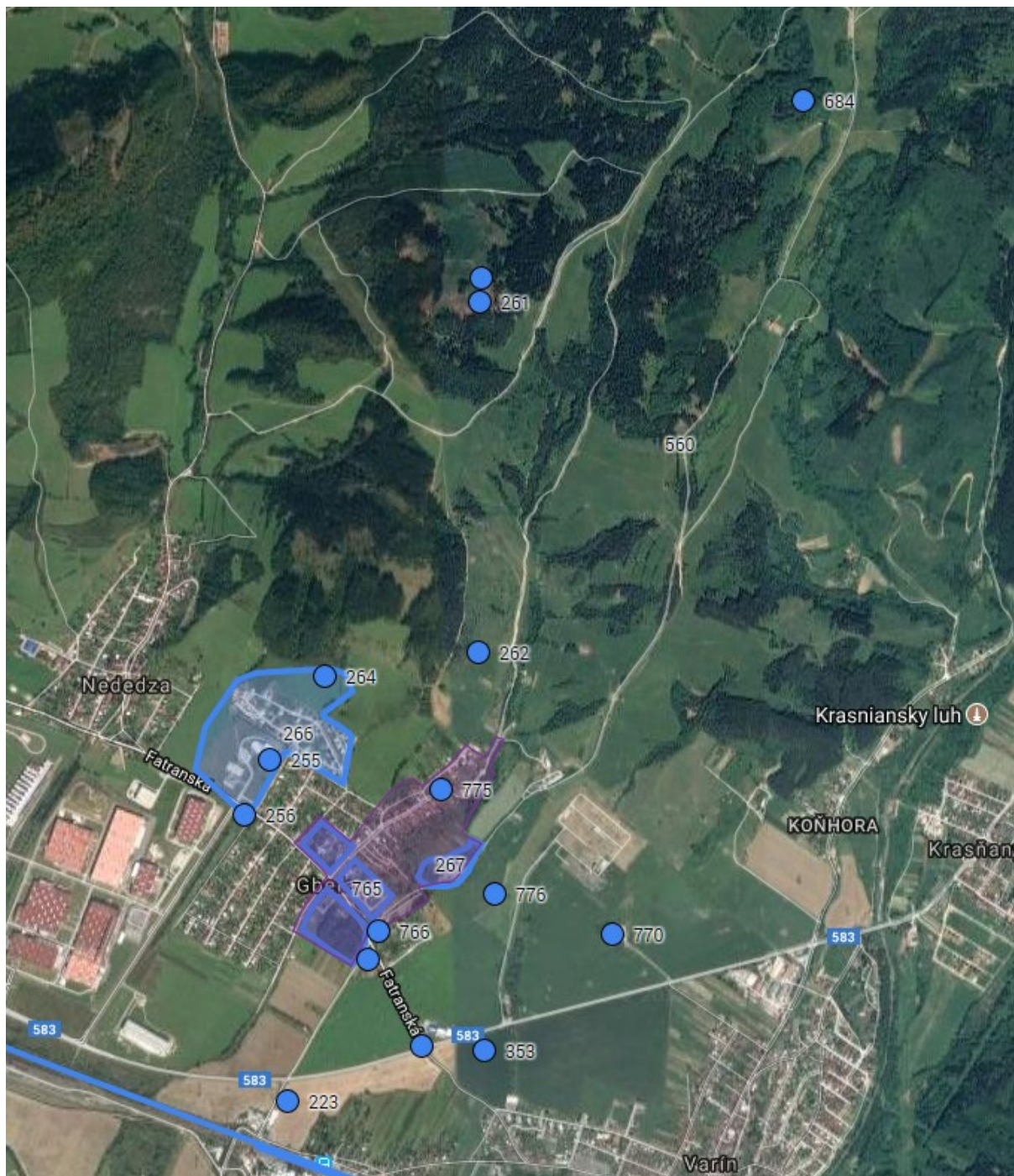
Obr. 2. Historické územie obce Gbeľany a vyznačenie archeologického náleziska a archeologického potenciálu (modré polygóny) na historickom území obce, Veľký kaštieľ, Majláthovský spolu s areálom, zaniknuté staršie osídlenie a zaniknutá novoveká usadlosť v polohe Háj pod Bukovinou, zakreslené na II. vojenskom mapovaní (1806 – 1869)

Obr. 3. Historické územie obce Gbeľany a vyznačenie archeologických nálezísk a archeologického potenciálu (modré polygóny a šípky), zakreslené na III. vojenskom mapovaní (1869 – 1887)

Obr. 4. Vyznačenie historickej časti obce Gbeľany podľa I. (1763 - 1787), II. (1806 – 1869), III. vojenského mapovania (1869 – 1887) a historickej ortofotomapy na súčasnej ortofotomape (www.google.sk/maps)

Obr. 5. Vyznačenie archeologických nálezísk a archeologického potenciálu (modré body a modré polygóny) spolu s historickým územím na celom území obce Gbeľany na súčasnej ortofotomape (www.google.sk/maps)

A4) DOKLADOVÁ ČASŤ

Dokladová časť bude priložená po skončení prerokovania návrhu ÚPN – O Gbeľany k dokumentácii o prerokovávaní (samostatný obal).